

Duchovní pastýř

MĚSÍČNÍK

KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

ROČNÍK ČTVRTÝ

1954

OBSAH ČTVRTÉHO ROČNÍKU

A. THEOLOGIE

<i>Dr V. Bartůněk:</i> Čeští probošti v Litoměřicích	35
<i>Dr V. Bartůněk:</i> Kněží za práva utiskovaných	57
<i>Dr V. Bartůněk:</i> Středověcí dělníci	21
<i>Dr Josef Cibulka:</i> K novému archeologickému průzkumu Starého Města-Velehradu	96
<i>Dr František Cínek:</i> Letos vzpomínáme 750. výročí založení basiliky velehradské	115
<i>Dr Fr. Falkenauer:</i> Byl z domu a kmene Davidova	175
<i>Dr Hubert Havránek:</i> Dějiny kalicha	137
<i>Dr Hubert Havránek:</i> Dějiny oltáře	24
<i>Dr J. Hronek:</i> Básník pedagog	34
<i>Dr J. Hronek:</i> Některé otázky charakteru člověka	151
<i>Dr J. Hronek:</i> O výchově jako společenském jevu	18
<i>Dr J. Hronek:</i> Vliv umění na osobnost	114
<i>Dr J. Hronek:</i> Zamyšlení nad hodnotami práce	134
<i>Dr Josef Kasan:</i> Vicarius foraneus	174
<i>Dr František Kotálik:</i> Aramejský dopis z konce VII. stol. př. Kr.	19
<i>Dr František Kotálik:</i> Současná literární kritika Velepísně a její autorství	152
<i>Dr František Kotálik:</i> Tragika Josiášova	4
<i>L. P.:</i> Kalendář z roku 1479	3
<i>Dr Jan Merell:</i> In via ad integritatem veritatis	2
<i>Dr Jan Merell:</i> Miscelanea biblica	56
<i>Dr František Panuška:</i> Dogma transsubstantiace	94
<i>ThLic Miroslav Rajmon:</i> Věrozhvěst	117
<i>Msgre Karel Reban:</i> Proti schematismu a formalismu v kázáních	116
<i>Dr Antonín Salajka:</i> Předloha biblických textů staroslověnských	22
<i>Spectator:</i> Ke sporu o uvěznění sv. Metoděje	55
<i>Dr Alexander Spesz:</i> Realismus renesančního sakrálního maliarstva	134
<i>P. J. Suk:</i> Jazyková krása Martyrologia	173
<i>P. J. Suk:</i> Význam tělesných úkonů při modlitbě	154
<i>P. Václav Šebek:</i> S hluchými a nahluchlými ve zpovědnici	177
<i>P. Václav Šebek:</i> Svět či nesvět?	153
<i>Theophilus:</i> Vánoční svátky	176

B. ŽIVOT VEŘEJNÝ

1. Články:

<i>Aleluja (Msgre Ed. Oliva)</i>	53
<i>Březen — měsíc velkých výročí</i>	39
<i>Celostátní mírový výbor KD</i>	88, 189
<i>Cesta svorného národa (Dr F. Panuška)</i>	170
<i>Církev ve společenských změnách (K. M.)</i>	140
<i>Český Mezzofanti (Dr J. Krčmář)</i>	181
<i>Dvě vzpomínky</i>	107
<i>Caritas Christi urget nos (J. B.)</i>	100
<i>In nomine Domini (Josef Beneš)</i>	1
<i>Kapitulní vikář Antonín Stehlík padesátníkem (Josef Beneš)</i>	160
<i>K Měsici čs.-sov. přátelství (A. Stehlík)</i>	149
<i>Kněz v lid. dem. Československu (Dr F. Panuška)</i>	150
<i>Maďarský biskup Dr Imre Szabó o berlínské konferenci</i>	67
<i>Naše nejvyšší občanské právo</i>	68
<i>Nejdůstojnější Ordináři promlouvají k volbám do NV</i>	74
<i>Noví sídelní kanovníci v Hradci Králové (J. B.)</i>	181
<i>Nový důkaz (Dr Frant. Panuška)</i>	113
<i>Páté výročí nových církevních zákonů (Dr Josef Kasan)</i>	133
<i>Po šesti letech (Josef Plojhar)</i>	17
<i>Po volbách (Msgre Ed. Oliva)</i>	104
<i>Proč bude katol. duchovenstvo volit kandidáty NF</i>	76
<i>Prof. Dr Jan Merell padesátníkem (A. Stehlík)</i>	91
<i>Projev J. E. nřdp. biskupa Dr Jos. Čarského</i>	54
<i>Projevy srdce a nezlomné vůle zajistit světový mír</i>	170
<i>Příklad a vzor</i>	10
<i>Příležitost k vděčnosti (Josef Plojhar)</i>	73
<i>Rozhovor s arcibiskupem Dr Czapíkem (György Parragi)</i>	9
<i>Na jedné straně Goethe a na druhé straně konc. tábory (Antonín Stehlík)</i>	54
<i>Služebník lidskosti (J. Beneš)</i>	169
<i>V. B. Třebízský, bohatýr ducha a srdce (Dr Jos. Hronek)</i>	93
<i>Za nehasnoucím světlem českého Assisi (E. Korba)</i>	33
<i>Zasedání CMV</i>	45
<i>Zemědělská družstva očima křesťana</i>	46
<i>Životní dílo Msgre Dr J. Hronka (Dr J. Merell)</i>	163

2. Reportáže

Bronzová vrata chrámu svatovítského (<i>Dr Jar. Krčmář</i>)	11
Dojmy přítele	163
Jak studují naši bohoslovci (<i>Dr J. Hronek</i>)	69
Kláster bl. Anežky na Františku (<i>Dr J. Krčmář</i>)	44
Kuks, schránka skvostných uměleckých pokladů (<i>Josef Daněk</i>)	142
Mariánský cyklus na nástěnných malbách sázav. kláštera (<i>Dr J. Krčmář</i>)	85
Mohyla míru (<i>Dr J. Krčmář</i>)	142
Naše venkovské kostelíky (<i>Dr Jar. Krčmář</i>)	27
Poslední cesta Dr J. Hronka (<i>J. B.</i>)	164
Po stopách Ježíše Krista v Palestině (<i>Dr Krčmář</i>)	65
Radostný den bohoslovců (<i>J. B.</i>)	161
Ve stopách lásky k lidu	119
Z naší fakulty (<i>Dr Jos. Hronek</i>)	40
Znovuvybudování Emauz	107

3. Galerie vlasteneckých kněží

P. Jindřich Šimon Baar	29
P. Václav Beneš Třebízský	108
P. Václav Kosmák	13
P. Beneš Method Kulda	145
P. Josef Pitter	165
P. František Pravda	47
P. Matěj Rössler	125
P. Vladimír Štastný	69
P. Václav Štulc	185
Kněžské profily v díle českých spisovatelů (<i>Josef Beneš</i>)	15, 31, 50
Václav Beneš Třebízský	186
Alois Jirásek	71
Božena Němcová	126
K. V. Rais	109
Alois Vojtěch Šmilovský	48
Vlastenecké duchovenstvo polské (<i>P. E. Korba</i>)	

4. Umění

České betlemy, dílo lidové umělecké tvořivosti (<i>J. Brechensbauer</i>)	183
Jeden Madonin hudební portrét (<i>Dr C. Sychra</i>)	143
K třetímu výročí úmrtí B. A. Wiedermanna (<i>Dr A. Čubr</i>)	162
Neznámé verše Boleslava Jablonského (<i>P. Emil Korba</i>)	120
Postní tematika české církevní hudby od r. 1875 (<i>Dr C. Sychra</i>)	36
Vánoční tematika v naší hudbě církevní od r. 1875 (<i>Dr Cyril Sychra</i>)	6
V září velikonočního aleluja (<i>Dr Cyril Sychra</i>)	60

5. Fejeton:

Dielo Přemyslovců v Trnave (<i>Msgre J. Pöstényi</i>)	119
Mariánské motivy v díle lidové tvořivosti (<i>Dr Jindřich Svoboda</i>)	140
Michelangelova náboženská víra (<i>Jan Brechensbauer</i>)	156
Posvátný plamen (<i>Dr Jindřich Svoboda</i>)	27
Skrýše má a pavéza má jsi Ty (<i>Dr J. Svoboda</i>)	85
Vděčně vzpomínáme (<i>Dr Jindřich Svoboda</i>)	40
Zneuznaný český vynález (<i>Dr Jindřich Svoboda</i>)	105
Židovský mesianismus (<i>Igino Giordani</i>)	10

6. Kuršiva:

Ideál golgotského kajčnicka (<i>P. Emil Korba</i>)	64
Kněžská radost (<i>P. Emil Korba</i>)	38
Kristus dnes (<i>P. Emil Korba</i>)	118
Nebýt otrokem (<i>P. Emil Korba</i>)	8
Nezevednět (<i>P. Emil Korba</i>)	84
Oběť a dar (<i>P. Emil Korba</i>)	180
Princip života (<i>P. Emil Korba</i>)	155
Triumf svčení (<i>P. Emil Korba</i>)	99
Vznešená láska (<i>P. Emil Korba</i>)	26
Žluč a víno (<i>P. Emil Korba</i>)	139

7. Různé:

Náš zápisník	16, 32, 52, 72, 91, 112, 129, 147, 167, 189
Z katolického světa	32, 51, 72, 111, 129, 146, 166, 188

C. ŽIVOT NÁBOŽENSKÝ

1. Člínky:

Angelus ecclesiae (<i>P. Karel Sahan</i>)	155
Ave Maria, Immaculata (<i>P. Karel Sahan</i>)	180
Curator animarum (<i>P. Karel Sahan</i>)	26
Hilarem datorem diligit Deus (<i>P. Karel Sahan</i>)	8
Jesus, zelator animarum (<i>P. Karel Sahan</i>)	99
Odkaz svatého Augustina (<i>P. Karel Sahan</i>)	117
Pacifici et paciferi (<i>P. Karel Sahan</i>)	64
Pastor bonus et prudens (<i>P. Karel Sahan</i>)	139
Měsíc lásky k Matce Boží (<i>Msgre Karel Reban</i>)	84
Venerator sancti Joseph (<i>P. Karel Sahan</i>)	38
Spiritus eucharisticus (<i>P. Karel Sahan</i>)	118

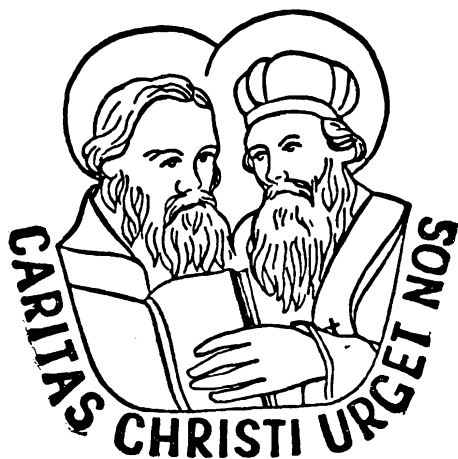
2. Pastore

Farní zahrady, zdroj květinové výzdoby kostela (<i>PhMr V. Knotek</i>)	105
Kněz a ředitel kůru ve vzájemném poměru (<i>Dr Cyril Sychra</i>)	25
Pastorační připomínky na měsíc leden (<i>Theofilus</i>)	7
Pastorační připomínky pro dobu postní (<i>Theofilus</i>)	37
Pastorační připomínky pro měsíc duben (<i>Theofilus</i>)	58
Pastorační připomínky pro měsíc červen (<i>Theofilus</i>)	98
Trvání mše svaté (<i>P. Václav Šebek</i>)	136
Zaměření našich promluv (<i>Dr K. Doležal</i>)	137

D. HOMILETICKÁ PŘÍLOHA

Probudme se k novému životu (I. adventní — <i>P. L. Rosenreiter</i>)	75
Velkodušnost křesťana (II. adventní — <i>P. L. Rosenreiter</i>)	73
Požehnaná radost (III. adventní — <i>P. L. Rosenreiter</i>)	81
Ten, jenž soudí, je Pán (IV. adventní — <i>P. L. Rosenreiter</i>)	83
Vánoce (<i>Dr Boh. Kovařík</i>)	85
Na konec občanského roku (<i>P. L. Rosenreiter</i>)	1
Pokoj vám! (na Nový rok — <i>P. L. Rosenreiter</i>)	3
Nový rok (<i>P. Ant. Tittman</i>)	6
Svátek Jména Ježíš (<i>Dr Boh. Kovařík</i>)	7
Svátek svaté Rodiny (<i>Dr Boh. Kovařík</i>)	9
Náboženství radosti (2. ned. po Zjevení Páně — <i>P. Cyril Foral</i>)	11
Náš dar (3. ned. po Zjevení Páně — <i>Dr I. Březina</i>)	13
Nastalo ticho veliké (4. ned. po Zjevení Páně — <i>P. Jar. Ambroz</i>)	15
Hříchy proti sociální spravedlnosti (5. ned. po Zjevení Páně — <i>P. C. Foral</i>)	17
Požehnání člověka (devítník — <i>P. N.</i>)	19
Mravní čistota (1. ned. po dev. — <i>Dr I. Březina</i>)	22
Nejsvětější oběť (2. ned. po dev. — <i>P. K. Sahan</i>)	25
Ovoce Zmrtvýchvstání Kristova (H. B. velik. — <i>P. Cyril Foral</i>)	27
Pokoj vám! (Bílá neděle — <i>Dr Boh. Kovařík</i>)	33
Hod Boží Svatodušní (<i>P. Cyril Foral</i>)	49
II. po sv. Duchu (<i>Dr Boh. Kovařík</i>)	51
Prospěšná skromnost (16. ned. po sv. Duchu — <i>P. L. Rosenreiter</i>)	59
Láska a pokoj (17. ned. po sv. Duchu — <i>P. Fr. Hájek</i>)	62
Roucho svatební (19. ned. po sv. Duchu — <i>Dr I. Březina</i>)	65
Naše vděčnost (20. ned. po sv. Duchu — <i>Dr Boh. Kovařík</i>)	68
Svědkové a dělníci Boží (svátek Všem svatých — <i>P. Cyril Foral</i>)	73
Mirová smlouva s Bohem (<i>P. Ant. Výtvar</i>)	29
Práce je povinností všech (<i>P. Fr. Koucký</i>)	36
Naše vznešené právo	41
Božské Srdce Ježíšovo (<i>P. Ant. Tittman</i>)	44
Sv. Petr a Pavel (<i>Dr Fr. Voda</i>)	54
Sv. Ludmila (<i>P. L. Rosenreiter</i>)	57
Dvojitý chléb (<i>P. Alois St. Novák</i>)	70
Homiletické příklady (<i>P. E. Korba</i>)	32, 39, 47, 64, 87

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

ČESKÝ KATOLICKÝ DUCHOVENSTVÍ

In nomine Domini začíná první číslo čtvrtého ročníku

Prof. ThDr Jan Merell rozebírá studie evangelických theologů o Marii Matce Boží

Prof. ThDr František Kotalík vysvětluje historicko-politický problém ke 4. Král. a 2. Par.

Dr Cyrill Sychra uvažuje o vánoční tematice v naší hudbě církevní a duchovní

P. Karel Sahan medituje o radosti z pravé zbožnosti

Dr Jaroslav Krčmář ukazuje uměleckou krásu svato-vítských dveří

Josef Beneš představuje profily katolických kněží v literární tvorbě našich spisovatelů

ÍSLO **1** ROČNÍK ČTVRTÝ

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA
CARITAS CHRISTI URGET NOS

REDAKCE: PRAHA II, JECNÁ ULICE 2 (KNĚŽSKÝ DOMOV) - TEL. 232-358
ADMINISTRACE: PRAHA I, ULICE 28. ŘÍJNA 3 - TEL. 225-815, 222-168, 225-522
S CÍRKEVNÍM SCHVÁLENÍM

ДУХОВНЫЙ ПАСТЫРЬ - Журнал католического духовенства.

Шефредактор начинает новогодний номер журнала статьей под заглавием «In nomine Domini», в которой подчеркивает обязанности современного священника бороться за мир, ибо эта борьба является борьбой с грехом. В богословской части помещена статья проф. др. Ивана Мерелла, в которой автор разбирает книгу протестантских богословов Г. Асмуссена и В. Стеглина, историческая статья о календаре с 1479 года, древнезаветная студия проф. др. Франтишка Коталика о трагике Иосиаша, статья др. Кирилла Сихры о рождественной музыке от 1875 года и пасторационные напоминания на январь месяц. В практической части находится рождественская медитация патера Карла Сагана, курсив патера Эмилия Корбы т. е. беседа с егерским архиепископом, фейлетон Иджино Джордани о еврейском мессианизме, воспоминания о В. И. Ленине, студия проф. др. Ярослава Крчмаржа о художественном проведении украшения ворот храма Святого Вита с иллюстрированным приложением, в галлерее патриотических священников представляется нам писатель Вячеслав Космак и Иосиф Бенеш начинает ряд статей о портретах католических священников изображенных в сочинениях чешских писателей. Первый номер журнала на 1954 год заканчивается здешними известиями и рецензией книжных новостей. Гомилетическое приложение содержит воскресные проповеди на январь месяц.

THE SPIRITUAL SHEPHERD - The Periodical of Catholic Priests.

The Chief Editor of this magazine opens the first number of monthly for 1954 with an article entitled "In nomine Domini" in which he emphasizes the priest's duty of our days i. e. the struggle for peace this being the fight against sin. The theological section contains an article by Prof. Dr. John Merell on a book written by the Protestant theologians H. Asmussen and W. Stählin, a historical study on the calendar for the year 1479, the Old Testament study by Prof. Dr. František Kotlík on the tragedy of Josiah, an article by Dr. Cyril Sychra on Christmas themes in the Czech church and spiritual music since the year 1875 and the pastoral reminders for January. In the practical part there is a Christmas meditation by the Rev. Karel Sahan, a topical by the Rev. Emil Korba, i. e. an interview with the Archbishop of Eger, a feuilleton by Igino Giordani dealing with the Jewish messianism, a reminiscence of V. I. Lenin, a study by Prof. Dr. Jaroslav Krčmář on the artistic work of the gates of Saint Vit's Cathedral accompanied by illustrations in the supplement, in the gallery of patriotic priests the writer Václav Kosmák is being introduced and Joseph Beneš opens a series of articles on personal portraits of Catholic priests as seen in the works of Czech writers. The magazine's first New Year number is completed with the home news and the book review. The homiletic supplement contains the sermon intended for January Sundays.

LE BERGER SPIRITUEL - Le Journal périodique des prêtres catholiques.

Le directeur de la revue inaugure la nouvelle année par un article de fond «In nomine Domini», où il souligne le devoir qui incombe au prêtre à l'époque actuelle: la lutte pour la paix, lutte contre le péché. Dans la partie théologique, il y a un article du professeur Jan Merell, docteur en théologie, analysant le livre des théologiens protestants H. Asmussen et W. Stählin; une étude historique sur le calendrier de 1479; une étude du professeur Frant. Kotlík, docteur en théologie, sur un sujet de Vieux Testament (la destinée tragique de Josias); puis il y a un article du Dr. Cyrille Sychra sur des sujets de Noël dans la musique sacrée et spirituelle tchèque depuis 1875, et des commentaires pastoraux pour le mois de janvier. — Dans la partie pratique, on trouvera une méditation de Noël due au P. Karel Sahan, un entrefilet du P. Emil Korba (entretien avec l'archevêque d'Eger en Hongrie), un feuilleton d'Igino Giordani sur le messianisme juif, un souvenir sur V. I. Lénine, une étude du professeur Dr. Jaroslav Krčmář sur la décoration artistique des portes de la cathédrale Saint-Guy (photos dans le supplément illustré); dans la galerie des prêtres patriotes, on fait la connaissance de Václav Kosmák, homme de lettres; Josef Beneš commence une série d'articles sur les portraits des prêtres catholiques dans les oeuvres des écrivains tchèques. A la fin du premier numéro de la nouvelle année se trouvent des nouvelles du pays et des comptes-rendus des livres récemment parus. — Le supplément homilétique contient des sujets des Dominicales pour le mois de janvier.

DER SEELENHIRT - Zeitschrift für katholische Priester.

Der Chefredakteur der Zeitschrift leitet den neuen Jahrgang mit einem Artikel »In nomine Domini« ein, in welchem er die Pflicht des Priesters in der gegenwärtigen Zeit — den Kampf um den Frieden — als Kampf gegen die Sünde feststellt. Der theologische Teil enthält einen Artikel von Prof. Dr. Johann Merell, in welchem derselbe das Buch der protestantischen Theologen H. Asmussen und W. Stählin eingehend erörtert, eine geschichtliche Studie über den Kalender vom Jahre 1479, eine alttestamentarische Studie von Prof. Dr. Franz Kotlík über die Tragik Josias, einen Artikel von Dr. Cyril Sychra über das Weihnachtsthema in der kirchlichen und geistlichen Musik seit dem Jahre 1875 und pastorale Erinnerungen für den Januarmonat. Der praktische Teil bringt eine Weihnachtsmeditation von P. Karl Sahan, Kursive von P. Emil Korda eine Unterredung mit dem Erzbischof von Eger, ein Feuilleton Igino Giordanis über den jüdischen Messiasglauben, eine Erinnerung an V. I. Lenin, eine Studie von Prof. Dr. Jaroslav Krčmář über die künstlerische Ausführung der Tore von St. Veit (mit kleinen Abbildungen in der Beilage), in der Galerie vaterländischer Priester wird uns der Schriftsteller Wenzel Kosmák vorgeführt und Josef Beneš beginnt eine Serie von Artikeln über die Profile katholischer Priester in den Werken tschechischer Schriftsteller. Nachrichten aus der Heimat und Rezensionen neu erschienener Bücher beschließen die erste Nummer des neuen Jahrganges. Die homiletische Beilage bringt Anregungen zu Predigten an den Sonntagen im Monate Januar.

Duchovní PASTÝŘ

IN NOMINE DOMINI

Josef Beneš.

V první den občanského roku dává nám čistí církev svatá evangelium, které je nejkratší ze všech perikop celého církevního roku, jako by chtěla zdůraznit to nejpodstatnější pro život každého katolického křesťana a tím více každého katolického kněze: dává nám na cestu do nového roku vyjít se jménem Ježíš na rtech a v srdcích.

S tímto jménem se vlévá do našich žil *enthusiasmus*. Nadšení, to je láska, která jde až do vytržení, nadšení je hybné pero, které pohání člověka k výstupu do výšin velikosti, bez nadšení by nebylo vědy a umění. Kristus si přeje, abychom jej milovali s nadšením, které jde až do vytržení, aby byl naším středem, naším štěstím, naším životem. Z lásky k němu budeme umět i nadšeně milovat člověka a jeho dílo, budeme umět bojovat o šťastný život člověka na zemi a šťastnou jeho věčnost. Člověk nebude pro nás jenom pojmem, ale budeme vidět v každém bratra, budeme vidět v každém člověku *svatostánek*, v němž přebývá Kristus a k němuž je třeba se blížit s úctou a láskou.

Jak krásná je myšlenka *všelidského bratrství* v plné své velikosti a kráse! Nejen bratrství myšlenky, bratrství rodinné, bratrství přátelské, ale bratrství života. Nesedíme pouze u jednoho stolu, nejíme pouze z téhož chleba, ale živíme se *tcuže* podstatou, živíme se *týmž* životem, jsme všichni jedno *in nomine Domini*. *Omnes vos unum estis in Christo*. A jestliže my kněží máme být i jsme každý z nás *alter Christus*, je třeba dát všemchny své síly do služeb Kristovy myšlenky lásky a spravedlnosti na světě. Štěstí, krása a bohatství tohoto světa je nedělitelné, patří všem, a proto je také nedělitelný *mír*.

V uplynulém roce dožili jsme se skutečně krásného okamžiku, kdy bylo skončeno hrůzné *krveprolévání* na Koreji, a každý z nás si mohl z hloubi duše říci *Te Deum laudamus*, že jedno z ohnisek *nevraživosti* bylo uhašeno. Avšak kolik drobných plamenů a plamínků je *rozžeháváno* na různých místech *mezinárodních nedorozumění* a *imperialistických choutek*. V našem nejbližším sousedství se uměle živí *revanšistické snahy* a *nemravný mamon* podněcuje *nejnižší pud* a štví do *nepokojů*, k *odvetě* a *mstě*. Jak kontrastuje tato skutečnost s hlasem evangelia, se slovy lásky *pronesenými* *Knížetem pokoje*. Oč bližší jsou slova a skutky *mohutného tábora mírumilovných národů*, které pod vedením *Sovětského svazu* chtějí nastolit na světě vládu *míru*, *spravedlnosti* pro všechny lidi a život plný krásy a štěstí. Je *lhostejné*, že *ideologické důvody* prýští z jiných pramenů, než jsou prameny, z nichž čerpáme my své učení *křesťanské*, důležité je, že *poslední cíl* je *shodný* s cílem našeho boje. I my bojujeme proti *hříchu* a *docela nazýváme* *vykořisťování člověka člověkem* *hříchem* do nebe volajícím — *zadržování spravedlivé mzdy dělníkům* — a jiný *hřích* do nebe volající je *úkladná vražda*. A *útočnou válku* nelze zařadit pod tento pojem? Co je to jiného než *úkladné vraždění mírumilovných občanů*, *bezbranných dětí* a *starců*, když vojska státu *tisíce mil vzdáleného napadnou zemi* a *pustoší bombami města* a *zabíjejí civilní obyvatelstvo*? Ano, se *vší rozhořčeností* *odmítáme* tyto *hříchy*, *odmítáme* je ve jménu *Ježíše Krista* — *in nomine Domini* — a *podáváme si bratrsky ruku* se *všemi*, kteří tak činí, *dobře jsouce si vědomi slov Kristových*: »*Blahoslavení pokojníci*«, t. j. ti, kteří *brání mír* a *pokoj na zemi*, neboť jejich je *království Boží*.

In nomine Domini vstupujeme do nového roku našeho života. Nevíme, co nám přinese, ale věříme pevně, že všechny hrozby nepřátel míru narazí na *mohutnou hradbu* *zdrucující většiny lidí světa*, kteří *touží po míru* a *pokoji*. Nikdy dosud jako dnes nebyla tak *chápána téměř prorocká slova Stalinova*, že *mír může být zachován*, *vezme-li lid věc míru do svých rukou*. A *lid tak činí s nadšením*, a my *katoličtí kněží* také s *nadšením* jdeme s tímto lidem, abychom tak jako dosud i v *příštím roce* *pomáhali hájit spravedlivou věc míru*, *podáváme ruce* k *bratrskému spojení* se *všemi lidmi dobré vůle*, *tasíme svá kněžská srdce* *naplněná láskou ke Kristu*, *církvi svaté* a *milované vlasti* — a *slibujeme si na počátku nového občanského roku*, že *chceme být nadšenými apoštoly lásky* a *všemi svými silami* *pracovat za vítězství dobra*, *pravdy*, *spravedlnosti*, *krásna* a *světového míru* a *pokoje mezi národy*.

THEOLOGIE

IN VIA AD INTEGRITATEM VERITATIS

(Evangelický theolog o Marii Matce Boží)

In via ad integritatem veritatis nade-psal v biblickém časopise Verbum Domini (roč. 29, č. 3) známý biblista Mikuláš Zerwick svůj článek, který je vlastně recensí dvou, rozsahem sice malých, ale obsahem veimí významných studií protestantských theologů. Jde o knížku H. Asmussena, *Maria die Mutter Gottes* (Evangelisches Verlagswerk, Stuttgart 1950) a W. Stählina, *Allein* (tamže, 1950).

První studie, jak již titul jasně naznačuje, pojednává o Matce Boží. Studie druhá podrobuje vážné kritice ono trojí »patrimonium doctrinale« reformátorů, »sola gratia, sola fides, sola scriptura«, proti němuž formulovalo Tridentinum své trojí: »gratia et meritum, fides et opera, Scriptura et traditio«. Autor si klade otázku, zda tato trojí formulace si ve skutečnosti a vpravdě odporuje, či zda rozdíl je pouze zdánlivý, a dochází k závěru, že skutečného rozdílu zde není. Knížka se mi ještě nedostala do rukou, a proto nemohu zatím o této jistě velmi zajímavé studii Stählinově podati čtenářům DP obsáhlejší zprávy, ale chci obšírněji seznámiti čtenáře s knížkou první, která je ještě zajímavější a jistě radostným hlasem z druhého tábora. Je to malá Mariologie nekatolického autora, který poctivě hledá pravdu a dovede se zříci leckterého po staletí vžitého předsudku svých souvěrců. Je přirozen k poznání Matky Boží je mu pouze Písmo svaté.

V úvodu autor píše: »Bude snad nápadné, když luteránský theolog označuje Marii nejenom mimochodem jako Matku Boží, nýbrž úmyslně klade důraz na toto označení a když toto označení dává jako titul práce o Marii. Děje se tak s jasným úmyslem. Není-li Maria Matkou Boží, pak se církev všech dob mýlila, nebo my, kteří Marii toto označení upíráme, jsme se odloučili od všeobecnosti křesťanské církve. Je-li tomu skutečně tak, musí býti záležitostí velmi vážnou toto zkoušet« (str. 5).

Hlavní myšlenky knihy jsou ve zkratce tyto: Jaké místo zaujímá Maria v ekonomii spásy, může správně posoudit pouze ten, pro něhož Ježíš Kristus není »Bohem spadlým s nebe«, nýbrž zároveň pravý člověk, z rodu Adamova, v pravém slova smyslu »alter Adam«. Kdo však v Ježíši Kristu uznává také pravého člověka, nemůže jíti nevšimavě kolem Marie. To není jenom prázdná dogmatická formule, o kterou by se přeli theologové. Na této skutečnosti záleží naše spása (str. 13). Skrze Marii je Ježíš skutečně náš. Jedině, je-li Ježíš synem Marie, můžeme radostně vyznávat, že je to naše lidské pokolení, které viselo na kříži, vstalo z mrtvých a že naše tělo a naše krev sedí na pravici Boží.

Je to milost Boží, která vše způsobuje, ale za součinnosti lidí. Tento problém spolusoučinnosti není nikde tak zřejmý jako u Marie. Je to Svatý Duch Boží, který způsobuje početí dítěte Ježíše v mateřském životě. Dítě v betlemských jeslích je dítětem Božím, ale v naprosto jiném smyslu než jiná dítěta, i když právem můžeme nazvat dítětem Božím dítě každé. Ale toto dítě je i »dilem« Marie. Spoluúčast celého lidského pokolení v díle vykoupění vrcholí ve spoluúčasti, se kterou Maria se stala Matkou Ježíšovou (str. 16). Že Ježíš Kristus se stal člověkem, je i dilem Božím, avšak v jiném smyslu, než je tomu u ostatních dětí. U těchto dílo Boží se stává skrze otce a matku, avšak u Krista působení pozemského otce odpadá. Proto pravá církev vyznává zrození Ježíšovo z panny, píše autor, a tato pravda je mu tak podstatnou, že neváhá napsat: »Kde není tato víra, tam není ani pravá církev, nýbrž pouhý christianismus« (»Und wo dieses Bekenntnis nicht ist, da ist auch nicht die wahre Kirche, sondern nur Christianismus«) (str. 17) a na str. 21 dokonce je věta, že bez panenství Mariina není spása (»Ohne die Jungfrauenschaft Marias ist kein Heil«).

Panenství zrození Vykupitelovo bylo připraveno celým Starým Zákonem. Ve Starém i v Novém Zákoně myšlenka zrození člověka, otcovství Boží, jako skutečnost i metafora mají své místo. Ve Starém Zákoně to, co je tělesné, směřuje k duchovnímu, v Zákoně Novém to, co je duchovní, také k tělesnému. Ve Starém Zákoně je líčeno, kterak řada zrození vrcholí ve Spasiteli, v Novém Zákoně poznáváme, kterak nové zrození, zrození z Ducha Svatého, pozdvihuje tělo k nesmrtelnosti. Středem obojího zrození je Maria, která jako panna počala z Ducha Svatého (str. 26). Z této skutečnosti plyne závěr, že Maria v mnohém nám musí být vzorem, jak mnozí církevní učitelé zcela správně přiznávali (str. 28).

Autor pak — vycházející převážně z půdy Písma sv. — přechází ke chvalo zpěvu Magnificat, ukazuje proti některým hyperkritikům jeho oprávněnost a píše, že nestačí s Marií pouze zpívat, ale je třeba ji oslavit tímto chlozpěvem a nazvat »blahoslavenou« tu, která je »požehnaná mezi ženami«. To požaduje správně chápané evangelium (str. 30 násl.). V evangeliu je Maria skutečně postavena do nejbližšího spojení se samotným Spasitelem a záleží pouze na tom, abychom ji opěvovali tak, aby ve skutečnosti ne člověk, ale Kristus byl oslavován (str. 31).

Se zájmem čte katolický theolog závěr Asmussenovy studie, kde autor nalézá biblickou cestu k jakémusi kultu svatých. Autor si kla-

de otázku, co chtěl Pán říci, když nazval některé lidi »blahoslavenými«. Je třeba odstranit mínění, píše Asmussen, jako by Ježíš Kristus svými makarismy chtěl vyjádřit jen abstraktní formy dokonalosti, kterých prakticky člověk nedosáhne. Tento výklad je nedůstojný evangelia. Řecké slovo »makarios — blahoslavený« v původním smyslu vyjadřuje vlastnosti bohů. Užívali Ježíš tohoto slova, aby vyjádřil určitý postoj určité skupiny lidí, pak je jisté jedno: Ježíš neproslovil blahoslavenství, aby řekl něco chvaly-hodného o jakémisi neurčitěm okruhu lidí, nýbrž mluvil o určitých lidech, kteří jsou Bohem prohlášeni za blahoslavené, a proto i námi mají být nazýváni blahoslavenými. Maria toto blahoslavení přijala ústy Alžběty — »benedicta tu in mulieribus« — a toto blahoslavení není ničím jiným než ozvěnou požehnání, kterým požehnal sám Bůh Matce Boží (str. 61).

Autor uzavírá svoji studii slovy: »*Tím není řečeno, že Maria by měla být »vzývána«, ale přece nedává nám klidu otázka, proč svatí Boží, zvláště Maria Matka Boží, v našich domácích modlitbách i v bohoslužbě nemají místa.*«

To jsou hlavní myšlenky této rozsahem malé, ale jistě velmi pozoruhodné studie protestantského theologa o Marii Matce Boží. Uzavírám tento referát slovy, která ve své recenzi o knize napsal výše jmenovaný Mikuláš Zerwick: »Ita Auctor lente, caute, sicut in via periculis sca-tente, sensibili conatu, duro labore, quasi im-pedite procedit et appropinquat Mariae. Lector catholicus Auctoris audacem sinceritatem gra-to animo admirabitur, sed simul Mariae eum quadammodo miserebit: estne haec via et ra-tio qua quis accedit ad — Matrem?«

Prof. ThDr Jan Merell

KALENDÁŘ Z ROKU 1479

Jako v dnešních misálech, tak také v misále t. zv. pražském z roku 1479 máme kalendář. Jestliže však kalendáře dnes obvyklých misálů jsou buď obecnými kalendáři celé Církve, nebo jsou-li při propriu stálými kalendáři příslušné provincie, nelze to říci o kalendáři našem. Prvou zvláštností je, že to není kalendář oficií uvede-ných dále v mešní knize, nýbrž mnohem bohat-ší kalendář, jistě určený obecným potřebám. Uvádí tedy i světce, kteří nemají dále v korpusu misálu vlastní formulář, ba ani tam nejsou uve-deni, že by se o nich sloužila mše sv. Kalendář má ke každému dni kromě 10. června a 14. září světce nebo alespoň vigilií, kdežto misál sám má jen 154 mešních formulářů (nebo alespoň vlast-ních orací, po případě jiných částí) o světcích nebo svátcích de tempore, které jsou současně uvedeny rovněž v kalendáři. Naproti tomu v mi-sále je 26 mešních formulářů, které v kalendá-ři nejsou.

Jestliže první fakt bylo možno vyložit tím, že asi původně šlo o kalendář k obecnému použití, musíme hledat také vysvětlení tohoto druhého úkazu, který je charakterisován nepřítomností některých svátků misálu v jeho kalendáři.

Tato nesrovnalost vznikla jistě tím, že misál rostl dále, zatím co kalendář představuje starší, jaksi ztrnulejší formu. To bylo obvyklé u ka-lendářů a také u martyrologií, jak velmi pěkně ukazuje prof. Dr Cibulka (Václavova rotunda sv. Víta, str. 144), jenž dovozuje, že tyto kalen-dáře zachycují mnohem starší tradici, než je do-ba, z které pocházejí.

Stejně je tomu i u našeho kalendáře. Jaké je tedy jeho stáří, kdy vznikl? Tato otázka je ale-spoň přibližně řešitelná, protože kalendář uvádí pohyblivé svátky k pevnému datu. Slaví Hod Boží velikonoční 27. března a Hod Boží svato-dušní 15. května. Ostatní pohyblivé svátky ne-uvádí, avšak tyto dva nám postačují, abychom se pokusili určit rok nebo roky, k nimž byl sestaven.

• Protože v kalendáři jsou nedělní písmena (lit-terae dominicales), můžeme zjistit, v kterém roce byly velikonoce slaveny 27. března. A tu zjistíme, že kalendář není sestaven ani k roku vydání, ani k roku následujícímu, ani k roku předcházejícímu. Roku 1479 byl Hod Boží veli-konoční 11. dubna, v roce 1480 2. dubna a v ro-ce 1478 22. března. Nedělní písmeno těchto let se neshoduje s tím, které je v kalendáři (b). Hledáme-li sestupně léta, kdy velikonoce byly 27. března, najdeme tyto roky: 1440 (ten však nepřichází v úvahu, neboť byl přestupný a náš kalendář přestupný není), 1429, 1428, 1407, 1345, 1334 a 1323, čímž jsme sestoupili až na práh 14. století. Srovnávání svátku v kalendáři se svátky v misále by nám mělo dát rok, k ně-muž byl kalendář vypracován. Jistě, že by nám heortologie, zvláště pak stopování, kdy který svátek byl zaveden u nás, vzneslo do věci jasno. Avšak vzhledem k skrovným pramenům musíme se spokojit s pouhým dohadem.

A všimněme si tří svátků, které v kalendáři nejsou. Především tedy misál má svátek sv. To-máše Aq., jenž v kalendáři uveden není. Tento světec byl za svatého prohlášen Janem XXII. v roce 1323. Nelze tvrdit, že na základě tohoto zjištění kalendář pochází z doby před tímto ro-kem, neboť nelze dokázat, kdy byl u nás zave-den, což je směrodatné, první stopa však zde jest. Druhou stopou je svátek Karla Velikého, který byl ctěn jen v Čáchách a jehož kult šířil Karel IV., založiv roku 1350 k jeho cti kostel na Karlově. Konečně za třetí stopu lze považovat svátek sv. svátostí (ukazování ostatků), který byl velmi slaveným zasvěceným svátkem v době rozkvětu vlády Karla IV. a v husitských vál-kách zanikl. Není ani v kalendáři, ani v misále. Možná v tom viděti náznak, že kalendář vznikl před jeho zavedením, redakce misálu pak byla provedena až po husitských válkách.

Po přechodné úvaze nebudeme daleko pravdy, budeme-li se domnívati, že kalendář při misále

z roku 1479 zachycuje značně starší tradici a že vznik jeho předlohy je třeba hledati až někdy v raných letech vlády Karla IV., možná, že i dříve.

Náš kalendář označuje významné dni (asi zasvěcené svátky) červeně a uvádí tak tyto svátky:

- 1. ledna — Obřezání Páně
- 6. ledna — Zjevení Páně
- 2. února — Očišťování Panny Marie
- 24. února — sv. Matěje ap.
- 25. března — Zvěstování P. Marie
- 23. dubna — sv. Vojtěcha
- 1. května — sv. Filipa a Jakuba
- 2. května — sv. Zikmunda krále
- 3. května — Nalezení sv. Kříže
- 15. června — sv. Víta
- 24. června — sv. Jana Kř.
- 26. června — sv. Jana a Pavla
- 29. června — sv. Petra a Pavla ap.
- 4. července — sv. Prokopa
- 13. července — sv. Markety p.
- 22. července — sv. Maří Magdaleny kajčnice
- 25. července — sv. Jakuba Většího ap.
- 10. srpna — sv. Vavřince m.
- 15. srpna — Nanebevzetí P. Marie
- 24. srpna — sv. Bartoloměje ap.
- 8. září — Narození P. Marie
- 21. září — sv. Matouše
- 28. září — sv. Václava
- 29. září — sv. Michala archanděla
- 18. října — sv. Lukáše ev.
- 28. října — sv. Šimona a Judy ap.
- 1. listopadu — Všechny svatých
- 10. listopadu — sv. Ludmily
- 11. listopadu — sv. Martina b.
- 25. listopadu — sv. Kateřiny m.
- 30. listopadu — sv. Ondřeje ap.
- 6. prosince — sv. Mikuláše b. a vyzn.

- 21. prosince — sv. Tomáše ap.
- 25. prosince — Narození Páně
- 26. prosince — sv. Štěpána prvomuč.
- 27. prosince — sv. Jana ev.
- 28. prosince — sv. Neviňátek

Svátky českých patronů jsou ještě rozhojněny o památky translací. A tak kromě uvedených svátků nacházíme ještě: 10. března sv. Cyrila a Metoděje (který není v kalendáři), zač. ledna in allatione reliquiarum, 24. IV. Festivitas sti Adalberti (není v kalendáři), 27. VI. — recollectio ossium sti Venceslai (jen v misále), 24. VIII. na den sv. Bartoloměje je připomínka sv. Vojtěcha a pěti bratrů, při čemž jde jistě o připomínku jejich přenesení, jež se pak znovu slaví 27. VIII., 24. září připomíná kalendář počti sv. Jana Kř., naproti tomu misál má o svátku sv. Kosmy a Damiana komemoraci de allatione sti Sigismundi (to, že tato komemorace není uvedena v kalendáři — ač jiné tam bývají — může být další stopou, že kalendář vznikl při nejmenším v časných letech vlády Karla IV.). Konečně k 10. listopadu má misál na rozdíl od kalendáře uvedeno přenesení sv. Ludmily, jak tomu bývalo před fixováním tohoto svátku na 27. listopad. Svátek sv. Ludmily pak má misál 16. září, kdežto v kalendáři nalézáme k tomuto dni jen připomínku sv. Ludmily o svátku sv. Eufemie.

Konečně zmiňme se ještě o dedikacích, které nejsou v kalendáři, nýbrž jen v misále, a jsou to: Dedicatio capellae sti Venceslai — 10. září, připomínka dedicationis altaris sti Viti — 27. září a na konec také Dedicatio ecclesiae pragensis, která se slavila 1. října tak, jak tomu bylo až do svěcení svatovítské novostavby v roce 1929.

L. P.

TRAGIKA JOSIÁŠOVA - HISTORICKO-POLITICKÝ PROBLÉM KE 4. KRÁL. A 2. PAR.

Byť pád Ninive neznamenal okamžité zhroutení kdysi mohutné assyrské říše, přece jen neodvolatelně zpečetil její poslední dny. Rok po roce poslední assyrský král vzdával se opěrných bodů ve prospěch novému společenství mědsko-babylonskému, které dokonale rozrušilo morální roztržidání tehdejšího Blízkého Orientu. Aššur-uballit prosil o pomoc své spojence, i sám šel s nepochopitelnou odvahou a rozhodností se snažil oddalovat nevyhnutelný konec assyrské říše. Král egyptský mohl být snad jediným pravdu účinným pomocníkem. Vpravdě nemeštal přispěti na pomoc. Lze si představit, jaké přesvědčivé politické úvahy mohly vést faraona Nechaio k tomuto rozhodnutí. Záchrana totiž slabé assyrské říše, nehrozící již vojenskými výpady, dokonce přátelské k Egyptu, bylo jistě ednání prospěšnější než uspišit vznik nového polečenství mědsko-babylonského, které svou nezkrutnou rozpínavostí a vojenskou převahou bezpečně již v blízké budoucnosti ohrozí i území Amona, Ra, pána trůnů obou zemí nilských.

Z Egypta k Eufratu byla jen jediná cesta, kterou tolikráte kráčeli všichni předchůdci Nechaiovi, cesta přes Palestinu. Tak krátce před červnem—červencem roku 609 př. Kr. egyptský král pospíchá vstříc Aššur-uballitovi. Jaké bylo jeho rozhořčení i údiv, když cesta severní částí Palestiny mu byla zastoupena judským vojskem krále Josiáše! Biblický text 4. Král 23, 29 — 'al melek aššúr — dal podnět k výkřadu, že Nechao táhl nepřátelsky proti bránícímu se assyrskému králi. Josef Flavius zaznamenává pravý opak — Ant. Judi M. 5 —. Vzácný objev z roku 1923 — Gaddova babylonská Kronika — potvrzuje Flaviovo vysvětlení Nechaiova tažení. Již roku 1932 E. Florit rozbořem Gaddovy Kroniky správně vystihl smysl tohoto dosud nejasného biblického historického textu. Ani Nechao nechtěl ublížit judskému králi, ani Josiáš neměl přímého úmyslu vojensky se utkat s faraonem.

Zde pak spočívá celá tragika smrti milovaného, zbožného Josiáše, důsledného náboženského reformátora. Osudná bitva u Megidda

byla zcela mimo plán a úmysl i egyptského faraona Nechao i judského krále Josiáš. Josiáš nejpravděpodobněji toužil obnovit národní nezávislost severního izraelského království v tomto příhodném politickém okamžiku oslabení a blížícího se zániku assyrské říše, před více než stolety za Sargona uchvatitelsky rozděleného panství v Samaří. Mohla by vůbec odporovat tomuto náboženskému horliteli jediná snaha, která by opět vytvořila jediné sjednocené království vyvoleného národa, jak tomu bylo za Davida a též za Šalomouna?

Přihlédněme nyní k massoretickému textu 2. Par. 35, 20—21: Potom, když opravil Josiáš chrám, táhl Nechao, král egyptský, nahoru, aby bojoval u Karkemiše nad Eufratem; i vytáhl Josiáš proti němu. Onen však poslav posly, vzkázal mu: »Co máme spolu, králi judský? Ne proti tobě dnes táhnu, ale proti jinému domu bojuji. Proti tomu rozkázal mi „Bůh -elóhím-“ spěšně táhnouti; přestaň proti „Bohu“ jednati, který je se mnou, ať neshladí tě!« Toto místo, ač přeplněné nejasnostmi, snad by ani nevzbudilo podezření kritiků, nebýt velmi stručného záznamu ve 4. Král. 23, 29: Za dnů jeho (Jos.) táhl farao Nechao, král egyptský, proti králi assyrskému k řece Eufratu; i vytáhl Josiáš král vstříc jemu, avšak byl zabit u Megidda hned, jak se s ním utkal. — Již dávno je překonáno mínění, kde by původní stručná zpráva byla volně rozšířena v Par. na způsob midraš a tak dán nekontrolovatelný průchod osobní představivosti spisovatelově knih Par.! Naopak — nyní záznam knihy Par. se zdá mnohem přesnější a je třeba pouze nalézt klíč k odstranění několika záhad. Třetí zprávou o smrti Josiášově je v apokryfní knize 3. Esdr. 1, 25—28, která je však průkaznou parallelou knihy Par. s dodatkem prorockého výroku — non attendens verbum prophetae ex ore Domini —.

Aby se nám nyní biblický text knihy Par. stal bližším, je třeba si vyhranit dvě věci. Jaký je význam faraonovy výstrahy k Josiášovi a kterého boha se dovolává? Je míněn termínem — elóhím — Hospodin? Jistě ne! Nedovedli bychom pochopit, proč by Hospodin vyjevil svou vůli pohanskému králi egyptskému a zatajil ji zbožnému, věrnému králi Josiášovi, který tolik pečoval o Boží oslavu v judském království? Či se snad Nechao dovolává assyrského boha a hebr. -elóhím- by byl doslovný překlad akkadského -iláni- podle vzoru amarnských dopisů? Dobře podotýká B. Couroyer, že od amarnských listů uplynulo již osm století a politické podmínky se podstatně změnily. Akkadština ustoupila aramejštině a nelze pochopit, jak by ustupující říše assyrská mohla povýšit svou řeč opět na mezinárodní jazyk. (RB 1948, str. 391.)

Zbývá poslední možnost. Nechao mluví ve jménu svého egyptského boha. Opravdu nás překvapí, že již Talmud dobře pochopil smysl faraonovy řeči, a proto termín -elóhím- nahradil slovem -ma'awátí-, označujícím pohanská bož-

stva. Mohl však svatopisec tento výraz užiti pro cizí pantheon? Zajisté! Vždyť i Aštarte je elóhím Sidonských! P. Suys a později i Drioton ve svých studiích ukazují, co vše znamenal všeobecný význam boží v samém egyptském prostředí. Egyptanům nebyl neznámý Bůh — ntr- jako jediný, všemocný, všudypřítomný, zasahující do života společnosti i jedinců. Jak mylný byl běžný výklad exegetů, jestliže se domnívali, že Josef a Hebreové snad poučili faraonův dvůr o své věrouce a o pojmu svého Boha, Hospodina. Výrok faraonův k Josefovi — Bůh ti dal poznati všechny tyto věci — je ryze egyptský, prýstící přímo z náboženské představivosti starých Egyptanů!

Jaké byly však zvyklosti faraonů před vojenským tažením? Věhlasný znalec egyptského prostředí i jeho náboženského života, A. Erman, připomíná pro dobu Thutmosise III.: Egyptský farao i všichni jeho nástupci vedli svá vojska do Asie, poněvadž tak jim rozkázal jejich otec, bůh Amon, který jim dal též zvítěziti nad nepřáteli. Výroky pak — novou příležitostí k vítězství, kterou pro mne připravil bůh Ra... — jsou zcela běžnými texty vítězných egyptských nápisů.

Jestliže nyní termín -elóhím- v textu 2. Par. představuje boha faraonova, pak celý výrok Nechaův je věrným obrazem egyptských zvyklostí a náboženských tradic. Tak, jak to činívali Nechaovi předchůdci, že se vždy dotázali úmyslů a rozhodnutí svých bohů před každou vojenskou výpravou, učinil i náš spojenec a vasal assyrské říše v době Josiášově. Lze nyní plně pochopiti kategorické poselství faraonovo u Megidda — přestaň proti bohu jednati, který je se mnou, ať neshladí tě! — Ve zprávě o bitvě u Megidda, svedené Thutmosisem III., se čte: Ve 23. roce, v prvním měsíci letním, 19. dne se probudil v královském stanu v městě Aruna. Moje vznešenost pochodovala k severu pod ochranou mého otce Amona Ra, pána trůnů obou zemí.

O jaký však obraz či představu boží zde běželo? Již dříve se vědělo, že též egyptská vojska měla své bohy, ochránce Ra, Amona, Ptah, Sutek, ale konkrétní pojem dosud unikal. Až nález chrámu z doby Ramsese III. v Medinet-Nabu věc rozřešil. Zde byl nákres takového prapore, vojenského odznaku.

Soška beraní hlavy, nad níž byl kotouč, představa slunce, obrazu to boha Ra. Beraní hlavice se slunečním kotoučem se upevnila na žerd'. Přímo pod hlavou vpředu na žerd' byl výčnělek, na který se kladla soška vládnoucího faraona. Takový praporec, vojenský odznak, se upevnil na vojenský vůz, řízený jediným vozačem. Byl tedy farao v materiálním slova smyslu pod (egypt. -hr-) ochranou svých bohů, kterým též připisoval všechna vítězství. Byla to fysická přítomnost egyptského boha v podobě beraní hlavy se slunečním kotoučem, jedoucího na voze v čele faraonova vojska. Vojenské

pak tradice i náboženské jsou vždy pevnější než měnlivé diplomatické zvyklosti, a proto i Nechaov jistě krácel ve šlápěch svých předchůdců. Nyní snáze porozumíme jistotě výroku faraonova v 2. knize Par., a odpověď Josiášova vyplývá pak zcela přirozeně — Josiáš... však neposlechl řeči Nechaových z úst »Božích« vycházejících, ale táhl, aby bojoval na rovině u Me-

giddo — 2. Par. 35, 22. Obtížný náš biblický text 2. Par., byť neztratil všechny své nejasnosti, především ve významu předložky -al- a přesně vyčteného cíle Nechaovy vojenské výpravy, přece jen dosud je nám nejvěrnějším obrazem živého koloritu egyptského života společenského i náboženského.

ThDr Frant. Kotlík

VÁNOČNÍ THEMATIKA V NAŠÍ HUDBĚ CÍRKEVNÍ A DUCHOVNÍ OD ROKU 1875

Základem této tematiky je česká lidová píseň z doby předklasické, klasické a preromantické. Nazvali bychom celou tuto dobu rokokovou (rokoko = zestručnělému baroku, oproti němuž vykazuje vedle ovzduší nadpozemského silnější příklon ke sféře pozemské), neboť po celý ten čas vyzníval jasně tento sloh. Myslíme tu výlučně lidovou píseň duchovní, neboť právě ta tu vytvářela pramenný základ. Pro vývoj uvedených druhů hudby je zajímavé, že od roku 1875, kdy u nás vzniklo hnutí pro obrození hudby církevní, bylo rokoko jedním ze slohů, proti němuž cyrilismus (jak reforma u nás byla nazvána) v začátcích brojil.

Kvůli přehlednosti budeme sledovat náš předmět postupně ve třech vývojových obdobích: v prvním, jež je dáno dilem zakladatelů obrození (Fr. Z. Skuherský a Jos. Foerster st.), v druhém, které vymezila „Missa solemnis“ Karla Steckra, a v třetím, kde moteto Jos. B. Foerstra se stalo úhelným kamenem.

V prvním období vystupuje svými znamenitými vánočními sborovými motety Fr. Z. Skuherský — ofertorium „Laetentur coeli“ má intonaci z gregoriánského chorálu, jež je doplněna na svých okrajích — vzniká motiv, vyjadřující šťastně blahou povahu vánoc — v druhých motetech citace z téhož chorálu jsou upraveny hlavně rytmicky a zasazeny do projevového prostředí, tvořeného nověji podle obsahu textu — celek podává vždycky nádheryplné obrazy z církevních vánoc, všude prodýchané lidově zbožným, prostým a na citlivých strunách neseným tónem. V tomto postupu tkví zřejmě snaha vyjadřovat jasně, přetrázně představy, které v lidovém způsobu myšlení vycházejí z uctívání Jezulátka — dítěte Božího a Jeho Matky — Marie; z chudého prostředí, jak je zpodobovaly české betlemy na dědinách, vzhlíží oko zbožných k nebesům — tak vplývá ze zemské sféry k nebeským výším i plno náboženského zanícení — mluví k nám lidová hudba českých vánoc, ať na nástrojích či ve zpěvu. Tak vyznívá vánoční pastorela Jos. Foerstra st. „Aj v jesličkách děťátko“ pro dva soprány s varhanami — psaná však v celé faktuře české vánoční hudby duchovní; skladba vyjadřovaná ve formě starého slohu. Podobně žil v představách lidových vánoc i František Hruška, který napsal mši „Super“ „Narodil se Kristus Pán“, skvěle harmonisoval tuto píseň pro smíšený sbor a varhany, upravil (s nutnými doplňky v textu — jedině správný postup —) pastorální mši V. E. Horáka a vytvořil jedinečné moteto „Viderunt omnes fines terrae“ pro sóla, smíšený sbor a orchestr, kde podal obraz z vánoční doby v povaze rokokoka, nikoli přímo v citacích intonačních. První období přineslo nám hlavní typy zobrazování vánočních textů.

V druhém období Karel Stecker význačně přispěl k vývoji ve svých vánočních skladbách v harmonisaci lidových písní, v úpravě jmenované mše i v latinských motetech, skládal ve skladebných typech právě uvedených a připojil typ nový, kde sbor vyjadřuje se aspoň v příděchu k lidovému rokokoku, a varhany zase rozvádějí bohatý průvod na motivu „Narodil se“ — stalo se tak v motetu „Tecum principium“. Steckrovi žáci F. Picka, O. Horník, Nor. Kubát, Jaromír Hruška, Kamil Voborský po vzoru svého učitele probírají se — každý po svém — všemi skladebnými typy, jak byly probrány. Obrazy u uvedených skladatelů podle Steck-

rova vzoru pracované vynikají novostí projevů, podmiňovanou užíváním novějších výrazových prostředků, vždy účelně využívaných k výstihu hudebního zpodobení textů. Vzácným zjevem ve vývoji skladeb s vánoční tematikou je Jos. B. Foerstrův vánoční hymnus „A solis ortus cardine“ pro ženský sbor a varhany; sbor je psán ve vzdáleném příklonu k lidovému rokokoku a v náladě lidových českých vánoc, skladba na výsost jemné cirkovnosti a výrazové kultičnosti, v níž hudební mluva, zpodobňující obrazy, je zejména pro svou utiňující se dynamiku uschopněna tlumočit transcendentno v jeho plné nebeské krásě. Jos. C. Sychra, jemuž K. Stecker jako kritik určil postavení skladatele mírně pokrokového, napsal české moteto „Pějme chvalo zpěvy“ pro smíšený sbor, sopránové a altové sóla s varhanami, kantátu „Mesiáš“ pro sóla, ženský, mužský a smíšený sbor s varhanami. Skladatel použil tu dvou lidových písní duchovních a pracoval vůbec v duchu lidového rokokoka — „Mesiáš“ z vánočních kantát je nejobsáhlejší. Jos. Cainer uplatnil se nejlépe ve své „Missa pastoralis solemnis“; psal též přístupná moteta. Na Moravě se zvláště uplatnil Fr. Musil, důsledný obhájce (až na mši „in honorem Spiritus Sancti“) českého lidového rokokoka. Vedle Musila řadíme Vojt. Řihovského s jeho vánočními skladbami všeobecně známými, nerozšířenějšími. Řihovskému byl zdrojem v jeho pracích život na otcovském kůru v moravském Dubu pro celou jeho tvorbu (vizme „Benedictus“ v jeho mších, vycházející zřejmě z hudby lidové rokokové).

Ve třetím období přihlašují se ke slovu další žáci Steckrovi, dosud nejmenovaní: Jos. Winter, Ant. B. Wiedermann (též ve druhém období již pracující), Adolf Cmiral (vynikající znalec starší hudby), Ignác Händl, Kromě Wintara a Cmirala, navazujících na hudbu rokokovou, pracují druzí v povšechném duchu rokokoka. Jos. B. Foerster má tu zajímavou skladbu, malou vánoční kantátu „K Betlemu“. Tam je vpjata v jedinečném umění celá nálada českých lidových vánoc v obrazech strhující krásy, z níž se řine láskyplné nadšení pro Jezulátko s jeho Mateří, omilostněnou možností být matkou Spasitelovou. Pak dva žáci Jos. B. Foerstra: Ant. Janda a Emil Němeček. Janda, zajímavější už ryze lidovými jednohlasými písněmi, pak originální mši pastorální v slohovém příděchu k rokokoku. Dále Emil Němeček, přicházející z Příbramska; kde utěšeně kvetlo lidové rokokoko (Bohumil Fidler a m. j.), napsal nejobsáhlejší dílo s vánoční tematikou mši „Pastoralis“ se základním motivem instrumentálního charakteru a na něm vybudoval skladbu v ušlechtilém církevním pathosu v obrazech jímajících lidovou upřímnost a zasycené nadpozemskými barvami. Pak ještě žáci Novákovi a Ostrčilovi (Novák sám napsal vysoce originální vánoční pastorelu „Spi, Jezulátko, spi“ duchovního rázu); Fr. Forst (učil se také u Janáčka), který vzorně upravil (t. j. doplnil) Führerovu krátkou pastorální mši, a Karel Vedral, který psal ve svém mládí ušlechtilá vánoční moteta v poloze lidového rokokoka. Pilně a zdárně, přitom nově, jako skladatelé předcházející, skládal svoje vánoční moteta a výborné lidové zachycené dvě duchovní kantáty Jan. Ev. Zelinka, v onom typu jako Vedral — Zelinka, žák Ostrčilův, melodik skvělého tónu. Jan Hanuš je dalším žákem Ostrčilovým. Jeho „pastorální mše“ je dílo, které nově a vzorně odhaluje

v jiném světle a přece zase výstižně krásu českého lidového rokoka (i skladebného) v jeho podivuhodné melodice, rytmu, dynamice a hlavně v timbrech, které jsou obsaženy v sólech, sboru, malém orchestru (zejména v něm). Nejpůsobnějšími jsou tu obrazy Krista-Boha i člověka, laděné do jednotliho výrazu. Mimo skladatelské skupiny stojí Stanislav Mach, opatrnější ve výběru výrazových prostředků, přes to dosahující výmluvného zobrazování textu, zvláště z doby vánoční (pastorely, koledy, mše, kde píše jasně v povaze církevního rokoka). Z moravských skladatelů opět uplatňuje se Řihovský, vedle něho i pilný P. Jos. Martinek (koleďové mše a moteta) — oba vycházejí přímo z rokoka; pak žáci Janáčkoví: Jan N. Polášek, Ant. Hromádka,

Vit Kment, Vincenc Štastný — tito až na Poláška píší vzdáleněji od lidového rokoka, ale jeho všeobecnou povahu zachovávají; rokoku stojí blíže Stanislav Vrbík. Do řad církevních skladatelů přihlašuje se i vynikající skladatel světský Jar. Křižka, autor „Vánočních koled“. Zejména ve mši „Valašská jitřní“ skvěle využil přímého písňového materiálu pro své práce.

Ne výstih ani vyčerpávající přehled byl tu podán, spíše nejstručnější výtah pro to, aby bylo poukázáno, jak v jednom úseku církevní a duchovní hudby, úseku časově hodně omezeném, bylo pracováno vydatně a úspěšně a hlavně: pracováno v duchu ryze lidovém a českém.

Dr. Cyrill Sychra

PASTORAČNÍ PŘIPOMÍNKY NA MĚSÍC LEDEN

V první polovině měsíce ledna dosahuje vánoční období liturgického roku svého vrcholného bodu ve svátku Zjevení Páně. Jesličky, obohacené 6. ledna o známé postavy sv. Tří králů s průvodem, udržují vánoční ráz chrámů i náladu věřících. Liturgickému citění by odpovídalo uložení jeslí po uplynutí oktávy svátku Zjevení P.; ve většině chrámů je zvykem ponechat jesle do posledního svátku doby vánoční, do Hromnic, ovšem za předpokladu, že se tento svátek — jako tomu je letošního roku — slaví před nedělí Septuagesima. V opačném případě je vhodnější vyzdvihnout vztahy svátku Očišťování P. M. k mysteriu utrpení Páně, na které je Septuagesima první vzdálenou přípravou.

1. leden, svátek Obřezání Páně a začátek nového občanského roku, je státně i církevně zasvěcený, a proto je návštěva chrámů Páně velká. Zajímavý je mešní formulář svátku. Je vlastně složen ze tří formulářů: Oktávy Narození P. (z II. a III. mše sv. 25. prosince), dne Obřezání P. a votivní mše sv. k počtě P. Marie v době vánoční — dříve bývalo zvykem sloužit v tento den 3 mše sv. podle zmíněných formulářů. V některých diecésích je zvykem začínat Nový rok slavným Veni sancte před hlavními bohoslužbami vzhledem k Te Deum na Silvestra.

Okolnost, že dnešní svátek je církevně zasvěceným, dokazuje, že Církev plně uznává význam začátku Nového roku. V dnešní době je třeba si uvědomit, že Nový rok začínáme osmého dne po narození Knížete míru a že se naskytá vhodná příležitost upozornit věřící na úkoly v mírovém snažení světa a na význam andělského zpěvu „na zemi pokoj lidem dobré vůle“.

Oba novodobé svátky 1. poloviny ledna, svátek Nejsv. jména Ježíš (3. ledna) a svátek Rodiny (10. ledna), kterých plně využijeme homileticky, ustupují do pozadí před největším svátkem doby vánoční svátkem

Zjevení Páně dne 6. ledna. Tento svátek, po velikonicích a svatodušních svátcích nejstarší, je největší kolektivní slavností liturgického roku, neboť shrnuje všechny hlavní události, v nichž se Kristus před svým veřejným vystoupením zjevil jako Bůh. Jeho narození — východní církev dlouho slavila Narození P. právě 6. ledna — příchod mudrců, křest v Jordáně a první zázrak při svatbě v Káni Galilejské. Na základě toho vznikly různé názvy, jako svátek Theofanie, t. j. zjevení Boha (při narození), Epiphanie (zjevení vůbec), Betphanie či zjevení v domě, t. j. svatebčanů v Káni, proti našemu lidovému názvu sv. Tří králů, který vyzdvihuje příchod mudrců.

Jako všechny velké svátky, má svátek Zjevení Páně svou vigilii či svatevečer, který je ve východní církvi — hlavně u arménských křesťanů, kteří vidí v Kašparovi knížete svého lidu — dnem přísného postu, u nás pak tento ráz ztratil, ježto vlastně zastupuje neděli po Obřezání P. V tento svatevečer se koná svěcení tříkrálové vody, soli, křídla a kadidla. Dějinný motiv tohoto svěcení tvoří požehnání, kterého se dostalo darům mudrců přijetím od Božího dítěte, vodě jeho křtem v Jordáně a potravinám — které zastupuje sůl — jeho účasti na svatební hostině v Káni G. Církev přináší tyto věci do domu Božího před Krista a žehná je jeho

jménem, věřící je pak z rukou Církve přijímají a používají při různých příležitostech. Je ovšem nutno, aby se lidu dostalo poučení o smyslu svěcení a žehnání vůbec a v první řadě o jejich mravním významu. Neboť s posvěcenou věcí předává Církev věřícím nábožensko-mravní napomenutí, které je nezbytné pro správné použití svátostin. Světí-li Církev 5. ledna vodu, kadidlo, sůl a křidu, kropí-li obydlí věřících, vykuřuje-li je a označuje začátečními písmenami jmen sv. Tří králů, upozorňuje tím věřící na určité povinnosti, jako omýt a očistit svou duši od hříchů, učiniti z přibýtku svého místo pravé lásky Kristovy a víry, ne však nesnášlivosti, nenávisti a vykořisťování a pod. Koho úkolem je tyto povinnosti věřícím připomenouti, netřeba vykládati. Zdá-li se k tomu hodí přečtení vysvětlení starých rituálů, psaného poněkud starodávným slohem, je jiná otázka.

Ještě jednu připomínku. Toto svěcení není v západní církvi předepsáno, a proto se také nenalézá ve všech rituálech. Ale během staletí se stalo nezbytnou součástí tříkrálové liturgie. Na Východě, kde se konalo již za doby sv. Jana Zlatoústého, se těší velké vážnosti.

Nebudeme hovořit o formuláři svěcení, chceme se jen krátce zmínit o době. Manuale rit. Prag. z r. 1848 uvádí „In Vigilia Epiphaniae post Completorium vel etiam lecta nona lectione in Matutino“, Rit. z r. 1872 již jen „Statuta hora“, pozdější neudávají někdy dobu vůbec. „Vzorný kostelník“ (1945) vyjadřuje dnes ustálený zvyk slovy „... ve svatevečer svátku Zjevení Páně ... po mši sv. se světí voda, sůl a křida“ (str. 39). Zkušenost ukázala, že svěcení před večerní bohoslužbou nelze doporučit, ježto věřící, ihned vodu čerpající, bohoslužbu ruší. Pokud to je proveditelné, nechť se posvěcené předměty rozdávají mimo chrám Páně nebo aspoň v předstíni.

O nádobě k svěcení není zvláštních všeobecných předpisů. Kde nemají v sakristii nádoby na svěcení vody, které pro neděle předpisuje Missale Rom. (Ordo ad faciendam aquam ben.), asi 80 cm vysoké a s průměrem 60—80 cm, kovové nebo dřevěné, kterou s je možno přenášet, lze použít různých nádob, ovšem úhledných a hlavně čistých. Je povinností duchovního správce, aby nádoby před svěcením prohlédl. Bylo by záhodno, aby duchovní správce vůbec věnoval větší péči svěcené vodě a nezapomínal na její obnovení aspoň jednou za měsíc.

Podle starého zvyku ohlašuje se 6. ledna v některých kostelích po kázání datum velikonoce a ostatních s nimi spjatých pohyblivých svátků. Uvádíme formulář pro letošní rok:

Vězte, bratři nejmilejší, že, jako jsme se radovali z narození Pána našeho Ježíše Krista, z milosrdenství Božího vám můžeme sdělit radostnou zvěst jeho zmrtvýchvstání:

Dne 14. měsíce února bude neděle devátá.

Dne 3. měsíce března bude Popeleční středa a počátek doby svatopostní.

Dne 18. měsíce dubna oslavíme radostně velikonoce Pána našeho Ježíše Krista.

Dne 27. měsíce května je Nanebevstoupení Pána našeho Ježíše Krista.

Dne 6. měsíce června je svátek Seslání Ducha sv.
Dne 17. měsíce června je svátek Božího Těla Kristova.
Dne 28. měsíce listopadu je první neděle adventu či
příchodu Pána našeho Ježíše Krista, jemuž budiž čest
a chvála na věky věkův. Amen.

Toto oznámení, které možno při slavné mši sv. za-
pívat po sv. evangeliu na melodii „Exultet“, jistě by
zaujalo věřící a přispělo k hlubšímu porozumění posvát-
né liturgie.

Theophilus

NÁBOŽENSTVÍ A ŽIVOT

HILAREM DATOREM DILIGIT DEUS

NEBÝT OTROKEM

Kdo miluje, ten dává, a kdo dává rád a s usměvavou tváří, toho miluje Bůh. Hilarem datorem diligit Deus.

Svatí mudrcové před jesličkami se svými dary, které s usměvavou tváří darovali, jsou nám příkladem. Milovali Pána, proto obětovali jemu zlato, kadidlo a myrhu. A co jest více nežli zlato, darovali mu své srdce, svou lásku a sebe cele...

Hilares datores budme v tomto novém roce! Rozséváme a rozdáveme se stále usměvavou tváří lásku a mír tam, kde pracujeme, tam, kde pastorujeme, tam, kde kážeme, tam, kde zpovídáme a učíme... všude!

Lásku a mír! Lásku hýbe světem a mír jest všech duší nejmohutnější touhou!

»Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.« Rom. 5, 5. —

Lásku Boží jest vyлита v našich srd-

cích skrze Ducha svatého, který nám byl dán! Myslíš na to, vzpomínáš na to, medituješ o tom, sacerdos Dei? Proto praví svatý Ambrož: »Munus Spiritus sancti officium est sacerdotis.« To, co jest Duch svatý v Nejvyšší Trojici, zosobněná Lásku, to máš býti ty ve své farnosti, ve svém pastoračním prostředí! Lásku! A lásku jest nejvyšší dobro. Et bonum est diffusivum sui. Lásku jako svrchované dobro se rozlévá, se rozdává a dárkuje... Každý má účast na ní, každý od ní něco dostane. Jeden útěchu, druhý povzbudivé slovo, dobrotivý úsměv anebo nějaký dárek... Nesmí býti nikdo, kdo by nebyl zasáhnut proudem paprsků Tvé lásky! Do každého srdce ať vniknou, do každého domu...

Nikdo ať není vyhat, ani ten shrbený stařec osmdesátiletý, ani to skotačící kůzlátko v lidské podobě. Pro každého vřidné slovo, pro každého povzbuzení, pro každého útěchu a vroucí srdce plné dobroty a lásky...

Lásku jest první a největší ze všech ctností a horlivost jest její poslední zdokonalení...

Qui non zelat, non amat. Horlivá lásku chce jen jedno: »Omnes homines vult salvos fieri.« 1 Tim. 2, 4. Horlivá lásku zná jen jednu touhu: »Da mihi animas, cetera tolle!« Horlivá lásku je ochotna obětovat sebe cele za duše: »Ego libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris.« 2 Kor. 12, 15.

Hilares datores caritatis et pacis!

Mír! Kolik duší zaklepe během tohoto roku u tebe, u tvého srdce, jako před sedmi sty lety zaklepal Dante někde. Zaklepal, a když mu otevřeli a tázali se, co si přeje, odpověděl krátce a stručně: P a c e m.

Každá duše, každé srdce hoří touhou po pokoji a míru. — A kdo jiný mu v první řadě má ten pokoj dáti a zprostředkovati nežli muž Boží, který se modlí sám den co den u obětního oltáře Božího: »Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem...«

Dona nobis pacem... daruj pokoj a mír duším našim, slyšíš je volat, o sacerdos Dei?

Každý dobrý kněz jest světlo noš míru. Každý dobrý kněz nese pocho-
dení míru od duše k duši a od srdce k srdci, od rodiny do rodiny, od obce k obci, všude, kde jako bonus pastor pracuje, všude, kde působí, všude, kde pastoruje... »Quam pulchri pedes annuntiantis et praedicantis pacem.« »Jak milý je příchod těch, kteří zvěstují pokoj.« Is. 52, 7 — Řím. 10, 15. Jak působivá jsou slova muže Božího, když jako Bonus pastor a jako Milosrdný Samaritán Ježíš Kristus stále znovu napomíná: »Zachovávejte pokoj mezi sebou!« Mar. 9, 49. Usmířte se. Váš, které Bůh spojil pouty věrnosti a lásky, svár a hádka nerozlučuj!

Jak hluboký klid do duší hříchem zneklidněných vlévají vždy tvoje

Četl jsem někde tuto krásnou myšlenku: »Lépe jest zemřít ve stoje než žít na kolenou!« Umět žít svobodně, krásně, radostně a šťastně! Kdo by netoužil po tom, aby jeho život provázelo všechno to, co dělá člověka šťastným a spokojeným. Dosažení tohoto úsilí je schopen jen člověk svobodný. A svobodným je pouze ten, kdo není otrokem.

Jest dvojí otroctví. Jedno známe z vývinových fází společnosti. Tato etapa byla u nás již dávno překonána a likvidována. Existuje však ještě otroctví jiné. Otroctví ducha! Když člověk neví kudy a kam, strhává ho proud nezřízených vášní, libovolných choutek, prokleté nenávisti, neopodstatněné skepse a jiných přítěží, které vpravdě otravují život lidí. Takovým člověk není svobodný. Bylo-li odstraněno otroctví v dějinách společenského vývoje, musí být bezpodmínečně likvidována i ona druhá forma otroctví.

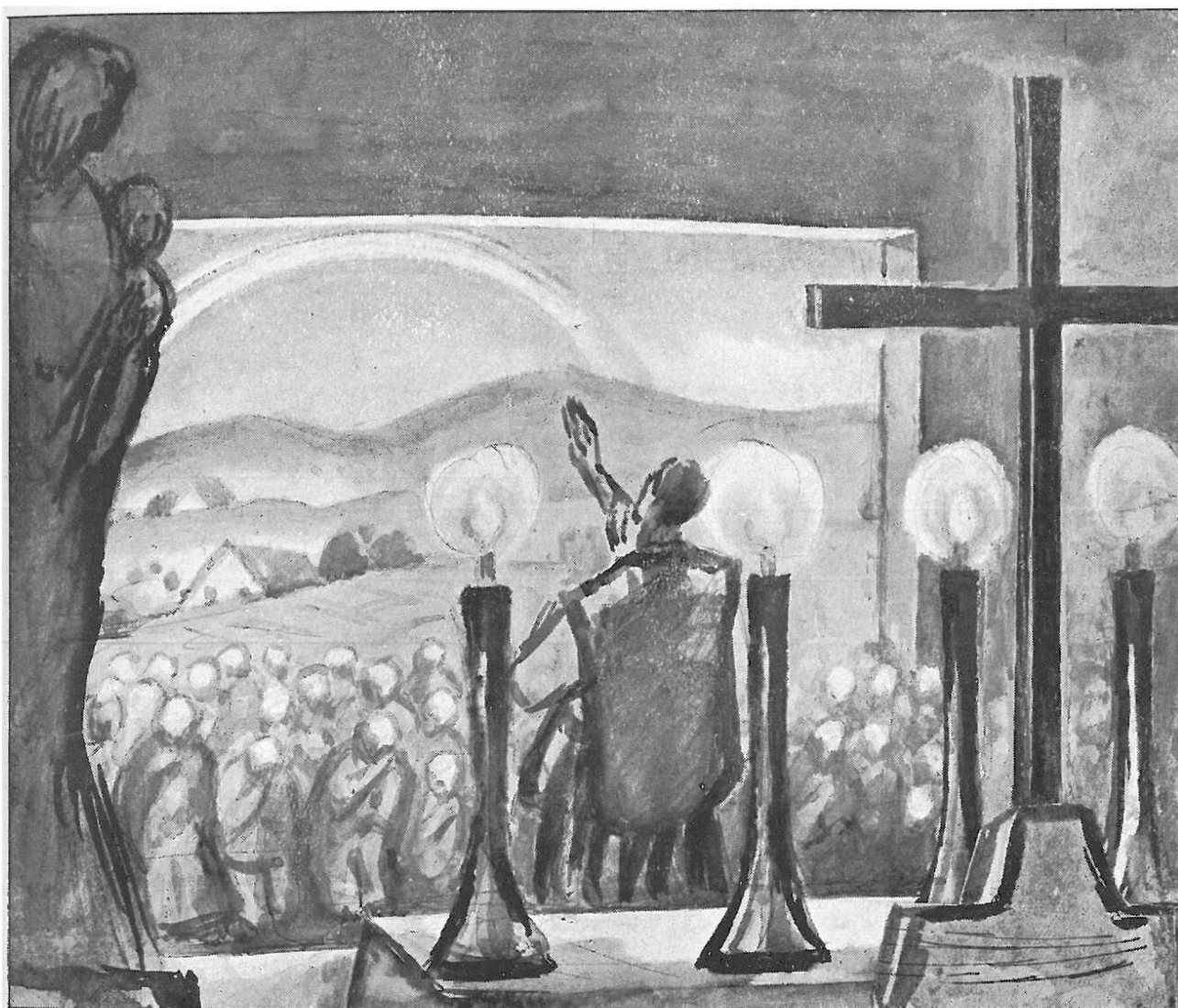
Kdo jest pánem našeho duchovního otroctví? Všeobecně by se dalo říci, že je to zakalené a nečisté svědomí, které musí v sobě tlumit hlas čistoty a lásky, která je v každém člověku. Svědomí, které se svévolně podává nezřízeným choutkám, vášním a nenávisti.

Být svobodným neznamena však zvůli! Jak by to vypadalo na př. v našem státě, kdyby nebyla respektována ústava? Zákonnost a státní disciplína je zákon právě tak státní, jako příkaz křesťanský. Musíme si být dobře vědomi všech svých povinností k Bohu, k sobě, k bližnímu. K státu, ve kterém žijí. Právě v svobodném, důsledném a svědomitém plnění svých povinností jak náboženských, tak občanských ukazuje člověk, do jaké míry si zachoval vlastní svobodu. Je to již potom služba, ale služba takto plněná a chápána je službou radostnou a jde hlavně o to, aby ji člověk plnil s láskou a svobodně.

Nový, krásný a šťastnější člověk nesmí být ani otrokářem, ani otrokem! Chceme-li všichni i nadále otvírat a vytvářet nádhernou cestu souladného a svobodného soužití člověka s člověkem, jest zapotřebí každodenně zdůrazňovat a uvědomovat si nejvznešenější postulát současné doby, který motivuje a signalizuje v nejpříjemnější formě jedno známé přísloví: »Buď pánem své vůle a sluhou svého svědomí!« Smysl těchto slov dostatečně naznačuje žádoucí charakter člověka dnešní doby bez

Duchovní PASTÝŘ

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA
K ČÍSLO PRVÉMU
ROČNÍK IV.

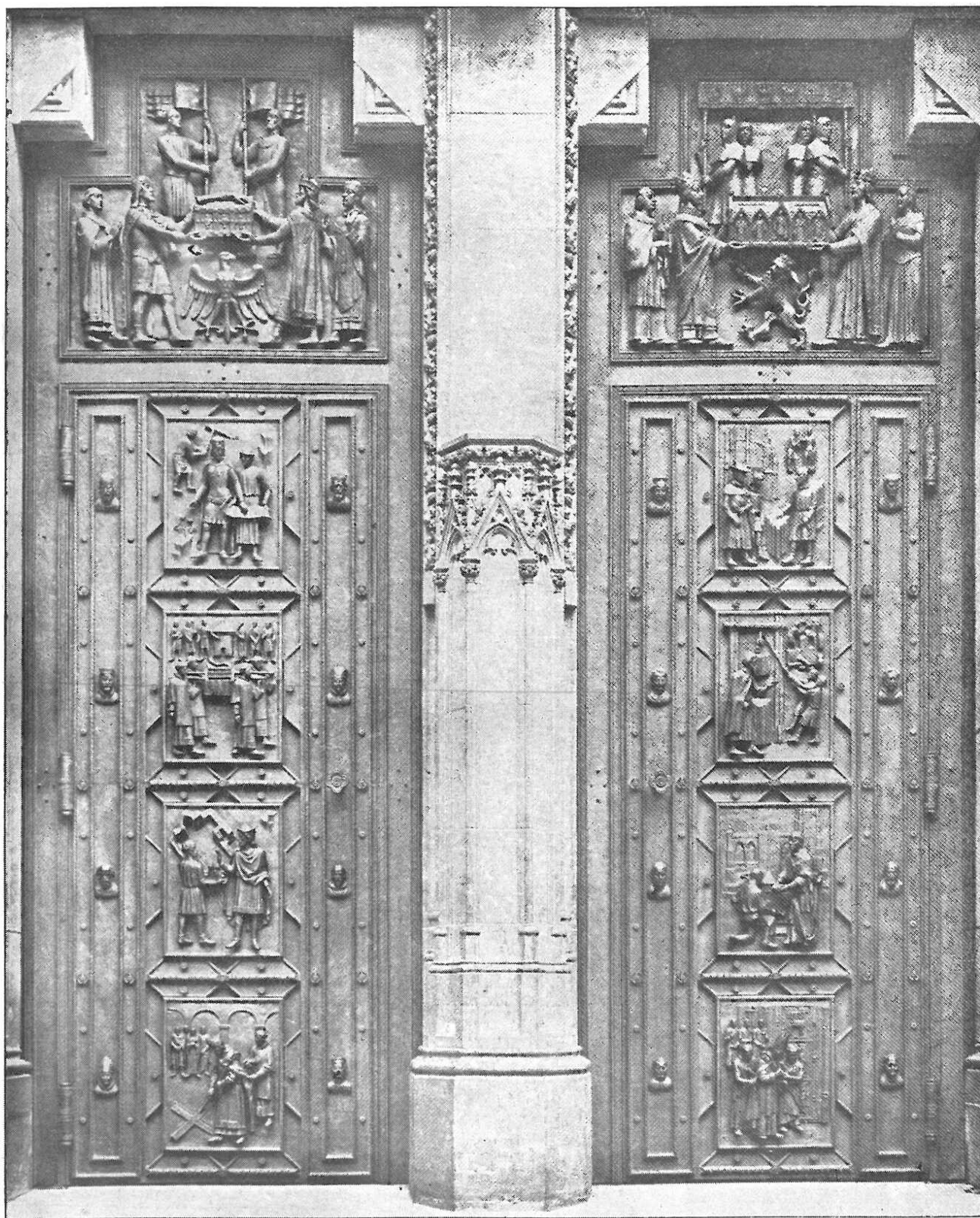

Akademický malíř B. Lonek.

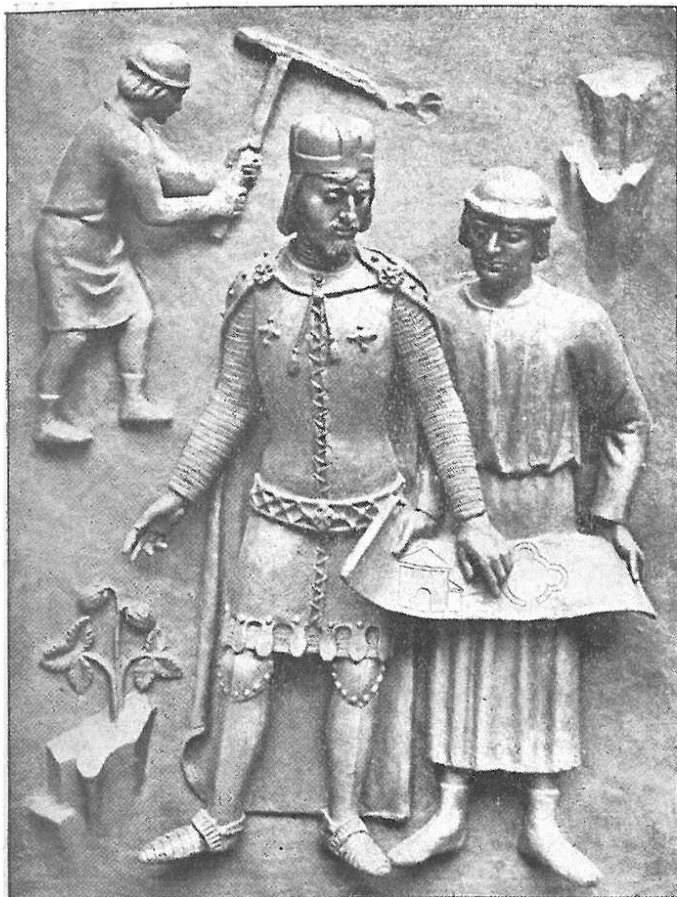
DEJ, PANE, MÍR NAŠIM DNŮM, MÍR DUŠÍM, MÍR RODINÁM, MÍR VLASTI,
MÍR MEZI NÁRODY.

NECHŤ DUHA MÍRU SVÝM OBLOUKEM USMÍŘENÍ PŘEKLENE ZEM
VYKOUPENOU KRVÍ TVÉHO BOŽSKÉHO SYNA!

BRONZOVÉ DVEŘE VELECHRÁMU SVATOVÍTSKÉHO

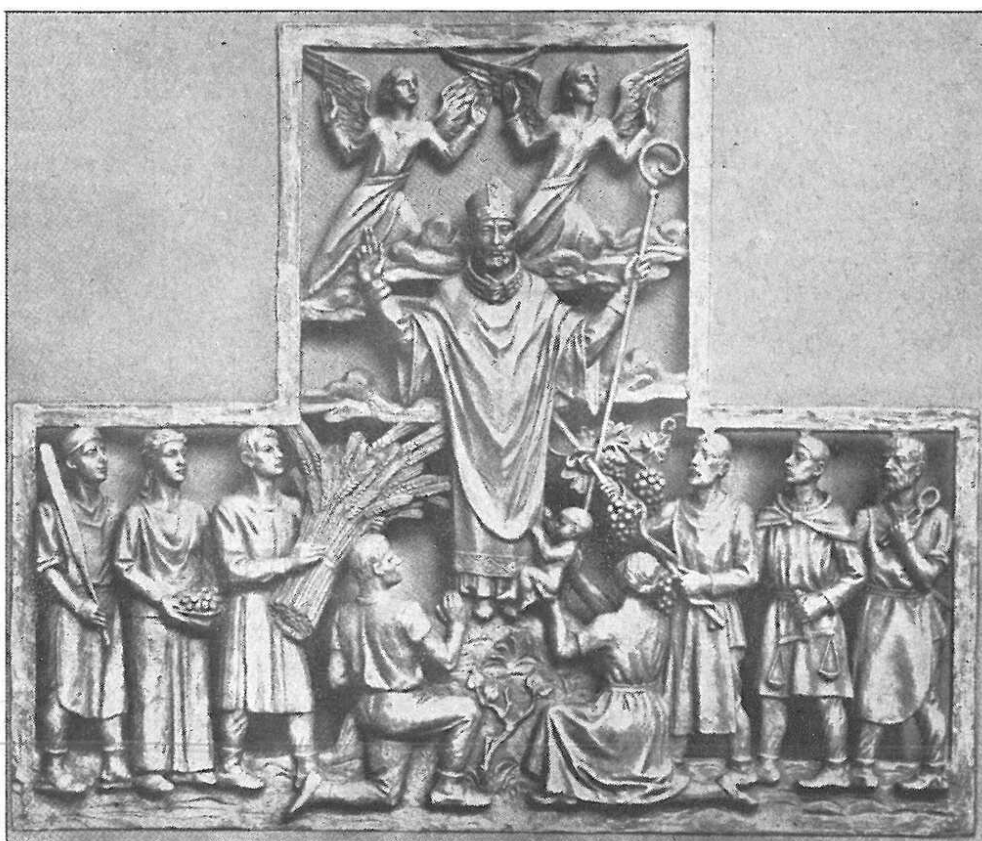
V. H. Brunner a O. Španiel, Bronzová vrata svatovítské katedrály. Hlavní dveře: dvojí darování ostatků a dějiny stavby.

*V. H. Brunner a O. Španiel, Svatý Václav zakládá
svatovítskou rotundu.*

V. H. Brunner a O. Španiel, Smrt sv. Vojtěcha.

V. H. Brunner a O. Španiel, supraporta levých bočních dveří: Sv. Vojtěch žehná národu.

CHRÁMOVÁ SLUŽBA SE STARÁ O POTŘEBY NAŠICH CHRÁMŮ

Ruční vyšívání antependia.

Velum vyšívané strojem.

Vyšívání iniciál na bílém ornátu zlatou nití.

rozdílu a bez výjimky, který není a nebude otrokem ani hospodářských řádů, ani otrokem ducha, nýbrž svobodným a šťastným stavitelem lepšího světa a šťastných zítřků všech lidí na celém světě!

P. Emil Korba

mocná slova: »Ego te absolvo.« »Důvěřuj, synu, důvěřuj, dcero, odpouštějí se ti hříchy tvoje. Vade in pace et Dominus sit tecum.

Bud'me vždy hilares datores caritatis et pacis.

Abychom, až jednou odejdeme ze svého pastoračního prostředí, všem duším dobré vůle mohli jako nejkrásnější závěť zanechat na rozloučenou slova Pána našeho Ježíše Krista: »Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.« Joan. 14, 27. »Et Deus pacis et dilectionis erit vobiscum.« 2 Cor. 13.

P. Karel Sahan

ROZHOVOR

s arcibiskupem egerským dr. Gyulou Czapike, novým členem Celostátní mírové rady

Presidium Celostátní mírové rady zvolilo za nového člena Celostátní mírové rady arcibiskupa egerského dr. Gyulu Czapika, t. č. předsedu sboru maďarských katolických biskupů. Presidium touto volbou jednak vyjádřilo, že četné církevní i světské katolické stoupence mírového hnutí zastupuje v Celostátní radě míru také nejvyšší katolická církevní autorita v Maďarsku, jednak chtělo ocenit pozitivní mírovou činnost arcibiskupem dr. Gyulou Czapike dosud vyvíjenou. Jeho významné projevy na III. sjezdu maďarských obránců míru dne 22. listopadu m. r. a na budapeštském zasedání Světové rady míru jsou obecně známy. V těchto projevech hlásil se k vyšším mravním hodnotám a ušlechtilým ideám mezinárodního mírového hnutí a zastal se nutnosti jednoty a stálého růstu a šíření mezinárodního a maďarského mírového tábora.

Po jeho zvolení členem Celostátní rady míru navštívili jsme arcibiskupa dr. Gyulu Czapika v jeho residen-
ci v Egeru.

Ústředním thematem našeho rozhovoru byla přirozeně otázka míru. Z arcibiskupových slov jsme vycítili velkou odpovědnost, k níž se jako člověk, jako arcipastýř své církve a jako maďarský státní občan zná, jde-li o otázku míru, o příkaz svědomí ukládající zachování míru. Tento jeho pocit odpovědnosti a jeho svědomitost ho přiměly nejen k tomu, že rád přijal volbu za člena Celostátní mírové rady, ale aby se také oběťavě a z plného přesvědčení ujal všech povinností plynoucích z tohoto členství.

Své vyznání pro mír vyjádřil několika jasnými větami, které již vyložil před velkým mezinárodním plénem budapeštského zasedání Světové rady míru. Podstatu tohoto jeho vyznání vystihují dvě slova: „Chci mír!“

Rekl také, proč chce mír. Chce mír proto, že je člověkem. Touhu po míru nelze potlačit ani vymýtit, neboť nepřestane dřímát v srdci poctivých lidí, dokud tu bude člověk a svět.

Chce mír také proto, že je křesťan. Ti, kdo poctivě křesťansky smýšlejí, musí podle jeho názoru hlásat všemu světu: chceme mír!

A arcibiskup dr. Gyula Czapik se stal aktivním obráncem míru, poněvadž již několikrát prohlásil, že je věrným synem své maďarské vlasti, poněvadž složil přísahu věrnosti Maďarské lidové republice, poněvadž aktivně spolupůsobil při uzavírání dohody mezi vládou Maďarské lidové republiky a biskupským sborem. K aktivní službě míru ho zavazují truchlivé památky minulých válek a skvělé výsledky obnovitelské práce. Říká, že minulé války přinesly maďarskému lidu katastrofy smrti a zkázy, nepopsatelná utrpení. S hrůzou se musí každý poctivý Maďar odvrátit ode všeho, co by mohlo přispět k rozničení nové světové války.

Dr. Gyula Czapik se také několikrát pozitivně přiznal k trojímu heslu maďarského mírového hnutí: k míru, práci a blahobytu.

Mír umožnil dnešní generaci odklidit trosky a přikročit k znovuvystavbě, mír jí umožňuje vytvářet den za dnem nová velká díla. Dr. Czapik nazval práci na znovuvystavbě hrdinným úsilím a neoprávdovějším projevem vlastenectví.

Památná zůstanou zde slova, která pronesl na zasedání Světové rady míru: „... Maďarský lid, když viděl svou zem v rozvalinách, neobrátil se na svět jako žebrák a nenatahoval s nářkem ruku po almužně. Maďarský lid se zdvihl, odklidil trosky a nešetřil námah a obětí, dal se do práce znovuvystavby, a to nikoli snad od případu k případu, nýbrž podle předem připravených a pečlivě promyšlených plánů. Tímto nesporně jedinečným dílem — pravil dr. Czapik — k němuž se spojily všechny síly národa, počínaje vládou až po každého fyzicky či duševně jen trochu schopného občana, podal maďarský lid výkon, jemuž ani zlovůle nemůže upřít uznání.

V novém, pokojném, hrdinském dobytí vlasti spatřuje egerský arcibiskup skvělé výsledky semknutí národních sil.

Ale tak jako bylo a je třeba semknutí národních sil k zajištění našeho vnitřního míru a k vybojování našich výsledků, tak je nutná nerozborná jednota a družba mezinárodních mírumilovných sil k tomu, aby byl zachován světový mír.

Účastníkům budapeštského zasedání Světové rady míru se velmi líbilo duchaplné přirovnání, kterého tu arcibiskup dr. Gyula Czapik užil. Přirovnal víru, naději a mírovou touhu poctivých účastníků světového mírového hnutí k doutnajícímu uhlíku. „Sejde-li se více doutnajících uhlíků — pravil — vyvíjejí větší teplo a žhnou větším žářem; spojí-li se tisíce a miliony lidí v úsilí o mír, bude žár jejich srdcí větší a silnější. Nikdo nemůže popřít, že tak smýšlejí sta a sta milionů lidí na širém světě a plamen spojeného žáru jejich tužeb napsal na klenbu světa: Chceme mír!“

Zvláště dnes tato slova přímo hoří časovostí, když ve všech končinách světa lidé nejružnějších světových názorů a politického vyznání, ale s dobrou vůlí a zvýšeným úsilím bojují za uskutečnění naděje, která se v Budapešti zrodila, a když stamiliony mírumilovných lidí hledí všude se stupňovaným očekáváním vstříc novému zasedání Světové rady míru.

Ta slova jsou časová také u nás v Maďarsku, protože další zdroj síly pro mírové hnutí v Maďarsku znamenají mírová shromáždění v listopadu, na která se již připravuje všechen maďarský lid v městech i na vesnicích.

Mluvíme o mírové touze, kterou chová náš lid ve svém srdci, o zmírnění mezinárodního napětí cestou jednání, o velké naději všech lidí.

Do arcibiskupského paláce pronikla víra v život, vůle k životu, píseň života. Zdá se, že arcibiskup dr. Gyula Czapik, na rozdíl od mnohých svých předchůdců, postřehl tep, naději, dělný ruch a radostnou píseň každodenního života. Proto se také připojil k mírovému hnutí a stal se členem Celostátní mírové rady.

Když se loučím s díky za srdečné přijetí a za rozhovor střídavě vážný i veselý, praví egerský arcibiskup:

„Každý o mně ví, že jsem stoupencem míru a že podporuji každého, kdo oprávněnými prostředky bojuje za mír mezi státy a národy a chce předejít zkázám války.“

György Parragi

A pokoj Kristův, pro který jste také byli povoláni jako jedno tělo, ať vládne vám v srdci. Kol. 3, 15.

PŘÍKLAD A VZOR

(K 30. výročí úmrtí V. I. Lenina)

Již tři desítky let uplynuly ode dne, kdy zemřel Lenin, jehož osobnost symbolisuje hluboký přelom v dějinách lidstva.

Nebylo to jasno všem a trvalo to delší dobu, než si mnozí státníci uvědomili, že Leninovo dílo nemá pouze přechodný význam. I velmi vzdělaní muži odhadovali trvání bolševické vlády jen na několik let. Mimo to jsme svědky, že v rozsahu dvaceti let (od r. 1918 do r. 1938) byly podniknuty skryté i otevřené pokusy podemlet stavbu sovětské společnosti a zlikvidovat Leninův zásah do světových dějin. Teprve hrdinství sovětského lidu za Velké vlastenecké války dokumentovalo před celým užaslým světem, jmenovitě jeho západní polokoulí, že Říjnová revoluce z roku 1917 zasáhla příliš hluboce a tvořivě do lidské společnosti, než aby mohla být vyškrtána ze světového dění. Po pádu fašismu, jako důsledku II. světové války, na jejímž výsledku se podílel sovětský lid největším dílem, se stalo skutečností, co se zdálo před třiceti lety velké části lidstva nejmenší možným: Leninovo dílo jeví se jako jeden z hlavních pilířů budoucí organizace lidské společnosti.

I nám, katolickým kněžím, jak dovozuje jeden významný theolog, musí záležeti na tom, abychom zkoumali smysl Leninova díla a tážali se po jeho vnitřní síle. Všimněme si proto tří Leninových vlastností, které nám, věrným duchovním pastýřům svého lidu, mohou být příkladem a vzorem:

1. *Pracovitost*: Po celá léta pohyboval se Lenin mezi vězením, vyhnanstvím a pobytem za hranicemi. Přihlédneme-li k veliké řadě svazků jeho studií, článků, vědeckých pojednání, řečí a organizačních pokynů, máme dojem, že Lenin nemohl ztratit ani minuty času, že

musel stále číst, psát, jednat, konferovat a stát na velitelském můstku své lodi. Jeho poměrně krátký život (necelých 54 roků), z něhož nutno odečíst dlouhé měsíce jeho vážné nemoci po atentátu, je nám vzorem, jak tento bojovník za svůj ideál vykupoval čas.

A my?

Zdalipak hospodaříme vždy pečlivě s hřívnou času, nám svěřenou Pánem? Je přece naší povinností pracovat pro lid, bdít nad jeho blahem, chodit za lidmi a žítí starostmi, bolestmi i radostmi svých bližních. Všimněme si též nového pojetí strany Leninem: strana je bojové sdružení, ve kterém zná jeden druhého, jeden za druhého jest odpověden a ve kterém každý jednotlivec má státí pevně na svém místě, vždy dává pozor na to, co se kolem děje, a vždy připraven k práci i k boji. Z toho plyne smysl pro kázeň, ne z donucení, ale z přesvědčení, stálé rozhodování, stálé bdění i stálý zápas.

Jak nevzpomenouti slov Pisma: „Buďte opatrní jako hadové a prostí jako holubice.“

2. *Vnitřní přesvědčení*: Už dávno, ještě před Říjnovou revolucí, se stával Lenin vedoucí osobností světového socialismu právě svou vnitřní zapáleností pro názor a program, který uznal za správný. Nebylo na něm ani trochu moderní unavenosti, ani trochu liberalistické rozkolísanosti a nerozhodnosti, resignace a škarohlídského cynismu.

Zatím co západní vzdělaný svět byl rozežrán nedostatkem přesvědčení, bytostnou lhostejností k vyřešení stávajících problémů, ať hospodářských či sociálních, Lenin představoval svou dynamikou, rozhodností, za-

ŽIDOVSKÝ MESIANISMUS

Igino Giordani

Palingenesi světa očekávali v Judeji i v Římě: ušlechtilí duchové vycítovali, že vbrzku vznikne lepší věk — zlatý věk — který učiní konec pohromám válek a nesvornosti, s vůdcem schopným řídit svět ve spravedlnosti a míru. „Všechn Orient věřil na základě prastaré a neměnné tradice, že osud vyhradil vládu nad světem někomu, kdo v té době přijde z Judeje.“ (Svetonius, Vespasianus 4, 9.) „Spása je ze Židů,“ potvrdil Ježíš Samaritánci (Jan 4, 22).

Bible obsahovala nesčetná proroctví o příchodu panovníka, krále, knížete z domu Davidova, který osvobodí Izrael založí království Boží a bude jeho Pomazaným, Mesiášem, Kristem. A očekávání ještě více zintenzivnělo, když vyvolený národ, národ pravého Boha, byl opět a opět huben pohanskými národy ve vojenských porážkách, vyháněn do zemí, v nichž vládly modly, a napájen ponižováním. Co mu byly platny předpisy Zákona, obřizka, očišťování, soboty, když Babyloňané, Peršané, egyptští a syrští Řekové, Římané a jiní jeden za druhým přepadali jejich zemi, svrhovali a zabíjeli jejich pomazané krále, odváděli do zajetí jejich syny a proroxy? A lid se vskutku ptal se žalmistou: „Marně jsem tedy očistil své srdce a v nevinosti umyl své ruce; (poněvadž) jsem bičován každý den a můj trest (začíná) od rána.“ (Žlt. LXXII, 13—14.)

Jiný národ byl by si zoufal, ale židovský se s větším žalem přimkl k naději a každodenně opakoval výpočet podivuhodné události, a niž mu vyprávěli v době posledních judských králů Oseáš, Joel, Micheáš, Izaiáš, v době zajetí Jeremiáš, Ezechiel, Daniel a po návratu ze zajetí Aggeus, Zachariáš a Malachiáš.

Jenomže židovský mesianismus přijížděl z předpovědi bohatých universálních etických obsahem a opakoval o očekávaném Mesiáši verše žalmu 44, 5: „Jdi, šťastně postupuj, vsedni na koně pro zbožnost, pravdu a spravedlnost“; ale, když s pomocí Římanů byli zatlačeni poslední legitimní králové, Asmoneovci, aby potom sám titul judského království byl odstraněn a z Judeje byla

učiněna římská država, mesiášský ideál se hlavně v době Ježíšově pozvolna přetvářel v horečku národní odvety, jsa živěn spíše nenávistí než touhou po universálním míru a omezoval se na území izraelského království, jež mělo být obnoveno krvavým a strhujícím podrobením modloslužebných národů. Nebo lépe řečeno, v té době byl mesianismus rozdělen ve dva směry: jeden eschatologický, vyvozený z farizejských apokalyps, druhý časný, nacionalistický, udržovaný hlavně stranou zelotů. Pouze několik osamocených jedinců střežlo očekávání království universálního usmíření, v němž Mesiáš přinese spravedlnost „bédným v národě“, spásí „syny chudáků“ a potře utlačovatele, rozsévá je své činy pokoje jako déšť na vyprahlé hroudy. Jako sociální reformátor osvobodí „chudého od mocného“ a bude mít soucit s „potřebným ubožákem“, chráně utrápené a utlačené před nespravedlivými a násilníky. A k tomuto rozkvětu mravní a sociální spravedlnosti se přidruží hýřivá úroda zemská, takže klasy vyrostou až do výše hor, vyšších než vrcholy Libanonu a národy se rozmnoží jako tráva na polích. Toto očekávání mělo také podobu eschatologickou, chiliastickou, soustředující pozornost na odloučení přítomného věku — Satanova — od budoucího věku — Božího — který se započne katastrofou nebo zápasem, aby vyvrcholil v božském rozsudku, jímž bude pohanství vyhlazeno v ohni Gehenny a dobří z Izraele vstanou z mrtvých, aby měli podíl na novém království Judové, zřízeném osobně od Mesiáše. Potom i do tohoto zduchovnělejšího a eschatologického mesiasismu byly vneseny různé materialistické prvky druhé mesiánské formy: porážky nepřátel, časná vítězství, trofeje... Tjž žalm 71, který vznešenými barvami maluje zlatý věk mesiášského království, byl vykládán jako výsledek vítězství nade všemi nepřáteli, kteří budou přinuceni padnout na zemi a hrýzti prach; nebo jak bylo vyjádřeno jiným obrazem pozemského výboje, budou „učiněni podnoží jeho nohou“ (Žlt. CIX, 1): ne tedy sbratření, nýbrž zotročení.

Zelóti podkládali nacionalistického ducha žalmu 2, který je klasickým zpěvem mesianismu, kde se ponejprv objevuje klasický termín Mesiáš.

pálenou odevzdaností věci socialistické revoluce, typický zjev nové éry.

Plamen jeho přesvědčení sežehoval uschlý podrost nezájmu svých vrstevníků i jakoukoliv překážku, jež se mu stavěla do cesty. Proto patří Lenin k těm dějinným postavám, o něž se rozrážejí vlny veřejného mínění, v jehož blízkosti není možno zůstatí lhotejným, nýbrž je nutno se rozhodnouti pro nebo proti. I tato Leninova vlastnost je pro nás vážným vykřičníkem: Budeme-li jeden každý z nás hořeti také takovým plamenem posvátného nadšení, bude se jeho odlesk jevit i v naší každodenní práci.

3. *Schopnost odhadnout smysl chvíle:* Lenin ovládal suverénně smysl odhadnouti příhodnost či nepříhodnost dané situace. Byl vynikající strateg i taktik. Každý měsíc se čekal pád Leninova díla v těžkém údobí bojů proti zahraničním interventům i domácím odpůrcům, ježto Leninova strana byla poměrně malá, ve srovnání s obyvatelstvem celého carského Ruska nepatrná.

Avšak Lenin svým správným odhadem, kdy a kde jest třeba nastoupiti, předčil vysoko všechny své protivníky, a tím se stalo, že hnutí vedené Leninem zvítězilo a dalo světovým dějinám nový směr. Mějme na mysli, že i živá theologie, jež cítí puls doby a nestává se pouhým hromaděním nabytých vědomostí, pomáhá k rozpoznání místa a chvíle, na kterých je nutno dělat závazná rozhodnutí. Perspektiva biblické víry se liší od perspektivy Leninovy, ale svěží theologický pohled pozná brzy, jak Leninův zjev jest pro věřícího křesťana poučný a nabádavý.

Jest proto povinností nás, katolických kněží, hodnotit vysoko vynikající Leninovy vlastnosti, o nichž jsme se dnes podrobněji zmínili. Jejich aplikace bude přínosem naší práce pro lid. Budeme-li tuto drobnou, každodenní práci svědomitě konati, splníme dobře i celé dílo, Bohem nám stanovené.

Bůh pak, uvidí-li, že poctivě pracujeme jako pokorní dělníci na vinici Páně, zajisté požehná našemu dílu.

BRONZOVÁ VRATA CHRÁMU SVATOVÍTSKÉHO

Dostavba chrámu svatovítského se stala vyvrcholením buditelských a vlasteneckých snah na poli nábožensko-církevním.

Svým velkolepým založením ve středověku, které staví chrám svatovítský po bok nejkrásnějším katedrálám francouzským, svou bohatou tradicí národní a státní a v neposlední řadě i svým umístěním v ohnisku státního života na Hradě, jehož je náš velechrám součástí, je nejpřednější památkou pro všechny bez rozdílu náboženského vyznání.

Bohatá umělecká výzdoba náleží všem slohům a směrům — počínaje od středověku po dobu nejnovější — i všem oborům umění a uměleckého řemesla.

Národně budou marně osnovat úklady proti Pánu a jeho Pomazanému. Ale s úšklebkem se jim vysmívá Bůh, který ve svém hněvu přislíbí národy jako dědictví Mesiáši a rozšíří jeho panství až na hranice země.

*„Povládněš jim železným žezlem
a jako hrnec hrnčírův je rozdrtíš.“*

Chvěli se v očekávání tohoto krutého zadostučinění daného jejich věrnosti a pohlíželi na hmotný blahobyt vítězů, kontrastující s jejich bídou, jako na výsadu jen proto udělenou, aby učinila trest ještě tragičtější.

A vlastenecké lidové vrstvy očekávaly politickou, vojenskou a sociální palingenesi, království nebem požehnané, ale do tohoto světa umístěné, bohaté na nebeské dary, především však na hojné žně a dobytčím, v němž by příroda závodila s mesiášským dobrodiním hojným přínosem obilí.

Rovněž v žalmu 109 (110), který předvídá kněžskou funkci krále Mesiáše, největším dojmem působil vítězný křik nad nepřátem: při vítězství dosaženém pomocí Páně, který „za dne svého hněvu“ rozdrtí krále,

*„pohany soudí, pobíjí knížata,
jak bystřina napájí krvi širé jejich kraje“.*

Úsvitem tohoto slibu se udržoval týraný národ, který za hladu a žizně nad krajinou chudou na deště a prameny zahlédl tryskání pramenů a lesk jezer ležících mezi pahorky a rozkvetlými cedry, akaciemi, myrtami a olivami a rozlehlé pouště proměněné v lesy.

Toto vítězné království, jež reálně růžovělo v duchu utlačovaných izraelitů jako vítězná stavba nad troskami imperií a lebkami nepřátel, zabarvovalo se postupem let eschatologickými odstíny, hlavně vznícenou fantasií spisovatelů apokalyps, jež bujely kolem Ježíšovy doby.

V šalomounových žalmech, komplikovaných ve farizejském ovzduší asi čtyřicet let před Kristem (a přeložených do řečtiny ke konci prvního století) vznešený mesianismus milosrdenství a spravedlnosti je promíšen pocity politické vzpoury proti utlačovatelům:

Bohatá je plastika a není význačného českého sochaře nové doby, který by tu nebyl zastoupen aspoň jedním dílem. Nepřízeň doby ovšem zavinila, že náš pražský dóm nemůže mítí tolik oné původní gotické sochařské výzdoby, již zejména vynikají nádherná průčelí slavných francouzských chrámů.

Proto aspoň bronzové dveře, také chloubu velkých chrámů, musil náš pražský dóm obdržeti.

Vzpomeňme jen románských bronzových dveří hlavního chrámu v Hildesheimu a plastické výzdoby reliéfů ve florentském baptisteriu. Dvoje dveře jsou životním dílem Lorenza Ghiberta (1391—1455), o nichž staletí mohla změnití umělecký soud Michelangela

„Ty, Bože, je rozeženeš a smeteš jejich plémě s povrchu země.“ (XVII, 26.)

Assumptio Moisis shrnuje asi pět let po narození Ježíšově sen o národním vítězství zbraněmi:

*„neboť povstane nejvyšší, jediný věčný Bůh
a projeví se, aby potrestal národy
a zničil všechny jejich modly“.*

V Abrahamově apokalypse štěstí spravedlivých přijíti z oblažujícího patření na muka, jimž jsou podrobeni nepřátelé poražení Vyvoleným: konečná pomsta, jež tisícronásobně odplatí Izraeli za dlouhá léta ponižení. A mesianismus v apokalypse Baruchově, i když ne naturalisticky představuje jeho úrodné období žni na zemi a many s nebe, připomíná souboj mezi Mesiášem a římským císařem, který bude se všemi ostatními národy rozmetán: a po pádu kolosa bude následovat věk nevinnosti a blaženosti, v němž země obydlená ochočenými šelmami bude sama od sebe plodit pro člověka nadbytek ovoce.

Tyto oslnivé naděje na odvetu odolají ranám Římanů, odolají i pádu Jerusalema roku 70. Teprve otevřený a hluboký duch, který po pádu diktuje Esdrášovu apokalypsu (IV Esdráš), shrnuje nejušlechtlejší universalistické ideje, jichž byla schopna hebrejská duše, ale nijak se nezříká očekávání, jež bylo silou a prestižním tajemstvím židovského národa, a vzpouje v něm své náklonnosti k Izraeli, pro něž stvořil Bůh svět a jemuž Bůh podrobí zemi, až rozdrtí jádro všech nepřátel rukou Mesiáše, lva Izraele, vítěze nad římským orlem.

Zkrátka, i když drsnost nepříznivé skutečnosti zapuzovala tyto sny do říše eschatologie, přece se jí nikdy nepodařilo potlačit touhu po pozemském vítězství, jež vedla, uspišena římskými krutostmi přímo ke vzpouře roku 66—70, k povstání babylonskému, egyptskému a cyperskému za Trajána a nakonec k pokusu Bar Kochbovu; byl to cit, který se nezdolně vzpouzel proti mesianismu odrákovému v časnosti a dobyvačnému toliko duchovně a universálně, mesianismu „krále židovského“, skončivšího na kříži.

Buonarottioho, že svou krásou jsou hodny toho, aby vedly do ráje. Překvapující a přesné vystižení přírody, zvláštní živost v zobrazovaných reliefech a celkové jejich uspořádání poji se tu v půvabný celek.

Konečně i u nás, v chrámu karlínském, jsme dostali kovové dveře. Jsou zhotoveny podle návrhu a nákresů Josefa Mánesa a podle modelů sochaře J. Šimka a K. Dvořáka. Na vratech karlínského chrámu jsou výjevy našich svatých, Cyrila, Metoděje, Václava, Ludmily a Vojtěcha.

Při studiu bronzových vrat v cizině upoutaly však největší pozornost tvůrců jejich v chrámu svatovítském, Brunnera a Španiela, bronzové dveře v průčelí románské basiliky ve Veroně, zasvěcené sv. Zenovi. Pocházejí z 11. století a byly doplněny ve 12. století. Představují nám výjevy biblické a ze života světce.

Když stavba nové části chrámu již již se blížila svému dokončení, byla 15. května 1926 vypsaná soutěž, jejíž lhůta, původně sahající do 20. listopadu, byla nakonec prodloužena do 15. února 1927. Do soutěže bylo posláno 18 návrhů. Porota, jíž předsedal prof. Max Švabinský a v níž byli mimo jiné zastoupeni další přední umělci, jako stavitel domu Kamil Hilbert, sochař prof. Boh. Kafka, sochař a řezbář Št. Zálesák a vynikající umělečtí historikové biskup dr. Ant. Podlaha, prof. dr. A. Matějček, dr. Zd. Wirth, přiznala první cenu jednomyslně návrhu V. H. Brunnera a Ot. Španiela. Ocenila jej jako dílo umělecké a vyzdvihla jako přednost promyšlenou soustavu ikonografickou. Prohlásila řešení dveří jako soubor výplní vcelku i detailů za šťastné a vyhovující podmínkám hmoty i ližecké techniky a zpracování kovů.

Západní průčelí má čtyři vchody. Dva střední sdružené tvoří jako dvojice hlavní portál, kdežto opodál nich jeden vchod vede do levé severní a druhý do pravé jižní boční lodi.

Dveře mají supraportu a tato podle svého postavení si žádala, aby udávala vedoucí motiv, podle kterého by se řídila osnova děje, zobrazovaného na vlastních dveřích. Na každých dveřích pak byly umístěny čtyři výjevy. Na středních hlavních dveřích jsou vyliceny dějiny chrámu svatovítského, a to na levých děje před založením katedrály a na pravých stavební vývoj pražského dómu od doby Karlovy do dneška.

Podnět k založení nejstaršímu dalo darování ramene sv. Víta, dotud chovaného v saském klášteře Corvey, německým panovníkem Jindřichem I. Ptáčníkem českému knížeti sv. Václavu. Scénu tu zobrazuje plastický relief na supraportě levých hlavních dveří (I).

První relief na levých hlavních dveřích (I, 1) nám představuje, jak (podle sochy Parlérovy vytvořený) sv. Václav zakládá svatovítskou rotundu. Tento okrouhlý kostelík je nám ve svém půdorysu dobře znám, neboť byl zachován ve svých základních zdech pod dnešní katedrálou. Měl 4 apsidy, jak v plánu na plastickém reliefu dobře vidíme.

Teprve po smrti sv. Václava v roce 930 byla rotunda dostavěna a byla vysvěcena přenesením ostatků svatovítských do novostavby. Tuto událost znázornili umělci takto (I, 2): Čtyři jáhnové rytmičtým krokem na nošíkách nesou ostatkovou skříň do ukončené a knížetem Boleslavem a lidem obklopené rotundy.

Původní kostel, sv. Václavem založený, záhy nedostačoval, a tak po 130 letech, v roce 1060, dochází ke stavbě velkého chrámu ve slohu románském. Byla to basilika s 3 loděmi, střední a po stranách dvěma užšími vedlejšími, a dvěma kůry na východní i západní straně. Západní kůr byl poněkud širší než východní a souvisel s velkou příční lodí. V koutech mezi příční lodí a vedlejšími loděmi stály dvě věže. Model tohoto chrámu vidíme na výjevu třetím (I, 3), kde jej podává stavitel, s podobou Myslibekovou, zakladateli chrámu Spythněvovi II.

Největší díl basiliky byl ovšem zbudován za Vratislava II. (1061—1092). Pozoruhodnou událost, svěcení chrámu, vidíme na 4. reliefu (I, 4). Biskup, provázený jáhnem, uvnitř kostela před Vratislavem a jeho manželkou Svatavou a průvodem do popela píše latinskou a řeckou abecedu. Mladistvý sv. Vít utrpěl smrt mučednickou za císaře Diokleciána roku 300 v Římě.

Bylo tedy jeho tělo chováno v Itálii a odtud z Pavie získal je Karel IV. »Karel IV. odevzdává tělo sv. Víta prvním pražskému arcibiskupovi Arnoštovi z Pardubic.« Takové je thema supraporty na pravých hlavních dveřích. Karla IV. provází jeho manželka Blanka, arcibiskupa kanovník a jemu je dán do ruky kříž svatovítského pokladu. Vidíme tu též znaky zemí českého státu.

Na gotické tumbě jsou vyobrazeni čeští patroni. Na této supraportě pracoval V. H. Brunner co nejlépe. Od něho, kreslíře, malíře, pochází dokonce i krásný plastický model českého lva pod tumbou. Při umístění bronzových reliefů na pravé hlavní dveře došlo k chybné záměně, způsobené spěchem, aby dveře byly včas hotovy k slavnostnímu otevření chrámu. Postupujeme-li sestupně při sledování reliefů, vidíme, že první relief líčí návštěvu Karla IV. a jeho syna Václava ve stavební huti Petra Parléro (stavěl v letech 1352 až 1397). Parlérovske profily pilířů a socha sv. Václava označují mistra. Teprve druhý relief s Matyášem z Arrasu, prvním stavitelem dómu, představuje nám bourání románské basiliky a vpředu stavení gotického pilíře. Jen malá část velkoryse zamýšleného díla Karlova byla uskutečněna. Roku 1385 byla hotova vzhledná, úchvatná stavba presbytáře s věncem krásných kaplí, v tom zejména nejkrásnější, svatováclavské. Počala se tedy stavěti velká hlavní věž na straně jižní. Zároveň s věží byl stavěn velký oblouk jižní průčelní příčné lodi s volným kružbovým panelem. Roku 1420 přestalo se stavěti a velké okno čekalo na svou kružbu až do doby nové. A tímto obloukem zejíciho okna do prázdnoty, nad nádherným vchodem, zvaným porta aurea, branou zlatou, dívali se naši předkové po dlouhá staletí. Torso chrámu zakryto bylo zdí...

Teprve kanovník Václav Michal Pešina z Čechorodu, prožívající plně prostředí ideálního romantismu, jenž tolik sympatií měl pro středověk a jeho katedrály, dal podnět v polovici 19. století k založení »Jednoty k dostavění chrámu sv. Víta«. Zahájení stavebních prací se však již nedomákal. Zemřel roku 1859. Od roku 1862 byla nejdříve stará stavba důkladně opravována a až 1. října 1873 byl položen základní kámen ke stavbě nové části.

Třetí relief (II, 3) představuje nám torso svatovítského chrámu před zahájením novostavby a postavu kanovníka Pešiny. Vidíme tu též kapli sv. Vojtěcha, jež stála před prozatímní průčelní zdí, ozdobenou Schorovou freskou.

V únoru 1929 pracoval sochař Španiel na posledním reliefu (II, 4). Za námět zvolena scéna, jak biskup otvírá úderem berly chrám. V biskupovi byl zvěčněn dr. Antonín Podlaha, stojící před levými hlavními bronzovými dveřmi.

Skutečně právem byl biskup Podlaha určen, aby 28. září 1929 slavnostně otevřel chrám, na němž staletí pracovala. Světec životem i obětavou prací vědeckou, mezi obrovskými úkoly, jež se zdarem splnil, uskutečnil i dokončení dostavby chrámu, »jak v blahých dobách prvního mladistvého zápalu si žádá«. V pomocnících biskupových zobrazení jsou oba tvůrci vrat, sochař Otakar Španiel i kreslíř a malíř Vrat. H. Brunner. Brunner na tomto reliefu i na reliefu s Matyášem z Arrasu, následkem předčasného skonu (zemřel 13. července 1928), již nepracoval. Vážné nemocem, vyčerpal se v práci na bronzových vratech, v práci, jež mu poskytovala největší radost. Znamenala totiž pro něho vyvrcholení jeho umělecké činnosti, trvalé význačné dílo, jež po sobě zanechal, neboť divnou hrou osudu nedostal se mu předtím takové příležitosti k uplatnění jeho velikého nadání.

Ještě je třeba se zmíniti o výzdobě pásů při těchto dveřích. Původní plán byl, aby po stranách reliefů nebyl zakryt podklad dubových dveří, nýbrž naopak, aby byl dekorativně uplatněn. Od toho úmyslu se však ustoupilo a celé dveře byly zakryty kovem. Tak vznikly kokové pásy, na nichž u hlavních dveří byly vytvořeny malé kovové portrétní hlavy význačných osobností zasloužilých o chrám. Tato malá portrétní galerie, znamenité dílo sochaře Španiela, nahrazuje nám aspoň zčásti celkem nám odepřenou prohlídku proslulých 21 bust středověkých v triforiu kůrovém a 14 po-

prší umístěných v triforiu nové stavby. Na levých hlavních dveřích vidíme tyto hlavy: 1. Spytihněv II. (1055—1061), 2. Vratislav II. (1061—1092), 3. Karel IV. (1346—1378), 4. Arnošt z Pardubic (arcibiskupem 1344—1364), 5. Matyáš z Arrasu, 6. Petr Parléř (žil v letech 1330—1399), 7. arcibiskup Jan z Jenštejna (1380—1396), 8. kanovník Beneš Krabice z Veitmile (zemř. 1375). Na pravých dveřích jsou: 1. kanovník Ondřej Kotlík (zemř. 1380), 2. Václav z Radče (zemř. 1416), 3. Václav Michal Pešina (1782—1859), 4. Ondřej Kranner (1801—1871), 5. kardinál, arcibiskup Schwarzenberg (arcib. 1849—1885), 6. Josef Mocker (1835—1899), 7. Dr. Ant. Podlaha (1865—1932), 8. Kamil Hilbert (1869—1933).

Kanovník Krabice z Veitmile, spisovatel latinsky napsané kroniky české, byl třetím ředitelem svatovítské huti. Z rozkazu Karla IV. přenesl ostatky biskupů a českých králů z románské basiliky do gotické katedrály. Ondřej Kotlík byl čtvrtým a Václav z Radče byl pátým ředitelem huti. Ondřej Kranner, pražský rodák, pracoval na velkých stavbách ve Vídni. Jako první stavitel dómu v nové době — do r. 1871, vypracoval plán dostavby. Navrhoval mezi jiným západní průčelí, jehož dolejší část byla opakováním zlaté brány na straně jižní z doby Karlovy. Navrhoval dokončení velké věže slohem gotickým. Druhý stavitel Josef Mocker Krannerův plán podstatně změnil. Navrhoval průčelí se dvěma věžemi. Podle jeho plánu byly také vystavěny. — Od dokončení velké věže slohem gotickým bylo upuštěno. Stavěl do r. 1899. Stavitel Kamil Hilbert — do roku 1933, byl prochnut moderními zásadami ochrany památek, jež neodstraňuje cenné doklady umělecké z doby barokní z gotického chrámu. Jeho zásluhou ozdobil se chrám znamenitými díly současných umělců.

Pražská katedrála je chrámem sv. Víta, Václava a Vojtěcha. Sv. Vítu zasvěcen byl presbytář, pro sv. Václava byla postavena stavebně nejdokonalejší a umělecky nejproslulejší část stavby, svatováclavská kaple a sv. Vojtěchu je zasvěcena chrámová loď. Právem proto boční dveře jsou vyzdobeny reliefy ze života těchto světců.

V době největšího útisku, po Bílé hoře, vznikly nové verše k mohutnému chorálu svatováclavskému. »Tys sláva rodu našeho, pochvala jména českého, rozpomeň se na rod svůj, viz bídu naši, při nás stůj!

Viz, kterak hubí lid tvůj, nás, národové cizí. Braň nás, slavný muži, příteli Boží! Chraň lidu tvého, svatý Václave.

Přijď na pomoc, zažeň zlou moc škůdců našich, svatý Václave. V tvém rameni my doufáme, tu naději k tobě máme.

Podobné naděje čteme v pověsti o Blanických rytířích, tak krásně zapsané Aloisem Jiráskem. A na tuto pověst o sv. Václavu, jenž se staví v čelo Blanických rytířů, navazuje relief v supraportě pravých bočních dveří.

Na vlastních dveřích pak vidíme: 1. Sv. Ludmila vychovává sv. Václava, 2. sv. Václav chráněn dvěma anděly vítězí nad Radslavem Zlickým, 3. sv. Václav připravuje mešní chléb a víno, 4. smrt sv. Václava.

Na levých bočních dveřích jsou tyto reliefy: 1. sv. Vojtěch žehná národu (v supraportě), 2. sv. Vojtěch je vychováván v Magdeburce, 3. sv. Vojtěch chrání ženu Vršovcovu, 4. sv. Vojtěch křtí sv. Štěpána, uherského krále, 5. smrt sv. Vojtěcha.

Relief »Sv. Vojtěch žehná národu«, představuje nám světce, nad jehož hlavou spatřujeme dva anděly. Sv. Vojtěch žehná pracujícím lidu, dělníkům, řemeslníkům i rolníkům. Před sv. Vojtěchem klečí rodiče; matka pozvedá své dítě k světcí. Znamenitě se podařil umělcům výjev se smrtí sv. Vojtěcha. Podle legendy sv. Vojtěch při své misi mezi pohanské Prusy omylem vstoupil do posvátného pohanského háje. Rozlíčený pohanský kněz, uchopiv kopí, probodl světce, jenž s úsměvem šeptal vroucí modlitby... Padl v podobu kříže. Krásné o tom píše současník doby Vojtěchovy, biskup Bruno: »On pak objal smrt přítelkyni a rozpjal ruce v podobu kříže, jež vždy následoval a miloval. Tělo padlo a přimklo se k matce zemi, svatá duše šťastně vešla do života, obdivujíc se úsměvu Božímu a radostem zpívajícího nebe.« Ve stavební zprávě Jednoty za r. 1929 čteme o bronzových dveřích tuto poslední smínek: »Bronzové dveře provedeny byly podle návrhů malíře prof. V. H. Brunnera a prof. sochaře Ot. Španiela a z modelů posledně uvedeného firmou Franta Anýž do 10. září 1929, načež bylo přikročeno k pracnému zavěšení.

Práce byla včas dokončena a bylo lze dveří symbolicky použít při slavnosti otevření katedrály dne 28. září 1929. Budiž zde podle jmen autorů uvedeno též jméno univ. prof. dr. Josefa Cibulky, jenž byl autorem při návrhu soutěže, tak i při návrzích konečných svých vědomostmi velmi užitečný.

Dr. Jaroslav Krčmář

GALERIE VLASTENECKÝCH KNĚŽÍ

P. VÁCLAV KOSMÁK, VLASTENECKÝ KNĚZ, SPISOVATEL

»Homéra moravského lidu«, jak trefně nazval F. Bílý Václava Kosmáka, si nepřisvojuje sedm měst, nýbrž jenom vesnička Martinkov, kde se narodil 4. září 1843 a kde rozšafný a zbožný jeho otec, aby uživil četnou rodinu, byl krejčím, kostelníkem, domkářem a ... písmákem. Jeho dětství probíhalo v chudické chaloupce zapadlé horské vesnice se všemi jejími prostými radostmi a stejně prostými strastmi za láskyplné péče vzorných rodičů. Zásluhou svého příbuzného, faráře v Martinkově, se dostal na německé gymnasium do Jihlavy. Doba tam strávená měla důležitý, když ne rozhodující vliv na jeho celý život a na usměrnění jeho literárního snažení a zálib. Byla to doba vrcholícího a už skorem zapadajícího německého romantismu, jež i jemu vtiskla svůj osobitý charakter. Jeho mladá, žiznivá duše dychtivě se pohroužila do cituplné poesie badla a romanci Geibelových, Lenauových a Uhlandových a poněkud své básnické touhy přirodila jejich rouchem. Za jarních večerů v překypujícím citu zpíval Heineovy písně, doprovázeje se na kytaru. Svě rozevláté romantické touhy si přinesl s sebou r. 1862 do brněnského semináře. Svou příslušnost k českému národu živě pociťoval už od dětství, takže národnostního problému pro něho nebylo, a hned se přidružil k české sku-

pině, jejímž vůdcím duchem byl tehdy Vladimír Štastný, který ho brzy poznal a ocenil jako melancholického a hned zase rozjařeného zpěváka cituplných písní. V »Hlasce« z r. 1865 je otištěna jeho báseň, kterou při loučení podali bohoslovci regentu Geisslerovi. A od té doby přináší tento časopis častěji básně podpísované šifrou Věnc. K. Nezpívá to v nich vážný, do svého nitra zahleděný bohoslovec, nýbrž rozjásaný, po životě dychtící pěvec milostných písní, Minnesänger, putující od hradu k hradu, aby něžnou poesii oslavoval liliový vděk krásných paní a rekovné činy rytířů bez bázně a hany, kteří za úsměv, za polibek svých paní nasazují svůj život... aby pak beznadějně do chiméry zamilovaný nenávratně odcházel.

Tyto čarovné vidiny, tyto zlaté sny o lásce jako chmurný mrak zastíňovaly horizont příštího kněze. Na šestý se včas ozval v hloubi jeho duše mystický hlas, jemuž rád naslouchával, když za časných jiter v úsvitu nového dne v chudém, střízlivém martinkovském kostelíku ministroval svému příbuznému a vychovateli, a tento hlas voláním mohutnější poesie ho vyzval, aby se vydal na cestu ad Deum, qui laetificat juventutem... A mystický hlas sílil, až se rozezvučel v chorál a přehlušil sladké zvuky loutny. Krise byla překonána.

V básni »Na rozcestí« promlouvají k němu dva hlasy:

»První hlas: ... kříž však nedá vzniknout slávy
květu:
škoda tebe, kdybys umřel světu!

Druhý hlas: ... kříž jen ověnění tě slávy květem:
zhrdej, zhrdej, mládenče, marným
světem!«

Kosmák poslechl, zanechal romantického blouznění o rytířských turnajích, aby meditoval o Bohu, odvrátil se od kultu ženy-milenky a sklonil se před panenským ženstvím Matky Boží. Bylo to k prospěchu jemu i poesii: jeho básnický fond byl mělký, díkce nebohatá, obrazovost přízemní, to málo, co cítil, byl by vbrzku vyzpíval a pak ho čekaly už jen neúspěchy, neboť tehdejší básnická družina měla talenty pozoruhodné, v jejichž sousedství byl by nutně zapadl.

Po vysvěcení byl jako kooperátor poslán do Moravských Budějovic. Pak r. 1867 do Hostína, za rok nato do Biskupic a r. 1870 jako administrátor do Řeznovic, kde si uvědomuje své spisovatelské poslání a začíná se uplatňovat ne už jako básník, nýbrž jako prosatér. Tu a tam napíše ještě básničku stále pod vlivem své studentské četby a Sušilových moravských písní, ale sám cítí prázdnotu své milostné i mystické poesie. V tomto zmatku a pocitu méněcennosti vytryskne poznání:

»Kdybych vlast a Boha neměl na tom světě,
žil bych, jak ta růže ulomená květe.« (Hlas 1871.)

To je uvědomělý program: Bůh a vlast. Vysvětluje jej blíže v úvodu k svému prvnímu dílu *Upomínky na mou zemřelou matku* (1871): »Posud jsem nedal do tisku ani slova prosy. Hříchem jest hřivnu od Boha svěřenou, ať je sebemenší, zakopati... Protož: — Na boj, junoska! — Začátek činím vzpomínkou na tebe, má v Bohu zesnulá matka, ty hvězdo mého života! ... Jsem na tebe hrd! Jsem synem královny! Mé matce skvěl se kolem čela diadem ctnosti. Matko, oroduj za mne, bys mohla být i ty hrda na mne — až umru.« Nejde zpívat hradní dámě nového pohledu, nýbrž jde do boje a své pero-měč zasvěcuje své matce, královně s členkou ctnosti, aby byla na něho hrda po smrti. Zkrátka nechce dělat literaturu, nýbrž bojovat svým perem za Boha a vlast, totiž k mravnímu i kulturnímu povznesení toho zanedbávaného lidu, skutečného lidu, neboť střední, zámožný stav má už svou literaturu. Šťastně si vyvolil formu realistické povídky s látkou čerpanou ze skutečného života. Pak začaly vycházet *Vzpomínky bývalého studenta* (1871), s rozmarným humorem líčící těžké počátky českého studenta na německém ústavu jihlavském.

Do Moutnic za administrátora byl přeložen r. 1872, kde pobyl šest let a pilně spisoval. Do této doby spadají povídky *Neštovice* (1874), *Hájovna u svatě Majdalenky* (1875), *Viktor a Hortensie*, *Enoch Arden* (1876), *Jakou Jakub našel metlu na zlou Teklu* (1876) a četné jiné, které sebral v *Kukátku*. Avšak tato realistická tvorba neuspokojuje plně snivého jihlavského studenta, jímž ještě nepřestal být, a sem tam zazní romantická struna, když nad suchopárem realistické látky se zaposlouchá do ptačího zpěvu nebo se zadívá na kvetoucí strom. V samotě své kaplanky zadumaně přehrává na harmoniu sentimentální melodii a najednou se vzbudí a jde do společnosti, kde se rozjaří, vypráví rozmarne anekdoty a bičem satiry šlehá sebe i jiné. Zájmy lidu však bedlivě sleduje a střeží, a píše brožurku: *Jakého máme volit starostu?* a také aktivně zasahuje do politického dění jako organisátor a řečník. V »Moravské Orlici« otiskuje první obšírnou práci *Sláva a úpadek pana Jana Kroutila, pololánka z Drnkálova*, v níž se už plně oprostil od vlivu romantismu a kde věrně reprodukuje celý rytmus života. Protože si všímá problémů všelidské důležitosti, začíná se touto prací nové období jeho tvorby literární: ze spisovatele drobných obrázků líčících jednotlivé úseky lidského života, nebo pranýřující běžné náruživosti, zhoubné vlastnosti a směšné návyky, vyrostl realistický tvůrce široce založených prací, předvádějících v uceleném ději všechny postavy současného života, a stal se tak průkopníkem realistického románu.

V uznání jeho práce, které si živě všiml prostý lid, jemuž byla věnována, presentoval ho hrabě Belcredi r. 1877 jako faráře do Tvarožné, kde zůstal až do roku 1893, jsa neúnavně činný jako spisovatel i v duchovní správě. Jeho zásluhou byl místo starého, chátrajícího kostelíka vystavěn nový gotický chrám. V této době byl literárně nejpłodnější. R. 1878 vyšel druhý svazek *Kukátka*, 1883 třetí, 1890 čtvrtý a 1892 pátý. Vedle této nejpłodnější sbírky psal dále obšírné povídky: *Pokání Martina Nováka z Dubu*, *O pouti*, *Myslivec Anton* (1880), *Macocha*, *Jak byl Rampouch jun. vyléčen*, *Lidský zvěřinec* (1884), *Mučenky* (1888), *Marjana zkroutil Jana* (1889), *Pošetilci* (1890), *Chlubilova rodina* (1886 až 1887), *Chrt* (1886—88). Vědomě šel ve stopách Pravdy a Ehrenbergra, aniž je však kopíroval. Postavy jeho povídek jsou skuteční představitelé lidu, mezi nimiž žil, pracoval, který miloval a vychovával, a prostředí, v němž žijí, je prosyceno ovzduším chudých podhorských vesniček, v nichž působil. Jsou všechny tyto práce, drobné i obsáhlé, věrným obrazem tehdejšího života. Tak *Chlubil* a *Chrt* jsou vylíčením moravského života sedmdesátých let, v nichž lid neústupně bojoval s německou politikou; *Boj o madát* je historií politických štvanic národní strany proti katolické straně; *Eugenie* (1882—83) barvitě podává skutečný život v tehdejších rodinách; ve *Fotografiích z tábora černých* úmyslně vybírá obrázky utěšenější, »vždyť o vymalování stinných stránek kněží — a který stav jich nemá? — postarali se až svrchovato nejen malíři opravdoví, ale též přemnozí romanopisci...«

I když byl na vlastní žádost pro své otřesené zdraví přeložen r. 1893 do Prostoměřic u Znojma, přece pokračoval ve své literární práci a vydal *Ženit či neženit* (1893), *Boží mlýny*, *Dva zlaté prsteny*, *Otrávená růže* (1895), *Fouňna*, *svobodný pán z Nadutína* (1896). Je zajímavé, že v Prostoměřicích pro své německé faniky napsal několik povídek také německy.

Kosmák svým dílem chtěl sloužit lidu, z něhož vyšel a mezi nimž žil, chtěl ho polepšit a tím mravně povznést, proto v postoji zpovědníka bezohledně odhaluje jeho chyby a ukazuje cestu k nápravě. Protože ví, že příčinou mravního i hmotného úpadku jsou náruživosti, bere si na mušku alkoholismus, loterii, karban, parádovost, tepe prázdné hlavy nafoukaných úředníků, bičem sarkasmu vyhání z nevkusných salonů zbohatlíků sošácké postavičky, bažící jen po penězích a titulech. »Všude plno lidských dokumentů, pozorování ze skutečnosti, jak se nyní po naturalisticku říká. Tu jste dojatí, tu se zasmějete, tu vás něco pozlobí, zasmuší, ale po každé zvoláte: tak jest! tak lidé jednají, tak cítí...« (Nár. Listy, 23. srpna 1888). Formalistní kritika zlehčovala jeho dílo, že prý je tendenční, že sluší, že není v něm umění. »Byl to nejprve prostý lid... pro nějž psal... vždy ochotně sestupoval k němu. Dovedl to snadno, poněvadž vlastně nikdy nesmyslů a necítil jinak než oni; byl stejně povrchní (sic!). V návalu citlivosti dovedl zouti nové boty a dát je žebrákoví.« (M. Hýsek, Lit. Mor.) Jako by poesie J. Hory a Vít. Nezvala, protože sloužila jako zbraň proti kapitalistickému útisku, nebyla poesii! — »Kosmák má plný význam jako spisovatel pro lid; to byla také jeho hlavní tendence, aby lid poučoval, káral a k polepšení povzbuzoval. Spisy jeho vnikly skutečně do nejdolejších krajín na Moravě, staly se obecně populárními a případně se o jejich původci praví, že naučil moravský lid číst.« (J. Máchal, O čes. rom. novodobém.) A naučil také české spisovatele chodit mezi lid. Ten se mu odvděčil. Jeho *Kukátko* vyšlo v desetitisícovém nákladu, J. Š. Baar při jeho četbě si umínil, že bude spisovatelem, Merhaut velebí jeho »synovsky sladkou lásku k lidu«, Al. Mrštík s city vděčného žáka si oživuje jeho venkovské obrázky a Vl. Šťastný ho nazývá »vzorem lidového povídkáře«.

Bystré oči humorného kukátkáře se navždy zavřely 15. března 1898, aby po kráse toužící duch romantického jihlavského studenta došel naplnění svých nejmilejších tužeb v tom, který je Krásou nejvyšší.

J. B.

KNĚŽSKÉ PROFILY V DÍLE ČESKÝCH SPISOVATELŮ

JOSEF BENEŠ

Postava katolického kněze není ve světové literatuře minulé i soudobé zjevem nikterak ojedinělým a vzácným, ať už je ústředním hrdinou dějové osnovy nebo nesmlouvavým antagonistou, který v kritické chvíli zasahuje jako mluvčí vyššího řádu a nezvratné morálky. Mnohdy je mluvčím doby a vyjadřuje její touhy, zápas, vášně, nedostatky i úpadek, ale také její kladné stránky, vítězství dobra a její slávu. — Tak medailony kněží posledního italského novelisty Mattea Bandella jsou drsné a odpuzující, ježto kněžstvo italské renesance příliš podléhalo paganisujícímu vlivu zhyrále feudální společnosti, podle jména křesťanské. Konvertita Alessandro Manzoni vymodeloval v „Snoubencích“ dva typy kněží: ulekaného, poddajného, feudální vrchnosti i ve zlém bezvýhradně oddaného a vždycky prohrávajícího faráře, a statečného, neústupného kněze, který rozvážně hájí ohroženou mravnost proti zhyrálemu šlechtic-kému násilníkovi a který odnáší palmu vítězství. Satirické pero lučavkovitého Domenica Giuliotttiho dovedlo načrtnout úžasný portrét nezištného venkovského kněze jako ideál své doby, a jako protějšek ostrými rysy vystihlo odpuzující podobu kněze zkaženého. Veliký francouzský básník Viktor Hugo, chtěje v „Bídnících“ podat kontrastní protějšek Kristovy lásky a spravedlnosti proti kruté, nelítostné spravedlnosti ožvlé měšťácké společnosti, vyličil v několika kapitolách biskupa Myriela, jakožto vzor katolického kněze, nikdy nestárnoucí, vždycky působivý, do každé společnosti zapadající. Bruce Marshall v románu „Plná slávy“ ukazuje typ úspěšného moderního apoštola. Konvertita, duchaplný a britký G. K. Chesterton, vytvořil z „Otce Browna“ prostého, neučeného katolického kněze, typického hrdinu několika knih, který všechny překážky hravě přemáhá prostou, nepřemožitelnou logikou katolické morálky. — Všichni moderní spisovatelé, kteří ve svých dílech vytvořili postavu katolického kněze, učinili tak pro historický dynamismus křesťanské morálky, který mohutně působí i v poloze negativní, jako v „Ženatém knězi“ B. d'Aureillyho. Ať už je to Maurois, Mauriac, Gertrud v. le Fort a dokonce H. H. Ewers a E. Zola, kteří se třeba jen letmo zabývají katolickým knězem, vždycky jest, i v okamžicích katastrofy, mohutnost víry a hloubka morálky jeho slávou a vítězstvím. A byla to postava katolického kněze v celovečerní hře „Náš pan farář“, o jejíž úspěch se podíleli tři francouzští autoři Clément Vautel, André de Lorde a Pierre Chaine, která po několik měsíců přitahovala tisíce diváků do naší „Zlaté kapličky“. Mimoděk všichni dosvědčují nepřemožitelnost, vznešenost, nadřaděnost katolického kněze, když je neúchylným vykonavatelem svého poslání, a jeho ubohost, směšnost, odpornost a zrůdnost, když je zraď.

Listujeme-li v díle českých beletristů, brzo s úžasem zjistíme, že katolický kněz se jen pořádku objevuje v literatuře našeho národa. Příčin je několik: v době feudální měla šlechta ve zvyku „darovat“ syna, který se ani vojákům nehodil, církvi, ne však jako prostého kněze, nýbrž jako biskupa, opata, a přijímat od ní — to už potichu, bez honosného postoje urozenosti — benefícia, prebendy, obroči, pokud možno tučná. Tito pastýři — mluveno řečí evangelia, nájemníci — nerozuměli namnoze ani řeči světeného kněžstva a styk s ním byl chladně úřední. Tato neblahá závislost se obrátila mimoděk i v povaze kněží, a lid ji velmi dobře vycítoval. — Později to byl myšlenkový hluchý liberalismus, který mezi věřícími vítězil nad ustrašenými kněžími a odváděl je z domu Božího do hospody, zcela v duchu měšťáckého liberalismu. Zatím co jinde dávno už kvetla a přinášela plody katolická obroda, topil se náš národ a jeho intelektuálové, alespoň o čtyřicet let myšlenkově opoždění, v žumpě odpadků servírovaných zednářským ložem. Než přes to nalezneme v české literární tvorbě mnohou stránku, jež ličí práci, boj, strádání, vítězství nebo porobu českého katolického kněze.

Jak pohlíželi čeští spisovatelé-kněží na kněžskou úlohu v národě?

VÁCLAV BENEŠ TŘEBÍZSKÝ

Nejmilejším lidovým spisovatelem-knězem je povídkář Václav Beneš Třebízský. Již první povídka I. dílu sebraných spisů „Pod doškovými střechami“, nazvaná „Ze zapomenuté vesnice“, řeší stále ožehavý kněžský problém — problém vokace. Tvrdý, panovačný, sobecký sedlák Melichar si usmyslí, že jeho syn Vojtěch bude knězem. Studuje již tři léta v semináři a o prázdninách má v rodné vsi Tichově mít poutní kázání. Vojtěch sice přijde, ale zamklý, a sestře Lidušce první vyjeví, že kázat nebude, ježto mu to ještě nepatří, ale hlavně proto, že stále myslí na svou spolužačku Marušku Loučenských. Ke konfliktu s otcem dojde, jakmile mu Vojtěch prohlásí, že netoliko kázat nebude, ale že se už do semináře nevrátí. „Pak půjdeš z domova a co živ budeš, u našeho statku prahu nepřekročíš, a co živ budeš, nesmíš se ke mně hlásit!“ — „A to tedy kvůli té svůdné ještěřici?“ ... „Neřekl jsem kvůli komu, a myslil jsem o tom celý rok a v tom roce v každém dni každou hodinu.“ Sedlák se vyřítí ven a jde proklat svou sousedku Loučenskou. Druhý den jde na faru oznámit synovo rozhodnutí. „Spletla mu hlavu ta dračice... však jsem jim za to pověděl, jaktěživý toho, velebný pane, nezapomenou... Je to tvář pokrytecká a sám čert ji tak vyličil, aby svedla, co otec od mládí Pánu Bohu obětoval.“ — „A o kom to mluvíte, milý sedláku?“ — „O dceři vdovy Loučenské.“ — „O Marii? Potom, milý brachu, té holčici křivdíte. A víte, že i to je hřích na cti ublížit někomu, byť i jen myšlenkou? ... Dejte si říci, ubližujete jí. Raději by se sama usoužila, než aby se stavěla v cestu vašemu synovi a vám...“ — „A víte-li co, pošlete sem svého syna; promluví s ním. Radím vám tak ne jakožto kněz, ale jakožto upřímný přítel. A nechce-li více nazpět, nenuťte ho; byl by nešťastný a nařikal by na vás do smrti!“ — „A to že mi ráčíte raditi vy, velebný pane? ... Měl bych z toho kus posměchu, nesměl bych ani mezi lidi a nemohl bych toho ani sám sobě věčně věkův odpustiti...“ — „Lépe okamžitý posměch, než uvaliti na sebe nařikání do smrti. Tak soudím já, sedláku!“ — Farář uvedl ještě několik důvodů, aby Marušku ospravedlnil, ale marně, sedlák odešel ještě více roztrpčený. Po cestě si ulevoval: „Takový jste vy, hlasatelé slova Božího! Máte ouhoří jazyky a ode dneška, kdybyste se mi krájeli, nevěřím vám... A k němu že bych měl toho nezdařence poslati? Ještě by ho snad poučil, jak má starého otce chytřeji ohnouti, aby mu dopověděl, čemu se ještě nenaučil! A tak že vy čtvrté přikázání Boží umíte vykládati? To das si vás vem i s tím vašim kázáním!...“ Když po pouti Vojtěch znovu odřekne dál studovat, otec se ho zřekne a vyžene. Chlapec se jde rozloučit s Maruškou. — „Či neřikal jsem ti, Maruško, že na hlavu mou nebude biskup ruce skládati a že mi prsty nebudou světit? A už opravdu nebudou. Teprve dnes jsme se domluvili... Nemám už otce, nemám už matky, nemám ani sestry; ale za to mám tebe, tebe, Maruško!“ — Druhý den odvedou Vojtěcha na udání otcovo granátnici na vojnu. Třebízský dává mluvit pohádkáři o minulosti Melicharově. — „Melichar také býval vojákem... Melichar nasadil jednomu sedláku na prsa mušketu, a když se ubožec živým Bohem a všemi svatými zapřísahal, že nemá než ženu, než ruce a na těch rukách z roboty moly, zaknul Melichar, světnici se rozlehla rána a sedlák se svalil k zemi s prostřeleným prsoma... My nechali kostel kostelem; ale Melichar... vloupá se dovnitř a víte, co vzal? Vzal kalich z ryziho zlata a vzal monstranci také z ryziho zlata. A víte, co s tím kalichem a s tou monstrancí udělal? Prodal židáku za facku!... A na pokání slíbil Melichar, dá-li mu Bůh syna, že musí být knězem, že mu koupí na primici monstranci i kalich z nejlepšího zlata. Ale do dneška je bez rozehřešení. Proto také tak chodí na pouti... A když se mu to nezdařilo, rozhřešení nedostane, a jak se za to dítěti pomstil, víte...“ Po bitvě u Lipska se s transpor-

tem vrátí Vojtěch v uniformě francouzského důstojníka jako rakouský zajatec. Jeho otec jde ho udat, aby byl jako zběh zastřelen, avšak v rozčilení spadne do Labe a utone. Polský kníže, jemuž Vojtěch zachránil život, vymůže mu milost a je družbou na jeho svatbě s Maruškou, i na svatbě jejího bratra Václava s jeho sestrou Liduškou. Avšak Maruška za rok a den po svatbě zemře a Vojtěch odejde za polským knížetem někam za Vislu...

Třebízský svým delikátním vypravěčským uměním vyličil, jak tragická vina pobloudilého, pyšného otce,

který chce svůj hřích vykoupit za cenu štěstí svého jediného syna, je strašně ztrestána zničením životů všech zúčastněných osob. Svádělo téměř, aby Třebízský krunoval povídku libovým „happy endem“, dvojice šťastně žijících v kruhu zdravého potomstva... ale ve s ušlechtilé tendenci chtěl vytvořit výstražné memem těm, kteří, jak se tehdy často dalo, nutili své syny k dchovnímu povolání, k němuž nebyli přitahováni. A to katolický kněz, který zatvrzelého sedláka vážně v ruje před násilným zásahem do života synova!

(Pokračování)

NÁŠ ZÁPISNÍK

KNĚŽSKÁ BESEDA

Prosincová kněžská beseda se konala v Kněžském domově dne 10. prosince 1953. Církevně politický referát přednesl Dr. Šeděnka, po diskusi zhodnotil celoroční činnost prof. J. Beneš a na závěr byl promítнут film »Jaro v květech«. Lednová beseda se bude konat opět druhý čtvrtek v měsíci, t. j. dne 14. ledna 1954 o 14. hodině. Na pořadu je přednáška docenta PhDr. Němečka »Vánoční motivy v české poesii a hudbě«.

CHRÁMOVÁ SLUŽBA ČESKÉ KATOLICKÉ CHARITY

Chránové družstvo, které až dosud obstarávalo potřeby bohoslužebné, nebylo s to plnit úkoly duchovenstvem na Chránové družstvo kladené. Proto bylo rozhodnuto na schůzi předsednictva ČKCH dne 18. listopadu 1953, že Česká katolická charita zřídí další odbor, a to Chránovou službu, která počne svou činnost od 1. ledna 1954.

K dosavadní náplni charitní práce přistupuje nyní Chránová služba, jejímž posláním je pečovat o údržbu vnitřního zařízení našich chrámů, o výrobu a řádnou distribuci všech bohoslužebných potřeb a devocionálií.

Z likvidovaného Chránového družstva budou převzaty všechny podniky, které jsou důležité pro splnění tohoto úkolu. Zůstanou na př. zachovány renovační ateliery a údržbářské dílny v Červeném Kostelci a Pelhřimově. Truhlářské výroby v Rápicích na Moravě a v Oseku u Duchova budou sloužit nejenom pro zhotovování kostelních lavic, zpovědníků a pod., nýbrž také pro výrobu nábytku pro charitní ústavy. V Broumově a v Ivančce jsou moderně zařízené výroby hostií, které postačí zásobovat všechny kostely v naší vlasti. Sklepy mešního vína v Kroměříži spadají rovněž do správy Chránové služby Charity. Ze zásob devocionálií převezme Charita jen hodnotné věci. Brakové zboží, které je spíše urážkou než posilou náboženského citění, bude vyloučeno z dalšího prodeje. Sítí prodeje Chránové služby bude dostatečná a dobře zásobena hodnotnými věcmi jak s hlediska liturgického, tak uměleckého.

Abyste budoucnosti byla zaručena umělecká a liturgická hodnota vyráběných předmětů, bude při předsednictvu Katolické Charity, jako nejvyšším správním orgánem, ustavena zvláštní komise pro Chránovou službu, složená z kněží a odborníků. Na podkladě návrhů této komise bude předsednictvo Charity určovat plánování další výroby devocionálií a bohoslužebných předmětů. Tak bude zajištěn plný vliv duchovenstva na Chránovou službu Charity.

ZIMNÍ REKREACE ČKCH

Česká katolická Charita připravila pro duchovní a farské hospodyně v těchto rekreačních střediscích a lázních zimní rekreaci:

1. V Krkonoších v zotavovně Charity „Marianum“ v Janských Lázních.
2. Ve Vysokých Tatrách v zotavovně slov. Karity v Dolním Smokovci.
3. V Poděbradech v léčebném domě „Charita“.

Plná denní pense je 32 Kčs, ale duchovní a farské hospodyně platí pouze 16 Kčs denně. Doplatek do plné denní pense uhradí za ně Ústředí Č. k. Charity. V případech zvláštního zřetele hodných, na př. kněží, st. ropensistů a býv. dlouholetým farským hospodyním poskytne Charita ještě mimořádnou slevu.

Ústředí Č. k. Charity žádá duchovní, aby podali při hlásky na rekreaci v době co nejkratší, aby rekreační oddělení Charity mohlo zajistit plynulé obsazování lůžek.

Přihlášky přijímá a informace podává rekreační oddělení Č. k. Charity, jejíž nová adresa je Praha I, Vladislavova 12, č. tel.: 242 963, 242-900. V písemných přihláškách uveďte jméno a příjmení, rok narození, povolání a hodnost, přesnou adresu. Dále uveďte, o které středisko máte zájem, kdy a zda se chcete léčit. Jde-li o přihlášku farské hospodyně, připojte potvrzení farního úřadu.

AMV OLOMOUC

Ve středu 11. listopadu zasedal Arcidiecéšní mírový výbor katolického duchovenstva v Olomouci. Přesedá AMV generální vikář J. Glogar uvítal nejprve vzácné hosty, předsedu Státního úřadu pro věci církevní Dr. J. roslava Havelku. Následoval hlavní referát, v němž generální vikář Glogar pojednal podrobně o Čs. sjezdu pro mírové řešení německé otázky, jehož se sám jal delegát za Olomoucký kraj zúčastnit. Vzpomněl si vřelými slovy světlé památky nezapomenutelného arcibiskupa Dr. A. C. Stojana, od jehož úmrtí uplynulo 30 let. Po obsáhlé a živé diskusi ujal se slova předseda SÚC Dr. Havelka, pozdraven nadšeným potleskem přítomných. Ve svém velmi obsáhlém projevu nastíhl nejprve úkoly, jež vyplývají z vládního prohlášení zminil se též o současné mezinárodní situaci. Dále mluvil jasně a otevřeně o všech církevně politických otázkách a ujistil přítomné, že je i jeho snahou, aby spolupráce mezi církví a státem se i nadále upevňovala a prohlubovala. Generální vikář Glogar poděkoval panu ministrowi za jeho návštěvu i povzbuzivá slova a ujistil je, že moravské duchovenstvo, vědomo svých mírových úkolů, bude jej v jeho snahách plně podporovat.

NA NAŠICH KŮRECH

U sv. Františka v Praze

Pořadová rozsáhlost tohoto kůru vysvětluje, že provedena byla i mše tak výjimečná, jako je Ant. Brucknera „Missa e-moll“. Bruckner, novoromantik, ale i doslova, lidsky jednoduchý, prostý, ale hudebník tvůrčí síly až podivuhodné cele svůj, který tematicky sahaje do světské hudby (tam hlavně), ale také do hudby církevní (i do světské hudby leckdy zanese tematiku církevní, třeba do symfonie „Te Deum“). oddané a bezvýhradně zbožný; jeho církevní hudba mu mluvou, v níž dovede se vyjadřovat tónem hlubokým. V tomto posledním případě je Bruckner dosti problémem. Theoretiky udivuje, že své tři mše skládá v moll, s úzkostí pozorují, jak svou tvůrčí práci zaplňuje s hranicemi skladby, jak se vzpírá tradici — i snu

(Pokračování na 3. straně obálky.)

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník IV. - Číslo 1. - V Praze dne 1. ledna 1954.

hám reformy církevní hudby — i kritikové jsou bezradní. Tak se zdá, že se Brucknerova hudba nedá dobře vystihnout, když se pracuje hlavně rozbořením projevo- vých prostředků a nepřihlíží se (ještě namnoze dnes) k tomu, co nám chtěl skladatel povědět, to je k obsahu skladby, k tomu, co si skladatel před- stavoval a co pak ve způsobu hudebních obrazů vy- jádřil. A tu, a právě ve mši e-moll Bruckner ukázal snahu zpodobovat věrně, zbožně a kulticky (v duchu svého náboženství) slovní podklady mešní a dospíval k zobrazením, která přesvědčivě a do jedinečné hloubky zpodobovala osobnosti Božské, nebo zas vyvolávala děje, jako „Crucifixus“ v Credo, s onou bédou člověka- Spasitele, aby vzbudila účast a lásku k Bohu-člověku. Tak a podobně oživuje, blíže zpřístupňuje a citově do největší účasti vnímatelovy rozkládá hudba Brucknerova mešní části a naplňuje úlohu, sloužit oltářnímu dění — tato hudba naplňuje úlohu, funkci, jež zakládá pod- statu hudby církevní. Bruckner píše hudbu hodnotnou a kultickou, i když často porušuje vžitá a odborníky až žárlivě střežená pravidla; to promineme skladateli, když nám tak upřímně a zbožně vytváří obrazy jedi- nečné krásy; tak je prokazatelné, že jeho tvůrčí vůle nese se k tomu, aby vytvořila zbožnou krásu v obraze, jak ji vyvolává mešní text. Ocítáme se u těžší otázky, deforma ce uměleckého díla, u pojmu, po- díle něhož je dovoleno porušení umělecké normy, když tvůrčí vůle směřuje k estetickému účinku. Tento pro- blém mocně zasahuje i samotnou reprodukci. Ve mši jsou nezvyklosti, tvrdosti a zas ojedinělé postupy ve vytváření obrazů a podobné potíže, které musí diri- gent přemáhat a s ním sbor i doprovázející tělesa. Je tu třeba dirigenta dokonale obeznámeného se slohy církevní hudby a sboru dobře sezpívaného, který se sžil cele s chytěním dirigentovým, zrovna jako varhaník a orchestr. Tyto vlastnosti má neúnavný a talentovaný dirigent Dr. Michl i jeho sbor, vztah dirigenta ke sboru a opačně je vzorný a totéž platí o hráčích v orchestru a výborném varhaníkovi (Dr. Čubr). Vzorný v každém směru byl popsán výkon kůru u sv. Františka a roz- hodně není ojedinělým v souhrnné jeho činnosti; kůr dospěl už dříve k podivuhodné všestrannosti, jedné z největších ctností sborů chrámových. -a

JÍZDA MOTOROVÝMI VOZIDLY V ZIMĚ

Jízda motorovými vozidly v zimě vyžaduje zvýše- né péče o vozidlo, dále zvýšené snahy o bezpečnost jízdy a klade velké nároky jak na osobní schopnost ři- diče, tak i na jeho zdraví a pohotovost. Tajemství úspě- chu v této snaze jest: pečlivost, trpělivost, pocitovost, respektování předpisů a hlavně zručnost a zkušenost jezdce. Zručnost a zkušenost se dají nabýt dobrou vůlí a cvikem, kdežto pečlivá údržba vozidla vyžaduje práce a trochu námahy. Obojí se však velmi dobře rentuje jak pro vozidlo, tak jeho uživatele.

Zhruba si můžeme rozdělit zimní jízdu na tři části:

a) *Péče o vozidlo.* Na počátku zimní sezóny vozidlo řádně vyčistíme a konservujeme podvozek i karoserii. Podvozek vytíráme petrolejem nebo naftou a řádně na- mažeme tukem. Karoserii pečlivě vyčistíme a napastu- jeme. Vyčistíme vzorky pneumatik, po případě namon- tujeme nové nebo rezervní se zimním vzorcem, které ve výborné kvalitě vyrábí náš národní průmysl. Do kufru vozidla si připravíme řetězy a širokou, nejlépe dře- věnou lopatu s kratší násadou, aby se nám do kufru vešla. Řetězy montujeme jen v případě krajní potřeby, musí pevně sedět, aby netloukly do karoserie a neničily vozovku. V zimě promazáváme častěji vozidlo, a to řidším tukem nežli v létě. Do motoru, do diferenciálu a do rychlostní skříně dáme řidký zimní olej a častěji kontrolujeme jeho stav a včas doplňujeme. Velmi nutné jest dobítí baterie na maximální výkon, neboť jen tehdy máme záruku, že nám nezamrzne. Správně na- bitá baterie vydrží mráz do 40 stupňů. I tak, při vět- ších mrazech, dáváme baterii na noc do teplejší míst- nosti, nebo alespoň do bedny s tepelně izolačním mate- riálem (staré hadry, zmačkané noviny). Na noc a při delším zastavení vypouštíme vodu. Máme-li možnost, opatříme si do chladiče nemrznoucí směs, z nichž nej- jednodušší jest přilítí denturovaného lihu.

Jezdíme-li denně, opatříme si v každém případě roz- mrazovač na přední sklo vozidla. Nemáte-li jej, při- pravte si s sebou na delší cestu lahvičku s denaturova- ným lihem a krabičku soli. Občas potom obojím natí- ráme zpredu sklo vozidla, odstraňujeme tím námrazu a máme na nějakou dobu výhled. Nebud'te však líní častě- ji zastaviti a námrazu odstraňovati, neboť dobrý vý-

hled jest velmi nutný pro ztížené podmínky zimní jízdy.

Dále si opatříme dečku na chladič nebo alespoň ně- jakou starou pokrývku, kterou v případě delšího zasta- vení pokrýváme motor vozidla. Zde pozor na to, že pře- hřívání vozidla jest zrovna takovou závadou jako jeho přechlazení. Motor potřebuje k svému provozu urči- tou teplotu a nesmí se tudíž přeháněti její výkyvy na obě strany. Také se nesmí dávat příliš horká voda do studeného motoru a zrovna tak ne příliš studená voda do teplého.

b) *Bezpečnost provozu.* V zimním provozu vozidla mu- síme vždy dbáti toho, aby vozidlo bylo pokud možno stále v tahu, aby bylo možno vždy brzditi motorem. Při brzdění vozidla používáme potom způsobu nárazového brzdění, to znamená, že na pedál nešlápneme jen jed- nou náraz, nýbrž jej několikrát přišlápneme a opět povolíme. Vozidlo se tím lépe ovládá a nezablokuje se. Největším nebezpečím pro řidiče jest smyk, a tu se ne- smí zapomínati na to, že smyk vozidla musíme vždy vyrovnávati tím směrem, kterým jde smyk a ne na- opak, jak mnozí řidiči tak činí. To znamená, že když jde náhle zadek vozidla doprava, musíme natáčeti také přední kola doprava a naopak, děje-li se tak doleva. Je vždy lépe dostati se eventuálně při smyku do příkopu, nežli do protisměru, nebo se dokonce obrátiti na vozov- ce. To záleží na odhadnutí terénu a situace, kam jest nejlépe vozidlo smyknout. Smyk také vyrovnáváme spí- še několika menšími pohyby volantů ve směru smyku, nežli jedním pohybem, kterým bychom mohli nadělati více škody nežli užtku.

V zimním provozu přirozeně respektujeme dopravní předpisy jako jindy, ale vždy jdeme raději více pod hra- nice předpisů nežli za normálních provozních podmí- nek. Máme-li jeti třicetikilometrovou rychlostí, zůsta- neme u dvacetikilometrové a podobně. Jezdíme se zvý- šenou opatrností, kterou raději přeháníme, nežli pod- ceňujeme. Ukazujeme vždy a včas změnu směru, drží- me větší odstupy při jízdě na špatném podkladě a pa- matujeme, jak jsme již řekli, aby vozidlo bylo ve stá- lém záběru, neboť na kluzkém podkladě nám není brzdění mnoho platné. Šetříme s používáním sněhových řetězů, neboť jest známo, že řetězy nesnižují nijak mož- nost smyku, že jen ulehčují záběr. Na náledí se dosta- neme do smyku, a to někdy ještě snadněji i se řetězy, které se spíše hodí do vyššího sněhu. V zimě vozíme s sebou natáčecí kliku a také ji používáme, abychom šetřili při ztuhlém motoru baterii, jejíž sílu nabití po- třebaujeme k tomu, aby nám nezamrzla.

Další zimní nešvar řidičů jest ten, že jezdí na ne- nahuštěných pneumatikách, což jest holý nesmysl. Mo- derní pneumatika je tak stavěna, že právě její plné na- huštění zaručuje bezpečnost provozu za každých pod- mínek, je-li si řidič těchto podmínek vědom a podle to- ho řídí vozidlo. Ještě bychom chtěli říci motocyklistům, aby ve ztíženém terénu nejezdili pokud možno s noha- ma vlečenýma po vozovce, neboť tím se připravují o po- slední zbytky stability. Necht' si zajdou někdy na ně- jakou motocyklovou terénní soutěž a všimnou si, jak se jezdí v těžkém terénu a snaží se pochopiti proč. Lépe jest zvednouti se ze sedla, státi na stupních a přenášeti vhodné těžiště vozidla i jezdce, nežli nejisté balancovati s nohama na zemi. Vlečení nohou použi- váme jen na velmi těžkém náledí při rozjíždění. Pro slabší jezdce jest někdy lépe přes těžké úseky raději motocykl vésti.

c) *Zdraví a pohodlí řidiče.* Lidé žijící v socialismu jsou zvyklí péči o člověka. Také při provozu motoro- vých vozidel v zimě nesmíme opominouti právě tuto velmi důležitou okolnost. Zimní provoz klade velké ná- roky na fyzickou zdatnost řidiče. Nutné jest vhodné a správné oblečení, možnost občerstvení a možnost od- počinku. Oblečení musí býti přirozeně teplé, ale volné, aby nepřekážela pohybu, s možností částečného odlože- ní, bude-li nutné pomáhati někdy vozidlu fyzickou prací řidiče (vyproštění ze závěje, sypání pisku a podobně). Nosíme raději několik vrstev slabého oblečení, nežli jednu vrstvu příliš silnou. Teplé vlněné prádlo, svetr nebo kožšinovou vložku a navrch teplý kabát, který odolává profouknutí. Nejlépe z celovlny nebo z kůže. Pokrývku hlavy s možností přikrytí uší. Teplou lehkou šálu a důkladné, nejlépe dvojí, rukavice. Obuv aby byla raději pevná, nežli příliš teplá. Dostí volná s mož- ností bráti do ní více vrstev slabších ponožek, které mají lepší tepelnou izolaci. Jezdíme-li dále, bereme si s sebou nějaký teplý nápoj do termosky a kousek ka- loricky hodnotného jídla. Občas děláme přestávky v jíz-

dě, abychom nepromrzli. Kontrolujeme hybnost prstů u ruky a u nohou, které jsou nejlepšími kontrolory tělesného vychládání. Nikdy nepoužíváme k zahřátí alkoholu, pokud jsme na cestě nebo pokud nás ten samý den ještě cesta čeká.

Motocyklisté nechtějí zapomínat na dobré brýle, nejlepší s obrubou z pěnové gumy a na to, aby nosili lehkou vlněnou šálu nebo šátek před ústy. Chránit se toho, aby nezafukovalo do rukávů, čemuž se zabrání jediné rukavicemi s manžetou. Dobré jsou také slidové nebo plexichráně obličej, ale jestli nutně, aby měly uvnitř oddělený prostor vydechování, aby nezamlžovaly výhled. U motocyklistů jsou nutné teplé vysoké boty při zimním provozu, a teple vyložené kukly chránící uši a

zátylek. Bude-li řidič a motorista, který musí jezdit v zimě, šetřit alespoň těchto rad, bude jezdit bez potuch na vozidle, v bezpečnosti i na zdraví. *el.*

HOSPODYNĚ

hledá místo na faře kdekoliv. Může nastoupit ihned. Nabídky do redakce D. P.

Farní úřad prodá krásné chrámové okno, barevné, nové, v olově — Sv. Terezie mezi svými ctiteli — šířka 1,95 m, výška 1,55 m.

Kirchenlexikon — Wetzler-Herder, rok 1903, 13 svaz.

Lexikon für Theologie — 1938 nejnovější — 10 svazků. Adresa v redakci D. P.

NOVÉ KNIHY

CYRILOMETODĚJSKÝ KALENDAŘ NA ROK 1954.

Uspořádal prof. P. Josef Beneš s redakčním kruhem. Vydala Česká katolická charita v ÚCN. Str. 184, 6 Kčs. Kalendář pro katolický věřící lid má kromě liturgického kalendáře i kalendárium katolické, v němž je uveden u jména svätce i rok jeho úmrtí. Do kalendáře přispěli svými články Dr. Hronek, děkan CM bohoslovecké fakulty, Dr. Merell, v politické části ministr Dr. J. Plojhar a v části beletristické jsou povídky od Baara, Jirásky, Boženy Němcové, Nerudy a j.

LIDOVÝ KALENDAŘ PRO ROK 1954. (Nakladatelství Lidové demokracie. Str. 160, 5 Kčs.)

Je určen nejširším vrstvám lidovým pro jejich pobavení i poučení. Kromě reportáží z různých zemí je v kalendáři pěkné čtení od českých i světových autorů, jako jsou: J. Š. Baar, V. B. Třebízský, F. B. Vaněk, V. Kosmák, N. G. Garin, A. I. Kuprin, A. Daudet, A. France a j. Ve zdravotnické části je aktuální poučení o klíšťové infekci, obrně, krevních skupinách, v odborné části různé rady a kuchařské předpisy.

PŮTNIK SVATVOJTEŠSKÝ, kalendar na rok 1954.

Již po dvaasmdesáté vychází tento oblíbený kalendář slovenského věřícího lidu, který je tentokrát velmi bohatě vyzdoben ilustracemi. Mezi autory povídek nacházíme známá jména, jako J. Š. Baar, P. O. Hviezdoslav, Boris Polevoj, M. J. Lermontov, P. G. Hlšina a j. O Spolku sv. Vojtěcha píše jeho předseda poverenik Dr. A. Horák.

VIKTOR SCHURR, WIE HEUTE PREDIGEN? Schwabenverlag Stuttgart 1949, str. 214.

V kapitole probírající křesťanství podle obsahu vyrovnává se s dnešními myšlenkovými proudy vitalismem, personalismem, sociologismem, existencialismem, eschatologismem, v druhé pojednávající o hlásání křesťanství podle formy ukazuje podstatu evangelia cestou Karla Bartha a cestou církve. Spis myšlenkově velmi bohatý a doložený četnými citáty.

JOSEF RUPERT GEISELMANN, VON LEBENDIGER RELIGIOSITÄT ZUM LEBEN DER KIRCHE. Schwabenverlag Stuttgart 1952, str. 285.

Spisovatel podává v podstatě nauku německého myslitele Joh. Mich. Sailerse a jeho aktualnost i pro dnešního křesťana: živé, osobně prožívané křesťanství může se naplnit jedině v životě církve. Sailerovo úsilí je konec konců úsilím mohutného převratu duchovního naší doby. Sailer nás varuje, abychom nezavírali oči před hnutím našich dní, nýbrž uči nás, abychom si všímali otázek doby, ale odpověď na ně hledali v životě církve.

FRANZ XAVER ARNOLD, ZUR CHRISTLICHEN LÖSUNG DER SOZIALEN FRAGE. Schwabenverlag Stuttgart 1949, str. 166.

Autor, profesor pastorálky na universitě v Tübingách, široce rozbirá problém sociální otázky a všech teorií ji řešících; přiznává mimo jiné rozhodující význam Marxovu Kapitálu, jakožto kritice osvětlující s nových hledisek nebezpečí kapitálu. Řešení je sledováno pod zorným úhlem válkou zbídačeného hospodářského života v západ. Německu. Knížka obsahově velmi informativní.

EUGEN WALTER: CHRISTUS UND KOSMOS. Schwabenverlag Stuttgart 1948. Str. 71.

»Sjednotit vše v Kristu« (Ef. 1, 10) je obsah a myšlenková náplň této knížky, jejíž autor chce podat odpověď na požadavek t. zv. »odmythologizování Nového Zákona« a ukazuje, do jaké míry je tento problém požadavkem víry a dobré vůle nebo přáním těch, kteří

se pohoršují slovem Bůh. Problém vykoupení je přesvědčivě objasněn.

NOVINKY V HUDBĚ. Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění vydalo v poslední době: Čtyři polky od Jaroslava Řídkého pro klavír (str. 17, Kčs 8,—); Národní tance na Moravě od Leoše Janáčka (str. 48, Kčs 30,—) s přílohou Čtyřruční klavírní úpravy; Etudy pro anglický roh od Jana Rychlíka (str. 12, Kčs 6,40); Častušky od Aloise Paloučka (str. 14, Kčs 4,—).

PROF. DR. INŽ. EMANUEL ŠLECHTA: VĚRNÍ SOVĚTSKÉMU SVAZU. (Nakl. Melantrich, str. 190, Kčs 13,30.)

Posláním tohoto sborníku je připomenout čtenáři historický význam Sovětského svazu a jeho tvůrců V. I. Lenina a J. V. Stalina v boji za osvobození pracujících, upevnit v srdci našeho lidu lásku k našemu osvoboditeli, ukázat nesmírný význam tvůrčího využití sovětské techniky, vědy a kultury při budování socialismu v naší vlasti.

B. MINAJEV: VE STÍNU SOCHY SVOBODY. (Nakl. Melantrich, str. 110, Kčs 10,—.)

Kniha ukazuje čtenáři Spojené státy severoamerické jako typický imperialistický stát, v němž hrstka lidí rozhoduje o plodech práce celého národa a o směru vnitřní a zahraniční politiky USA. V závěru pak autor líčí stále mohutnější boj pokrokové americké veřejnosti proti snahám reakce potlačit mírové hnutí amerického lidu.

VLASTENECKÝ PŘÍKLAD. KRESBY XIX. STOL. (Stát. nakl. krásné literatury, hudby a umění, 20 Kčs.)

Reprodukcce kreseb Josefa Mánesa, Mikoláše Alše, Jaroslava Čermáka a Julia Mařáka v počtu 29 archů jsou krásným přehledem prací malířů minulého století, a jejich technicky dokonalé provedení činí sbírku velmi hodnotným přínosem pro všechny milovníky umění.

A. P. ČECHOV: POVÍDKY II. (Státní nakl. krásné literatury, hudby a umění. Str. 240, váz. 12 Kčs.)

Druhá část povídek geniálního Čechova jsou vybrané z prací starších, z nichž mnohé vzbudily světový ohlas při jejich prvním otištění. Čechov je jedním z největších světových novelistů a jeho práce dovedou nejen pobavit čtenáře, nýbrž i poučit o životě ruského lidu v druhé polovině minulého století.

KAREL HAVLÍČEK BOROVSKÝ, OBRAZY Z RUS. (Státní nakl. krásné literatury, hudby a umění. Str. 206, váz. Kčs 9,50.)

Jako 40. svazek Národní knihovny vychází právě kniha, o níž se tvrdí, že jí se zrodil český realismus. Havlíček za svého pobytu v Rusku si velmi dobře všiml osob i prostředí a dovedl v realistickém podání, obohaceném vtipem i satirou, podat věrné obrazy z Ruska.

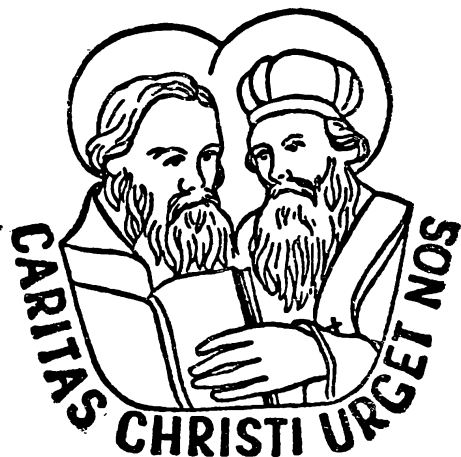
MARTIN KUKUČIN: PRAŽSKÉ MOTIVY. (Státní nakl. krásné literatury, hudby a umění. Stran 270, 7 Kčs.)

Kukučín, který si dobyl trvalého místa v literatuře bratrského slovenského národa, studoval v Praze medicínu a z pražského prostředí vytěžil mnoho látky ke svým povídkám, které jsou často velmi zajímavé po stránce psychologické. Výbor z povídek Kukučínových vychází jako 65. svazek Světové četby.

LADISLAV LÁSKA: VESELE VÁNOCE. (St. nakl. krásné literatury, hudby a umění. Str. 8, Kčs 3,—.)

Směs nejoblíbenějších vánočních písní českých pro klavír ve snadné úpravě.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

ČESKÝ KATOLICKÝ DUCHOVENSTVO

*Ministr Dr. Josef Plojhar promlouvá k šestému výročí
Února*

*Msgr. Prof. ThDr. Josef Hronek vykládá o výchově
jako společenském jevu*

*Prof. ThDr. František Kotalík vysvětluje obsah
aramejského dopisu z konce VII. stol. před Kr.*

*Prof. ThDr. Václav Bartůněk objevuje z církevních
archivů postavení dělníků ve středověku*

*Prof. ThDr. Antonín Salajka pokračuje v úvaze
o biblických textech staroslověnských*

Dr. Hubert Havránek podává dějiny oltáře

*Dr. Cyrill Sychra uvažuje o poměru kněze a ředitele
kůru*

*Dr. Jaroslav Krčmář představuje naše významné
venkovské kostelíky*

ÍSLO **2** ROČNÍK ČTVRTÝ

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA
CARITAS CHRISTI URGET NOS

REDAKCE: PRAHA II, JECNÁ ULICE 2 (KNEŽSKÝ DOMOV) - TEL. 232-358
ADMINISTRACE: PRAHA III, SNĚMOVNÍ 9 - TELEF. 660-12, 661-92, 662-04, 662-81.
S CIRKEVNÍM SCHVALENÍM

ДУХОВНЫЙ ПАСТЫРЬ - Журнал католического духовенства.

Министр др. Иосиф Плойгар воспоминает в передовой части шестой годовщины февральских событий и говорит: «Февральская победа дала новую жизнь и духовенству. Священник уже не является предметом политических интересов, он сделался помощником народа, с помощью которого он служит Богу.» В богословской части помещены статьи Спектабилис монсинера др. бог. Иосифа Гронка о воспитании как общественном явлении, проф. др. бог. Франтишка Коталика об арамейском письме с конца седьмого столетия перед Христом, которое подтверждает некоторые места из Ветхого Завета, проф. др. бог. Вячеслава Бартушка о средневековых рабочих, о которых нам сохранились сведения в церковных архивах, проф. др. Антония Салайки о древнеславянских библейских текстах проф. Губерта Гавранка об истории алтаря и статья от др. Кирилла Сихры об отношении священника к регенту хоров с музыкальной точки зрения. В практической части есть помещена медитация от патера Карла Сагана (Curator animarum), курсив от патера Эмилия Корбы (Великая любовь), репортаж сопровождаемая многими иллюстрациями от др. Ярослава Крчмаржа (наши деревенские церкви), фейлетон от др. Индржиха Свободы к годовщине смерти Микеланжело Буонаротти (Священный пламень), и галерея патриотических священников с портретом писателя Й. Ш. Бара. В ряду профилей священников изображенных в чешской литературе продолжается разборочкой Вячеслава Бенеша Тршебизского. Сведениями из католического мира, здешними известиями и рецензией книжных новостей заканчивается практическая часть журнала. Гомилетические приложения содержит воскресные проповеди после Изъявления Христа и начало великопостных проповедей из пера честного каноника патера Войтеха Черного.

THE SPIRITUAL SHEPHERD - The Periodical of Catholic Priests.

The Minister Dr. Joseph Plojhar, commemorating in the Editorial the sixth anniversary of the February events says. "Following the February victory new life has arisen for the clergy. The priest ceased to be subject of political interests, he became assistant of the people through whom he serves God." In the theological section there is an article by the Spectabilis Msgr. ThDr. Josef Hronek on the education as a social phenomenon, a study by Prof. ThDr. František Kotlík on the Aramaic script from the end of the seventh century B. C. confirming some parts of the Old Testament text, a report by Prof. ThDr. Václav Bartůněk on the medieval labourers according to accounts preserved in the ecclesiastical archives, an article by Prof. ThDr. Anthony Salajka on ancient Slavonic Bible texts, an article by Dr. Hubert Havránek on the historical development of the Altar and an article by the choir master Dr. Cyrill Sychra on the relation of the priest to the choir master from a musician's point of view. The practical part contains a meditation by the Rev. Karel Sahan (Curator animarum), a topical by the Rev. Emil Korba (Noble Love), a report accompanied by numerous pictures the author of which is Jaroslav Krčmář (Our small country churches), a feuilleton by Dr. Jindřich Svoboda on the occasion of the death anniversary of Michelangelo Buonarrotti (Sacred Flame) and in the gallery of patriotic priests the figure is being introduced of the writer J. Š. Baar. Further there is the continuation of the series of personal portraits of the priests as seen in the Czech literature, the subject of which is the analysis of the works by Václav Beneš Třebizský. The reports from the Catholic world, home reports and the new book-review complete the practical part of the Magazine. The homiletic supplement contains the sermon themes intended for the Sundays following the Epiphany and the beginning of the Lent sermons, from the pen of the Honorary Canon the Rev. Vojtěch Černý.

LE BERGER SPIRITUEL - Le Journal périodique des prêtres catholiques.

«La victoire de février signifie, même pour le prêtre, une vie nouvelle. Cessant d'être l'objet des intérêts politiques, le prêtre est devenu un auxiliaire du peuple; en servant celui-ci, il sert Dieu.» Voilà ce que dit, dans l'article de fond, le ministre Josef Plojhar, docteur honoris causa, en commémorant le 6e anniversaire des événements de février. — La partie théologique comprend un article du doyen de la Faculté de théologie Josef Hronek, docteur en théologie, sur l'éducation en tant que phénomène social; un article du professeur František Kotlík, docteur en théologie, sur une lettre en araméen de la fin du VIIe siècle av. J.-C. qui corrobore certains passages du Vieux Testament; un article du professeur Václav Bartůněk, docteur en théologie, sur les ouvriers au moyen-âge tels qu'en parlent les archives ecclésiastiques; le professeur Antonín Salajka, docteur en théologie, parle de la version originale suivie par les textes bibliques en vieuxslave, le docteur Hubert Havránek écrit sur l'histoire de l'autel, tandis que le docteur Cyrill Sychra nous donne son point de vue de musicien sur les rapports qu'il y a entre le prêtre et le maître de chapelle. — Dans la partie pratique, on trouve une méditation du P. Karel Sahan (Curator animarum), un entrefilet du P. Emil Korba (L'Amour sublime), un reportage, illustré par de nombreuses photos, du docteur Jaroslav Krčmář sur nos petites églises de campagne; un feuilleton du docteur Jindřich Svoboda à l'occasion de l'anniversaire de la mort de Michelangelo Buonarrotti (La Flamme sacrée) et, dans la galerie des prêtres patriotes, le portrait de l'écrivain J. Š. Baar. Les profils des prêtres dans la littérature tchèque se continuent par l'analyse de l'oeuvre de Václav Beneš Třebizský. Des informations du pays et de l'étranger catholique ainsi que des comptes-rendus des livres nouvellement parus terminent la partie pratique. — Le supplément homilétique apporte des sujets de sermons pour les dimanches après l'Epiphanie et le début du carême, de la plume du P. Vojtěch Černý, chanoine honoraire.

DER SEELENHIRT - Zeitschrift für katholische Priester.

»Der Februarsieg schuf auch für die Priester ein neues Leben. Der Priester hörte auf, ein Objekt politischer Interessen zu sein und wurde zum Helfer des Volkes, mittels dessen er Gott dient,« sagt Minister Dr. Josef Plojhar in seinem Leitartikel, wenn er des sechsten Jahrestages der Februarereignisse gedenkt. Der theologische Teil enthält einen Artikel von Spectabilis Msgr. Dr. theol. Josef Hronek über Erziehung als soziale Erscheinung, weiters von Prof. Dr. theol. Franz Kotlík über das aramäische Schreiben aus dem Ende des 7. Jahrhunderts vor Christi Geburt, welches einige Stellen des Alten Testaments bekräftigt, von Prof. Dr. theol. Václav Bartůněk über mittelalterliche Arbeiter, wie uns kirchliche Archive Kunde über dieselben erhalten haben, von Prof. Dr. theol. Anton Salajka über die Vorlage altslawischer biblischer Texte, von Dr. Hubert Havránek über Altargeschichte, und den Standpunkt des Musikers über das Verhältnis des Priesters und des Regenschori von Dr. Cyrill Sychra. Der praktische Teil bringt eine Meditation von P. Karel Sahan (Curator animarum), Kursive von P. Emil Korba (Hehre Liebe), eine von zahlreichen Abbildungen begleitete Reportage von Dr. Jaroslav Krčmář (Unsere Landkirchlein), ein Feuilleton von Dr. Heinrich Svoboda zum Jahrestage des Ablebens Michelangelos Buonarrotti (Die weihevollste Flamme) und die Galerie vaterländischer Priester mit der Gestalt des Schriftstellers J. Š. Baar. Die Priesterprofile in der tschechischen Literatur finden ihre Fortsetzung mit einer Analyse des Werkes von Václav Beneš Třebizský. Nachrichten aus der katholischen Welt, Nachrichten aus der Heimat und Rezensionen neuer Bücher beenden den praktischen Teil der Zeitschrift. In der homiletischen Beilage sind Anregungen für die Sonntage nach der Offenbarung des Herrn enthalten, sowie der Beginn von Fastenpredigten aus der Feder des Ehrenkanonikus P. Vojtěch Černý.

Duchovní PASTÝŘ

PO ŠESTI LETECH

Josef Plojhar

Únorové vítězství lidu napsalo do našich dějin nový list. Nebyla to však jen historická událost, ale bylo to vítězství, které znamenalo hlubokou přeměnu celého našeho života. Nastoupení jednoznačné cesty k socialismu vytvořilo zcela nové podmínky, často diametrálně se lišící od všeho, čím jsme žili pod neblahým vlivem Západu několik desítek let.

Vítězný únor 1948 zasáhl hluboce do života každého jedince a znamenal i pro kněžstvo nastoupení nové cesty. Nemusíme si dnes zapírat, že i mezi kněžími byla řada těch, kteří nepochopili kladný přínos Února v životě národa a kteří v zajetí starých, přežitých idejí se domnívali, že zvrát dosavadních podmínek, v nichž žili celá léta, je negací. Ano, byla to negace všeho, co bylo špatného v starém řádu kapitalistickém, ale samo o sobě a svými důsledky, které dnes po šesti letech můžeme teprve řádně zhodnotit, bylo únorové vítězství jedním z největších přínosů v životě našeho národa. V tento den byl položen na troskách kapitalismu základ k novému životu, na němž se podílejí všichni naši občané.

Bylo to jen několik málo kněží z velkého kněžského bratrství, kteří neviděli jen zboření něčeho, co jim bylo celý život a celou výchovou kladeno jako »ideální stav«, ale kteří pochopili, že Únor znamená růst šťastnějšího života lidu, jehož jsou duchovními pastýři. Jejich rozhodný postoj, jít s lidem a budovat radostnou budoucnost, nenalezl ihned všude pochopení. Ale čas dal jim zadostučinění. Den za dnem rostly řady vlasteneckých kněží, kteří je přesvědčovali o prohnitosti západního světa imperialismu a šli za zářivým světlem nového života v socialismu.

Únor umožnil kněžím věnovat se více než kdy předtím duchovním povinnostem. Stát, budovaný pracujícími, neviděl v kněžích příživníky, jako je viděla masarykovská demokracie, ale viděl v nich pomocníky svého budování, kteří musí být odměňováni právě tak jako ostatní pracovníci. Stát se postaral o hmotné zabezpečení kněží, kteří tak byli zbaveni tíživých starostí o vezdejší chléb, aby mohli lépe pracovat na vinici Páně.

Naši bratři, kteří prožili léta na farách, by mohli vyprávět celé historie lidského utrpení. Kolik milosrdenství bylo třeba vykonat, aby byla aspoň trochu zmírněna bída, kterou přinášel lidu kapitalismus. Kolik lidí hledalo pomoc u kněze, protože hleděli k němu s důvěrou jako k člověku, který hlásá lásku k bližnímu a který ji má i prakticky provádět.

Ti, kteří prožívali tyto doby, vidí, že dnes již není nezaměstnaných, není žebráků, kteří by se doprošovali milosrdenství. Dnes je zde jen kolektiv pracujících a kněz má povinnost, uloženou svou vírou, aby jim pomáhal k neustálému zvyšování životní úrovně.

Únor změnil i postavení patronátního pána. Jak často se kněz doprošoval, aby stánek Boží byl důstojný. Desítky sešlých chrámů byly svědeckým lhotejností a lakomstvím patronátních pánů, kapitalistů, kteří měli peníze na vše jiné, ale nikdy neměli ani korunu, aby opravili chrám, jehož byli patrony. Vítězství Února přineslo ulehčení i v těchto problémech. Desítky chrámů dostávají důstojnou úpravu. Staré církevní památky jsou restaurovány, aby svou krásu nejen zachovaly, ale aby v obnovené kráse sloužily hlásání slova Božího.

Úprava kněžského studia, která byla starou bolestí kněžstva, byla po Únoru vyřešena. Cyrilo-metodějská theologická fakulta slouží dnes k vzdělání všeho kněžstva. Staré semináře, které vlastně byly ve školské organizaci jen odbornými ústavy, zmizely, a místo nich se dostává všem kněžím vysokoškolského vzdělání, které bylo dříve umožněno několika málo jedincům. A je to opět stát, který hradí vydání na udržování fakulty, stejně jako přípravy pro vstup na fakultu. Dnes i ti, jímž z jakéhokoliv důvodu bylo znemožněno studium na gymnasiu a proto nemohli přes svou touhu se stát kněžími, mají možnost na této přípravce získat vzdělání, které jim umožní zkoušky dospělosti a studium na fakultě.

Únor však přinesl kněžstvu ještě další přínos. Kněžstvo stávalo vedle hierarchie a přijímalo pouze rozhodování, z kterého nebylo odvolání. Dnes kněžstvo na svých konferencích diskutuje o svých problémech, o problémech církevních a za spoluúčasti generálních vikářů a za pomoci

Státního úřadu pro věci církevní nachází cestu k jejich řešení. Toto sjednocení kněžstva je skutečnou vymožeností nové doby, která hodnotí kněžskou práci a dává knězi nové možnosti k uplatnění příkazů křesťanství ve spolupráci s lidem.

V roce 1951, v předvečer svátku patrona českého národa sv. Václava, se sešlo v Praze na 1700 kněží, aby zde pojednali o otázce mírové, aby se zapojili do boje za splnění nejkrásnějšího ideálu křesťanské lásky mezi bližními, do boje za mír. Již předtím v Luhačovicích se sešli kněží všech křesťanských vyznání za účasti významných zahraničních hostů ne proto, aby se hádali o věroučných rozdílech, ale aby spolupracovali v tom, v čem jsou jednotni, v budování lepšího života lidstva a uchránili ho před hrůzami války.

Únorové vítězství zrodilo nový život i pro kněze. Kněz přestal být objektem politických zájmů a stal se pomocníkem lidu, skrze nějž slouží Bohu.

Vzpomínajíc šestého výročí Února, vzpomínáme ho s radostí, neboť kněžstvu byla dána možnost nového rozvoje. Únor vymýtil z našeho národního života pokrokářství, které nechťelo nikdy přiznat knězi právo na spolupráci s lidem.

Chceme, aby jako dosud i v dalších letech práce kněží byla přínosem našemu budování, aby z ní rostla nová a šťastnější budoucnost všeho našeho lidu.

THEOLOGIE

O VÝCHOVĚ JAKO SPOLEČENSKÉM JEVU

Jednou z důležitých pedagogických thesí jest otázka výchovy jako jevu společenského života. V nové tvůrčí etapě pedagogické vědy názor pedagogických theoretiků o této otázce není zcela jednomyslný. Nebudeme se podrobněji zabývat všemi momenty, ale rozhlédneme se hlavně po charakteru výchovy a o její úloze ve společenském životě.

Co rozumíme výchovou? Do pojmu výchovy se vkládá různý obsah. Nabízí se sice veliký počet definic výchovy, ale při přesnějším rozboru shledáváme, že buď nevystihují výchovu v plném rozsahu, nebo zas zahrnují i jiné jevy, než jest výchova. M. I. Kalinin definuje výchovu jako určité cílevědomé a systematické působení na psychologii chovance, aby mu byly vštípeny vlastnosti, které vychovatel pokládá za dobré. Tato formulace zahrnuje v sobě v obecných rysech vše, co rozumíme výchovou. Zahrnuje vštěpování určitého světového názoru, mravnosti a pravidel lidského chování, vypracování určitých rysů charakteru a vůle, zvyků a vkusu, rozvíjení určitých fyzických vlastností. Od pojmu výchova musíme rozlišovat termín vzdělání. Vzdělání má užší rozsah. Vzdělání chápe I. A. Kairov jako osvojení soustavy vědomostí a na základě toho vypěstování schopností žáků a jejich ušlechtilých citů. Výchova má na zřeteli všestrannou přípravu hodnotné osobnosti, která rozvinula všechny své duševní i tělesné síly a její zařazení jako užitečného člena do společnosti. S tohoto hlediska slouží výchova společnosti jako celku.

Duševní život člověka jest odrazem společenského bytí. Historický vývoj společnosti probíhá zákonitě. Zákonitost průběhu lidské společnosti neprobíhá mimo činnost lidí, nýbrž se uskutečňuje právě touto činností. Lidstvo se vyvíjelo a vyvíjí v podmínkách společensko-pracovní činnosti lidí. Od samého svého počátku společnost vykonávala výchovnou činnost, kte-

rá měla připravit člověka k té či oné úloze v společenském životě. Výchova jako jeden ze společenských jevů slouží společnosti, majíc v ní důležitou funkci.

Společnost prošla ve svém vývoji řadou etap. Obecně se přijímá tvrzení prof. F. F. Koroleva, že se změnami struktury společnosti se mění i výchova, v níž se odráží současný společenský řád se všemi svými determinujícími složkami, jako jsou současné názory náboženské, filosofické, vědecké, umělecké, politické a děje hospodářské, které hluboce zasáhly do dějinného vývoje, jak také zjišťuje prof. O. Chlup. V jednotlivých historických údobích jeví se konkrétní, historická, osobitá, kvalitativní odlišnost výchovy. Výchova v prvobytně pospolném řádu měla zcela jednoduchou náplň: dorůstající jinoši a dívky pracovní praxí nabývali návyků nutných pro život. V zemích starého Východu a později v antice utváří se výchova již jako zvláštní funkce, objevují se určití lidé i zvláštní instituce — první školy zabývající se výchovou. Příchodem křesťanství nový světový názor dává životu novou mravní náplň, vzniká nová organizace společnosti, to má vliv i na výchovu. Kulturní změnou za renaissance mění se metody výchovné práce, vzrůstá síť škol. I reformace nebyla bez vlivu na pedagogické myšlení. V osmnáctém století mocně působí na výchovu osvícenství, potom přírodní vědy, theorie hospodářské a posléze v období socialismu stává se výchova neodlučitelnou složkou současné společenské výstavby.

Úloha a význam výchovy každou etapou v dějinách lidské společnosti rostou v souvislosti se stále složitějšími podmínkami ekonomického a společenského života, které dávají výchově mládeže takový charakter, aby ji usměrnily a vnesly do ní takový obsah, který mění výchovu v jeden z prostředků upevnění ekonomického řádu v dané etapě jeho historického vývoje.

S plnou přesvědčeností souhlasíme s prof. N. K. G o n ě a r o v e m, že výchova je na jedné straně všelidským a přitom společenským jevem, na druhé straně je výchova jev konkrétně historický, rozvíjí se a mění spolu s rozvojem a změnou společnosti. Každé společensko-ekonomické formaci odpovídá určitý typ výchovy.

Výchova dětí jako určitá společenská funkce vytvořila se a vyvíjela přejímáním z minulosti, předáváním a uchováváním zkušeností a znalostí z pokolení na pokolení. Náš postoj k pedagogickému dědictví minulosti se opírá o obecně přijatou, správnou thesei: Kriticky oceňujeme a osvojujeme si všechno cenné, co bylo vytvořeno v minulosti výchovy, a tyto drahocenné všelidské poznatky v přepracované formě dáváme znovu do služeb výchovy. Zcela objektivně musíme doznati, že v dílech pedagogických klasiků, kteří — jak uvádí historik J. N. M e d y n s k i j — geniálně zevšeobecňovali teorii a praxi výchovy své doby a uměli předjímat vše nové, je pro nás mnoho nepřijatelných, dějinami podmíněných momentů, které byly dány hospodářskými a společenskými poměry, úrovní vědy v té době a jinými činiteli.

Jak slouží společnosti výchova? Výchova hraje velkou úlohu v životě každého člověka i společnosti jako celku. Souhlasíme s tvrzením prof. O. C h l u p a: Výchova je neodlučitelná od existence člověka i lidské společnosti.

Bez výchovy by nebyl možný tělesný a duševní rozvoj dítěte. Dítě přichází na svět slabé, bez-

mocné, není s to, aby bez pomoci dospělých čelilo nepříznivým podmínkám a vlivům okolí, zápasilo o svou existenci, a ponecháno samo sobě, zcela jistě by zahynulo. Zato však se dítě rodí s bohatými předpoklady k dosažení vyššího stupně vývoje správně pochopenou výchovou, dítě proto nelze pokládat, jak se domníval J. L o c k e, za prázdnou desku, na které nič není napsáno.

Bez výchovy by nemohla existovat ani lidská společnost, kdyby se z mládeže nepřipravovala směna starší generace, která z přirozených příčin postupně odchází.

A tak výchova je jednou z životně nutných podmínek jak normálního vývoje člověka v jeho dětství, chlapectví a jinošství, tak rozvoje společnosti po všech stránkách, sloužíc společnosti jako prostředek přípravy nové směny pracovníků z řad mládeže v různých oblastech výroby, vědy, techniky, umění a vzdělanosti.

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že výchova jako nástroj tělesného a duševního rozvoje dětí je základním společenským jevem, na který aktivně a nepřetržitě má vliv společnost. Výchova dětí jako společenský jev ani nemůže být mimo vliv společnosti.

Z dobré výchovy roste štěstí jednotlivců, blahobyt rodiny, síla národa. Dorůstající pokolení — toť budoucnost národa, která zajišťuje se a určuje výchovou jeho mládeže!

Prof. Dr. Josef Hronek

ARAMEJSKÝ DOPIS Z KONCE SEDMÉHO STOLETÍ PŘ. KR.,

potvrzující obdivuhodně věrohodnost 4. Král. 18, 26—28, i doplňující proroka Jer. 26, 22—23.

Již roku 1942 nalezl Zaki Saad Efendi ve vykopávkách v Saqqára u Memphis, prvního a nejstaršího města dávného Dolního Egyptu, zlomek aramejského papyru, majícího pouze devět neúplných řádků. V pátém řádku se zachovalo k veliké naší škodě jen jediné sloveso. Zde totiž byla nejpravděpodobněji zaznamenána místa i města v Palestině, dobytá již neúprosným babylonským panovníkem. Rovněž chybí i celá levá strana tohoto vzácného dokladu. Papyrus je popsán písmem velmi podobnými běžnému našemu čtvercovému písmu Aramejců a později i Hebreů, v jazyce pak aramejským. Zajisté nás bude značně zajímati obsah dávného dopisu, neboť v něm nejlépe poznáme skutečné vnitřní těžkosti jednotlivých drobných samostatných knížetství, bezprostředně pak úpěnlivou prosbu krále Askalonu k egyptskému faraonovi spolu s důkazy věrnosti i oddanosti. Kéž egyptský panovník zachrání před jistou zkázou drobné panství Askalonu, které nemůže osamoceně se bránit proti nesmírné převaze babylonského vojska!

1. Pánu království / Horního a Dolního Egypta / faraonovi tvůj služebník Adon, král / Askalonu Pán /
2. nebe a země i Baal-šamen (božstvo velmi uctívané u Aramejců i Kanaanců — poznámka k vysvětlení), bůh / veliký nechť učiní trůn

3. vládce království, faraona, pevným a neochvějným jako dni nebes (totožné rčení v žalmu 88 [89], 30 — držet budu na věky jeho potomstvo, jeho trůn pak jako dni nebes —). Proto / psal jsem svému pánu, abych tebe zpravil o tom, že vojska /
4. krále Babylonie přišla až k Apheku a dobyla /
5. zmocnila se (zde byla jistě jména dobytých území i měst od Apheku, pravděpodobně v rovině Saron podle Jos. 12, 18; 1. Sam. 4, 1; v době Herodově pode jménem Antipatris, dále k jihu k blízkosti Askalonu).
6. Vždyť pán obou království, farao, ví, že služebník / tvůj nemůže sám státi proti králi babylonskému. Proto kéž se líbí jemu (faraonovi)
7. poslati vojsko, aby mne osvobodilo. Kéž neopustí / mne, neboť tvůj služebník je věrný svému pánu /
8. a dobrodiní jeho vzpomíná tvůj služebník, kraj ten pak je jeho (faraonovo) vlastnictví. Jinak král Babylonie ustanoví /
9. vládce v zemi a

(Aramejský text i latinský překlad viz též — A. Bea, Bibl. 1949, str. 514—15.)

Je opravdu potěšitelné, že tento dopis lze doslova přesně časově určit. Popisuje se totiž určitá vojenská výprava některého babylonského krá-

le do Palestiny. Již tato jediná historická skutečnost odmítá dobu napsání papyru před rokem 626 př. Kr., neboť teprve tehdy se zmocnil Nabupolassar Babylonie. Rovněž nelze posunouti vznik dopisu po roce 587 př. Kr. Tehdy již celá Palestina byla bezpečně v moci babylonského krále Nabuchodonosora — Nabú-kudurri-usur. Nejpravděpodobněji úpěnlivá prosba o pomoc askalonského krále popisuje první vojenskou výpravu z Babylonie do Palestiny, která se udála maličko po roce 606 př. Kr. Přibližně v téže době farao Nechao po velké porážce ustoupil do své země, do Egypta, tím ovšem nemohl sledovati a řídit osudy Palestiny, vydané na pospas nové mohutné říši babylonské. Jak věrně ve své stručnosti vystihuje politickou situaci tehdejší doby pro egyptského krále 4. Král. — Král egyptský již netáhl ze své země, protože král babylonský zabral od Potoka egyptského až k řece Eufratu vše, co bylo krále egyptského — 24, 7.

Jak bychom nyní nelitovali toho ubohého askalonského vladaře, zcela opuštěného, který v kritické situaci pro záchranu své osoby i svého panství se chytá jako tonoucí posledního, nejkréhčího stébla a posílá prosebný dopis faraonovi. Snad i on poznal, jako kdysi místní panovníci, pisatelé amarnských dopisů, že Egyptané jsou již národem, který nemůže pomoci! Vzpomeňme, že již prorok Isaiáš podobně volal k svému národu: Síla faraonova bude vám zklamáním, útočiště ve stínu Egypta potupou... všichni zklamou se v národě, který jim prospěti nemůže... 30, 3—5.

Týž aramejský papyrus přináší ještě jiné překvapení, nikoliv druhořadé, málo významné. V době ještě před pádem judského království a Jerusalema píše palestinský místní panovník egyptskému králi dopis v řeči aramejské! Mnoho exegetů dřívější doby by bylo skutečně na vahách, zda něco podobného je možné, věrohodné, dokonce i potvrzené mimobiblickým textem. Nebylo by zajisté námitek, kdyby podobný doklad pocházel z údobí perské nadvlády po babylonském zajetí, kdy perští správcové po dobytí Egypta užívali přesvědčivě úředního aramejského jazyka, jak potvrzují písemné památky z Elephantiny. O 150 let však dříve bude pravděpodobné, aby již tehdy aramejšťina vládla i v Egyptě co úřední, mezinárodní dorozumívací jazyk? Dnes nelze o tom pochybovat. Assyřané již po delší dobu znali aramejšťinu v mezinárodních obchodních stycích. Za assyřských králů Assarhaddona (681—669 př. Kr.) a nástupce jeho Assurbanipala (669—626 př. Kr.) vniká týž jazyk i v egyptské království.

Není zde námitek, aby v krátké době aramejšťina se stala diplomatickým jazykem i pro egyptské faraony, vždyť stará egyptština a její hieroglyfy byly by velmi obtížným dorozumívacím prostředkem ostatním národům!

Ve 4. Král. v 18. kapitole čteme o Sennacheribově tažení do Palestiny. Ve 14. roce vlády

judského krále Ezechiáše Sennacherib — Sinachché-riba — se přiblížil již k judským městům. Bylo to asi roku 701 př. Kr. Ezechiáš se marně snaží poplatkem a slibem věrnosti přiměti assyřského krále, aby odtáhl a neničil judské království. Již vyslanci Sinnacheribovi vzkazují Jerusalemu vzpurné rozhodnutí vladařovo. — Táhní na tu zemi a zničí ji! — I řekl Eliakim, syn Helkiášův, rabsakovi: »Prosíme, mluv k nám, služebníkům svým, aramejsky (hebr. text — arámít), neboť rozumíme tomu jazyku, a nemluv nám judsky — hebrejsky, ježto slyší lid, který je na zdi.« — 18, 25—26.

Snad se dříve poznámka 4. Král. o aramejském jazyce pokládala i za anachronismus, a přece nyní po nález aramejského papyru v Saqqara tím bezpečněji víme, jak je toto místo věrohodné. Ke konci 8. století př. Kr. aramejšťina nebyla v judském království jazykem zcela neznámým, byť ještě tehdy její znalost byla značně chatrná, mluvila jí jen vyšší třída obyvatel, nejpravděpodobněji podle téhož biblického textu jen královští úředníci. V příštím však 7. století znalost aramejšťiny pokračovala již značně rychle i úspěšně. Nezmýlíme se příliš, řekneme-li, že v době pádu judské říše byla většina obyvatelstva dvojjazyčná.

V této kritické době pro judské království, blížící se již úplně zkáze, poznáváme z knihy prorocké Jeremiášova, proroka Uriáše, který též mluvil ve jménu Hospodinově a který prokloval proti Jerusalemu i proti této zemi totéž, co Jeremiáš. Když to uslyšel nešťastný král Joakim, zmítající se mezi nehodnými rádci a spasitelnými pokyny Hospodinovými, pronesenými prorokem Jeremiášem a též Uriášem, chtěl syna Semejova usmrtit na radu svých důstojníků a úředníků. Uriáš, dovědév se o tom, bál se, i utekl do Egypta. Král Joakim poslal proto muže do Egypta. I vyvedli Uriáše z Egypta, přivedli ke králi Joakimovi, který dal jej popravit mečem a mrtvolu jeho vhoditi do společného hrobu obecného lidu (podle hebr. — el qibré bné há'ám; LXX stručněji — do hrobu svého lidu). — Jer. 26, 20—23.

Nyní tuto událost, přemutnou z doby končícího se judského království, můžeme si ještě i v podrobnosti doplniti. Poselství zloby krále Joakima a jeho neupřímných rádců proti Hospodinovu proroku Uriášovi neslo dopis snad přímo tehdejšímu faraonovi, či spíše jen některému místnímu úředníku egyptskému pobytu bojícího se proroka. Není nyní pochyby, že též judský král Joakim napsal žádost o vydání Uriáše aramejsky, jak učinil snad jen o něco dříve askalonský vladař ve své nejvyšší naléhavé žádosti k témuž království úrodného Nilu, jejíž obsah alespoň částečně známe z vykopávek v Saqqara u Memphis. Jediný papyrus s pouhými devíti řádkami, nikoliv úplnými a zcela čitelnými, a přece nám spolehlivě pomůže lépe vysvětliti některá biblická místa a lépe odpověděti na některé biblické otázky!

ThDr František Kotalík

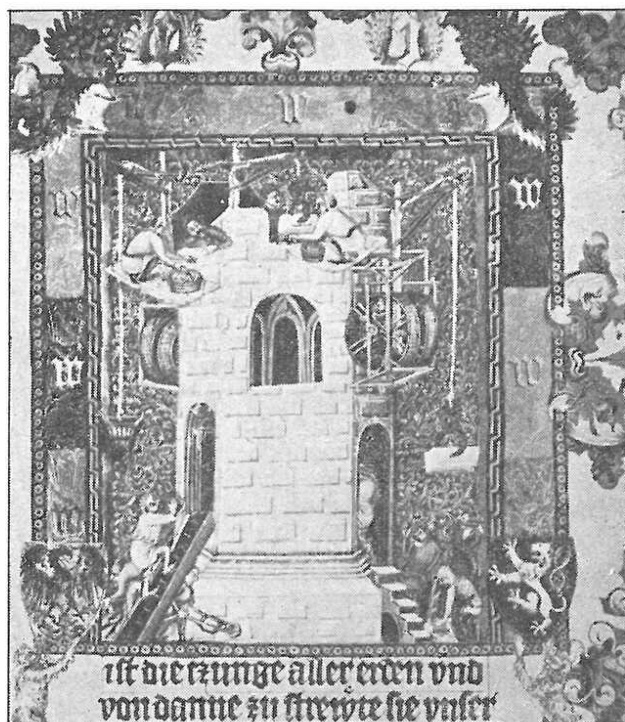
STŘEDOVĚCÍ DĚLNÍCI PODLE ZPRÁV CÍRKEVNÍCH ARCHIVŮ

Pozorujeme velkolepé gotické katedrály, všimáme si většinou jejich uměleckého pojetí a provedení. Je to usnadněno tím, že známe jejich architekty a máme do všech podrobností provedeny až exaktní historicko-umělecké rozbor s bohatým obrazovým materiálem, provedeným podle všech vymožeností dokonalé reprodukční techniky, takže dovedou i laiky zaujmout. A právě nás kněze zajímá na prvním místě osud těch nesčíslných anonymních budovatelů (řemeslníků, dělníků, nádeníků), kteří byli vlastními uskutečňovateli gotických snů středověkých umělců — stavitelů a sochařů. Dokonalost a překvapující solidnost práce dává tušit, že i tito neznámí manuální pracovníci byli proniknuti při své činnosti duchem víry. Jaké však byly jejich hmotné pracovní podmínky a jaká byla technika jejich práce?

Z roku 1387 známe výraz »arbeiter« a na písemnosti o jedenáct let starší čteme už česky označení »nádeník«. Latinské »laborator«, jehož se používá před touto dobou ve vzácně dochovaných archiváliích, znamená nejpravděpodobněji také nádeníka.

Výkazy týdenních výdajů saldovaných při stavbě svatovítské katedrály z let 1372—78 (Kap. archiv v Praze Cod. XI. 1, 2. Solutio hebdomadaria pro structura ecclesiae s. Viti Pragae, stran 55 a 77) nám podávají poměrně podrobný obraz o pracovních podmínkách tohoto druhu dělnictva i o jeho zaměstnání na stavbě. Účetní záznamy nás informují o tom, že nádeníci už tehdy vykonávali nekvalifikované, nejnižší, nejnámáhavější, ale také nejnebezpečnější práce. Nosili kvádry a stroje nebo pomáhali při jejich transportu s pracoviště na pracoviště, odstraňovali se střech katedrály v zimě sníh, nakládali a skládali stavební materiál a vážili jej po dopravě od dodavatelů, připravovali olovo ke spojování okenních skelních tabulek, kopali základy a příkopy. Nejčastěji »šlapali kolo«, t. j. mechanické zařízení, které pomalu a namáhavě pohánělo místo dnešního motoru jeřáb na zdvínání břemen. Toto zaměstnání se považovalo asi pro jednodušnost za nejnižší ze všech nádenických činností. Záznamy zachované ze stavby svatoštěpánské katedrály ve Vídni prokazují, že tito šlapači byli nejhůře placeni.

Jiný církevní pramen uchovaný ve Vídni, totiž t. zv. bible Václava IV., tyto údaje pražské archivalie potvrzuje a rozhojňuje. Umělec iluminující bibli nám totiž práci dělníků i nádeníků na dvou pěkných příkladech knižního umění malířského názorně ukazuje. Dvě miniatury, kterými iluminátor ozdobil tuto bibli, představují stavbu nějaké, nejspíše sacrální gotické budovy a zachycují na jednom zobrazení na deseti a na druhém na dvanácti postavách v pestré mnohotvárnosti práci stavebního dělnictva. Autor miniatur se stává reportérem, který sice není vyzbrojen pohotovými a ostrými

BIBLIA WENCESLAI REGIS (1390—1410) v Národní knihovně ve Vídni:
Stavění věže babylonské.

(Snímek z archivu Státního fotoměřického ústavu v Praze.)

objektivem moderní Leicy nebo Flexaretu, ale má — vzácně u gotického člověka — smysl pro realitu i pracovní rytmus. Jeho kresebná reportáž ze stavebního pracoviště má pro nás tu cenu, že je pro svou jedinečnost vzácná, protože miniatury měly tematicky zcela jiné sužety, a dává nám nahlédnout do strohé primitivnosti pracovní techniky soudobého dělníka v poměrné rozmanitosti. Závat' nás pojímá, když vidíme labilní lešeníčko zedníka nebo přidavače, pracujícího ve věžním patře ve značné výšce a ani jeřáb, zvedající mohutnými kleštěmi pomalu kvádríky nad hlavami míchačů malty, nebudí svou toporností velkou důvěru. Zdá se, že aspoň dvě postavy jen částečně nebo jaksi mimochodem zaměstnané plnily funkci pracovního dozorce nebo popoháněče. Dělníci zobrazení na miniatuře nosí cihly, kvádríky nebo jiná břemena, která těžkopádný jeřáb nepostačí dopravovat, jezdí s kolečkem, připravují materiál, kladou cihly, maltu a což je nám dnes nejméně běžné: »šlapou kolo«. Charakteristickým znakem odlišujícím nádeníky od ostatních dělníků je trvání jejich pracovního poměru. Jsou totiž najímáni a placeni už tehdy denně. Ostatní stavební zaměstnanci, hlavně pokud byli kvalifikovanými dělníky, jako tesaři, kováři, zedníci, sklenáři, kameníci, vápeníci, bývali najímáni týdně, někdy půlletně nebo i ročně. Kromě toho se jim ke zvýšení pracovní horlivosti poskytovala zvláštní odměna, kterou nádeníci nedostávali. Bylo jich dost — ba nadbytek — proto je ne-

bylo třeba získávat prémiemi. Nádeníci vykonávali tedy nejhrubší, a jak řečeno, nejriskantnější práce. O tom, jak bylo postaráno o jejich zaopatření a ošetření po utrpeném úrazu v práci, jak o rodinu po dělnících v práci zabitých (tesaři, pokrývači, klempíři), o tom nemáme zpráv. Podle pozdějších dokladů v pražských archivech (15., 16. stol.) se takoví utíkali prostě o pomoc k církevní vrchnosti, do jejíž kompetence stavba patřila, nebo k pražskému arcibiskupovi. Podle toho však, jak se s nimi nakládalo před soudy, v právních řízeních a pod., můžeme mít za to, že jejich situace nebyla záviděníhodná.

Nekvalifikovaní pracovníci se uplatňovali i jinak. Pražské městské knihy dokládají nosiče vína (portitor vini), příležitostné dělníky na rybím trhu, otvírače sudů (qui aperit tunnas), plavce na Vltavě, pomocníky pekařů (famulus pistorum), hlídače slepic (vigilus pullatorum), Tomek (Dějiny hl. m. Prahy II, 392) zná ještě drvoštěpy (sectores lignorum), pradelny (lotrices), stokaře (rex cloacarum, rex foeni), nosi-

če (auftrager, portator) a j. Jinak nemáme o těchto dělnících, jako o sociálně nejslabším společenském prvku, ve středověkých písemnostech mnoho zpráv. Neprodávají ani nekupují nemovitosti, nikdo jim nepůjčuje a pro chudobu se nemohou přirozeně státi věřiteli. Zato se poměrně často objevují v knihách pojednávajících »kriminální« incidenty. Je to ovšem příznačné pro jejich hospodářskou situaci. V novoměstské pražské soudní knize (Rkp. 2071 archivu m. Prahy) není skoro listu, na němž by nefiguroval alespoň jeden nádeník. Při studiu sociálních poměrů města Prahy v době před husitskými bouřemi zjišťujeme, že počet těchto nádeníků byl v Praze patrně poměrně větší než v ostatních evropských městech. Tato okolnost nebyla bez vlivu na rychlém šíření revolučních myšlenek v husitské době. Šloť o společenský element, který právě z existenčních důvodů dodával hnutí — vedle motivů náboženských — největší průbojnosti.

ThDr Václav Bartůněk

PŘEDLOHA BIBLICKÝCH TEXTŮ STAROSLOVĚNSKÝCH

V předešlém článku jsme pojednali stručně o tom, jaký byl podíl sv. Cyrila a Metoděje na překladu Písma sv. do jazyka staroslověnského. (Srovnej DP roč. III., č. 6.)

Nyní chceme odpovědět na otázku: jaká byla předloha biblických textů staroslověnských a zdali staroslověnský překlad byl závislý též na latinské Vulgátě.

1. Pokud jde o první otázku: *jaká byla předloha biblických textů staroslověnských*, nutno uvést, že slavisté se zabývají kritikou biblického textu staroslověnského již od dob J. Dobrovského (1778). Je jisté, že Písmo sv. bylo do jazyka staroslověnského překládáno z řečtiny, avšak jest otázka, podle které rukopisné recenze se tak stalo. Nejvíce byla tato otázka zkoumána o evangelijním textu staroslověnském, kterého si zde blíže všimneme.

Největší nesnáz při řešení této otázky spočívá v tom, že není přímo zachováno cyrilometodějské znění ani evangeliáře, ani úplného evangelia. Nejstarší evangelijní rukopisy staroslověnské jsou z konce X. století a z počátku stol. XI. Je jisté, že do té doby prošel text staroslověnského evangelia určitým vývojem. Nutno si uvědomiti, že každý rukopis se odchyluje od své předlohy, a čím více byl nějaký rukopis opisován (a potřeba evangeliálních rukopisů byla veliká), tím více se jeho text vzdaloval od své původní předlohy. Jaké bylo asi původní znění staroslověnského evangelia, možno stanovit podle míst, kde se všechny staré rukopisy shodují aspoň v hrubých rysech, neboť v podrobnostech je tu mnoho nejistoty (srv. K. Horálek, K dějinám textu staroslověnského evangelia, A. A. V., XIX, 1948, f. 3—4, 209—10).

Nejdříve nutno předeslati několik poznámek o rukopisech Nového Zákona a recensích řeckého

novozákonního textu. Řeckých rukopisů N. Z. se čítá dnes asi 4.300. Z toho je 62 papyrů z doby mezi r. 130—400, více než 200 majuskulních rukopisů pergamenových z doby mezi r. 350—800. Dva význačné rukopisné kodexy: Vatikánský (značka B) a Sinajský (značka A) a kodex Efrema Syr. (značka C) jsou z V. století, kodex Bezův (značka D) ze století V. nebo VI. Dále sem patří více než 2.400 rukopisů minuskulních (na pergamenu a na papíru) z X.—XV. století, více než 1.500 lekcionářů (knih s liturgickými perikopami). K tomu se druží četné překlady latinské (již ze II. stol.), koptické, syrské, etiopské, arabské, arménské, staroslověnské a j.

Všecky řecké rukopisy N. Z. možno rozdělit do tří recensí, které vznikly kolem r. 300, a to H (biskupa Hesychia) čili alexandrijské pro Egypt, ke které náleží kodex Vatikánský i Sinajský, K (Lukianova) pro Syrii, která se rozšířila v Cařihradě, odtud se nazývá byzantská a I (Origenova) pro Palestinu; tato recenze je nejstarší (z pol. II. stol. v Syrii), podle ní byl pořízen nejstarší latinský překlad (Vetus latina); v anglické textové kritice se označuje jako recenze »západní« (Western, zkr. W). Recenze alexandrijská se omezovala většinou na Egypt a zanikla po pádu alexandrijského patriarchátu v době rozšiřování islamu. Nejvíce se rozšířila recenze lukianovská, recenze »západní« podléhala jejímu vlivu, takže jsou i recenze smíšené, které mají význam pro staroslověnský překlad.

Trojí uvedenou recenzi rozlišoval již v XVIII. stol. J. J. Griesbach (1745—1812), po něm L. Hug (z. 1846), Eichhorn (z. 1827) a j. K. Tischendorf (z. 1874) rozeznával dvojí recenzi: nejstarší formu textu (recenzi alexandrijskou) a formu mladší (recenzi asijskou). Angličtí badatelé B. Westcott (z. 1901) a J. A. Hort (z. 1892)

(srv. *The New Testament in the original greek*. Cambridge and London 1881, Introduction 90 dd.) rozeznávali čtverou formu novozákonního textu: text neutrální (nejbližší textu apoštolskému), západní, alexandrijskou a syrskou antiochijskou (totožnou s recensí byzantskou). Konečně z posledních badatelů H. von Soden (srv. *Die Schriften des Neuen Testaments in ihrer ältesten erreichbaren Textgestalt*. I.—IV. Göttingen 1902 až 1913) roztřídil rukopisy opět podle trojí recense: alexandrijské (H), cařihradské (K) a palestinské (I).

Slavisté od doby J. Dobrovského (srv. *Institutiones linguae slavicae dialecti veteris* LI–LII, 193, 423, 667, 699–701, zastávají obecné mínění, že *staroslověnský* překlad novozákonní byl pořízen podle recense cařihradské neboli byzantské. Dobrovský též zjišťoval příbuznost staroslověnského textu s ruk. D »západní« recense (srv. J. Vajs: Dobrovský a biblická kritika, *bibliční sborník »J. Dobrovský«*, Praha 1929, 358 dd.). Z dalších badatelů, kteří se zabývali kritikou textovou, nutno uvést P. J. Šafaříka (Památky hlaholského písemnictví, Praha 1853, XXIV, XXXVII), který poukazoval též na příbuznost hlaholských textů s latinskou Vulgátou. Totéž mínění zastával i V. Pogoržlov (srv. *Latinskoe vlijanie v perovodu evangelija*, *Sborník filosof. fak. v Bratislavě* III, 207–16). Zcela zvláštní názor o staroslověnském evangelijním textu pronesl A. Snoj (*Staroslovenski prevod evangeljev*, Ljubljana 1922, *Bogosl. vestnik* II., 2, 105 dd.; *Veteroslavicae versionis evangeliorum pro critica et exegesi s. textus momentum*, Romae 1922, *Biblica*, 184), jako by totiž byl pořízen podle recense alexandrijské (H). Kritikou textu se též zabývali Amfilochij, Voskresenskij, V. Vondrák, V. Jagić a jiní.

Podle dnešního nejlepšího znalce staroslověnského textu evangelijního prof. J. Vajse (srv. *Byzantské recense a evangelijní kodexy staroslověnské*, *Byzantinoslavica* I, 1929, 1–9, IV, 1932, 1–12. K charakteristice nejstarších rukopisů staroslověnských, *BS* V, 1933–34, 113–19: *Evangelium sv. Marka a jeho poměr k řecké předloze*. Praha 1927. Rekonstruované znění čtyř evangelií bylo vydáno v Praze 1935–36) se krys- talisují rukopisy N. Z. ve tři hlavní skupiny: recense alexandrijská (v čele s kodexem B) vyniká starobylostí památek a blízkostí textu apoštolskému, recense cařihradská neboli byzantská vyniká počtem rukopisů a recense textů západních, sahající až do II. stol. (v textech syrských, řeckých a latinských). Na otázku, jaký je poměr staroslověnského evangelijního textu k recensí byzantské, odpovídá J. Vajs, že staroslověnský překlad byl sice založen na recensí byzantské (K), ale na těch místech, kde se od ní odchyluje, následuje recensí západní (W neboli IŘ) a recensí alexandrijskou (H).

V staroslověnském překladě evangelijním napočítal celkem asi 2.500 variant. Z nich jest asi polovina recense cařihradské, pětina recense západní, druhá pětina recense alexandrijské. Na ně-

kterých místech přihlíželi původní překladatelé i k latinské Vulgátě (srv. *Evangelium sv. Marka* ... 12 dd., *BS* I, 1929, 4, 6).

2. Od doby J. Dobrovského je rovněž zkoumán *vliv latinské Vulgáty na staroslověnský biblický překlad*. Dobrovský ho neuznával a domnělá místa vykládal variantami řeckých textů. Po něm se zabývali touto otázkou P. J. Šafařík, V. Jagić, nejnověji V. Pogoržlov (srv. uv. čl.), který poukazoval na závislost staroslověnského textu na Vulgátě. Jeho výklady zamítl A. Meillet (*L'hypothèse d'une influence de la Vulgate sur la traduction slave de L'évangile*, *Revue des études slaves* XVI, Paris 1926, 39–41). M. Weingart (*Rukověť jazyka staroslověnského*, I. Praha 1937, 24 dd.) praví, že nelze odmítnouti vliv Vulgáty na staroslověnský text evangelia. Na moravsko-panonské půdě byl patrně hotový text měněn některými ústupky podle Vulgáty. To připouštěl již V. Jagić (*Entstehungsgeschichte der kirchenslavischen Sprache*, 2. Aufl. Berlin 1913, 249 dd.) a doklady pro to uvádí J. Vajs (srv. čl. v *BS* I, 1929, 5). Takových míst je však velmi málo. Nejdůležitější takové místo je v staroslověnském textu Otčenáše ve 4. prosbě: »chléb náš vezdejší dej nám dnes« (Mat. 6, 11), podle řeckého textu *ton arton hemon ton epiousion*. V evangeliáři Assemanově-Ostromorově i v čtvero-evangeliiu Nikoljském stojí: *chlěbъ нашъ nasoštъny*. Toto čtení pokládá Vajs za původní.

V kodexu Zogravském jest: *X. N. ch. h. hastojestny*, v kodexu Mariinském a v Savvině knize pak: *X. N. ch. h. hastavššago dne*. V doplňovacích částech překladu čtvero-evangelia u sv. Lk. 11, 3 čteme v Mar. a Ostrom. *nasoštъny*, v evangeliu Nikoljském též *nasoštъny*, což dokazuje, že text Otčenáše byl měněn. Staroslověnské původní *nasoštъny* je podle Vajse překlad Jeronymova »supersubstantialis« (řec. *epiousios*); lepší latinský překlad Italy »quotidianus« potom zobecněl.

Podle Horálka (srv. uv. čl. 214) lze počítat s dodatečným přizpůsobením staroslověnského textu lat. Vulgátě, dosud však nebyl snesen přesvědčivý materiál, ale je možné, že se tak stane.

Kromě textu evangelia byl též kriticky zkoumán text Apoštola, t. j. Skutků apoštol. a listů sv. apoštolů (srv. G. A. Voskresenskij, *Drevneslavjanskij apostoly*, I–II, 1892, 1896: V. Jagić, *Zum altkirchenslavischen Apostolus*, 3. seš. Wien 1919–1920). Ze starozákonních knih zvláště žal-tář (srv. I. Sreznevskij, *drevneslav. perevod Psal-tiri*, Petrohrad 1877, F. Pastrnek, *Die griechischen Artikelkonstruktionem in der altkirchenslav. Psalterübersetzung*, *Archiv für slav. Philologie* XXV, 1903, 366 dd., J. Vajs, *Staroslavenski Psaltir hrvatskoglagolski*. Krk 1916), dále text Genese (srv. A. V. Michajlov, *Opyt i zučeniya teksta knigi Bytija*, Varšava 1912), text proroka Daniele (srv. I. Jevséjev, *Kniga proroka Daniila v drevne-slavjanskom perevode*, Moskva 1905),

kniha Rut (srv. J. Vajs, Kniha Rut v překladě staroslovanském, Praha 1926) a knihy proroků z breviářů chorvatsko-hlaholských (srv. J. Vajs,

Propheta Joel, Veglae 1908, Oseas, 1910, Habacuc, 1912, Sophonias-Haggaeus, 1913, Zacharias-Malachias, 1915).
Dr Antonín Salajka

DĚJINY OLTÁŘE

Oltář znamená povýšený podklad, povýšené obětiště či místo obětní. Oltáře povstaly nejen z praktické potřeby pro přinášení obětních darů, nýbrž také z náboženského citění, jež se bojí klásti obětní dary, zasvěcené božství, na zemi. Neboť oltáře nechybějí v žádném starověkém kultu náboženském, ať je jakkoli založen a více či méně zdokonalen. Oltáře byly viditelnými znaky blízkosti a ochrany božství a tudíž posvátnými místy. V Římě byly oltáře stavěny nejen bohům, ale i hercům a významným mužům, po smrti na heroj povýšeným, později dokonce i císařům, těmto někdy i za živa. Římané nazývali slovem altaria oltář určený pro zápalné oběti bohům nebeským, oltář pro oběti bohům pozemským a podzemním a pro oběti kadidelné slul ara, nezřídka však užívalo se obou výrazů bez rozdílu.

Oltáře určené k obětem zápalným byly zprvu vyvýšeniny z hlíny a drnu a polního kamení, z kamenného balvanu, hrubého nebo nahore naplocho osekaného; později byl takový balvan osekáván do pravidelné formy krychle, která byla pak zhotovována i z lomového kamene, z cihel, kvádrů, i z mramoru a kovu. Forma oltáře nabyla časem i jiné podoby, zejména hranolu nebo válce. Takové oltáře byly pak s velkou umělostí ozdobovány malbami, kovovými círátý a ozdobnými reliéfy v podobě věnců, závitnic, býčích lebek a pod., také mythických výjevů, zvláště obětních ceremonií. Kult heroů liboval si v oltáři v podobě půli vejce »Omphalos«. Při obětech byly oltáře ověnceny vínky a ratolestmi stromu, zasvěceného bohu, jemuž oběť svědčila. Pro oběti kadidelné a nekrvavé — úlitby — stačily oltáře malé, pro oběti zápalné však bylo třeba oltářů velkých, proto stávaly před chrámem. Takové oltáře nabývaly rozsáhlých forem pro hromadné oběti. Byly to monumentální terasové altáře, jako v Olympii, Syrakusách, Pergamu, ploché stolové formy, k nimž vedlo volné schodiště a obklopeny byly sloupoadim. Mimo to byly oltáře stavěny také v kuriích, dvorech domů, na rozcestích, v posvátných hájích, při prameňech, v jeskyních, na hrobech, na kopcích a pod. Pro domácí božstva: Genie, Penáty, Lary byly zřizovány domácí oltáře, které sluly »focus«, také »thymiaterrion«, lat. »turibulum« pro oběti kadidelné. Nezřídka byly v atriích i malé oltáříky v podobě trůnů více méně pro ozdobu.

Oltáře byly zřizovány mnohem dříve než chrámy, u Řeků již v Mykenské epoše (1800—1000 př. Kr.). Však ještě dříve seznamujeme se s oltáři v Písmě svatém Starého Zákona. Víme, že již Kain a Abel obětovali Bohu, ale teprve v kapitole 8; 20 Gen. čteme, že Noe vzdělal oltář Hospodinu a vzav ze všeho dobytka a z ptactva čistého, obětoval oběti zápalné na oltáři. Pak čteme v kap. 12; 7, 8, že Abrahám vzdělal oltář Hospodinu v Sichem a jiný mezi Béthel a Hai a na hoře v zemi Moria rovněž, aby obětoval svého syna Izáka (Gen. 22; 9). Po vítězství nad Amalechem vzdělal Mojžíš oltář a nazval jméno jeho: Hospodin povýšení mé (Exod. 17; 15). V kap. 20; 24—25 řekl Hospodin k Mojžíšovi: »Oltář ze země uděláte mi a budete obětovati na něm zápalny... Uděláš pak mi oltář kamenný, nevzděláš ho z tesaného kamení; nebo jestliže pozdvihneš nože na něj, poskvrněn bude.« Zřejmě to měl býti oltář pro oběti nekrvavé. V kap. 24; 4—6 vzdělal Mojžíš oltář pod horou Sinai a obětoval oběti pokojné Hospodinu. V kap. 25 pak ukládá Hospodin Mojžíšovi, jak má zříditi archu a slitovnici (předobraz svatostánku): »A klást budeš na stůl chleby předložení před obličejem svým vždycky« (25; 30). »Uděláš i oltář z dříví Setim...« a celá kapitola 27. jedná o zbudování oltáře k obětem zápalným; kap. 30; 1—9 pak má pokyny, jak má Mojžíš udělati oltář k pálení

vonných věcí. Kap. 28. má ustanovení: »A uděláš roucho svaté Aronovi, bratru svému, k slávě a okrase« (na důkaz důstojnosti kněžské). V dalších kapitolách je již výtčen přesný postup bohoslužebný podle uzákonění Božího na hoře Sinai, které nařídilo nadále pro celý národ jediné místo obětní, kdežto dotud stavěli Židé oltáře ponejvíce na kopcích, u posvátných kamenů a pod posvátnými stromy. Tak to zachovával Izrael po celé věky až do zkázy Jerusalema a jeho chrámu v r. 70 p. Kr. V chrámě Jerusalemském stál oltář zápalný pro denní oběti ráno a večer v předsíni chrámu, a kadidelný neboli zlatý oltář stál ve svatyni u vchodu do svatostánku, kde stál i obětní stůl. Oba oltáře byly čtyřrohé. Oltář oběti zápalných byl zhotoven z neotesaných kamenů. Ze čtyř jeho úhlů vybíhaly čtyři rohy, znázorňující moc zde přinášných obětí krvavých i nekrvavých. Ze dvou rohů jihozápadních vybíhaly roury, jež podzemní kanál spojoval s potokem Cedronem. Byl 2,5 m široký a 1,5 m vysoký. Oltář kadidelný byl z akátového dřeva, obložený zlatým plechem s pozlacenými rohovými výběžky a dokola byl olemován zlatým věncem. Byl půl metru široký a 1 m vysoký. Na tomto oltáři zapaloval kněz každého dne ráno a večer posvátný oheň. — V předsíni svatyně byly dva stoly, jeden byl mramorový, na něj kněží o každé sobotě pokládali dvanáct čerstvých chlebů, odkudž je nesli do svatyně. Druhý byl zlatý a na ten se kladly chleby o příští sobotě, než byly odneseny pryč. Ve svatyni byl zlatý svícen, který stále svítil a byl naplňován čistým olejem olivovým. V blízkosti zápalného oltáře stál jiný zlatý stůl pro nekvašené chleby, které sem kladli kněží, přinesše je z předsíně. Tyto chleby ležely na stole tom až do příští soboty, kdy se vyměňovaly. Staré chleby směli jenom kněží pojídati. Obětovalo je 12 pokolení židovských. Znázorňovaly oběť mše svaté a Nejsvětější Svátost. Svatyni Svatých či Svatostánek dělila od svatyně drahocenná opona. Tato opona se při smrti Krista Pána od vrchu až dolů roztrhla na znamení, že smrtí Páně přestává Starý Zákon a nastává Zákon Milosti, a nebe, jež svatyně Svatých předobrazovala, zase se lidstvu otevírá.

V chrámě Šalamounově nacházela se ve Svatyni Svatých Archa úmluvy. Byla to truhla ze dřeva akátového, pobitá zlatým plechem. V ní se choval zákoník Mojžíšův. Občas vznášel se nad archou podle Pisma sv. tajemný mráček — šechinach (příbytek Boží), záruka to, že Bůh opravdu prodlévá mezi svým lidem. Zde vykonával kněz jednou do roka o velikém dni smíření smírnou oběť za hříchy kněží a lidu. Kropil totiž jednou nad archou úmluvy a sedmkrát před ní krví obou zvířat na smír obětovaných, totiž býka a kozla. V herodiánském chrámě již archy úmluvy nebylo — svatyně Svatých byla prázdná. Přišel čas vykoupení, konec obětí starozákonních. Kristus byl již na světě a svou smrtí veškeré lidstvo vykoupil, svou svatou krví hříchy všeho světa smyl. (Josephus Flavius: Válka židovská.)

Zcela různě od oněch starověkých oltářů jsou křesťanské oltáře. Tu sloužil za oltář původně stůl (mensa) podle předobrazu stolu při poslední večeři Páně. Za pronásledování křesťanů sloužila za oltář i krycí deska na hrobě mučedníků v katakombách. Nejstarší zachované křesťanské oltáře jsou kamenné desky, spočívající na jedné nebo čtyřech nohách, a tato forma oltáře zachovala se až po celý středověk. Ale již od 4. století začal převládat kamenný oltář na způsob náhrobku. Od té doby datuje se také nad oltářem výstavba baldachýnu (ciborium), který je podpírán čtyřmi sloupy z kamene, kovu i ze stříbra. S ciboria visela uvnitř nad oltářem dolů holubička nebo jiná nádoba z drahého kovu, v níž byla chována Eucharistie. (Ta-

Duchovní PASTÝŘ

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA
K ČÍSLO DRUHÉMU
ROČNÍK IV

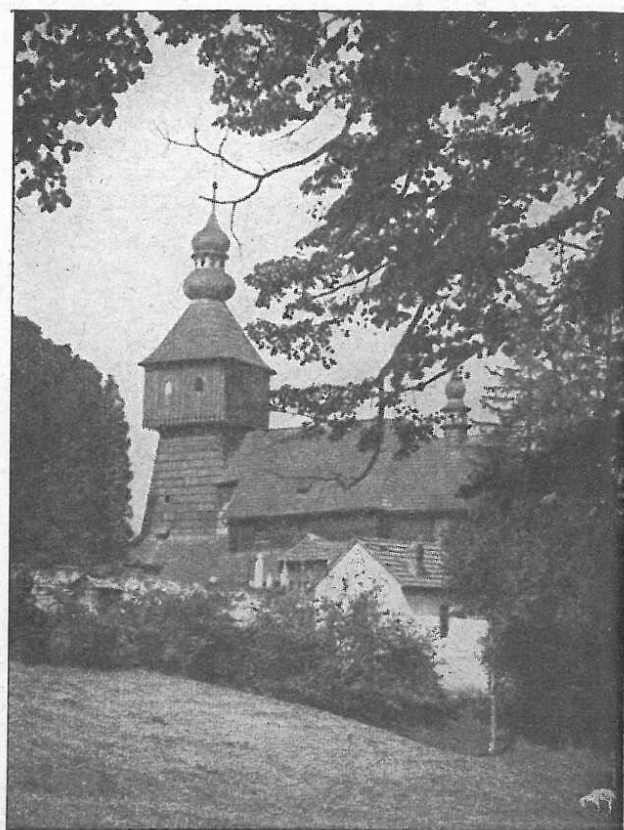

FARNÍ KOSTEL SV. MARKETY V BOROVÉ U POLIČKY.

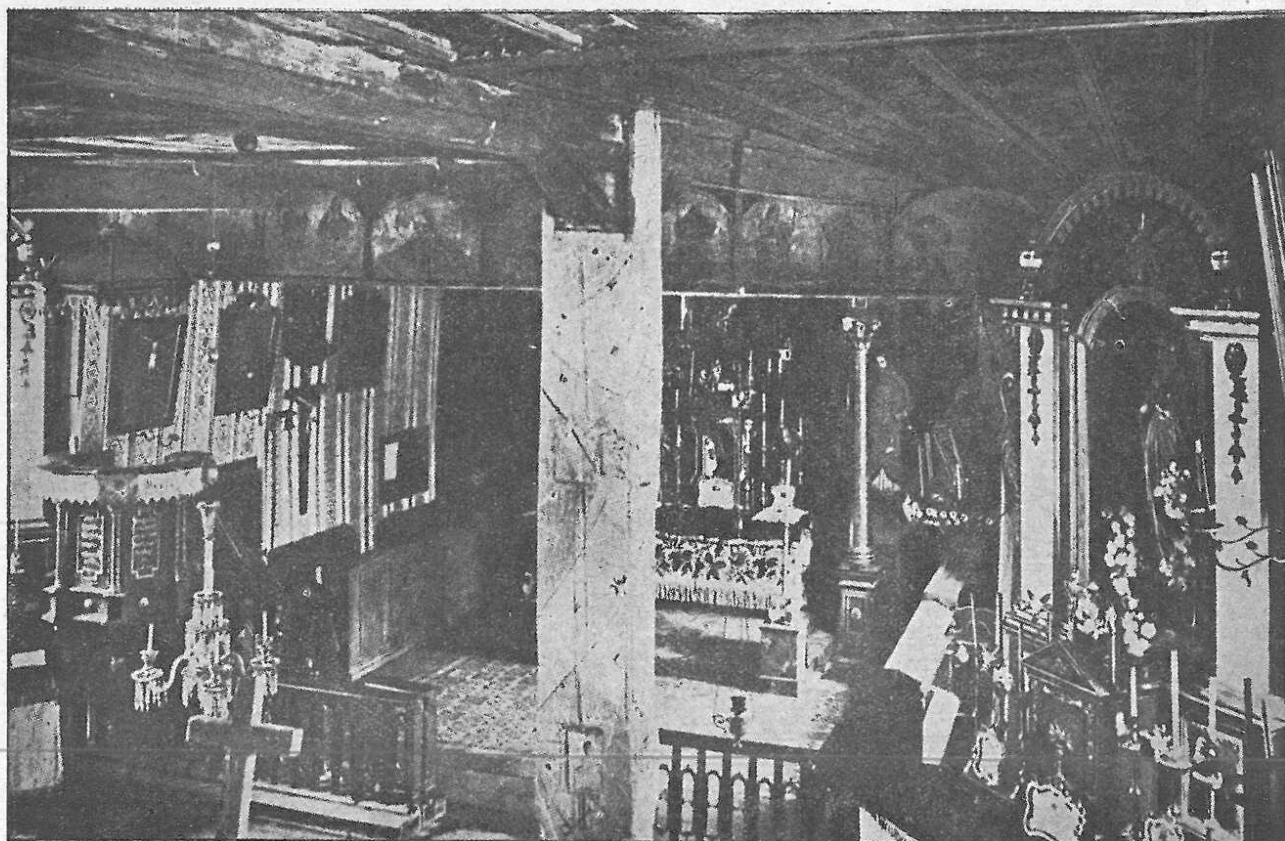
(K reportáži Naše venkovské kostelíky na str. 27.)

Liberk (Rychnov nad Kněžnou): Farní kostel sv. Petra a Pavla.

Tichá (Frenštát pod Radhoštěm): Farní kostel sv. Mikuláše.

Slavoňov (Nové Město nad Metují): Farní kostel sv. Jana Křtitele.

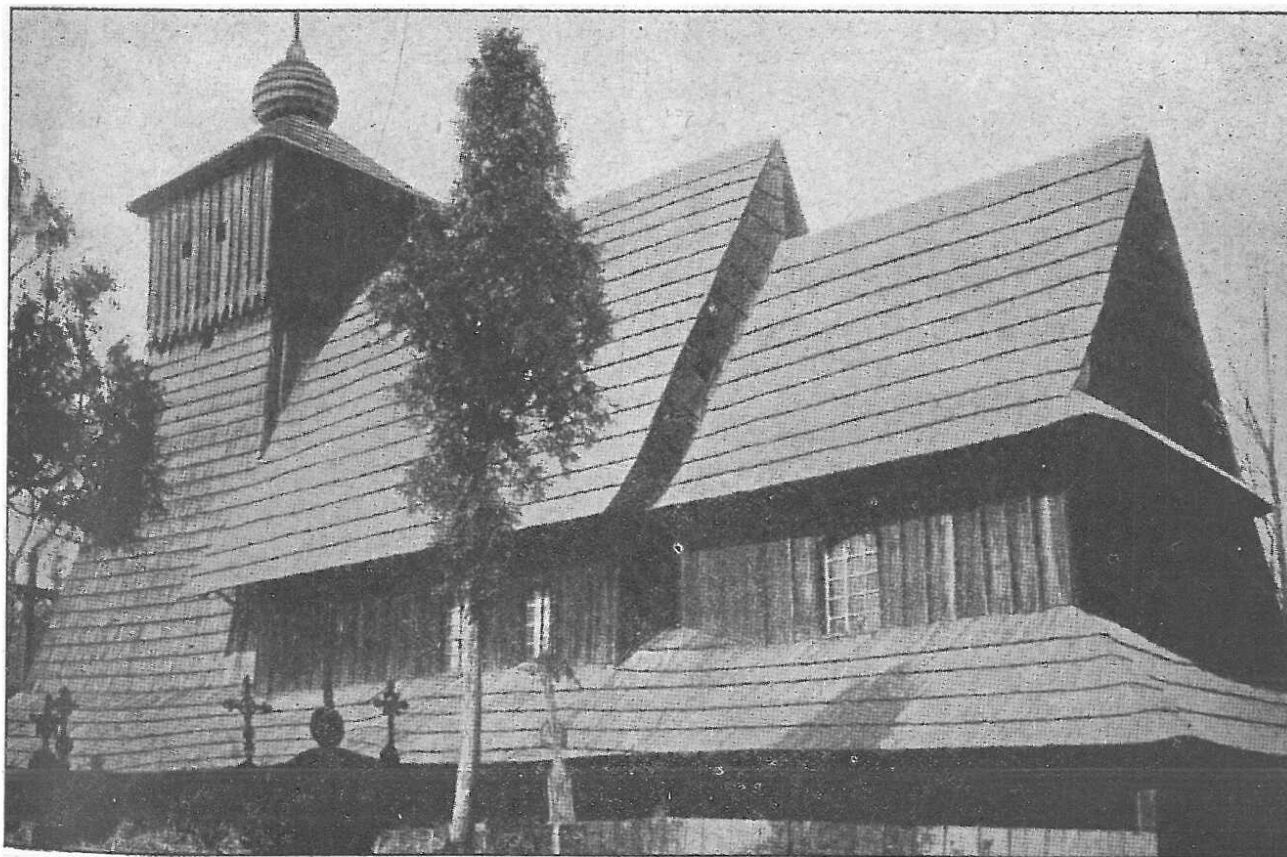
V KOSTELNÍCH STAVBÁCH

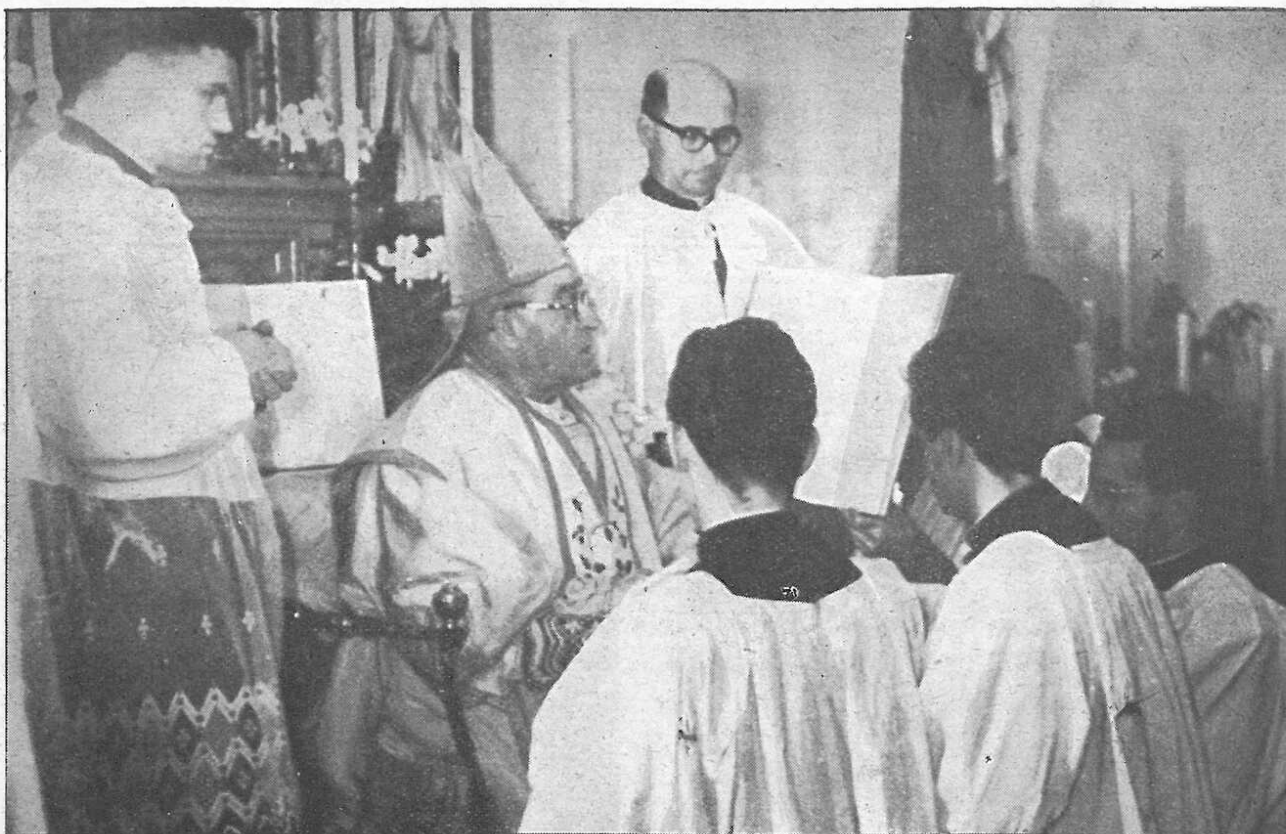
Nová Ves (Šumperk): Filiální kostel sv. Martina.

Sedliště (Frýdek): Farní kostel Všech svatých.

Guty (Český Těšín): Filiální kostel sv. Těla Ježíšova.

J. E. nřdp. biskup Dr. Antonín Eltschkner udělil minoroky a svěcení podjáhenské a jál.enské v seminární kapli v Litoměřicích před svátky vánočními.

*V bubenečském kostele byly přítomny tělesné pozůstatky
† ThDr. Vojtěcha Šandy naposled mši svaté 31. XII. 1953.*

*Ministr Dr. Josef Plojhar, profesorský sbor fakulty a četné pražské
duchovenstvo doprovodili † Dr. V. Šandu na poslední cestě na
hřbitov bubenečský.*

ková ciboria máme i u nás v Praze ve více kostelích, na př. v basilice sv. Václava na Smíchově nebo v Karlině v chrámu sv. Cyrila a Metoděje.) Románský sioh nahradil ciborium nástavkou na zadní straně mensy z umělecky provedených dřevěných nebo kamenných desek s relikvii (retabulum); přední strana a boční strany byly ozdobeny předsádkovými deskami z kovu nebo ze dřeva nebo malovanými a tkanými koberci (antependium). Nejen pod mensou v oltáři a v oněch deskách za mensou, ale později také přímo na oltáři byly ostatky svatých vystaveny ve skleněných skříních na způsob rakve, což je častěji viděti: na př. na Strahovské oltáři sv. Norberta, u sv. Vršily ostatky sv. Kolumby atd. Gotika rozšířila výše zmíněný nástavek v pozadí mensy na širokou a vysokou skříň, nad níž vyvřela ještě další skříň umělecky vyřezávanou s věžičkami, výklenky a kapličkami pro sošky svatých. Někdy má takový oltář postranní křídla s bohatými obrazy nebo soškami. V době postní se tato křídla obyčejně uzavírají. Nejvyšším a nejmohutnějším takovým oltářem se chlubil Levoča na Slovensku. Renesance, barok a zvláště rokoko vyvedly oltáře do vysokých staveb buď samostatně k oltáři přičleněných nebo přizděných ke zdi choru, bohatě vybavených vinutými sloupy, alegorickými figurami, sochami svatých, andílkami, hlavičkami genů, oblaky a charakteristickými závitmi, římsami a girlandami, v jejichž středu je obyčejně v honosně vyřezávaném zlatém rámu svatý obraz. Tak je tomu na př. jen namátkou v kostele u sv. Vršily a u Panny Marie Sněžné v Praze. Hlavní oltář poslední napodobuje německou renesanci vřšením několika pater sloupů nad sebou až do klenby. Sanctissimum bylo kromě v holičích, jak je o tom výše zmínka, uchováno také ve zvláštní skřínce (armariolum) stranou oltáře, nejpozději však se uchovávali ve tabernakulu na hlavním oltáři. V starokřesťanské době měl každý chrám jen jeden oltář. Tento oltář stál volně, samostatně uprostřed apsidy nebo poblíž lodi chrámové; od 11. století byl přičleněn k chórové zdi. Byl vždy obrácen k východu. Oltáře byly dílem dřevěné, jmenovitě v krajinách, kde se křesťanství teprve vyvíjelo. Takových oltářů užívali ss. Bonifatius a Ludgerus, dílem kamenné, kde evangelium již zapustilo hluboké kořeny. Synoda epaonská z r. 517 c. 26 přikazovala, že to-

liko kamenné oltáře smějí se světit sv. křížem. Od IV. století staví se v kostelích již více oltářů. Ve Francii a v Německu bylo alespoň od VI. stol. již více oltářů v kostele a bylo jich za vlády Karla V. již tolik v některém kostele, že vydal v Diedenhofu r. 805 kapitulare, aby v kostele zbytečných oltářů nebylo. Ano, takové zbytečné oltáře se měly odstraniti. (Dr Kryštůfek: Církevní dějepis.)

Jeden oltář je zachováván dosud v církvi východní. Oltář (trapeza) je umístěn za bemou či za přehradou, která stojí před ním.

Podle církevního předpisu má býti mensa z jednoho kusu původního kamene, spodní stavba oltáře (stipes) ze zdiva nebo sloupová. U oltáře pevně stojícího (altare fixum) tvoří mensa a spodní stavba jeden celek. Přenosný oltář (altare portabile) je posvěcená kamenná deska s malou jamkou pro svaté ostatky, kterou možno postavit kdekoli při polní mši svaté nebo na cestách. Oltář musí býti posvěcen od biskupa. V mense je zapečetěná jamka (hrobek) se svatými ostatky (sepulcrum) a v desce jamku uzavírající je ležatý křížek, obyčejně stříbrný, na místě, které líbá kněz. Oltář pokrývá plátno bylo zvykem již od IV. století. Sanctissimum se chová, jak bylo výše řečeno, na hlavním oltáři; jen v katedrálních chrámech se chová na postranním oltáři z úcty, ježto se u hlavního oltáře mnoho přechází. Privilegovaným oltářem je oltář, který má výsadu, že mše sv. na něm sloužená je spojena s plnomocnými odpustky ve prospěch zemřelých. Na každém oltáři musí býti viditelný kříž na paměť, že mše svatá je památkou oběti Kristovy na kříži. Neboť Kříž byl prvním oltářem novozákonním, na němž Beránek Boží vykoupil svou smrtí hříchy světa pro naši spásu.

V reformované církvi se oltáři zásadně nepřikládá žádného oprávnění a místo něho se připouští jen jednoduchý stůl poslední večeře, kdežto u luteránů drží se oltáře podle tradičního způsobu jakožto stolu na památku poslední večeře Páně k úkonům, jejichž charakter záleží v modlitbě a žehnání proti hlavnímu úkonu pobožnosti, kázání.

Přítomná doba staví opět oltáře v strážlivém slohu, aby vyhověla duchu umění, který odezírá od zbytečných okras a zavádí všude formy jednoduché.

Dr Hubert Havránek

KNĚZ A ŘEDITEL KŮRU VE VZÁJEMNÉM POMĚRU

Stanovisko hudebníkovu.

Abychom mohli tento vztah náležitě určit, vezměme si jako doklad formu mše svaté, formu nejvýznamnější. V tomto oficiu vystupuje kněz, duchovní správce, jako zmocněnec Boží, jako vykonavatel všech úkonů, předepsaných řádem mše svaté. Ředitel kůru uplatňuje se při mši sv. tím, že řídí sborovou hudbu ve zvlášť významných mešních částech, aby věřící citově blíž vnikali do důležitých děl mešních, jako jsou t. zv. stálé mešní části (Kyrie, Gloria etc.), nebo t. zv. pohyblivé části mešní (Introit, Graduale etc.), které ve svém obsahu určují povahu nedělí, svátků atd., jak ji vytvořila liturgie. Odtud se nám podává, že zpěv duchovního správce má vzhledem ke zpěvu kůrovému, vedenému regenschorim, povahu určující, že kůrový zpěv je jenom doplňující součástí svátostného aktu knězova. Hudba kůrová, ředitelem kůru vedená, je tedy v užším služebnostním poměru k vznešené úloze knězové. A tak je pojmovým znakem hudby církevní (k jejímuž druhu hudba kůrová patří) povinnost sloužit k doplňování knězova svátostného aktu. Tak podává se i výraz pro osobní vztah kněží k řediteli kůru, který liturgicky je knězi podřízen.

S hudebně-uměleckého hlediska plyne, že ve své základní povaze musí kůrový zpěv v odpovědnosti ředitele kůru hledat a nalézat souvztažnost, obsahově výrazovou shodu se zpěvem duchovního. Základem zpěvu knězova je gregoriánský chorál — na kůru lze zpívat tento chorál také (ideální slohový poměr), nebo možno interpretovat mešní texty hudbou starých klasiků cír-

kevních nebo církevní hudbou historickou či církevní hudbou přítomnosti — vždycky však hudbou takovou, která by ve skladbě, ale zrovna tak v reprodukci odpovídala duchu gregoriánského chorálu, jak je to normováno v různých církevních předpisech. Abychom tu mluvili konkrétně: celá konstrukce slova ve mši svaté záleží v pospolitém, kolektivním výrazu — kněz nevystupuje v oltárním dění za sebe samotného, nýbrž hlavně za věřící v chrámu Páně: »Modlete se, bratři, aby má i vaše oběť... Přijmi, svatá Trojice, oběť, kterou přinášíme...« tak a tomu podobně vyjadřují se texty. Odtud hudebně-estetický závěr: zpěv kněží a jemu odpovídající zpěv kůru, vedený regenschorim, nesmí v sobě mít nic osobního, subjektivního; musí cele být o d o s o b n ě n; zpívající ať u oltáře či na kůru musí být plně zaujati slovem, posvátným textem, nic z jedincových citů, chtění a pod. nesmí být vnášeno do zpěvu oltárního i kůrového, jako je tomu často v hudbě světské, ať vokální nebo instrumentální. Objektivní zvýraznění, jak bychom mohli nazvat chrámový zpěv vůbec, to je jediný možný způsob projevu pro dům Boží. To je také způsob projevu, kterým je prodechnut jako skladba gregoriánský chorál a církevní hudba starých, církevních klasiků — je to také způsob projevu, který hledáme v ostatní hudbě církevní. Zde kněz a ředitel kůru musí stát v jedné linii.

Zcela výjimečně nalézáme případy, kde tomu tak není.

Rozpor mezi postavením kněze u oltáře a regenschorio na kůru projevuje se dnes nejnaléhavěji v době adventní a postní. U oltáře se církevní normy — jejich podstata je známa — zachovávají; na kůru nikoli; zpívají se mše, moteta s průvodem varhan — mezi těmito údobími církevního roku, tak význačně Církví upravenými, a druhými částmi církevního roku není téměř rozdílu. Pohledme na věc trochu blíže. Je tu zvláštní věc: už od konce první světové války v reprodukci sborové dalo se pozorovat, že světský sborový zpěv téměř výlučně se pohyboval na půdě sborů bez průvodu — zpěv v chrámech postupně se vzdával skladeb a capella — dnes už jsou mše bez průvodu takřka výjimkou. Je to škoda — je tu jistá jednostrannost, která našemu církevnímu zpěvu ubírá hodnotu. V církevní hudbě snad i v tom udělali jsme chybu, že téměř jsme pustili z pořadů staroklasické skladby; dnes by už sotva mohl se vyskytnout případ, aby spojené kůry odhodlaly se provést Palestrinovu mši brevis, jak to kdysi zařídil Josef Foerster st. v Praze. Je tu ochuzení programu kůrového. Zde byla by v zájmu věci možná náprava: bylo by možno provozovat zatím mše domácího původu (na př. starší mše F. Z. Skuherského, J. C. Sychry mše X., XI. pro mužské hlasy a XII. pro smíšený sbor, nebo Fr. Musila »Missa in honorem Spiritus Sancti« nebo novější Stanislava Macha »Missa in Dominicus Adventus et Quadragesimae a pod.). Pak mohlo by se přistoupit ke mším staroklasickým, tak bychom se vrátili k nedávné, lepší minulosti. Abych uváděl za další příklad neshody mezi výkonem duchovního správce a hudbou kůrovou u obřadů sňatkových a pohřebních, to považuji za zbytečné — jde o věc všeobecně známou, trapnou (jenom příklad: Fibichův »Poem«, skladba milostné lyriky, vyslovené subjektivního zvýraznění, zpívá se na svatbách i na pohřbech! Přitom máme vzácné písně svatební, onu od Ignáce Händla, přístupnou a přitom zkušeně psanou, nebo od Frant. Forsta, skladbu novějšího zrna, v stupňovaném,

rozrušivém výrazu, ale stejně ještě církevně vyznívající).

A nyní ještě trochu blíže k duchovnímu správci a řediteli kůru (a s ním i k varhaníkovi). Především rád zjišťuji, že mnoho jsem poznal případů dobré shody těchto dvou činitelů, kteří měli vzácný společný cíl: jeden, který v dokonalé a nadšené práci v oboru liturgie uměl své věřící povznášet k náboženským zkušenostem, jež dovedly dávat smysl lidskému životu, druhý, který ryzí hudbou kůrovou uměl vzněcovat lidská srdce, aby díky emoční síle této hudby jen ještě blíže mohla chápat smysl náboženského učení vcelku i v jeho podivuhodných detailech. Společná práce duchovního a ředitele kůru nesla tu ovoce rodu nejvzácnějšího.

Rád jsem sledoval duchovního, který dovedl hodnotit práci svého ředitele kůru, který s plným porozuměním provozoval církevní hudbu, který v onom služebním vztahu k oltářnímu dění viděl nejenom povinnost, nýbrž cílevědomé doplnění, vlastní účel své úlohy. Oba činitelé, s nimiž se tu zabýváme, zhusta tím méně imponovali, když ve svých funkcích dovedli nalézat i smysl svého soukromého života — a nebyly to věru případy řídké.

A kdyby autor této stati směl projevit vlastní přání, doporučoval by, aby postupem času s kazatelný byl podáván výklad o významu hudby církevní vůbec a v jejím poměru k liturgii zvláště. Náš lid má církevní hudbu rád, rád se účastní zpěvem při oltářních oficiích a byl by jistě vděčen, kdyby mu byl blíže vysvětlován i smysl hudebního výrazu při jednotlivých reprodukcích církevních děl, zejména ve vztahu k oltářnímu dění. Náš věřící účastně v plné zbožnosti chápe, dovede se vcítit všeobecně v církevní hudbu při obřadech; jejich smysl mu hudba jen více přibližuje; než podrobnější obsahový výklad mu umožní, aby se mohl vcítit do myšlenkového základu oficií ještě hlouběji. Také zde vzájemná spolupráce mohla by přinášet výsledky ty nejlepší.

Dr. Cyrill Sychra

NÁBOŽENSTVÍ A ŽIVOT

MEDITACE

VZNEŠENÁ LÁSKA

CURATOR ANIMARUM

Hlavní úlohou kněze jest býti curator animarum. Každý dobrý kněz musí míti starost o duše mu svěřené, musí býti pastor bonus. Kněz jest rozdavatel a sprostředkovatel milostí. Formuje duše svým slovem s kazatelný. A proto musí slovo, které káže, býti promyšlené, každá věta pročitěná, láskou srdce jeho oživená. Musí to býti slovo Boží, ne jeho názor, ale názor Boží, ne jeho moudrost, ale moudrost Božská, ne jeho milosrdenství, ale milosrdenství a dobrotivost

Boží — a milosrdenství a dobrotivost a láska Boží jest neskonálá a nevyčerpatelná. Proto musí čerpat myšlenky své a názory ke kázání z hlubokého zdroje moudrosti Boží, z Pisma svatého. Písmo svaté nejen číst, ale také meditovat a v životě svém ve skutek uvádět.

Formovat duše milostí svátostnou, Corpore Christi, spojovat je Sacra Communione v jednu lásku a v jednu víru a v jednu důvěru, communicatione cum uno Domino Nostro Jesu Christo. Svatý Tomáš praví: »Jedna z největších milostí a účinků svatého přijímání jest communicatio credentium«. U mřížky oltářní, při mši

Lásku k vlasti lze charakterisovat jako povinnost samozřejmou, ale je lépe povýšit ji na opravdovou vznešenou lásku. Vynikající arcibiskup a neohrožený zastávce práv svého lidu kard. Mercier ve svém pastýřském listě ze dne 1. I. 1915 píše: »Pro náboženství jest láska k vlasti zákonem, není pravého křesťana, který by nebyl i pravým vlastencem,« a na jiném místě uvedeného pastýřského listu poznamenává: »Kdože toho necítí, že láska k vlasti jest posvátná a že útok na důstojnost národa jest asi tolik jako svatokrádež.« Slova tak výrazná a jasná! Milovat vlast, přičiňovat se o její rozkvět a blaho, napomáhat tomuto úsilí jest věčím povinností víc než samozřejmou, a přece je třeba si stále uvědomovat a posilovat její růst. Posilovat v tom smyslu, abychom zvyšovali svá snažení ještě více v prospěch rozkvětu společného štěstí, abychom cítili nutnou obšťastňující úlevu z toho, že naše práce a veškerá činnost má určitý smysl. Abychom cítili, že práci nejdeme vydělávat pouze chléb pro své živobytí, nýbrž jej zajišťujeme všichni pro všechny společně na veliké frontě práce, výstavby a zápasu za lepší zítřek všech.

Takto chápaná láska k vlasti a takto chápaný smysl práce ve prospěch vlasti jest v dnešní době tou nejpevnější posilou světového zápasu za mír. A náš pracující člověk dobře rozeznává cenu šťastného míru od hrůzy válečné litice. Nemá pro ni nadšení ve svém srdci, nýbrž opovržení a nenávist. Už několikrát bylo zdůrazněno, že válka je nepřitelem lidstva, a jen zvrhlé srdce může zvrátit smysl příkazu lásky k nepřítelům v tak přechozenou a anarchickou myšlenku, která přechází z krvežíznivosti až k bláznovství. Tato naše láska je a musí být vznešená, aby bořila tuto převrácenou, zvrhlou a přizemní lásku.

Lidstvo bezpochyby ve svém vývoji spěje k nejvyšší etapě vývinu společenských formací, svobodné a mírumilovné společnosti. Tento zápas přenáší ohniště svých odhodlaných bojů do všech zemi na celém světě. V tom je vítězný triumf přítomných dnů, že pro budoucnost musíme všichni jej zajistit, aby ho bylo opravdu dosaženo mezi všemi na celém světě a na dlouhou dobu.

Opětovně je potřeba ještě zdůraznit pramen těchto úsilí, jenž vyvěrá ze skálopevné síly vznešené lásky k vlasti a k lidem. Z lásky, která musí nás provázet celým životem a která musí též naplňovat náš život tvůrčí aktivitou. Cesta i cíl této lásky jsou vznešené a krásné. Nejvznešenější pro člověka musí být, když po ní odhodlaně kráčí k cíli, který povznáší mysl i srdce lidské do strhujících výšin nezměřitelné radosti a štěstí, že svůj boj jsme nebojovali marně, nýbrž abychom i my se sv. Pavlem mohli říci: »Dobrý boj jsem bojoval.«

P. Emil Korba

svaté se pozná, zda-li curator animarum jest opravdu také pastor bonus. Zdali vede ovečky své na pastvu tam, kde jediné se duše jemu svěřené osvěží pokrmem nebeským, o kterém tolikrát zpívá: »Panem de coelo praestitisti eis.« »Omne delectamentum in se habentem.« Neboť ti, kteří Krista přijímají často, opravdu jsou křesťané, kteří mohou o sobě říci: »Vivo ego, sed non ego, vivit vero in me Christus.« Kristus žije v nich svou láskou k Otci, svou dobrotivostí, svou milosrdností, svou lidumilností, svou radostí. To jsou ti, kteří budují mír všude, kde jsou a kde pracují. To jsou lidé čistého srdce, čistých poctivých rukou, čistých očí a čistého smýšlení. Největší chloubou a radostí proto boni curatoris animarum jest časté svaté přijímání duší jemu svěřených. To je jeho největší radost, to je jeho největší chloubou, když se každou neděli a každý svátek střídají řady a řady u mřížky pro pokrm, jehož duše potřebuje, aby žila, aby plála láskou k Bohu a láskou k bližnímu. Formovat duše obětí mše svaté. Mše svatá není tvoje oběť, nýbrž je to oběť všech věřících, oběť celé Církve svaté, oběť Corporis Christi Mystici. To jest význam mše svaté, ut omnes unum sint, aby všichni jedno byli, aby všechna srdce láskou Kristovou spojena byla.

Formovat duše in confessionali. Tam mluvíš od srdce k srdci, od duše k duši. Tam pláčeš s plačícími, tam se raduješ s radujícími. Vypravoval mi mladý kněz, jak plakal radostí confessarius et peccator post confessionem et contritionem a s nimi se radovali zajisté v nebi všichni andělé, neboť jest psáno, že v nebi jest větší radost nad jedním hříšником pokání činícím než nad devětadvadesáti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují.

Buď věrným přítelem Pastoris Boni Domini Nostri Jesu Christi. Jeho starosti buďtež tvými starostmi, jeho radosti tvými radostmi, jeho myšlenky tvými myšlenkami. A Jeho myšlenky byly myšlenky milosrdenství a lásky a Jeho hlavní radostná starost byla starost o duše. Pro ně pracoval, pro ně se obětoval, za ně se modlil a za ně se stále přimlouvá u Otce nebeského a za ně stále znovu se obětuje při oběti smíru na každém oltáři v každém katolickém kostele na celém světě každý den, ano každou hodinu.

Budeš-li věrným přítelem tohoto Dobrého Pastýře, pak budeš také curator animarum optimus.

P. Karel Sahan

NAŠE VENKOVSKÉ KOSTELÍKY

V představě naší vesničky vystupuje jako nejvýznamnější část jejího celkového panoramatu obraz venkovského kostelíka.

Ve velkých městech je kostel na náměstí, ale také i v tiché ulici. Na venkově je však pro kostel nevyčerpatelné bohatství situací. Již sama poloha vesnice ve

POSVÁTNÝ PLAMEN

(K 390. výročí úmrtí Michelangela Buonarrotiho)

Oči, jež spalovaly vnitřním žářem, milosti Ducha svatého, tohoto křtu ohněm, uzavřel Michelangelo v Římě dne 18. února 1564. Bylo mu téměř 90 let, ježto se narodil v Caprese (v horním poříčí Tiberu) 6. března 1475. Ze vzdálenosti čtyř století a na pořadí novodobého evropského umění rysuje se tento obrovitý zjev sochaře, malíře, architekta a básníka jako mytická gigantická bytost, jež smělou rukou sáhla až na mez lidského počinání. Neboť jako dal Michelangelo všemu, čeho se tvořivě dotkl, nový tvar a smysl, tak také obdařil své dílo neobyčejnou vlastností, že se prostorovou i časovou vzdáleností nezmenšuje, nýbrž roste a že neztrácí ani nejpodrobnějším vědeckým poznáním nic ze své nezbadatelné tajemnosti.

Michelangelo prolínal své dílo — své sochy, své obrazy, své stavby, své básně — svou duší. Byl prvním subjektivně tvořícím umělcem, jenž nad zákony a pravidla povýšil svoje zážitky, své myšlenky a představy, svůj vítězný i bolestný duševní život. Život ten byl tak bohatý, Michelangelovy dojmy, zážitky a city byly tak silné a jejich vůle se projevit tak mocná, že hledala způsob vyjádření, jenž by ještě bezprostřednější a výmluvnější

než projev výtvarný tlumočil myšlenku, zážitek, citové a vášnivé vzplanutí duše.

To byla poesie, k níž byl Michelangelo váben i svým smyslem pro krásu a pro umnou skladbu slovního vyjádření. V básních Michelangelových je jeho citová bytost obnažena. Zpovídá se ze svých citů, trýzní, pochyb, povznesení i ze zbožnosti. Jejich subjektivnost je obdobná subjektivnosti Michelangelova výtvarného projevu, s nímž souvisí i svou horoucností a citovou prudkostí, svým výrazem i formou.

Se zatajeným dechem sledujeme pak v jeho básních, jak jeho víra v umění je nahlodávána skepsí a jak na konec vyznívá na pouti k přístavu poslednímu v pocit marnosti. »Malovat, tesat — ne, už nepospíchá s tím duše, chce teď sama s Láskou být, jež na kříži k nám vzpjala náruč.«

Je zajímavé, že Michelangelova poetická činnost, jež přesahuje v jeho době módní básnění, vystupuje daleko z rámce pouhého diletantismu, stává původce četných sonetů a madrigalů v první řadě básnických myslitelů oné doby. Básně vznikly většinou po 60. roku jeho věku, když již byl Michelangelo uznaným mistrem v jiných oborech umění.

Jen si připomeňme stručně jeho úžasnou uměleckou dráhu: ve věku 13 let (r. 1488) přichází jako učeň do dílny Dominika a Davida Ghirlanda ve Florencii. Za šest

volné přírodě poskytuje kostelíku možnost malebného umístění. Vždyť jiný ráz má obec při vodním toku, obklopená lučinami, dědina na přirozeném, chráněném návrší, vesnice v hlubokém, sevřeném údolí a obec horská. Kolik se tu vystřídá nálad! Od měkkých, světlých barev krotké přírody v naší nížině přes pevné obrysy návrší, ztemnělá romantická zákoutí až k tvrdým hranám hor! Kostel sám pak má v každé obci dominující postavení; osamocen stojí na návrsi, na kopečku uprostřed vesnice nebo na vrchu ovládajícím daleké okolí. Ovocné stromové farských zahrad, architektura hřbitovní brány a zdi, nápadné topoly, lípy, břízy a javory na zahradě mrtvých, to vše přispívá k výstižnému náladovému dojmu, jímž na nás kostelík působí.

Již v nejbližším okolí Prahy nalézá se několik nevelkých vesnických kostelů, patrných již z velké dálky. Jsou to na př. kostely: sv. Matěje nad Tichou Šárkou, zlíchovský, chuchelský a vranský nad Vltavou, hřbitovní kostel sv. Havla na vrchu Havlině nad Zbraslaví. Posledně jmenovaný je připomínán již jako kaple sv. Havla roku 1115. Kostel sv. Havla má oltář, mistrovské řezbářské dílo ze 16. stol. Na sever od Prahy mají krásnou polohu kostely: klecanský, známý působením Václava Beneše Třebízského; únětický nad romantickým údolím, jež tak krásně zobrazil malíř Kosárek, a účtyhodné památníky, sahající svým původem do daleké minulosti: levohradecký a budečský. Kostelíky sv. Václava: v Brůdku, v průsmyku Všerubském u Kdyně na Šumavě, připomíná vítězství Břetislava I., v Dobeníně na Náchodsku a ve Fukově, v nejsevernějším místě Čech, poukazují na hranice země a národnosti české. Kostely v Hrádku a v Hradišti na Vlašimsku jsou položeny na výšinách, které obtéká Blanice. Roztomilý je filiální kostelík sv. Michala v Soběšíně, románská svatyně ze XIII. st. nad romantickým údolím Sázavy.

Rovněž na vrcholu příkré skály stojí kostelík sv. Václava ve vsi Žďáru u Blovic. Tato svatyně má fresky ze 14. století. Skála se zvedá nad lučinami, mezi nimiž je stříbrná hladina řeky Úslavy, jejíž břehy bývaly olemovány mohutnými ošemi. Na hřbitůvku, který objímá žďárský kostelík, se zastaví milovník krásy, aby se potěšil rozkošnou vyhlídkou. V nedalekém Smederovu bývala tvrz Žďár. Blízko je také malá (8 ha) přírodní státní rezervace v bukovém lese.

Též o výhledu se Skalky nad Mniškem, od proslulé Dienzenhoferovy malé stavby, kostela sv. Maří Magdaleny, bylo by možno se zmíniti, kdyby ovšem ona stavba patřila ke kategorii vesnických kostelů. Pohled je však proslulý krásou a znám z románů spisovatele F. X. Svobody.

let poté (r. 1494) opouští medicejský dvůr i Florencii a uchyluje se do Bologny, kde se zúčastní prací, prováděných na náhrobku sv. Dominika. O dva roky později (r. 1496) pracuje v Římě na sousoší »Pieta« (objednaném kardinálem Jeanem de Villiers a umístěném později ve velechrámu sv. Petra v Římě) a dvou mytologických postavách Bakchus a Cupido.

Roku 1501 se vrací do Florencie, kde z obrovského mramorového bloku tesá své první monumentální dílo, sochu mladého Davida. Z tohoto období kromě menších prací pochází též »Madona«, objednaná flanderskými kupci a umístěná v chrámu Matky Boží v Bruggách. V téže době maluje na objednávku obce florentské Michelangelo svůj slavný obraz »Bitva u Casciny«, a to jako výzdobu paláce.

Roku 1505 byl Michelangelo povolán papežem Juliem II. do Říma, kde mu byla svěřena řada významných úkolů. V letech 1508—1512 maluje klenutí Sixtinské kaple ve Vatikáně, později (1513—1516) pracuje na skupině soch, určených pro pomník papeže Julia II. Tyto sochy většinou nebyly dohotoveny: jen socha sedícího Mojžíše, umístěná v kostele S. Pietro in Vincoli v Římě, dává tušiti krásu, jež zůstala v torsu. Nástupce Julia, Leo X., svěřuje Michelangelovi úpravu fasády chrámu S. Lorenzo ve Florencii. Práce uvázla, zato ale byla dokonána úprava hrobky rodiny Medici v téměř

Mezi nejstarobylější kostelíky prácheňského kraje patří filiální kostel Všem Svatých v Řesanicích (Řesanice, pův. Žasalice, ves u Horažďovic).

Na vrcholu 594 m vysokém — po jehož jižním a západním svahu se rozkládá obec Řesanice — stojí o samotě tento milý kostelík. Měl sloužiti jako bezpečné útočiště před nepřítelem v době válečné. Zeď hřbitovní je právě pozůstatkem vysoké zdi, opatřené střílnami dosud zachovanými. Z dvou gotických vchodů opevnění je jeden na severní straně zazděn. Dojem, jímž na diváka působí řesanický kostelík, je zvyšován okolním stromovím, tvořícím se stavbou utěšený celek.

Děkanský chrám sv. Jiří v Hradešíně na Česko-brodsku je také zajímavou zvláštností. Chrám je utvořen z několika částí, dobře od sebe odlišitelných. Jedna jeho část, a to románská rotunda v jeho čele, snad zbytek hradu, je nejstarší částí stavby. Uprostřed rovin a pahorků Hradešín, ve výši téměř 400 m, poskytuje rozhled zcela mimořádný. Za zmínku též stojí krásný kostelík sv. Mikuláše, s freskami ze 14. st., v nenápadném úvalu ve vsi Starém Svojanově, blíže památného hradu Svojanova u Poličky. Půvabné jsou také kostelíky: v Knovízi u Sláného, ve Stvolnech u městečka Manětína, ve Střezimíři a Libouni na Voticku, ve Velíši u Vlašimě a mnohé jiné. Neveliký kostelík ve Střezimíři u Sedlce pochází z XV. století a je vystavěn ze žuly. Presbytář obdélníkového půdorysu má složitou klenbu, konsoly mají podobu lidských tváří, od dětské až po stařeckou. Zvenčí vynikají operné pilíře a nevysoká věž. V Libouni, přifařené k Šlapanovu, je románská rotunda, s polokruhovou apsidou a hranolovou věží v průčelí, z XII. st. Kostel ve Velíši je prostá, neslohová budova, skládající se z presbytáře v půdorysu čtvercovém a z lodí obdélníkové, stejné šířky s presbytářem, takže zevně činí kostel dojem jednoduché budovy obdélníkové. Střecha je oběma částem společná, je kryta taškami; na straně západní vystupuje z ní dřevěná obedněná zvonice s cibulovitou šindelovou střechou.

Také Morava má vedle velkolepých, bohatých chrámů své vesnické kostelíky krásně situované. Z velikého jejich počtu připomínám jen tyto: v Cenvíře u Doubravniku je filiální kostelík, vypínající se na skále, z řečiště Svratky příkře vystupující. V Doubravniku samém (městysi blíže Tišnova) však je farní kostel, při jehož stavbě bylo použito nedvědkického mramoru z blízkých lomů. Kostel ten je z doby kolem r. 1535, je postaven ve slohu gotickém a celá stavba svědčí o uměleckém vkusu. Nad Dolními Loučkami u Tišnova, obcí v pěkném údolí při soutoku dvou řek s četnými zahradami a alejemi olší a kaštanů při vodních tocích, zdvihá se na návrší velmi prostý farní kostel. Ze staré

chrámě (proslulé alegorické postavy »Jitro a Večera«, »Den a Noc«).

Roku 1534 se vrací Michelangelo natrvalo do Říma: maluje obdivuhodný »Poslední soud« v Sixtinské kapli a fresky v kapli Pavelské.

Kromě zmíněné činnosti poetické zabývá se Michelangelo na sklonku svého života architekturou a je pověřen velikými úkoly: dostavěním paláce Farnese a pokračováním ve stavbě chrámu sv. Petra v Římě.

Michelangelo i v architektonickém tvoření byl vždy sochařem, jak důrazně projevilo již v letech 1524—1526 na stavbě Biblioteky Laurenziány ve Florencii. Roku 1547 byla svěřena Michelangelovi, jako čtvrtému staviteli, stavba chrámu sv. Petra; základní myšlenku Bramantovy středově utvářené stavby změnil v půdorysu i prostorovém řešení a tím dosáhl jedinečného, mohutného prostorového účinku.

Michelangelo architekturu modeluje, a to jak její prostor, tak její vnějšek: výsledkem je hmota prolutá a ovládaná duchem a utvářená citem, skvěle korunovaná vzrůsnou kupolí, v jejíž konstrukci stoupá duše autora k azurovému nebi.

Michelangelo, milostí Boží naplněný tvůrce děl vysoké umělecké hodnoty, jeví se až na naše dny nesmrtelným mistrem, nad jehož velikou prací se v účtě sklání celé pokrokové lidstvo.

Dr Jindřich Svoboda

doby je zachován pouze kamenný vchod pod věží. Polohou vyniká též památný kostel v Mošištech u Vel. Meziříčí. Vypíná se na pahorku zvaném »Krásná Hora«. Je postaven v románském slohu. V obdélníkové lodi je plochý dřevěný strop, v presbytáři je vzácný skládací oltář. Nad rovinou Hané se zvedá u Lulče (ve výškovském okrese) kopec, odkud je krásný rozhled, a to od kostela sv. Martina. V jaroslavském okrese (Jaroslavičice na Znojemsku), ve Valtrubicích, vesnici, která zachovávala po dnešní dobu typ návesní, okrouhlicový, se nalézala na návsi pěkný farní kostel prastarého původu.

V lidovém slohu postavené kostelíky byly všude dřevěné. Dřevo bylo na počátku našich dějin hlavním stavebním materiálem kostelů, kromě těch, které byly slohové, t. j. románských, později gotických a barokních. Lidové stavby dřevěné se udržely až podnes v krajinách nápadně lesnatých, kde jiný materiál se nenesnadno získává. Jsou to některé pohraniční oblasti východních a severovýchodních Čech, na Moravě okolí Šumperka a karpatská oblast.

Naproti tomu v nížinách, kde rychle ubývalo lesů, dřevěný kostelík ustoupil stavbě zděné. Postupně byly vyměňovány dřevěné části stavby, a to nejdříve věže, pak obvodové zdi. Konečně i dřevěný strop byl nahrazen kamennou klenbou. Zejména v době baroka, za velkého stavebního ruchu, ubylo nejvíce dřevěných kostelů.

Nový hospodářský ruch s pokročilou technikou v 19. stol. odstranil většinu zbývajících.

Stavitecká díla, u nichž dřevěné stavební součásti byly až do polovice XIX. stol. nahrazovány kamennými, zůstala však stavbami lidovými. Stavitelé tu aspoň části také užili dřeva na střechy, podsebití u věží a na vnitřní úpravu.

Jednoduchý venkovský kostelík je jednoduchý; má věž a sakristii. Vzorem pro takové kostelíky v řešení půdorysném, prostorovém a hlavně výškovém byl, a to někde až i ve století XVII., stylový kostel gotický.

Je ku podivu, že konstruktivní gotické stavební články, jako klenební systém, lomený oblouk, štít, profily pilířů a oken, byly napodobeny nejen v kamenných a zděných částech, ale také dřevěných. Tyto tesařské práce doplňují stavbu zevně a uvnitř, kde nacházíme dřevěné předsíně, kruchty a empory.

U kostelíků barokních — a těch je méně — přejímají, jak poukazuje Dr. Zdeněk Wirth, »nejjednodušší půdorys, základní poměry prostorové, polokruhový závěr a oblouk, základní formu štítu, valbu a cibulovitý kryt«.

Starobylost lidových kostelíků, znásobená konservativností lidového stavitele, s rozpaky a opožděně napodobujícího slohovou stavbu, jednoduchost, naivita a bezprostřednost uměleckého projevu, to vše vyvolává u městského člověka, unaveného vytríbenými požitky uměleckými, příjemný dojem a překvapení. Bližší seznámení se se stavbou lidového kostelíka působnost prožitku ještě zesiluje. Určitý nesouhlas v rozčlenění stavby, křivé linie a úhly v založení půdorysném, trochu zborcená stěna, nepravidelné oblouky oken a jejich

vysunutí, veškerá tato nepřesnost řemeslné práce a pitoresknost celku bezděčně a mile zaujmou.

Samobytné umění lidové projevuje se svérázně i v napodobení kamenných tvarů gotických, renesančních a barokních tesařskou prací ve dřevě. Tak vznikají profilování dřevěných ostění portálů a oken, dřevěné sloupky, věžní galerie, štíty, brána a galerie.

Přehlédneme-li zachované dřevěné nebo většinou ze dřeva postavené kostelíky, poznáváme, jak je nápadné jejich soustředění ve východních a v severovýchodních Čechách.

Jsou to kostelíky v těchto obcích a okresech: v Roženicích, Boušíně, Václavcích, Králově Lhotě a Slavonově v okrese Nové Město n. Metují, v Náchodě děkanský, v Broumově hřbitovní, v Liberku v okrese Rychnov nad Kněžnou, v Klášterci (o. Žamberk), velmi pozoruhodný a snad nejzajímavější v Koči u Chrudimě, v Sádku, Borové a Telecím v poličském okrese, ve Velké Losenici a Stříbrných Horách v okrese choťbořském. O kostele v Koči je zpráva v Ottově slovníku, že byl snad založen 1395 královnou Žofií.

Konečně tyto v Čechách vzácné stavby mají ještě: Měnik, Loučná Hůra a Vysočany (o. Nový Bydžov), Sv. Jan Křtitel na Kopci a Ledce v okrese Hradec Králové, Malín u Kutné Hory, Veliny na Pardubicku, Březina (o. Mnichovo Hradiště), Létařovice v okrese turnovském, Paseky nad Jizerou v okr. jilemnickém.

V zemi Moravskoslezské jsou dřevěné chrámy v okrese šumperském, a to v Nové Vsi, Maršíkově a Klepáčově, v Lindavě u Hranic, v Závěšicích, Hodslavicích a Rybí v okrese novojičimském, v Tiché u Frenštátu pod Radhoštěm, filiální Nejsv. Trojice ve Valašském Meziříčí, ve Velkých Karlovicích na Vsetínsku, v Hrabové a v Hrušově u Ostravy, v obcích Řepišť a Sedlišť na Frýdecku, ve Slezské Ostravě, v Prašivé, Albrechticích, Nýdku a Gůtech na Těšínsku.

Tento stručný článek daleko nevyčerpává thema »Naše vesnické kostelíky«.

Všechny stavby, o nichž jsem zde psal, mluví k nám o minulosti, ale je to v prvé řadě kostel, který jako památka mluví k nám nejdůležitěji.

Jako stavba stará několik set let nám vypráví, že mnoho generací našich předků zde hledalo útočiště a ochranu ve svých starostech a na zdech svého chrámu jako by četli vypsany celý svůj život věřícího křesťana: svatý křest, první svatě přijímání a spojení se Spasitelem Eucharistickým po celý svůj další život, zde spojili své ruce k společné cestě životem a sem nakonec přinesou i rakev s jejich tělesnými pozůstatky. A proto na stěny svého kostelíka nejen vpisovali své životní osudy, nýbrž je i zdobili nejkrásnějšími obrazy svého uměleckého srdce, aby je co nejvíce krásy obklopovalo v době, kdy přišli do svého chrámu uctívat svého Boha. Tajemné šero vesnických kostelíků, prozářené slunečními paprsky procházejícími starými sklo-malbami, dovede vyprávěti vřímavé duši krásné zprávy o umění našeho dobrého věřícího lidu.

Dr. Jaroslav Krčmář

GALERIE VLASTENECKÝCH KNĚŽÍ

P. JINDŘICH ŠIMON BAAR, VLASTENECKÝ KNĚZ, SPISOVATEL

Když lamingský regent Melchior z Aschenbachu chtěl Chody poněmčít, aby je snáze mohl zlomit, osídlal Chodsko německými rodinami. Ale ironickým řízením Prozřetelnosti se stalo, že rod Hanse Paara, který se z Bamberku r. 1650 přistěhoval do Klenčí, se již v druhém kolenně počestil a jeho už úplně čeští potomci Jiří a Anna Baarovi dali 7. února 1869 ve svém synkovi, Jindřichu Šimonovi, plodného spisovatele právě českému národu. Rozmarnou vzpomínku na toto datum uveřejnil po letech sám Baar: »Moje nebožka máma často mi vyprávěla, že už když jsem přicházel na svět, měl jsem na pilno. Spatřil jsem světlo světa totiž právě v masopustní neděli. Lidé šli na velkou, máma

postavila kastrol na plotnu, aby smažila šišky, ale kde-pak! Musila kastrol odtáhnout, a než šli lidé z velké, už jsem byl na světě.« V první třídě místní dvojtřídky měl také »na pilno«, ne však jako učelivý záček, nýbrž jako tékavý neposeďa a rváč. Jakmile se v druhé třídě naučil pořádně číst, vrhl se s celou svou nespoutanou dravostí na četbu a brzo dychtivě přečetl celou žákovskou knihovnu. Jeho čtenářský zájem tím nebyl ukončen, ale spíše povzbuzen; a tak »na hejtách« předčítal sedlákům kalendáře i jiné knížky nejrozmanitějšího obsahu, ale hlavně Kosmáka. Sousedé pod zorným úhlem svých životních zkušeností četbu kriticky roz-bírali, chválili nebo haněli. A protože si nejvíce chvá-

ly a uznání odnášel Kosmák, umínil si malý Jindřich, že bude také »kukátkářem«. Otec, vida jeho nechuť k sedlačině, dost nerad ho poslal na gymnasium do Domažlic, kde se jeho zvědavý duch nemohl nasytit zkoumáním nezvykle bohatého nového prostředí, nových her, indiánek... takže po první konferenci dostal otec neveselou zprávu o jeho prospěchu. Přišel za ním a bez výtek mu stručně oznámil, že ho sice nechá na gymnasiu do konce roku, ale pak neodvolatelně půjde na řemeslo, protože je... hloupý. Hloupý? Takovou pohanu si nemohl přece dát líbit proslulý rváč z Klenčí! S celou svou živelnou dravostí se zakousl do učebné látky a brzo se jeho dychtivému zraku otevřely netušené výhledy krásy do říše vědění a do čarovného světa literatury a ke konci roku byl již mezi prvními. Vedle profesorů Štolovského a Škody věnoval se mu Jan Voborník, který záhy v něm objevil tvůrčí nadání a všemožně rozněcoval jeho zájem o literaturu. Jindřich si jednou dodal odvahy a školní kompozici na thema »Zima v duši« zpracoval jako sonet. Kolegové ho ovšem povýšili na »básníka« a pověřili redakcí student-ského časopisu »První vzněty«.

Když po maturitě r. 1888 z láskou prohrátého, jasného, volného domova vstoupil do přísného, temného, uzavřeného pražského semináře, všechno na něj padalo. Byl by chtěl raději studovat dějepis a češtinu, neboť jeho tvůrčí schopnosti byly již probuzeny. Svou nostalgii po rodném kraji vyzpíval pod pseudonymem Hynek Podlesák v »Alumnových písních«, a kromě toho horlivě pracoval v spolku alumnů »Růže Sušilova«. Do té doby vznikem spadají básně později (1903) vydané sbírky »Rodnému kraji« pod pseudonymem Jan Psohlavý, která je oslavou jeho sluncem a láskou prozářeného domova. Nejsou to verše silné a Baar sám »Při četbě Brezinových básní« to poznal a vyjádřil slovy:

»... a zlomiv péro zarděl jsem se studem,
že básníkem chtěl jsem se zvat,
že chtěl jsem v šatě žebráckém a chudém
hrst citů svých já světu dát.«

Ponenáhlu ho s jeho životním posláním smiřuje vzor kněží buditelů a těší se nadějí, že bude jedním z nich. Ke kladnému překonání krize mu nemálo pomohlo seznámení se Sigismundem Bouškou GSB, který ho sblížil s poesii Vrchlického.

Po vysvěcení r. 1892 prošel jako kaplan celou řadu far: Primdu, kde z přepracování onemocněl, Spálené Poříčí, Stochov, Ořech, Ounětice, až 1899 dostal faru v Kloboukách.

Tam se vlastně začíná plně rozvíjet jeho talent. Uvědomil si, že těžiště jeho literární práce spočívá v próze, a tak když 1896 si založila katolická moderna revue »Nový život«, stal se jejím hlavním spolupracovníkem a 1897 v ní uveřejnil svou první prosaickou povídku »V hynose«. Jako všichni spolupracovníci byl vystaven ostré persekuci vysoké hierarchie, ale vytrval až do r. 1905, kdy poznáv, že svým perem nepřemůže zaprputilou zaslepenost církevních úřadů, začal své práce otiskovat v »Máji«.

Za svého kaplanování poznal všechny strasti českého a hlavně venkovského kněze, a svých zkušeností ponejprv použil v románu »Cestou křížovou« (1899). Ústřední postava kněze Jiřího Holuba mnohými rysy prozrazuje autoportrét Baarův. Opravdový hlasatel učení Kristova potácí se celý život trnitou cestou ústrků mezi lidem, který ho nechápe, a inteligencí, jež ho přezírá a v nejlepším případě trpí. V knize je sneseno tolik důkazného materiálu, že její rámec na umělecký obraz nestačí, proto S. Bouška správně ji hodnotí: »Její cena je více kulturní než umělecká a v tom je její váha« (Obr. rev. 1900, str. 432).

Ale Baar, cítil-li toho potřebu, bez ohledu potlačil v sobě umělce a dává mluvit spravedlivému knězi. Tak je tomu zejména v serii »Farských historek: panovačná, zlá, omezená Tereza Kubová, »Farská panička« (1900), jež zotročí slabobského, byť jemného faráře Plachého, vyhrůžné se v svém naturalismu týčí proti »Žebračce« (1900) Rosalii Choré, pokorné, cudné, trpělivé, nezištné hospodyně, jež doslouží faráři k smrti, aby pak umřela jako žebračka. Tento druhý román, ač

je také reformně tendenční, patří pro své vysoké vypravěčské umění k nejlepším jeho kněžským románům. Hmotné zlo páchané celibátem jeví se v obou pracích v celé své drsné skutečnosti, aby se v »Žolince« (1905) ukázalo v hrůzné masce duševní choroby, již propadne farář Zbořil, který svou po celý život potlačovanou lásku soustředí na písařku... Svého předchůdce v Kloboukách oslavil v povídce »Páter Kodýtek« (1902), jímž je mladý kněz, který šel na kněžství z vlastní vůle a pracuje podle vzoru svého učitele Bolzana ke zvýšení kulturní úrovně lidu: podporuje chudé, miluje děti, přáteli se s učitelem, věnuje se kostelu i přírodě a je zkrátka opravdovým knězem a vlastencem. — »Stavěl« (1903) je satečnou kritikou všech, kteří jsou vinni bídou venkovského kněze: sedláků, šlecht, hierarchie; a pádným vyvrácením výtky dobrého bydlá kněží. — Román »Kohouti« barvitě vylicuje dramatické střetnutí faráře, představitele náboženství, s učitelem, zastupcem vědy.

Neméně Baara lákalo vesnické prostředí, z něhož vyšel a v němž žil. Po stránce umělecké vytěžil z této látky nejvíce. Již r. 1900 napsal první vesnický román »Poslední z rodu Sedmerova«, ve kterém nebojácně zpracovává thema pozvolného rozkladu selského statku a průmyslového podniku, který je rozleptáván falešným liberalismem a povrchním pokrokem. Pranýřuje lež, která pod líbivými hesly podlamuje zdravé základy, otravuje duše a vysušuje srdce.

Kladný typ, osvěžující protějšek předchozího zchátralého slabocha, je »Jan Cimbura« (1908), selský bohatýr, ryzí křesťan, žijící podle zděděné tradice a hluboké životní moudrosti, kterou čerpá z Boha. Postava veskrz realistická, žijící mohutným skutečným životem, k níž lze přirovnat jen nejlepší charaktery českých vesnických románů. »I rámec má cenu značnou; je neobyčejně široký a bohatý, oplývá uměleckými okrasami. Jsou tu vytlačeny vedle členů rodiny Cimburovy zajímavé hlavy sousedů, k nimž se vinou milé hlavičky dětské; najdeš tu obrázky práce rolnické, genry přírodní, relify koňské...« (D. Stříbrný, Časopis pro mod. fil. 1912, str. 308). Dílo má trvale čestné místo mezi nejlepšími selskými romány.

V rozkošném chodském obraze »Pro kravičku« (1904) pestře se rozvíjí skutečný život chodského lidu, drsného na pohled, ale s jemným citovým fondem v nitru. Pro kravičku strádají dva mladí manželé v cizím havorském prostředí půl roku v tvrdé práci.

A opět negativní protějšek »Poslední soud« (1911) ukazuje, že i chodský charakter má své kazy, z nichž pranýřuje sudičství, jež vede až k vraždě. Vypělé umění Baarovo podalo v této práci mistrovský rozbor duše vrahovy, v níž není zloby, jenom bolest. Ne nápravem bývá tato psychologie srovnávána pro účinnou litost vrahovu s příbuznými postavami Dostojevského.

Když se stal r. 1909 farářem v Ořechu, dosáhl konečně cíle své chlapecké touhy: vydal po vzoru Kosmákově dvě řady (1909 a 1910) »Mžíkových obrázků«, které měly téměř stejný úspěch. Z jeho pera lehce plynou práce: »Milovati budeš...«, »Z duchovní správy« a drásavě pravdivý román »Na děkanství« (1919). Milým vyznáním lásky k přírodě je knížka »Ptáci«.

Když znechucen odešel r. 1919 do pense do svého Klenčí, zajímá se o selské typy, které působivě vylicuje v jejich vlastním prostředí. V listě z r. 1924 napsal: »Chci svým perem, pokud mohu a dovedu, zvěčnit českého sedláka se všemi přednostmi a vadami, aby zde stál, až moderní doba úplně rozhodlá náš zděděný selský charakter.« Nevyčerpatelným zdrojem jeho folkloristických informací byla jeho matka, kterou pro památku zvěčnil v postavě Hanýžky v prvním dílu trilogie »Paní komisarce« (1923). Brzo následoval druhý »Osmačtyřicátníci« (1924) a třetí »Lúsy« (1925), v němž oslavil své milované »lúsy a mařtele«. Látku na tuto trilogii sbíral plných čtrnáct let. Věděl, že je přeplněna folkloristickými podrobnostmi, ale nechtěl, aby bez povšimnutí zcela zanikly. Se stejným úmyslem vydal »Chodské pohádky a povídky« (1922) a »Naše pohádky« (1921).

Nepřihlížíme-li k jeho spisům s kněžskými náměty, které psal s úmyslem reformovat některá církevní zřízení, hlavně celibát, a psal je cum ira et studio se spravedlivým rozhořčením a tendenčním úmyslem, představují jeho ostatní spisy vzácné literární dílo, v němž jediný ze všech českých spisovatelů vystihl povahu jihočeského lidu v mravně náboženské tradici katolické.

Za světové války byl nebojácným obhájcem práv českého lidu a četníky, kteří z rozkazu přišli na jeho kázání, přivítal: »Jsem rád, že jsem přilákal do kostela lidi, kteří sem nikdy nohou nepáchli.« V »Jednotě katolického duchovenstva« působil od r. 1918 a nevyšel, ani když mu arcibiskup hrozil suspensí. Byl

v ní živlem konstruktivním, chtěl stát co stůj dosíci jako orthodoxní kněz dohody v lůně církve, proto drsně odmítl vysokou hodnotu v jiné náboženské společnosti. A přece kromě »notářství«, jehož odznak nikdy nenosil, nedostalo se mu žádného vyznamenání od církevních úřadů za dobře miněnou reformní činnost, a vytrvalé mlčení sklízelo od literární historie za své ohromné literární dílo, jež se hltavě čtlo a překládalo do různých jazyků... Zato však český lid ho miloval vroucí láskou a když náhle zemřel ve svém Klenčí 24. října 1925, vystrojil mu vskutku královský pohřeb a jeho spisy čte dosud se zájmem neutuchajícím jako oblíbeného lidového spisovatele, který z lidu vyšel a k lidu dovedl mluvit řečí prozářenou láskou. J. B.

KNĚŽSKÉ PROFILY V DÍLE ČESKÝCH SPISOVATELŮ

(Pokračování)

Povídka „Farář Loučenský“ je temnou satirou na smutné proslulé osvícenství Josefa II. Fara v Loučeni, i když byla zastrčená, „překázela přec, zámecký park přiléhá těsně k hradební farské zdi... Z farských oken mohli ledacos vidět, kdyby byli zvědaví... S jedné strany se ochrada rozpadávala, roztrušovalo se, že prý panská čeleď tak činí schválně. Pan direktor usiloval všemožně, aby staříčkého faráře přiměl k výměně. Ale dobrácky staroušek... na všechny listiny, které mu za tou příčinou byly posílány z patronátního úřadu, psal »non possumus«. — Přišel-li k němu kdo na návštěvu, všiml si každý, musil si všimnouti, několika dřevěných příhrádek, v nichž urovnáno bylo as ke třiceti či čtyřiceti knih na hřbetech s bílými cedulemi, na nichž... černaly se samé české tituly. Rad přibývalo jenom pomaloučku: knižecky byly pořád menší a menší, na horším a horším papíře... Stařec se často zamýšlel nad slavnou českou minulostí a pro tyhle své nápady, poznamenává Třebízský, „byl loučenský farář zvláštností, nechci říci, že snad mezi kněžími, ale mezi lékaři a právníky zajisté, o nižším druhu vzdělanců doby tehdejší, k nimž lze počítati celou armádu patrimoniálních úředníků od direktorů až po nejvychrtlějšího písaříka, ani nemluví. Kdopak si tenkrát vzpomněl na toho českého sedláčka, jenž v potu tváře se lopotil za pluhem od prvního jara do pozdního podzimku! Věnovali mu blahosklonně vzpomínku, jen když z jeho krvavých mozolů chtěli těžit, a pak byl zase pouhým otrokem!“ — Nuže, k tomuto vlasteneckému knězi přiběhne jednou bez dechu soused Křepela a vypráví novinu, že se bude pochovávat bez rakve. — „A co všechno jiného! Bude méně svátků, sáhnou prý i na naše zemské patrony... jedni vyskávají, že prý začíná svoboda, jiní hlavy věsí... protože prý tak může začínati také nejhorší otroctví...“ — Hle, jak ironisuje Třebízský příjezd „svobody“ z Vídne: „...patenty z Vídne jsou už na cestě, vezou prý je s osmispřežím, kola u vozu jsou na čtyři álaně široká, do vrchů musejí ještě připřahovati; těžké patenty! A jede prý jich vozů několik...“ Za chvíli už bubnuje mušketýr Klocingr: „Tuhle se vám dává na vědomost, funusy že se budou docela jinak odbývat. Nebožtík se čistě umyje, do rubáše oblékne a zašije do plátna. Truhel nebude potřeba. Budete mít všechno lacinější... taky lehceji jednou z mrtvých vstanete! Nebožtík se zalije vápnem a potom zahrabe hlinou...“ Ale nadočkávat švec Čípěra už to nevydrží: „A co svoboda?“ Klocingr ho pohotově spráží: „Přijď si pro ni, ševče! Ve vrátnici lavice, na kolíku u dveří hůl a v síni dveře do šatlavý! To svoboda!“ — Pan vrchní se těšil na první pohřeb v pytlí a stříbrník dal za zprávu, že farář polehává. Ale ten je zdrav. Nevychází. Je smuten. — „Svatý Prokope a vy milí dědicové, máte se od nás odstěhovati. Váš svých věrných neopustíte, kdybyste se musili uchýlit pod nejchudší střešky a do nejoblehlejších zákoutí! Přijde čas, kdy půjdete krajem jako bouřka, kteráž čistí shnilý vzduch, kteráž, kam zaletí, všechno osvěží a omladí... Chtěl bych, vy milí svatí dědicové, viděti ten úděl váš bez rezu, bez mlu, vypletý do nejposlednějšího bodláčí a do všeho toho blínu i hněvu babího!... Žel, že se toho nedočkáme a že

toho neuvidím!“ — Takto reaguje u Třebízského představitel českého kněze v době zaostřeného germanisáčního útlaču. Jeho slova ještě dnes zaznívají jako příznivá věštba katolické obrody a zároveň osvobození českého lidu z cizího jáma. — Ale děj pokračuje. Opět přiběhne Křepela se zprávou, že v hospodě o Boží hod svatodušní vyhrávají do skoku: „Už tam plno panské čeledi!“ — „A ze vsi?“ — „Nikdo, velebný pane!“ — „Diky Bohu!“ — Nikdo se nedal svěst, je tedy, díky Bohu, jeho dílo dobré; ale už navléká černý kabát a jde k hospodě. — „Byla dnes opravdu panská muzika. V šenkovně samá paruka a samý cop a samý šos... Pan direktor ovšem všude první osoba. Je prý svoboda... Rozvášní lidé ve vsi se téhle svobodě diví; čekali, že se sliby už i zlatý čas přichází, chtěli se po dlouhých letech strádání a protivensství z číše, kterou jim ta svoboda měla podati, až ode dna napít... Misto ulehčení pohřby v pytlích a o Boží hod svatodušní panská muzika!... A někdo ještě... na vojanských rtech klnutí proti tvrdým, nepoddajným lebkám. Prapodivná svoboda, když ji lidu musejí vnucovati ocelí, prachem a olovem!“ Farář stanul ve dveřích a napomenul ve jménu Božím, ale pan direktor nařídil tuš. Pan farář stál ve dveřích s pravici vzhůru nad stříbrovlasou hlavou, ani se nehýbaje... Tak asi za starých dob vyhlíželi neohroženci, kteří své „veto“ dovedli vrhnouti ve tvář králům i císařům. Pak se obrátil a zamířil do lesa. Vrátil se až za tmy. Ráno zaklínal umíráček. — „Ráčíte věděti, velebný pane, komu? ...“ — „Jak bych mohl věděti?“ — „Pan direktor, velebný pane... Klesl náhle v kole, museli jej odnésti, po muzice bylo okamžitě... A bude první v pytlí pochován!“ — „Odpustiž mu Pán Bůh a budiž na soudě svém duši jeho milostiv!“ prořekl tiše pan farář... Pohřeb byl ve středu a zápis o něm v matrice zní: „Tu středu, po svatodušních svátcích l. P. 1784, zemřel mrtvicí náhlou Barnabáš Krähwinkl, excellenc hraběcí direktor, stár jsa 53 léta a jest podle nového dekretu císařského na zdejší osadě pochován první a poslední. Pověstné nařízení bylo rokem příštím zrušeno a za celý ten čas tu nikdo ani neochuravěl!“ Třebízský jízlivého direktora ironisuje opovržlivým jménem, Krähwinkl: za víc nestál, avšak dodává: „Českých knížek v dřevěných příhrádkách přibývalo co chvíli; po českých vlastech začalo svítati a z neředné šindelem kryté fary šel hlas plný nadšení: Vstávejte, krajané draží, ke dni vzkříšení!... Jen hrob staříčkého faráře »vlastence«, z jehož života načrtl jsem tuto jediný pouze rys, zapomenut, zarostlý, zašlapán a bez nápisu. I jeho jméno z paměti lidem vypadlo... Rozumíte-liž, čtenářové draží, slovům tčm-to?“ Co smutku vkládá Třebízský do těchto slov: nad nevděkem těch, kteří zapomenuli úplně oněch kněží, kteří vyšli z lidu, mezi lidem pracovali ve „farách šindelem krytých“, nikoli v honosných prelátských palácích, aby jeho duše zachránili před věčným zavržením a jejich jazyk před zánikem. Uznávali světskou vrchnost, ale více jim byla církev, více národ a více zájmy těchto dvou než prospěch oně.

(Pokračování.)

Z KATOLICKÉHO SVĚTA

NDR

Opera Otakara Ostrčila »Honzovo království«, komponovaná na libreto Jiřího Mařánka, bude uvedena v prvním zahraničním provedení Městským divadlem v Plavně v Německé demokratické republice. Zaslouhou na tomto kulturně politickém činu má náš operní režisér Miloš Pilát a generální hudební ředitel Walter Stoschek s intendantem Hansem Stuhrmannem Městského divadla v Plavně. Premiéra této pokrokové české opery s mírovým námětem bude v únoru 1954 v měsíci jubilea 75. narozenin Otakara Ostrčila.

ITALIE

23. číslo »Zahraničně politických zpráv Maďarského výboru obránců míru« vyšlo s titulem »Boj za mír v Itálii«. Róbert Falus názorně líčí dvojakou zemi, kde na jedné straně hrstka kapitalistů vede zhýralý »americký způsob života« a na druhé straně miliony lidí žijí v největší nouzi. Z 46 milionů obyvatel Itálie je na dva miliony trvale nezaměstnaných. Přesto italská vláda zastavuje továrny. Bytové poměry jsou přímo zoufalé. 232.000 rodin bydlí ve sklepeních, podkrovních místnostech a skladištích. 92.000 rodin obývá nouzové kolonie a jeskyně. Přes milion rodin žije v přeplněných bytech. Pro 7,5 procenta rodin v Itálii (896 tisíc rodin) jsou maso a cukr nedostupnými věcmi. Na Sicílii umírá z 1000 dětí více než 100 v útlém věku. 85 procent daňových břemen nesla v roce 1952 chudina. Již desítky let se zde bojuje o půdu. Do konce roku 1952 bylo podáno 122.278 žádostí o přidělení ladem ležících nebo špatně obdělávaných velkostatků rolníkům nevládním žádnou nebo málo půdy. Zdravá pozemková reforma zůstala však pouhým slibem. Po jednotném zákonu chudého rolnictva vláda vypracovala »reformu«, podle které by se mělo sice dostat půdy třem procentům ze 4,5 milionu oprávněných, ale ani ke splnění tohoto hubeného slibu dosud nedošlo.

Italský lid si nepřeje, aby byl utiskován a vykořisťován americkým imperialismem, a nepřeje si jeho válečnou politiku. Italský lid chce mír, blahobyt a svobodu.

KANADA

»Mír je víc než pouhé slovo.« To je nadpis článku, jež přináší jeden z největších kanadských týdeníků Bowmanville Canadian Statesman. Píše se v něm: »Slovo mír již bylo napsáno milionkrát. Miliony lidí je pojaly do svých modliteb. Milionkrát byla o něm řeč v rozhlasových relacích, tisíc a tisíckrát se uvádí ve všech jazycích lidstva. A přece jsou války. Je nejvyšší čas, aby každý uvážil: mír je víc než pouhé slovo. Není to jen inkoust na papíře či slovo letící z úst. Mír, to je všechno, zač člověku stojí za to žít, mír je dobré sousedství na celém světě, je to dobré smýšlení ve všech stycích. Mír — to je spolupráce a družba; tímto duchem naplňuje lidi, místo úmyslu se navzájem vraždit. Mír, to je zdravá sympatie ve vztazích mezi lidmi. Mír, to je ochota slyšet druhého, jak mluví. Mír je zárukou toho, aby obě strany viděly věc objektivně. Mír je trpělivost. Mírní vášně a povznášá se nad drobné pletichy, ukazuje perspektivy budoucnosti. Mír dává odvahu a ochotu k tomu, aby chom odkryli chyby a zavrhlí zlo. Mír je procitěný život. Mír je onou mocnou silou, která dává klíč k vyřešení světových problémů. Mír je silnou zářivou vírou v tvůrčí dobrotu a velikost člověka. Mír je srdce a zdravý rozum. Mír je vřelost. Mír je přitažlivou silou, která nás vede a řídí na cestě k uskutečnění našeho společného cíle. Mír je vrcholem myšlení, citění a jednání. Mír je cestou života.«

DÁNSKO

Biskup Erik Jonson z Aalborgu uveřejnil nedávno v listě SKIVE FOLKEBLAD článek o Adenauerově

volebním vítězství. V tomto článku vyjadřuje pocity, které s ním sdílí tisíce Dánů bez rozdílu politické příslušnosti. Píše m. j.: »Můžeme-li věřit novinám, bude Adenauerovo vítězství téměř jistě znamenat znovuvyzbrojení Německa. Německá armáda s půl milionem mužů bude velkým nebezpečím. V zemích sousedících s Německem nevzbuzovala německá armáda nikdy bezpečnost, ale vždy strach. Nevzpomínáme si na žádné období, kdy se Německo vyzbrojilo a žilo svůj vlastní život v míru. Ozbrojené Německo šířilo vždy kolem sebe strach a nejistotu a nebude tomu jinak ani dnes.«

JAPONSKO

V městě Hirošimě, které bylo v poslední válce zničeno atomovou bombou, má být postaven kostel podle návrhu architekta Kunio Mayakawa, který by nesl název »Chrást míru«. O projektu se vede čilá diskuse nejen v kruzích architektů, nýbrž i v širokých kruzích katolických celého světa. Při té příležitosti je i vzpomínáno krutých výčitek svědomí »atomových« pilotů, kteří pilotovali letadlo, jež shodilo tuto bombu. Kapitán Lewis i vedoucí eskadry Enrique Bernal opustili svou službu u amerického vojska a své výčitky svědomí uklidňují v samotě duchovního života. O Lewisovi se vypravuje, že když se vrátil ze svého letu, v jeho očích se odrážela hrůza a úplné poznání tohoto hrozného »řemesla«. Ihned nato upadl do hluboké vnitřní krize a myšlenka, že tisíce lidí se trápí bez pomoci, jej bez ustání trápila. Život se mu stal nemožným, a proto se odvrátil od světa a přijal na sebe tuhé pokání v samotě trapistické.

JIŽNÍ AMERIKA

»Nejtěžším problémem pro jiho- a středoamerický katolicismus je nedostatek kněží a s tím spojená bezútěšná opuštěnost a bída milionů věřících.« Touto otázkou se zabývala i loňská biskupská konference. Při posuzování tohoto problému je třeba ještě brát v úvahu malou hustotu obyvatelstva a špatnou dopravní síť. V diecési Viedma v Argentíně je 97 kněží na oblast, která je dvakrát tak velká jako Itálie. Diecése Chiapas v Mexiku, která je větší než Belgie a Švýcarsko dohromady, má jen 31 kněží. V Chile v oblasti veliké jako dvě třetiny Belgie je jen jeden kněz. Celkem zde chybí na 45.000 kněží.

POLSKO

V dolnoslezské Rogoznici byl právě odhalen památník obětem fašismu na místě, kde byl kdysi hitlerovský koncentrační tábor, ve kterém zahynulo také velmi mnoho katolických kněží.

ZÁPADNÍ NĚMECKO

Podle zpráv ze západního Německa doznal bonnský ministr financí Schäffer, že západní Německo je, pokud jde o životní úroveň, na posledním místě mezi evropskými státy. Příčinou toho je, že v důsledku politiky zbrojení vyrábí nyní vláda v západním Německu »místo másla děla«.

USA

Pornografie zaplavuje výklady knižních a novinových stánků ve Spojených státech. Rozšiřování pornografických publikací nabylo takových rozměrů, že zkoumáním nastává situace byla nucena zabývat se v prosinci a v lednu zvláštní komise sněmovny reprezentantů. Komise zjistila, že během roku 1951 bylo rozprodáno 200 milionů výtisků různých publikací kapesního formátu, jejichž značnou část tvoří »neslušné časopisy« a »nemravné knihy«. Prodalo se také na 70 milionů »comics«. O povaze těchto kreseb lze soudit již z toho, že i na vojenských základnách bylo mnohé z nich zakázáno rozšiřovat! »Touha po zisku pošlapává tak silně všechna obvyklá pravidla slušnosti... že je to zemi k hanbě,« praví se ve zprávě komise.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník IV. - Číslo 2. - V Praze dne 1. února 1954.

NÁŠ ZÁPISNÍK

CORRIGENDA IN DIRECTORIO 1954

Str. 15, dne 12. února. V 5. řádku za slova e fer. 5. se přidá: III. Inc. ep. ad Philem. e Sabb. seq., R19. fer. 6. occ.

Str. 15, dne 13. února. Ve 4. řádku za LL. 2. et se přidá: 3.

Str. 24, poslední odstavec. V 3. řádku místo slova assistentia má býti: dicuntur.

Str. 86. WRAT., 3. odstavec (Vesp.). Ve 4. řádku za Uldarici Ep. Cf. se přidá: (d), 5. S. Leonis II. PCf., ant. Dum esset y. Elegit e Tertia.

Str. 116, dne 28. září. OLOM., 2. odstavec. Za Ms. pr. Pr. D. se přidá: Ev.

Str. 173 má býti nadpis:

10., a. In archidioecesi Pragensi.

ANNIVERS. DEDICATIONIS ECCL. PROPRIAE.

Str. 190. Za dnem 15. do volného místa patří: 16. B. + DOM. 2. post Epiph. Dom., semid., v. d. 17. h.

Vir Ad Ld. com. S. Marcelli I. P. M. or. pr. et Suffr. AP Ad Prim. symbol. et preces.

Missa pr. Gl. Or. 2. S. Marcelli (Ms. Si dilig., or. 1. pr.), 3. Deus, qui salut. Cr. Praef. Trinit.

Vesp. 2.; com. 1 seq., 2. S. Marcelli I. P. M. ttm, or. pr.

SVĚCENÍ V LITOMĚŘICKÉM SEMINÁŘI

V neděli dne 13. XII. 1953 udělil v seminární kapli 18 posluchačům nejvyššího ročníku řk. CM bohoslovecké fakulty v Litoměřicích J. E. njdp. ThDr Ant. Eltschkner, světicí biskup pražský, svěcení podjáhenská. V úterý 15. XII. přijali tito podjáhní ještě svěcení jáhenská. Aktu svěcení byl přítomen njdp. kapitulní vikář a probošt litoměřické kapituly Msgre Oliva, příbuzní svěcenců a bohoslovci ostatních ročníků. Po aktu svěcení zavítal mezi bohoslovce J. E. njdp. biskup Dr Eltschkner spolu s njdp. kapit. vikářem Msgre Olivou a setrvali s nimi v delším přátelském a velmi milém pohovoru. Njdp. biskup-světitel přál svěcencům hodně síly a Božího požehnání a zvlášť důrazně jim kladl na srdce, aby se vážně připravovali k poslednímu stupni svěcení ke kněžství, aby se stali dobrými a odhodlanými pastýři našeho věřícího lidu.

Z BOHOSLOVECKÉ FAKULTY

Dne 10. XII. promítali v místnosti seminárního kina zajímavý film Křižník Potěmkin, který zhlédlo přes 90 bohoslovců a studentů přípravky. Před zahájením promítání promluvil na okraj 10. výročí podepsání čs.-sovětské smlouvy o bratrské spolupráci jednatel fakultní odbočky SČSP asistent fakulty dp. P. Josef Sláma.

Na fakultě se živě rozvíjí bohatá sportovní činnost, k čemuž mají alumní semináře všechny dobré podmínky. Jsou to zvlášť rozsáhlá zahrada s volejbalovým hřištěm, tenisový kurt, místo pro pěstění skoku do výšky a j. O čilou aktivitu ve sportování našich bohoslovců se zvlášť zasloužil agilní sportovní referent br. Zd. Jírek.

Dne 19. XII. 1953 vzpomněli jsme na fakultě skončení Měsíce přátelství. Při této příležitosti promluvil na slavnostní besedě tajemník fakultní odbočky SČSP asistent dp. P. Jos. Sláma, který vzpomněl příkladu Sovětského svazu v boji za mír, za přátelství mezi národy a mírové řešení německé otázky. O tom, jak sovětská poesie a próza bojuje za mír a lepšího člověka, promluvil člen předsednictva OV obránců míru asistent fakulty dp. E. Korba. Slavnostní schůze se zúčastnil též J. M. njdp. kapit. vikář a probošt Msgre Oliva.

JE TOMU DESET LET

dne 12. února t. r., kdy zemřel na zápal plic v nacistické věznici Würzburgu prelát a infulovaný probošt kapituly v Hradci Králové Msgre Jan Černý. Byl uvězněn pro přípravu »velezrady« nacistickými okupanty 2. května 1941, po týdnu propuštěn z vazby, ale 30. září znovu zatčen a uvězněn v koncentračním táboře

Mauthausen. Později byl odsouzen na dva a půl roku do káznice v Ebrachu. Msgre Černý byl vzorným a nadšeným knězem, který byl opravdovým přítelem svých spolubratří a vždy zůstal knězem lidovým, i když byl vyznamenáván vysokými církevními hodnostmi. Svou horoucí lásku k vlasti zaplatil životem.

VYZNAMENÁNÍ KATOLICKÉMU KNĚZI

Výbor pro udělení mezinárodních Stalinových cen se usnesl dne 12. prosince 1953 udělit Stalinovu cenu »Za upevnění míru mezi národy« také katolickému knězi P. Andreu Gaggerovi, kterého jsme poznali při jeho návštěvě v Kněžském domově v Praze a který je také odběratelem Duchovního pastýře. P. Gaggera patří mezi největší bojovníky za mír v Itálii, a třebaže se mu činí od nadřazených církevních úřadů potíže, neustává ve svém ušlechtilém a vpravdě křesťanském úsilí boje za mír. Gratulujeme k této vysoké poctě, které se dostalo našemu spolubratrovi. P. Andrea Gaggero byl ustanoven kaplanem v Janově, kde velmi dobře poznal bídu lidu zvláště v přístavní oblasti, kde pracoval. Za války se přesvědčil, že spojení s hitlerovským Německem je pro italský lid hroznou tragedií, a proto se zapojuje do hnutí odporu, stává se členem Národního výboru osvobozené Itálie a kaplanem ligurských parťazánů. V roce 1944 byl zatčen a vězněn v koncentračním táboře Mauthausen. Po osvobození se vrátil opět do Janova a ač jeho zdraví bylo podlomeno, vyvíjí přesto horlivou činnost při poskytování pomoci chudému lidu a zejména válečným vysloužilcům. V řadách obránců míru stojí od prvních počátků.

VZÁCNÉ JUBILEUM

Vsdp. Alexander Průcha vzpomíná dne 12. února t. r. svých osmdesátých narozenin. Přejeme vsdp. jubilantovi od Pána Boha hojnost Jeho požehnání do dalších šťastných let.

ÚMRTÍ

V poslední den roku 1953 byl pochován do rodinné hrobky děkan kol. kapituly u Věch svatých a emer. děkan C. M. římskokatolické bohoslovecké fakulty pražské ThDr Vojtěch Šanda, jehož osmdesátého životního jubilea jsme v Duchovním pastýři vzpomínali v 8. čísle, článkem Spect. děkana Msgra dr. Josefa Hronka, v němž ocenil vědecké dílo v Pánu zesnulého. Dr Vojtěch Šanda zemřel po krátké nemoci v obvodní nemocnici pod Petřínem na Štědrý den 24. prosince 1953.

Se zesnulým Dr Šandou se přišli rozloučit četní významní kněží a pracovníci života veřejného, zvláště ministr Dr Josef Plojhar a v zastoupení SÚC V. Ferus, dále všichni členové kolegiální kapituly u Věch Svatých, profesori theologické fakulty a četné pražské duchovenstvo. Pontifikální requiem celebroval njdp. prelát Dr B. Opatrný za asistence kněží a bohoslovců, obřady u rakve vykonal njdp. kapitulní vikář A. Stehlik, který také pohřbil v Pánu zesnulého do rodinné hrobky k jeho matce, která právě v tento den před dvaceti sedmi lety skončila svou životní pouť. Po skončených liturgických obřadech se rozloučil s Dr Šandou jeho nejbližší spolupracovník při obnovování fakulty Spect. proděkan Dr Jan Merell, jenž vřelými slovy ocenil velikou vědeckou činnost zesnulého, zhodnotil jeho celoživotní dílo a jeho zásluhy na poli vychovatelském. R. I. F.

Dne 22. prosince m. r. zemřel Msgre Antonín Výtvar, sídelní kanovník v Litoměřicích. R. I. P.

KULTURNÍ KALENDÁŘ NA ÚNOR 1954

Z různých kulturních dat, připadajících na letošní únor, uvádíme:

12. únor 1844:

Je tomu již 110 let, kdy zemřel v Praze chrudimský rodák Jan Nep. Štěpánek (nar. 19. 5. 1783), zasloužilý buditel našeho lidu. Po studiích gymnasiálních a filo-

sofických oddal se na přání svých rodičů, jmenovitě své matky, studiu theologie. Roku 1800, jako sedmnáctiletý student, přihlásil se dobrovolně do vojska k hájení vlasti proti Francouzům. Po válce se vrátil Štěpánek zpět do semináře a dokončil tam theologická studia. Po zralé úvaze dospěl však k názoru, že ač byl povolán, není přec vyvolen býti řádným knězem: nepřijal proto kněžské svěcení a zvolil si jinou životní dráhu. Vešel ve styk s vynikajícími vlastenci své doby (Tham, Jungmann, Nejedlý a j.) a z jejich popudu překládal a upravoval divadelní hry pro česká představení. Sám se účastnil her jako nadšený ochotník, někdy jako napověda. Roku 1812 za ředitele Liebicha ve Stavovském divadle se stal dramaturgem a režisérem českých představení. Uvážíme-li, jak v té době vypadala česká Praha, bylo toto Štěpánkovo jednání smělým činem, téměř revoluční povahy. Vždyť český v té době mluvil jenom drobný lid, žijící povětšinou v úplné materiální bídě: bylo Štěpánkovo zásluhou, že tyto zubožené vrstvy národa naučil chodit do divadla, a tím ještě více podchytil jejich národní uvědomění. Tato jeho vysoce záslužná činnost byla r. 1820 uznána zemskou vládou, která mu na znamení díků věnovala čestný zlatý peníz a písemné uznání. V letech 1824 až 1834 byl Štěpánek ředitelem Stavovského divadla a poté po dobu deseti let, až do konce svého života, za ředitele Stögera tajemníkem divadla pro český repertoire. Přes třicet let působil Štěpánek ve Stavovském divadle a vykonával na jeho půdě kus poctivé práce pro náš lid: upravil a přeložil z různých jazyků přes sto divadelních kusů, kromě vlastní dramatické, režisérské a administrativní práce. I když jeho tvorba není pro naši generaci aktuální, měla velký význam pro svou dobu a znamenatě buditelské poslání.

12. únor 1869:

Před 85 lety ušel světlo světa v Lounech vynikající český stavitel, arch. Kamil Hilbert. Když roku 1899 po arch. Mockerovi byl pověřen dostavbou domu sv. Vít v Praze, byla to neobyčejně šťastná volba, ježto bylo v té době málo mužů tak zkušených i citlivých k velikému dílu minulých věků. Je pravda, že Hilbert již neměl vlivu na kompozici lodního trupu katedrály, proto soustředil se na dokončení kleneb v křížové lodi, na zbudování klenotnice se schodištěm a na architektonickou dekoraci novostavby. Mimo to pietně restauroval Svatováclavskou kapli a přenesl do severní části křížové lodi Wohlmutovu kručtu, která jediné jeho zásluhou byla zachráněna. — Nutno připomenouti též jeho archeologickou činnost při stavbě velechrámu,

z níž nejzávažnější byl objev zbytků románské rotundy z X. století, založené sv. Václavem, a velké Svytláhněvy basiliky z XI. století. Kromě dostavby katedrály (r. 1929), jež byla jeho životním dílem, na něm pracoval téměř čtyři desítky let až do své smrti (25. 8. 1933), je autorem zajímavé novostavby kostela ve Štěpánovicích (r. 1911), jakož i četné dostavby a restauroace starých kostelů (na př.: Kouřim, Louny, Čáslav, Plzeň, Nymburk, Mělník a j.). Bohatá je též Hilbertova literární činnost, z níž uvádíme: »Památky archeologické«, »Umělecké poklady Čech« a v součinnosti s biskupem Podlahou »Soupis uměleckých památek« (r. 1927). — Vidíme proto, že jeho veliká, záslužná práce zaručuje mu vděk a uznání i naší doby, ježto věrně slouží lidu.

HOVORNA REDAKCE

NAŠE PŘÍSPĚVATELE

upozorňujeme na některé důležité normy, platné od nového roku 1954. Rukopisy mají být psány po jedné straně papíru, dovoluje se však z úsporných důvodů psát na papír, jehož druhá strana je potištěna, musí však býti nepotřebný text jasně označen jako neplatný. Pokud možno má být rukopis psán na stroji, a to tak aby na jedné straně nebylo více než 30 řádek a řádky nebyly dopisovány až ke kraji (asi 60 úhozů na řádek). Není dovoleno užívat červené pásky a průklep, budiž kopírován černě nebo tmavomodře. Naše redakce k tomu ještě žádá, aby byly rukopisy dodávány dvojmo.

PŘI NÁVŠTĚVĚ PRAHY

mají naši spolubratři možnost zhlédnout řadu klasických dramatických děl, které nyní předvádějí pražské scény. Tak na př. Městské divadlo St. K. Neumann má nyní na programu Schillerovu hru Úklady a láska J. K. Tylovu Lesní pannu a j. Vstupenky do tohoto divadla zajistí náš sekretariát v Kněžském domově.

KOUPÍM

Liber sacramentorum, svazek III. a IX. (autor Schuster, překladatel Bauerfeld). Nabídky do redakce D. P.

HOSPODYŇĚ

s dvaadvaceti letou praxí na faře přijme místo. Může nastoupit ihned. Adresu sdělí redakce D. P.

NOVÉ KNIHY

KOŚCIÓŁ KATOLICKI W POLSCE LUDOWEJ. (Warszawa 1953, str. 136, nákladem Hlavní komise kněží při Svazu bojovníků za svobodu a demokracii.)

Ve velkém albumovém formátě s heslem Deo et patriae vydalo polské duchovenstvo nádhernou knihu, která je dokumentem nesmírné péče polského státu o církev a katolické chrámy Páně. Již první otřesný obraz krucifixu, který je zpola rozbit a jehož horní břevno chybí, je výmluvným úvodem k serii obrazů polorozbořených a zničených kostelů z let 1939—1945. Nacistická zloba neušetřila ani nejskvělejší stavitelská díla. Ale další stránky ukazují pracovní ruch na stavebních a konečně nádherné znovuvzkříšení všech těch románských, gotických, renesančních i barokových krás. Ale za mrtvou hmotou je nutno vidět člověka, a proto vidíme ten kypivý život nejen při stavbách a renovacích chrámů, nýbrž i ruch bohoslužebného života, kdy věřící plní kostely a duchovenstvo slouží Oběť nejsvětější a přisluhuje svátostmi, ale shromažďuje se také na sjezdech, aby manifestovalo svou myšlenku zachování míru a pokoje mezi národy. Kniha má také několik umělecky provedených příloh barvotiskových, takže se stává skutečně reprezentačním tiskem a skvěle reprezentujícím i naše spolubratry polské i péči Lidové Polsky o církevní památky. J. B. FRANZ M. MOSCHNER, DAS HIMMELREICH IN GLEICHNISSEN. (Nakl. Herder, Freiburg, str. 346.)

V desíti kapitolách probírá autor podrobně všechna podobenství Ježíše Krista, jak je známe z Nového Zákona. Autor sám udává v úvodě knihy její účel: nemá sloužiti jako kniha vědecká, nýbrž jako pomocník k naší práci na duchovním zdokonalení, na prohloubení zbožnosti, jako přítel, který s námi medituje o králov-

ství Božím. Kniha je jistě i vydatným pramenem pro práci kněze-kazatele.

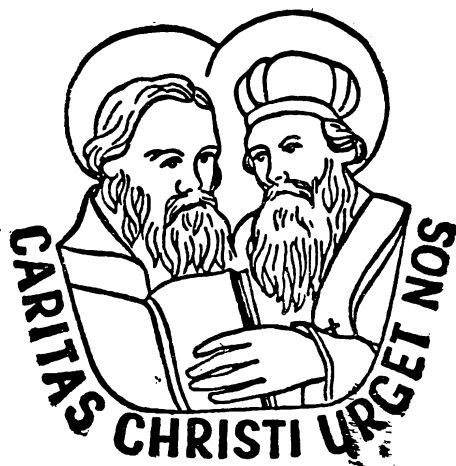
CHARLES DICKENS, ZLÉ ČASY. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 260, váz 27 Kčs.)

Hluboké sociální citění a odpor proti kapitalistům se nejlépe projevil u anglického spisovatele Ch. Dickense v románě Zlé časy. Na dvou figurkách kapitalistického světa, poslanci Grandgringovi a továrník Bounderbymu, ukazuje v plné nahotě bezcenné charakteristiky lidí, které vychovává kapitalistická společnost. S nemilosrdnou satirou líčí i postavy aristokratů, zvláště Harthouse, pod jehož aristokratickou maskou se skrývá tvář bezcharakterního darebáka a cynika. Mistrný štětec Dickensův maluje však i krásné typy lidí, jako Luisu a Cecilku. — Kniha je pečlivě vypravena, bohatě ilustrována; přeložila Dagmar Steinová.

BÁSNICKÝ ALMANACH 1953. Uspořádal Vilém Závada. (Nakl. krásné literatury, hudby a umění, str. 173. Neprodejná členská prémie.)

V překrásné úpravě vychází zeň z díla básníků za minulý rok. Velmi krásně již na předsádce každého překvapí faksimile autogramů jednotlivých básníků a obsah knihy nás přesvědčí, že láska našeho čtenáře k básnickému slovu s neutuchajícím zájmem sleduje všechnu tvorbu našich mistrů poesie. Sbirka básní poskytuje úplný obraz tvorby básnické minulého roku a seznamuje čtenáře s díly nejen básníků známých jmen, nýbrž i těch, kteří teprve vstupují na veřejné forum.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

ČESÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

P. Emil Korba vzpomíná výročí blahoslavené Anežky Přemyslovny

Prof. ThDr Josef Hronek vysvětluje význam díla pedagoga Makarenka

Prof. ThDr Václav Bartůněk představuje české probošty v Litoměřicích

Dr Cyrill Sychra se zabývá postní tematikou české církevní hudby

P. Karel Sahan medituje o sv. Josefu, příkladu kněze

Dr Jindřich Svoboda píše k jubileu Smetanovu fejeton

Dr Jaroslav Krčmář popisuje postup rekonstrukčních prací Na Františku

P. Emil Korba seznamuje s vlasteneckým hnutím duchovenstva v Polsku

SLO **3** ROČNÍK ČTVRTÝ

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA
CARITAS CHRISTI URGET NOS

REDAKCE: PRAHA II, JECNA ULICE 2 (KNĚZSKÝ DOMOV) - TEL. 232-358
ADMINISTRACE: PRAHA III, SNĚMOVNÍ 9 - TELEF. 660-12, 661-92, 662-04, 662-81
S CÍRKEVNÍM SCHVALENÍM

ДУХОВНЫЙ ПАСТЫРЬ - Журнал католического духовенства.

Передовая статья асистента богословского факультета патера Эмилия Корбы, припоминающая годовщину благословенной Анежки Премысловны, имеет заглавие «За неугасающим огнем чешского Ассиси». Богословская часть содержит следующие статьи: «Поэт педагог» (о советском педагоге Макаренко) от спектабилис декана монсиньора др. Иосифа Гронка, и о чешских игуменах рогода Литомержице, от проф. др. Вячеслава Бартунька; др. Кирилл Сихра занимается великопостным темагом чешской церковной музыки от 1875 года и далее находятся пасторационные напоминания для великопостного времени. В части «Религия и жизнь» помещена передовая статья, медитация »Venerator sancti Joseph» от патера Карла Сагана. Далее следуют в этой части Курсив «Богословская радость» от патера Корбы, фейлетон «С благодарностью вспоминаем» (к годовщине Бедржиха Сметаны) от др. Индржиха Свободы, «Месяц великих событий» (воспоминания об умерших государственных деятелях И. В. Сталине и Кlemente Готтвальд), репортаж о монастыре благословенной Анежки «На Франтишку» в г. Прага, от др. Ярослава Крчмаржа, известия из заседания государственного мирового комитета католического духовенства Чехословацкой Республики и известия из богословского факультета. — В галерее патриотических священников есть помещен портрет писателя Франтишка Правды, портреты священников патриотов братской Польши и окончание профиля католических священников и писателя Вячеслава Бенеша Тржебизского. Сведения из католического мира, сдешние и из книжного торгу дополняют содержание третьего номера четвертого года журнала «Духовный пастырь». Иллюстрированная часть приносит снимки из возобновленной церкви и монастыря «На Франтишку» в Праге и гомилетическое приложение содержит темы проповедей после воскресения septuagesima и на пасхальное воскресение.

THE SPIRITUAL SHEPHERD - The Periodical of Catholic Priests.

In the leading article entitled "After the ever burning light of the Czech Assisi" the Rev. Emil Korba, Assistant to the Theological Faculty commemorates the anniversary of the beatified Anežka Přemyslovna. The theological part contains the following articles: "The Poet Pedagogue" (referring to the Soviet pedagogue Makarenko) by the Rev. Dean Msgr. Dr. Josef Hronek, an article on the Czech Provosts of Litoměřice by prof. Dr. Václav Bartůněk, Dr. Cyrill Sychra deals with the Lent themes in the church music from 1875 and further there are also the pastoral reminders for the Lent period. — In the section "Religion and Life" there is leading article, the meditation under the heading "Venerator sancti Joseph" by the Rev. Karel Sahan. The above mentioned section has been completed by the topical "Clerical Joy" from the pen of the Rev. Korba, the feuilleton "We thankfully remember" (to mark the occasion of the anniversary of Bedřich Smetana) written by Dr. Jindřich Svoboda, "The Month of Great Anniversaries" (a reminiscence on the late Statesmen J. V. Stalin and Klement Gottwald), a report on the Monastery named after Anežka the Beatified at "Na Františku" in Prague, by Dr. Jaroslav Krčmář, the reports from the session of the Czechoslovak Catholic Clergy's National Peace Committee and reports from the Theological Faculty. In the gallery of patriotic priests there is the profile of the writer František Pravda, the portraits of patriotic priests of brotherly Poland and the completion of the profiles of Catholic priests namely the writer Václav Beneš Třebizský. The third number of the fourth year of the magazine Spiritual Shepherd is supplemented by reports from the Catholic world, from home reports and from the book market. The illustrated supplement contains photographs from the renovated church "Na Františku" in Prague and the homiletic section contains the sermon themes for Sundays following the septuagesima and for Easter Sunday.

LE BERGER SPIRITUEL - Le Journal périodique des prêtres catholiques.

L'article de fond, de la plume du P. Emil Korba, assistant à la faculté de théologie, «Sur les traces de la leur inextinguible d'Assise tchèque», est consacré au centenaire de la bienheureuse Anežka (Agnès), de la dynastie des Přemyslides. — La partie théologique comprend deux articles: »Poète pédagogue« (sur le pédagogue soviétique Makarenko) de Msgr. Josef Hronek, docteur en théologie, doyen de la faculté de théologie, et »Des prévôts tchèques de Litoměřice«, du professeur Václav Bartůněk, docteur en théologie. Le Dr. Cyrill Sychra s'occupe des sujets de carême dans la musique sacrée tchèque depuis 1875. Suivent des avertissements pastoraux pour le Carême. La rubrique «La Religion et la Vie» est introduite par la méditation »Venerator Sancti Joseph« du P. Karel Sahan. Un entrefilet »La joie du prêtre« du P. Emil Korba est suivi du feuilleton »Nos souvenirs reconnaissants« du Dr. Jindřich Svoboda (à l'occasion du centenaire de Bedřich Smetana). Les autres articles qui figurent dans cette partie sont: »Le mois des grands anniversaires« (souvenirs des hommes d'Etat décédés Staline et Kl. Gottwald); un reportage du Dr. Jaroslav Krčmář sur le couvent de la bienheureuse Anežka dans le quartier St. François à Prague, le compte-rendu de la session du Comité national de la Paix du clergé catholique de la République Tchécoslovaque, et des informations sur la faculté de théologie. Dans la galerie des prêtres patriotes, il y a un portrait de l'écrivain František Pravda, des portraits des prêtres patriotes de la Pologne fraternelle, et la fin du portrait du prêtre-homme de lettres Václav Beneš Třebizský. Des nouvelles du monde catholique et du pays, ainsi que des nouveautés littéraires terminent le 3e numéro de la 4e année de notre revue »Le pasteur spirituel«. Le supplément illustre contient des photos de l'église et du couvent restaurés du quartier St. François à Prague; le supplément homilétique, des sujets pour les dominicales après la Septuagésime et pour la Fête de Pâques.

DER SEELENHIRT - Zeitschrift für katholische Priester.

Der Leitartikel des Assistenten der theologischen Fakultät P. Emil Korba, gedenkend des Jubiläums der seligen Anežka Přemyslovna, trägt den Titel »Der nie verlöschenden Leuchte des tschechischen Assisi« nach. Der theologische Teil enthält nachstehende Artikel: Der Dichter-Pädagog (über den sowjetischen Pädagogen Makarenko) von Spectabilis Dekan Msgr. Dr. Josef Hronek, Über die tschechischen Pröbste in Leitmeritz von Prof. Dr. Václav Bartůněk, Dr. Cyrill Sychra befasst sich mit der Fastenthematik der tschechischen Kirchenmusik seit dem Jahre 1875, ferner pastorale Erwägungen für die Fastenzeit. Eine Meditation »Venerator sancti Joseph« von P. Karl Sahan bildet den Leitartikel des Abschnittes »Religion und Leben«. Ein Kursiv »Freude des Priesters« von P. Korba, ein Feuilleton »Wir gedenken dankbar« (zum Jahrestage Bedřich Smetanas) von Dr. Heinrich Svoboda, »Ein Monat grosser Jahrestage« (Erinnerung an die verbliebenen Staatsmänner J. V. Stalin und Klement Gottwald), eine Reportage über das Kloster der seligen Anežka auf dem František in Prag von Dr. Jaroslav Krčmář und Berichte aus der Sitzung des gesamtstaatlichen Friedensausschusses der katholischen Geistlichkeit der ČSR sowie Berichte von der theologischen Fakultät bilden den weiteren Inhalt dieser Rubrik. Die Galerie vaterländischer Priester enthält das Porträt des Schriftstellers František Pravda, Porträts der Priester-Patrioten des brüderlichen Polen und die Beendigung des Profils katholischer Priester beim Schriftsteller Václav Beneš Třebizský. Nachrichten aus der katholischen Welt, aus der Heimat und vom Büchermarkte vervollständigen den Inhalt der dritten Nummer des vierten Jahrganges der Zeitschrift »Der Seelenhirt«. Die Bildbeilage bringt Aufnahmen aus der renovierten Kirche sowie dem renovierten Kloster auf dem František in Prag und die homiletische Beilage Anregungen zu Predigten für die Sonntage nach Septuagesima und für den Ostersonntag.

Duchovní PASTÝŘ

Za nehasnoucím světlem českého Assisi

P. Emil Korba

Letos jako každý rok vzpomínáme dne 2. března svátku blahoslavené Anežky Přemyslovny. Jenže letos je tento svátek znásoben dvojnásobným jubileem: připadá 720. výročí založení českého Assisi blahoslavenou Anežkou (1234) a 80. výročí od její beatifikace (1874).

Tyto impulsivní momenty nevedou nás k pohledu do jasné, čisté a stále zářící tváře Anežčiny, tak, jako především strhující osobnost této pokorné dcery královské, odhodlané průkopnice assiského plápolu a obětavé dělnice na vinici Páně.

Být štědrým v Anežčině době rýsovalo v sobě zvyk udělit občas drobtý bohatých šlechtických stolů a udělit prostřednictvím svých lokajů hladovějící a trpící chudině. To mělo být výrazem panské křesťanské lásky a trpce ironisujícím příkladem lásky k bližnímu.

Vstoupit do kláštera a opustit svět nebo vzít jeho duchovního povolání u těch, kteří se rekrutovali z vysokých stavů a vládnoucích tříd, znamenalo normální středověký úkaz toho, jak byla přehlížena fundamentálnost upřímné vokace.

Uzavřít se do svého hradu, zámku nebo paláce — do tichého a klidného zátíší — i tehdy, když zámecká kaple nebyla pomíjena častých návštěv těchto výtečníků ztvrdlého, mdlého a k vlastnímu pohodlí dovedně upraveného duchovního života — nebylo ničím zvláštním. Bylo to vše normálním zjevem náboženského vyžívání i chápání jeho smyslu v této době! Anežku naprosto nelze zařadit mezi podobné zjevy!

Byla štědrá, ale její ruka rozdávala vždy a všem. Vstoupila do kláštera z bohaté královské rodiny, ale ne pro kariéru a honosný úřad abatyše, nýbrž z lásky ke svému Mistru a těm, kteří u Jeho nohou čekali na pomoc, soucit a smilování. Anežka nevstupuje do ticha odloučenosti, aby se uzavřela a vložila své životní ideály pouze do modliteb a meditací, do uzavřenosti ode všeho. Velká byla láska Anežčina a ta neznala mezí, ta nemohla se vměstnat do úzké cely, nýbrž vyrazila vší silou nadšené lásky z klášterních zdí na Františku a vychází ven do nízkých chaloupek na břehu Vltavy, mezi ty, o které se nikdo nestaral, kterým nikdo nepomáhal, které nikdo nepotěšil.

V tomto pohledu na osobnost Anežčiny poznáváme, jak mistrně a účinně dovedla uplatnit a uplatňovat křesťanskou lásku ve všedním životě bídy, hladu a utrpení. Když jsme uváděli symptomy duchovního života Anežčiny doby, nemůžeme se ubránit dojmu, že jde zde o přímo duchovně revoluční zjev velké a šlechetné svěťice. Anežka ukázala snad nejpřesvědčivěji, jak dokonale ovládla a pochopila hlas svého duchovního otce, Božího chudáčka z Assisi. Prosfáček Boží uchvátil svoji dobu, uchvátil svět, uchvátil země — v nichž ve vytrvalém odhodlání šli prostí a chudí nositelé a hlasatelé betlemského odkazu pokoje a lásky. U nás tuto pochodň vysoko zvedla a rozzářila blahoslavená Anežka. A toto světlo nepřestalo zářit ani dnes. Září plně a jásavě i do našich dnů...

Když Maxim Gorkij ve svých Vzpomínkách píše o Františkovi z Assisi, praví o něm, že byl velkým umělcem lásky. »Ten nemiloval proto, píše Maxim Gorkij, aby lásce učil, nýbrž proto, že byl naplněn nejdokonalejším uměním a štěstím nadšené lásky a nemohl se nedělit o toto štěstí s lidmi!« Ve stopách tohoto velikého umělce lásky šla i naše svěťice, která neučila lásce, nýbrž dělila se o ni s lidmi, a právě s lidmi prostými a potřebnými. Byla štědrá rozdatelkou míru, štěstí a lásky!

Když se vracíme po tolika stoletích a spatřujeme ty vnější změny na Františku dnes, kde již není chudých chatrčí, kde není hladovějících, kde není bídných..., cítíme změnu, která naplňuje i naše srdce radostí, uspokojením a štěstím. Nechť právě z prostředí kvetoucího a rušného dnešního života zaznívá naše svatoanežské vzpomínání jako modlitba, aby šlechetný assiský odkaz lásky člověka k člověku, aby odkaz trvalého pokoje mezi národy naplnil mysl a srdce všech lidí na celém světě.

Když účinnou prací a upřímnou modlitbou budeme odhodlaně přispívat k upevnění této, dnes tak zjevně se vzímající základny, touhy všech po míru, lásce, po lepším a dokonalejším člověku, jistě to bude duchovně nejkrásnějším příspěvkem k uchování nehynoucí památky té, která v době sobeckosti, uzavřené duchovní pasivity a tolika rušivých dobývačských úsilí — bojovala láskou za lásku.

Kéž bychom ji mohli v trvalém míru pozdravit a pozdviženou na oltář svatosti poprosit, aby i nadále žehnala a vyprošovala nám i budoucím pevnost odhodlání a trvalou lásku na této naší krásné cestě do lepších a šťastnějších zítřků, v nichž každý člověk se stane umělcem lásky, jejím rozdavatelem i nositelem, v nichž člověk člověka bude mít opravdově rád!

THEOLOGIE

BÁSNÍK PEDAGOG

Celým svým jedinečným tvůrčím dílem vychovatelským hovoří k nám A. S. Makarenko jako básník pedagog. Veliká pedagogická osobnost Makarenkova organicky vyrůstá z jeho života a práce, kterou můžeme přehlédnouti v několika obdobích.

První období života Makarenkova, léta 1888 až 1917, dávají nám představu o rozvoji mladého člověka, a to od narození až do absolvování učitelského ústavu, člověka nadaného velikými schopnostmi a jasnou cílevědomostí. Anton Semjanovič narodil se 13. března 1888 v městě Bělopolji v Charkovské gubernii v rodině železničního dělníka. V pěti letech uměl už čísti. Ve dvanácti letech se přestěhoval s rodiči do Kremenčugu, kde pokračoval ve škole. Když absolvoval kursy pro přípravu učitelů, byl r. 1905 ustanoven učitelem na dvoutrídčním železničním učilišti v Krjukově. Ačkoliv bylo mladému učiteli teprve 17 let, v jeho praxi se už objevují rysy budoucího tvůrčího pedagoga. R. 1911 byl přeložen do Dolinské. Tam poznal spisy Maxima Gorkého. Později psal o tom ve svých pamětech: »Maxim Gorkij byl pro mne nejen spisovatelem, ale i učitelem života. Byl jsem prostým národním učitelem, ale při své práci jsem se nemohl obejít bez Maxima Gorkého.« V době 1914—1917 studoval Makarenko v poltavském učitelském institutu. Když jej ukončil se zlatou medailí, pokračoval v pedagogickém působení v Krjukově a v Poltavě.

Nejvýznačnější období v činnosti Makarenkově jsou léta 1917—1935. V této době se nejen rozvíjí mimořádné pedagogické nadání, ale i literární schopnosti Makarenkovy.

V r. 1920 bylo mu uloženo poltavským guberniálním úřadem lidového vzdělání organisovat pracovní kolonii pro mladistvé provinilce asi 6 km od Poltavy. Makarenko uskutečnil výchovný proces, svůj pedagogický experiment »světového významu«, jak jej ohodnotil sám Maxim Gorkij, po němž kolonie nesla jméno.

Výchovný proces v kolonii spočíval ve spojení vyučování se zemědělskou prací. Když v r. 1928 navštívil kolonii Maxim Gorkij, napsal:

»Kdo mohl tak k nepoznání změnit, převychovat stovky dětí tak krutě a urážlivě sešlapaných životem? Organisátorem a vedoucím kolonie je

A. S. Makarenko. Je to bezesporu talentovaný pedagog.«

Pokračováním a rozvitím práce A. S. Makarenka v kolonii Gorkého byla jeho pedagogická činnost v Pracovní komuně Dzeržinského od r. 1927 do r. 1935 na obvodu města Charkova. To byla výchovná instituce pro bezprizorné děti a dorost. Bylo v ní až 600 chovanců. I tu spočívala výchova ve spojení výrobní práce s vyučováním. Polodomácká výroba se rozvíjela v závodech, zařízených podle posledních vymožeností techniky, v jednom se vyráběly elektrické vrtačky, ve druhém fotoaparáty.

Na 3000 bezprizorných a mladistvých provinilců převychoval Makarenko za své 16leté práce v Kolonii Gorkého a komuně Dzeržinského v platné členy společnosti.

V těchto letech se také rozvíjí literární talent Makarenkův. Své bohaté zkušenosti ztvárnil ve svém literárním díle. Plodem desíleté práce bylo jeho vrcholné dílo »Pedagogická poema«, která líčí kolonii Gorkého. Makarenko ji psal pod vlivem Gorkého a na jeho naléhání. Nesmírná síla tohoto díla podle J. Z. Balabanoviče tkví v krajní upřímnosti A. S. Makarenka.

J. N. Medynskij se o ní vyjádřil, že je to kniha bezmezné lásky k člověku. Je napsána velmi živě, barvitě a pravdivě a podává jemné psychologické charakteristiky chovanců i vychovatelů; ukazuje dovedné způsoby pedagogického působení; budí lásku k výchovné práci a podporuje tvořivé pedagogické myšlení. Je to svérázný umělecký celek, k němuž našel autor velmi obrazný název »Pedagogická poema«. Hrdinou díla není jednotlivá osoba, nýbrž celá kolonie.

Pokračováním »Pedagogické poemu« je druhé hlavní dílo Makarenkovo »Vlajky na věžích«, které líčí se stejným uměleckým mistrovstvím pedagogické úspěchy v komuně Dzeržinského, obecnou metodu vychovatelského působení, její zvláštnosti, vyvolané individualitou každého jednotlivého chovance. Obě základní díla svědčí o hlubokém chápání psychologie chovanců a o znalosti jejich duše a zároveň ukazují, jak cíl, obsah i metody výchovy jsou určovány charakterem společnosti.

V posledních letech života, 1936—1939, pře-

býval v Moskvě. Tam se těšil velké pedagogické autoritě, zvláště pozornost věnoval otázkám rodinné výchovy. V »Knize pro rodiče« položil základ k rodinné výchově a v »Přednáškách o výchově dětí v rodině« vysvětlil Makarenko základní otázky rodinné výchovy s jejími kladnými a zápornými stránkami. »Výchova dětí — připomíná Makarenko rodičům — toť důležitý úsek našeho života. Správná výchova, to je naše šťastné stáří, špatná výchova, to je naše příští hoře, naše slzy, naše provinění vůči druhým lidem, vůči celé zemi.«

Dne 1. dubna 1939 A. S. Makarenko neočekávaně zemřel na srdeční mrtvici.

Makarenko zanechal po sobě na 100 děl pedagogických a metodických. Nikdo před ním nedokázal tak úplně a přesvědčivě rozpracovat základy metodické výchovy ve škole a v rodině, vybudovat pedagogickou techniku výchovného procesu utváření nového člověka. Byl to velký člověk a skutečný přítel dětí, jak o něm napsal jeho přítel Maxim Gorkij.

Hluboce obsažný Makarenkův výchovný odkaz prostupuje socialistický humanismus a pedagogický optimismus. Sám o tom praví: »Mým základním principem bylo vždy chtít toho na člověku co nejvíce, ale zároveň mít k němu co nejvíce úcty.« Gorkij to byl, jenž naučil Makarenka vysoce cenit a vřele milovat člověka, být optimistou ve vztahu k člověku a vidět v něm vnitřní krásu. Tento humanismus a optimismus jsou výchozími these Makarenkovy pedagogiky, z nich vyplývají další originální principy hluboké svými psychologickými základy: princip náročné lásky k dětem a »Soustava perspektivních linií«. »Člověk nemůže žít na světě, nemá-li před sebou nic radostného« — říká Makarenko. Tato »zítější radost« je ta perspektiva, která vyžaduje účelnost a energii pro dosažení stanoveného cíle. Výsledek, dosažený tímto tvůrčím úsilím, dává hluboké uspokojení — radost. Vychovat člověka, znamená vychovat v něm perspektivní cesty, na nichž se rozkládá jeho zítější radost — praví

A. S. Makarenko, když objasňuje svou soustavu perspektivních linií.

Nejdůležitějším požadavkem pedagogiky Makarenkovy jest: vychovávat v kolektivu, kolektivem a pro kolektiv. Kolektivem rozumí spojení lidí pro dosažení společných cílů ve společné práci. Působit při výchově na každou jednotlivou osobu můžeme nejsilněji právě působením na kolektiv, jehož členem je daná osoba. V úloze vychovatele vystupuje kolektiv žáků. Každý žák tím, že se zúčastní činnosti kolektivu, se také sám vychovává. Tuto zásadu nazývá Makarenko »principem paralelního působení«.

Jiný důležitý rys pedagogického odkazu Makarenkova je pracovní výchova. Správnou výchovu si není možno představit jako výchovu bez práce. Láska k práci a schopnost pracovat se získávají výchovou. Práce má být radostná, uvědomělá a tvořivá.

Člověk je pln sil a možností, avšak realizovat je může člověk jen tehdy, vychováme-li v něm vůli, charakter a uvědomělou kázeň. Proti herbartovskému pojmání kázně jako prostředku poslušnosti a zavedení pořádku mluví Makarenko o dvou formách kázně: 1. kázně podřízení se nebo pořádku, 2. kázně boje a překonávání těžkostí, které leží na cestě k dosažení stanovených cílů — nestačí jen poslouchat, ale člověk má mít iniciativu a tvořivou vůli.

Makarenko věnoval velkou pozornost otázce úlohy vychovatele. Vychovatel má mít tyto vlastnosti: radost ze života, bodrost, energii, vytrvalost, lásku a zároveň náročnost k dětem, pedagogický takt a má svrchovaně ovládat pedagogické umění. A. S. Makarenko, ačkoliv byl podivuhodným pedagogem-praktikem, nepodceňoval pedagogickou teorii, ale naopak kladl na ni veliký důraz. »Správnou, cílevědomou výchovou dorůstajícího pokolení je možno zajistit, opíráme-li se o zásadu pedagogické vědy.« Makarenko se nikdy nespokojoval s dosaženými výsledky, stále zdokonaloval svou pedagogickou práci, hledal nové její formy a odstraňoval zastaralé.

Prof. Dr. Josef Hronek

ČEŠTÍ PROBOŠTI V LITOMĚŘICÍCH DO KONCE XVI. STOLETÍ

Blížící se devátistý jubileum nás nutí k tomu, abychom věnovali alespoň krátce pozornost instituci, která měla a má v ohledu nejen církevním, nýbrž i kulturním, národním, někdy i politickém svůj význam, totiž k litoměřickému proboštví. Učinil tak částečně nynější litoměřický ordinář v časopise Duchovní pastýř r. 1953, str. 114. Proboštví v Litoměřicích je jedním z příkladů toho, jak samozřejmě Němci pro sebe zabírali důležité posice v Čechách, podkládající své nároky obratně vědeckými pracemi. Při nezájmu o církevní dějiny, hlavně pokud bylo jejich jevištěm naše pohraničí, se stalo, že dějiny kapituly a proboštví vypsal v r. 1933 německý profesor Schlensz. Spis vydaný bývalým sudetoněmeckým nakladatelstvím v Liberci propagoval záměrně mezi histori-

ky názor, že šlo o německé založení pro Němce, spravované německými lidmi. Zatím již v nejstarší době až na prvního probošta Lanze (1057 až 1075), znalého jazyka slovanského a Vratislavem za nástupce biskupa Šebíře postulovaného, jsou všichni tito dignitáři českého původu do r. 1217. Také potom se shledáváme vesměs s Čechy, jichž jména autor po svém upravuje (von Dubrawitz, von Wičkow a pod.). Tito čeští kněží dostávají většinou prebendu jako odměnu za služby, které panovníkům prokazovali ve funkci dvorních kaplanů. Není sporu o tom, že šlo vesměs i v nejstarší době o vynikající duchovní. Martin byl preceptorem řádu johanitů, kancléřem královským, diplomatem, který se účastnil křížáckého tažení. Za Heřmana zaznamenávají Litoměřice prudký

rozmach a Bohuslav z Pardubic, bratr pražského arcibiskupa, získává od Karla IV. písemné svolení ke stavbě kostela a budovy proboštsství. Osm z těchto hodnostářů se stalo biskupy, jeden arcibiskupem, ba protežovaný cizinec Dietrichstein byl dokonce kardinálem. Velká většina proboštů reprezentovala český živel až do zřízení biskupství v Litoměřicích. Poměrně nejznámější z nich je Zdislav ze Zvířetic, mistr svobodných umění a někdejší rektor pražské university, který byl v podezření z husitství a jako přítel Husův opustil Litoměřice, když ho místní obyvatelstvo ohrožovalo a proboštsství rozbořilo. Málo se ví, že i vynikající humanista Jan z Rabštejna byl také litoměřickým proboštem, stejně jako znamenitý Jan ze Soběslavě, řečený Papoušek. Ten byl po Rokycanovi farářem v Týnském chrámu v Praze a proslul jako kazatel, filosof, theolog i matematik, který pomáhal radou Eneášovi Silviovi při sepisování jeho historických děl. Zemřel v Litoměřicích a byl pochován v proboštském kostele, v němž se nalézal až do zničujícího požáru jeho pěkný náhrobek.

Z dalších Čechů se sluší jmenovati po husitských válkách Jana Žáka, v letech 1511—1525 administrátora arcibiskupství, za něhož byla městská rada litoměřická tak radikálně česká, že vydala r. 1516 usnesení, »aby každý pozbyl městského práva, kdo by se přimlouval za přijetí Němce nebo Římana do města«. Jan Horák (Hassenberger) z Klapí u Libochovic, znamenitý vychovatel, autor české mluvnice, kandidát pražského arcibiskupského stolce, diplomaticky činný; Vilém Prusinovský, pozdější olomoucký biskup; Wolfgang Pekař (Pistorius), vzdělaný theologie profesor z Horšova Týna, kazatel, někdejší plzeňský děkan, kterého panovníci jako probošta všemožně finančně zatěžovali. Ludvík Švihovský se stal proboštem velmi mlád po absolvování studií v Dillingenu (zajímavý inventář pozůstalosti sepsaný česky po jeho náhlé smrti uchovává archiv min. vnitra S 44/38 č. 15). Konečně Zbyněk Berka z Dubé na samém sklonku XVI. stol. A je to tento hodnostář, který poutá náš zvláštní zájem. Z jeho pobytu v Litoměřicích se zachovala v pražském arcibiskupském archivu

podrobnost, která nade vše jasněji prokazuje uvědomělé češství tohoto probošta, příslušníka domácího starobylého rodu, i jeho proboštské kanceláře. Jde totiž o kopiář (sign. B 2, 9) vázaný do pergamenu a popsaný hebrejským textem, který na 117 stranách zachycuje česky v pestrém sledu všechno, co od r. 1588 až do r. 1593 zajímalo proboštovu soukromou kancelář a co do ní zapisovali jeho sekretáři Portnar a později Svitavský. Listy takto zachované v opisech byly rozesílány česky do tehdy ještě českého okolí a v tom právě tkví cena dokumentu. V kopiáři se zrcadlí až idylický život současného šlechtického správce hospodářství, který svým povoláním je nucen někdy meškati mimo působště i mimo zemi (Řezno str. 4, Salcburk str. 33, 90, 100) a předává řízení panství svému úředníku. Tehdy, jak víme odjinud (zemský arch. opis, heslo Berka), se kromě úředníků o Berku stará i jeho komorník Jan Šatný. Zájmy hospodářské samozřejmě v zápisech převažují. Jde na př. o nákup klisen, hájení šenkovního práva, oceňování vlastního vinaře, upomínání dluhů, opatrování dobrého chrta u »střejce« Jiřího z Dubé, zakupování pozemků (háje u Třebušic), hájení poddanských osob proti násilnostem sousedních pánů, zřizování vodovodu pro proboštsství a ochranná opatření před požárem. Probošt i jeho úředníci hájí majetkových práv proti šlechtické zvlášti (hlavně Vchynského) i proti neoprávněným zásahům Litoměřických, kteří někdy »nesousedství vyhledávají«, proboštskému pekaři brání prodávat chléb, formany vezoucí sůl zavírají a pod. Ze zápisů lze také vyčíst, jak výborné pověsti se těšili v XVI. stol. labští lososi, když je probošt Berka se zvláštní oblibou posílá svým známým a příbuzným (Petru Vokovi z Rožmberka, p. Smiřického, Václavu Berkovi a j.). Kancelář duchovního pána prozrazují jen celkem vzácně zápisy pojednávající o zakoupení mešních rouch, o stycích s kláštery (Broumov, Doksany), o protestu proti nerespektování kajících dní, o jakémsi diákonu, o »pacholeti toulavém« a pod. Zápisy končí koncepty pozvání na arcibiskupskou intro-nisaci Berkovu v Praze.

ThDr Václav Bartůněk

POSTNÍ THEMATIKA ČESKÉ CÍRKEVNÍ HUDBY OD R. 1875

Moteto je právě pro postní dobu hudební forma podivuhodného bohatství obsahového. Abych vůbec zvládl ono množství (a jen nejkvalitnějších) motetů a čtenářům získal trochu přehledu, rozvrhl jsem si postní dobu na čtyři menší časové úseky a hleděl vyplnit je tak, aby vždycky byly zachyceny práce skladatelů starších i mladších. Objevil se mi tento obrazec složených gradualí a ofertorií:

a) neděle Septuagesima, Sexagesima, Quinquagesima: skladatelé: F. Z. Skuherský, J. C. Sychra, K. Stecker, Ferd. Vach, Kamil Voborský, B. A. Wiedermann, O. Hilmera, O. A. Tichý;

b) neděle Quadragesima a další do neděle in Palmis: F. Z. Skuherský, J. C. Sychra, Kamil Voborský, B. A. Wiedermann, Jan Ev. Zelinka ml.;

c) neděle in Palmis včetně do Velkého pátku: Jos. Blatný, Jar. Budík, K. Douša, Vl. Hawlík, O. Hilmera, A. Hromádka, N. Kubát, A. Petzold, Fr. Picka, F. Z.

Skuherský, Kar. Vedral, Kam. Voborský, Jos. Winter, Jan Ev. Zelinka ml.

Mezi skladateli jsou Češi, kteří vedou tři období vývoje českého moteta: F. Z. Skuherský, 1875—90, Karel Stecker, 1890—1916, Jos. B. Foerster od r. 1916. Pokud se týče vývojových znaků, vykazují díla všech jmenovaných skladatelů vedoucí snahu, již se vyznačuje česká církevní hudba od r. 1875 vůbec: snahu blíže konkretisovat obsah motetových textů, snahu, kterou se vyznačuje české moteto Skuherského, Steckera i Jos. B. Foerstra, při čemž výrazové prostředky se přibírají z doby, kdy moteta vznikají. Tato snaha, jež je hlavní charakteristickou podmínkou existence skladeb, má přirozeně svou odezvu i v ostřejších rozdílech mezi motety jednotlivých skladatelů. Je zajímavé, že moteto Jos. B. Foerstra »O bone Jesu«, vydané 1916 (vzniklé 1913), se stalo úhelným kamenem pro třetí období (od r. 1875) vývoje české církevní hudby vůbec.

Jde o údobí, kdy naše církevní hudba povlovně se vyvíjela, zatím co jinde (v Německu) prodělávali krizi vzniklou tím, že vývoj nenašel východiska z vyvrcholného církevního romantismu a musel se opět vrátit (jako tomu bylo v původní reformě církevní hudby) zpět k hudbě staroklasické. Uvažujeme dále o hotovém bohatství naší motetové hudby, když jenom pro několik neděl mohl být podán pouhý výběr, nikoli přehled motetových skladeb, mezi jejichž skladateli vyskytují se dva (Skuherský a Voborský), kteří napsali cyklické soubory pro celý církevní rok. — Skuherský tak učinil *prv* v reformované církevní hudbě vůbec.

Než tím, co jsme napsali, není ještě tematika postní vyčerpána. Jsou ještě u nás skladby, kterých není možno použít při zpívání mši sv., nýbrž — jak to můžeme pozorovat v kúrové praxi — jinde, na př. při tiché mši sv. (aspoň jednotlivé části skladebné), po sv. požehnání a pod. Sem by se přihlašovala kantáta »Improperia« pro sólový tenor, smíšený sbor, varhany a harfu od Fr. Picky. Skladatel výtky Spasitelovy dává zpívat v jedinečné, legátové, italskému, verdiovskému slohu se přiklánějící kantiléně, nesené na výsostně jemných, citově hluboce zabírajících melodických vlnách. Výčetky Kristovy, hudba Pickova, jedinečně konkrétní a v časovém postupu v gradaci zesiluje — přitom ze sboru vycházejí rozryvné vzdechy: »Agius o Theos«, »Sanctus Deus«, »Agius ischyros«... Pak tu má Picka cyklus mužských sborů »Umučení Kristovo«, který je průhledný, ale strhující svou kultickou krásou. Dále pro myšlenkovou základnu bychom sem řadili sekvenci »Stabat Mater«. Zmíním se o těch skladbách, které rozsahem se blíží k »Stabat Mater« Wittovu nebo jeho kantátě »Pergolese« (Witt, vedoucí organisátor, spisovatel a skladatel v reformě církevní hudby). A tak přihlašuje se nám »Stabat Mater« aspoň v těchto příkladech, jež znamenají různá, ale vždycky poctivě a hlavně upřímně a zbožně komponující jména skladatelská. *Jos. B. Foerster*, tento z našich skladatelů, který Madonin ideál zvedal nejvýš a nejčastěji. V jeho »Stabat Mater« je jedna základní hudební myšlenka s dvojnásobným cílem: v prvním oddílu zpodobit lidsky onu stupnici bolesti, co jich unést mohlo srdce mateřské; v druhém, začínajícím veršem »Fac ut ardeat cor meum in amando Christum Deum«, je obrat: v obsahu základního motivu hudba se rozněžňuje, zvroučňuje, člověk pro utrpení Matčino zanítí se láskou ke Kristu Spasiteli, který pomůže, od hříchu ho zachráni, způsobí, že hříšníku otevře se brána nebeská. — »Paradisi gloria«: nad těmito slovy začala hudba Foerstrova v krásě nejvyšší; v prodlení času řine se hudba, dosahující již výšin nebeských. *Ferdinand Vach*. Skrovná skladba pro mužský sbor a výrazněji prokompované varhany. Výborný znatel vokálního pŕvabu mužského sboru dovede i tu ho náležitě využít v barvě zvláště zjemnělé; a neuniká mu diferenciace v různých oněch situacích, jimiž v textu probíhá líce utrpení Matky Boží pod křížem, aby pak ustoupila pokorným prosbám k Matce Boží — Přímluvkyni u Syna Božího, který spasí hříšnou duši v těžké hodině smrti. *Josef Winter*. Skladatel hluboké náboženské zku-

šenosti také v modlitbě, v níž mluví jeho hudba s plnou přesvědčivostí. I v modlitbě hudba blíže vyjadřuje a do rajske blaženosti převádí vzácný text. *Norbert Kubát*. Pohyboval se rád v poněkud širších rozměrech ve svých mších, kde se hudebně vyjadřoval víc barvou nežli průkresem. Ve svém »Stabat Mater« něco polevil ve stupňovaném výrazu svého typického pojetí textů. Než ne na škodu slovního podkladu v této skladbě; vcelku je tu jeho projev tišší, ale to nevadí: vyjadřuje pokornou účast k Matce Boží pro její velké utrpení; tu stejně pociťujeme lásku a úctu, kterými promlouvá hudba, jež pro tuto lásku vede ke Kristu, Božímu Synovi, který hříšníku podává kotvu záchranou, aby došel blaženosti nebeské. *Záboj Mikeš-Bláha*. Prudce, až rozryvně vytváří skladatel umučení Kristovo na místě popravním, jež jmenují Golgotou. A sám přistavuje další kulisu (sbor plačků a sbor židů), která tu zvyšuje účín. Z bolestné situace dostává se skladatel k obrazům spíše rozjímavým, prodchnutým lyrikou v nejkrásnějším slova smyslu, neboť bodem, k němuž autor ustavičně vzhlíží, je Madonin ideál, v němž skladatel uctívá nejvyšší představu ženy, Matky Boží pod křížem, Matky-Orodovnice u svého Syna, který umírajícímu člověku pomůže a zavede ho v říši nejvyššího blaha. Všechno je u skladatele dramatické, ale ještě církevního základu. *Miroslav Krejčí*. Z našich »Stabat Mater« jedno z nejvýznamnějších, nejčirkevnějších. Psané pro smíšený sbor s altovým sólem, vteleným jako samostatný hlas (skladba bez průvodu). V prožitku vykazuje se způsob zvýraznění jako zvláště jemný, staroklasické hudbě bližší. Hudba skladatelova citlivě reaguje na vznětlivé věty, prostoupené utrpením Matky Boží na Golgotě; a z poměrně stejné citové hloubky, vyhlášené do hluboké lásky k Matce, velké Trpitelce, linou se i meditace, obrácené k Matčině trpitelskému srdci a končící u jejího milosrdenství k trpícímu, hříšnému světu, který Ona přímlovou u svého Syna může zachránit. *Jan Ev. Zelinka ml.* Skladatel jako by v citových variacích postupoval proudem smutné písně o Mariině utrpení; bolest jako variační motiv tu vystupuje: motiv, který vychází v kadenci, usmiřující pravidelně citové rozechvění; jen ve středu skladby klesne tento závěr do hlubokého smutku nad smrtí Kristovou; v konci komposice nejvýš účinně vystupuje v protikladu rozjasněný hymnus ve způsobu nebeského chvalozpěvu, neseného k obrazu Matky Kristovy, projev třeba ztišený, zato do nitra lidského srdce hluboko zabírající.

Končím poukazem na dvě kantáty *Jos. C. Sychry*, které svým větším rozsahem — vzdor své hudbě — vytvářejí hudbu duchovní. Skladby se liší od sebe svým půdorysem: kantáta »Na Golgotě« je rozdělena do pěti dílů se dvěma ariemi, kantáta »Ježíš umírá« je koncipována v jednolitěm celku. Obsahově jsou skladby pojaty shodně: nejdřív líceň golgotské tragedie a pak závěr, vyjadřující cíl mučednické smrti Kristovy; smrt znamená spásu lidstva od jeho hříchu — Kristus ve spásě Bílé soboty zachraňuje lidi od utrpení věčného.

Dr Cyril Sychra

PASTORAČNÍ PŘIPOMÍNKY PRO DOBU POSTNÍ

Poslední den měsíce února — neděle Quinquagesima a prvé dva dny březnové stojí letos ve znamení posledních příprav na dobu svatopostní. Direktár upozorňuje na výstav Nejsvětější svátosti oltární pro tyto dny a bylo by si jen přáti, aby duchovní správci této výzvy uposlechli. V neděli nejlépe konáme výstav od poslední mše sv. do večerní pobožnosti, aby nebylo zbytečně narušováno kázání, které má právě tuto neděli svůj význam jako úvod do doby postní a příprava na Popelec nebo i výstav sám. Stalo se v jednom chrámu Páně, že duchovní vystavil Nejsvětější svátost a po pěti minutách ji opět zakryl, aby mohl kázati při následující mši sv., což během dopoledne ještě jednou opakoval. K čemu tento formalismus, když přece doba trvání výstavu není určena?

Budiž zde krátce vzpomenu to skutečnosti, že výraz *Quadragesima* byl brán obyčejně jako zaokrouhlené

číslo. V dřívějších dobách začínali věřící s postními úkony 42 dní před velikonoce, že se tedy postili celkem šest týdnů. Ježto však bylo zvykem o nedělích půst nedržeti — při čemž je dobře si připomenouti, že církev vystupovala proti přílišným horlivcům a některým náboženským společnostem tehdejších dob nedělní půst přímo vytýkala — zbylo celkem 36 postních dnů, které sv. Řehoř Veliký nazval »desátkem 365 dnů« věnovaným Bohu. Kolem roku 600. byl pak tento počet doplněn na počet 40, o jehož významu není našim úkolem psáti.

I když je tedy přesné trvání doby postní určeno 40 dny, přece nám liturgické názvy předcházejících neděl připomínají zvyk některých krajín začít s přípravou na Zmrtvýchvstání Páně již 50 (*Quinquagesima*), 60 (*Sexagesima*) či 70 (*Septuagesima*) dní před veliko-

nocemi. Již 14. února, na neděli Septuagesima či Devít-ník, přestali jsme se modlit radostné Alleluja jak v hodinkách, tak při mši sv., a při mších sv. de tempore i Gloria a Ite. Tato okolnost, jakož i fialová barva liturgických paramentů nás přímo vyzývají, abychom věřícím připomněli význam doby. Skutečnost, že Orationes super populum začínají již na Popeleční středu, ukazuje, že vlastním počátkem postní doby je tento den, kdežto vlastní okolnost, že totiž Officium temporis Quadragesimalis a dopolední nešpory před hlavním jídlem začínají až v sobotu po Popelci, připomíná původní trvání postní doby.

S výjimkou Velkého pátku není v liturgickém roce dne, který by na mysl věřících působil tak hlubokým dojmem jako Popeleční středa. Věřící bez rozdílu věku, bez rozdílu stavu přiklekávají k oltáři a slyší z úst kněze stejná slova: »Pomni, že prach jsi a v prach se obrátíš« — všichni jsou si na půdě svatyně před oltářem rovni.

Jako vstupní brána do doby postní nese Popeleční středa nápis »Pokání«. Venku v přírodě se rodí jaro, a tak i v srdcích všech se má v době postní zrodit jaro nového, lepšího života, který by nesl pečeť poctivé práce pro celou společnost a lepšího plnění občanských i křesťanských povinností.

Instrukce pro svěcení i udílení popelce nalezne duchovní v letošním Direktáři. Chtěli bychom dp. duchovní správu upozornit na Memoriale rituum, o kterém se zmiňuje Direktář, které by nemělo chybět v žádném menším farním kostele, protože obsahuje obřady svěcení popela, palem na Květnou neděli, Hromnic, i posledních tří dnů Svatého týdne pro farní chrámy bez ministri sacri, pro které je závazné.

Nyní několik praktických poznámek. Nádoba na svěcení popela, o které hovoří Mem. rit. 1, 21 n. altari maiori 3 »vas argenteum vel ex alia pulchra materia... coopertum vel operculo consimili vel velo violaceo« nenalézá se snad v žádné naší farnosti; ale »vas decens«, o kterém hovoří Direktář na str. 23, by měli duchovní přikrýtí fialovou rouškou již z praktických důvodů, aby popel neležel jen tak volně na misce.

Snad v žádném našem chrámu Páně si světitel po ukončení svěcení a udílení popelce nemyje ruce, ačkoliv Mem. rit. 1, 1 výslovně uvádí, že mimo mešní konvičky má být připraven »pelviculus urceus pro loti one manuum et manutergium in lance« na Popeleční středu, Květnou neděli a Bílou sobotu po ukončení svěcení,

Velum quadragesimale, jehož použití je dovoleno D a 3448, a jež se v některých diecích na způsob opony — ovšem zahrnuté — zavěšuje mezi chrámovou loď a kněžiště, je velmi působivou postní ozdobou chrámu Páně. Bývá asi 30 m² veliké, z fialové látky, někdy i výšivkami zdobené. Symbolisuje chrámovou oponu jerusalemskou, která se roztrhla při smrti Vykupitelově. Zavěšuje se od předvečera Popeleční středy do středy Svatého týdne.

Fialová antependia ponecháváme jak u hlavního, tak i u pobočních oltářů po celou dobu postní s výjimkou 4. neděle Laetare, letos 28. března, kdy v oněch chrámech, kde v onen den mají k dispozici růžová paramenta, je vhodné nahradit je aspoň na hlavním oltáři antependiem růžovým — pokud je k dispozici. V jednom chrámu Páně používají v tento den antependia červeného, před který zavěsí bílý, průsvitný závěs, takže harmonisuje s barvou mešního roucha! Nezapomeňte také na květinovou výzdobu oltáře o této radostné postní neděli.

Rovněž na oba velké svátky postní doby, sv. Josefa 19. března a Zvěstování Panny Marie 25. března, je vhodná obvyklá výzdoba jak hlavního oltáře, tak i pobočních, oběma světcům zasvěcených. Nebudme i jinak příliš úzkostliví a připomeňme věřícím až do 5. neděle postní — 4. dubna — svátky svatých, jimž je některý z našich pobočních oltářů zasvěcen, diskretní jeho výzdobou.

Na konci ještě jednu připomínku. Křesťané dřívějších dob dobře pochopili význam varovných slov našeho Spasitele v evangeliu Popeleční středy »když se postíte, nebudte jako pokrytci, zasmušili, neboť chmuří své tváře, aby zjevno bylo lidem, že se postí«, tak jako slova proroka Joela v epištole téhož dne »Obraťte se ke mně celým svým srdcem, s postem a pláčem. Roztrhněte však srdce svá a ne roucha, a tak se obraťte k Pánu Bohu svému.« A konečně i slova proroka Isaiáše v epištole pátku po Popeleční středě: »Praví Pán: Postíte se k sváru a vádě, abyste tepali pěstí nešlechterné. Nepostte se až do dne tohoto, aby slyšen byl na výsostech hlas váš.« Proto ještě ve středověku byly v postní době zavrhovány nejen přísahy a hněv, nýbrž veškerá nepřátelství a války, a všichni křesťané byli vyzváni k pokojnému spoluzítí se všemi. Není to výraznou připomínkou všem duchovním, aby právě tuto dobu využili k plamenným výzvám k práci a snaze věřících za spoluzítí všech dobrých se všemi na světě, za trvalý světový mír?

Theophilus

NÁBOŽENSTVÍ A ŽIVOT

KNĚŽSKÁ RADOST

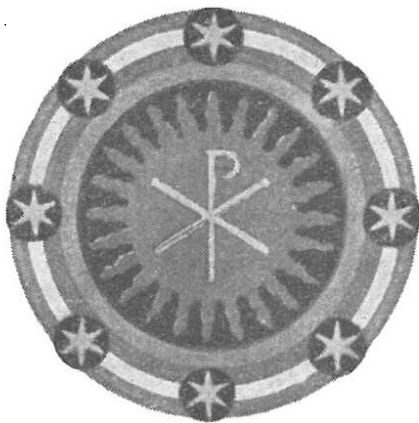
V překrásném pohledu do života vesnického kněze, zachyceném v románu Muž oběti, předkládá spisovatelka Ivetta Estienne slovy Ferdinanda obětavému a šlechtnému knězi Michalovi tuto otázku: »Pane faráři, proč jste tak šťasten? Proto, že jste knězem anebo proto, že dáváte všechno, co máte?« »Pro oboje, můj milý!« odpovídá kněz. Mít radost z kněžství, z kněžské práce, to není pro kněze jen důležité, nýbrž přímo nevyhnutelné. Ale nestačí pouze mít tuto radost, nýbrž ji množovat stále a více, každou chvíli, každým dnem, celým životem. Láska k lidem, trpělivost, porozumění — musí v srdci kněze být nevysychajícím zdrojem stále kvetoucích darů, z nichž nutno

VENERATOR SANCTI JOSEPH

Joseph vir justus. Mt. 1, 19. Není kratší charakteristiky v Písmě svatém. Josef muž spravedlivý. Není charakteristika přiléhavější a opravdovější.

Bůh postavil do života tohoto svatého muže veliké a těžké úkoly; veliké radosti a těžké starosti; zářící světlo duševního jasu, ale také soumrak pozemského a duševního utrpení; tvrdé zkoušky a nevyzpytatelné životní problémy; věčného Syna Božího ve všednosti Jeho lidského bytí a žití a jemnocitnou Matku Boží v jednotvárnosti všedního dne.

Svatý Josef dovedl však vše

zdotat, všechny úkoly splnit a vše snášet, co Bůh mu seslal a na něho dopustil. *Erat enim vir justus!*

Svatý Josef dovedl jako moudrý a prozíravý stavitel, tvůrce a architekt svého duchovního života všechny radosti i tvrdosti životní využít k zvelebení a ozdobení velebného chrámu Ducha Svatého, duše své nesmrtelné. *Erat enim vir justus!*

Muž spravedlivý a svatý byl svatý Josef proto, poněvadž byl muž usebrané mysli. A muž usebrané mysli kotví vůli svou v Bohu, „*qui laetificat*“, který dovede obveselit, rozradostnit duši starostmi a utrpením všedního dne zatíženou, „*qui consolatur nos in omni tribulatione nostra*“.

Jen muž usebrané mysli, jehož vůle kotví v Bohu, plní vůli Boží, chce, co Bůh chce. V duchovním životě nic nedokážeme a nikdy nebudeme prospívat bez usebranosti mysli. Náš věřící lid si nemůže ani představit, že by kněz roztoulané mysli, který se málo modlí a nikdy nemedituje, mohl být knězem dobrým!

Zajisté nemůže kněz ve světě žít jako kartuzián a nebo trapista. Z lidu vyšel, pro lid jest ustanoven, proto byl vysvěcen, aby duše spasil; proto se musí stýkat s lidmi, aby je zušlechtoval, aby je vedl k vyšší mravní úrovni, nejen svým slovem, ale také svým příkladem.

Kněz nemůže být cizincem na světě a ve světě, který o tom, co se kolem něho děje, nic neví, jemuž jest vše lhostejné. Musí se řídit podle zdvořilostní etikety a podle společenského taktu, a kdyby se neřídil, se špatnou by se potázel a stal by se nemožným. Tím méně však mu promine bdělé oko věřících, jestliže jest roztěkané a roztoulané mysli, jestliže on, mravokárce, se toulá po tom, co se pro něho nesluší: po smyslnostech a alko-holech, když pyšně odpovídá a prudce jedná, když jeho láska jest jako zvadlý květ, neplodný, bez ovoce, bez skutků. Víra a láska bez skutků jest mrtva! Kdysi někde kázal kněz proti alkoholu. Po kázání mu šeptal někdo do ucha: »Důstojný pane, to kázání jste si mohl odpustit, to platilo beztoho jenom mně a vám!« Jaké to pohoršení a pokorení!

Svatého Josefa si nemůžeme jinak představit než s okem, ve kterém se odráží usebranost mysli. Usebrané, soustředěné mysli na Boha a Jeho nejsvětější vůli byl svatý Josef, et erat vir justus! Justitia, symbol silné mužnosti, která se projevovala u svatého Josefa: v čistotě srdce, v šlechetné práci, ve vznešené víře a ve věrné až k smrti lásce!

Jen kněz, jehož usebranou mysl zdobí tyto ctnosti, jest muž spravedlivý a opravdový »*Venerator Sancti Joseph!*«

P. Karel Sahan

dávat vždy a všem! Nikdy nešetřit láskou, trpělivostí, porozuměním.

Pán Ježíš lámal chléb, proměňuje jej na své Tělo a dával apoštolům. Před dvěma tisíci lety tato fascinující nadílka zastihla dvanáct učedníků. Dnes je jich na tisíce po celém světě. Náležíme k nim, ale zahleďme se do svých srdcí, zda máme v sobě onu nevyhnutelnost apoštolské pokory a lásky k Mistrovi. Zda prototypem těchto přijímatelů není nám učedník Jidáš? Zda v našich srdcích plápolá oheň Petrovy kajičnosti, Janovy laskavé poniženosti, Pavlova odhodlání, augustinské ucelenosti, assiské touhy rozdávat lásky všem, zda v nás žhne plamen obětavé lásky k duším z prostého prostředí svatého apoštola z Arsua?

Zamysleme se, jak zaznívá naše práce do tvořivého tempa naší epochy, volající po míru, po lásce člověka k člověku, po šťastnějším, lepším a dokonalejším lidstvu. Jak naše kněžství přispívá k tomuto kvetoucímu monumentálnímu dílu? Vzpomeňme si na Pána Ježíše v tesařské dílně Josefově! Vzpomeňme si, že tentýž Pán Ježíš v eucharistické podobě při každé mši sv. se rodí v našich rukou a my jej lámeme a rozdáváme. Je to velká moc! Ale mít tuto moc neznamená ještě mít plné štěstí a plnou radost.

Teprve tehdy, když jako kněží dovedeme i sebe rozlámat a rozdat se vši jeho láskou všem těm, ke kterým nás On posílá, jen tehdy pocítíme nezměrně velkou radost z našeho kněžství. Až učiníme ze svých srdcí vpravdě josefskou tesařskou dílnu lásky, s vědomím stále přítomnosti Pána Ježíše, pak bude naše kněžské dílo velké a největší bude naše radost z něj!

P. Emil Korba

BŘEZEN, MĚSÍC VELKÝCH VÝROČÍ

Tento měsíc si připomínáme předně dvě bolestné události: úmrtí dvou velikých státníků, Stalina a Gottwalda.

Se jménem generalissima Stalina je nerozlučně spjata sama existence našeho státu, vždyť on to byl, jenž v památných dnech května 1945 dal přímý rozkaz k vítěznému pochodu Rudé armády, jež přišla včas, aby nám přinesla svobodu. Stalin byl celým svým životem záštitou naší svobody, nezávislosti, pokoje a šťastné budoucnosti.

Byl velikým učitelem lásky k člověku, o němž prohlásil, že je největším kapitálem. Celá jeho životní činnost směřovala jen k tomu, aby se lidstvo dostalo ze spárů nenasytného kapitalismu, který vychovává k sobectví a kdy člověk člověku je vlkem.

Stalin to byl, který za svého moudrého vedení, dík své vynikající strategii i iniciativě, sjednotil národy velikého Sovětského svazu, v němž nastoupil lid cestu k šťastné budoucnosti nastolením socialismu, v němž již není pracující vykořisťován, v němž se stal pánem

výrobních prostředků a tedy i strůpcem svého blahobytu.

Stalin byl jedním z mála šťastných lidí, neboť ještě za svého života viděl realizaci svých velikých průkopnických myšlenek, viděl budování velikých staveb socialismu, viděl skvělé výsledky pětiletých, zvyšování životní úrovně lidu a radostný úsměv na tvářích šťastných lidí.

Stalin se stal učitelem i našim, a zvláště to byl jeho veliký žák Klement Gottwald, prezident naší republiky, který vedl náš národ cestou Stalinovou kupředu k šťastné socialistické budoucnosti naší vlasti. Gottwald stál v čele bojů dělnické třídy a všeho pracujícího lidu proti kapitalismu, vykořisťovatelům a nepřátelům lidu za předmnichovské republiky, stál v čele osvobozenického boje našich národů v době fašistické okupace, vedl vítězný boj proti reakci domácí i zahraniční, dovedl pracující lid naší vlasti k slavným vítězstvím v únoru 1948.

Památku tohoto zesnulého státníka, jakož i generalissima Stalina nejlépe uctíme, když si znovu připome-

neme, že bez jejich práce by se člověk nezbavil nespavedlností kapitalismu a že naší povinností je pokračovat v této práci, odstraňovat se světa všechno sobectví, nelásku a zvláště vysoko vztyčit prapor boje za mír, za vyhlazení války, největší metly lidstva. Březnová výročí, která jsme si dnes připomněli, jsou nám proto mementem, abychom svědomitostí své práce se postavili do předních řad těch, kteří budování vlasti a jejího lepšího socialistického zítřku brání mír, a vypověděli válce válku.

Z NAŠÍ FAKULTY

Na první pohled by se mohlo zdát zbytečně podávat bilanci práce za několik uplynulých měsíců. A přece tomu není tak! Jako na jiných vysokých školách, i na Cyrilometodějské fakultě v únoru vrcholí práce a konec zimního semestru přináší s sebou úkol, zhodnotit práci minulých měsíců a připravit se tak co nejlépe na letní semestr, vytvořit dobré podmínky pro postup ke stále lepším výsledkům, ke stále vyšší úrovni fakulty. A tu mi dovolu, abych mohl v obryse, nikoli v mechanicky pojatých statistických datech, uvést, která se rýsuje život a práce Cyrilometodějské fakulty od počátku studijního roku v novém prostředí litoměřickém.

Především s uspokojením lze konstatovat *splnění učebního plánu*, jímž se podařilo nejen dosáhnout vyčleněného učebního cíle, ale i zároveň vyšší úrovně fakulty. Tím také bylo možno přikročit k včasnému vyzkoušení bohoslovců. Včasné vyzkoušení umožňuje dodržení učebního plánu v letním semestru v plném rozsahu tak, že ke konci roku nevznikne škodlivý chvat a z učebního procesu nevypadnou partie látky, které potom by chyběly bohoslovcům v dalších ročnících i v duchovní praxi.

Letošní úspěšné výsledky semestrálních zkoušek a zápočtů, při nichž ze všech bohoslovců žádný nebyl reprobován a jen několika málo bohoslovcům byl povolen odklad zkoušky z jednotlivého předmětu pro onemocnění na jarní zkušební období, jsou výsledkem dobré práce kateder, profesorů a docentů, kteří v několika katedrových konferencích důkladně projednali jak metodiku přednášek, tak i metodiku zkoušení.

Pokud jde o studijní práci bohoslovců, radostně zaznamenáváme, že bohoslovci studium vážně chápou;

Další březnové jubileum, jež si dnes připomínáme, je 21. březen 1953: v tento památný den byl zvolen Antonín Zápotocký prezidentem naší republiky.

Bohatý život tohoto revolučního pracovníka, milovaného celým našim pracujícím lidem, je zárukou, že bude pokračováno zdárně v díle výstavby naší vlasti a lepšího a spravedlivějšího světa bez válek, bídy a vykořisťování.

Bude pokračováno i v tradici, jakou vytvořil jeho zesnulý předchůdce a spolubojovník Klement Gottwald.

bude však ještě třeba je vésti více k samostatnému studiu a postupně dosáhnout průběžného studia alespoň hlavních předmětů, hojněji využívat konsultací, což také usnadní nesporně při zkouškách vyžadovaná hlubší znalost látky, hlavně pokud jde o problematiku řešení v budoucí praxi. Je potěšitelným zjevem, že bohoslovci mají etický poměr k jednotlivým vědním oborům theologickým; zkoušky nejsou pro ně vůdčím hlediskem studia, nýbrž je to upřímná touha hlouběji poznati a systematicky osvojit si hlavní disciplíny.

Fakulta zdůrazňuje úzký kontakt teorie s životem a s veškerým současně kulturním a společenským děním, jak se to projevuje účastí bohoslovců na promyšlené práci mírové a v pomoci, kterou bohoslovci s ochotou poskytli různým JZD jako samozřejmou službu lásky k bližnímu. Dne 8. prosince zavítal na fakultu předseda Státního úřadu pro věci církevní JUDr. Jaroslav Havelka, aby se osobně informoval o studijním a hospodářském provozu fakulty. Vzácné návštěvě při odchodu uspořádal hudební kroužek bohoslovců improvisovaný koncert.

V celofakultních shromážděních a příležitostních oslavách podíleli se bohoslovci pod vedením fakulty na veřejném dění. Zpráva nebyla by úplná, kdyby nebyla doplněna zhodnocením duchovní péče, která je svěřena zkušebnímu spirituálu, materiální péče je starostí rektora semináře a technického personálu. Vydátnou měrou k zajištění chodu fakulty přispívá její tajemník, který je účinnou oporou děkana.

Na tomto místě vedení fakulty vzdává upřímný dík nejdůstojnějšímu litoměřickému Ordináři J. M. Msgr. Ed. Olivovi za obětavý zájem a podporu, kterou peč-

VDĚČNĚ VZPOMÍNÁME

(K 120. narozeninám Bedřicha Smetany)

Dne 2. března 1824 se narodil v Litomyšli tvůrce moderní české hudby Bedřich Smetana.

Byl to genius, který dal prostým květům lidové tvorby rozkvést v nádherné a bohaté květy, jimiž bohatě naplnil především slavný stánek české kultury, naše Národní divadlo, zlatou kapličku nad Vltavou, jak ji nazýval náš lid. Význam Smetanův nespočívá jen ve vzácné výši a mnohostrannosti jeho osobního nadání a umění, kterým se řadí mezi přední skladatele a výkonné umělce XIX. století, nýbrž také, a to především, ve způsobu, jímž blahodárně zasáhl do historického rozvoje české hudby. Smetana, zastánce nových hudebních směrů, které vyvolaly bouři odporu a intriky proti němu, byl duch zcela moderní, jenž hlavně svůj úkol spatřoval v pokrokové práci, v povznášení jak umění samotného, tak i obecného smyslu pro ně.

Jeho průkopnické heslo »Modernost a českost« vyvrátilo jednou provždy zpátečnické názory staromilců. Smetanovo umění i originalita jeho hudby, tak prudce mu upíraná jeho odpůrci, usmířily ony domnělé spory mezi myšlenkou národní a snahou po pokroku. Byl to historicky památný umělecký čin, jichž byl schopen jen genius prodchnutý duchem svého lidu, které ukazovaly novou cestu.

Smetana se stal tvůrcem a organizátorem hudebního umění v českém národním duchu a tak překonal světem rozšířený předsudek, že hudební nadání Čechů stáčí pouze na umění výkonné.

Jednak dojmy na českém venkově, zažité v mládí, jednak vliv doby (Erben, Martinovský) obracely jeho pozornost k prostým lidovým písním. Již ve Smetanových starších skladbách z let čtyřicátých a padesátých vyskytuje se důsledkem toho národní ráz, který později vyvrcholil v jeho slavných operách.

Četné klavírní polky, jejichž formu zušlechtil v typicky český taneční hudební projev, byly lidový tanec český, uvedený do širší veřejnosti v letech třicátých. Tyto polky byly ovšem již vážným uměleckým činem, jež podobným způsobem hudebně idealisovaly taneční kreaci naší lidové tvorivosti, jako Chopinovy mazurky lidový tanec polský.

Zásadní a soustavná snaha tím směrem se jeví však teprve na začátku let šedesátých ve skladbách na český text: vrcholu dospěla v jeho operách, a to zejména v »Libuši«. V této mistrovské skladbě přiblížil se Smetana nejvíce svému ideálu hudebního dramatu, a to mnohem více než v kterékoliv jiné své opeře. Ovšem nicméně českost hudby, i když Smetanovi byl přičítán silný vliv novoromantické školy Richarda Wagnera, byl v této opeře na postupu, takže tato opera měla se stát po vítězných slavnostních zpěvohrů mimo běžný repertoár

Duchovní PASTÝŘ

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA
K ČÍSLO TŘETÍMU
ROČNÍK IV

Petr Brandl (1668—1735): SVATÝ JOSEF.

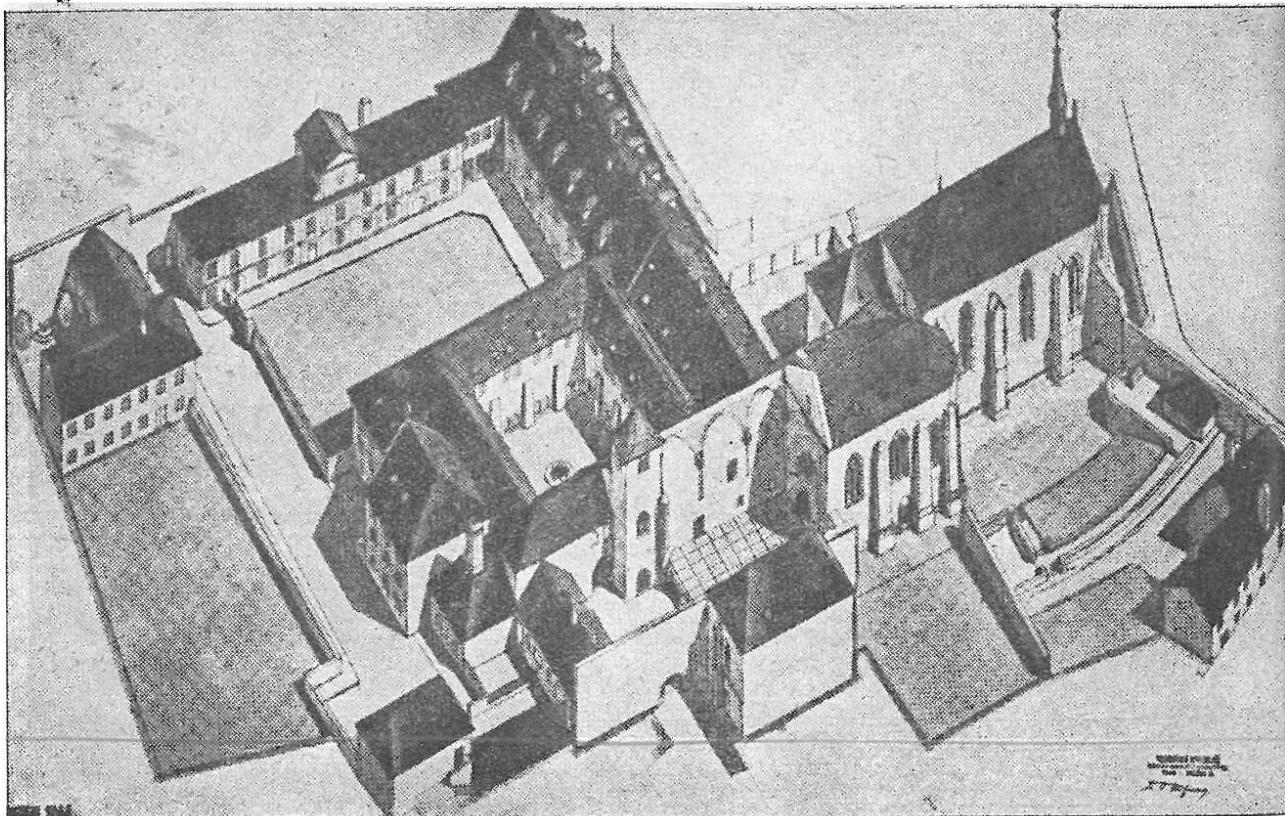
OPRAVY KLÁŠTERA A KOSTELA BLAHOSLAVENÉ ANEŽKY

*Profesor E. Dítě: Blahoslavená Anežka
(obraz v kostele sv. Petra Na poříčí v Praze).*

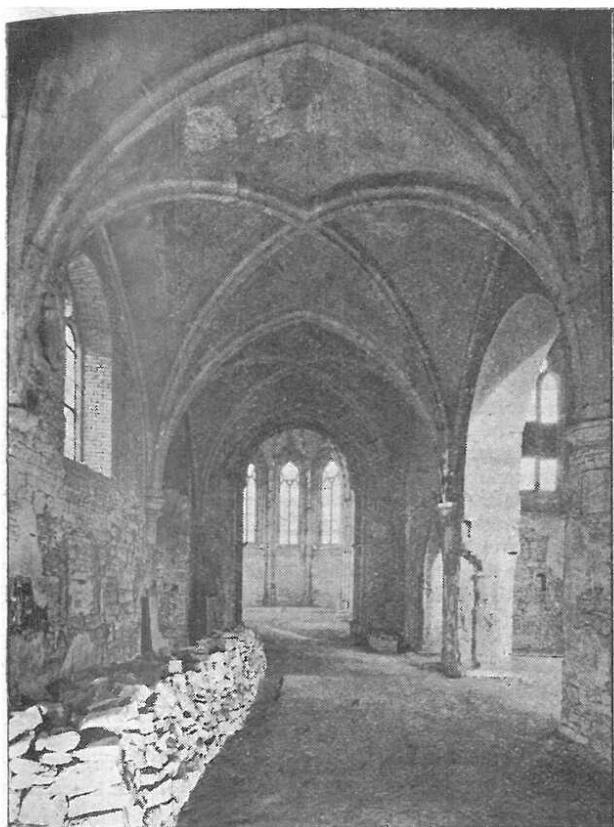

Klášter blahoslavené Anežky - kostel sv. Barbory.

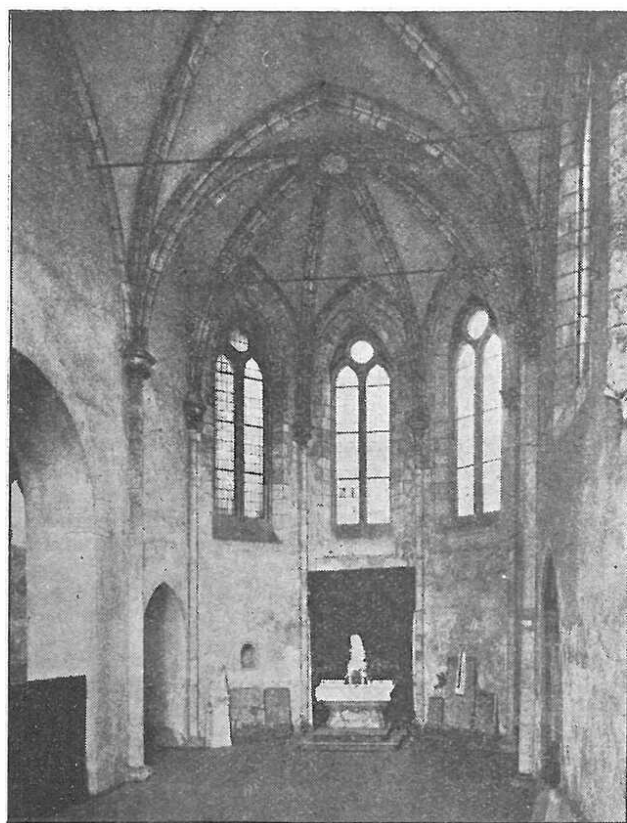

Návrh stavebních úprav Na Františku v Praze.

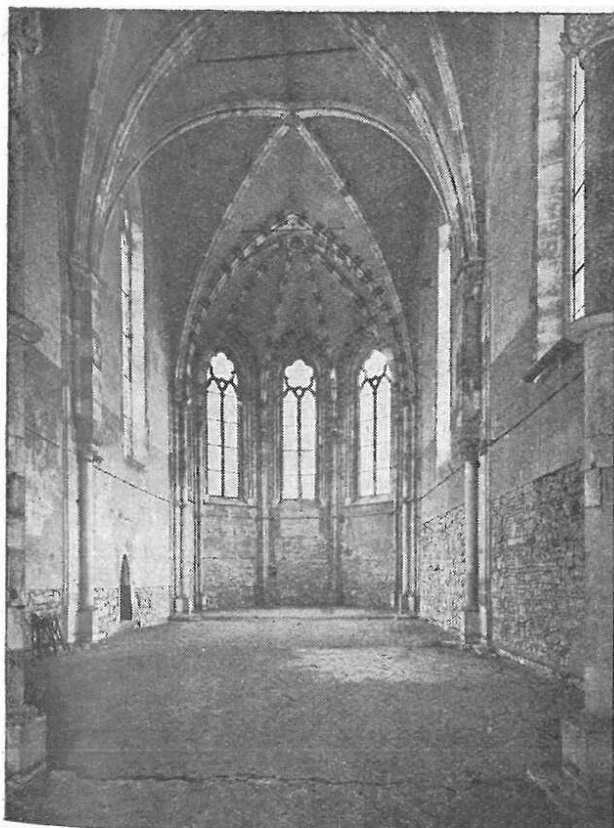
PŘEMYSLOVNY V PRAZE NA FRANTIŠKU

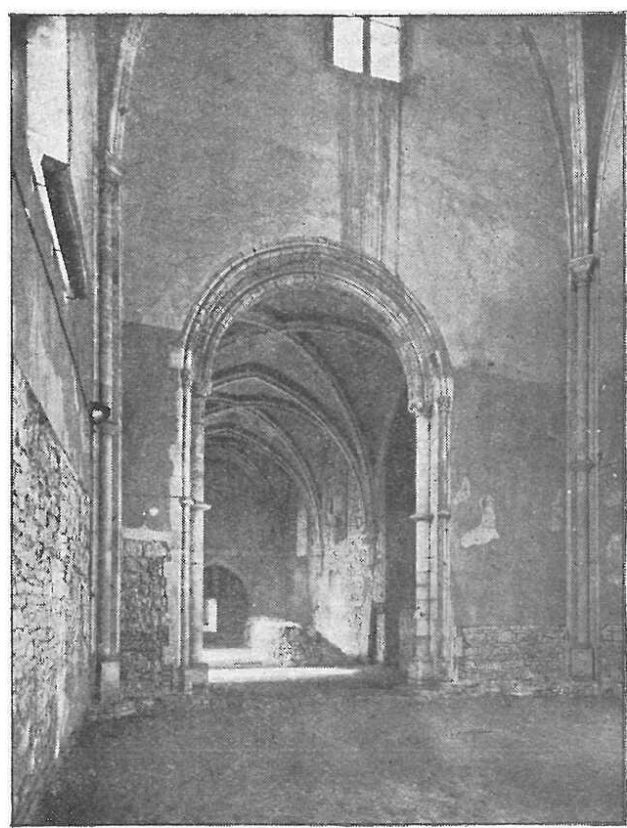
Kapitulní síň s pohledem do kostela sv. Barbory.

Klášter blahoslavené Anežky - kostel sv. Františka.

Vstup do chrámu sv. Barbory.

Závěr kostela sv. Barbory.

je o kněžský seminář a dodržování náležité kázně k úspěšnému splnění jejího poslání, rovněž patří díky všem nejdůstojnějším Ordinářům českých diecézí, kteří posílají své bohoslovce na Cyrilometodějskou fakultu a jim ukládají, aby svědomitě studovali a se zdokonalovali v duchovním životě. V době adventní udělil ndp. světicí biskup pražský J. Exc. Msgr. Dr. Ant. Eltschker 18 bohoslovcům svěcení na jáhny. Po svěcení zavítal ndp. biskup na fakultu, kde setrval delší dobu v milé, přátelské besedě.

Závěrem lze říci, že práce na fakultě znamená značný krok kupředu; bude třeba jen více aktivisovat fa-

kultní radu a učinit ji tak skutečným vrcholným orgánem, který rozhoduje ve všech fakultních věcech, patřících do její kompetence.

Pokud jde o perspektivy do budoucna, chceme upřímně a čestně splnit všechny povinnosti, které nám ukládá stát a církev, aby z fakulty vycházeli vzdělání a zbožní kněží, kteří nalézají své místo po boku pracujícího lidu v táboře míru.

Quod bonum, felix, faustum fortunatumque sit!

Prof. Msgr. ThDr. Jos. Hronek,
děkan fakulty

KLÁŠTER BLAHOŠLAVENÉ ANEŽKY NA FRANTIŠKU V PRAZE

Letošní jubileum naší české patronky blahoslaavené Anežky Přemyslovny nás přivádí také na místo jejího působení. Je jím klášter Na Františku, který pěstí našeho státu se stal místem archeologického bádání a velkým finančním nákladem jest renovován.

Klášter byl založen před rokem 1234, na podnět blahosl. Anežky Přemyslovny, která se stala jeho první abatýší. Později se této hodnosti zřekla a byla jen starší sestrou. Při tomto ženském klášteře byl současně zřízen klášter františkánů, rozsahem mnohem menší. Tato okolnost měla vliv na uspořádání klášterních budov a situování kostela.

Stavba klášterů se protáhla hluboko do druhé polovice 13. stol. Roku 1420 se klarisky odtud rozprchly a měly své sídlo v Panenské Týnici.

Klášter zůstal opuštěn do r. 1556, kdy se tu usadili dominikáni až do r. 1626, kdy se z kláštera Na Františku přestěhovali ke kostelu sv. Jiljí na Starém Městě. Klášterní prostředí z doby, kdy tu sídlili dominikáni, výborně zachycuje román Zikmunda Wintra Rozina sebranec. Klarisky se opět vrátily ke svému klášteru v r. 1627. Zde zůstaly pak až do svého zrušení v roce 1782 za Josefa II. Od 15. stol. se usazovala v rozlehlém opuštěném klášterním areálu městská chudina. Příjmy kláštera byly zvyšovány právě pronajímáním klášterní půdy městské chudině. Velké škody způsobily požár v r. 1689 a občasně povodně. Pro chudobu kláštera nebyly v době barokní, jako všude jinde, prováděny veliké změny stavební, zejména ne v kostelích. Po zrušení kláštera byly z kostelů zřízeny skladištní prostory a klášterní budovy přeměněny v činžovní domy s velmi malými byty.

Veliká zchátralost budov způsobila, že město Praha pomýšlelo ke konci 19. století na zboření této rozsáhlé

klášterní čtvrti. Na štěstí k tomuto činu nedošlo. Naopak v r. 1893 se ustavila »Jednota pro obnovu kláštera blahoslaavené Anežky«. Obětavostí Dr. Tomana, jenž včas zakoupil kostelní budovy a později je přenechal Jednotě, mohla Jednota z příspěvků členstva r. 1900 zahájit opravné práce na budovách.

Během 14 let, t. j. do první světové války, byly kostely opravovány vedoucím architektem Cechnerem. Veřejnost mohla poznati, že obnoveny byly stavby umělecky vysoce hodnotné, první gotické stavby na území pražském. Za první republiky poválečné poměry s bytovou nouzí znemožňovaly obnoviti klášterní budovy. Od r. 1940 Jednota zahájila opět ve větším měřítku stavební činnost. Zároveň Státní archeologický ústav započal s vědeckým výzkumem. Válečné poměry však brzo zastavily tuto slibně započatou činnost. Od r. 1947 stavební práce byly znovu zahájeny podle generálního plánu obnovy, vypracovaného prof. techniky Dr. O. Stefanem. Nyní převzal náklad stavby na svá bedra lidově demokratický stát.

Stavební hodnota kláštera.

Klášter byl v době blahosl. Anežky opravdu velkoryse založen. Prozrazuje zájem Přemyslovců o klášter, v němž několik členek rodu našlo svůj útulek. Nejvýznamnější stavby jsou kostely. Kněžiště kostela sv. Františka je klenuto původní křížovou klenbou a má obnovené okenní kružby. Vedle kněžiště je prostor, t. zv. kapitulní síně, rovněž z polovice 13. stol. Ke kapitulní síně se připojuje menší kaple. Na východní straně kapitulní síně se otevírá velkým obloukem, neseným příporami, s plastickými ozdobami, hlavičkami (snad členů královské rodiny), prostor kostela sv. Barbory. Je to časově nejmladší a nejušlechtilější část kláštera ve

divadla. Její obliba vynutila si však zařazení i této skladby do kmenového repertoaru divadel.

Smetana byl prvním českým umělcem, který se probojoval ze stísněných poměrů obrozeneckého období k světovému rozmachu. Tím, že vytvořil nové typické národní a české pokrokové umění, se stala Smetanova hudba nedílnou složkou našeho národního dědictví, jako díla Alšova, Mánesova, Jiráskova a ostatních velikánů naší národní kultury.

Čím více pronikáme do Smetanova díla, tím více poznáváme jeho velikost a jeho význam pro naši kulturu. Tento poznatek si zejména uvědomujeme při studiu nejznámější a nejpobulárnější Smetanovy opery »Prodaná nevěsta«. Náš nejlepší znalec Smetanova díla akademik Nejedlý říká, že Smetana byl veden k napsání několika interesy:

»Národní význam, českost slohu mohl ovšem nejpádněji prokázati na opeře ze života vesnického, kde je vše lidové. Nebylo zajisté lepšího prostředku, chtěl-li dokonale porazit starý předsudek o rozporu mezi českostí a pokrokovostí v umění, než vytvořiti moderní zpěvohru ze života vesnického, tedy ryze lidovou.«

Smetanova »Prodaná nevěsta« prošla vítězně celým světem. Je jistě velmi zajímavé, že to bylo carské Rusko, které ve své kritice odmítlo tuto operu, zatím co sovětské Rusko ji přijalo s láskou. Revoluce se převa-

lila Ruskem, změnila postoj ruského člověka k životu, k lidem, k národu a radikálně zasáhla do jeho poměru ke kulturním hodnotám. Zvláštního ocenění se tu dostalo dílu, která si všimla prostého člověka a dovedla posluchače přiblížit a přímo v něm vyvolat radost ze života, jak vyplývá z porozumění pro jeho prosté dary.

A co říci o ostatním Smetanově díle: řada oper: lyrická »Hudička«, citově rozeplané »Tajemství« (s dojemnou písní »Matičko Boží, polituj«, zpívanou sborem poutníků ve II. jednání), veselá skladba »Dvě vdovy«, »Čertova stěna« (komponovaná již za postupu hrozící nervové choroby, které Smetana posléze podlehl 12. 5. 1884 v pražském nemocničním ústavě), zaručují svému skladateli nesmrtelnost. Rovněž Smetanovy symfonické skladby (zejména cyklus »Má vlast«) jsou trvalé hodnoty, a proto se pravidelně objevují a budou objevovati na našich koncertech.

Závěrem můžeme říci, že Smetana nezištně a obětavě sloužil — jako učitel, skladatel, dirigent i klavírista — národu, z něhož vyšel, bez ohledu na sebe, na svou existenci a osobní blaho. Povaha jeho zářila leskem křišťálu a srdce bilo do posledního tepu pro český národ, vlast i lid.

Lid pochopil tuto Smetanovu velikou lásku k němu i vřelý cit jeho velké duše a splácí jeho dílu všechn dluh současníků i odpůrců tím, že nesmrtelné dílo Smetanova miluje a uctívá.

Dr. Jindřich Svoboda

tvaru architektonických článků, napodobujících francouzskou gotiku pařížského okruhu.

V tomto kostele se strukturální prvky staveb zřetelně odlišují od pouhého zdíva. Svislá linie přípor je uprostřed přerušena talířovitou deskou. Na stěnách jsou zbytky fresek ze 14. stol.

V celé stavbě kláštera je neobyčejně mnoho rozmanité krásy a bohatství a krásy v architektonickém detailu na příporách, patkách, hlavicích, krycích deskách, žebrech, pásech, svornících a kružbách. Mnohé tyto stavební články mají výzdobu románskou.

Jinou zvláštností stavby je, že jsou tu (vlastně byly) dva kláštery, přesně oddělené, což nikde jinde na území Československa nenacházíme.

Náš stát věnuje velkou pozornost archeologickému bádání; zřizuje a udržuje také umělecko-historické rezervace jako památné doklady minulosti. Tak je udržována a opravována Malá Strana a památkově nejdůležitější část Starého Města.

Staropražské zákoutí Na Františku bude po značné nákladné úpravě a opravě rovněž zajímavou středověkou čtvrtí. Před úpravou opustí klášterní budovy mnoho nájemců, kteří se tu tisíci v malých a nezděných 60 bytech. Nájemníci dostanou náhradou zdravé byty.

Nejprve musí býti klášter blahosl. Anežky důkladně prozkoumán. O to se starají nejlepší odborníci. Stavby provádí prof. Štefan, archeologický průzkum Dr. Ivan Borkovský, přednosta archeologického ústavu pražského hradu. Umělecký historik Dr. Líbal pak studuje i přílehlé objekty, aby byla zjištěna celá rozloha i rázovitost klášterní čtvrti.

Když jsou stavební objekty prozkoumány, přistupuje se k úpravě. Tak u kostelních staveb byl už odstraněn třímetrový nános, obnova původní úroveň, bylo nahrazeno zdivo zničené pod hlinou a položeno nové dlažby na původní úrovni. Ušlechtilé stavby dostaly původní monumentalitu. Vnitřky byly vysušeny, opraveny klenby a klenební žebra, zřízeny dva nové portály, položena nová dlažba a krytina, zajištěny stěny.

Okolí Na Františku již také dostalo krásnou úpravu v ulici Rásmovce v opravovaných starobylých domech. Zřízena byla také velmi útulná mateřská škola v původní barokní budově. Vytvářejí se podmínky pro dokonalé ozdravení celé čtvrti a její moderní vybavení.

Letošní průzkum odkryl základy mužského (františkánského) kláštera, zejména Rajskeho dvora s ambity.

Naplnuje nás údivem, že do trosk opuštěného a požárem v r. 1689 zničeného kláštera byl zřízen hřbitov. Do nedávna se chodilo kolem kostela sv. Františka — na jižní straně — aniž se tušilo, že po odkopání do hloubky 3 metrů pod dnešní uliční rovinu přijde se po odstranění hrobů na trosky krásné stavby. Je také zajímavé, že dřívější badatelé umísťovali františkánský klášter do místa zcela opačného (severovýchodního) směru od kostela sv. Barbory. Anthropologové prozkoumali na hřbitově asi 1100 koster, jež pak odtud byly odvezeny. Zjistili, že již dříve, před r. 1689 se tu pochovávalo.

Východně od Rajskeho dvora odkryl Dr. Borkovský základové zdi dalšího, již sedmého kostela, který asi ustoupil stavbě klášterní. V barokní kapli, mylně zvané sv. Michala, objevil Dr. Borkovský základy starého gotického kostelíka z 13. stol., se zajímavou problematikou stavební. Při průzkumu se narazilo na velkou vápenici s kusy vápna, vápenné drtě a se zdmi do 20 cm propálenými. Jisté se tu připravovalo vápno pro všechny Anežčiny stavby. Byly tu však nalezeny ještě starší doklady výrobní činnosti, a to dílny tavičů železa z 10. a 9. století.

Výsledky těchto průzkumů a zejména pak objevení františkánského kláštera patří do radostné bilance úspěšného bádání české archeologie v r. 1953. I za této zimní doby pracuje se na stavbách a skulpturálních úpravách. Výkopy z r. 1953 jsou zabezpečovány tak, aby se na jaře mohlo pokračovati v badatelské práci o výsoce hodnotném středověkém díle. Dr. Jar. Krčmář

ZASEDÁNÍ CELOSTÁTNÍHO MÍROVÉHO VÝBORU KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA ČSR

Po prvé v tomto roce se sešli zástupci všech diecézí naší republiky, aby ve středu dne 3. února t. r. vyslechli hlavní referát svého předsedy CMV ministra dr. Josefa Plojgara a zvolili si na nové období ústřední výbor a předsednictvo.

Jednání se zúčastnil za Státní úřad církevní předseda dr. Jaroslav Havelka, který ve svém pozdravu ocenil kladný podíl katolického kněžstva na naší budovatelské práci, který se projevuje v konsolidaci naší církevní politiky, a zdůraznil význam mírového hnutí, které tvoří předpoklady pro společné úsilí všech lidí.

Hlavní referát předsedy CMV dr. Josefa Plojgara vystihl v první části zahraničně politickou situaci, zvláště odraz všech snah mírového tábora na současně konané berlínské konferenci čtyř zahraničních ministrů, o jejíž uskutečnění má největší zásluhu Sovětský svaz. S hlediska vnitropolitického ocenil řečník výsledky dosažené za poslední dobu u nás, zvláště v péči o naše potřeby hmotné i kulturní a ukázal, jak může katolický kněz přispět k tomu, aby u nás byl život stále šťastnější. Zvláště nyní, kdy probíhá všennárodní diskuse o národních výborech, můžeme všichni konstruktivní kritikou

odhalovat nedostatky a ukazovat cestu k zlepšení. Velmi potěšitelným zjevem poslední doby v naší církevní politice bylo porozumění ordinářů pro potřeby diecézí, v nichž se jeví nedostatek kněží. Řada nových duchovních byla po dohodě s příslušným ordinářem dána do duchovní správy, zvláště do diecése litoměřické, kde nedostatek kněží byl největší. Předseda CMV dr. Josef Plojhar na konec svého referátu apeloval na neustálou starostlivost kněze, kterou má mít o kněžský dorost a na to, že stále má mít v patrnosti vhodné mladíky, u nichž se dá předpokládat, že budou mít povolání ke kněžskému stavu a svým kladným postojem budou zárukou dobrých kněží našeho věřícího lidu.

V odpoledních hodinách vzpomněl J. M. kapitulní vikář pražský Antonín Stehlík své nedávné návštěvy na mírovém zasedání ve Výmaru, a v diskusi promluví o různých tématech církevního života vsdpp. Schöffner, kanovník Mára, Spect. dr. J. Hronek, prelát Glogar, kapit. vikář Dechet a jiní.

Ze zasedání bylo schváleno Poselství francouzským kněžím a věřícímu lidu Franice, jehož znění přinášíme:

POSELSTVÍ CELOSTÁTNÍHO MÍROVÉHO VÝBORU KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA V ČSR KNĚŽÍM A VĚŘÍCÍM VE FRANCII

V této významné chvíli obracíme se my, zástupci římskokatolických duchovních ze všech diecézí Československa, k Vám, katolickým kněžím a věřícímu lidu Francie. Naše národy, sepaté mnoha dějinnými pouty, společně prožily léta těžkých zkoušek a utrpení pod útlakem nepřitele. Často bylo nám zkoušet tvrdá příkoří se strany útočníka, jehož země sousedí s vlastí Vaší i naší.

Proč se k Vám obracíme, drazí naši bratři v Kristu? Proto, že v těchto dnech se znovu jedná o osudu této sousední země a rozhoduje se, zda evropské národy smějí žít v naději na zachování míru na tomto světě. Jako nové, svět přetvářující přikázání bylo nám, katolíkům, dáno přikázání vzájemné lásky. Při poslední večeři, když odcházel s tohoto světa k Otci, přikázal Spasitel: To je moje přikázání, abyste se navzájem milovali, jako já jsem miloval vás. (Jan 15, 12.) Můžeme se dívat lhostejně, jak je toto přikázání porušováno?

Nikoliv! Člověk bývá ospravedlňován skutky, a ne pouhou vírou (Jak. 2, 24), proto pozvedáme svůj hlas

a voláme Vás k následování. Vidíme, kterák v západním Německu se znovu otvírají kasárna, ze kterých před několika málo lety vyjžděli novodobí pohané ničit a zabíjet. Pod záminkou jakýchsi společných opatření na ochranu cizích, evropským národům vzdálených zájmů se v sousední zemi opět vyrábějí děla a bajonety, letecké pumy a obrněné vozy, které mají sloužit těm, kdo si nepřejí mír a které by mohly být obráceny jak proti naší rodné zemi, tak proti Vám, Vaším dětem, Vaším městům, Vaším katedrálám.

Je čas zastavit ruce, které chtějí bořit. Rozplameňme svá srdce ohněm míru, statečně ukazujme na ty, kdo mír boří! Ovoce spravedlnosti se v pokoji rozsévá těm, kdo se přičinují o pokoj. (Jak. 3, 18.) Různé jsou způsoby tohoto přičinování: patří k nim i odhalování lži, patří k nim i srdnatost, které je někdy potřeba k prohlédnutí a poznání pravé tváře škůdcovy.

Ti, kteří již dvakrát v tomto století přinesli našim národům nezměrné hoře, znovu se ujímají moci v zemi, která leží mezi hranicemi našich dvou států. Voláme k Vám, draží bratři: Nepřipusťte, aby nepřátelé lidství a civilisace znovu umožnili vybudování německé armády pod rouškou tak zvaného »evropského obranného spo-
lečenství«.

»Není nad mír nic milejšího k slyšení, nic příjemnějšího k žádání, nic lepšího k nalezení, vždyť mír, ten v sobě obsahuje všeliké dobro,« učí nás svatý Augustin. Hle, jaká je naše cesta! Vždyť Kníže míru nám přímo uložil: »Pokoj vám! Jako mne posílá Otec, tak i já posílám vás.« (Jan 20, 21.)

S velikou starostlivostí sledujeme události světové. Věříme, že je správné naše učení, které žádá, aby se spory řešily nikoli násilím, ale prostředky mírovými, rokováním, poradami a konferencemi v duchu porozumění pro spravedlivé nároky druhé strany, bez sobectví a postranních úmyslů. Přejeme si klid a mír, a voláme Vás, abyste spolu s námi pracovali k dorozumění na tomto světě, rozděleném a trpícím.

Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSR.

Na tomto prvním letošním zasedání zvolili přítomní nový ústřední výbor a předsednictvo Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSR, který jest vrcholnou organizací katolických kněží v našem státě. Do čela byl opět postaven ministr dr. Josef Plojhar jako předseda, místopředsedy byli zvoleni pověřenec dr. Alexander Horák, kapít. vikář Antonín Stehlík, probošt dr. František Drábek a pověřenec dr. Josef Lukačovič. Generálním sekretářem CMV byl zvolen kanovník prof. Josef Beneš. Do plna ústředního výboru bylo zvoleno 60 kněží ze všech diecézí. Předsednictvo které bude zasedati pravidelně každý měsíc, je patnáctičlenné a kromě výše jmenovaných byli do předsednictva zvoleni: Msgre E. Oliva, probošt a kapít. vikář litoměřický, Spect. Msgre dr. Josef Hronek, děkan bohoslo-
vecké fakulty pražské, L. Hronek, gen. vikář královéhradecký, A. Titman, kap. vikář českobudějovický, J. Kristek, kanovník brněnský, prelát J. Glogar, generální vikář olomoucký, A. Veselý, gen. vikář českotěšínský, dr. L. Škoda, šéfredaktor Katolických novin slovenských, dr. Š. Zárecký, kanovník a tajemník CMV na Slovensku, a J. Dočekal, kancléř kapitulní konsistoře pražské.

Zasedání se nemohl pro nemoc zúčastniti J. E. njdp. biskup dr. Antonín Eltschkner, který zaslal omluvný dopis, přijatý přítomnými nadšeným potleskem. Nej důstojnější pan biskup píše:

Zasedání se nemohl pro nemoc zúčastniti J. E. njdp. biskup dr. Antonín Eltschkner, který zaslal omluvný dopis, přijatý přítomnými nadšeným potleskem. Nej důstojnější pan biskup píše:

Draží spolubratři,

je mi velice líto, že pro různé choroby nemohu se zúčastniti Vaší schůze. V duchu jsem však mezi Vámi. My, ob-
ránci míru, jdeme správnou cestou. Je to vlastně jediná cesta, kterou kněz může jít. Neboť je to cesta v duchu evangelia. Kdyby Božský Spasitel chodil ještě po světě, byl by jistě mezi námi se svými apoštoly. Což nepřišel proto na svět, aby dal lidem mír? Což neřekl: »Pokoj svůj zřizuju vám, pokoj svůj dávám vám?« V kázání na hoře blahoslavi pokojné, neboť syny Božími slouiti budou.

Ruský překlad, zdá se, lépe vystihuje slovo »épacifici« Vulgaty, když praví: »Blaženny m i r o t v o r c y, ibo oni budou narečeny synami Božími.« Mírotvorcy to jest, kteří budou tvůrci míru, kteří mír tvoří, dělají. A to jsme právě my, katoličtí duchovní. Veškerá naše činnost směřuje k tomuto cíli.

Proto v duchu jsem mezi Vámi, modlím se za Vás a vyprošuji Vaším snahám hojně Boží požehnání.

S bratrským pozdravem

V Mikulově na Mor. 27. ledna 1954.

biskup Eltschkner

Na závěr zasedání zhlédli účastníci konference film »Zasedání církvi a náboženských společností Sovětské-
ho svazu v Zagorsku u Moskvy«.

ZEMĚDĚLSKÁ DRUŽSTVA OČIMA KŘEŠŤANA

Věřící lidé se obvykle na všechno dívají sub specie aeternitatis, to jest s větší perspektivy a s mravního hlediska. »Všeho zkuste; což dobrého jest, toho se držte!« (I. Thess. 5, 21) znějí slova Písma, jejichž moudrostí se přitom řídí.

Vláda naší vlasti provedla právě bilanci výsledků zemědělského družstevního hnutí. To je nám podnětem k tomu, abychom se také sami na tuto bilanci podívali, neboť mezi členy zemědělských družstev jsou i masy našich věřících.

»Já jsem cesta, pravda a život.« (Jan 14, 6.) Na tato slova zapomínají ti z našich spolubratří duchovních i věřících, kteří chtějí oblast své víry odloučit od života. Náš Spasitel prohlašuje za život sebe sama, jenž přišel, abychom život měli a hojně měli. (Jan 10, 10.) To neznámená omezení nebo okleštění života, nýbrž jeho veškerost se vším, co jest v něm dobrého, co je mravně dobré, ať je to dobro hmotné, fyzické či dobro duše.

Radostná budoucnost. Mezi tělem a duší člověka je těsná souvislost. Právě tak těsně spolu souvisí a v životě se prostupují dobro tělesné a duševní. Podněcují a

doplňují se navzájem, povzbuzují, porušují a zlepšují jedno druhé. Fysické dobro: to je prostředek, cesta, možnost a příležitost k duševnímu dobru. Duše: to je vzpruha, síla, moc, která může vytvořit a také vytváří fyzické dobro ve službách člověka. Není oblasti v životě, které by nebylo možno a i nutno se aspoň po některé stránce dotknout při vedení našich věřících, v našich kázáních, soukromých rozhovorech a radách. Naše doba stanoví zásadu: Nejvyšší hodnotou je člověk. Těto zásadě slouží a ji uskutečňují, uvádějí v život naše zemědělská družstva, a proto jsou nemálo důležitou složkou kněžské působnosti.

Postoj našich spolubratří duchovních v tomto směru má význam nejen pro ně jako jednotlivce, nýbrž znamená mnohem širší a dalekosáhlejší perspektivy. Představme si, jestliže naši věřící shledají, že k těm, kdo v zemědělských družstvech budují své štěstí, budoucnost a život, jejich kněz nejenže není spravedlivý, nýbrž že na ně nepohlíží s láskou, ale dokonce s neláskou, nesprávně, zaujatě, nespravedlivě a že podle toho s nimi také jedná, lze se pak tomu divit, postaví-li se proti němu?

Proto je důležité, aby postoj, pomoc a spolupráce našich spolubratří byly vždy správně zaměřeny k prospěchu a dobru věřících a lidu. — Cím radostnější bude život našich věřících, tím vděčnější budou také svému knězi, budou-li mít pocit a vědomí, že na zásluze o jejich štěstí se podílí také moudré slovo jejich kněze. Pak také radostněji a ochotněji přijmou jeho spirituální slova, promlouvající k jejich víře.

I s hlediska křesťanské morálky nemůže být krásnějšího cíle, než který sleduje družstevní hospodaření. »Družstevníci mají pilnou společnou práci zvýšit výnosnost půdy a užitek chovu zvířat a tak zajistit sobě a svým rodinám slušný, kulturní život na podstatně vyšší úrovni, než tomu bývá u příčinlivých středních rolníků.« Prostředkem k tomu je píle. Píle pak je křesťanskou ctností. Skromná Marta z evangelia měla tuto vlastnost, která došla také pochvaly Spasitelovy. — Společná práce je tou velkou uskutečnitelkou, a láska k práci je rovněž křesťanskou ctností. Také myšlenka kolektivnosti se shoduje s velkou křesťanskou ideou, že jsme všichni údý téhož těla a že zásluha jednoho je také zásluhou druhého. »Nehledejme jeden každý svých věcí, ale každý také toho, což jest jiných!« (Fil. 2, 4.) Pro takový život je třeba nezištnosti a obětavosti, které jsou neméně evangelickými hodnotami, při čemž jsou provázeny jistotou, že kolektiv je silnější než jednotlivci.

vec a že z bohatství a blahobytu uskutečněného kolektivem dostane se nezištnému pracovníku většího podílu než egoistovi, který by se hnál jen za vlastním prospěchem.

Není pochyby, že budoucnost patří kolektivnímu hospodářství, hospodářství větších a velkých celků. Na takových vykonají stroje na př. hlubokou orbu lépe než potahy. To platí nejen o orbě, nýbrž i o velmi mnoha jiných základních a důležitých zemědělských pracích. Věc má však další stránku, s hlediska morálky a člověka ještě závažnější než to, že jsem povinen vykonat práci co nejdokonaleji, tedy stroji, je-li to možné; jde o to, že stroje jsou pomocníky člověka, že mu snímají s beder nejtěžší část práce, že se nemusí hrbit nad prací od svítání do noci, že může žít zdravěji, že mu zbude více času na zotavení a na vzdělávání duše i ducha, na kulturu, která obohacuje život každého člověka. Může-li být něco mravnějšího a něco, co by více patřilo k poslání duchovenstva: sloužit lidem?

Proto uposlechněme i zde sv. apoštola, když praví: »Každý z vás snaž se prospěti bližnímu k jeho dobru, aby jej povzněl!« (Řím. 15, 2.) Vždyť druhý největší náš zákon zní: »Miluj svého bližního jako sebe sama.«

A tak se stane skutkem slovo žalmisty: »A páнем tě učinil nade vším dílem rukou svých.« (Žalm 8, 7.)

GALERIE VLASTENECKÝCH KNĚŽÍ

P. FRANTIŠEK PRAVDA (VOJTĚCH HLINKA), VLASTENECKÝ KNĚZ, SPISOVATEL

V malé české vsi Nekrasíně u Jindřichova Hradce narodil se v selském statku »u Hájných« manželům Vojtěchovi a Kateřině Hlinkovým dne 17. dubna 1817 synáček Vojtěch a vyrůstal se svými třemi sourozenci jako všechny vesnické děti. Jeho otec byl pilný čtenář bible, české kroniky a — herbáře, matka byla zbožná a vedla děti k Bohu. Vojtěch začal chodit do školy do Nového Ettičku, ale brzo si ho vzal k sobě strýc sládek v Klášteře u Žďáru na Moravě. Jeho živý charakter se projevil brzo. Když byl r. 1829 poslán do soukromé školy katechety Hackenberga, aby se naučil německy, pozval si učitel na svůj svátek svých deset žáků — pět chlapců a pět děvčat — pohostil je, hrál jim na klavír a vyzval je nakonec, aby si zatančili. Ale žádný z nich to nesvedl kromě jediného Čecha Hlinky, který je musel zaučit. Po úspěšné zkoušce z třetí třídy byl poslán r. 1830 na gymnasium do Jindřichova Hradce. Šel tam bez velkého nadšení, protože chtěl být myslivcem, ale s jeho osudem ho smiřovala naděje, že propadne a pak půjde na lesnictví, jak mu rodiče slibovali. Nepropadl však, i když se vyučovalo pouze německy. Jen kaplan Slaviček pořádal pro studenty jakési kursy češtiny, které byly brzo zakázány. Na studiích bydlel postupně u řemenáře, bednáře a mydláře, a v Praze, kam roku 1836 odešel na filosofii, u ševce. Čeština byla pro něho v té době pouhou dorozumívací řečí a sám vyznal při svých osmdesátinách Raisovi, Jiráskovi a Kvapilovi, kteří mu jménem »Máje« přišli blahopřát: »Vždyť já jsem, milí pánové, byl vlastně Němec. Ne Němec rodem, otec byl Čech, matka Češka, celý rod byl český, celá obec Nekrasín — ale školy byly německé, na gymnasiu v Jindřichově Hradci, na filosofii a v semináři v Praze vše vedlo se po německu, česky psátí jsme se nenaučili a sami potom po léta museli jsme pilně doháněti.« (K. V. Rais, Světozor 1897, str. 283.)

Lidu se však neodcizil. Chase, která se u jeho rodičů scházivala, často hrával k tanci a dokonce r. 1837 přinesl jim z Prahy nový tanec, polku. Při obzinkách hrál s dudákem dokonce až do rána, ponechav mu velkomyslně groše a dvougrošáky a sobě — slávu. Když

v sousední německé vesnici chtěli hrát studenti divadlo, napsal jim k tomu kus: Der Schneider als Prinz, což byl jeho literární debut, který měl velký úspěch, nikoli však další reprisy, protože parodoval pana starostu... O prázdninách se vůbec nevyhýbal ani práci, ani zábavám: s otcem chodil na ryby, pomáhal mu pálit kolo-maz, provádět opravy kolářské a bednářské, při čemž rozmlouvali o jeho studiích; s matkou zase vařil kořená a často si s ní — zakouřil!

Když r. 1838 dokončil filosofii, vstoupil podle přání svého i rodičů na theologickou fakultu do Vídne. V městském konviktu studovali vedle Němců také Poláci. V rozmlouvách s Poláky, národnostně uvědomělými, poznal, že má povinnosti k svému národu, jemuž upírají i nejzákladnější práva na vzdělání v rodné řeči reprezentanti právě toho národa, do jehož řad se stavěl. Proto již v druhém roce se s ním setkáváme v pražském semináři, kde se začíná učit spisovně češtině, navštěvuje přednášky prof. Koubka a jen velmi těžce přivyká českému pravopisu. Je už však uvědomělým Čechem a horlivě pracuje v intencích tehdejších probuzeneckých snah s alumný stejného smýšlení, u nichž je velmi oblíben.

Na kněze byl vysvěcen 31. července 1842, ale za kaplana byl ustanoven teprve r. 1843 v Kvílicích u Slaného na přímluvu přítele P. V. Štulce. Jeho kněžské i učitelské působení je poznamenáno horlivostí hned od počátku: pilně docházel i do vzdálené školy v Drínově, kam chodil i v noci, aby osadníkům mohl sloužit rorátní mši svatou. V postě kázával dopoledne i odpoledne, míval výklad i cvičení. Byl ve styku s okolními vzdělanými kněžími, Bol. Jablonským a kaplanem Mudrou, který v něm vzbudil zájem o přírodní vědy. Roku 1846 nastoupil místo v ústavu slepců v Praze, jejichž osud hleděl ulehčovat s úspěšností vpravdě křesťanskou. Ale již r. 1847 těžce onemocněl a zotaviv se nastoupil vychovatelské místo u barona Stumfедера v Hrádku u Sušice, kde zůstal až do smrti. Byl to Němec, ale Hlinka si získal jeho respekt, když se jednou rázně ohradil, aby se v jeho přítomnosti potupně o Čechích ne-

mluvilo. Když poznal, že u svého chovance Otakara může výchovou dokázat nejvýše, aby chlapec šťastně mezi svými žil a se ctí obstál ve svém okolí, učil ho tělocviku, přírodním vědám, truhlářství, lupenkářství, a nenadaný chlapec brzo překvapoval znalostí rostlin, zvířat a dovednými výrobky. Zemřel v triadvacátém roce života, jsa s láskou oddán svému učiteli, který dále setrval v rodině baronově.

Když V. Štulc založil časopis *Blahověst*, který znamená vyvrcholení katolicko-vlasteneckých tendencí, požádal Hlinku o příspěvek, který brzo došel a byl uveřejněn r. 1848 pod titulkem *Dvě svatby najednou* od Františka Pravdy, což bylo jméno kněze v povídce vystupujícího. Tak vznikl jeho pseudonym, jehož užíval po celý život. Stal se průkopníkem nového literárního směru: povídky pro lid, s náměty čerpanými z lidového prostředí, psané srozumitelnou mluvou a obohacené životními pravdami podle Aristotelovy zásady: myslí jako filosof a mluví jako dítě. Lid jim rozuměl, četl je rád a naučil se čísti. V kalendářích se dostaly i tam, kam jiná literatura nepronikla. Jakmile se Pravda objevil, přestává úpadek v povídkové literatuře, který ji tísnil od XVII. století. Poznal, že doba historického blouznění, kterou souhlasně s ním odsoudil Havlíček v České Včele, v literatuře svou roli dohrála, a proto své povídky oživuje postavami z české vsi a malého venkovského města, lidmi pracujícími v továrnách i na poli. — »V tom, že látky své bral z českých krajů, že předváděl postavy, jak je byl poznal, že snahou jeho bylo zachovati ducha lidí, je síla Pravdovy postavy... Pro lid český v nejtěžších dobách národa učinil Pravda mnoho — slechtíl, těšil, posiloval, povznášel« (K. V. Rais 1. c., str. 307).

Pro životní pravdivost příběhů a věrný obraz dobového prostředí jsou jeho povídky »pěkné obrázky kulturní, v nichž přišli kulturní historik uvidí celou širokou vrstvu národa, se všemi jejími ctnostmi i chybami jako v zrcadle« (F. Holeček, Hlídka 1906, str. 744). — A člověk poznává, jak prostý venkovský kněz neobjasně pranýřoval koristnický kapitalismus mravně zchátralého továrníka a zhoubu, kterou plodí jeho *Fabrika v Postupově*, že na principu křesťanské lásky a spravedlnosti chtěl stanovit povinnosti zaměstnavatelů vůči dělníkům v novele *David a Jonathan* a s drsností téměř naturalistickou líčí zhoubný vliv života na

duši dítěte v práci *Pražátko*. Prozíravě ve své době přesvědčoval o nutnosti zřizování nejen obecných škol, nýbrž i hospodářských, průmyslových, řemeslnických, i ženám přístupných, v povídkách *Rozličné školy a studie*, *Dcery komisarovy*, *Co jim scházelo*, aby zas vážné náměty vystřídal humoristickými črtami, jako jsou *Krejčí Fortunát*, *Pán z Podlesí*, *Lůla v boudě*, *Martinův nový plášť*, *Jeden ženich a dvě nevěsty* nebo veselými historkami ze života učitelského, *Jindy a nyní*, *Zábavy učitelovy*. Nejživotnější jsou kněžské postavy, které vystupují ne jako theologičtí učenci, nýbrž jako prostí, dobří a šlechetní lidé v povídkách *Farář a jeho scho-vanka*, *Farář na vsi a páni v zámku*, *Učitel a farář*, *Kající hřišnice*, *Blahoslavené vánoce*, *P. Tomáš a jeho pokladničky*.

O řešení národnostních a jiných problémů se často pokouší, ač je nemůže vyřešiti, neboť mu leží na srdci přesvědčit lid, že čeština není řečí sprostého lidu, což považuje za nejzlobnější předpoklad. Poslání studentstva v národě objasňuje črta *Z deníku Pavliny* a úkol řemeslnictva vylučuje *První čamara u nás*.

S živým realismem jsou podány: *Vávra kuřák*, *Matka studentů*, *Matěj Sprosták*, o němž Neruda (Čech 1865) praví, že jim »podal jednu z nejvýtečnějších povídek, jakými se honosí evropská literatura«. Pestrými barvami jsou podány genrové obrázky *Jeden ženich a dvě nevěsty*, *Moje láska*, *Sedlák Krupička*, *Nesvorná obec*. Vznášejícím dějem poutají a charakteristikou osob vynikají *Koňar Hejtmánek*, *Trnka pláteník*, *Vina a smír*; jsou však příliš moralisující.

V jeho pracích, jichž je přes dvě stě, je hodně povídek pro děti, které měl upřímně rád a jež mu rovněž láskou oplácely.

Smýšlením a životem byl pravověrným katolickým knězem, a přece se v jeho spisech nikde nesetkáme s hanlivou poznámkou o historických postavách našich jiného vyznání. Byl tolerantní, ne však ke hříchu, ať to bylo sobectví, pýcha, obžerství, jež nesmířitelně tepal. Až do své smrti 8. prosince 1904 byl neustále činný a zajímal se o veškeren kulturní život, jsa vážen všemi, kdo ho znali a milovali, takže mohl vpravdě napsat: »Hleděl jsem jiným dělati radost a oni mi ji také dělali.« J. B.

VLASTENECKÉ DUCHOVENSTVO V KULTURNÍCH A NÁRODNÍCH OBROZOVACÍCH HNUTÍCH BRATRSKÉHO POLSKÉHO LIDU V MINULOSTI

Nelze podceňovat bohatý příspěvek vlasteneckého katolického kněžstva v dějinách našich národů v minulosti. Sám prezident Kl. Gottwald ve svém dopisu Celoštátnímu mírovému sjezdu katol. duchovenstva v roce 1951 přímo vyvolal opomíjenou reminiscenci na význam vlasteneckých kněží v naší národní minulosti: »Jen si vzpomeňte, jak mnoho vykonali buditelští kněží pro obrození našeho národa...« Tato slova jsou a musí býti nutnou pobídkou k tomu, aby se revidovaly a oceňovaly zásluhy našich buditelských kněží v kulturních a obrozovacích hnutích našeho lidu. V galerii vlasteneckých kněží sledujeme profily našich předchůdců; v tomto článku věnujeme pohled bratrskému Polsku, kde paralelně s úsilím našich národů i osvobozený a svobodný polský lid vytváří zjevné doklady a vrstající hodnoty na výstavbě šťastnějších zítřků, mírové přítomnosti a budoucnosti své vlasti. A jako u nás, tak i v bohaté historii polského lidu shledáváme, že i zde se objevuje hodně kladných momentů, zářících příkladů a vzácných zásahů, jakými vlastenecké polské kněžstvo přispívalo k národnímu uvědomění, obrození a hlásání upřímné lásky k vlasti a k lidu. Jak mnozí z nich svou tvůrčí obroditelskou prací přispěli k zmnožení nových vědeckých a kulturních poznatků a otvírali cestu k vědeckému bádání!

Není zapotřebí vyzdvihovat přínos křesťanství v dějinách Polska, které obdobně jako u nás stálo u ko-lébky kulturního rozvoje polského lidu. Datum vzniku

polského státu se klade do X. stol. a prvním vládnoucím rodem měli být Piastovci. Skutečným historickým panovníkem byl kníže Mieszko (—992), pak Boleslav Chrabrý (992—1025) — (do období jeho vlády spadá i působení sv. Vojtěcha na území Polska — po něm Boleslav I. Krivoústý (1102—1138), na jehož dvoře působil mnich Gallus, veršovník a kronikář. A v dalším historickém vývoji setkáváme se se jménem Vincence Kaddlubka (zemř. 1223), krakovského biskupa, jehož kronika byla dlouho ve školách užívána jako rukověť vlasteneckého dějepisu. Vynikající postavou v červánčích polské historie a literatury je Jan Długosz (1415—1480), krakovský kanovník, který spisem *Historia polonica* trvale zakotvil v dějinách polského písemnictví. Toto své nejznamenitější dílo napsal z popudu svého představeného, biskupa Olešnického. Nebylo by správné nezmínit se, že byl vážným kandidátem na stolec pražského arcibiskupství. I když na sklonku svého života byl jmenován arcibiskupem ve Lvově, tento úřad nepřijal a nenastoupil. K latinským spisovatelům tohoto období patří ještě Mikuláš z Polonie, kněz Prowin, poznaňský biskup St. Ciolek a lvovský biskup Rehoř ze Sanoku. Tvůrcem polské gramatiky je krakovský kanovník Jan Parkosz (zemř. 1451). Nyní dostává polská národní literatura první pevné základy, z nichž rosl Zlatý věk polské literatury, za nějž je označováno období 1548—1606, který reprezentují především dva sú-

né zjevy: Mikuláš Rej a Jan Kochanowski, z nichž J. Kochanowski působil jako prelát-farář v Poznani. (Vysvěcen na kněze nebyl.) Vedle těchto kněží se zúčastnili literární-kulturního dění St. Grochowski (1554–1612), Kašpar Miaskowski (1549–1622), St. Orzechowski (1515–1537), Jan Dantyszek, veliký reformátor krakovské university biskup Petr Tomicki, Martin Kromer, autor polské kroniky: *De origine et rebus gentis Polonorum libri XXX* — z r. 1555, první překladatel a vydavatel Bible v řeči mateřské Jan Leopolda a Jakub Wujek. Nadšený kazatel Kryštof Warszewicki, učený kněz-hvězdář Bernát Wapowski, Ondřej Frycz Modrzezewski (1503 až 1572), kterého lit. historik K. Krejčí výstižně oceňuje slovy: »...zůstal věren prostému životu, pohyboval se mezi lidem a svými názory nejen že se plně oprostil od třídních předsudků feudálů duchovních a světských, ale odvážně bojoval za společenskou zrovnoprávnění a proti sociální krivdě vrstev utlačovaných« (c. d. str. 54). Rovněž zajímavá je postava kněze z reformačního období P. Petra Skargy (1536–1612), velkého myslitele, slavného řečníka a plodného spisovatele. Jeho sociální citění oceňují Pypin a Spasovič poukazem na tento markantně světlý rys jeho osobnosti: »Tisíce peněz šly jeho rukama, ježto dvorský kazatel býval i královým almužníkem — ale sobě nepřál ani groše, žil v dobrovolné chudobě, v těsné cele klášterní, odíraje se i nejmenší pohodlí« (c. d. str. 48), a jeho literární význam podtrhují: »Skargou důstojně se zavírá zlatá doba literatury polské. On přivedl prózu polskou k veliké dokonalosti.« (Tamtéž str. 51.) Podobně i náš historik Macurek: »...Skarga nebyl všední osobnost, nýbrž hluboký a vlastenecký myslitel« a dokládá: »vším tím se stává vzorem kazatelského umění ve své době i v budoucnosti« (c. d. str. 177). A konečně přímo uchvacující postava vědce myslitele Mikuláše Koperníka (1473–1543), jehož genia až dnešní doba důsledně a vysoce ocenila. Stačí zde poukázat na vpravdě mohutné ocenění, jež učinila Světová rada míru, když prohlásila loňský rok 1953 Rokem Koperníkovým. Při této příležitosti koncem května m. r. sešel se ve Varšavě výbor pro uctění Koperníkova jubilea, jemuž předsedal sám předseda Rady ministrů republiky Polské Bol. Bierut a záštitu nad Koperníkovými oslavami převzal předseda Stát. rady Aleks. Zawadzki.

Od poloviny 17. stol., v období dozrívání ostrých reformačních a protireformačních snažení, když se v Polsku uplatňuje tak zv. »liberum veto«, které mělo být symbolem »svobody« bohaté šlechty na jedné straně a neštěstím Polska a jeho lidu na straně druhé, upadá vysoký rozmach a vzepětí polské literatury, ale i přes to neupadá iniciativa obětavých vlastenců. Mezi nimi se opětovně objevují četná jména z řad národně uvědomělého kleru: vyniká Šimon Starowski (zemř. 1656), který ve spisku *Pravý rycerz* (z r. 1632) podává dobový profil polského šlechtice. Větší zájem soustředil na zpracování historických osudů svého národa. Vlasteneckým duchem a láskou k pokořenému a bitému polské vlasti je proniknuto jeho dílo *Lament utrapionej matki Koroni Sarmatska*, t. j. *Polska* (cca r. 1628). Rovněž vyniká pro okázalost hlubokého národního uvědomění jeho spis: *De claris oratoribus Sarmatae* (z r. 1628), ve kterém zdůrazňuje, že nemůže v Polsku být občanem ten, kdo »krásně a hladce neumí řečnovati o jakémkoliv předmětu nejen po latině, nýbrž i v jazyku vlastenském«. O blaho lidu se zasloužili i Jan Daniel Janowski, Minasnovicz, Rzewuski a j. Vynikající postavou své doby je i piarista Stan. Konarski (1700–1773), který svou literární působnost zahájil velikým dílem souborného vydání polských zákonů v 6. svazcích, známých hlavně pod jménem *Volumina legum*. Zasloužil se o reformu polského školství zaváděním mnohých pozoruhodných novot, které inklinovaly k duchu pokrokovosti a zejména umožňovaly přístup ke školnímu vzdělání i sociálně slabším vrstvám. Konarski zasáhl i do tehdejšího polského dramatického umění svými ostrými poukazy na to, aby i v tomto směru se uplatňovala život-

nost, reálnost a kladný výchovný element. Na odpor se strany konservativců narazilo jeho monumentální dílo státnické: O účelném způsobu sněmovního jednání z r. 1760 a stalo se základem všech pozdějších reformních úsilí. Právem lze Konarského charakterisovat jako průkopníka, který spojuje pokrokové smýšlení s novými výrazy uměleckými i stylistickými a stává se tak formovatelem nové doby a společnosti, která překonává staré způsoby a formy feudální.

Ve všech periodách společenského vývoje v Polsku nalezneme mnoho význačných zjevů statečných a věrných synů lidu z řad polského kněžstva. I v době nástupu kapitalismu, který zlikvidoval prohnílý a zmírající feudální systém, s radostí konstatujeme činnost duchovenstva, ke které se zařazují tak pozoruhodné světlé postavy jako: Naruszewicz, Krasicki, Kollataj, Staszič a jiní. Z těchto biskup Adam Naruszewicz (1733–1796) je v pravém slova smyslu zakladatelem novodobého polského dějepiscetví svým dílem *Historja narodu polskiego* (vyšlo v l. 1778–86). Naruszewicz vynikl i jako lyrický básník a satirik. Ignác Krasicki (1735–1801) v dějinách polské literatury je oceňován jako největší a nejvýznamnější básník po Kochanowském a před Mickiewiczem. Udivuje nás jeho literární aktivita, všestrannost, ironie mistrně vystupňovaná až v ostrý sarkasmus, který se nezastavuje ani před hřívivým životem královské společnosti, šlechty a církevních představitelů. Překvapuje nás a udivuje — když to čteme v podání biskupa a později arcibiskupa hnědeňského, ale není možno uzavřít tyto poukazy zdůrazněním, že Krasicki i ve svém vysokém hierarchickém postavení zůstal čistým a nezločným charakterem věrného učeníka Kristova a bojovníka za práva svého ujařmeného lidu. Krasicki je výrazným antitypem zešlechtělé a zpanštělé hierarchie, která se buď stavěla lhostejně, nebo docela reakčně ke osvobožovacím úsilím vlastního lidu. V polské literatuře Krasicki zaujímá místo zvlášť privilegované jako všestranně iniciativní a obdivuhodně produktivní lyrik, satirik, epigramista, překladatel, theoretik, bajkář a romanopisec.

Další zářivou osobností polského vlasteneckého duchovenstva je Hugo Kollataj (1750–1812). Pocházel z chudé šlechtické rodiny. Po studiích v Krakově a za hranicemi se vrací zpátky do vlasti, pracuje na vydání nových školních učebnic a je pověřen reorganizací krakovské Akademie. Postavil se proti všemu, co brzdilo vědecký pokrok, utlumovalo národní uvědomění a bylo v rozporu se zájmy a prospěchem polského lidu a jeho kultury. Tak se dostává do sporu se svým ordinářem. Ale Kollataj neustupuje a nevzdává se. Jeho neochvějný postoj vítězí a z krakovské Akademie vytváří opravdu moderní ústav. Z Krakova byl odvolán do Varšavy, kde spolupracuje s vedoucími pokrokové strany ve Výchovné komisi památného 4letého sněmu. Je autorem Ústavy 3. máje, jež byla povzbuzujícím příspěvkem pokrokových poslanců, kteří se snažili radikálně proboujet své reformní dílo, vrcholící ve slavné Kosciuszkové povstání. Kollataj sdružil ve své Kužnici Kollatajovské skupinu publicistů a literátů radikálního směru, s kterými pohotově a směle reagoval na všechny události své doby formou satirických veršů, proklamací a prózou i drobnými tisky. Zvlášť se oceňuje jeho anonymní spis ve třech částech, který byl adresován St. Malachowskému, reprezentantu pokrokové skupiny poslanců a tehdejšímu předsedovi sněmu, v němž se dožaduje uskutečnění mnoha práv pro všechny. Píše: »...ať bílý či černý, nevolník, ať úpí pod přemocí nespravedlivého práva nebo pod okovy — jest člověkem a ničím se od nás neliší.«

Ve stopách Kollatajových vytrvale šli věrní spolupracovníci jak z okruhu laiků, tak i duchovenstva. Z nich zejména vynikl piarista prof. Fr. X. Dmochowski, farář Frant. Zablocki a »otec polské demokracie« St. Staszič, dále Pavel Woronicz (1757–1829) — pozdější primas Polska, který i v této vysoké funkci vždy odhodlaně stojí v čele všech významnějších kulturních hnutí tehdejšího Polska.

Po tragickém pádu Polska, po zlomených snahách

zajistit polskému lidu naprostou svobodu, zmenšuje se tvůrčí aktivita, ale nezmenšuje se odpor a nenávisť k vládnoucím kruhům. Jak na domácí půdě, tak i v emigraci se projevuje odhodlaná vůle polských vlastenců dát a zajistit národu a celé vlasti svobodu, ztracenou samostatnost a zhamobené právo. Z tohoto období lze poukázat na čilý styk polských buditelů s českými průkopníky národního uvědomění.

Literární historik K. Krejčí jadrně poznamenává: »Většina těchto badatelů byla v živých stycích s českými buditeli, korespondovala s Dobrovským a Hankou, jejich díla byla podnětem a důležitou pomůckou děl Jungmannových, čerpal z nich Kollár pro svou ideologii slovanskou, navazoval na ně Šafařík. Ve varšavské učené společnosti také po první byla věnována pozornost obrozenému národnímu životu v Čechách památnou přednáškou Rzut oka na literaturu česká, kterou pronesl r. 1804 vilenský biskup Jan Nep. Kossakowski (c. d. str. 206): »... V této době působil ve Vilni i jiný obětavý vlastenecký kněz děkan Josef Mickiewicz, podporovatel sociálně slabších studentů. K němu se nastěhoval v r. 1815 a u něho prožil část svých studentských let z největších polských básníků Adam Mickiewicz. V r. 1842 zakládají v Římě kněží Kajsiwicz, Semenka a Jelowicki: Zgromadzenie Zmartwychwstań Pańskich — původně vojáci a účastníci všech bojů v povstání. Úlohou tohoto sdružení bylo propagovat v katolické Evropě národně-osvobozenecský boj polského lidu. Objevuje se jméno Makryny Mieczysławské, s kterou byli ve styku i ostatní polští emigranti Wyspiański, Slowacki. Konečně nelze neuvést přímo uchvacující postavu kněze Petra Ściegienného, původce velikých selských hnutí v kraji kieleckém, spravedlivým hněvem naplněného odpůrce bohaté a vykořisťující šlechty, která v jeho očích byla »největším vrahem a zlodějem«. Pocházel z chudé a početné rodiny poddaného sedláka. Napsal známý revoluční spisek Złota Książeczka, v němž vyličil bídu svých krajanů. Ukázal na nespravedlnost jejich postavení a volal po otevřeném boji proti pánům. Dovolával se i autority hlavy Církve, aby získal naprostou důvěru rozbourřených sedláků. V roce 1844 zorganizoval otevřené povstání, které bylo zrádnou šlechtou a pomocí ruského cara potlačeno a Ściegienny pak byl krutě odsouzen a potrestán. Odsoudili

ho k trestu smrti, který mu byl pozmeněn na doživotní nucenou práci. Na základě těchto revolučních výbuchů vyrůstají v Polsku další hnutí, která organizují Edv. Dembrowski a Henryk Kamieński. Dembrowski byl hlavou velké vzpoury sociálního charakteru z r. 1848 v Krakově. Vydal řadu dekretů o zrušení roboty, poddanství, desátku a pod. K tomuto programu Dembrowského se přidali i horalé z Chocholovska pod vedením svého vůdce kněze Leopolda Konietowicze. Tato hnutí byla vysoce oceněna samotným Marxem a Engelsem.

Kněžími Ściegiennym a Konietowiczem uzavíráme naše pohledy na příspěvek vlasteneckého duchovenstva v kulturních a národně-osvobozovacích hnutích bratrského polského lidu, doplňuje je poukazem na velké oběti, jež muselo polské katolické kněžstvo přinést za nacistické okupace v letech nedávných, kdy 3.646 polských katolických kněží bylo mučeno v nacistických koncentracích, z nichž 1996 se již nikdy nevrátilo ke svým věřícím. Když K. Dočkal ve svém příspěvku: Z polských dějin v sborníku Čtení o Polsku píše o knězi P. Ściegiennym, že je krásným příkladem vlasteneckého kněze — dokládá důrazně: »jakých bylo v polských dějinách mnoho« (c. d. str. 70). Ano, v polských dějinách bylo mnoho statečných vlasteneckých kněží, jejichž památka je a bude vzácným příkladem a posilou pro všechny generace současných i budoucích kněží, kteří s lidem a pro jeho nejvyšší blaho budou i nadále pracovat k výchově nového, lepšího a šťastnějšího člověka, usilovat o dokonalejší lidstvo, zbavené přítěží sobeckosti, nenávisť a vykořisťovatelské závisti, učíce jej lásce k míru a k člověku.

P. Emil Korba

Prameny: 1. Pypin i Spasovič: Historie lit. slovanských, II. díl, v překladu A. Kotíka, Praha 1882, str. 1—243. — 2. Spemanns: Goldenes Buch der Weltliteratur, Stuttgart—Berlin, 1900, str. 593—606. — 3. J. Macūrek: Dějiny polského národa, Praha 1948. — 4. M. Jastrun: Mickiewicz, v překl. E. Sojky, Praha 1951, str. 23, 332—340, 440. — 5. Čtení o Polsku, Praha 1952, str. 48—84, 405—446. — 6. Wierni kościolowi i ojczyźnie, Varšava 1952. — 7. K. Krejčí: Dějiny polské literatury, Praha 1953. — 8. Časopis Nové Polsko, č. 7, Praha 1953.

KNĚŽSKÉ PROFILY V DÍLE ČESKÝCH SPISOVATELŮ

(Pokračování)

V povídce „Miličova kletba“ je ústřední postavou známý kazatel z doby Karlovy Jan Milič z Kroměříže, který dovedl v tvůrčí tvář pokárat i samotného císaře. Jeho dílo křesťanské lásky se neomezuje pouze na kazatelnu. Vyhledává nejubožejší z ubohých, padlé dívky, které zachraňuje v útulku zvaném Jerusalems. Jednu z nich, Keruš, vyláká odtamtud syn hofrychtěře Posenbacha, Hync, na tvrz Přemýšlení. Milič se vypraví nejprve za otcem, a když jej ten posupně odbude, jde za zhýřalcem do jeho doupěte, aby nešťastníci po druhé zachránil. Keruš, jakmile ho spatří, vrhne se mu k nohám a prosí, aby ji vysvobodil. Hync ji chce násilím zadržet, ale když pozná, že tvrz je plna sedláků s podávkami a cepy v rukou, kteří přišli z obavy o život milovaného kazatele, tu udeří kněze v tvář, načež mu Milič odpoví: „Za to tě bude, chlapče, soudit Bůh, já nikoli. Chtěl jsi k posměchu učiniti mě a budeš k posměchu hroznému jednou sám... Povstanou v Čechách časy, že vám, vy cizinci, přecházeti bude zrak i sluch, kdy budete volati: Hory padněte na nás... Hory se nehnou a bude vás tenhle lid, tenhle český, ryzí, nezkažený lid trestati, že byste se viděli raději několik sáhů pod zemí. A jestli se podaří někomu z vás ujiti, s hanbou odtáhnete... Náš lid vám zaplatí, jen až se mu otevrou oči, až vás důkladně pozná, až vám s pokryteckých tváří strhne škrabošku...“ Keruš dlouho potom, při bitvě na vrchu Vítkově, svými vlasy uškrtí svého svádce, který je ovšem mezi útočícími Němci. — I zde v prostředí zcela odlišném časově je katolický

kněz vzorem nesmlouvavosti, když jde o zákon Boží, i neústupnosti vůči světské vrchnosti, když jej usiluje potlačit.

V románu „Bludné duše“ vytvořil Třebízský dva typy kněží: kompromisního, k vrchnostem uctivého faráře, a buditele, nesmlouvavého ve věcech víry a národa mladého kaplana. Bylo to v době, kdy „po Čechách panovalo tenkrát ticho; někdy ovšem bylo vyrušeno výstřely bělokabátníků do selských tlup, ale jen velmi zřídka. Chtěli se vzpřimiti, chtěli býti jako lidé s nesmrtelnou duší a ne jako němá tvář. Chtěli pánům povědět, že ta půda, kterou musejí pro ně zaorávat, ze které pro ně svážeji do stodol Boží úrodu, že je česká půla druhého tisíciletí, že patří jim a oni sami sobě.“ — V této době očekává usměvavý farář svého kaplana, který konečně po krátkém bloudění přijde a vítá ho srdečně: „Ve mně naleznete pravého a upřímného bratra... Nechci vám býti představeným, ale přítelem, rádcem, bratrem, otcem.“ Mladý kaplan „rodiče měl chudícké. Vyživil ho svými mozoly a vychoval ho Pánu Bohu. Starý otec posílá synovi do Prahy poslední tolar, maticka upekla mu vždycky pletence z vejčáčky a sami, chudáci v chaloupce s doškovou střešinou, jedli suchý, okoralý chléb“. A Třebízský dodává: „Tak vychovávali do dneška ne jedni rodičové své syny Pánu Bohu.“ V prvním kázání rozvinul kaplan svůj program: „Narodil jsem se pod doškovou střešinou, jako jsou ty vaše zdejší, vyrostl jsem mezi lidem, který myslí a cítí jako vy, přicházím mezi vás, abych žil s vámi, abych

politice USA, ač právě opak je pravým posláním křesťanství.

Časopis »Tunis Soir« přináší z amerických pramenů zprávu o akci některých amerických občanů, kteří se pokusili přimět čelné představitele katolické církve USA, aby se vyslovili k »neamerickému výboru« Mac Carthyho a k pronásledování demokratických občanů. Kardinál Spellman, nejvýznamnější mluvčí americké katolické hierarchie, vyslovil se ve své odpovědi jednoznačně pro MacCarthyho fašistický výbor a prohlásil, že činnosti tohoto výboru není americká »čest a patriotismus« nijak dotčena. Spellmanovo prohlášení vzbudilo v USA velký ohlas.

JIŽNÍ AFRIKA

Zpráva o zasedání Světové rady církví, které bylo uskutečněno v Lucknowě v severní Indii, označuje rasovou politiku v Jižní Africe za nekřesťanskou. Podle této zprávy žádala SRC, aby byla jihoafrická rasistická národnostní politika odsouzena. Je zajímavé, že SRC pod tlakem postoje národů z koloniálních a polokoloniálních zemí sice protestuje proti bezohlednému rasismu jihoafrické vlády, ale proti stejnému rasismu se strany fašistických živlů v USA neprotestuje. Vždyť život černochů v USA, jejich vykořisťování a vraždy, je stejný jako pod knoutou fašistické vlády Jižní Afriky. Patnáct milionů černochů v USA je fakticky zbaveno občanských práv. Černoši musí žít ve zvláštních koloniích a osadách, v ghetech amerického ražení. Je jim zakázáno navštěvovat nemocnice, restaurace, kina, divadla, knihovny, které jsou určeny pro bělochy. Nemají práva jezdit v železničních vagonech, v nichž jezdí běloši. Černochovi, který poruší tato tvrdá ustanovení, hrozí smrt. Soud Lynche, svémocný soud davu. Černochovi může zabít každý běloch a soud se vždycky postaví na stranu vraha. Americký duchovní Harrison ve svém projevu před kukluxklanskými bandity prohlásil: »Před tváří boží není hříchem zabít černocho, protože černoch je totéž co pes.« Proti téhle rasové nenávisti, proti těm, kdož řídí osudy USA, které lze skutečně obvinít v genocidy, t. j. z masového vyhlazování lidí podle rasových,

národnostních nebo náboženských znaků, proti této rasové nenávisti se SRC postavit bojí. I to je znakem postavení SRC, která když donucena, sahá po menším zlu.

ANGLIE

Jak se vede na západě v kapitalistickém světě duchovním, jak často žijí přímo bídně, podává svědectví zpráva z Anglie. Farář Wesley Heming, žijící v Chedworthu v západní Anglii, ve svých 39 letech se musil vzdát svého místa a stát se zaměstnancem odborové organizace. Musel tak učinit proto, že jeho paní očekává dítě a on pro ni nemá peníze. Jeho příjmy jako faráře v Chedworthu dosahovaly pouze 250 liber šterlinků ročně, t. j. asi 30.000 Kčs. Z toho ovšem nelze v dnešní Anglii být vůbec živ. Farář až dosud musil si přivydělávat jako pekařský pomocník v místní pekárně. Chtěl tím dosáhnout potřebných peněz a zůstat věren svému povolání. Avšak církev, když se dověděla o jeho vedlejším zaměstnání, zakázala mu pokračovat v práci za odměnu, aniž by sama byla s to zvýšit mu plat.

Tento případ není v Anglii, v tamních poměrech, ojedinělým zjevem. Špatná situace anglických duchovních vedla k tomu, že od roku 1914, kdy bylo v Anglii 22.000 kněží, jejich počet neustále klesá. Dnes působí pouze 13.680 duchovních. Přes nesmírnou drahotu a přes náklady vynaložené na vzdělání kněze dostává téměř polovina anglických duchovních roční plat, který je pod hranicí výdělků nevyučených dělníků.

JAPONSKO

USA se často vydávají za ochránce křesťanství. Jak vypadá tato křesťanskost v praxi, dokládají američtí vojáci v Japonsku i v jiných zemích, stojících pod okupací Ameriky. Na jednom z indických zasedání Světové rady církví se hovořilo o vzrůstajícím počtu mšíenců v Japonsku od doby, kdy byla zahájena okupace Američany. Zpráva zde tlumočená je dokladem násilnické podstaty kapitalistického světa a dokladem násilnického chování amerických vojáků v Japonsku. Dokladem, jací jsou Američané »ochránci« křesťanských zásad.

NÁŠ ZÁPISNÍK

INSTALACE V LIBERCI

V neděli dne 24. ledna t. r. prožívali věřící krajského města Liberce velmi slavnostní okamžiky instalace svého milovaného duchovního správce P. J. Vraštila, který v tento den byl instalován J. M. nřdp. litoměřickým Ordinářem na místního infulovaného arciděkana. Slavnost instalace začala kázáním vdp. P. Klapucha, administrátora fary ze Sobotky. Vdp. kazatel představil vdp. arciděkana Vraštila jako kněze, který vždy a za všech okolností šel vytrvale se svým lidem, jako milého a obětavého pastýře, vzdělaného a příkladného kněze. Pak následovala pontifikální mše sv., kterou společně obětovali nřdp. Ordinář litoměřický Msgre E. Oliva s nově instalovaným arciděkanem za účasti kleru a bohoslovců litoměřického semináře. Po slavnosti v aule arciděkansského úřadu pozdravili vdp. P. Vraštila zástupci kněží, KNV a ONV, věřících a ostatní osobní přátelé. - M. B.

PÉČE O CÍRKEVNÍ PAMÁTKY

V roce 1953 bylo v naší republice na opravu kostelů a jiných církevních budov a památek věnováno

14,356.900 Kčs (nové měny). Za poslední čtyři roky od vydání zákonů o péči státu o církev, vyžádaly tyto opravy částky 59,165.900 Kčs. K nejnákladnějším pracím patří opravy kostela a ostatních církevních budov Na Slovanech v Praze, těžce poškozených americkým náletem. Až dosud zde byly provedeny práce za více než 6 milionů Kčs nové měny. Velkým nákladem byl opraven cenný gotický chrám sv. Martina v Sedlčanech, kde se nyní restaurují i pobožené hradby, které z tohoto kostela tvořily jakousi tvrz. V Bechyni byl loni nákladem téměř 100.000 Kčs opraven stavitelsky cenný hřbitovní kostel sv. Michala archanděla. V Havlíčkově Brodě byla ukončena generální oprava horního kostelíka sv. Kateřiny, který pochází ze 14. století a je jednou z nejvýznamnějších památek Jihlavského kraje.

ITALSKÝ KATOLICKÝ SPISOVATEL

Igino Giordani, z jehož děl jsme přinesli ukázky, napsal o vánocích překladateli svých spisů: »Pracoval jsem tato léta na tom, abych propagoval city míru a dokazoval, že válka by byla zkázou Evropy (a nejen Evropy).«

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník IV. - Číslo 3. - V Praze dne 1. března 1954.

ČESKÁ KATOLICKÁ CHARITA

upozorňuje, že ústavní a sociální oddělení Charity je v Praze III, Sněmovní č. 9. Zde se přijímají návštěvy, týkající se umístění osob v charitních ústavech a přihlášky na vyšetření a ambulantní léčení v diagnostické stanici Charity pro choroby stáří. Všechny ostatní úřadovny ústředí Charity a Chránové služby jsou v Praze II, Vladislavova 12. Zde je také rekreační služba Charity.

KULTURNÍ KALENDÁŘ NA BŘEZEN 1954

Z různých kulturních dat připadajících na letošní březen uvádíme:

6. březen 1929:

Již čtvrt století uplynulo ode dne, kdy v Praze zemřel Josef Holecěk, jehož stých narozenin jsme vloni vzpomínali (narozen 27. 2. 1853 ve Stožicích u Vodňan).

Holecěk jest jeden z nejsvěřádnějších našich spisovatelů, jehož dílo vyrůstá z hlubokých kořenů lidových a navazuje na živé tradice našich buditelů.

Jeho realistické umění je prochnuto od začátku až do konce vášnivou láskou k lidu a plane z něho ohnivý přesvědčení o nutnosti spolupráce slovanských národů v čele s velikým Ruskem.

Básnické překlady poesie slovanských národů i vlastní práce ze života jižních Slovanů i jihočeská eposej »Naši« byly odvážným činem v jeho době, jež si libovala v bezduchem poklonkovaní před kapitalistickým Západem a buržoasním kosmopolitismem.

Ve věku 34 let poznal po první Rusko, jež pak navštívil ještě několikrát. Tyto cesty způsobily v jeho čistém srdci zrození nezlomné víry v osvoboditelskou úlohu ruského lidu a v jeho veliké dějinné poslání. Správnost tohoto odhadu potvrdila pak slavná naše doba, takže Holecěk (viz »Rusko-české kapitoly«, »Zájezd na Rus«) promlouvá stále i našemu radostnému dnešku.

7. březen 1799:

Před 155 lety se narodil ve Strakonických František Lad. Čelakovský (zemřel 5. 8. 1852 v Praze), pěvec »Růže stolisté« (r. 1840), autor »Ohlásů písní ruských« (r. 1829), »Ohlásů písní českých« (1839), přítel vlasteneckého kněze Josefa Kamaryty, žák Bolzana a Josefa Jungmanna.

Putuje po Čechách, sbírá národní písně, koná botanické procházky (»Květinové epigramy«), vydává »Dodatky k slovníku Josefa Jungmanna« (r. 1851), čítanky pro české střední školy, »Mudrosloví národa slovanského v příslovích« (r. 1852).

Existenční starosti ho donutily v r. 1841 přijmout místo profesora slavistiky ve Vratislavi a teprve po 8 letech jest volán na pražskou universitu. Rozsáhlá jeho práce vědecká, literární a umělecká sloužila vždy oddané národu, který jej vděčně vzpomíná.

11. březen 1544:

Je tomu 410 let, co básníku Bernardu Tassoovi se narodil v Sorrentu jeho syn Torquato, který leskem svého jména daleko zastínil slávu svého otce. Torquato Tasso, poslední slavný básník italské renesance, uzavírá tuto skvělou periodu italského básnictví. Jeho neklidný duch a rozhárané poměry středověké Itálie štvály básníka »Osvobozeného Jerusalema« z místa na místo, až uštván a na duchu podloměn umírá 25. dubna 1595 v Římě, dříve než na jeho hlavě spočinul vavřínový věnec korunovaného básníka.

Ušlechtilá forma, nádherná dikce, neobyčejná hudebnost verše a jeho zpěvnost, lůzná a duchaplné epizody, jakož i souměrnost jeho stavby — jsou dodnes trvalými hodnotami, uctívanými celým kulturním světem.

25. březen 1929:

Otakar Březina, zemřelý před 25 lety v Jaroměřicích u Moravských Budějovic, narozený 13. 9. 1868 v Počátkách, jest význačný český básník a myslitel. Jeho knihy »Stavitel chrámů« (r. 1899), »Ruce« (r. 1901), »Hudba pramenů« (r. 1901) jsou ukazatelem jeho vývoje a bohatého duševního života: od subjektivního pesimismu, mnohdy kosmického rázu, k entusiastickému pocitu všesvětového bratrství, od citového a smyslového impresionismu bolestně zatřpklého k metafysice a k mystice, od náladové lyriky o utrpení, odříkání a smrti k lyrické a dithyrambické poesii sborové.

Březina ideově zpracoval prvky mystiky platinovské, katolické a indické v organickou jednotu.

Středověká koncepce tajemné viny a očistné bolesti způsobila, že básník zakotvil v kladné mystice a v opojení z Boha a vesmíru, s pocitem kosmického bratrství.

Vyznáváje transcendentální účelnost umění, pojímá Březina básnictví tendenčně jako službu života v Bohu a věčnosti.

26. březen 1874:

Osmdesáté narozeniny Oskara Nedbala (nar. v Táboře) jsou nám připomínkou autora bohatého muzikálního fondu, který svůj život zasvětil výhradně lehké hudbě.

Přes skladatelskou virtuositu a vtipné jednotlivosti nerozšířil však Nedbal hranice českého skladatelského umění, ježto jeho tvorba nese zřejmou pečť eklektismu.

Řada operet (na př. »Cudná Barbora« [r. 1910], »Polská krev« [r. 1913], »Vinobraní« [r. 1917]) i baletů »Pohádka o Honzovi« (r. 1902), »Z pohádky do pohádky« (r. 1908), »Princezna Hyacinta« (r. 1911) — jsou díla trvalé hodnoty.

Tragická smrt skladatele v Záhřebě (24. XII. 1930) ukončila život tohoto nadaného umělce, který neměl vždy na různých ustláno a kromě zmíněné své činnosti se zasloužil též o propagaci naší klasické hudby jako violista »Českého kvarteta«, i uspořádáním zájezdu opery Slovenského národního divadla v Bratislavě, ježto byl tehdy ředitelem, do Španělska v roce 1924.

NA NAŠICH KŮRECH

U sv. Jakuba v Praze.

Chránový sbor, který řídil prof. Ladislav Svěčený, zpíval tentokrát »Mši solemnis«, kterou napsal Karel Vedral. Skladatel téměř neznámý a přec výborný, jak ve své hudbě církevní, tak světské. Jeho mše »solemnis« je dílo mládí, jako jeho sólistická moteta — ze skladeb lze pocítovat silnou tvořivost hudební, oploďňovanou široce rozepjatou a zkušeností podporovanou představivostí; skladebná technika je účtyhodná, jako bývá u žáků Vítězslava Nováka; dík jí neupadá skladatel do všednosti, vždycky hledá a šťastně nalézá. Také školení u Mistra Jaroslava Křičky skladateli prospělo. U mše »solemnis« zajímá nejdříve celková koncepce, která je z míry rozlehlá a v původním znění spíše by se hodila jako velká kantáta do koncertního prostředí, kde k jejímu monumentalismu by velmi prospěla instrumentace (dosud je mše opatřena varhanovým doprovodem). V úpravě pro mešní officium znění mše bylo zestručněno a vyhovuje pro časový průběh mše sv. Sledujeme-li jednotlivé oddíly mše, začíná se nám brzy objevovat, že bohatý je zásobník projevových prostředků skladatelových, že jich využívá všech a zkušeně; skladatel se snaží usilovně, aby technických možností vesměs dobové ražby (ale vždycky slohově, t. j. církevně a kulticky vypravených) užíval pokud možno ke konkrétnímu zobrazení textů, které mše v sobě má. A poznáváme hned v Kyrie, jakým rázem skladba se bude ubírat: je to modlitba, vzývání Boha Otce i Boha Krista, jež z meditativního tónu se zvedá k adoraci těchto dvou Božských osob, k adoraci, která se místy dopíná až k nejvyšší ušlechtilému církevnímu pathosu, aby nakonec přešla v mírnější prosebný tón. Gloria, to vcelku skvělý projev hymnické monumentality, protnutý strhujícím meditativním středem v »Qui tollis« (samotný soprán). Credo je nejvyšší účastným vyznáním víry in tóno iubiló, jak se liturgicky tato část pojímá. Ve skladatelových obrazech, které v plynulém toku za sebou sledují, právě hudba ve skladbě dovede obsahovou účinnost v jednotlivých člancích v citech vysoko povznášet, a to ve všech povahových základních, nevýjimajíc ani nedostupná tajemství (Et incarnatus est — samotný soprán), zrovna jako epickou líceň. V Sanctus zas hymnický pathos církevní, v Benedictus rozepívá se sbor ve výsostně jemnou adoraci Boha Krista vstupujícího po proměňování ve chrám Boží. Agnus je prosebnou modlitbou ke Kristu Pánu zvlášť zvrucněného původu. Snad ne zbytečně aspoň v náznačku vypsál jsem to podstatné, co ve mši Vedralově je (po výtce po stránce obsahové). Po stránce reprodukce, již dílo to skladebně teprve užívá, spájela se skladba ideálně s reprodukcí. Kdybych měl nyní popsat stručně práci znamenitého sbormistra prof. Lad. Svěčeného a vynikajícího sboru, který řídil, mohl bych, pokud se obsahu, zejména pak zobrazování slovných základů mešního textu týká, jenom opakovat to, co bylo uvedeno o skladateli. Prof. Svěčený se svým sborem ztotožnil se se skladatelem; sbormistr vydal nejlepší ze sebe a vytěžil z toho, co nejlepšího sbor mu dovedl dát. Jen ještě poznámku k reprodukci připojit musím. Týká se toto projevovacích prostředků a jich využití k průkresu a vybarvení jednotlivých obrazů: v melodické

lince vystihl sborníkem šťastně zpěvnost, jež je podmiňována legátovým výrazem, pak harmonické novosti (ať v akordech či jich spojích); stejně se to týká vícehlasu (polyfonie, hlavní složky skladatelova projevu); samostatně vedené hlasy vyznívaly přesně a ve skvělých timbrech; rytmus přesný a přece vázaný na výstihy zobrazovací; a ještě aspoň dynamika: živá a zas přizpůsobená církevnímu slohu jako složky předchozí. Mohu skončit s upozorněním na výkon varhaníka Ropka: Obtížný varhanový doprovod vyznačoval se pečlivostí a správně uplatňoval svou akci jako činitel vedle sboru a pomáhal věru vydatně v kresbě i barvách k jedinečnému výstihu skladby. —a

ZAJÍMAVOSTI

Košile — přepychem

Salomon, vévoda bretaňský, poslal papeži Adrianu II. na důkaz úcty třicet košil. Byl to tehdy přepychový předmět a v XI. století bylo zvykem mezi urozenými osobami, že si dávaly darem několik košil.

Košile, jaké nyní nosíme, se objevily teprve ke konci římského impéria. Trvalo však velmi dlouho, než se staly předmětem denní potřeby.

Ještě v XV. století byla francouzská královna, manželka Karla VII., jedinou ženou v zemi, která měla dvě košile.

Za vlády Františka I. a Ludvíka XIII. bylo ve Francii módou nechat si vykukovat košili, povytaženou mezi kazajkou a kalhotami.

Tyto módní výstřelky se nám jeví dnes směšnými, ježto košile není pro naši dobu ani přepychem, ani módním artiklem.

NOVÉ KNIHY

ed zpytováním (meditací) se nej-
IGINO GIORDANI, LA DIVINA AVVENTURA. (Garzanti, Milano 1953, str. 199.)

Asketické-mystické meditace, v nichž lidské bytí se jeví jako dramatické, dobrodružství mezi nebem a zemí, jež má dva aspekty: sestoupení Boha k člověku, jehož přirozenost bere na sebe, a česta člověka od Boha k Bohu, na níž láskou k bližnímu osvědčuje svou způsobilost k soužití s Bohem, jež zařazuje časnost do věčnosti a vrcholí spojením s Bohem. Tyto meditace: Láska, Jednota, Mystické tělo, Já a Bůh, Křížová cesta, Ježíš na kříži, Křesťan obrazem Ježíše na kříži, Prožívání Boha — svým smyslem ukazují, jak křesťan osvědčující láskou k bližnímu láskou k Otci přispívá k udržení míru.

ANTAL STAŠEK, O ŠEVCI MATOUŠOVI A JEHO PRÁTELÍCH. (St. nakl. krásné literatury, hudby a umění, str. 246, Kčs 9.50 váz.)

Román je oslavou podkrkonošského kraje, rodného kraje Antala Staška. Hlavní postava románu je Matouš Štěpánek, který se nemůže smířit se sociálními krivdami, které musí ve svém trpce prožívaném životě snášeti a ve své vznětlivosti vystupuje proti všem, kteří nespravedlivě jednají s lidem, ať už je to fabrikant, který nutí lidi pracovat až patnáct hodin denně, nebo jiní lidé, ano i někteří kněží, kteří vyžadují od věřících nekřesťanské poplatky. Román zaujímá význačné místo v sociální beletrii.

KULTURNĚ POLITICKÝ KALENDÁŘ 1954. (Nakl. Orbis, str. 340, Kčs 17.90 váz.)

Jako každoročně, i letos vyšel kulturně politický kalendář, který vzpomíná význačných dat našich i cizích vynikajících mužů, žen a událostí. Pro nás katolické kněze je důležité, že je vzpomínáno výročí 70 let od úmrtí Václava Beneše Třebízského a sto let od vynálezu hromosvodu knězem Prokopem Divišem. Jinak vzpomíná letošní kalendář na devíti mistech výročí našich zesnulých spolubratří, kteří se zapsali do paměti národa. V kalendáři jest také stručný přehled dějin SSSR a dějin československých, jakož i různé zajímavé údaje astronomické, kulturní a z veřejného života.

KALEVALA. KARELO-FINSKÝ EPOS. (St. nakl. krásné literatury, hudby a umění, Str. 776, Kčs 37.— váz.)

Náš spisovatel Josef Holeček po celých dvacet let neúnavně pracoval na překladu tohoto veledíla finské literatury, které má obrovskou literární hodnotu zvláště proto, že v sobě chová neskonale působivý národní poesie. Dílo však má i hodnotu vědeckého pramene a svědectví o tom, jak žil finský lid v době pohanské. Vydání tohoto nádherného díla je nejen oslavou jubilea Jose-

Mikrolisty

Neustálý růst knihoven přivedl badatele k řešení, které by rázem odstranilo trvalý nedostatek místa. Bylo vypočítáno, že za dnešního neustávajícího přílivu knih, časopisů a brožur se každá velká vědecká knihovna co do počtu za šestnáct let zdvojnásobí. Proto bylo hledáno východisko, neboť za dnešního stavu rostly by věcné a osobní výdaje knihoven do obrovských částek.

Navrhuje se proto řešení, praktikované již v SSSR, pomocí t. zv. mikrolistů. Jsou to obyčejné listky tuhého papíru o rozměrech dopisnice, na něž lze jistým způsobem zmenšit dvacet, padesát, ba i sto stran tištěného textu.

Při čtení mikrolistu se používá, stejně jako při mikrofilmu zvětšovacího přístroje. Mikrolist má však před mikrofilmem řadu výhod.

Umělá nafta

O původu petroleje se dlouho vedly spory. Převládaly dvě domněnky: buď je nafta původu nerostného, anebo organického. Po vytrvalých a nesnadných výzkumech geologů byla teorie o nerostném původu nafty definitivně opuštěna.

Nafta vděčí za svůj vznik rozkladu mořských organismů nebo rostlin, které se v juře a v době křídové v obrovských množstvích usadily na dně moří. Při vědeckých pokusech podařilo se získati naftu rozkladem surovin živočišného původu, na něž bylo působeno jistým druhem bakterií.

Kdyby se pokus dal využít průmyslově, znamenalo by to jeden z největších objevů tohoto století.

fa Holečka, nýbrž i projevem úcty a vděčnosti k jeho obrovské a neúnavné práci.

ČAJKOVSKIJ, ALBUM PRO MLÁDEŽ. (Stát. nakl. krásné literatury, hudby a umění, str. 34, Kčs 6.—.)

Sbírka 24 snadných skladeb pro klavír na 2 ruce od Petra Iljiče Čajkovského (op. 39).

ŠTĚPÁN ZLOBIN, ŠTĚPÁN RAZIN. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 812, 20 Kčs váz.)

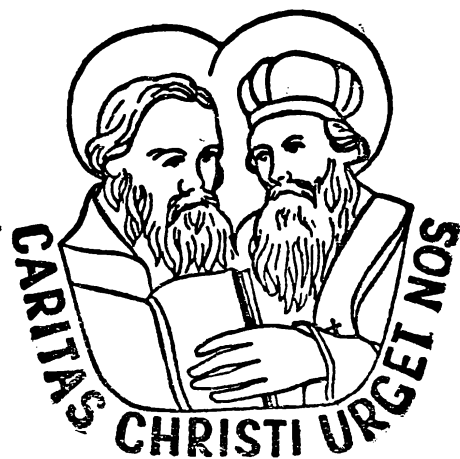
Mohutná epopej kozáckého tažení proti šlechtě na sklonku 17. století zachycuje autor ve velkém historickém románě. Ličí život Stěnky Razina, syna chudého kozáka na horním Donu, jeho pouť k Bílému moři, kde poznává Razin bídu týraného lidu rolnického. Ve válce s Polskem se naučí umění vojenskému, se svými věrnými se zmocní carských lodí a postaví se v čelo vojska, sestaveného z kozácké chudiny a z řad mužiků, prchajících na Don před útliskem bojarů. Po vítězství se stává miláčkem lidu, zakládá město Kagalnik, které dobře opevní, vybudoje velké vojsko, dobývá jedno město po druhém, ale zradou je vydán v ruce carovi, který jej dá rozčtvrtit. Razin se stal oblíbeným hrdinou lidových písní a Zlobinovo dílo jej ještě více přibližuje modernímu čtenáři, Dílo bylo vyznamenáno Stalinovou cenou.

ILJA ERENBURG, DEVÁTÁ VLNA. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 774, váz. 20 Kčs.)

Největší sovětský spisovatel Ilja Erenburg nás ve svém novém románě uvádí do různých zemí i do Československa. Je to volné navázání na román Bouře, takže se čtenář opět sejdě se známými postavami jako je Mado, Dumas, Vlachov, Nataša a jiní. Protože Erenburg je jedním z nejlépe informovaných spisovatelů, uvádí nás do světa politického života a ukazuje na šílenou propagandu válečných spekulantů — ovšem dílo nepřestává proto býti románem. Lyrický tón se ozývá zejména ve scéně tragické lásky dvou černochů, i v příběhu Sergeje a Mado. Nás přirozeně nejvíce zaujme krásné líčení půvabu našeho hlavního města Prahy, pro niž má Erenburg slova nelicenciho obdivu. JAKUB ARBES, KANDIDÁTI EXISTENCE. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 302, Kčs 10,50 váz.)

Jako 43. svazek Národní knihovny vychází nejlepší práce Jakuba Arbese. V dramatickém příběhu Kandidáti existence ukazuje autor životní osudy hlavních členů tajného výboru reformačního, který vede Smidarský v sedmdesátých letech minulého století. Realisticky líčí těžký život chudého lidu a kruté podmínky, v nichž žili dělníci i spisovatelé-proletáři.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

M Ě S Í Č N Í K K A T O L I C K É H O D U C H O V E N S T V A

*Probošt Msgre Eduard Oliva, kapitulní vikář
litoměřický, vítá velikonoční svátky*

*Biskup ThDr Jozef Čársky promluvil na zasedání
ÚV-NF*

*Kapitulní vikář Antonín Stehlík vysvětluje význam
svého zájezdu do NDR*

*Proděkan fakulty ThDr Jan Merell seznámuje
s posledními novinkami vědy biblické*

*Prof. ThDr Václav Bartůněk vykládá o boji kněží
za práva utiskovaných*

*Dr Cyrill Sychra se zabývá velikonoční tematikou
v české novější hudbě církevní*

*Dr Jaroslav Krčmář vede po stopách Ježíše Krista
v Palestině*

*Biskup Dr Imre Szabó promlouvá k berlínské
konferenci zahraničních ministrů*

ČÍSLO **4** ROČNÍK ČTVRTÝ

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MESÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA
CARITAS CHRISTI URGET NOS

REDAKCE: PRAHA II, JESNÁ ULICE 2 (KNEŽSKÝ DOMOV) - TEL. 232-358
ADMINISTRACE: PRAHA III, SNĚMOVNÍ 9 - TELEF. 660-12, 661-92, 662-04, 662-81
S CÍRKEVNÍM SCHVALENÍM

ДУХОВНЫЙ ПАСТЫРЬ - Журнал католического духовенства.

Пробст монсиньор Эдуард Олива капитулярный викарий г. Литомержице начинает пасхальный номер журнала статьей «Аллилуиа» и вызывает священников посвятить свою работу и целую свою духовную жизнь к стремлению за спокойствие и мир на свете в согласии с пасхальным Христовым приветом «Pax vobis». В богословской части журнала помещены следующие статьи. «К диспуту о тюремном заключении Святого Мефодия», от моравского метрополита (Spectator), «Miscellanea biblica», от продекана богословского факультета проф. др. Иоана Мерелла, «Духовенство за права угнетенных», от проф. др. Вячеслава Бартунка, пасторационные напоминания на апрель-месяц, от Теофила и «В заре пасхального аллилуиа», от др. фил. Кирида Сихры. Практическая часть журнала (Религия и жизнь) начинается медитацией спиритуала духовной семинарии патера Карла Сагана «Pacifici et paciferi» и курсивом патера Эмилия Корбы «Идеальная личность голгофского мученика». Др. Ярослав Крчмарж в своей репортажной статье о Святой Земле ведет читателя по следам Иисуса Христа и дополняет ее снимками в иллюстрированном приложении журнала. Венгерский епископ др. бог. Имре Сабо оценивает результаты берлинской конференции министров иностранных дел четырех государств и к приближающимся выборам публикует редакцию статью «Наше важнейшее гражданское право» и о жизни на богословском факультете рассказывает монсиньор др. Иосиф Гронек. В галлерее патриотических священников изображен писатель патер Владимир Щастный, родившийся 1841 г. и умерший в 1910 г. Его называют «моравским соловьем». В статье «Профили священников у чешских писателей» представлены личности духовенства, с которыми мы встречаемся в сочинениях Болены Немцовой.

THE SPIRITUAL SHEPHERD - The Periodical of Catholic Priests.

The Easter number of the Magazine opens with the article "Halleluia" in which Mgr. Edward Oliva, Provost and Capitular Vicar of Litoměřice calls upon the clergy to devote their work and all their clerical life to the effort of preserving tranquillity and peace in the World in conformity with the Christ's Easter greeting "Pax vobis". The theological section contains the following articles: "An Essay on the Controversy about the Imprisonment of Saint Methodius" by the Metropolitan Bishop of Moravia (Spectator), "Miscellanea biblica" by the Deputy Dean of the Faculty of Theology Prof. ThDr. Jan Merell, "The Clergy in the Struggle for the Rights of the Oppressed" by Prof. ThDr. Václav Bartůněk, "Pastoral Reminders for the Month of April" by Theophilus and "In the Glory of the Easter Halleluia" by PhDr. Cyril Sychra. — The practical section of the Magazine (Religion and Life) opens with a meditation entitled "Pacifici et paciferi" from the pen of the Clerical Seminary's Spiritual the Rev. Karel Sahan and with the topic "The Ideal Personality of the Golgotha Martyr" by the Rev. Emil Korba. Dr. Jaroslav Krčmář, in his account from his journey to the Holy Land takes the reader to the memorable places of Christ life and supplements his report with photographs in the illustrated part of the Magazine. The Hungarian Bishop ThDr. Imre Szabó writes on the results of the Foreign Ministers' Conference of the Four Great Powers in Berlin; with reference to the approaching elections, the editors have inserted the article "Our Highest Civic Right" and Mgr. Dr. Josef Hronek tells about the life on the Faculty of Theology. In the gallery of patriotic priests the writer Rev. Vladimír Štátný is introduced. He was born in 1841, died in 1910 and was called "the Moravian nightingale". The article "Prophiles of Priests in the Works of Czech writers" deals with the characters of priests in the works of Božena Němcová.

LE BERGER SPIRITUEL - Le Journal périodique des prêtres catholiques.

Le numéro de Pâques de la revue est introduit par l'article «Alléluia» où le prévôt Mgr. Eduard Oliva, vicaire capitulaire de Litoměřice, invite les prêtres à consacrer, obéissant au salut pascal du Christ «Pax vobis», leur activité et toute leur vie sacerdotale au travail pour la paix dans le monde. La partie théologique de la revue comprend les articles suivants: A propos de la controverse au sujet de l'emprisonnement de Saint Méthode, métropolite de Moravie (Spectator), Miscellanea biblica (Jan Merell, docteur en théologie, professeur, vice-doyen de la faculté de théologie), Les prêtres défenseurs des opprimés (Václav Bartůněk, docteur en théologie, professeur), Avertissements pastoraux pour le mois d'avril (Theophilus), A la clarté de l'Alléluia pascal (Cyril Sychra, docteur ès lettres). La partie pratique de la revue «La Religion et la Vie» commence par la méditation du P. Karel Sahan, directeur spirituel du grand séminaire (Pacifici et paciferi), et par l'entrefilet du P. Emil Korba (Personnage idéal du martyr du Golgotha). Dans son reportage sur la Terre Sainte (reportage accompagné de photos dans le supplément illustré), le Dr. Jaroslav Krčmář conduit les lecteurs sur les traces du Christ. L'évêque magyar Imre Szabó, docteur en théologie, apprécie les résultats de la conférence des quatre ministres des Affaires étrangères à Berlin. Un article de la rédaction «Notre suprême droit civique» a trait aux élections qu'on prépare. Mgr. Josef Hronek raconte la vie qu'on mène à la faculté de théologie. La galerie des prêtres-patriotes présente le P. Vladimír Štátný, homme de lettres, né en 1841 et mort en 1910, que l'on a appelé «le rossignol de Moravie». Les «Profils des prêtres chez les auteurs tchèques» parlent des prêtres qu'on rencontre dans l'oeuvre de Božena Němcová.

DER SEELENHIRT - Zeitschrift für katholische Priester.

Die Osternummer der Zeitschrift leitet Probst Mgr. Eduard Oliva, Kapitelvikar zu Litoměřice, mit einem Artikel «Halleluja» ein und fordert die Priester auf, ihr Wirken und ihr ganzes priesterliches Leben zur Arbeit für Ruhe und Frieden auf der Welt zu lenken, getreu dem Ostergrusse Christi «Pax vobis». Der theologische Teil der Zeitschrift enthält nachstehende Artikel: »Zum Stritte über die Einkerkung des hl. Methodius, des mährischen Metropoliten« (Spectator), »Miscellanea biblica« (der Prodekan der theologischen Fakultät Prof. Dr. theol. Johann Merell), »Priester für die Rechte der Unterdrückten« (Prof. Dr. theol. Wenzel Bartůněk), »Pastoral-Erwägungen für den Monat April« (Theophilus), »Im Glanze des österlichen Halleluja« (Dr. Cyril Sychra). Der praktische Teil der Zeitschrift (Religion und Leben) beginnt mit einer Meditation des Spirituals des Priesterseminars P. Karl Sahan («Pacifici et paciferi») und einem Kursiv von P. Emil Korba »Die Idealgestalt des Märtyrers vom Golgotha«. Dr. Jaroslav Krčmář führt die Leser in seiner Reportage »Im heiligen Lande« auf Christi Spuren und begleitet seine Reportage mit Fotografien in der Bildbeilage der Zeitschrift. Der ungarische Bischof Dr. theol. Imre Szabó wertet die Ergebnisse der Berliner Konferenz der vier Aussenminister, die Redaktion bringt zu den nahenden Wahlen einen Artikel »Unser höchstes bürgerliches Recht« und über das Leben an der theologischen Fakultät berichtet Mgr. Dr. Josef Hronek. Die Galerie vaterländischer Priester vergegenwärtigt uns den Schriftsteller P. Vladimír Štátný, welcher 1841 geboren wurde und 1910 starb und welcher »Die mährische Nachtigall« genannt wurde. Die Priesterprofile bei tschechischen Schriftstellern führen uns Priester gestalten im Werke der Božena Němcová vor Augen.

Duchovní PASTÝŘ

Akademický malíř Bohuš Lonek: VZKŘÍŠENÍ

ALLELUJA

Probošt Msgre E. Oliva, kapitulní vikář litoměřický.

Slovo vděčné chvály Boha, Alleluja, charakterisuje liturgii radostné doby velikonoční, stejně jako Gloria je charakteristikou liturgie vánoční.

Gloria in excelsis Deo zaznívá z úst andělů nad chudými jesličkami v Betlémě při narození Vykupitele světa Ježíše Krista. Vděčným a radostným Alleluja oslavují z mrtvých vstalého Ježíše ústa a srdce Matky Boží Panny Marie, Maří Magdaleny, apoštolů a učedníků. Vděčným, radostným a slavným Alleluja oslavuje po dvě tisíciletí památku vítězného zmrtvýchvstání Syna Božího Církev svatá ústy svých kněží a věřících.

Mezi Betlémem a horou Nanebevstoupení klenou se jako duha na nebi slova andělského chvalozpěvu... et in terra pax hominibus bonae voluntatis! —

Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis — je, použijeme-li soudobého výrazu, životním a pracovním heslem Ježíše Krista, Vykupitele světa.

Pro znovuzjednání míru mezi Bohem a lidmi, narušeného hříchem, přinesl Ježíš Kristus obět nejvyšší, obět svého života a tím spolu se smírem vytvořil i předpoklady pro mír a pokoj mezi lidmi.

Zatím co vítězného z mrtvých vstalého Ježíše Krista oslavují apoštolové a učedníci Jeho radostným alleluja, zjevuje se jim Kristus s nejkrásnějším pozdravem na rtech: Pax vobis. Přináší jim pokoj, dává jim mír.

Aby mír, pro který Kristus Pán přinesl obět kříže, stal se nejcennějším statkem nás všech, je třeba mítí bonam voluntatem — dobrou vůli. Vůle pak musí být spojena s činy. — Proste, a bude vám dáno, hledejte, a naleznete (Mat. 7, 7) — pravil Kristus Pán ve své řeči na Hoře.

Proto my, kteří chceme býtí Kristovými nejen podle slova, ale podle skutků, vystupňujeme v této posvátné době velikonoční svoje prosby, modlitby za mír a zvětšíme zároveň i svoje úsilí ve hledání nejvhodnějšího způsobu své kněžské práce, aby tato byla co největším přínosem věci míru mezi lidmi, národy, věci míru na celém světě.

Podpoříme všemožně úsilí všeho našeho lidu a všech lidí dobré vůle na celém světě, aby slunce trvalého světového míru, vítězně vycházející na východě, navždy zapudilo temné přízraky třetí světové války.

Prostředků a možností pro tuto naši kněžskou práci máme dosti.

Pod dojmem velikonočního pozdravu — Pax vobis — zaměříme ještě účinněji všechnu svou kněžskou práci a celý svůj život tak, aby o nás platila slova blahoslavenství: Beati pacifici — blahoslavení, kteří tvoří mír — a my měli jednou nárok spolu se zástupy nebeskými chváliti Beránka radostným a slavným Alleluja.

J. E. NJDP. DR JOZEF ČÁRSKÝ, BISKUP KOŠICKÝ, PROMLUVIL NA ZASEDÁNÍ ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU NÁRODNÍ FRONTY V PRAZE DNE 16. BŘEZNA 1954

Používám této příležitosti, abych jménem římskokatolických ordinářů Slovenska, duchovenstva a věřících prohlásil, že do této tak ušlechtilé práce se chceme přiměřeně svému duchovnímu povolání též zapojit, že svou dušepastýřskou činnost, jejímž prvořadým úkolem je vychovávat věřící k poznání o obsáhnutí jejich věčného cíle podle učení a norem zjevení Božího, že tuto mravně náboženskou výchovu za pomoci milosti Boží chceme konat tak, aby dala podnět a vzpruhu k práci pro ideální pozemský občanský život, pro osobní statečnost, pro svědomitost, pro cit k odpovědnosti, slovem pro ty ctnosti, které jsou nejjistějším předpokladem pro dosažení blaha a spokojenosti celé společnosti.

Pobádají nás k tomu velké úspěchy budovatelského úsilí za posledních pěti let, které tak důkladně rozvedl pan předseda vlády ve svém projevu a doložil statistickými daty.

Tyto výsledky jsou neklamným svědectvím úspěchů společné, dobře organizované práce. K těmto úspěchům přispěla i církev a její příslušníci.

Tato práce je možná jen v míru a pokoji a proto budeme pracovat a modlit se za světový mír. Ujišťuji pana presidenta, vládu i obrozenou Národní frontu našich národů, že v úsilí o budování našeho domova budeme svědomitě pracovat, podporovat Národní frontu, aby naši pracující pracovními výsledky obohatili naši vlast a posílili mír doma i na celém světě. K této práci vyprošuji hojné Boží požehnání.

NA JEDNÉ STRANĚ GOETHE A NA DRUHÉ KONCENTRAČNÍ TÁBORY

Projev na XIX. plenárním zasedání Československého výboru obránců míru v Praze

Byl jsem jako člen delegace československých obránců míru ve Výmaru, kde se konal sjezd německých obránců míru. Výmar, toto krásné místo Goethovo a Schillerovo, má ve své blízkosti ještě jednu památku: koncentrační tábor Buchenwald. Výmarské zasedání obránců míru jsme tehdy zahájili uprostřed Výmaru ve slavném Herderově kostele při varhanním koncertu a při krásné mírové promluvě, která volala a vybízela k práci a bratrskému soužití všech lidí dobré vůle. Na konci výmarského zasedání jsme navštívili Buchenwald, místo utrpení a zločinné činnosti, které nám ukazovalo dokumenty největšího poklesu lidského pokolení, jaké můžeme poznat.

Ve Výmaru jsme měli možnost sejít se s prostými lidmi z obou částí Německa. Měli jsme možnost se všemi mluvit a znovu si ověřit, jak jsou vůči nám z Československa přátelští a přívětiví. Lidé z NDR se nás několikrát ptali, zda nemáme pocity bolesti a ublížení, zda jsme jim odpustili a prominuli to, čím se na nás v nedávné minulosti provinili. Když jsme je ujistili, že proti nim, prostým lidem nemáme žádných námitek, naopak, byli velice potěšeni. Tím více nás také to sblížilo pro práci za mír a mírové řešení německé otázky. Když jsme se vraceli z Výmaru do Drážďan, byl naším průvodcem muž prostředních let. Jeho slova charakterizovala onen obrovský přerod, jakým lidé v Německu procházejí. Tento muž nám vyprávěl: »Jsem jedním z těch, kdož ještě v roce 1944 věřili ve vítězství Hitlera. Byl jsem zanícen pro myšlenku obrovské německé říše, která by obsahovala celou Evropu a již bude jednou patřit celý svět. A jestliže mne dnes vidíte mezi obránci míru, jistě pochopíte, jaký proces se ve mně

odehrál. Buďte ujištěni, že moje snaha po míru je spravedlivá, poctivá a silná.«

Z toho vidíme, že snaha po míru je v Německu velmi intenzivní a že je zapotřebí, aby dostala ještě více konkrétnější obsah, abychom i my u nás svým úsilím pomohli k mírovému řešení německé otázky.

Je pochopitelné, že z delegátů na výmarském zasedání byla velmi početná část katolíků. Tito účastníci sjezdu si vyžádali, aby na sjezdu pracovala, pod vedením nám všem známé prof. Fassbinderové, zvláštní komise, v níž by se všichni dověděli a přesvědčili o pravdivých skutečnostech náboženské svobody v Československu i ostatních zemích tábora míru. Když se přítomní přesvědčili o nepravdivosti a lžích šířených západním tiskem a rozhlasem, uváděli, abychom chápali jejich postavení, které je jistě nezáviděníhodné. Co říci na to, když slyšíme, že sice v záp. Německu je kancléřem předseda křesťansko-demokratické strany Dr. K. Adenauer, který o sobě prohlašuje, že je věřícím katolíkem, ale zástupce ze záp. Německa nám vypravuje: Stačilo, aby ve dvou internátech v Kolíně nad Rýnem se většina studentů vyslovila pro mír a mírové řešení německé otázky a ihned byly oba internáty vládním nařízením uzavřeny. Studenti dostali výpověď! A jak zodpovědět dotaz, kterým se na mne obrátila mladá studentka fakulty z Essenu: Řekněte mi, je-li možné, abych byla vyloučena z církve proto, že se zúčastňuji mírové práce v kroužku na naší univerzitě. Náš pan farář mi vytýká, že v tomto mírovém kroužku zasedají také komunisté, proto prý nesmím chodit do kostela a přestávám být katoličkou!«

Dovedete si představit rozpor v nitru této

studentky, která chce za všech okolností zůstat členkou katolické církve, ale chce také konat mírovou práci? Teprve teď jsme chápali složitost a hloubku rafinovanosti propagandy na Západě, která je proti nám a proti míru.

Dostal jsem po vánocích dopis od jednoho z účastníků výmarské konference, který se tam ke mně nepřihlásil, ale nyní napsal! Je to Dr. Hans Textor (jeden z pracovníků hnutí Pax Christi), který napsal, že ve Výmaru poslouchal naše výklady a došel k přesvědčení, že to, co se jim říká na Západě, jsou velké lži. Proto mi přiložil dva články, jež vyšly v tisku západního Německa o situaci v Československu. V článcích jsou nehoráznosti a výmysly tak velké, že si nelze vůbec představit pisatele, jak mohl snůšku takových lží napsat.

Proto je jistě správné, že jsme my, katoličtí kněží v Československu, zaslali ze svého posledního mírového zasedání v Praze dopisy všem vynikajícím církevním hodnostářům na Západě, především ve Francii. V těchto dopisech jsme je upozornili na nebezpečí hrozící ze znovuvybrojení západního Německa.

Vidím proto dva velké úkoly před námi. Posilovat ze všech sil lidi dobré vůle a všechny, kdož pracují v mírovém hnutí, především v Německé demokratické republice, a také se postavit všemi prostředky, vědomi si své síly, pravdy a skutečnosti, proti živé propagandě, jež se šíří proti naší vlasti, proti všem zemím lidové demokracie.

Četl jsem nedávno článek v německém křesťanském časopisu »Neue Zeit«. Autorem byl jeden z pánů proboštů a zabýval se výsledkem

konference čtyř ministrů zahraničních věcí v Berlíně. Článek jasně a nesmlouvavě říká na adresu západních ministrů: »Postavili jste se proti Molotovovým návrhům. Dovolávali jste se také někdy toho, že chráníte nebo chcete chránit západní kulturu a vůbec snad kulturu světovou — i kulturu křesťanskou. Ptám se vás — a především francouzského ministra zahraničních věcí Bidaulta — kdo z vás, kteří chcete chránit křesťanskou kulturu, uposlechl nejautoritativnějších hlasů, které zakazují a prohlašují za zásadně nemravnou skutečnost používání atomových zbraní?«

Nikdy nezapomenu na slova dp. faráře, zastupce ze záp. Německa, na výmarském sjezdu: »Pamatujte si a společně s námi udělejte vše, co je ve vašich silách, aby byl udržen a zachráněn mír. My žijeme v západním Německu a vidíme, že věci nejdou přecházet mlčením nebo řečením. My to víme a vidíme, že tam stojí kanony a že jsou tam stále dováženy. A my chceme společně s vámi pamatovat na budoucnost Evropy. Proto nikdy nezapomínejme, že cokoliv uděláme pro mír, děláme pro celé lidstvo, pro ochranu kultury.«

Dva kontrasty města Výmaru, města Goethova, Herderova a Schillerova a současně města se sousedstvím Buchenwaldu. To mějme stále na paměti: na jedné straně Goethe, Herder a Schiller a na druhé straně Ilsa Kochová a nové koncentrační tábory! Pak myslím, že žádná námaha a práce, kterou vykonáme pro upevnění míru a kladné vyřešení všech světových záležitostí, nebude pro nás namáhavá.

Antonín Stehlík, kapitulní vikář pražský

THEOLOGIE

KE SPORU O UVĚZNĚNÍ SV. METODĚJE, METROPOLITY MORAVSKÉHO

Počátkem našeho století nemohli se odborní slavisté a dějepisci sjednotit v odpovědi na otázky z dějin cyrilometodějských: Kde byl sv. Metoděj zajat? Kde byl souzen od německých biskupů? Který vladař byl tomu soudu přítomen? Zda německý král Ludvík, či velkomoravský kníže Svatopluk? — Na kterém území byl slovan-
ský apoštol vězněn, ani slavisté, ani historikové nic bližšího neuváděli, jen všeobecně tvrdili, že byl sv. Metoděj vězněn v některém bavorském klášteře v diecési pasovské nebo frisinské. Jenom ta domněnka, že byl sv. Metoděj vězněn v diecési frisinské (Freisingen), vedla některé k názoru, že to bylo v tehdejší tamním klášteře stoličném.

Po první světové válce se začala německá věda živěji zajímat o sv. Cyrila a Metoděje a zvláště o Metodějův spor s Němci a o zjištění místa

jeho věznění. Nejen ve starších střediskách slavistiky (Lipsko, Berlín) a byzantologie (Mnichov), nýbrž i na mladších německých univerzitách (Kolín a Hamburg) konají se přednášky o slovanských věrozvěstech. — Po druhé světové válce vydal v Kolíně n. R. ve sbírce dokladů pro akademické studium H. Löwe pojednání: »Der Streit um Methodius« (Spor o Metoděje). Mnichovský univ. prof. A. Ziegler, znalec dějin východoslovanských a byzantských, zhodnotil v rozpravě: »Der Slavenapostel Methodius im Schwabenlande« (1949) různá novější mínění o Metodějově věznění a předložil odborné veřejnosti své původní řešení.

Otázka tato se však dotýká nejen historie, nýbrž i jazykozpytu a úzce souvisí se zprávou církevně-slov. »Životopisu Metodějova« (ŽM). Tam se totiž vypravuje v hl. 9. a 10. o Metodě-

ově uvěznění. Až do druhé polovice 19. století budilo toto vypravování nejvíce pochybností. Po objevení papežských listů o těchto událostech bylo však tak osvětleno a potvrzeno, že tím byla rozhodně dosvědčena i velká historická hodnověrnost a strízlivost ŽM. O bouřlivých událostech té doby píše crk.-slov. ŽM s důstojným klidem a historicky věcně. Nejvyšší dramatické napětí se tu pojí s dějinnou skutečností. Ale ještě dodnes čekají některé výrazy objasnění své nejasnosti.

Prof. Dr. František Grivec, který uveřejnil v lublaňském historickém časopise (*»Zgodovinski časopis«*, roč. 1952—1953, str. 159—170) pojednání: *»Prepir o Metodovih ječah«* (Spor o Metodějových vězeních), soudí, že dosavadní bádání historiků i slavistů o Metodějově utrpení v německých vězeních bylo poněkud jednostranné. Dějepisci se příliš omezovali na prameny latinské a slavisté nedoceňovali všestranně papežské listy a všichni přezírali nebo pramálo cenili rozhodné jednání panonského knížete Kocela. Ve své rozpravě se snaží Dr. Grivec dát odpověď na otázky: 1. Kde byl sv. Metoděj zajat a souzen a v přítomnosti kterého vladaře? 2. V které krajině byl vězněn?

Mnozí dějepisci a slavisté (Jagić, Brückner, Ohienko) byli toho mínění, že byl Metoděj zajat v Panonii (870). Toto mínění je však stěží uvést v souhlas se zněním *»ŽM«* a s dějinnou souvislostí tehdejších událostí. Kníže Kocel, věrný ochránce sv. Metoděje, vládl v Panonii ještě do konce roku 873 a korespondoval v církevních otázkách s Římem. Byla tedy Panonie od r. 870 až do konce r. 873 vyňata z jurisdikce solnohradského arcibiskupa. Proto je pravděpodobnější mínění, že Metoděj odešel r. 870 z Panonie na Moravu, která byla jeho vlastním misijním polem. Když Svatopluk svého strýce Rostislava vydal Němcům a poddal se německému králi Ludvíkovi, přišli bavorští kněží za vedení pasovského biskupa Hermanricha na Moravu. Tam

zajal Hermanrich sv. Metoděje a odvedl do Řezna, kde král Ludvík konal v listopadu r. 870 říšský sněm. Při této příležitosti shromáždili se tamtéž bavorští biskupové a odsoudili sv. Metoděje, sesadili ho a odeslali do Švábska do vyhnanství.

Z listů papeže Jana VIII. bavorským biskupům a z instrukce papežova legáta, ankonského biskupa Pavla, je patrné, že biskup Hermanrich zacházel se sv. Metodějem co nejsurověji a že jej (nějaký čas) věznil. To mohl však učiniti jen ve své vlastní diecési. Proto možno souhlasit s některými bavorskými dějepisci (Heuwieser, Osvald), že byl Metoděj vězněn v benediktinském klášteře Niederaltaich v diecési pasovské, ale jenom na čas. Prof. A. Ziegler z Mnichova nejnověji bystře zjistil, že byl Metoděj poslán od bavorských biskupů do vlastní země švábské a tam pravděpodobně vězněn v klášteře Ellwangen. Slovo *»Swabi«* v *»ŽM«* znamená tedy Šváby v užším slova smyslu. Tento výklad Zieglerův bylo by třeba natolik doplnit, že není vyloučeno dočasné věznění sv. Metoděje v diecési pasovské (opatství Niederaltaich) a také pravděpodobně i ve Frisingách (Freising). Ostatně se chystá A. Ziegler uveřejnit ještě nové důkazy pro své tvrzení, že byl švábský Ellwangen, t. j. tamější benediktinský klášter, místem více než dvouletého věznění sv. Metoděje. Svůj náhled opírá o pravděpodobnou domněnku, že byl pasovský biskup Hermanrich rodem Šváb a že byl nějaký čas i mnichem nebo dokonce opatem tamějšího kláštera. Ale i kdyby nebylo možno tak bezpečně určit místo vyhnanství a věznění sv. Metoděje, zůstává přece jisto, že to bylo za hranicemi bavorskými.

Tak se společnou prací odborných historiků, slavistů a jazykozpytců i theologů prohlubují naše znalosti dějin křesťanského jitra ve Velké Moravě.

Spectator

MISCELLANEA BIBLICA

V únorovém čísle loňského ročníku Duchovního pastýře (str. 22 a násl.) jsem podal přehled rukopisných a archeologických objevů posledních let. Ani loňského roku (1953) archeologové a biblisté nezaháleli. Protože jejich průzkumy a objevy nebyly ještě většinou zveřejněny, je nutno se zatím spokojiti s prvními kusými zprávami odborných časopisů, které sdělují čtenářům Duchovního pastýře.

K nejvýznamnějším biblickým objevům posledních let patří rukopisné objevy v Judské poušti u Mrtvého moře, o nichž již častěji bylo referováno v DP. V posledních měsících byly objevy rozhojnév témito novými nálezy:

V *Quamran* byla odkryta nová, již pátá jeskyně. Nebýti rychlého zásahu archeologů, byli by pastýři, kteří jeskyni odkryli, rukopisy zničili. Archeologům se podařilo většinu rukopisů odkoupit a zachránit. Mezi rukopisy jsou hebrejské a aramejské zlomky Tobíase, řecký biblický fragment (zatím jediný nalezený řecký rukopis), fragmenty apokryfů a komentáře (midrašim) různých biblických knih. V blízkosti této jeskyně odkryli archeologové ještě další úkryt rukopisů, tentokrát však ve velmi špatném stavu.

Rukopisy z *Murabba a*. Vedle rukopisů, o nichž bylo

psáno v DP (1953 str. 22), byl zde nalezen papyrus (!) ze 7. stol. př. Kr. Je to palimpsest 18×8 cm, obsahující profanní text. V letech 132—135 po Kr. byly v jeskyni uloženy:

A) Řecké papyry různého obsahu (smlouva o věnu a dědictví, smlouva z r. 124 po Kr. o smíru manželů Eleos a Salome, kaligrafický fragment neznámého díla, pravděpodobně historického, o království Heroda Vel.).

B) Řecké kožené a pergamenové fragmenty rázu administrativního.

C) Semitské zlomky biblického charakteru, obsahující verše z Gen, Ex, Deut a úplné fylacterium s úryvky 13 kap. Exodu a 11 kap. Deuter.

D) Semitské texty soukromého a administrativního rázu, z nichž nejvýznamnější jsou dva listy Ben Koseby. Zvláště list Ješui Ben Gilgola se zdá cenným přínosem pro poznání historie druhé židovské války. Podle doplnění a překladu J. T. Millika v *Revue biblique* (60) 1935 str. 276—294 zní: »A Simone ben Koseba ad Ješua ben Gilgola et viros societatis tuae. Salutem. Sumo in testem contra me caelum, — si non rumpis commercium cum unoquoque ex Galilaeis, quos liberasti, quod ponam compedes in pedibus vestris, sicut feci cum Ben Aflul, Simon ben Koseba, princeps

Israel.« Podle názoru Millikova jsou Galilejci buď vojáci, kteří také bojovali proti Římanům a které Ješua osvobodil z římského zajetí. Když však mezi těmito Galilejci a židovskými vojiny docházelo ke sporům, žádá ben Koseba, aby Ješua s nimi přerušil spojení. Nebo jsou to žido-křesťané, kteří poslechli radu Kristovu: »Kdo jsou v Judsku, ať utekou na hory« (Mt 24, 16) a žili za druhé Židovské války v Judské poušti. Když ve třetím roce války se blížili Římané, připravoval Ben Koseba rozhodnou bitvu a nutil všechny muže, aby s ním bojovali pro nového »Mesiáše«. Zdá se, že Ješua ben Gilgola bral křesťany, kteří Kosebově žádosti nemohli vyhovět, v ochranu. Že Bar Koseba, křesťany pronásledoval, je známo z Eusebia (Chron. ed Schoene II, 168) a sv. Justina (Apol. 1, 31).

E) Asi 15, většinou hebrejských ostrak. Úlopek nádob z první části hebrejské abecedy. Zlomky fragmentů arabských a latinských a konečně různé mince.

Wadi en Nar: Rukopisy zde nalezené jsou již z doby pozdější, až ze stol. 5—8 po Kr. Je to sbírka papyrů arabských, většinou soukromých dopisů, zlomky uncialních řeckých kodexů, obsahující vedle knihy Sap i fragmenty novozákoní (Mr, Jan, Sk ap). V řeči syrské byly nalezeny zlomky knihy Josue, Lk, Jan, Sk ap, Kol.

Zvláštní pozornost je v poslední době věnována rukopisnému a textové kritickému studiu bible. Je známo, jaké rukopisné poklady jsou ukryty v klášteře sv. Kateřiny na Sinaji (srv. článek o odkrytí Sinajského kodexu K. Tischendorfem v DP 1952 str. 152 n.). Dnes již nemusíme mluvit o pokladech skrytých, protože fotografie a mikrofilm umožnily studium těchto rukopisů ve studovných odborníků. Od ledna do července 1950 byla totiž většina rukopisů ofotografována a zmikrofilmována. Nebude bez zajímavosti uvést počet rukopisů této knihovny. Číslo v závorce značí počet rukopisů zmikrofilmovaných: r. řecké 2291 (1087); arabské 600 (305); syrské 257 (159); georgijské 88 (88); slovanské 40 (40); etiopské 6 (6) celkem 3282 (1687) rukopisů. Z toho ofotografovaných biblických rukopisů v pěti řečech je 500 (200 St. Z.; 300 N. Z.). Rukopisy budou přínosem pro studium patristiky, zvláště sv. Jana Chrysostoma (30 rukopisů). Že v klášteře kvetlo i studium profánních věd, toho dokladem jsou rukopisy klasiků (Homer, Sofokles, Euripides, Aristoteles), díla filosofická, matematická, astronomická, lékařská, hudební a pod. O záslušnosti a nákladnosti práce svědčí skutečnost, že bylo ofotografováno 1.500.000 stran rukopisů a že mikrofilm je dlouhý 32 km!

Bude tomu brzy již půl století, co na popud Pia X. byla zřízena komise pro revisi Vulgáty. Plných dvacet let trvaly přípravné práce, sbírání rukopisného materiálu a třídění variant. Teprve roku 1926 vyšel první svazek revidované Vulgáty (Genese). Poslední svazek, který vyšel r. 1951, obsahují knihy Ester-Job. Čím pro kulturu a teologii středověku byla latinská Vulgata,

tím pro patristiku a křesťanský starověk byly staro-latinské překlady před Vulgátou sv. Jeronyma. Pro vydávání těchto textů byla r. 1951 založena učená společnost v Beuroně. »Colligere fragmenta ne pereant« je heslem vydavatelů, kteří zatím vydali vedle úvodního svazku soupisu rukopisů Genesi 1, 1—27, 23 (Herder, Freiburg 1951 násl.). Bude to monumentální dílo, významné nejenom pro biblisty a theology, ale i pro historiky a filology. Edice bude důstojným protějškem výše uvedené revise Vulgáty (obdobný formát svazků a tisk). Toto studium latinské bible, počínající zřízením komise pro revisi Vulgáty a jistě ne končící edicí staro-latinských biblických překladů, nás naplňuje naději, že bude pořízen nový, autentický překlad latinské bible z původních textů. Prvním krokem k tomuto dávnému přání katolických theologů a kněží je překlad nového žaltáře a jeho uvedení do liturgie. Zatím Aug. Bea, bývalý rektor Biblického institutu, přeložil z původního textu knihu Ecclesiastes (Roma 1950) a nejnověji Velepiseň (1953).

Uplynulé měsíce však nejsou bohaté jenom na zprávy radostné, ale i na zprávy smutné. V poslední době zemřeli četní a velmi významní biblisté a archeologové. Uvádím pouze nejvýznamnější. Z našich biblistů je to Dr Vojtěch Šanda († 24. 12. 1953), jehož vědecký význam výstižně zhodnotil Spect. Dr Josef Hronek v 8. čísle loňského ročníku DP. Dne 11. 7. 1952 zemřel prof. Starého Zákona na něm, pražské bohoslovecké fakultě Dr Václav Stoderl. Ve věku 89 let zemřel 23. 8. 1952 senior papyrologů a výborný znatel biblické textové kritiky Sir F. Kenyon. Již koncem minulého století vydal dobrou příručku novozák. textové kritiky a o biblistiku se zasloužil zvláště dokonalým a rychlým vydáním papyrů Chester Beatty. Ani u nás není neznámé jméno prof. Fritze Tilmanna, nejříve profesora Nového Zákona a vydavatele známé Bonner Bibel (komentářů k Novému Zákonu) a později profesora morálky a vydavatele důkladné příručky »Handbuch der katholischen Sittenlehre« (II. vyd. Düsseldorf 1939). V Jerusalemě zemřel 28. 2. 1953 Eliezer Lipa Sukenik, profesor jerusalemské Hebrejské university a věhlasný archeolog. Zvláštním oborem jeho studia byly židovské hroby a synagogy. Nejnověji jsme se setkali s jeho jménem při objevech a publikaci známých rukopisů od Mrtvého moře. Za několik týdnů po smrti Sukenikově zemřel rovněž v Jerusalemě katolický archeolog a významný biblista, profesor Jerusalemské biblické školy a konsultor Biblické komise P. F. M. Abel († 24. 3. 1953). Vedle biblických komentářů, důkladné gramatiky bibl. řečtiny, vydal jako poslední dílo nedlouho před smrtí rozsáhlou dvoudílnou Histoire de la Palestine (Paris 1952). V Innsbrucku zemřel 15. 11. 1953 býv. profesor Biblického institutu v Římě, redaktor časopisu Verbum Domini a autor četných biblických článků a studií (na př. »Chronologia vitae Christi«, »Historia aetatis Novi Testamenti«) P. Urban Holzmeister. Prof. Dr Jan Merell

KNĚŽÍ ZA PRÁVA UTISKOVANÝCH

Sociální útisk kvalifikuje křesťanská morálka jako nejtěžší, do nebe volající hřích. Za takový označuje: utiskování chudých, vdov a sirotků, zadržování spravedlivé mzdy dělníkům, úmyslnou vraždu (i pomalou, způsobenou podvýživou, dlouhou pracovní dobou a p.). Jestliže se stává útisk nesnesitelným (evangelická »břemena těžká a nesnesitelná«, Mt. 23, 4) a utiskovatel se oprošťuje od jakýchkoli závazků, vzniká mezi utlačovanými reakce v podobě pasivního a později aktivního odporu. Takový odpor podporovali i duchovní, takže se v dějinách nacházejí doklady o tom, že někteří kněží jdou se společenským elementem trvale utlačovaným. Kromě mnoha případů zapadlých (viz protest kněze Jakuba de la Haye proti útisku poddaných asi z roku 1658, VKSN 1893) a dosud neprobádaných, se nám dokumentárně dochovala záležitost kněze Mikuláše Kostelského ze XVII. stol., z období velkých selských bouří. Jmenovaný duchovní, který je snad totožný s Mikulášem

Maxmiliánem Kostelským z Libanu (Podlaha, Posv. místa III, 223), je dosvědčen jako duchovní správce v Mníšku r. 1662. Po dvanácti letech se nějak provinil a je vypořádán z diecése. Tehdy se zdržuje ve Sv. Poli nebo v Kníně. To se stalo počátkem r. 1674. A v dubnu téhož roku je o něm zpráva, že je zbaven duchovní censury a dostává se mu satisfakce v podobě listu kvalifikujícího jej pro některé beneficium. Po šesti letech v dubnu se nachází v žaláři, odkudž píše generálnímu vikáři Václavu Bilkovi z Bílenberka, aby mu vymohl svobodu. Konečně listina dto 28. dubna 1680 prozrazuje příčinu uvěznění Kostelského. Jeho osobou se totiž zabývají dva císařské reskripty, z nichž se dovídáme, že »jistý světský duchovní P. Mikuláš Kostelský byl udán, že prý vzbouřeným sedlákům koncipoval memorie a žádosti«. (Arc. archiv v Praze, Recepta 1674, 1680, 1694—98.) Jde tedy nade vší pochybnost o kněze, který touto úsluhou sympatisoval se vzbouřenými sedláky,

mezi nimiž žil, jichž těžký úděl znal a jako jejich duchovní pastýř s nimi cítil a musil cítit. Možná, že se exponoval pro sedláky na Plzeňsku nebo u Čeliva, kde se tito později postavili se zbraní v ruce vojsku. Šlo tehdy o součást velkého revolučního hnutí poddaného lidu v r. 1680, které vzplanulo v severních Čechách (panství Bredovské) a přešlo pak do kraje boleslavského, litoměřického, žateckého, slánského, plzeňského a snad i čáslavského a kouřimského a rozšířilo se také ve východní části do Chrudimska a Hradecka.

Věru bylo proč s utlačovaným poddanským lidem sympatizovat a mu pomáhat. Situace venkovského lidu byla všude zlá, ale nejhůře snad bylo v severních Čechách na lemberském panství cizáckého knížete Bredy. Spolu s Mansfeldem, Klenauem a Hartigem byl Breda i u dvora znám jako »zlá vrchnost«. (Teplý, Chodové ve sporu s Lomikary 81.) Breda tedy nakládal s poddanými jako s otroky. Nejen že se z každé poddanské rodiny dávalo jedno dítě do služeb vrchnosti, nýbrž i z ostatních, které zůstaly doma nebo sloužily jinde, požadoval Breda poplatek. Vrchnost nutí poddané kupovat z panských zásob nepotřebné plodiny; nutí je robotovat o den více, než stanoveno. Když se nepracuje, platí poddaný vesničan v náhradu za robotní den rýnský zlatý. (Na valdštejském panství »za každý promeškaný den, téhoden u vězení seděti musí«.) Sedláci jsou zatěžováni formanskými povinnostmi, hlavně při svážení stavebního materiálu. Panští úředníci je nutí slavit křty a svatby v panských hospodách, aby se zvýšil obyt piva vařeného ve vrchnostenských pivovarech. Feudál se neštítí dávat stříhat ženám a dívkám vlasy za směšnou náhradu. (Pošmourný, Deník velmistra Pospíchala, Praha 1932, 55.) Pospíchál také přeje vzbouřencům: »Dobře, že si proti pánům stěžují a žádají úlevy«. (Ibid.) Zvláště drakonicky chránili šlechtici své nespravedlivě nabyté majetky před jakýmkoliv pychem poddaných. Soudní artikuly z r. 1633 to dokazují s překvapující surovostí. Čteme tam: »Kdo by v rybnících, řekách a potocích postižen byl (aby lovil), ten bude... na hrdle trestán.« (V jiném takovém soudním řádu): »...ten má oči ztratiti.« »Sekal-li by kdo bez povolení a včely v lesích panských by vyloupal, ten na hrdle trestán býti má. Hejne, kterýž by to přehlídal, bude na hrdle trestán.« (Krofta, Dějiny selského stavu, 193.) Chotěšovský kronikář, kněz Kastl, jmenuje jen v plzeňském kraji na 22 panství, jichž poddaní si podobně stěžovali na vrchnost. (Ibid. 267.) Nebylo divu, že za těchto okolností, jak psal Pospíchál, »mnozí na sebe volají mor, aby ukončil jejich bídný život«. (Pošmourný, l. c. s. 53.)

Ještě po stu letech trval na některých panstvích hrozný útlak venkovského lidu. Tak zvlášť křiklavé poměry byly tehdy na dobříšském panství, které náleželo Mansfeldovi. Vrchní úředník tohoto nesvédomitého šlechtice se dopouštěl neuvěřitelných ukrutností na poddaných. Dal několik mužů k smrti ubít karabáčem, několik těhotných žen zmrskati a poddané trýznit do cela zvláštními mučidly. Při vyšetřování — ovšem velmi liknavě pokračujícím — se zjistilo, že na dobříš-

ském panství trpěli poddaní všemi možnými, do nebe volajícími způsoby poddanského útisku. Vyšetřování dobříšských poměrů skončilo tak, že úředníci byli potrestáni vězením a rozsudek vyhlášen v celé zemi, Mansfeld zbaven na několik let správy panství a odsouzen k pokutě 2000 dukátů. Trest mu byl však brzy prominut a poddaní mu valnou část náhrady slevili. (Archiv čes. XXIV, č. 485.)

Všeobecně pak se stát i vrchnost v první polovině XVIII. století podílely asi stejnou měrou prostřednictvím kontribucí, břemen a desátků na vyssávání poddaných, takže i sám Pekař uznal, že šlo »o obraz selské bídě, pravého lupičství na práci a statku sedláka«. (Kniha o Kosti II, 203.)

Kromě jiných, o nichž se nám nezachovalo zpráv, pomáhal P. Kostelecký sedlákům tím, že jim aspoň sepsal podání určená pro císařskou nebo vrchnostenskou kancelář, v němž se utlačovaní dovolávali práva a spravedlnosti. To se mu nedovolovalo. Směl je, podle názorů pánů, nabádat k trpělivosti a k mlčení, nejvýše ještě k náboženským úkonům. Když však vrchnosti ukazoval její křiklavou nespravedlnost, byl s rebely jako rebel odsouzen.

V daleko větším měřítku se uplatňovali duchovní za revoluce v r. 1848. Kněží jasně poznávali, že jejich místo je na straně sociálně i národnostně utiskovaných. Revoluční letáky se sice obracely také proti duchovenstvu (třeba leták Žižaly-Donovského), ale to mu nikterak nebránilo v aktivní účasti na bouřích. Když se pověst o pražském povstání dostala na venkov, byli to hlavně kaplani, kteří na mnohých místech horovali pro vyslání ozbrojené pomoci do Prahy. V Zámrsku tak učinil kromě dr. Braunera a Sabiny, místní farář. Ve Vlašimi přemlouval kaplan Kolerus poddané k zabrání zámku a k tažení na Prahu. Občanstvo byďžovského a jičínského kraje vypravilo do Prahy 16. 6. deputaci, v jejímž čele stál známý kováňský farář a spisovatel Karel Vinařický. Jejich petice žádala spravedlivé splnění požadavků obyvatelstva. Ve Mšeně u Mělníka MUDr. Háek s místními kaplany byl duší radikálních snah ve městě. Stejně byl orientován farář John z Koštic a kvílický kaplan Husák. Na Klatovsku bylo zavedeno šetření proti farářům Sládečkovi, jakož i proti manželu Boženy Němcové, finančnímu komisaři Josefu Němcovi. V Kotouni v tomto smyslu působil farář Pfeifer, ve Vlachově Březí kaplan Rozsypal, ve Velharticích farář Tonner, ve Zbynicích kaplan Šebesta. V Českých Budějovicích byli středem národně i sociálně emancipačního hnutí tamní kaplan Krejčí a MUDr. Pícha. Na Berounsku se nejvíce exponoval tetínský farář Brabec, který spolu s rolníkem Vojáčkem vyrazil v čele primitivně vyzbrojených sedláků k Berounu na pomoc pražským vzbouřencům proti Windischgrätzovi (Roubíček, Český rok 1848, 297.)

Všechny tyto pokusy ovšem tehdy ztroskotaly pro nepřipravenost a politickou zaostalost nejširších vrstev obyvatelstva a pro nejasné — ve své době — vědomí taktiky jeho vůdců. Prof. ThDr. Václav Bartůněk

PASTORAČNÍ PŘIPOMÍNKY PRO MĚSÍC DUBEN

5. neděle postní — Dominica Passionis — mění vnitřní vzhled našich chrámů. Byla-li doba prvních 4 týdnů postních dobou přeměny člověka v lepšího, nábožensky dokonalejšího, je doba počínající touto nedělí dobou rozjímání a vzpomínání na utrpení a smrt Páně. Církev k tomu vybízí zahalením křížů a obrazů. Chce tím říci, že kříže zdobené dřívě drahokamy (ve starověku křesťanském nebýval na kříži Corpus) mají svůj lesk zakrýti a postavy světců ustoupiti do pozadí před postavou našeho Spasitele.

Roušky musí býti fialové. Na Zelený čtvrtek se kříž oltáře, u kterého se slouží mše sv., zahaluje rouškou bílou. Kříž, jenž je odhalován na Velký pátek, může býti zahalen rouškou černou nebo fialovou, podle zvyklostí. (Mem. rit. 5, 1.) Roušky mohou býti vlněné, ba-

vlněné nebo hedvábné, nesmějí však býti průhledné a musí zahalovat celý předmět. Výzdoba jakýmkoliv symbolem není dovolena.

Na tomto místě ještě jednu praktickou poznámku. Je zajiště vhodné při Výstavu Nejsv. Svátosti oltářní zahaliti obrazy Kristovy i světců, aby byla veškerá pobožnost soustředěna na Krista ve svátosti. Roušky nesmějí nikdy býti černé, fialových možno používat pouze v době postní.

6. neděle postní (11. dubna) se vyznačovala již v prvních křesťanských stoletích zvláštními obřady, podle nichž také měla různé názvy. Nazývala se Dominica competentium, protože v tuto neděli žádali křtěnci, kteří chtěli býti na Bílou sobotu pokřtěni, o připuštění; Dominica indulgentiae, protože vzhledem k posledním

3 dnům následujícího týdne došlo k znovupřijetí hříšníků; konečně Pascha floridum nebo palmarum, nyní Dominica palmarum či in Palmis, podle obřadu, jenž má vztah k slavnému vjezdu Páně do Jerusalema. Obřad svěcení palem je starý, známý již v 5. století, a tvoří směsici radosti i zármutku. Svěcení i procesie jsou ve své podstatě radostnými, ale vzhledem k blízkému dni utrpení Páně se při nich používá fialové barvy.

Svěcení palem je jedním z nejslavnějších obřadů liturgického roku, a proto se koná jako všechna svěcení prvního řádu na způsob t. zv. Missa sicca, t. j. obřady a modlitbami, které se podobají obřadu mše sv. Introit svěcení obsahuje slova, jimiž byl Kristus pozdraven při svém vjezdu do Jerusalema. Po oraci, která připomíná naši účast na zmrtvýchvstání Páně, následuje Epištola Exodi 15, 27 a 16, 1—7, ve které Hospodin slibuje lidu nebeskou manu. Pak následuje Graduale Jo 47—49, 50 a 53 nebo Matth. 26, 39 a 41 o modlitbě Páně na hoře Olivetské a evangelium o vjezdu Páně; nyní pak se připojuje vlastní svěcení s prefací, zpěvem Sanctus a oracemi.

Directorium obsahuje popis všech obřadů jak této neděle, tak i posledních tří dnů svatého týdne. Zde především k dnešnímu obřadu několik poznámek. Světí se ratolesti palmové nebo olivové nebo i jiné zelené ratolesti — »kočičky«. Symbolický význam svěcení praví, že palmové ratolesti jsou znakem vítězství našeho nad hříchem, nedokonalostí a liknavostí a slavného dosažení cíle po vítězství; ratolesti olivy pak připomínají holubici, kterou Bůh kdysi Noemovi a světu zvěstoval mír a napomínají nás, abychom i my nezapomněli na naši povinnost vůči mírovým snahám, které nám připomínají obrazy holubic. Bylo by záhodno, aby si dp. duchovní správci všimli více liturgického zpěvu jak o Květné neděli (Hosanna..., Sanctus, Pueri Hebraeorum a hlavně Gloria laus...), tak i ostatních dnů sv. týdne. Bylo by dobře vybrat k těmto zpěvům a vůbec ke všem, které nejsou polyfonní, 3 nebo 4 zpěváky a nacvičit s nimi tyto zpěvy podle Liber usualis nebo Gradualu, aby již konečně přestal zpěv podle melodií minulého století, které se oněm v nové úpravě nevyrovnají. Dále je třeba upozornit na to, že málokterý chrámový sbor umí správné odpovědi na prefaci in tono simplici a na Ite missa est podle Misálu. I zde je náprava při dobré vůli a trochu práce s opisováním lehe možná a provedení přinese jistě uspokojení všem — vždyť špatný zpěv třeba jen při Deo gratias kolikrát pokazí dojem. Nezapomeňme, že po mši sv., při níž se čtou pašije, není svátostné požehnání.

Týden po Květné neděli se nazývá Hebdomada maior, t. j. větší či velký týden, podle velkých událostí, které se v něm v Jerusalemě zběhly. Proto se také vyznačuje zvláštními obřady. Vlastně se skoro celá liturgie pohybuje mimo obvyklé koleje — vždyť to, co se dělo tehdy v Jerusalemě, bylo rovněž něčím neobvyklým. Čím se má zabývat rozjímání v těchto dnech, jasně vyjadřuje čtení t. zv. Pašijí podle 4 evangelií.

Triduum sacrum, svaté třídní, zahajují večer t. zv. Temné hodinky, které se opakují ve čtvrtek i v pátek večer. Všimneme-li si obsahu částí Matutina, které se při Temných hodinkách vynechávají, chápeme, proč Církev se je nemodlí — v těchto dnech se nemůže odhodlat k radostné chvály Boží. 14 svící ze surového vosku na trojhranu značí podle některých starozákonních proroky, kteří dávali svědectví o Mesiáši, nebyli však slyšeni, takže Izrael tonul v temnotě. Podle všeobecně rozšířeného výkladu značí apoštoly, kteří útekem a kolísáním ve víře a naději vyplnili slova Spasitelova na hoře Olivetské: »Vy všichni pohoršíte se na mě mnou této noci.« (Mat. 26, 31.) Bílá svíce uprostřed trojhranu, která zůstává po zhasnutí ostatních 14 hořet a pouze mezi zpěvem Benedictus se skryje za oltářem, znamená podle dnes obvyklého výkladu Krista, dříve ji někteří vykládali jako symbol Matky Páně, která zůstala ve své víře a naději pevnou.

Po ukončení Temných hodin se dá znamení klapkou, které pak od Gloria Zeleného čtvrtku do Glo-

ria Bílé soboty se používá místo zvonku při mši sv. a obřadech, jakož i místo velkých zvonů. Bylo by dobře, kdyby dp. duchovní správci si všimli stavu klapáček a bděli nad jejich používáním.

Na Zelený čtvrtek bývají až do 18. století slouženy tři mše svaté. V dnešní době se slouží v každém chrámu Páně jen jedna, hlavní mše sv., při které přistupují podle starého zvyku ostatní klerici i věřící hned po celebrantovi ke sv. přijímání. Tato mše sv. se koná slavnostním způsobem, kněz celebruje v bílém rouše, zpívá Gloria, při němž zazní varhany i zvony, i Credo, kříž na oltáři je zahalen bílou rouškou a na oltáři visí bílé antependium. Církev slaví radostnou připomínku ustavení Nejsvětější Svátosti oltářní a dává na okamžik přechod své radosti nad touto velkou milostí.

Po mši sv. přenáší celebrant za zpěvu hymnu Pange lingua kalich s dvěma hostiemi pro Missa praesantificatorum a pro monstranci do Božího hrobu na Velký pátek do postranní kaple nebo na postranní oltář, který je vhodně vyzdoben, na němž však nesmí býti žádný relikvář ani obrazy či sochy svatých nebo výjevy z utrpení Páně. Stánek na kalich na tomto oltáři musí býti tak velký, aby kalich nebyl viditelný, a uzavřen na klíč, nikoliv však zapečetěn. Po tom následuje obnažení oltářů za recitování 21. žalmu Deus, Deus meus, quare me dereliquisti a nešpory.

Pro krásné a dojemné obřady Velkého pátku a Bílé soboty měli bychom jedno přání: aby dp. duchovní správci se řídili jak podle předpisu letošního Direktáře, tak podle rubrik Misálu. Zkušenost učí, že nedodržení nebo i přizpůsobení či změna jsou obřadům jen na škodu. V tomto ohledu bychom rádi připomněli, co praví rubrika Misálu po uctívání odhaleného kříže: ... finita adoracione Crucem reverenter accipit et reportat ad Altare... ubi ponitur in medio altaris, ut in initio. (Directorium 1954.) K uctívání věřících použijte jiného kříže, odhalený nechť zůstane na oltáři. Rovněž není vhodné kříž určený k odhalení opřít o svatostánek a oltářní — obvyklý — kříž nechati na svém místě. Nezapomeňme na to, že každý obřad má svůj význam a že tento význam subjektivními změnami nebo i zbytečným zjednodušením jen skresluje.

Po vystavení monstrance s Nejsvětější Svátostí oltářní v Božím hrobě nechť je přeneseno ciborium z Getsemanské zahrady — není správné ponechat Tělo Páně na dvou místech v kostele, pokud se týče Božího hrobu, je třeba podotknout, že na Velký pátek má býti kostel zbaven veškeré výzdoby, jako květin a závěsů, koberců atd., a že tedy tělo Kristovo ve výklenku pod oltářem nesmí býti zahrnuto květinami. Dále je třeba, abychom si uvědomili, že Missa praesantificatorum není obětí, a že vlastní staří křesťané oslavovali den smrti Páně jen přísným postem, podle slov Páně (Luk. 5, 35): »Přijdou dni, kdy bude jim odňat ženich a pak se budou postit v oněch dnech.«

Bohaté jsou obřady Bílé soboty, ačkoliv je vlastně vzpomínkovým dnem sestupu našeho Spasitele do předpekli, a proto liturgickým dnem odpočinku. Její obřady jsou vlastně obřady velikonoční vigilie, kterou sv. Augustin nazval matkou všech vigilií, kdy celý křesťanský svět bděl. Sv. Jeronym je názoru, že byla ustanovena již v dobách apoštolských. Spokojíme se opět s několika praktickými poznámkami. Triangl (lat. arundo) je tyč asi 2 m vysoká, na kterou se nasadí svíce rozdělená na tři ramena. Není přípustno nasadit na tyč tři ramena ze dřeva nebo kovu a na ně nasadit tři svíce. Ozdoby květinami nebo stuhami jsou přípustné, nesmějí však tyč úplně zakrývat. Triangl se po zpěvu Eksultet umístí až do konce sobotní mše sv. na evangelijní straně na podstavec, jehož spodek je ze dřeva (pes igneus) nebo z mramoru (basis marmorea). I když je v presbytáři pouze po dobu sobotních obřadů, je jistě záhodno, aby podstavec byl vkusný.

Paškál (cereus paschalis) stojí po dobu velikonoční do slavné mše sv. svátku Nanebestoupení Páně na evangelijní straně oltáře, a to in plano presbyterii. Aby byl paškál — symbol zmrtvýchvstálého Krista — viditelný celé obci věřících, musí svícen býti přiměřeně

vysoký — asi 2,20 až 3 m. Rozhodujícími jsou poměry a rozměry místa a stavba oltáře. Vždy má paškál, který je symbolem Krista, dosahovat stejné výše jako olární kříž, jenž je Kristovým obrazem. Pro veliký význam paškálu musí i svícen jeho býti zvláště umělecky vypraven — »cereus paschalis ponendus est super distincto candelabro« praví předpisy. Proto není ani vhodné ani vlastně přípustné používat některého svícnu oltářního nebo prostého dřevěného podstavce. Během staletí bylo vytvořeno mnoho uměleckých svíců pro paškály, a i dnes by tak mnohý duchovní správce se mohl postarat o skutečně krásný výrobek umělecký při dobré vůli. O umělecké stránce výzdoby našich chrámů si ovšem povíme jindy.

Mše sv. Bílé soboty má různé zvláštnosti. Odpadá Introit, při Gloria zazní opět zvony a varhany, které oznamují konec liturgického smutku. Před evangeliem vyzývá třikrát opakovaný zpěv Alleluja věřící ke chvále a díkyčinění Bohu. Škoda jen, že právě tomuto okamžiku mše sv., kdy po 9 týdnech opět zaznívá po prvé Alleluja, je věnována tak malá péče. Sami dp. duchovní správci často ani melodii neznají, o opakování chrámovým sborem ani nemluvě. A přece se této chorální melodii nevyrovná žádná církevní skladba pozdější ani moderní.

Velikonoční neděle je původem i pořadím prvním velkým křesťanským svátkem, jehož apoštolské stáří sotva kdo bude popírat. Nešpory, které následují při

sobotní mši sv. bezprostředně po communio celebrantis, sestávají z nejkratšího žalmu a kantika Magnificat, Matutinum z jednoho Nocturna. Neposlední příčinou tohoto zkrácení officia v prvních staletích křesťanských bylo množství různých prací, jako znovupřijímání hříšníků, křty sv. atd., které zaujaly větší část dne kněžstva. Později bylo toto krátké officium rozšířeno na celý oktáv.

Při mši sv., kterou slavíme co nejslavněji, světi se podle pradávného zvyku i východní církve vajčka, chléb, maso atd. Doba a původ zavedení nedá se přesně zjistit, nejjednodušším zdá se vysvětlení, aby Bůh pozhlel věřícím tyto potraviny, kterých se po dobu postní zdržovali.

Užší doba velikonoční, která trvá do ukončení svato-dušního oktávu, vyznačuje se různými zvláštnostmi, jako velikonoční prefací, Gloria při všech mších sv. de tempore, s výjimkou prosebného dne 25. dubna, letos připadajícího na Bílou neděli, a nahrazením Gradualu veršem Alleluja.

Nezapomeňte při tom na jednu věc: že v den oktávu Božího hodu velikonočního jako úvod do doby velikonoční zaznívá trojnásobný pozdrav Spasite! při prvním zjevení učedníkům »Pax vobis!« Je naší povinností protože i nám ten jeho pozdrav platil, abychom tu myšlenku Pax ze všech svých sil šířili sloven a příkladem.

Theophilus

V ZÁŘI VELKONOČNÍHO ALELUJA

Příspěvek k otázce tematiky v české novější hudbě církevní.

Ocitáme se v chrámu Páně na Bílou sobotu. Jsme přítomni onomu svátostnému okamžiku, kdy kněz slavnostně zanotoval »Gloria in excelsis Deo« a kůr pokračoval za hlaholu zvonů ve slavnostním Gloria, jež regenschori vybral právě s ohledem na tuto slavnostně strhující chvíli. Kněz po epištole zazpíval velikonoční aleluja v jeho skvělé chorální intonaci. Velikonoční údobí bylo otevřeno. Při mši sv. místo communia jsou předepsány nešpory, při nichž na kůru zpívají aleluja »Laudate Dominum omnes gentes«. Mohu poukázat na skvělé moteto F. Z. Skuherského, napsané pro smíšený sbor, v němž se jednak cituje chorál (zpívají basi), buď v úryvcích (začátek a konec), nebo v celku (antifona k Magnificat), jednak se jednotlivé části prokomponovávají (pravidelně se střídá chorál s hudbou). Můžeme obdivovat, jak tu skvěle jsou sloučeny části prokomponované s citacemi, jak tvoří nádherný kultický celek, v němž citace udávají směr. Pak navečer slavnost »Vzkříšení«. Tu popřává se církevním skladatelům možnost prokomponovat moteto »Regina coeli«, jedinečné hodnoty v jeho textu. Bohatý cyklus by tu mohla vytvořit naše moteta — z nichž aspoň některá: »Regina coeli« Jos. B. Foerstrova, ono větší pro osmihlasý sbor s varhanami; velebná hymnická lyrika, v níž jasně prozařuje význam Mariina mateřství, jež dalo hříšné zemi Krista Mučedníka a Spasitele — výstižný obraz, na němž sleduje prosba za přimluvu za nás hříšné — kontrast s prvním obrazem působí tu výmluvně a přechází v závěr in tono iubilo. Skladba na svou dobu (1877) zejména po obsahové stránce plně výmluvná, až k monumentalitě ve výrazu se blíží. Novějšího zrodu je tu skladba Josefa Tadrý. Téměř neznámý skladatel svůj portrét Nebeské Paní nejdřív nádherně prokresluje, aby ještě oživil barvami mluvícími neméně výrazně: obraz skvělý, církevně vynívající. A pak ještě aspoň jeden mladší autor z Moravy, jehož hudební mluva nezapře onoho stupňovaného janáčkovského projevu ve všeobecnosti: Vladimír Haulík. Jeho »Regina coeli« pro smíšený sbor, varhany (ev. malý žestový orchestr) z roku 1944, dodnes rozsahem největší moteto na toto thema, kde rozsah se srovnává s obsahovým bohatstvím, jež je v souladu s formou, která proniká stejně průkreslem i barvou: obraz pracován jako triptych, v němž střed — adagio misterioso — nese hlubinný výraz pro rčení »ora pro nobis« a je ve šťastném kon-

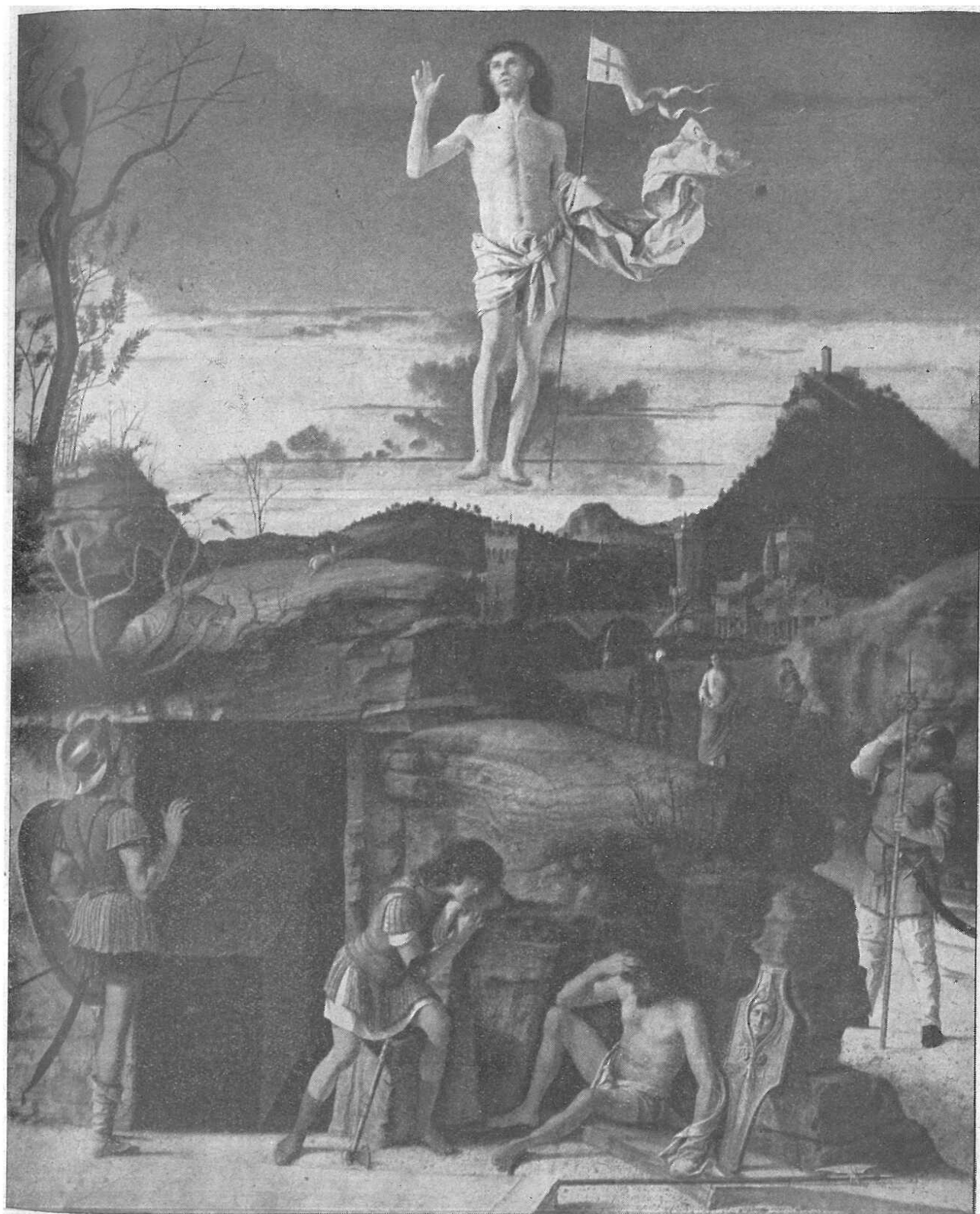
trastu podpírán krajními větami s adoračními výrazy ve spirituálně vznešeném, pathetickém tónu. Hudební mluva nového způsobu, ale církevně i kulticky vynívající.

Na závěr vzkříšení Páně se zpívá hymnus »Te Deum laudamus«. Z bohaté řady této hudební formy aspoň závažnější skladby: »Te Deum« P. Pavla Křížkovského, »Tě Boha chválíme« od Jos. Foerstera st., obě skladby menšího rozsahu, ale působivé, »Te Deum« Jos. Foerstera st. pro šestihlasý smíšený sbor a varhany, táž skladba od Fr. Hrušky pro smíšený čtyř až osmihlasý sbor a varhany (op. 12), Jos. B. Foerstera ml. »Te Deum« pro smíšený sbor a varhany (ev. velký orchestr) — skladba originální už ve svém půdorysu, kde ve větším počtu uplatňují se věty meditativního rázu; pak »Te Deum« J. C. Sychry, jednohlasé a »Tě Boha chválíme« pro smíšený sbor, obě skladby s varhanami; dále »Te Deum« Karla Steckra, Cyr. Met. Hrazdiry (poctěné cenou České akademie), Ant. Petzolda, Vojt. Říhovského (op. 4), Fr. Picky (op. 18), Ant. Hromádky (op. 17) pro mužský sbor, Jos. Tadrý, Ad. Krameniče, Jana Ev. Zelinky ml. (novější v ušlechtilém církevním pathosu), Emila Němečka ve skvělé hymnice napsané. Dílo novějšího zabarvení s obrazy zachycujícími majestátní Božských osob v originálním zpodobení. Našimi skladateli z Čech i Moravy je »Te Deum« zastoupeno jistě velmi čestně. Uvažme jen, že tento stručný přehled jedné hudební formy prochází nám trojím obdobím naší novější hudby církevní (1875—1890, 1891—1916, 1916—), že každé vývojové období má význačné práce této formy, že nám ve výčtu skladeb vyrůstá vývojová gradace podivuhodného významu.

Pak moteta zpívaná na Boží hod velikonoční. Graduale »Haec dies« P. Pavla Křížkovského, skladba přelévavá, lyrické hymničnosti, vyzdvihující přesvědčivě v hlubokosti projevu vznešenost motetového textu. V kompozici tohoto gradualu pronikají vůbec moravští skladatelé: Rudolf Málek, Jaroslav Budík a Josef Kubenka v plném kresebném a barevném zvýraznění doby královny nebeské. V ofertoriu »Terra tremuit« pro jeho dramatickosti v projevu zvláště se uplatnil Karel Stecker, použiv tu výhodně mohutnosti osmihlasého sboru. Jeho žák J. Tadra a žák Novákův Karel Vedrál

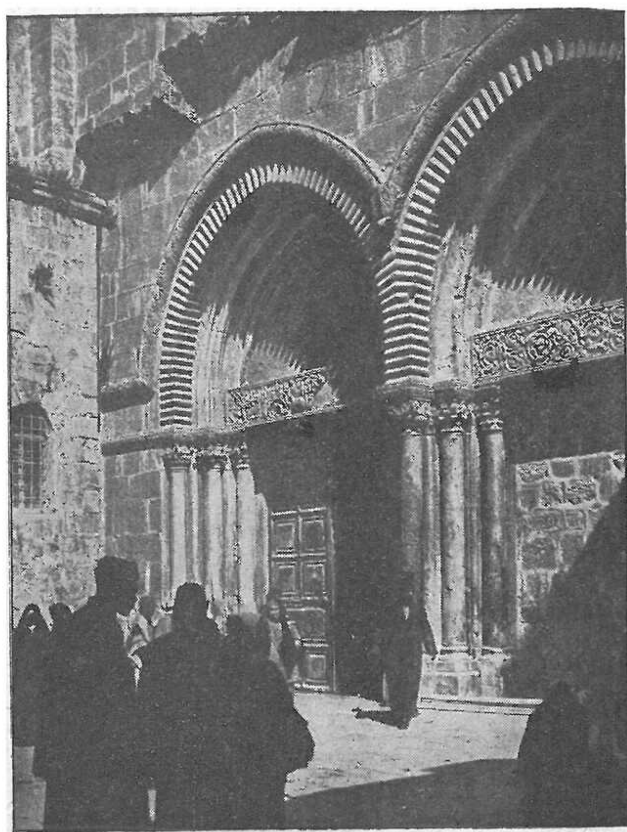
Duchovní PASTÝŘ

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA
K ČÍSLO ČTVRTÉMU
ROČNÍKIV.

GIOVANNI BELLINI (1430—1516): ZMRTVÝCHVSTÁNÍ PÁNĚ.

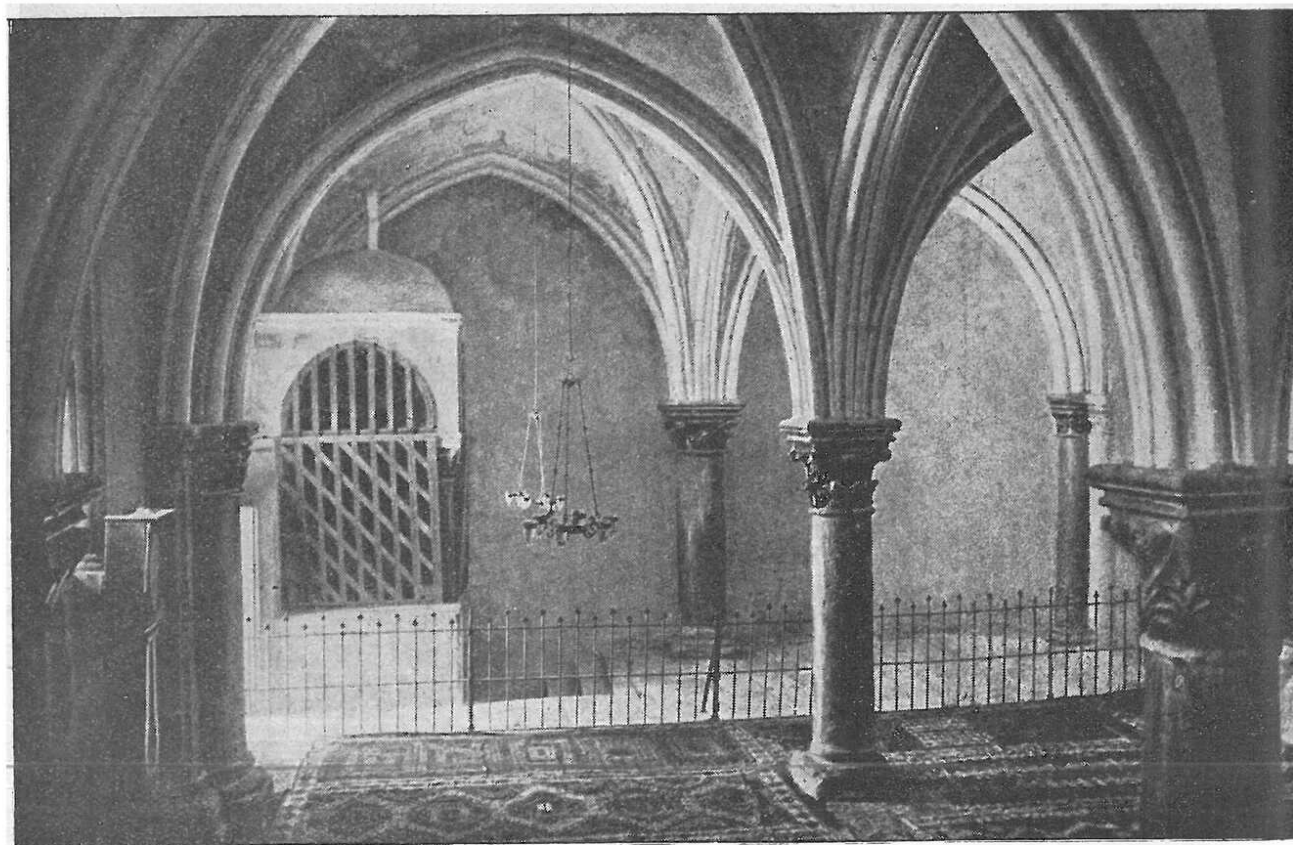
PO STOPACH KRISTOVYCH

Jerusalem: Chrám Božího hrobu.

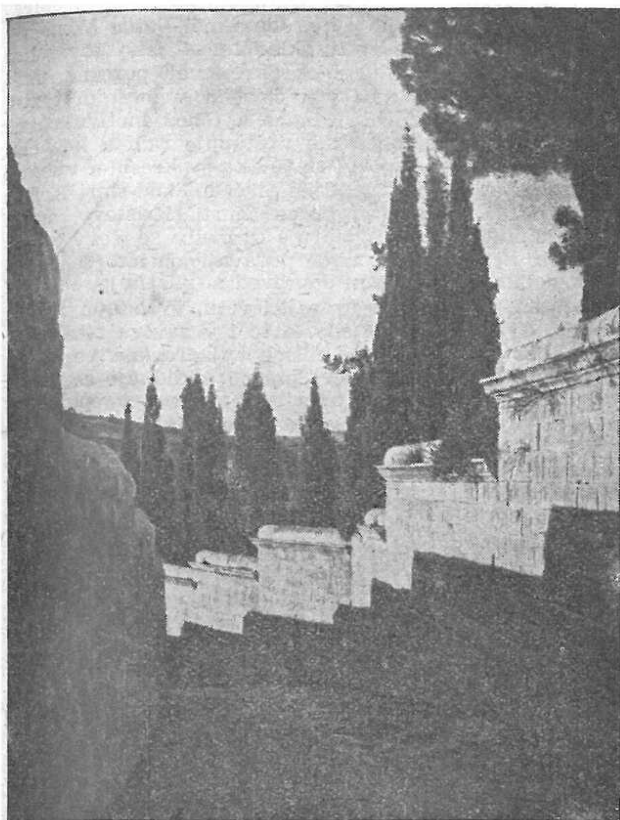

Jerusalem: Místo nalezení svatého kříže.

Jerusalem: Sál Poslední večeře.

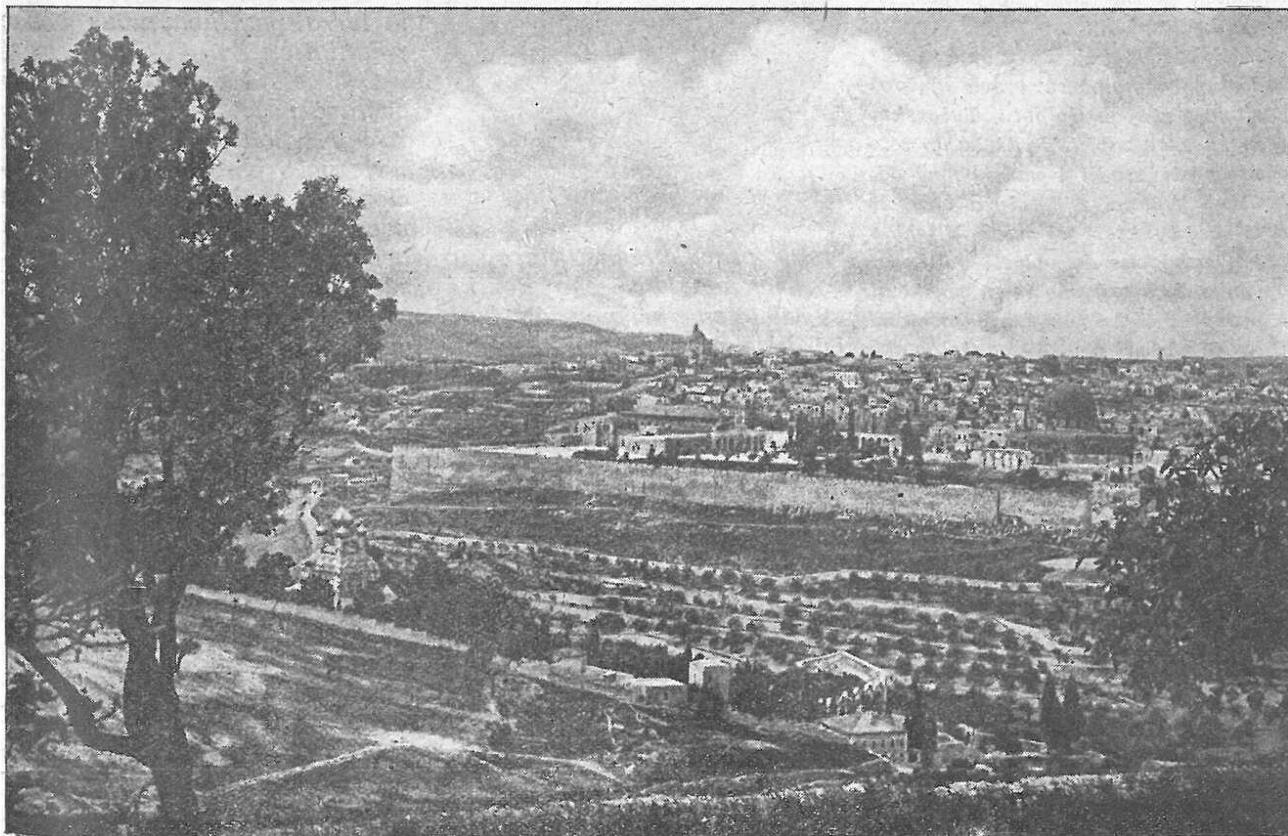
VE SVATÉ ZEMI

Jerusalem: Zahrada Getsemanská.

Jerusalem: Kaple na hoře Olivetské.

Jerusalem: Pohled na město s hory Olivetské.

— každý svým způsobem — vytvořili díla podivuhodné charakterisační mohoucnosti. Na druhou neděli velikonoční («Haec dies» se opakuje) dobře se uvedli v ofertoriu »Angelus Domini« *Sychra, Málek, Vedra, Halouzka* (Foerstrův žák) a *Kuběnka*. V motetech na Bílou neděli výborně si vedou Janáčkoví žáci: *Stanislav Svoboda* (silněji stupňující sloh), *Vít Kment* (sevrěnější výraz, ale do hloubky zabírající), pak zmíněný *Kuběnka*. Zvlášť na sebe upozorňuje Steckrův žák *Fr. Suchý*, pražský, který vychází motivicky z řehořského chorálu, podivuhodně kreslí (po vzoru starých církevních klasiků), ale v barvě přiklání se k projevu novější hudby (zejména ve výstavbě akordů a jich sledů) — poslední Steckrův žák vstoupil mezi skladatele nejmladší. Pokud se týče motet na další velikonoční neděle, můžeme vystačit všeobecným výstihem, uvádějící individuální způsob hudební mluvy jedinců: *Ignác Händl*, Steckrův žák, má svou mluvu přístupnou, zpěvnou, *Kamil Voborský* je mistrem malé formy, v níž však dovede hodně povědět. *B. A. Wiedermann*, Steckrův žák, je velmi citlivým k dobovému vývoji, zejména v melodice a v barvě (harmonii), *Cyr. Met. Hrazdira*, Janáčkův žák, vyniká jemným a jasným výstihem textů, *Josef Blatný*, Janáčkův žák, vzorně sleduje učitelův příkaz psát originálně, ale nepřijímá Janáčkův

silně stupňovaný výraz, píše v jemně vystihujícím projevu.

Je zajímavé, že v literatuře naší církevní hudby máme také jednu mši, zapadající thematicky do probíraného období církevního roku. Jde o mši *Emila Němečka* »Ecce homo«. Ne že by tu skladatel — jako kdysi Jan Šrámek ve mši D-dur — prokresloval pozorně podstatu Krista Boha a Krista člověka v mešním textu, a to tak, že by užíval jednoho a téhož motivu různé upraveného podle toho, kde vystupuje Bůh a kde člověk; Němeček postupoval tu jinak: prokreslil a vybavil ono místo, kde epický text líčí mučednickou smrt Krista Pána, čistě realisticky; obraz smrti Kristovy, smrti vpravdě mučednické, vyjadřuje tu hudba se slovy v rozryvných, kruté bolesti tvrdě podávajících akordech, přičemž podílí se i varhanní doprovod a uplatňuje se zvlášť dynamika po celou tu drásající větu, vyžadující nejsilnějšího vypětí zvukové síly, a to i v závěru této věty, která bez výjimky je ve mších vyjadřována ve všech složkách, také v dynamice, smírně; zklidňuje se výraz a do ticha vyznívá slovo s hudbou: »passus et sepulchrus est«. Mše vůbec je pracována in tono iubilo a proto je zvlášť vhodnou pro dobu velikonoční, pro kterou ji obsahově nejvýznamnější místo («Crucifixus») přímo určuje.

Dr Cyrilil Sychra

NÁBOŽENSTVÍ A ŽIVOT

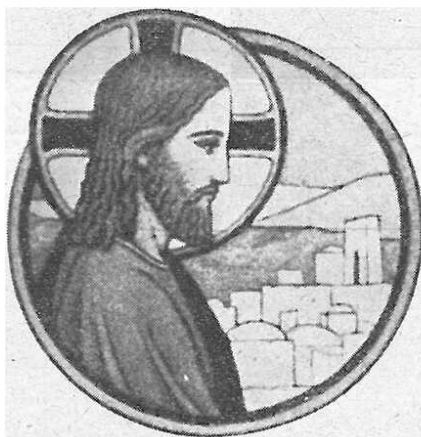
IDEÁL GOLGOTSKÉHO KAJIČNÍKA

Nevím, zdali to byla pouze lítost nebo soucit jednoho z lotrů, kteří s Pánem Ježíšem byli ukřižováni, ale v každém případě promluvila zde láska, když v umírání, v tom posledním okamžiku volného pohledu na svět a život, vyrazila ze srdce slova kajičné lítosti a naděje: »Ježíši, vzpomeň si na mne, až přijdeš do svého království!«

Náš každodenní život má vedle radostných okamžiků i svá křížová zastavení a svou Golgotu. Tuto skutečnost nelze zapřít. Je třeba do této skutečnosti vsadit i naše pevné odhodlání, prýšticí z jistoty a víry, že kříž nese ty, kteří jej nesou. Z tohoto pojetí vycházíme do oblasti vnitřního optimismu, který nás musí posilovat a provázet i na naší cestě životem. Udivuje nás při pohledu na Golgotské drama Kristův příslib: »... ještě dnes budeš se mnou v ráji.« Láska, která odpovídá na vyznání víry příslibem naděje. A od té doby září všem. Všem, kteří hledají cestu odpuštění, kteří se vyrovnávají v posledních okamžicích...

Vidíme, jak lidská slabost odsouzeného dorostla ve velikost upřímného vyznání a toto se děje na kříži a v bezprostřední blízkosti kříže. Toho, jenž byl spravedlivý a neviný. Ideálem golgotského kajičníka byl samotným Pánem Ježíšem velmi

PACIFICI ET PACIFERI

Písmo svaté přikládá Pánu Ježíši jako nejkrásnější přívlastek, epitheton ornans: »Princeps pacis.« Isai. 9, 6.

Pán Ježíš se osvědčil po celý svůj život jako nositel, hlasatel a tvůrce míru! Již při jeho narození zpívají jako akord k jeho mírumilovné práci andělé nad betlemskou krajinou své... »et in terra pax hominibus bonae voluntatis.«

Celý jeho život jest zasvěcený obětavé práci za mír v duších, za mír s Bohem, za mír s lidmi!

Neznal posvátnějšího daru člověku nežli mír. »Vade in pacem et esto sana a plaga

tua,« pravil k ženě, kterou uzdravil zázračným způsobem. Mar. 5. Nic nedojalo jeho Božské srdce, plné mírumilovných snah, 9, 49. Ženu hříšnou, ale kajičnou, kterou farizej Šimon a jeho přátelé pohrdali, propouští po rozehřešení útěchyplnými slovy: »Fides tua salvam te fecit; vade in pace.« Luc. 7, 50. Svě apoštoly napomíná důtklivou připomínkou: »In quacumque domum intraveritis, primum dicite: Pax huic domui.« Luc. 10, 5. Nic nedojalo jeho Božské srdce plné mírumilovných snah tak velice a tak hluboce jako poznání, že mnozí nejdou cestou pokoje a míru, a proto volá s hory Olivetské hlasem velikým se slzami v očích: »Si cognovisses et tu, quae ad pacem tibi sunt.« Luc. 19, 42. Před svou smrtí v předvečer svého hořkého utrpení neví na rozloučenou svým milým apoštolům vzácnějšího odkazu zanechatí nad mír: »Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Nermuť se srdce vaše a nestrachuj se.« Joan. 14, 27. Po jeho zmrtvýchvstání nejkrásnější jeho stálý pozdrav velikonoční jest: »Pax vobis. Et dixit iterum pax vobis.« Joan. 20, 21, 26.

Jako Pán Ježíš byli i apoštolé tvůrčí a nositelé míru. Ano, s takovým úspěchem nesli pochodeň míru od srdce k srdci, od duše k duši, od města k městu, od národa k národu, že Písmo svaté raaostně zaznamenává a konstatuje: »Ecclesia quidem per totam Judaeam, Galilaeam, et Samariam habebat pacem.« Act. 9, 31...

Tak jako Pán Ježíš, »Princeps pacis«, tak jako svatí apoštolé, tak musí každý kněz býti pacifer et pacificus, nositel, tvůrčí, budovatel pokoje a míru! Pontifex, stavitel mostů od člověka k člověku, od národa k národu! Kněz může býti spisovatelem, básníkem, architektem, hudebníkem, zahradníkem, včelařem i rolníkem! Kolik kněží dovedlo spojovat duchovní svou práci s prací manuální tak jako svatý Prokop a jeho žáci! Vždy a všude však musí býti a musí si být vědom svého podstatného poslání býti poslem, hlasatelem a nositelem míru!

Největší dobrodinec lidstva zajisté není vynálezce atomových zbraní a nových aeroplánů, stíhaček a tryskových letadel, největší dobrodinec lidstva jest ten, kdo hlásá, tvoří a buduje mír, kdo zmírňuje napětí mezi nejosudnější thesi a antithesi, mezi věčnou válkou a válkou a mezi absolutním a trvalým mírem! Mezi těmito největšími dobrodinci jest kněz! Každého hříšníka, kterého smíří s Bohem dobrou svatou zpovědí, toho převede přes most osudné antithese hříchu, neboť »hříšníci nemají pokoje«, k thesi mravního dobra a tím k duševnímu pokoji a míru! Kolikrát jsme již uslyšeli z úst vděčných srdcí ono upřímné: »Zaplať Pán Bůh, důstojný pane, vy jste mi vrátil ztracený mír duše mé!« A kdykoliv usmíříme jako pacifici, opravdoví tvůrčí míru, rozdvojená srdce a rozdvojené duše, rozdvojené sousedy a rodiny, pak zajisté poznáváme po každé, že přece jen býti pontifex, býti dobrým knězem, který v jednom ze svých hlavních úkolů má mírniti na světě napětí mezi mravním dobrem a mezi mravním zlem, mezi srdcem a srdcem, mezi národem a národem, jest nejuznesnější poslání, a pak zajisté budeme s radostným srdcem moci opakovati velikonoční pozdrav Kristův: »Pax vobis!«

P. Karel Sahan

posílen základ naší víry v odpustění. Tam na kříži, rukama přibitými na drsné dřevo hřebíky nenávisti a zlovolle farizeů a hierarchů, objímá zbloudilého syna, jako by znovu chtěl zopakovat známá slova: »Pojďte ke mně všichni...«

Genius bratrského polského lidu Mikuláš Koperník si dal na svůj náhrobek vepsat slova velmi výrazná: »Nežádám si podobnou milost, jakou dostal sv. Pavel, ani takové odpustění, jež obdržel sv. Petr, nýbrž úpěnlivě prosím o tu milost, kterou jsi dal lotrovi na kříži.«

Naplňujeme i my svůj kněžský život touto vznešenou důvěrou. Nezapírejme si své slabosti, ty křehké doteky světa, před nimiž nejsme imunní ani mocí svého svěcení, ani silou své víry. Bůh je vidí. Ale chce vidět i zjevnou dobrou vůli především. Již sv. Augustin mistrně vyjádřil tuto pravdu, když řekl: »Svatost nezáleží v životě bez hříchu, nýbrž v tom, že všemi silami a celým srdcem jdeme za dokonalostí. Je velmi snadné stát se zlým, ale kamenitou cestou se jde ke svatosti.«

Nechť nám na této kamenité cestě duchovního života, po níž často klopytáme a padáme, září vznešený ideál kajčnicka z Golgoty. Učme se od něho v našem životě upřímnou kající modlitbou uplatňovat slova jeho vnitřní jistoty a víry: »Pane, vzpomeň si na mne, až přijdeš do svého království!« P. Emil Korba

PO STOPÁCH JEŽÍŠE KRISTA V PALESTINĚ

Hmotné památky jsou nejnápadnější doklady kulturní činnosti té neb oné doby. Z časů, kdy působil ve Svaté zemi náš Spasitel, mnoho z nádhery starého Jerusalema nezůstalo. Jsou to hlavně nákladné praktické vodní stavby, rybníky a nádrže, vodovody v Jerusalemě a okolí, jež podnes jsou neporušeny. Mohutné jsou také hradební zdi jerusalemské s četnými pevnostními věžemi a branami. Z úžasného počtu náhrobků a skalních hrobek patří velká část době starší.

Od 3. století př. Kr. vnikala do země kultura hellenistická, od poloviny 1. stol. př. Kr. stavějí v Palestině Římané. Zříceniny chrámů a divadel, lázní a vodovodů po celé zemi svědčí o jejich činnosti. Města Gerasa a Amman v Zajordánii, Petra v jižní části Svaté země byla vybudována Římany. Také přízní Římanů se těšici král Herodes vyzdobil Jerusalema, Samařii, Tiberiadu, Jericho a jiná místa stavbami v čistém slohu hellenistickém.

Za Ježíše Krista byl židovský chrám zásluhou Herodovou znovuzřízen, ale práce vnější nebyly ještě dokončeny. Asi od r. 20 př. Kr. bylo počato se stavbou. Chrátmová loď byla zbudována v 18 měsících, sloupová v 8 letech; vedlejší části chrámu byly dokončeny teprve krátce před rokem 70. Chrát tvořil rozlehlý celek, v jehož dvorech byl náboženský a politický život národa. Po obou pokrořených povstáních židovských v r. 70 a v r. 132 musili Židé opustit Jerusalema; na jejich místo přišlo mladé křesťanství.

Když bylo v římské říši r. 313 dovoleno křesťanství, začíná nová stavební činnost v Palestině, zahájená budováním masivních chrámů Božího hrobu v Jerusalemě (vysvěcen r. 336) a Narození Páně v Betlemě. Chrát první byl Peršanů téměř zničen r. 614, chrát betlemský, veliká pětিলodní basilika se zakončením chóru ve formě jehelových listů, se stává vzorem četných chrámů ve Svaté zemi, které rychle, až překotně byly zakládány, ale právě tak zanikaly v nastávajících bouřlivých dobách. Také byly postaveny četné kláštery, z nichž velmi složitý a malebný v Mar Saba, a klášter na hoře Quarantana, na níž se vztahovala tradice čtyřicetidenního pobytu Kristova v poušti, jsou nejpozoruhodnější. Roku 637 kalif Omar dobyl Palestiny. Přes slíbenou ochranu křesťanů mnohé chrámy křesťanské se změnilly v mešity.

Jerusalema, jenž se stal důležitým náboženským střediskem islamského světa, ustupujícím ve své důležitosti jenom Mekce a Medině, obdržel elegantní štíhlé architektury mešit. Na velkém prostranství, kde se dříve nacházel židovský chrát, vyrostly vzdušné mešity, Skalní a Řetězový dóm a El Aksá (t. zv. mešita Omárova), pravé skvosty islamského umění. Když za doby Seldžuckých Turků byli křesťané v Palestině utiskováni, byly podniknuty křížové výpravy na dobytí Svaté země.

Sotva 200 roků (1099—1291) trvalo panství křížáků, a přece toto panství zanechalo mnoho stop. V Jerusa-

lemě byl chrám Božího hrobu podstatně zvětšen, nad hrobem Mariiným postavena zvláštní kostelní stavba v podzemí. V Hebronu, Samari, Nazaretu a v početných jiných městech vznikly nové chrámy ve středověkých slozích stavebních. Vybudovány mocné hrady, zámky křížáckých řádů a lenního rytířstva. Z nich mohutný hrad Kerak u Mrtvého moře a zámky v Tiberiadě a Caesarei byly nejproslulejší.

Zdálo se, že Palestina po odchodu Franků se stane trvale islamskou zemí.

Nestalo se tak a zřízením židovského státu Izrael, jako domoviny židovského národa, poměry v Palestině se staly na výsost složitými. Začalo silné přistěhovalectví Židů do Palestiny, ale arabská většina se bránila bouřemi a násilím. Konečně roku 1948 byla Palestina rozdělena usnesením Spojených národů na stát arabský (12380 km²), židovský stát Izrael (14.600 km²) a mezinárodní území Jerusalema s okolím (100 km²). Podle zmíněného usnesení byl jak arabský, tak židovský stát roztržtěn do tří vzájemně se jen dotýkajících částí.

Později však Izrael vojensky obsadil arabské území kolem Akkry (Akkonu) a ve středu země, na východě obsadil i Jerusalema; naproti tomu okolí Gazy anektoval Egypt. Zbývající arabské kraje, rozkládající se na západ od Jordánu a Mrtvého moře, se spojily se státem Zajordánskem v nový stát Jordánsko.

Hospodářsky nejceněnější střední část Palestiny podél Středozemního moře změnila nejvíce svůj starobylý ráz. Spojením přístavu Haify s Tel Avivem, moderním městem po způsobu evropském, vzniklo velkoměsto Tel Aviv s 325 tisíci obyvatel. Jerusalema má naproti tomu jen 164 tisíc obyvatel. V Tel Avivu jsou četné továrny a v jeho okolí jsou kvetoucí, velké zemědělské kolonie s pěstěním pomerančů, citronů, grapů, banánů, mandlí a vinné révy.

I území pouště kolem Mrtvého moře se mění průmyslovým využíváním soli a asfaltu.

Staré jméno Ephrat i novější Betlehem, místo chleba, vystihují odlišnost, úrodnost betlemské krajiny vůči pustějšímu okolí. Betlem, 8 km na jih od Jerusalema, leží na hřebenu dvou vrchů, spojených krátkým sedlem; západní a východní jejich svahy spadá mírněji než severní a jižní. Z dějin víme, že Betlem byl sídlem Davidovy rodiny a že se tu odehrála líbezná idyla knihy Ruth.

Rozsáhlý chrám Narození Páně je v majetku církve katolické, pravoslavné a arménskopravoslavné. Navštívily jej po dnešní dobu nesčíslné zástupy poutníků. U chrámu žil církevní učitel sv. Jeronym, jenž přeložil Starý Zákon z hebrejštiny do latiny.

Betlem je v střední části Palestiny, Nazaret, kde náš Spasitel strávil dětství a léta mladosti, nalézá se však v severní Palestině v Galilei.

Galilea v dobách Ježíše Krista byla zemí bohatou, plnou zeleně, stinnou a úsměvnou. Nížina Esdreloňská, s černou zahradnickou půdou, slynila ve starověku příslovecnou úrodností a úrodná je i dnes, i když kočovní beduíni primitivním pastýřstvím zemi poškodili. Na počátku jara zahýří galilejský kraj krásou nesčíslných květů a nevyrovnatelnou svěžestí; ozve se zpěv skřivánek, cukrování hrdliček i hvízdot malých lehounkých kosů. Jaký to rozdíl proti drsným kopcům a vyprahlým údolím v Judei, »Dubový les pokrývá pohoří Karmel, skupiny cedrů se nacházejí na Hermonu. Myrty dosahují velikosti stromu a květy oranžovníků naplňují vzduch příjemnou vůní. Každý svah je vinicí, každé údolí pšeničným polem.« Tak trochu upřílišněně chválil Hepworth Dixon, který se též pokusil o popis malé nazaretské kotliny v dobách Kristových. »Pole byla tu hojná, pšeničná a ječmenná. Na dně údolním se rozkládaly zahrady, volně kameny ohrazené, s fíkovníky, granátovými stromy a citroníky. Výše na svazích rozkládaly se vinice. Mezi poli obilními, morušemi a fíkovníky kvetly máky, tulipány, lilie a sasanky.«

Dnešní Nazaret je úhledné, přívětivé městečko s 9000 obyvateli, mezi nimiž je více než polovina křesťanů. Domy nazaretské s rovnými střechami jsou ladně uloženy po stránkách galilejských pahorků. Většina obyvatelstva se zabývá výnosným zemědělstvím. Ženy naza-

retske, známé svou krásou, nosí pestře vyšívané ka-bátce a ozdobují je mincemi. Památná místa, kde »Kristus rostl věkem, moudrostí a milostí u Boha«, jsou připomínána několika kostely.

Jordán se pramení na úpatí Hermonského pohoří a protéká jezerem Meromským (jez. Hule), Genezaretským a vlévá se do Mrtvého moře. Délka toku je 360 km, spád obnáší 900 m, z toho však jen 500 m je nad hladinou mořskou, neboť Jordán teče v hlubokém příkopu palestinského zlomu, ústí Jordánu do Mrtvého moře znamená nejnižší zjevnou proláklinu; 394 m níže pod mořskou hladinou. Tok je neširoký, průměrně 30 m, a proto je řeka dosti hluboká, s vodou kalnou.

Největší šířka Jordánského údolí je 12 km, a to u Jericha. Podnebí je skleníkové horké, dusné, ale bez zavodnění není zemědělství možné. V údolních houštinách žijí ještě dnes hyeny, šakali, vlci a divocí kanci. Lvů tu ovšem, jako bylo v době starozákonní, není. Místo, na něž se vztahuje tradice Kristova křtu, je poutníky neobyčejně navštěvováno, zejména v době velikonoční.

Bezdítkové jezero Mrtvé moře má délku 76 km a šířku 16 km. V jeho vodě, obsahující již při hladině 20–25 % soli, není možný organický život. Zvláštností je dále množství asfaltu, který se nachází mezi vrstvami křídové horniny, jež obklopuje jezero a při zemětřesení a bouřích se uvolňuje do vody. Nad jezerem se zvedají příkré skály, jen jižní pobřeží je širší, ploché. Na tuto část pobřeží se může vztahovati zkáza Sodomy a Gomorry »ohnem a sírou«, t. j. zemětřesením, spojeným s požárem plynů, petroleje a asfaltových mas, vytlitých ze zlomů. Nad jižním břehem hora Usdum je dlouhá 12 km a zvedá se 180 m nad Mrtvým mořem. Dolní část hory, do výšky 40 m, je z modravé čisté soli, se stěnamí příkrými a rozpukavými, s bizarními tvary sloupů a jehel. Nad vrstvou solnou zvedá se 140 m silná vrstva sádrovice a křídových slínů. Zvláštní, podlouhlý tvar hor vznikl zřícením. Všude v okolí je patrna nedávná sopečná činnost a četné sirné prameny tryskají ze země.

Je málo na světě tak pustých krajín, jako je okolí Mrtvého moře a zejména jeho východní pobřeží. Na západ od Mrtvého moře je známá Jidská poušť. Jidská poušť sestává ze skalnaté náhorní plošiny, nad kterou se zvedají kuželovité pahorky, a ve kterou jsou zaryty těsné soutěsky. Je to bezvodá, rozpálená pustina, opuštěná úplně lidmi. Délka Jidské pouště je přes 100 km, šířka přes 20 km. V této poušti je pravoslavný klášter Mar Saba. Nad bezvodým údolím se zdvihaají mohutné opěrné zdi, zadržující skálu a za nimi nad sebou terasy a na nich kostely, kaple, klášterní budovy, přerušené dvory a zahrádkami s fíkovníky a vinnou révou. Rozsáhlý celek je svrchovaně romantický, život je však v tomto klášteře neobyčejně přísný a sluneční žár, stupňovaný odrazem od skal a zdí, těžko snesitelný. Některé vzácné druhy ptactva (Columba Schimprí, Amydrus Tristami) nalezly v klášteře útolek.

Evangelia nejvíce nás upozorňují na jezero Genezaretské nebo Tiberiádské (Galilejské moře), na městečka Kafarnaum, Magdalu, Bethsaidu a na nejbližší okolí mezi jezerem Tiberiádkým a Nazaretem. Z tohoto kraje pocházeli Kristovi učedníci, vesměs Galilejci, vyjímaje Jidáše, který pocházel z jižní Judeje.

Jezero Genezaretské, nazvané podle úrodné krajinky Genezaretské nebo Tiberiádské, podle města Tiberias, je 21 km dlouhé a 9,5 km široké a 48 m hluboké. Hladina jezera leží níže o 208 m než hladina moře Středozemního. Pobřežní krajina je svěže zelená na jaře; veliká vedra v důsledku hluboké polohy vyvolávají subtropickou květenu, ovšem jen na krátkou dobu. Pahorky kolem jezera jsou nevysoké a půvabných tvarů, voda je čistá a průhledná.

Údolím Jordánu vanou občas prudké bouře. Ve starověku bylo pobřeží hodně obydleno rybáři, neboť jezero bylo a je dosud bohaté rybami. Okolí Kafarnaum se však mnoho změnilo. Městečko Kafarnaum již neexistuje. Také krajina nemá již takovou květenu, jak o ní píší starověcí spisovatelé. Kdysi byly tu rostliny chlad-

nějšího pásma i tropického pohromadě a stromy podnebí mírnějšího byly po celý rok obaleny květy a plody. Celkové krásné panorama jezerní krajiny však tu zůstává jako v době Kristově; břehy jsou čisté, bez bahna, a na mnoha místech jsou rozkošné květinové koberce.

Staré Jericho v údolí dolního Jordánu leží na západ od dnešního a severně od Jericha římské doby, tedy doby Kristovy. Ve starozákonním Jerichu byly provedeny v r. 1907 velkolepé vykopávky, jež odkryly mohutné hradební zdi a příkopy. Okolí města tvořilo bohatou oasu s polí pšenice a konopí. Datlovníky se připomínají ještě ve středověku a Jericho bylo nazýváno městem palem. Byly tu zejména pěstovány balsamovníky a Henna (*Lawsonia inermis*), poskytující červené líčidlo. Krásné fíkovníky, jak se dočítáme z evangelia, stínily cesty. Herodes si postavil v Jerichu krásný palác. Nové Jericho vzniklo za dob křížáckých. Za svou neobyčejnou úrodnost a hojnost, bujnost rostlinstva děkuje toto území několika mocným pramenům, které se dnes svádějí do vyzděných nádrží. Zemědělství je tu zahradnické a pěstuje i banány a chlebovníkové stromy a výbornou palestinskou vinnou révu. V okolí nacházíme ovšem také rostlinstvo, přizpůsobené suchému, až pouštnímu, subtropickému podnebí. Tak tu jsou trnité keře, dosahující výše stromu, jako na př. *Zizyphus Lotus* (cicimek obecný — srov. u Homéra *Lotofágové*, pojídači plodů této rostliny) a *Zizyphus spina Christi*. Ze strašných trnitých větví tohoto keře byla spletena Kristova trnová koruna. Dále se tu nalézají lilkovité *Solanum sanctum* a balsamovník gileadský. *Solanum sanctum* má plod, t. zv. nepravé Sodomské jablko, které se mylně ztotožňuje se Sodomským vínem.

Na cestě z Jericha do Jerusalema přicházíme do Bethanie. Bethanie je asi půl druhé hodiny vzdálena od Jerusalema. Kristus se tam rád uchyloval z přeplněného Jerusalema k moudré a zbožné Marii, pečlivé Mariě a Lazarovi. Po Lazarovi je též dnešní jméno obce Bět Azarije.

Jerusalem leží v neúrodné a bezvodé krajině na vápencové náhorní rovině ve výši 740—790 m, která jen na jedné straně splývá s ostatní plošinou, kdežto na ostatních třech stranách spadá příkře do údolí. Tak se nám představuje Jerusalem z údolí jako bílá řada zdí s vysokými hradbami s cimbuřmi a věžemi, mešitami, chrámy, a tu a tam vyniká zelená barva cypřišů.

Chrám Božího hrobu je obrovským souhrnem budov, v němž vedle společné ústřední svatyně se nacházejí dva kostely, pravoslavný a katolický, přes třicet kaplí a mnoho památníků, jež připomínají, že v místě chrámu Božího hrobu se udály nejvýznamnější události ze života Kristova, od posledních tří zastavení na Křížové cestě až k hořké smrti a slavnému Zmrtvýchvstání. O památný chrám se dělí hlavně církve katolická, pravoslavná, arménskopravoslavná, ale také ještě deset menších křesťanských církví.

Plně silné dojmy ze života Kristova prožívá křesťanský poutník na hoře Olivetské. Jedině odtud vidí město, jak mu tanulo na mysli od doby prvního náboženského vzrušení. Jen odtud vidí souhrnný obraz města, nerozptýlený příliš četnými různorodými podrobnostmi.

Z vysoké vyhlídkové věže na hoře Olivetské naskytá se pak poslední překvapující pohled. Vidí na Jerusalema, ale také daleko široko po Svaté zemi, přes poušť Judskou až k údolí Jordánu a k Mrtvému moři, jež při podivuhodné jasnosti vzduchu se zdá mu v bezprostřední blízkosti. Vzdálenost je však značná a rozdíl výškový je neobyčejný: vždyť Mrtvé moře je položeno o 1300 m níže! Na východním břehu Mrtvého moře se rýsují holé, zlatožluté výšiny hor Moabských a za nimi pohorí vzdálené Arabie. Také široký zelený pruh na bílém podkladu označuje údolí Jordánu. Všude svítící barvy a ostře kreslené obrazy, obraz velkolepé přírody, ale také nejhlubšího ticha pustoty a osamělosti.

Dr Jan Krčmář

MAĎARSKÝ BISKUP DR IMRE SZABÓ O BERLÍNSKÉ KONFERENCI

Nebyly to jen čtyři velmoci, které se po týdny a měsíce připravovaly na berlínskou konferenci, projednávající dobu a místo, kdy a kde má být konána, osoby delegátů a program porad, ale také všechny národy světa hleděly s velkým zájmem na berlínské porady ministrů zahraničních věcí čtyř velmocí a od zahájení konference sledovaly neustále s napjatou pozorností, co se na konferenci mluvilo, dělo a jaké byly její výsledky. Všichni lidé bez rozdílu světového názoru, vyznání a národnosti sledovali berlínské porady s důvěrou a očekáváním, které věřící svět doprovázel ještě navíc modlitbami. Slyšeli jsme, že vedení církví a vyznání v Německu vesměs nařídila před konferencí modlitby a prosby za šťastný výsledek porad.

Berlínský biskup zvláště uložil, aby po dobu trvání konference zůstaly všechny chrámy od časných hodin anních do pozdního večera otevřeny a podle zpráv byly chrámy neobyčejně navštěvovány, neboť se v hlavním městě Německa nepřetržitě horlivě modlili za úspěch konference.

Srdce toužící po míru se již zachvěla při pouhé zprávě, že dojde k poradám mezi čtyřmi velmocemi. Světová rada míru, která v červnu minulého roku zasedla v Budapešti, vyzvala národy světa, aby byla zahájena jednání o řešení nejpálčivějších a nejnaléhavějších problémů. Není problému, jež by nebylo možno vyřešit cestou jednání. Lidé nejrozmanitějších národností, ras a povolání na světě, dělníci, vědci, duchovní, pisovatelé dospěli k přesvědčení, že neklid v Evropě a v jiných částech světa a choulostivé otázky hrozící nebezpečím nutno odvrátit nikoli mocenským slovem, ale užitím násilí, nýbrž pokojným jednáním.

Ještě více se vyjasnilo v lidských srdcích, když 25. ledna t. r. vskutku zasedli v Berlíně k jednacímu stolu zahraniční ministři a přijali navržený jednací pořad, čímž bylo dokumentováno, že se nesešli proto, aby svá stanoviska postavili proti sobě, nýbrž aby se pokusili sladit své názory. Tento první výsledek se zrodil díky tomu, že příslušné velmoci nevyslechly jen přání stamilionů lidí bojujících za mír, ale vzaly také zřetel na jednomyslně vyslovenou mírovou touhu všech lidí a národů světa.

Jaká je odpověď na otázku, co očekávat od rozhovorů zahájených první schůzkou zahraničních ministrů v Berlíně?

1. Přáli bychom si, aby jednání a vůle k dohodě byly upřímné a abychom viděli tuto vůli realizovanou ve výsledcích. Bůh nám svěřil životy lidí, abychom je vedli, a máme-li velkou odpovědnost za duši jediného člověka, jak velká je odpovědnost za duše mnoha lidí, a jak musí uvážit svou povinnost ti, jejichž rukám je svěřen osud milionů? Pečujeme-li bedlivě o bezpečnost našeho pozemského života, o naše záležitosti rodinné, hmotné a obchodní, pak je nutno také o věci národních pečovat s největší obezřetností a zaníceností. Jestliže národy spolu jednají v záležitostech hospodářských a obchodních a nalézají řešení v otázkách, které přinášejí užitek, pak je právě tak možno také dospět k výsledkům po všech stránkách pokojného soužití.

2. Po nešťastné válce toužily všechny národy po uklidnění a co možná brzkém uzavření mírových smluv. Nás Evropany zajímá uspokojivé vyřešení mírové smlouvy s Německem a zajímá nás, jak se tento velký

sousední národ, který měl v průběhu dějin tolik styků s naší vlastí, zařídí pro budoucnost. Bylo by nežádoucí a bylo by se obávat toho, kdyby se dostala opět k moci velkoněmecká myšlenka, která kvetla před 10—20 lety, ale je naproti tomu žádoucí, aby národ, který, jak doufáme, se poučil ze zkáz minulých válek, mohl hledět vstříci pokojné, radostné budoucnosti.

3. Budou-li vyřešeny nebezpečné problémy v srdci Evropy, na nichž je mnoho lidí zúčastněno, lze věřit, že bude možno zhojit také palčivé a zející rány v ostatních částech světa.

Za studentských let jsme se učili rčení starých Římanů: »Si vis pacem, para bellum.« - »Chceš-li mír, připravuj se na válku.« Bylo mnoho válečných příprav v minulosti a stejně i dnes se zbrojí a konají se pří-

pravy. My ale chceme mír. Už dosti příprav, a proto je třeba po mnohém řinčení šavlí a zbrojení vážně jednat o možnostech pokojného vyřešení nesnází, a výsledky jednání uvést ve skutek.

V den, kdy se v Berlíně sešla konference čtyř velmocí, konalo se shromáždění katolického duchovenstva Velké Budapešti a župy Pešť. Několik set katolických duchovních, kteří se zúčastnili shromáždění, vystoupilo pro práci za mír, pro řešení mezinárodních problémů cestou jednání, pro jednotné a mírumilovné Německo, zastupující zájmy lidu, a pro snížení zbrojení. Shromáždění se usneslo, že také doma ve vlasti mají být jednání delegátů velmocí provázena modlitbami, aby s Božím požehnáním byla řešením shora zmíněných problémů nalezena cesta k uskutečnění míru v celém rozsahu.

NAŠE NEJVYŠŠÍ OBČANSKÉ PRÁVO

První povinností nás římskokatolických kněží jest být dobrými pastýři svého lidu. Je to vznešené poslání vésti své věřící v náboženském životě. Ale mimo to musíme být odpovědnými ukazateli správné cesty nás všech i v životě veřejném.

Jistě, že všichni spolubratři jsou již informováni denním tiskem, že 16. května budou v našem státě volby do národních výborů. Tyto volby do národních výborů přispějí k tomu, že bude dále prohloubeno spojení národních výborů s lidem, upevněn nerozborný svazek dělnické třídy, rolnictva a pracující inteligence a posíleno naše lidově demokratické státní zřízení.

Volby budou provedeny skutečně demokraticky, a to v těchto zásadách:

1. Volby budou konány podle obecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním všech našich občanů od 18 let.

Z volebního práva není vyloučen nikdo kromě občanů zbavených soudem čestných práv občanských nebo svéprávnosti pro duševní poruchu.

Tato skutečně demokratická volební soustava dává lidu možnost svobodně si zvolit do místních orgánů státní moci své nejlepšího zástupce, kteří mají plnou důvěru.

Výkon obecného a rovného práva zajišťuje i sestavování seznamu voličů, soudní ochrana proti odmítnutí zápisu do nich nebo proti zamítnutí jakékoliv jiné opravy seznamu.

2. Jednou z dalších velmi významných zásad volební soustavy je, že se volby provádějí podle volebních obvodů a v každém volebním obvodu si tak volí svého člena národního výboru, který je jejich zástupcem v národním výboru.

Pracující lid vysílá tak do národních výborů své nejlepší představitelé, kteří jsou hodni toho, aby se stali jeho zástupci, a kteří dávají plnou záruku, že budou své úkoly řádně plnit.

3. Řízení voleb do každého národního výboru svěřuje zákon volebním komisím, složeným ze zástupců organizací pracujících, které navrhne Národní fronta.

Pro volbu do každého národního výboru funguje trojí druh volebních komisí: okrskové volební komise pro každou volební místnost, obvodní volební komise pro každý volební obvod a volební komise krajské, okresní, městské a místní, které řídí volbu do příslušného národního výboru.

4. Kandidáty na členství v národních výborech navrhuje Národní fronta, a to na podkladě návrhů došlých jí z jednotlivých jejich složek.

Tím padl neblahý systém vázaných kandidátních listin, kdy volič neměl možnosti rozhodnouti se pro toho kterého kandidáta, nýbrž musel se podrobiti nedemokratickému diktátu jednotlivých politických stran.

Pracujícímu lidu dává se nyní možnost při výběru přihlížeti k osobním vlastnostem občana, k jeho dosavadní práci i k jeho oddanosti k našemu lidově demokratickému zřízení, a to bez ohledu na jeho příslušnost k jedné z politických stran. Důsledkem toho může být zvolen i občan bezpartijní.

5. Zásadami demokratismu jsou naplněna i ustanovení zákona o způsobu volby a hlasování. Přesný, zároveň jednoduchý a demokratický způsob voleb zaručuje, že volby vyjádří skutečnou vůli lidu.

Vyplývá to zejména z těchto zásad o způsobu hlasování:

a) k platnosti volby se vyžaduje účast alespoň poloviny voličů ve volebním obvodu;

b) zvolen je kandidát, který obdržel nadpoloviční většinu všech platných hlasů ve volebním obvodu;

c) neplatné jsou jediné hlasovací lístky, které nejsou na předepsaném tiskopisu;

d) volič hlasuje tak, že na hlasovacím lístku ponechá jméno kandidáta, pro něhož hlasuje; ponechá-li na hlasovacím lístku více kandidátů, než má být zvoleno, považuje se hlasovací lístek za odevzdaný pro prvního neškrtnutého kandidáta, resp. neškrtnuté kandidáty, k jmenům připsaným na kandidátní listinu se nepřihlíží;

e) vzniknou-li pochybnosti o platnosti hlasovacího lístku, rozhoduje okrsková volební komise.

6. Význam demokratismu nových zákonů je i právo voličů odvolávat člena národního výboru, který zklamal jejich důvěru. Jde o důsledné uplatnění práva kontroly voličů vůči členům národního výboru, kteří jsou povinni svým voličům skládati účty ze své činnosti.

Pro odvolání platí v podstatě tytéž zásady jako pro volbu.

Podali jsme zde v kostce a přehledně hlavní zásady blížících se voleb, aby naši spolubratři byli včas a řádně informováni a mohli informovat i druhé. Nyní bude záležet na každém z nás, aby všichni občané správně pochopili význam voleb do národních výborů.

Jako uvědoměli občané budeme aktivně pomáhat při zajišťování volební kampaně, kterou budeme bděle a bedlivě chránit před útoky nepřátel. Jsme přesvědčeni, že se tento odpovědný úkol zdaří a naše nejvyšší občanské právo — zvoliti řádné zástupce do národních výborů — bude odpovědně a v plné míře použito.

JAK STUDUJÍ NAŠI BOHOSLOVCI

Pololetní prázdniny skončily.

Letní semestr na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě jako na ostatních vysokých školách začal pravidelnými přednáškami dne 22. února. Do učebních síní a studijní práce vane dech nového života. Máme-li najít zdravý podklad pro řešení otázky, jak zvyšovat úroveň naší fakulty, je dobře si ujasnit, co bylo již vykonáno a v čem bychom chtěli zlepšit ještě svou práci. Možno říci, že byla uskutečněna vnější reorganizace fakulty i její vnitřní náplň. Byl zlepšen vyučovací systém, aby odpovídal procesu vývoje bohoslovce, a bere zřetel k současnému společenskému dění. Dnešní vyučovací systém nezůstává stát, ale počítá s probíhajícími změnami. Jen tak dosahujeme toho, že v organizaci učebnímu procesu není ustrnulých forem. Učební plán podává podle apoštolské konstituce „Deus scientiarum Dominus“ rozdělení učebních předmětů, hodin přednášek a cvičení. Předností učebního plánu je zřetel na možnosti studijní práce bohoslovců, jejich skutečný čas, přitom vedoucím činitelem je princip ekonomie tohoto času, účelnost jeho využití, správná posloupnost předmětů a takový počet hodin, kterého je skutečně třeba k tomu, aby bohoslovec zvládl základy toho kterého předmětu. Stanovením určitého počtu týdenních hodin za semestr jako hranice, za kterou není možno dále jít, dostáváme rámec, v němž je rozdělení předmětů podle studijních oborů na hlavní a volitelné.

Vedoucím činitelem vyučovacího procesu zůstává nadále přednáška. Vedle ní má význam dobře vedené seminární cvičení, které vyzbrojuje bohoslovce trvalými vědomostmi a podněcuje k samostatné tvůrčí práci. V našich seminářích základní metodou seminárních cvičení, která se konají při všech hlavních disciplínách, je metoda živé besedy zajišťující rozvinutí tvůrčí diskuse.

Veškerou práci na fakultě koordinují katedry, které

se pravidelně scházejí k poradám, na nichž se projednávají studijní otázky jednotlivých bohovědných oborů a metodika vyučovacího procesu.

Tím bylo dosaženo v uplynulém období uspokojivých výsledků ve studijní práci bohoslovců.

Sebekriticky nutno doznati, že bude ještě třeba udělat mnoho, aby se dosáhlo těsnějšího spojení teorie se životem.

Každá věda, tedy i bohověda, roste v jistém smyslu sama, se zákonitou nutností svým směrem a tak usnadňuje tvůrčí metodou spojení bohovědy se skutečným životem. V důsledku toho upouští se od dogmatické metody při výkladu, neboť tato metoda se spokojuje jednoduchým přehledem faktů, mimoděk svádí bohoslovce k tomu, aby se omezili na pouhé mechanické zapamatování a reprodukování učební látky.

S radostí možno konstatovat, že bohoslovci nepřestávají na pouhém konspektu a na přednášce, nýbrž že pracují s knihou, tím jejich studijní práce se zintenzivňuje. Bohoslovci v semináři představují ve skupinách podle jednotlivých ročníků semknutý souladný kolektiv, v němž se rozvinut cit pro vzájemnou pomoc, cit pro odpovědnost za výsledky studijní práce ročníků. Na půdě naší Almae Matris uskutečňuje se pravý, radostný akademický život, a to synthesou práce profesorů a bohoslovců s čistými a vznícenými srdci, která dosvědčují, že bohoslovci mají povolání k vznešenému duchovnímu stavu.

Dnes daleko více než kdy jindy dostává se bohoslovckému studiu všech příznivých podmínek.

Není pochyby o tom, že naše fakulta udělá nový krok vpřed na cestě k zvýšení úrovně přípravy bohoslovců pro všechny oblasti práce, která je čeká v duchovní správě jako rozsevače evangelia lásky, míru a pokoje.

Msgr. Dr. Josef Hronek, děkan fakulty

GALERIE VLASTENECKÝCH KNĚŽÍ

P. VLADIMÍR ŠŤASTNÝ, VLASTENECKÝ KNĚZ, SPISOVATEL

Tento »moravský slavík«, jak byl v dospělém věku s oblibou nazýván, se narodil 17. března 1841 v Rudíkově u Velkého Meziříčí, jakoby na důkaz, že slavík lidských písní může se zrodit i v kraji pro slavíky nehostinném. Na křtu svatém bylo mu dáno jméno Vladimír, jehož etymologií dělal po celý život čest. Jeho otec byl štěpařem a pilným sběratelem pohádek, přestože starost o četnou rodinu mu ponechávala málo času pro poesii. Když poznal synovo nadání, vypravil ho, nehlédě na to, že mu přibude starosti, na gymnasium do Jihlavy. Tam však pobyl pouze jeden rok, neboť již roku 1852 se stal chovancem chlapeckého biskupského semináře v Brně a žákem tamního německého gymnasia. Maturoval s vyznamenáním r. 1860 a dal se zapsat na brněnskou teologii, kde byl tehdy profesorem Fr. Sušil, kterého si vbrzku oblíbil, aby této své lásce zůstal po celý život věrný. Již na teologii patřil k pilným čtenářům českých knih, zajímal se o všechny literární novinky a podněcoval nadané alumny k spisovatelské činnosti. Na kněze byl vysvěcen roku 1864, načež se stal kaplanem v Židlochovicích a brzo poté prefektem biskupského chlapeckého semináře. Složiv předepsané zkoušky stal se profesorem náboženství na prvním českém gymnasiu v Brně r. 1867 a Brno už neopustil. Při vyučování byl pedagogem osvědčeným, nebyl pedantem; slovíčkářem, mluvil spíše k srdcím žáků, chtěl v nich rozvítit nadšení pro náboženské pravdy, aby se nemožili bezduchým odříkáváním lekcí, nýbrž

aby svým životem dokazovali, že jsou křesťany podle skutků a ne podle litery. Zároveň je neúnavně vychovával k lásce k rodnému jazyku, k rodné zemi a k spoluobčanům. Ale jeho ušlechtilé srdce se tím nespokojovalo: všiml si také hmotných poměrů svých žáků a když bylo potřeba, taktně je podporoval štedrými peněžitými dary. Proto při jeho odchodu mohl do ústavní kroniky napsat tehdejší gymnasiální ředitel Jan V. Tůma: »Sbor i ústav ztrácí v něm muže vzácných vlastností, vždy ochotného spolupůsobit tam, kde se jednalo o dobro a krásno, o snahy vznešené a ušlechtilé ideální, mládež pak pozbyla zkušeného, osvědčeného a obětavého přítele a rádce.«

Jako básník vystoupil už za dob studií, když se ucházel o Halabalovu cenu, a to r. 1859 v kalendáři Moravanu dvěma krátkými akrostichy, z nichž první končí: »Nám buď heslem: v Bohu, vlasti spása.« S tímto heslem, které se stalo jeho životním programem, vstupoval na literární kolbiště. Moravanu zůstal věren a přispíval do něho kratšími básněmi, jež podpisoval pseudonymem Jos. Ruda.

Samostatnou sbírkou básní předstoupil na veřejnost teprve roku 1869, kterou vydal ve prospěch Sušilova pomníku pod titulem *Kvítí májové*. — Jsou to milé, usměvavé verše skutečné májové libečnosti, jimiž opěvává svého milovaného učitele Fr. Sušila a v nichž utívá také královnu máje Pannu Marii. Jsou formálně bezvadné, vytríbené a čtenáři vnášejí do duše mír a la-

hodnou pohodu, jako pohled na rozkvetlou lučinu. Roku 1872 se pokusil již o vánoční hru se zpěvy: Svatí tři králové, kterou vydal spolu s vánočními deklamovánkami pod titulem *Vánoční dárek*. Není to drama, je to radostná vánoční hra s koledami, napsaná pro pobavení malých.

Šťastný brzo postřehl, že rozvoj katolické kultury bude teprve tehdy zabezpečený, až katoličtí spisovatelé budou mít svou vlastní tribunu. Založil proto r. 1878 časopis *Obzor*, který se zanedlouho stal pozoruhodným orgánem katolických moravských spisovatelů, vědeckých i beletristických, a jehož přispěvateli byli Fr. Bartoš, Vinc. Brandl, Stránecká, V. Kosmák a v prvních dobách také dokonce Jan Herben, Jan Hudec, F. S. Procházka, K. Obzoru se soustředil všechen nábožensko-kulturní ruch a zájem širokých vrstev. Vedle vlastní spisovatelské činnosti Šťastného je založení *Obzoru* velkým přínosem ve prospěch obrození na Moravě, hemžící se tehdy německými germanisujícími časopisy. *Obzor* se stal časopisem všestranně informativním. Přinášel články a pojednání o všech časových údálostech vědeckých či uměleckých, napsané českými odborníky, takže český čtenář neměl výmluvu, že musí číst německé časopisy, aby byl na výši doby. Rozumí se, že směr časopisu byl katolický. Pokud byl Šťastný redaktorem, udržel si *Obzor* svou čestnou posici a byl i odpůrci respektován. Šťastný sám do časopisu hojně přispíval básněmi, povídkami, časovými úvahami, recensemi, aniž přitom zanedbával časopisy *Hlas*, *Moravana*, *Hvězdu* a *Besedu*, což je s podivem, uvážíme-li, že redakce *Obzoru* a učitelská činnost kladly na jeho výkonnost požadavky nešetrné. Ale Šťastný pro Boha a vlast rád věnoval všechny své síly a svůj čas.

Když r. 1879 vyšla básnická sbírka *Kytka z Moravy*, bylo již patrné, že na moravský Parnas Vladimírem Šťastným vstoupila osobnost cele a opravdově básnická. Ušlechtilé myšlenky jsou oděny dokonalou, ba skvělou básnickou formou. Vstupní báseň naznačuje obsah:

Kytku jsem uvil z moravského kvítí,
jak na těch horách našich plá a svítí,
jak v srdci lidu zakvétá a roste,
třeba je barvy nehrdé a prosté!

V této sbírce převažují epické básně, které jí vtiskují svůj charakter. Básník si vytkl za úkol oživit slávu postav, které mají pro Moravu význam národní a náboženský. Proto sáhl pro látku do bohaté pokladnice dějin říše Velkomoravské a vybral z ní nejvýznamnější skvosty: zvonivým veršem oslavil hrdinské činy Rostislava, Slavomíra, Svatopluka i největší dobrodince moravského lidu slovanské apoštoly Cyrila a Metoděje. Každý verš vyzařuje lásku básníka vroucně milujícího svůj lid v slavné minulosti i v rušné přítomnosti. Nejsou to pouhá popisná líčení, jsou to strhující lyrické pasáže, které mají v srdci čtenářově vznítit hrdost nad tím, že se může honosit tak slavnými předky. Ve sbírce jsou kromě toho i básně parafrasující lidovou píseň a plynulým veršem vypravující moravské lidové pohádky. — Veškerá kritika se shodovala v tom, že v *Kytce* promluvil vyspělý básník. J. Kosina v *Časopisu Moravské matice* mluví o ní nadšenými slovy a básníkovi vyhrazuje vysoké místo mezi českými spisovateli. Vincenc Brandl v *Obzoru* nazývá Šťastného nadaným básníkem. Fr. Bartoš zařadil z této sbírky mnoho básní do *Slovesnosti* a do svých čítanek.

Další jeho sbírka z r. 1887 *Drobné květy* přináší básně nábožensko-poučné ve stylu Jablonského Moudrosti otcovské. Avšak již příští sbírka *Hlasý a ohlasý*, kterou vydal r. 1892, vrací se k motivům historickým. Zdrojem, z něhož tryskají a k němuž jako svému přirozenému středu směřují, je Velehrad — vznešená kolébka křesťanství na Moravě. — Všechny tyto sbírky jako by byly přípravou, nástupem k vrcholnému dílu — k apotheose vlasti a lidu, jež konečně vyšlo roku

1894 pod titulem *Hory a dolý*, v níž jeho vroucí láska k vlasti, mezi horami a dolinami půvabně rozložená, a k lidu, pracovitému, zpěvnému, veselému moravskému lidu se rozezvuchela nejlíbeznějšími písněmi. Tato vlast a tento lid jsou zarámováni v prostředí divukrásné přírody. Šťastný se stává takto básníkem přírody. Není to ovšem příroda v pantheistickém pojetí tehdejší módní poesie se satyrskými exkursemi do antické mytologie, nýbrž podivuhodné, krásné, účelné, lidstvu sloužící dílo Boží, jež je předmětem jeho obdivu a básnického opěvání.

Výlučně náboženského obsahu je spisek *Devatero služeb*, který vydal roku 1895. Nepovažoval asi dosavadní překlady zlaté knihy Tomáše Kempenského *O následování Krista* za vyhovující, poněvadž r. 1902 vydal jeho veršovaný překlad. — Svůj tribut slovanské vzájemnosti, kterou horlivě hlásal, vzdal překládáním veršů ruských a polských pro Vymazalovu Slovanskou poesii. To je druhá struna jeho poesie, neboť neúnavně vychovává Moravany, aby byli stejně uvědomělými Čechy i katolíky. Proto také věnuje tolik pozornosti cyrilometodějské myšlence, protože podporuje sblížení mezi Slovany.

Uzná-li dílo nějakého spisovatele toliko literární kritika, ale lid si ho nevšímá, zůstane přes všechno uznání konec konců jenom papírovým literátem. Takového neštěstí byl Šťastný ušetřen. Jeho jasná, úsměvná poesie, smířená s Bohem, snažila se zjednatí smír mezi lidmi. Jeho knihy četli milovníci skutečné poesie, neboť v jeho verších zahlédli po životních katastrofách opálový přísvit jitra, předcházející východu kouzelného slunce naděje, nacházeli zdroj, z něhož prýštila svěžest, odvaha a probuzení, nabývali ztracené rovnováhy. Mnoho jeho básní v pravém smyslu slova zlidovělo a stalo se majetkem nejširších lidových vrstev, jeho takřka denním pokrmem. Lahodná, zpěvná mluva a rytmický spád veršů Vladimíra Šťastného vybízely komponisty, aby k nim skládali nápěvy a učinili je tak ještě populárnějšími. Příčinil se o to Leoš Janáček, Jos. Chmelíček, Frant. Musil, Jos. Cyr. Sychra a Al. Vlk. Některé se staly písněmi kostelními, na př. Bože, cos ráčil s prvky polskými, Zdrávas Maria, Modlitba k českým patronům. Jiné, hlavně studentské, byly dlouhou dobu hojně žádanými čísly při koncertech: Bohatí studenti, Vlasti, Nová škola, Prázdniny, Na vlnách, Sokoli, které jsou mnohdy rozmarné slovem i nápěvem.

Šťastný však vzdal čest sobě i práci, že si všiml třídy v té době málo hodnocené, třídy dělnické, pro níž složil *Hymnu dělnickou*, jež se brzy rozšířila v hudebním doprovodu J. C. Sychry. Jenom nepochopení povrchní literární historie mohlo spatřovat v Kosmákovi a Šťastném antithesu. Nebylo jí: Šťastný vodil lid do chrámu poesie, aby jej povzněl čarovnou hudbou veršů, očistil a zušlechtil. Kosmák sestupoval do vřavy vyjících hlasů vášni a náruživosti a aby je přehlušil, neostýchal se použít basbomardonu, aby pak lid zase povzněl tóny varhanní fugy do světa míru a ctnosti. Je ovšem pravda, že Šťastný lépe využil svého talentu. Byl, jak praví Fr. Bílý, »básnický nejnadanější nástupce Sušilův, jenž vroucí zbožnost spojuje s ryze uměleckými snahami«. Tím nebyla jeho činnost vyčerpána: byl po desetiletí členem nejstaršího vědeckého spolku »Matice moravské«, členem výboru družstva *Hlasu* a dvacet let starostou *Dědictví sv. Cyrila a Metoděje*. Kde šlo o prospěch celonárodní, všude rád přiložil ruku k dílu, až ho potměšilá ardeční choroba přinutila, aby se poněmáhlu vzdal všech svých prací a uchýlil se do ústraní, kde se v sobotu 20. srpna 1910 v oktávu Nanebevzetí Panny Marie, kterou oslavil tolika verši, rozloučil s tímto světem slovy plesající církve: Eructavit cor meum verbum bonum... Lidové noviny o něm napsaly: »Včera zemřel zde jeden z posledních vlastenců moravských, kněz rázu Sušilova, msgr. Vl. Šťastný. V Brně znal každý výraznou, milou tvář tohoto úctyhodného starce, s nímž odchází jakoby vzpomínka a živá památka na moravské doby probuzenské...« J. B.

KNĚŽSKÉ PROFILY V DÍLE ČESKÝCH SPISOVATELŮ

(Pokračování)

BOŽENA NĚMCOVÁ

Božena Němcová je literární zjev tak poetické libeznosti a tak mohutné sociální sensitivity, že právem o ní Julius Fučík napsal: »Přitahovala a byla přitahována každým, kdo myslil nebo snil o dokonalejší organizaci lidského společenství, bez příkoří činěného člověku člověkem, bez bídy pracujících.« — Je proto přirozeno, že podle této Fučíkovy charakteristiky se Němcová nutně dostala do styku s katolickými kněžími, právě v průsečíku této sociálně reformní snahy, k níž je katolický kněz usměrňován svým povoláním, praktickým projevováním lásky k bližnímu.

K prvnímu styku, literárně důležitému s katolickým knězem, došlo, když Němcová jako sedmnáctiletá krásovica se dostala se svým mužem do Červeného Kostelce, kam byl její muž službou přikázán. Ve svém románu »Libánky paní Barunky« ličí Josef Hurdálek tyto styky s katolickým knězem v prvním místě jejího pobytu s manželem. »... Když Němcová seděla u domácích v kuchyni, přišla vzácná návštěva. Byl to farář Kerner...« — »I jdeme vlastně za paní respicientovou... Přednáším uctívou prosbu, zdali byste nám o slavnosti něco přednesla a zaspívala...« — »I s radostí, pane faráři, odnášela nějakou novou knihu ke čtení.« — Hurdálek představuje Němcovou ve funkci prostřednice v záležitosti eminentně sociální. Farář v dobrém úmyslu, aby zjednal poněkud lepší výdělek domácím tkalcům, usiluje, aby v Kostelci byla postavena továrna na hedvábi. Ale pláteník Týna je proti prodeji obecního pozemku na stavbu továrny z obavy, že by továrna přeplácela tkalce, kteří se na továrnu těší. Ke konci rozmluvy praví farář: »Vidím budoucí slávu této odhodlané mladé ženy, vidím však také její velké utrpení a bolest.« — Jednou při besídce Němcová »zakončila žertovnou písni „Nestůjte, mládenci, pod okny“, načež farář Kerner využil dobré nálady k poučení hostů v otázkách hospodářských, o pěstování různých rostlin, o plátenictví... slíbil, že se bude starat o zřízení školy v městečku.« — Když pochovávali učitele Rudla, »zavzpomínala paní Barunka, jak skoro denně viděla staříckého učitele Rudla... vcházející na faru, odkud hned za chvíli zazněl milý houslový duet...«

Tuto skutečnou postavu faráře Knera vykreslila Němcová v povídce »Chudí lidé«. Jednou večer paní Hloušková vyzývá domácí: »Pojďte ven, vždyť dnes velebný pán s panem učitelem hraje.« — »Vážné a těžké to byly kusy, co hráli, — dodává Němcová — a dlouho lidé poslouchali, až se pak stmívalo více a více, tu šli posluchači spat a okno u fary se zavřelo, zvuky houslí temně zněly, až i umlkly.« — Po první návštěvě kostela »pozorovala jsem neobyčejně pěkný zpěv lidu. Rovněž tak pěkně hrálo se na varhany. Když jsem se později paní o tom zmínila, pravila: »... Náš pan farář má rád pěkný zpěv a pan učitel je vyhlášený muzikant... Pan farář, když nemá hrubou, bývá vždy na kruchtě a hraje přitom na housle aneb jen poslouchá.« Jdouce z kostela, setkaly jsme se ve dveřích s panem farářem. Vítal paní Hlouškovou, ptal se na pána a dcerku, a jak již bývá ty krátké otázky... Při té příležitosti mě představila co novou sousedku »protifarskou«, jak ona sebe jmenovala. Nemnoho jsme spolu rozprávěly, ale z toho jsem poznala, že je pan farář nevededního vzdělání a velmi ušlechtilého chování. I postava jeho byla důstojná. Vysoký a štíhlý, měl tvář snědou, ostrých tahů. Na vysokém, širokém čele spočívala síla a myslivý duch. Černé vlasy, černé, bystré, pronikavé oko jiskřilo se pod černým obočím. Člověk stížený zlým svědomím sotva by pohledu toho snesl. Avšak okolo úst a v usmívání jevílo se tolik dob-

rotivosti, že kdokoli se ho jaksi bál, dokud nemluvě se na něho díval, s úplnou důvěrou se k němu obracel, jakmile promluvil. Ale hlas jeho byl zvučný jako nástroj, z něhož tak libé zvuky večer vyluzoval... Tak jsem paní faráře posuzovala hned po prvé. Seznávši později jeho opravdovou křesťanskou lásku, prázdnotu všeho sobectví, s hlubokou úctou hleděla jsem na kněze, jenž se stal dobrodincem celého tamějšího okolí.« — Farář je opravdovým nositelem lásky k bližnímu. Když Hlouškově »přišli jednou z kázání, kde pan farář mluvil o milosrdenství, a jak může každý člověk i z mála dávat, ... tu přemýšleli o tom a pak si povídali takto: »Máme se dobře, Pán Bůh nám požehná. Jakpak kdybychom si každý den s něčím vzpomněli na ty, co nemají ničehož?« — Za tím účelem si založili pokladnu. — »... Třikrát za týden pila se místo piva voda, také tam přibýlo; rozličné maličkosti, které se denně zpeněžily, ty se tam také daly a na „dobré jitro“ a na „dobrou noc“ krejcar.« — Úspory takto získané se rozdaly chudým. Její farář není jen podněcovatelem dobrých skutků, je také jako farář Kerner — jeho živá předloha — prostředníkem, který odkluzuje sváry. Rychtář nechce svolit, aby syn Málek si vzal Florinku Martonovou, dceru bankrotářovu, která nemá jmění. Farář »domluvil mu, takže konečně svolil, ale přispět synovi do nového hospodářství nechtěl. O to s ním farář ani nevyjednával: on chtěl jen svornost v rodině.« — Mánek »se radil s panem farářem, jak by nejlépe mohl upotřebit nabytých vědomostí, neboť pan farář mu vždy ve všem radil a chtěl, aby též později bez něho nic nepodnikal.« — Mánek je portrét syna tovarníka Volfa, který byl v cizině a chce v Kostelci vystavět továrnu. A Němcová dokresluje podobiznu svého faráře: »O panu faráři čítala jsem v novinách. Stal se děkanem v N. a blahodějně v celém okolí působil. Jeho přičiněním zřídila se řemeslnická nedělní škola, opatrovna a prádelna, jejímž ředitelem byl Mánek. Bohužel, že onoho dobrodince smrt tak záhy uchvátila.« Jos. Hurdálek v citovaném díle v poznámkách uvádí, že Kerner »obdržel za svou vlasteneckou, buditelskou, divadelní, hospodářskou a lidově lékařskou činnost záslužnou medaili Krasoumné jednoty pro Čechy...« a že »obdržel ke své kněžské padesátce od svých spolubratři z královéhradecké diecese krásný broušený servis a titul kanovníka.« — Vyličila tedy Němcová faráře v povídce »Chudí lidé« podle pravdy a uctila tím památku svého přítele a příznivce P. Knera.

Němcová ještě jednou se zmínuje o faráři Knerovi, a to v memoárové črtě »Pan učitel«, jež je podobiznou skutečného učitele Rudla z Červeného Kostelce, znamenitého hudebníka. V dějovém pásmu je řeč o ženských ručních pracích, při nichž za chudá děvčata platil pan farář, který též len na přízi, kuzele a vřetena, roubelce a vlnu k pletení punčoch, jehlice, jehly, nitě, náprstky... k šití zjednal a zaopatřil.« — Je to stále vzpomínka na P. Knera, který tak obětavě chtěl pomoci tkalcům k zlepšení jejich sociálního postavení. Farář jako prostředník vystupuje v povídce »Divá Bára«, v níž chce obec zbavit služby obecního pastýře jejího otce, protože Bára postrašila panského škrobáka, ale farář vida, že je to nespravedlivý trest, zasedá se »u rychtáře, aby obec vzala zpět jejího otce Jakuba jako obecního pastýře«.

Kněz vystupuje jako vlastenecký kněz, buditel v povídce »Rozárka«. — »Zdejší pan kaplan a jeden měšťan drží si mnoho českých knih. (Rozárka)... se osmělila, šla k velebnému pánu kaplanovi, i prosila ho, aby jí zapůjčil nějakou pěknou českou knížku... Antonín si neustále vypůjčoval od Rozárky knihy, které měla vypůjčené od velebného pána kaplana.«

V úloze lidumila a dobrodince vystupuje chudý kaplan v povídce »V zámku a podzámečím«. Párek chudobných lidí žije v konkubinátu. Žena je proto nešťastná,

neboť nepáše hřích ze zlé vůle, nýbrž z velké bídě. Jednou se vzchopila, »dodala jsem si srdce, šla k panu kaplanovi a prosila ho o radu; když jsem mu všechno řekla, povídal, abych k němu Jiříka poslala. Šel tam tedy a pan kaplan nám to zapravil všechno sám. Za tři neděle byli jsme svoji a pak nám také Vašíčka zadarmo pokřtil.

V povídce »Pohorská vesnice« načrtává ideální obraz šlechtice, který by měl lid vychovávat kulturně a povznášet k hmotnému blahobytu rozumným vedením v hospodářských oborech. Tímto ideálním šlechticem je hrabě Hanuš Březenský, ve skutečnosti hrabě Jan Kolovrat Krakovský z Březnice, velmi lidumilný, jemný a ušlechtilý mecenáš, opravdový přítel Boženy Něm-

cové. V této povídce osoba knězova aktivně nezasahuje, stojí v pozadí a jen schvaluje počiny hlavní osoby Březenského. Němcová činí tak z důvodu uměleckého účinku, aby hlavní postava a její ideály více vynikly. Iniciátorem dobrých skutků má být ideální šlechtic, proto má kněz podružnou úlohu pouhého schvalovatele.

V pojetí Boženy Němcové je katolický kněz iniciátorem dobrých, lidumilných skutků, nebo sám koná nezištně hmotné dobro, nebo vystupuje jako buditel národa, po případě jako osvícený vzdělavatel lidu na poli hospodářském, zkrátka přisuzuje knězi toliko sociální funkci. O funkci kněze jako prostředníka mezi Bohem a lidmi není u Němcové nikde zmínky.

Z KATOLICKÉHO SVĚTA

FRANCIE

Henri Bouret, poslanec francouzské katolické strany, vznesl v Národním shromáždění jménem francouzských katolíků vůči vládě velmi energický požadavek, aby bylo ihned zahájeno jednání o mír s Vietnamem, protože tato válka není ničím jiným než bezúčelným a bezprávným proléváním krve, které je velmi zahanbující pro francouzský národ.

MAĎARSKO

V župě Csongrád, asi pět kilometrů od Tisy, leží jedno z největších zemědělských měst na maďarské nížině: Hódmezővásárhely, ve kterém je kněžský domov, který poskytuje ústavní péči a odpočinek duševně či tělesně chorým duchovním, kteří nemají příbuzných. K zřízení instituce došlo v září 1953. Ústav je umístěn na náměstí Sv. Štěpána v Hódmezővásárhely. Patrovou část budovy obývají výhradně nemocní. O nemocné pečují s největší láskou a obětavostí sestry řádu sv. Vincence.

S radostí a díky přijalo maďarské katolické duchovenstvo tuto instituci. Kněží hledí nyní klidněji vstřícně osamělosti ve svém stáří.

Předsednictvo Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva v Maďarsku konalo dne 8. ledna t. r. konferenci, které se také zúčastnili župní tajemníci. Referáty na konferenci přednesli náměstek Celostátního výboru protonotář kanovník dr. Richard Horváth a tajemník Celostátního výboru tit. kanovník Béla Mag. Dr. Richard Horváth žabýval se ve svém referátě průběhem vídeňského zasedání Světové rady míru, jeho výsledky a novými úkoly, které tam byly vytčeny.

»Je našim pevným přesvědčením,« pravil, »že úko-

lem každého pravého křesťana, především však úkolem každého duchovního pastýře je služba míru a práce za mír.«

Tit. kanovník Béla Mag konstatoval, že katolické duchovenstvo, které se spolu se svými věřícími zúčastnilo ve své vlasti příprav k vídeňským poradám, pokračuje nyní s nadšením v této práci, aby byly uskutečněny úkoly na poradách stanovené.

Po referátech promluvíli četní kněží, zaujímající vedoucí postavení v mírovém hnutí katolického duchovenstva, kteří slíbili, že svou prací přispějí k úspěchu boje za mír.

RAKOUSKO

Rakouský katolický list »Offenes Wort« uveřejňuje statistická data o tom, že v posledních letech poklesl v Rakousku zářezíjícím způsobem počet rodin s mnoha dětmi. Tak je pouze 80.000 rodin s třemi, 32.000 rodin s čtyřmi a 16.000 rodin s pěti dětmi. Výchova dětí je v Rakousku pro bídu rakouského lidu velice tíživým břemenem a je třeba si to dobře rozvážit. Při tom je však nápadným znakem mravního úpadku skutečnost, že silně vzrostl počet přepychových psů. Jen v samotné Vídni stoupl počet luxusních psůků v posledních letech asi na 61.000, t. j. dvojnásobně.

V neděli dne 17. ledna se konala v Salzburgu, sídle arcibiskupa Rorachera, společná konference německých a rakouských novinářů. Konference, které se arcibiskup osobně zúčastnil, se zabývala prý »společnými otázkami rakouského a německého katolického tisku«.

Pouhý pohled na seznam účastníků konference — zjišťuje ve svém článku list Österreichische Volksstimme — jasně ukazuje, že běží o »zglajchšaltování« rakouského katolického tisku s režimem Adenauerovým.

NÁŠ ZÁPISNÍK

INSTALACE GEN. VIKÁŘE V KOŠICÍCH

Dne 1. III. 1954 byl košickým ordinářem J. Exc. njdp. biskupem Josefem Čárským instalován na gen. vikáře vldp. Štefan Onderko, děkan a farář ve starobylém a památném Bardějově na východním Slovensku. Nově instalovaný gen. vikář košické diecése již v předchozí své pastorační činnosti vždy ukazoval, že vyšel z lidu a že práce pro jeho blaho a povznesení je tím nejdůležitějším posláním kněze v naší době. Tak činil vždy již jako obětavý funkcionář JZD a aktivní pracovník v mírovém hnutí v obci Lenartově, kde působil řadu let až do svého nastoupení za faráře v Bardějově v minulém roce. Zde ho zastihlo jmenování gen. vikářem košické diecése. Je to po druhé v dějinách staroslavné bardějovské fary, co její farář je pověřen tak vysokou církevní funkcí (před ním to byl prelát Žebrácky,

lidový spisovatel, vynikající musejník a přítel našeho A. Jirásky), a v osobě vldp. Št. Onderky vynikající zjevy bardějovské farnosti, jako byli na př. kněží Kacvinský, Andraščík a Žebrácky, dostali důstojného a vhodného nástupce.

Akt instalace provedl J. Exc. njdp. biskup J. Čársky ve své kapli. Spolu s vldp. Št. Onderkem byli instalováni na čestné kanovnické vldp. P. Benkő a P. Polák. Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva zastupoval na instalaci litoměřický ordinář probošt Msgre Eduard Oliva a SlovÚC odb. přednosta J. Malíček. Na druhý den 2. III. byla ve velké zasedací síni KNV v Košicích schůze diecésního mírového výboru. Hlavní referát přednesl njdp. gen. vikář Št. Onderko a vytyčil v něm nové úkoly své práce i činnosti diecése. (Pokračování na 3. str. obálky.)

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník IV. - Číslo 4. - V Praze dne 1. dubna 1954.

ního mírového výboru. V diskusi kromě J. Exc. ndjp. biskupa Čárského, zástupce KNV a členů kapituly vystoupil i ndjp. litoměřický kapit. vikář Msgr E. Oliva, který zdůraznil nutnost naší aktivity v boji za mír a ukázal, že naše práce v tomto směru musí být vpravdě kněžská, cílevědomá, časová a vytrvalá. Upřímný proslov Msgr E. Olivy byl slovenskými spolubratry v Košicích zvlášť mile a nadšeně kvitován.

LETNÍ REKREACE CHARITY

Česká katol. Charita upozorňuje na letní rekreaci, kterou připravuje pro duchovní, farské hospodyně a řádové sestry v těchto rekreačních střediskách a lázních:

1. Janské Lázně (Krkonosy) — v zotavovně Charity »Marianum«.
2. Mariánské Lázně — v budově děkanství a charit. domově »Sevastopol«.
3. Františkovy Lázně — v ústavě Charity.
4. Poděbrady — v léčebném ústavě »Charita«.
5. Karlovy Vary — ve vile Sylva (dosud v jednání s Čs. stát. lázněmi).
6. Luhačovice — v Augustineu (dosud v jednání s ROH).
7. Dol. Smokovec (Vysoké Tatry) — v zotavovně slovenské Charity.
8. Piešťany — v domově slovenské Charity.

Do Karlových Varů a Luhačovic, kde Charita nemá své vlastní objekty, budou přijímáni zpravidla jen pacienti potřebující léčení v uvedených lázních, zatím nezávazně, jelikož lůžka pro Charitu nejsou ještě zajištěna. V ostatních střediskách lze spojit rekreaci s lázeňským léčením. Také letos bude bezpochyby v lázních povolováno bezplatné ambulantní léčení na podkladě potvrzení příslušného ústavu národního zdraví. Jinak si hosté léčení sami.

V zájmu plynulého obsazování lůžek stanoví se čtrnáctidenní a třítýdenní rekreační turnusy.

Čtrnáctidenní turnusy: 17.—30. května, 31. května až 13. června, 14.—27. června, 28. června až 11. července, 12.—25. července, 26. července až 8. srpna, 9.—22. srpna, 23. srpna až 5. září, 6.—19. září, 20. září až 3. října.

Třítýdenní turnusy: 17. května až 6. června, 7.—26. června, 28. června až 18. července, 19. července až 8. srpna, 9.—29. srpna, 30. srpna až 19. září.

V odůvodněných případech lze žádati o umístění též mimo rámec vyznačených turnusů. V Dol. Smokovci plánuje slovenská Charita letní rekreaci od 1. 4.—20. 10. Charitní domov v Piešťanech přijímá rekreaty a pacienty od 15. 6.—30. 10. V Poděbradech je v Charitě provoz celoroční.

Platební podmínky jsou stejné jako loňského roku. Rekreační služba Charity vykazuje stále rostoucí počet rekreatů v zimní i letní sezóně. V četných děkovných dopisech vyjadřují duchovní svou spokojenost s ubytováním, stravováním a léčením, které jim bylo umožněno zásluhou rekreační služby České katolické Charity.

Zahajujeme nábor na letní rekreaci a prosíme duchovenstvo, aby se přihlásilo do 1. května t. r. Opožděně přihlášeným nebude možno zajistit umístění v požadovaném termínu. Farské hospodyně dají si přihlášku na rekreaci potvrdit příslušným farním úřadem. Ve všech záležitostech, týkajících se rekreace, pište na adresu: Česká katol. Charita, rekreační oddělení, Praha II, Vladislavova 12. Tel.: 242-900, 242-929.

Z BOHOSLOVECKÉ FAKULTY

Po úspěšném zakončení zimního semestru na f. k. CMB fakultě v Litoměřicích nastoupili její bohoslovci na týdenní dovolenou. Část z nich ji prožila v nádherném prostředí Janských Lázní, kde je hostil Charitní domov. Po prázdninách se vrátili zpátky do semináře, aby byli účastní týdenních exercicií, které konal vdp. P. Korvas CSSR.

Dne 15. II. probíhala na naší fakultě obsáhlá diskuse k návrhům zákonů o národních výborech. Za OAV NF v Litoměřicích referovali u nás M. Šmolc, ředitel Charity, a J. Rajhrt, okresní církevní tajemník. Bohoslovci projevíli v široké diskusi zájem a svými podněty a poznámkami vslovovali souhlas s návrhy zákonů o národních výborech.

V neděli dne 28. II. 1954 byla v refektáři semináře uspořádána bohoslovci sympatická akademie s dobře připraveným zábavním programem. I tento podnik je zjevným důkazem radostného života v litoměřickém

semináři a naznačuje, že bohoslovci ve smyslu onoho krásného příkazu: »Servire Deo in laetitia« se s upřímným zájmem a plným optimismem připravují na vznešenou službu Bohu, oltáři a Cirkvi.

KNĚŽSKÉ BESEDY.

Zájem o pražské kněžské besedy stále stoupá, čemuž nasvědčuje nejen stále větší počet duchovenstva, které se besed účastní, nýbrž i přihlášky důstojných pánů mimopražských, dožadujících se pozvání na tyto besedy. Letošního roku byla konána první beseda dne 11. února v Kněžském domově a přednášel na ní katedrový profesor Dr M. Houska na thema Boj za mír v oblasti literatury a umění, a docent Dr Jaromír Berák, poslanec NS, Co jsem viděl v dnešní Francii a Rakousku. Druhá beseda byla konána dne 11. března na kap. konsistoři a přednášel na ní Dr. M. Houska na thema Péče o člověka ve státě lidově demokratickém a péče o člověka v zemích kapitalismu a v republice předmnichovské. Proděkan Dr Jan Merell vysvětlil ve své přednášce umučení Páně ve světle archeologie.

DIECÉSNÍ MÍROVÉ VÝBORY

Praha

AMV pražský sešel se dne 16. února 1954 v zasedací síni kapitulní konsistoře. Hlavní referát pronesl gen. vikář českobudějovický Antonín Veselý, který vyčerpal nejdůležitější problémy zahraniční politiky i vnitropolitické události a doprovodil svůj referát mnoha příležitostnými příklady a doklady. Kapitulní vikář Antonín Stehlik informoval přítomné duchovenstvo o své účasti na mírové konferenci ve Výmaru a o svých zájtech ze zájezdu do NDR. V diskusi promluvíli zvláště: kancléř Jan Dočekal, dp. Petr Nálevka a hl. farář Ferd. Pur a mnozí jiní. Na konferenci bylo zvoleno nové předsednictvo a Arcidiecésní mírový výbor. Předsedou byl zvolen kapit. vikář Ant. Stehlik, prvním místopředsedou vikář karlovarský Bohuslav Koza, druhým místopředsedou metropol. kanovník Dr Josef Kubík, sekretářem kancléř Jan Dočekal. Do předsednictva byli zvoleni: prelát Dr B. Opatrný, kanovník Fr. Kotalík, vikář Václav Zima, vikář Oldřich Sedláček, vikář Benedikt Šmelc, vikarista Miroslav Vlček a kaplan Bohuslav Hlaváč. Do výboru bylo zvoleno 42 členů a 18 náhradníků. Duchovní promluvu na zahájení konference pronesl P. Alfons Daňha.

Hradec Králové

Ve středu dne 17. února 1954 se konala konference DMV v Hradci Králové za přítomnosti diecésního biskupa J. E. Dr Mořice Pichy, který promluvil na thema: »Zákon Boží — láska k bližnímu, láska k míru — náš úkol.« Projev byl hluboce promyšlený a přesvědčivý. Pan biskup nabádal k práci pro mír, a odsoudil ty, kteří pro mír nepracují. »Ti, kdo posilují tábor války a oslabují frontu míru, nemají místa ani mezi duchovními,« řekl nejdůstojnější pan biskup. Hlavní projev měl místopředseda CMV Dr František Drábek, inful. probošt mikulovský, a diskuse se zúčastnil vikář Karel Tomíček, kanovník Ludvík Tůma, vikář Vincenc Saidl, vikář Václav Buřil a jiní. Přítomní zvolili 55členný výbor a předsednictvo, v jehož čele stojí gen. vikář Ladislav Hronek jako předseda, prvním místopředsedou je kanovník Ludvík Tůma, druhým místopředsedou Emil Záruba a tajemníkem vikář Karel Tomíček.

České Budějovice

Konference DMV v Českých Budějovicích se konala dne 18. února 1954 za předsednictví kapit. vikáře Antonína Tittmana. Hlavní referát přednesl Msgr Eduard Oliva, kapitulní vikář litoměřický, jenž rozvedl mírovou politiku SSSR a objasnil problémy berlínské konference čtyř zahraničních ministrů a její význam. Z vnitropolitických událostí vzpomněl zvláště na úspěch celonárodní diskuse k návrhům zákonů o národních výborech, a z církevních událostí poukázal zvláště na stálou péči o kněžský dorost, kterou má katolický kněz mít na zřeteli. Do diskuse zasáhli dpp. Votruba, Kutný, Červenka, Gabriel, Štráberger, Kocián, Kubín, Rytíř, Pitra a kancléř Trdla. Na konferenci byli zvoleni noví členové DMV v čele s předsednictvem, a to: Předsedou byl zvolen kapit. vikář Ant. Tittman, místopředsedou kanovník Fr. Gabriel, tajemníkem kancléř Mil. Trdla, a členy předsednictva: Msgr Karel Reban, kanovník, arciděkan Jan Vrba, vikář, admin. František Votruba, vikář Frant. Kocián a vikář Václav Bureš.

Hlavní referát na konferenci DMV dne 23. února 1954 přednesl generální vikář olomoucký Josef Glogar, který se zabýval průběhem a výsledky berlínské konference čtyř ministrů, domácími událostmi politickými, zejména všenárodní diskusí o NV a hospodářskými výsledky dosažených v 5LP. Svůj referát ukončil náboženskou úvahou k nastávající době svatopostní. Konferenci předsedal a řídil Msgre Eduard Oliva, kapitulní vikář. Přítomni byli zástupci všech vikariátů diecése. Předseda zdůvodnil nutnost reorganizace DMV a ve volbách, které následovaly, byli postaveni v čelo DMV tyto členové předsednictva: Msgre Eduard Oliva jako předseda, Miroslav Jurčík jako tajemník, a členy předsednictva zvoleni: Jan Vraštil, arciděkan v Liberci, František Klapuch, farář v Sobotce, Ignác Stodůlka, vikář v Ústí n. Lab., František Ondrouch, administrátor děkanství v Teplicích, a Karel Sahan, spirituál kněžského semináře v Litoměřicích.

Po volbě nového výboru a předsednictva stanovila konference data vikariálních konferencí a ustanovila hlavní referenty pro tyto konference. V diskusí promluvili téměř všichni přítomní, zvláště pak dpp. děkan z Českého Dubu Pádrta, děkan Ondrouch, arciděkan Vraštil, mladoboleslavský vikář Metelka, děkan Spurný z Loun, farář Klapuch, vikář Stodůlka, spirituál Sahan, podbořanský vikář Kindl a žatecký vikář Mazal, který diskusí uzavřel. Předseda Msgre Oliva shrnul diskusní příspěvky a konstatoval jako veliký klad, že byly vesměs věcné, zaměřené k přednesenému referátu a přinesly leccos nového, co v referátě nemohlo být řečeno. Vyzval všechny členy DMV, aby věrně přenesli obsah konference do vikariátů, a aby se ve své práci zaměřili zejména na ty kněze, kteří stojí ještě stranou m'rového hnutí a přesvědčili je, že je jejich kněžskou povinností dáti se plně do služeb věci míru.

Brno

Ve čtvrtek 18. února 1954 zahájil kanovník Josef Kristek konferenci DMV v Brně pietní vzpomínkou na v Pánu zesnulého místopředsedu DMV inful. probošta Ant. Fischera, načež Dr Frant. Voda přednesl hlavní referát, v němž se zabýval zvláště zahraničně politickou situací. Dp. Josef Gross referoval o úspěšné návštěvě kapit. vikáře Antonína Stehlíka na mírovém zasedání ve Výmaru, a kanclér Petr Franta učinil připomínky k celonárodní diskusí o NV. Jednání DMV se zúčastnil také brněnský ordinář Dr Josef Kratochvíl, který ve svém projevu přál práci DMV hojnost Božího požehnání. Probošt Dr Drábek vzpomněl dojmů, který si odnesl z konference DMV v Hradci Králové a zvláště projevu J. E. biskupa Dr Mořice Pichy a jeho apelu na kněze své diecése, aby pracovali v mírovém hnutí. Do diskuse zasáhli dp. Josef Hudec, Alois Smejkal a zvláště Václav Skalník, farář z Čejkovic, který vyzval přítomné duchovní, aby podpořili všechny budovatelské snahy MNV. Konference zvolila nový výbor a předsednictvo DMV. Předsedou byl opět zvolen kanovník Josef Kristek, místopředsedou probošt Dr Frant. Drábek, druhým místopředsedou arcikněz Ant. Horák, tajemníky Josef Gros a Dr Frant. Voda, tiskovým referentem kanclér Petr Franta a členy předsednictva děkani Josef Prnka a Josef Hlaváč.

Český Těšín

Reorganizaci DMV v Českém Těšíně provedlo duchovenstvo na konferenci dne 18. února 1954. Předsedou zvolen opět Antonín Veselý, gen. vikář, tajemníkem Adolf Waloszek a členy předsednictva Jakub Gazurek, Karel Majer, Alois Pawlůs a Josef Wencel, všichni děkanové. Hlavní referát přednesl kapit. vikář Jan Dechet z Banské Bystrice, který vysvětlil mezinárodní i vnitropolitickou situaci a zvláště zaujal, když ukázal na základě vlastních zkušeností rozdíl mezi Slovenskem první republiky a Slovenskem dnešním. O návržích zákona o NV a o své osobní účasti na veřejných schůzích v souvislosti s projednáváním těchto návrhů, hovořil dpp. Waloszek a Galuszka. Jejich přítomnost a diskuse na veřejné schůzi byla vysoko ceněna a velmi kladně zapůsobila v obci. Dp. Eineigel mluvil o poměrech v zahraničí, které poznal na svých cestách v Německu a ve Francii, a poukázal zvláště na revanšistické choutky v západním Německu. Dp. Pawlůs vyličil poměry mezi dnešními horníky na Ostravsku a vzpomínal, jak se u nich dříve bídě žilo. I další diskusní příspěvky po-

ukázaly na růst životní úrovně a rozmachu průmyslu na Ostravsku.

Olomouc

Za účasti 46 kněží se konalo 17. února 1954 zasedání AMVKD v Olomouci, kde pronesl hlavní referát kapit. vikář pražský Ant. Stehlík. Diskuse se zúčastnili vdpp. děkan Záruba, Gavlas, Tvarůžek, Cindler a jiní. Do předsednictva AMV byli zvoleni: předsedou gen. vikář prelát Josef Glogar, I. místopředsedou děkan Arnošt Horák, II. místopředsedou farář Vilém Tvarůžek, jednatelem prelát Rudolf Havelka, tajemníkem a tiskovým referentem Inocenc Kukla.

KULTURNÍ KALENDÁŘ NA DUBEN 1954:

Z různých kulturních dat, připadajících na letošní duben, uvádíme:

1. duben 1809.

Na tento den připadá 145. výročí narození významného ruského spisovatele N. V. Gogola (nar. 1. 4. 1809 v Soročincích, gubernie Poltava; zemřel 21. 2. 1852 v Moskvě).

Z rozsáhlé jeho literární činnosti si připomínáme světově proslulou veselohru »Revisor« (napsaná v r. 1836, pr. prvé provedena 1. 5. 1839) a román »Mrtvé duše« (r. 1847).

V těchto svých typických dílech zobrazil Gogol negativní stránku tehdejšího ruského života. Proto jeho díla vzbudila bouři odporu, pronásledování carskou censurou a nadšení u mládeže.

Gogol nebyl myslitelem, ale velkým umělcem, jenž z osobního mravního idealismu bez určitého theoretického základu protestoval proti zkažené, ničemné a přitom na pohled úplně klidné společnosti.

Pracuje úplně na základě skutečného života, jež uměl bystře pozorovati a proniknouti. Nedovedl se však dopídit příčin životních zjevů a jeho soucit k lidskému utrpení, projevený nejednou vznešenou poetickou mluvou a ironickým humorem, zůstával jen na stupni citu.

Jeho vliv na celé pozdější pokolení byl ohromný. V ruské literatuře dokonat převrat, počatý Puškinem, s nímž poutalo jej vřelé přátelství a kterého si vysoce vážil.

V perspektivě přítomnosti vidíme jej jako průkopníka dnešního šťastného osudu své země.

2. duben 1805.

Příští rok uplyne již 150 let od narození slavného dánského básníka H. Ch. Andersena (nar. 2. 4. 1805 v Odense na ostrově Fyen, zemřel 4. 8. 1875 v Kodani). Syn chudého ševce, snilek a poeta, těžce se protloukal životem. Jeho dílo propadlo celkem v zapomenutí i s poetickým popisem četných cest po Evropě.

Nesmrtelným však jest a zůstane jako pohádkář. Kolik generací již bylo okouzleno jeho pohádkami a kolik jich ještě okouzlí. Ačkoliv jsou to umělé pohádky, mají přece půvab lidových pohádek.

Vlastní vzpomínky básníkůvy z dětství, samostatná vynalézavost, jemná a hravá ironie, vřelost a dobrota srdce, básnickova fantazie založily slávu jeho báchorek, přeložených do tolika jazyků.

Nestárnoucí půvab a něha, posvěcená jeho dětskou, okouzlenou duší, zaručují, že jeho dílo je trvalé ceny a stává se tak majetkem všeho pokrokového lidstva.

23. duben 1564.

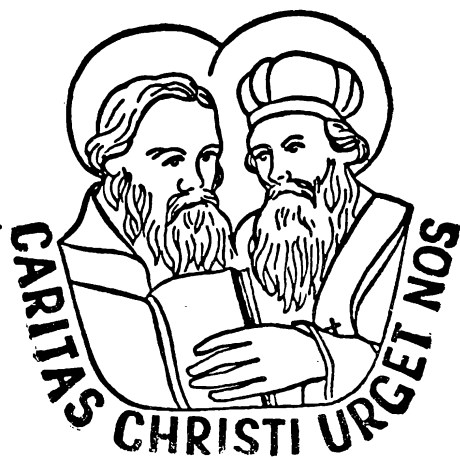
Před 390 lety se narodil ve Stratfordu největší dramatický básník, nejen anglický, ale i všech dob, W. Shakespeare (zemřel tamtéž 23. 4. 1616). Jeho dílo odolává již po několik staletí prachu zapomenutí a jeví se stále živé a aktuální. I zevrubné studium literárních historiků, které ukázalo jeho závislosti na pramenech a současném vkusu, podpořilo závěr, že byl genius, vzácně všestranný, ale i uvědomělý umělec, jehož tvorba snese moderní kritická měřítka.

Proto jeho díla (ať tragédie jako »Hamlet« »Othello«, »Macbeth« či veselohry »Večer tříkrálový«, »Sen noci svatojanské«, »Veselé ženy windsorské«) se objevují na velkých scénách v celém světě.

HOSPODYNĚ

s praxí na faře přijme místo nejraději na faře bez hospodářství na Moravě. Dotazy na redakci D. P.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

M Ě S Í Č N Í K K A T O L I C K É H O D U C H O V E N S T V A

*Ministr Dr. Josef Plojhar promluvil na konferenci
Ústředního výboru CMV*

Ordináři zaslali dopisy kněžím svých diecézí

*Duchovenstvo vyjadřuje svou oddanost k vlasti a pro-
mlouvá k blížícím se volbám do národních výborů*

Mgr. Karel Reban medituje o Královně máje a míru

*Dr. Jaroslav Krčmář vysvětluje mariánský cyklus
na Sázavě*

ČÍSLO **5** ROČNÍK ČTVRTÝ

*Dr. Jindřich Svoboda vzpomíná 50. výročí úmrtí
Mistra Antonína Dvořáka*

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MESÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA
CARITAS CHRISTI URGET NOS

REDAKCE: PRAHA II, JEČNÁ ULICE 2 (KNEŽSKÝ DOMOV) - TEL. 232-358
ADMINISTRACE: PRAHA III, SNĚMOVNÍ 9 - TELEF. 660-12, 661-92, 662-04, 662-81
S CÍRKEVNÍM SCHVÁLENÍM

ДУХОВНЫЙ ПАСТЫРЬ - Журнал католического духовенства.

Самым важным актом гражданина являются выборы при помощи которых народ избирает своих депутатов в правительство. Народно-демократический строй имеет выборы, которые проводятся самым демократическим образом так как не избираются по избирательным спискам отдельных партий, но индивидуальные кандидаты, вследствие чего каждый гражданин имеет право избрать того кого он лично знает. Мы проживаем теперь период перед выборами и они поэтому являются главной темой общественной жизни и весьма естественно что отражаются и в жизни священника-гражданина. В своем выступлении к депутатам всех епархий на конференции Государственного центрального мирового комитета католического духовенства министр др. Иосиф Плойгар сделал знаменательное заявление заключение которого помещено в передовой статье сего номера. Ход конференции начертан генеральный секретарем проф. Иосифом Бенешом, редактором журнала. Некоторые ординарии послали своим епархиям письма, в которых занимаются значением выборов; отрывки из этих писем помещены с следующей статье журнала. Священники различных епархий разного возраста и церковных чинов распространяют в своих коротких воспоминаниях о том какова была жизнь у нас раньше, как она в сущности переменялась и как гораздо радостнее живет огромное большинство нашего народа. Месяц май посвященный Пресвятой Богородице приветствуем медитацией Мсгре Карла Ребана, каноника г. Чешские Будейовице. Курсив патера Эмилия Корбы, мелкие епархиальные известия и из книжного торга, статья др. Ярослава Крчмаржа о марианском цикле в сазавском монастыре, сопровождаемая ценными иллюстрациями, дополняют сей номер журнала.

THE SPIRITUAL SHEPHERD - The Periodical of Catholic Priests.

The most important civic act is the people's right to elect their government representatives. In the system of people's democracies the elections are carried out in the most democratic way, because citizens do not vote for a list of candidates put forward by various parties but for individual candidates so that the citizen has the right to give his vote to the man or woman he knows personally. We are living through this very stage now and consequently the elections are the principal theme of public life and of course, finds influence quite naturally also in the life of the priest, the citizen. At the Conference of the Central Committee of the National Catholic Priests Peace Committee, the Minister Dr. Joseph Plojhar has made an exceedingly significant declaration addressed to the respective representatives of all dioceses, the conclusion of which is published in the leading article of the current magazine. The Conference dealings are described by the magazine editor Secretary General Prof. Joseph Beneš. The respective Ordinaries have sent letters to the priests of their dioceses dealing with the importance of elections; some fragments from these letters are contained in the following article of the magazine. There are also small reminiscences from dioceses, of priests of various ecclesiastical ranks and ages from which we learn how the people used to live in the past, how substantially their life had been changed and what a much more cheerful life the overwhelming majority of our population is leading now. The month of May, dedicated to the Mother of God, Virgin Mary, is welcomed in a meditation from the pen of Msgr Karel Reban, Canon of Česká Budějovice. In this magazine number there is also the topic by the Rev. Emil Korba, miscellaneous short accounts from the dioceses and from the book market as well as an article by Dr. Jaroslav Krčmář on the Cycle of Virgin Mary in the Monastery of Sázava, accompanied by valuable illustrations.

LE BERGER SPIRITUEL - Le Journal périodique des prêtres catholiques.

La fonction la plus importante qu'un citoyen ait à remplir, c'est de prendre part aux élections par lesquelles le peuple désigne ses représentants appelés à administrer les affaires publiques. Le régime démocratique populaire prévoit le mode d'élections le plus démocratique, puisque l'électeur n'a pas à choisir entre les listes de différents partis, mais élit un candidat qu'il connaît personnellement. Comme nous nous trouvons en pleine période électorale, les élections sont au centre de l'intérêt de toute la vie publique; et le prêtre, en tant que citoyen, ne peut pas s'en désintéresser. Le ministre Josef Plojhar, docteur honoris causa, a fait, à la conférence du conseil central du Comité national de la Paix du clergé catholique, une déclaration très importante devant les représentants de tous les diocèses. Notre revue en publie la conclusion dans son article de fond. Le compte-rendu de la conférence est dû au secrétaire général, Josef Beneš, professeur, rédacteur de la revue. Chaque Ordinaire a adressé aux prêtres de son diocèse une lettre où il souligne l'importance des élections; un autre article de la revue cite différents passages de ces lettres. Une série de souvenirs dus à la plume des prêtres d'âge divers, de dignités diverses et appartenant aux différents diocèses évoque la vie d'autrefois et rappelle les grands et joyeux changements survenus dans la vie de l'immense majorité de notre peuple. Une méditation de Msgr Karel Reban, chanoine à Česká Budějovice, introduit le mois de mai, consacré à la Vierge Marie, Mère de Dieu. Suivent un entrefilet du P. Emil Korba, de petites informations concernant la vie dans les diocèses et les livres nouvellement parus, et un article du docteur Jaroslav Kramář sur le cycle de la Vierge au couvent de la Sázava, illustré par de belles photos.

DER SEELENHIRT - Zeitschrift für katholische Priester.

Der allerwichtigste bürgerliche Akt sind die Wahlen, wenn das Volk an die Spitze seiner Regierungen seine Vertreter entsendet. Das volksdemokratische System weist Wahlen auf, die auf die allerdemokratischste Art durchgeführt werden, denn es werden nicht die Kandidatenlisten der einzelnen Parteien gewählt, sondern die einzelnen Kandidaten, sodass jeder Bürger das Recht hat, denjenigen zu wählen, welchen er persönlich kennt. In dieser Periode befinden wir uns gerade und deshalb bilden die Wahlen das Hauptthema des öffentlichen Lebens und widerspiegeln sich naturgemäss auch im Leben des Priesters als Staatsbürgers. Minister Dr. Josef Plojhar gab auf der Konferenz des Zentralkomitees des allstaatlichen Friedensausschusses der katholischen Geistlichkeit eine sehr bedeutungsvolle Kundgebung an die Vertreter aller Diözesen ab, deren Schluss die Zeitschrift als Leitartikel bringt. Der Verlauf der Konferenz ist durch die Feder des Generalsekretärs Prof. Josef Beneš, des Redakteurs dieses Blattes, festgehalten. Die einzelnen Ordinarien sandten ihren Diözesanpriestern Zuschriften, in denen sie sich mit der Bedeutung der Wahlen befassen. Auszüge aus diesen Zuschriften bringt der zweite Artikel der Zeitschrift. Wie das Leben einst bei uns aussah und wie wesentlich es sich geändert hat und wie um vieles freudiger heute die erdrückende Mehrheit unseres Volkes lebt, bildet den Inhalt kleiner Erinnerungen von Priestern verschiedener Diözesen, verschiedenen Alters und kirchlicher Würden. Den der Gottesmutter, der Jungfrau Maria geweihten Maimonat begrüßen wir mit einer Meditation von Msgr Karl Reban, Kanonikus in Česká Budějovice. Kursive von P. Emil Korba, kleine Nachrichten aus der Diözese und vom Büchermarkt, ein Artikel von Dr. Jaroslav Krčmář über den Marienzyklus im Kloster an der Sázava, begleitet von wertvollen Abbildung, bilden den übrigen Inhalt dieser Nummer der Zeitschrift.

Duchovní PASTÝŘ

Příležitost k vděčnosti

Závěrečná slova hlavního referátu konference Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva v ČSR dne 7. dubna 1954, který přednesl předseda CMV ministr Dr. Josef Plojhar.

Nedávno jsme provedli bilanci výsledků naší první Gottwaldovy pětiletky. Viděli jsme, co náš lid, stmelенý v Národní frontě, kde všichni lidé dobré vůle mají své místo, mohl v krátké době vykonat. Jestliže probíráme tuto bilanci, počínajíc zřizováním krásných jídelen, závodních kuchyní, šaten a umyváren pro naše pracující, a končíc menším procentem kojenecké úmrtnosti dětí, musíme si říci: není to také eminentně křesťanské? Vždyť kolik mravního zla vyplynulo z nezměstnanosti mladých děvčat a mladých manželek i jejich mužů. Jestliže byla tato strašná metla společnosti odstraněna, jak o tom máme důkazy, pak to musíme my kněží a křesťané uvítat s úžasnou radostí.

I když ještě nemůžeme dát v otázce bytové všechno tak, jak bychom chtěli, přece jen při výstavbě nových bytů pamatujeme na zřizování dětských pokojů, koupelen a všeho potřebného. Všechny tyto věci musíme vykládat našemu lidu, aby se nedal někdy zaslepit hlasy reakce, která nás nemiluje, a ukazovat mu na naše úsilí a výsledky budování socialistického života, a tím i prakticky křesťanského života. Je samozřejmé, a to si také přiznáváme, že děláme řadu chyb, že máme nedostatky. My ale máme odvahu si tyto nedostatky nezastírat a přikročovat k jejich odstranění a nápravě. Máme řadu objektivních těžkostí, ještě všichni lidé nejsou na potřebné výši, ale to vše jsou nedostatky růstu, protože ještě někteří lidé nedovedou vše domyslit a náležitě pochopit, čímž vznikají těžkosti, které nás však nesmějí odvádět od podstaty věci, od toho, abychom pro náš lid vytvářeli lepší a krásnější život.

A v této době, kdy náš stát dělá velké pokroky, přistupuje náš lid k tomu, aby ve svobodných demokratických volbách si zvolil tisíce a tisíce svých nových zástupců a mluvčích do všech kategorií národních výborů.

Snad by z nás někdo mohl říci, že do voleb nám kněžím celkem nic není, že tu nejde o otázky náboženské, nýbrž o věc čistě politickou, kterou si budou řešit ostatní. Není tomu tak. Především si musíme uvědomit, že i my kněží jsme občany tohoto státu, a dále to, že věřící lid se dívá, jaký ke všem otázkám zaujímáme postoj.

Vy víte, jak na venkově se lidé dívají na to, co bude dělat pan farář, co bude dělat velebný pán, jak se k tomu zachovají. Sám se potom podle toho rozhoduje a řídí. Náš osobní příklad a každé naše slovo v této době může mít velký význam a může také velmi poškodit úkoly, které před sebou máme. Proto se musíme dnes na našem celostátním výboru také touto otázkou zabývat.

Především nutno konstatovat, že nadcházející volby jsou výrazem hluboké a široké demokratičnosti. Mohlo by se stát, že se někdo zeptá: nebyla by to větší demokratičnost, kdybychom měli několik kandidátek a několik stran, než když budeme mít jedinou kandidátku Národní fronty? Za prvé republiky, pravda, jsme měli třeba třicet kandidátek. Každý volič hlasoval podle své stranické příslušnosti. Ale na sestavu kandidátů neměl volič žádného vlivu. Každý si kandidátku přečetl, zpravidla si uvědomil, že kandidáti neodpovídají jeho názoru a jeho přáním, ale nakonec si řekl: »Co mám dělat? Musím přece volit svou stranu!« A tak se stalo, že lidovec volil stranu lidovou, zemědělcí volili zpravidla agrárníky, kteří byli zastupováni velkostatkáři, a výsledek byl ten, že po celých dalších šest let agrární stranu kritisoval. Tehdy stejně rozeštvaný národ se o volbách ještě pořádně rozeštvál.

Dnes je to jiné. Prezident republiky Antonín Zápotocký na zasedání Národní fronty zdůraznil, že dříve volby lidi rozdělovaly, dnes však národ sjednocují. A co je krásnějšího? My si dnes říkáme, že všichni poctiví lidé patří do Národní fronty. Není toto pokrok v naší demokracii proti demokracii před válkou?

Dnes však nebudeme volit stranu, nebudeme mít 30 kandidátek, nýbrž individuálně budeme volit každého jednotlivého kandidáta zvláště. Kandidát ovšem musí projít kritikou nejširší masy voličů. Postup je ten, že představitelé všech složek Národní fronty se radí a prověřují, kdo se má stát kandidátem. Avšak i když se zástupci Národní fronty na určitém kandidátu dohodnou, není

ještě zdaleka kandidátem. Jejich návrh bude předložen lidu, který má právo kritisovat a klást otázky a říci své slovo k tomu, má-li dotčený kandidovat či nikoliv. Avšak i když je voliči schválen, nemá ještě vyhráno. Dříve, když se někdo dostal na první místo na kandidátce, měl zajištěno, že bude zvolen. Dnes voliči mohou kandidáta na prvním místě uvedeného škrtnout. Ze všeho toho vidíme, že by těžko někdo mohl najít větší demokracii. Za kandidáty Národní fronty mají být stavěni lidé nikoliv podle své politické příslušnosti, nýbrž ti nejlepší z nejlepších. Může být krásnější zásada, než je tato?

Je pochopitelné, že voliči budou uvažovat, jaká je kandidátova minulost, co dělal za okupace, a když už seděl v národním výboru, jak jednal s lidmi, jak se stará o ženu a děti, a budou po každé stránce hodnotit jeho osobnost.

Ze všeho toho vyplývá, že i před námi kněžími stojí v nadcházejícím volebním období a ve volbách veliký úkol. Jistěže nepřátelská cizina bude operovat řadou výmyslů a důvodů, jako na př. tím, proč se kněží do toho pletou. My všichni kněží požíváme plných občanských práv a musíme zde cítit povinnost vykonat volební akt. A z toho vyplývá i naše občanská odpovědnost. Ale nejenom to. Řada našich spolubratří bude jistě kandidovat. Půjde zde o kněze vybrané Národní frontou, kteří budou presentováni lidu, a věřím, že jako kandidáti budou schváleni, voleni a také zvoleni a stanou se mluvčími širokých mas lidu v naší lidové správě a v národních výborech.

Považuji dále za samozřejmou povinnost, že pan farář na volební schůzi přijde. Vždyť přece pastýř má chodit mezi ovečky. Je třeba jít mezi lid. Proto předpokládáme, že každý pan farář také na schůzi něco řekne. A protože Národní fronta společně kandidáty vybírá a staví, pak také pan farář kandidáta, kterého bude znát, doporučí, bez ohledu na to, je-li jím dělník, rolník nebo člen pracující inteligence. Pan farář na takové schůzi jistě rád povstane a řekne: »Toho a toho kandidáta vám mohu dobře doporučit, vždyť já jej znám, je to slušný člověk, vede spořádaný život, stará se o svou ženu a děti, a proto myslím, že ho budeme volit.« Pan farář při tom nemusí mluvit politicky, ale ať mluví křesťansky a lidsky.

Jsem přesvědčen, že všichni ti, kteří s námi v Celostátním mírovém výboru katolického duchovenstva pracují, s námi souhlasí a splní více než na 100 % své povinnosti, a že tam, kde naši spolubratří budou pověřeni důvěrou lidu a zvoleni, se stanou skutečnými mluvčími našeho sjednoceného pracujícího lidu. Věřím, že nás nezklamou. Věřím, že naši katoličtí kněží, naše řeholní sestry i náš věřící lid použijí voleb jako příležitosti vyslovit své díky naší vládě, našemu lidu a republice za to, že my věřící lidé a kněží se těšíme svobodnému životu, že se můžeme podílet na výstavbě nového světa, naší vlasti, na naší socialistické práci, která je také prakticky křesťanská. Této naší práci Zdař Bůh!

NEJDŮSTOJNĚJŠÍ ORDINÁŘI PROMLOUVAJÍ K VOLBÁM DO NÁRODNÍCH VÝBORŮ

(Z dopisů našich Ordinářů kněžím diecése)

J. E. njdp. Msgre ThDr MOŘIC PÍCHA, biskup královéhradecký:

Obracím se dnes na vás ve věci dalekosáhlého významu, jež se týká základů našeho státu a zdroje blahobyti a spokojeného života všech občanů naší republiky, sjednocených v úsilí o vybudování pevného řádu sociálního ve státě.

Jak vám známo, byl dne 3. března t. r. v Národním shromáždění přijat a jednomyslně odhlasován ústavní zákon o národních výborech a zákon o volbě do národních výborů. Oba zákony se opírají o ústavu ze dne 9. května 1948, §§ 123—133, podle níž jsme státem lidově demokratickým, kde lid si dává zákony a je také vykonává.

Tato lidem zvolená forma lidově demokratického státu není nikterak proti zásadám katolické církve. Poslyšte, co o tom praví veliký státník papež Lev XIII. v jednom ze svých okružních listů: »Národy mají volnost ustanovit si takovou formu státní, jaká nejlépe odpovídá jejich osobitým vlastnostem, jejich zděděným zvyklostem a potřebám časovým.« (Encyklika »Diuturnum« z 29. června 1881.) Že tato doba nadešla, dosvědčují mnohaleté třídní boje a zápasy mezi bohatstvím kapitálu a půdy nahromaděné v jedné ruce a mezi vydědenci z půdy i pro ně od Boha stvořené a mezi ožebračenými »rovnoprávními« občany, nucenými žít často pod lidskou důstojností bez dovolání se přirozeného práva, platného bez rozdílu pro každého člověka. Proto únorové události roku 1948 byly vyprovokovány přirozenou sebeobranou lidu. Z něho právě také vyšla naše květnová ústava, o níž se opírají oba výše uvedené zákony.

Má-li lid mít účast na vládě, je nutno, aby každý občan, každá i nejmenší složka společenská měla tuto účast a vliv na vládu. K tomu účelu slouží zřízení národních výborů, sahajících do nejmenších vesnic, a volební řád pro volby zástupců pověřených do nich od každého občana-voliče.

Každý jednotlivý volič svou volbou vykonává vlastně výsostně čestné právo, třebas jen nepřímo volbou svého zástupce. To však nikterak nezmenšuje jeho odpovědnost za nejlepší výkon, který od něho žádá lidová vláda.

Důstojní pánové! Svým duchovním stavem a povinnostmi jste povoláni působit mezi lidem a stýkat se úzce i s jednotlivými občany. Nejen stát, ale také církve mají vrcholný zájem, abyste svou účinnou podporu dali do služeb veřejného blaha, neboť i vy z něho těžíte. Proto vás žádám, abyste užili každé příležitosti, abyste svým farníkům především připomenuli, že všichni, kdož jsou oprávněni voliti, mají také povinnost k volebnímu osudí se dostavití a aby v předvolebních schůzích byla svorným usnesením přijata kandidátní listina Národní fronty.

Zatím vás žádám opět, abyste mimo kostel užili svého vlivu u svých osadníků a jim důtklivě připomněli důležitost, svatou povinnost a svornost volebního aktu. Připomeňte jim, jak jsem shora řekl, že aktem volebním dostává se jim vládní moci, za níž jsou odpovědní nejen celému státu, nýbrž i Pánu Bohu, od něhož veškerá moc vychází a lidem se uděluje k jejich blahu. Proto sv. apoštol Pavel v listu k Římanům praví: »Není mocnosti, leč Boha, a ty, které jsou, od Boha zřízeny jsou« (13. 1). Nejvznešenější příklad uznání Boha za původce moci lidí dal nám Spasitel souzený Pilátem, když mu odpověděl: »Neměl bys žádné moci proti mně, kdyby ti nebyla dána šůry.« (Jan 19, 20.)

Poněvadž zdar každého díla provází požehnání Pána Boha, prosíme ho, aby i tomuto velikému dílu dal své požehnání.

J. M. njdp. ANTONÍN STEHLÍK, kapitulní vikář pražský:

Co je nám kněžím milejší a bližší než myšlenka a pojem jednoty. Sám náš Božský Spasitel si přál jednotu, vzájemnou lásku všech, kteří tvoří jeho Církev. Víme dobře, že právě v této jednotě tkví nejhlubší síla, a že jen v jednotě a svornosti můžeme konati své poslání, a tak prospívat k šíření království Božího na zemi.

Než podobně i každý národ a stát má zapotřebí svornosti a jednoty. A poněvadž my kněží jsme a musíme být po vzoru svého Mistra předními strážci této svornosti a jednoty, obracíme se na vás ve chvíli, kdy náš lid bude volán, aby ve volbách do národních výborů tuto jednotu a svornost veřejně osvědčil. Mějme v těchto dnech na paměti slova velkého kněze-vlastence Sušila, který neváhal napsat: »Církev a vlast, ty v mojih milujíš sestersky se řadíš; každá půl, každá má moje srdce celé.« Ano, více než kdy jindy musíme nyní projevit svoji opravdovou lásku k vlasti, lásku k místu, kde jsme se narodili, kde nás matka naše učila znáti Boha a rodným jazykem se k němu modlit. Vždyť vzorem této lásky je nám sám Spasitel. Správně píše sv. Petr Chrys.: »Stvořitel věcí, Pán světa, vzav na sebe lidské tělo, počal mít lidskou vlast, stal se občanem.« I my jako občané musíme ke svému státu, k své vlasti splnit všechny povinnosti. A jestliže nás dnes naše vláda volá, abychom se všemi ostatními občany dobré vůle pomohli zvoliti do nových národních výborů ty nejlepší spoluobčany, poznáváme zde svůj veliký úkol a poslání, které musíme u věřícího lidu splniti. Dnes je věru doba volající po odložení všech rozdílů, neboť jen jednotou a svorností můžeme před celým světem prokázat poctivou touhu po udržení míru a po klidné budovatelské práci. Tuto jednotu našeho lidu představuje dnes u nás naše Národní fronta. Proto my kněží musíme s představiteli Národní fronty porokovati o navrhovaných kandidátech, říci své stanovisko ke každému z nich, a pak ho plně podporovati ve volebním období. Nechť tedy milé duchovenstvo dobře vždy uváží své povinnosti a nikde neodepře svou pomoc Národní frontě našeho lidu jak při vyvolení vhodných kandidátů, tak potom i při podpoře za jejich zvolení do národních výborů.

To bude nejlepší důkaz, že naše duchovenstvo miluje svůj lid, přeje si plného rozkvětu našeho státu a spolu s věřícími je provždy rozhodnuto vybudovati lepší zítřek pro sebe a svou vlast, která je jediným a pravým domovem všeho českého a slovenského věřícího lidu.

J. M. njdp. FRANTIŠEK ONDEREK, apoštolský administrátor československý:

Již sama skutečnost, že návrhy zákonů o organizaci a působnosti místních orgánů státní moci byly předloženy k celostátní diskusi, dokazuje, jak v našem státě jsou důsledně prohlubovány demokratické principy naší lidové demokratické ústavy. Ústavní zásada, že lid je jediným zdrojem moci ve státě, byla znovu jasně potvrzena nejširší účastí mas přímo na tvorbě zákonů. Účast více než dvou milionů občanů na předvolebních akcích, pořádaných v souvislosti s všennárodní diskusí, je toho nejlepším dokladem. I mnozí duchovní zúčastnili se veřejných schůzí ve svých obcích a ukázali tak, že jim nejsou lhostejny zájmy spoluobčanů.

Ve všech obcích prodiskutované návrhy zákonů a upravené podle připomínek lidu byly jednomyslně přijaty Národním shromážděním.

V květnu na základě těchto zákonů dojde k volbám do národních výborů v našich obcích. My kněží jako spoluobčané tohoto státu musíme mít zájem na tom, aby v našich obcích, farnostech vedli veřejnou správu lidé poctiví, spravedliví, hledající prospěch celku, nikoliv svůj. V nových zákonech se praví, že lid vysílá do svých národních výborů své nejlepší představitelé, kteří jsou hodni toho, aby se stali zástupci lidu a kteří dávají záruku, že jeho důvěru nezklamou. Národní fronta v našich obcích vyšle do národních výborů zajisté své nejlepší členy a naši práci zůstane vlastním příkladem a slovem v osobním styku s věřícími plně podporit kandidátku Národní fronty.

J. M. njdp. ThDr JOSEF KRATOCHVÍL, kapitulní vikář brněnský:

Jsmo přesvědčeni, že ani žádnému knězi nebude lhostejné, kdo správou záležitostí veřejných bude pověřen. Lhostejnost by nebyla na místě. Do návrhové listiny Národní fronty jsou pojeti občané, kteří jsou hodni toho, aby se stali zástupci lidu a kteří dávají záruku, že budou své úkoly poctivě a spravedlivě plnit. Budou navrženi na veřejných shromážděních v závodech, úřadech a na vesnicích, svobodně a demokraticky, při čemž pro samotnou volbu jest zákonem zaručena tajnost hlasování.

Svou účastí na volbách přičiní se zajisté všechno duchovenstvo brněnské diecése, aby úmyslu zákonodárce bylo dosaženo. Tím také jako poctiví občané tohoto státu nejvíce přispějeme k myšlence míru. A k tomu nám dopomáhéj Pán Bůh!

J. M. njdp. probošt Msgr EDUARD OLIVA, kapitulní vikář litoměřický:

V naší diecési je mnoho kněží, kteří nejen vzorně plní své kněžské povinnosti při mnohdy rozsáhlé a namáhavé pastorační činnosti, ale plní současně i příkladně své povinnosti občanské. Spojují vhodně otcovskou péči o duše věřících se starostlivou podporou snah naší vlády o stále krásnější a lepší život všeho našeho lidu.

Tito naši spolubratři si plně uvědomují, že jen v míru může náš lid stále lépe a šťastněji žít a že také jen v míru může se rozvíjet a prohlubovat náboženský život našich věřících.

Proto se nejen se svými věřícími za mír modlí, ale po boku našeho lidu také pro mír v řadách obránců míru pracují. Příklad těchto našich četných spolubratřů přesvědčuje a získává i ty nečetné již kněze, kteří ještě plně nepochopili své povinnosti k současné velké době.

Toto vše utvrzuje mne ve víře, že všichni kněží naší diecése přičiní se ze všech sil o nejzdravnější výsledek velkého mírového díla všeho našeho lidu, o nejzdravnější výsledek nastávajících voleb do národních výborů.

J. M. njdp. prelát JOSEF GLOGAR, generální vikář olomoucký:

»Člověče, přičiň se a Pán Bůh ti požehná,« praví staré naše přísloví. Pravda a zásada v něm obsažená měla by být vodítkem každého dobrého občana a katolíka ve všech dobách, tedy i v dnešní době, kdy se bude vážně a odpovědně rozhodovat, komu v krajích, okresech, městech a vesnicích bude svěřena péče a starost o vedení veřejných věcí. Přijaté zákony o národních výborech vyjadřují nesporně úmysl zákonodárce, aby v čelo správy záležitostí veřejných byli postaveni lidé osvědčení, občané vysokých mravních hodnot, kteří poctivě, upřímně a spravedlivě povedou správu veřejných záležitostí a budou tak oporou všem svým spoluobčanům v uskutečňování zákonitosti, spravedlivosti, opravdové lásky k bližnímu, a tu záleží na každém z nás kněží a věřících, aby za zástupce lidu byli vybráni a zvoleni nejlepší občané, kteří požívají plné důvěry svých spoluobčanů, protože národní výbory jsou nositeli a vykonavateli státní moci v obcích, okresech a krajích a strážci občanských práv.

S důvěrou proto očekáváme, že i všem kněžím, jako občanům naší drahé republiky, bude záležet na tom, aby do národních výborů byli zvoleni ti nejlepší, a proto budou podporovati kandidáty Národní fronty, která je zárukou a výrazem jednoty národa.

Tím nejlépe dokážeme, že milujeme svůj lid, že upřímně si přejeme rozkvět a blaho naší vlasti a že důsledně podporujeme myšlenku jednoty a míru.

J. M. njdp. ANTONÍN TITMAN, kapitulní vikář českobudějovický:

Kráčejme dále po boku lidu, vytrvejme až do konečného jeho vítězství! Stůjme věrně stále za Národní frontou, která jediná jest pevnou záštitou demokratických práv v naší vlasti! Svým souhlasem podpořme v předvolební době její kandidáty účasti na schůzích voličů, jdeme příkladem v čele k jejich podpoře, poněvadž jen tím udržíme svornost a jednotu v národě, práva pracujícího lidu, práva naše!... »Každé království proti sobě rozdělené zpusťne a dům na dům padne.« Tato slova Kristova mějme stále na paměti!

Jsem pevně přesvědčen, že jako kněží svou národní povinnost čestně splníte a nesmazatelným písmem se zapíšete do dějin pracujícího lidu.

PROČ BUDE KATOLICKÉ DUCHOVENSTVO VOLIT KANDIDÁTY NÁRODNÍ FRONTY DO NÁRODNÍCH VÝBORŮ?

Na prostředek měsíce máje, nejkrásnějšího měsíce v roce, připadne radostný den — den voleb do národních výborů.

Při předvolební kampani byla ražena jediná správná zásada, že při volbách do národních výborů máme volit ty nejlepší z nejlepších. Proto probíhaly na závodech i na jiných místech četné diskuse, při nichž se pečlivě vybírali kandidáti, hodnotily jejich dobré osobní vlastnosti a kritisovaly jejich slabé stránky, poněvadž, aby se ukázali nejlepšími, musí jim celý náš pracovní kolektiv pomáhat ke stálému růstu, ke stálému zdokonalování se, poněvadž péče o člověka, o jeho stálý růst a jeho zdokonalování se, to je základem budoucnosti nejen naší, ale celého našeho státu.

A k tomuto velikému dílu musíme my katoličtí kněží jako uvědoměli občané tohoto státu dopomoci svým vznešeným posláním pastýře svěřeného stáda, aby náš příklad a vzor strhl liknavé a váhající spoluobčany dáti se na správnou cestu ku prospěchu nás všech.

Kdybychom nedosáhli růstu člověka, stálého jeho zdokonalování a zlepšování, nebude vzrůstat výroba, nebude nám stoupat produktivita práce, nebudou se lepší naše výsledky a také nebude stoupat ani materiální, ani kulturní úroveň.

Aby materiální a kulturní úroveň lidu stoupala, nezáleží jen na zákonech a vládních opatřeních, to záleží na lidech a na tom, jak je vychováme a jak je připravíme k úkolům, jež musí uskutečňovat.

Jestliže lidi, nám k péči svěřené, nevychováme a nepřičiníme se, aby byli lepšími ve svém životě a práci, pak by bylo marno mluvit o zlepšení životní úrovně, o šťastné budoucnosti a blahobytu.

Naše duchovenstvo, které vyšlo z lidu a s lidem žije, velmi jasně vidí, jak se podstatně změnil život a kolik různých nespravedlností minulých dob bylo za poměrně krátkou dobu u nás odstraněno.

Požádali jsme některé naše vdpp. spolubratry, aby nám sdělili své zkušenosti ze své práce v duchovní správě a ve veřejném životě. Jejich zprávy jsou nejpersvědčivější odpovědí na otázku: Proč budu volit kandidáty Národní fronty při volbách do národních výborů.

SVORNĚ A SPOLEČNĚ s pracujícím lidem měst i venkova a s pracující inteligencí půjdeme my katoličtí duchovní k volbám do národních výborů, které mají dále organisovat, rozvíjet a zpevňovat naše lidové demokratické zřízení a jednotu a sílu naší Národní fronty.

Jaký to rozdíl mezi volbami dnes a volbami v dobách dřívějších! Tehdy volby celý národ rozdvíjovaly na nepřátelské tábory, dnes národ sjednocují, spojují za jedním cílem: za dosažením lepší budoucnosti a k vítězství míru, jsou mobilisací všech poctivých a tvůrčích sil našeho lidu, mobilisací k výstavbě naší vlasti do nové krásy a blahobytu.

Před námi se rýsuje jasný obraz práce, která byla vykonána od prvních dnů po osvobození až po dnešek. Jak veliké to dílo na všech úsecích výstavby našeho života: hospodářského, průmyslového, sociálního, kulturního a v péči o člověka i konsolidaci náboženského života, která je provázána nákladnými opravami církevních uměleckých památek a kostelů, hmotným zajištěním duchovenstva a péčí o výchovu a vzdělání kněžského dorostu na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě.

Stejně jasná je naše perspektiva budoucnosti: chce-

me se přičinit ze všech sil o zvýšení hmotné i duchovní úrovně lidu a přispěti k vítězství míru na celém světě!

To je naše heslo, s nímž jdeme do voleb a chceme pracovat po volbách.

*Mgse Dr Josef Hronek,
děkan CM bohoslovecké fakulty*

JAKO JEDNU ZE ZÁKLADNÍCH POVINNOSTÍ každého křesťana ukládá apoštol národů věřícím povinnost poctivé práce, která by nesledovala jenom zájmy osobní, ale práce s posláním vyšším a ušlechtilějším, povinnost práce pro celek, pro lidskou společnost. Oblíbenou Pavlovou metaforou je obraz těla s mnohými údý, kde každý úd má své poslání pro celek (Ef. 4, 28). I když svatý Pavel v těchto metaforách má na mysli hlavně společenství věřících, možno v Pavlově duchu a v nejedné souvislosti Pavlových listů obraz aplikovat na společenství obecné, na společenství denního života.

Tato aplikace je zvláště nyní aktuální, když budeme přistupovat k volebním urnám, abychom svým hlasem vyjádřili svůj souhlas s budovatelskou prací, jež je nejpevnější zárukou míru. My kněží se chceme poctivě

řičinovat, aby život v naší vlasti byl stále krásnější, proto s radostí budeme volit kandidáty Národníronty při volbách do národních výborů.

Prof. ThDr. Jan Merell, proděkan fakulty

MÁM TO VELIKÉ ŠTĚSTÍ, že jsem byl po celých est let kaplanem u kněze-básníka Karla Dostála-Luina. Je zcela přirozené, že tento neustálý styk s tak ynikajícím mužem nemohl zůstat bez vlivu na mne, proto jsem se naučil dívat se kolem sebe a vidět ivot častokrát v jeho skutečné a pravdivé nahotě. nebyly to věru vždy jen nejkrásnější události, které e objevovaly před mým zrakem. Vzpomínám si na řklad na jednu otrěsnou událost z našeho města. době hospodářské krise za první republiky přišly icky-dělnice oděvní továrny ke svému šéfovi, aby jim výšil plat za osmihodinovou práci v továrně. Dosaadní jejich plat činil 8 Kč za den, což naprosto neačilo na krytí životních potřeb. Odpověď šéfa zněla: Když vám to nestačí, jděte na ulici, tam si vyděláte. ak mladá, osmnáctiletá děvčata byla naváděna k žiotu mravního bahna. — Jak jinak vypadá dnes život Prostějově! Lidé si vydělávají na svůj denní chléb a yní, kdy jsou sníženy ceny, vidíme kolem sebe ještě ásavější a radostí kypící život. Z toho jako kněz mám elikou radost a budu se také svou činností v úřadě uchovního pastýře svěřených duší snažit, abych vyhovával nového a krásného člověka, zbaveného všech tinů sobectví a oděného světlem lásky k bližnímu.

P. Ignác Dragoun, farář, Prostějov (Olomouc)

MNOHÉ NAŠE OBCE měly skutečné žebráky. Obec i pastoušky byly na spadnutí a chudí, zmrazení práci obcházel dům od domu, kde čekali na skývu hleba nebo na hrnek polévky. Bylo to hluboké ponení lidské důstojnosti. V jedné pošumavské obci nebyl akový »středák« spokojen s polévkou, kterou dostál v chalupách, a podal si stížnost přímo do kanceláře ašeho prvního presidenta. Výsledek byl tento: Četníci ejbližšího okresního města případ vyšetřili přímo stěžovatele a starosty obce a potom »středákovi« ohrozili kriminálem, jestliže ještě jednou projeví svou espokojenost a bude obtěžovat prezidentovu kancelář. la mé osadě chodil výměnkář půl hodiny cesty do iestyse na polévku. To býval jeho oběd. Dnes péčí DNV je v útulku pro přestárlé. Do farní kanceláře řišel 80letý stařec. Líčil své poměry. Má podporu ro přestárlé, kterou odevzdává »mladým«. Ti ho živí. ovidá: »Mám se celkem dobře. Jsem rád, že mám nes státní příspěvek. Mladí si mě váží, dají mně nast a jsem v čistotě.« Je to starý lidový zpěvák. Za yslí se a dodává: »Já se mám vlastně za tu naši epubliku modlit. To dříve nebylo.« Nyní na jaře yavuje se mi obrázek z naší rodné obce. Když jsem l z přespólní školy, asi devítiletý školák, viděl jsem ybníka na návisi sedět starce z pastoušky. Byl celý inalý. Vedle něho ležel krajíček chleba, který tam ložila soucitná ruka. Ani ten kousek chleba ho už ezachránil. Stařec druhého dne zemřel. Takové hrozí případy nejsou v naší lidové demokratické republi e již možné. MNV a KNV se starají o chudinu. Přearlí pracující bydlí nyní v adaptovaných zámcích je o ně postaráno. Jak by byli mnozí letos strádali krutých mrazech! A i při té letošní kruté zimě bydlí v teplých světnicích.

Je veliký rozdíl v péči obcí za starých časů a za ča i nynějších o sociálně nejslabší. Dříve bývali tak zv. žebráci« na obtíž, jejich lidská důstojnost byla poapána. Dnes přestárlí pracující jsou opět lidmi. Už kdy neužijeme potupných tabulek na rozích domů obcích: »Žebrota je zakázána« a dále plno paragrafů hrozeb. Tato tabulka bude snad dále parádovat klasičtím obraze ze života, v divadelní hře Strouznického »Naši furianti«, ale pozdější pokolení této koraci již nebude rozumět. Neení u nás žebráků. zásluhou našich nově zvolených zástupců do národch výborů nebude u nás žebráků. Budeme voliti mu: z lidu, kteří sami prošli tvrdou školou života a ktemají porozumění pro sociální potřeby lidu.

*P. Jan Šanda, děkan,
Bernartice u Tábora (České Budějovice)*

POOHLÉDNEME-LI SE ZPĚT až do r. 1945, kdy národní výbory začaly svou práci, musíme uznat, že práce národních výborů byla dobrá, i když tu a tam kriticky můžeme poukázat na chyby a nedostatky. Pozorují práci národních výborů od r. 1945 v pohraničí, kde tyto lidové orgány vykonaly kus opravdu dobré a poctivé práce. Po odsunu německých nacistů bylo nutno, aby náš lid převzal a pokračoval dále v práci, kterou opustili tito občané. I nadále musely pracovat továrny všeho druhu, doly, sklárny, textilky, porcelánky, musel jít dále obchod, úřady, školy, muselo se pracovat v zemědělství, lesnictví, světové lázně v západních Čechách nemohly zůstat uzavřené, musela jít dále doprava atd. A zde právě národní výbory zajišťovaly prosperitu všech podniků, i když se často nedostávalo lidí, hlavně odborníků. A dnes, když zajedete do pohraničí, vidíte, že život jde dál a plným tempem s novými lidmi, s nadšením a elánem. Chyby a nedostatky zde byly a namnoze ještě jsou. To žádný nepopírá. Jsou však to nedostatky horečného růstu a nového rozvoje pohraničí.

Vcelku možno říci, hledíme-li na práci národních výborů se širšího hlediska, bylo zde vykonáno více, než jsme se snad domnívali, že je možné. Po květnových volbách nastoupí do národních výborů noví lidé, bohatší o zkušenosti dosavadních let minulých. Budou vybráni nejlepší z nejlepších, kteří se napříště vyvarují všech dosavadních chyb a svou odpovědnou práci v národních výborech pohraničí vybudují tak, že nebude vůbec rozdílu mezi pohraničím a vnitrozemím.

Dnes již ani v pohraničí nemají místa ti, kteří se ukázali jako lidé sobectí, egoističtí, často i nevalné morální úrovně. Dnes chce lid mít v pohraničí zástupce v lidové správě svědomité, poctivé, pracovité, mravně bezúhonné, jejichž cílem bude ne prospěch osobní, ale blaho celého národa.

S křesťanského hlediska je toto stanovisko zcela správné. Neboť jen poctivý, svědomitý, pracovitý, morálně ukázněný a vyspělý jednotlivec může být schopný zastupovat a hájit zájmy široké veřejnosti všeho pracujícího lidu.

Hledíme s nadějí a důvěrou na květnové volby, kde si sami rozhodneme o těch, kteří nás budou zastupovat a hájit v lidové správě. I věřící v pohraničí se chtějí plně zapojit svými zástupci do budovatelského díla nových národních výborů ve prospěch vlasti, církve a všeho pracujícího lidu.

P. Bohuslav Kozu, vikář karlovarský (Praha)

STÁT — tento lidově demokratický stát — dává náboženskou svobodu. Víme dobře, že každý, kdo chce, může plnit své náboženské povinnosti. Návštěva našich chrámů, opravdové prohloubení a zvroucnění náboženského života, počet sv. svátostí nám kněžím jasně ukazuje, že v tomto státě můžeme klidně plnit své poslání. Tím více, jelikož stát nás hmotně zabezpečuje natolik, že nemáme starosti o chléb. Socialistický stát pečuje o naše chrámy a církevní budovy. Starší z nás mají v dobré paměti, jaká to byla dříve často křížová cesta, když šlo o opravu kostela nebo fary. Porovnejme jen poctivě dnešní způsob jednání a dřívější doby. Jaká péče se věnuje záchraně církevních památek! Je to velmi zajímavá statistika, kolik kostelů, kaplí a církevních budov bylo v posledních pěti letech opraveno. Náš stát všemožně se stará spolu s ostatními mírumilovnými národy ve světě, aby mír byl zachován, abychom bez obav mohli klidně se věnovat své práci. Už proto je věcí samozřejmou pro každého katolického kněze, aby doporučoval kandidáty Národní fronty a jim dal svůj hlas. Tím přispějeme k opravdové národní jednotě, k dobru našeho lidu, k míru v celém světě.

P. Jan Vraštil, arciděkan, Liberec (Litoměřice)

KATOLÍK v duchu Kristově žijící může jen uvítat, že ty tam jsou doby, kdy dlouho před volbami, při volbách a dlouho po volbách vznikaly různice v rodinách, obcích a v celém státě, a odehrávaly se státní škodlivé šarvátky mezi četnými politickými stranami, a dokonce i ve stranách s tímtež programem a cílem. Je dosud v paměti i mladší generace, že ve volbách do nár.

shromáždění, okresního a zemského zastupitelstva 19. V. 1935 t. zv. strana křesťanskosociální, financovaná věřícím lidem, zradila svůj ušlechtilý název a vstoupila do služeb strany agrární. — Ano, ty tam jsou doby, kdy volič volil neznámého kandidáta, kterého ani jednou neviděl a neznal jeho dosavadní činnost.

P. Antonín Kyselák, místoděkan, Nivnice (Olomouc)

PRACUJI ŘADU LET V LIDOVÉ SPRÁVĚ, mám finanční a zdravotní referát, proto ze zkušenosti mohu zhodnotit význam nového zákona o národních výborech. Omezím se stručně na pozitivní stránku, tím vynikne rozdíl mezi dřívějšími zastupitelskými sbory a novými národními výbory.

Nové zákony o národních výborech jsou projevem velkých demokratických práv našeho lidu a tím také krásným vysvědčením politické vyspělosti našeho lidu. Ve volbách samých půjde především o to, aby občanstvo svědomitým výběrem kandidátů zabezpečilo svědomité provedení všech úkolů, které jsou dány jako základ lepšího zítřku.

Proto nemůže ani zde chybět kněz, kterému dobro všech občanů musí ležet na srdci za příkladem našeho Spasitele, který měl tak velké porozumění i pro časné potřeby lidu. Proto nadšeně a ochotně připojíme se ke všem akcím Národní fronty, neboť každý občan dobré vůle je povolán napomáhat a pracovat pro rozkvet své vlasti.

P. Rudolf Svoboda, děkan, Žďár n. Sáz. (Brno)

NÁŠ PRACUJÍCÍ LID jde směle cestou k socialismu a je si vědom toho, že ještě nikdy se mu nedostalo tolik možností uplatnit své zkušenosti, svou vůli, své názory a chránit vymoženosti lidové demokratického zřízení jako v současné době při volbách svých zástupců do národních výborů a při kontrole jejich práce. Pln nadšení a pracovního elánu očekává náš lid den voleb do národních výborů.

Důležitý je i úkol duchovních, kteří se projeví jako pokroková složka pracující inteligence tím, že budou osvětlovat důležitou funkci členů kolektivu národních výborů v novém společenském řádu.

Lid je dnes skutečným pánem ve svém domě, stává se vrcholným zdrojem moci v lidové demokratické zemi. Všechna činnost lidu, činnost velkého kolektivu národních výborů, bude směřovat k jedinému cíli — ke zvýšení hmotného i kulturního zabezpečení všeho pracujícího lidu. To je také nejradostnější stránka nedemokratičtějších voleb.

*Prof. ThLic. František Kajtmán,
Písek (České Budějovice)*

VYPRAVOVAL JSEM ŠKOLNÍM DĚTEM podobenství o necitelném bohači a ubohém žebračku Lazarovi. Děti utkvěly na mně tázavým pohledem. Nerozuměly mi, nevěděly, co to je žebrák. Nikdy ho neviděly! Dnes ovšem nejsou žebraři.

A přece za dřívějších časů to byl všeobecný zjev, vždyť skoro denně nejen jeden, ale i několik jich přicházelo až k našim dveřím s prosbou o almužnu, kousek chleba. Vidával jsem v městě každý pátek zástup 15—20 stařečků a stařenek, kteří šli dům od domu; jeden z nich vešel do domu pro společnou almužnu, o kterou se potom dělili. Znal jsem stařenku, 70letou, nemocnou, k práci neschopnou, která za celoživotní práci měla důchod 10 hal. denně, t. j. 3 koruny měsíčně, na základě usnesení městské rady po mnohých prosbách a přimlouvách.

Na vesnici se mlátilo v zimě obilí od tmy do tmy za denní mzdu 20 hal. a polední zelnou polévku s brambory. Ve stáří neb nemoci byt v obecním domku, obyčejně v bývalé pazderce, s povolením od obce jíti si denně »po pořádku« pro polévku a něco od oběda.

Dnes všichni staří, práce neschopní, nemocní, byt i nikdy ani pojištění neplatili, mají od lidové demokratického státu zákonem zajištěný důchod, měsíčně nejméně 200 Kčs, v nemoci lékaře, léky, ošetřování a léčení v nemocnici na státní útraty a v případě úmrtí obdrží příbuzní 1.000 Kčs na vypravení slušného pohřbu.

To jest nejlepší vizitkou vlády naší lidové demokratické republiky se znakem ušlechtilé a obětavé lásky

k člověku, třeba k tomu kdysi nejposlednějšímu, nyní však všem jako člověku rovnocennému.

Při pečlivém výběru kandidátů pro nastávající volby do národních výborů, kdy jen ti nejlepší budou na kandidátce, bude se pak ještě lépe a šťastněji žít — ovšem musíme si účastí na volbách takového našeho zástupce v národních výborech zajistit.

*ThDr Jindřich Dušek, bisk. vikář,
Knířov (Hradec Král.)*

V TĚCHTO DNECH zahajují svou činnost agitační střediska, kde se budou konat besedy voličů s kandidáty, kde se budou voliči rozhodovat, komu mají při volbách dát svůj hlas, aby byl poslancem pracujících.

Tyto besedy mají nesmírně veliký význam, neboť jsou přípravou na první volby podle nového volebního zákona, na jehož formulaci spolu se zákonem o národních výborech se podílel vskutku celý národ. Za tyto zákony patří naší vládě náš veliký dík, neboť vláda věří v politickou vyspělost národa a proto se nebála předložit návrhy zákonů celonárodní diskusi a tak za součinnosti a z vůle celého národa byly formulovány zákony, které jsou a zůstanou naší chloubou.

Vláda i zde věří v politickou uvědomělost občanů, že chápou význam voleb. Zůstat lhostejným v předvolebních přípravách, či dokonce neúčastnit se voleb, by bylo zločinem proti celému národu, bylo by to hrubé pošlapání důvěry, kterou vláda každému čestnému občanu věnuje. Jedná se o nejposvátnější práva, o nejcennější statky, na jejichž správě se má podílet každý občan bez rozdílu. Zde musíme ukázat svou politickou vyspělost, odložit malichernost, ukázat poctivou snahu zařídit vše co nejlépe, nebát se práce, nebát se odpovědnosti. Musíme dát jasnou a pevnou odpověď pesimistům a škarohlídům, kteří vidí kolem sebe vše špatné a nechtějí vidět, jak rychle vzrůstá blahobyt a kultura národa. Ukázněností v době předvolební, účastí na besedách s kandidáty, radostnou účastí při volbách ukážeme, že se budoucnosti nebojíme, vždyť záruka šťastné budoucnosti jest v našich nových zákonech při volebním aktu v našich rukou.

Před veledůležitým činem, jakým volby beze sporu jsou, nutno vše velmi dobře uvážit, aby nikdo nemusil litovat, že volil špatně. Proto půjdeme na besedy kandidátů NF s voliči a jdi, spolubratře, i Ty.

Rudolf Havelka, dómský prelát, Olomouc

V OKRESNÍM MĚSTĚ TŘEŠTI se nachází zámek s parkem, který patřil do roku 1945 baronu Sternbachovi. Rokem 1945 se však poměry úplně změnily. Přízemní zámecké budovy slouží hudební škole, která zde má učebny a hudební sál. Hudební škola má mnoho žáků.

První poschodí zámku je pak internátem pro učně.

Zámecký park nyní slouží občanům města Třeště. Jsou zde krásné pohodlné cesty, u těchto cest pak lavičky, které slouží za odpočinek starým lidem.

V zámeckém parku se konají také různé okresní slavnosti v době letní a také hudební a pěvecké produkce pod mohutnými starými stromy, které dříve šuměly zámeckým pánům, nyní však šuměly pracujícímu lidu a naději našeho národa, mládeži.

Takových příkladů vidíme při každém kroku. Svědčí o prozíravé vládě lidu. Aby bylo u nás ještě lépe, budeme volit kandidáty Národní fronty.

P. Jos. Hlaváč, děkan v Třešti (Brno)

MY KNĚŽÍ vděčně uznáváme budovatelské úsilí a úspěchy našeho lidu za posledních 5 let; vidíme významná opatření, jako péče o rodinu, vzpomínáme na půjčky novomanželům, na výbavu i zařízení, na příspěvky matkám na nemluvnata, na péči o kojence — dnes úmrtí dítěte je skutečně výjimkou, na budování rodinných bytů, na péči o přestárlé osoby, na ohromný rozvoj dopravy, průmyslu a pod. Tyto výsledky jsou svědectvím úspěchů společné práce. Ale i církev k tomu přispívá se svými kněžími, vždyť láska k člověku je jedním z největších přikázání Kristových. Věřím, že

touto cestou dospějeme k dalším úspěchům a k posile mírového tábora, jehož náš stát je významným činitelem. A proto budeme volit kandidáty Národní fronty.

*Vinc. Saidl, bisk. vikář,
Chotusice u Čáslavě (Hradec Králové)*

NÁŠ MNV POVĚŘIL MNE asi před 2 lety jedním úsekem vývojového plánu zdejší obce. Chtěl bych tedy z vlastní zkušenosti dotknout se významu voleb.

Dnešní lidově demokratická republika učinila počet NV součástí státního rozpočtu. Obec je dotována ze státní pokladny natolik, jaká je její odůvodněná potřeba. Na jedné straně odpadly ony známé, často a leckde velmi nepěkné dohady obecního představenstva, jakými přírážkami zatížit občanstvo, aby se dosáhlo potřebného příjmu, na druhé straně dává se zde možnost obcím budovat taková potřebná zařízení, o nichž se bývalým členům obecních zastupitelstev jen zdálo. Tam, kde se MNV činil, kolik si mohli zbudovat za poslední léta na př. jen z akce 5M? Přesto mnohým obcím značné kvoty propadly, protože buď MNV byl celkem málo pružný, nebo občané byli málo nebo vůbec nebyli seznámeni s možnostmi oprav, úprav či výstavby. Leckterý prostý člověk prostě nerozuměl tomu, jak se děje úhrada takových prací.

Ale není zde jenom akce 5M, jsou zde ještě jiné velké možnosti.

Bude tedy na příštích funkcionářích, jak se postaví k řízení obce, jak daných možností použijí k prospěchu obce.

Občané jako voliči rozhodnou, aby se do čela vesnice postavili lidé rozumní, důvěryhodní, spravedliví, avšak také odpovědní, ochotní a agilní.

Na budoucích funkcionářích bude pak záležet, aby na svých poradách hledali rozumné cesty vývoje, stálo — řekl bych — přikládali ucho k zemi, jaké jsou hlasy a přání spoluobčanů, aby nemíchali svoje osobní věci do věcí společných, aby obětavě a ochotně nesli odpovědnost za úkoly, práci a potřebná rozhodnutí.

Dotýkám se těchto skutečností, jak je vidím na dědinách a které — jak by se zdálo — nemají ničeho společného s posláním kněze. Protože chci dobro svých spoluobčanů, bez rozdílu jejich náboženské příslušnosti — žijeme zde ve smíšených poměrech — přál bych jim, aby si do čela zvolili své nejlepší dcery a syny, kteří by zajišťovali správnou, dobrou a bohatou cestu do šťastné budoucnosti na vesnici.

Jan Bednář, farář, Dalečín (Brno)

KDYŽ JSEM SE LONI DOVĚDĚL, že v roce 1954 na jaře budou u nás volby, měl jsem obavu, neboť se mi vybavil v mysli obraz voleb z první republiky: rozpoutání vášní, rozšiřování pomluv, kšeftaření, slibování, hádání o umístění na zvolitelném místě, rozbroje v rodinách a obcích. Když však letos vláda předložila k všennárodní diskusi návrhy zákonů o národních výborech, moje obavy zcela zmizely. Lid si rozhodne, a ten rozhodne dobře, a také rozhodl. Místo obavy nastoupila po vydání zákona ze dne 3. března 1954 o volbách do národních výborů radost zvláště nad tím, že kandidáti budou vybíráni z osvědčených pracovníků podle zásluh, nejlepší synové a dcery národa budou stavěni do národních výborů, kandidáti budou představováni voličům. To opravdu naplnilo mé srdce radostí. Pro to se můžeme i my jako kněží římskokatolíti a všichni věřící nadchnouti, neboť se to srovnává s naším učením a je to i v zájmu náboženství, aby dobrý pracovník byl poctěn zvolením do vedení. Mimoděk se vybavuje přitom otázka: »Co by se bylo mohlo vykonati v minulosti při takovémto správném, opravdu demokratickém postupu? Kontrola zezdola i seshora zaručí plynulý chod v budování a ve výstavbě lepšího zítřka, správnost uznají jistě kněží i věřící a s radostí se přičiní, aby kandidátka NF prošla vítězně a jednomyslně!

*P. František Kocian, vikář,
Domažlice (České Budějovice)*

V NAŠEM VIKARIÁTĚ RYCHNOVĚ N. KN., a jistě že tomu bude i jinde, my katolíti kněží vítáme nynější zákon o volbě do NV, jakož i jeho provádění, neboť je postaven na demokratickém základě. Vítáme proto všechny přípravy k volbám a chceme jak v této přípravné práci, tak i v samotných volbách býti nápomocni. To znamená, že se připojíme ke všem akcím Národní fronty. Věřící a všichni náš lid budeme seznamovat při našem působení se zněním volebního zákona, zapojíme se do volebních komisí a do jiných funkcí potřebných k volbám, ukážeme na některé špatné příklady z minulosti, co dobrého a krásného nám přinesla dnešní doba a čeho ještě bude třeba. A jako na hlavní, nesmíme zapomenouti na otázku míru a pokoje v dnešním světě. Budeme pracovati pro všechny složky Národní fronty, neboť všichni lidé dobré vůle jsou povoláni v našem státě ke splnění všech politických, hospodářských i kulturních úkolů. Budeme své věřící nejen poučovat, ale i působit, aby se i oni do této akce zapojili. Jako kněží povedeme lid k pravé lásce k Bohu a bližnímu, to jest k pravému křesťanství, a jako občané našeho státu povedeme lid k pravému a správnému občanskému životu.

*P. Václav Burda, biskupský vikář,
Lukavice (Hradec Král.)*

U NÁS NA TĚŠÍNSKU volby tvořily dvojnásobný boj. Desítky nejrozumnějších stran a straniček měly za úkol získat a vlastní prospěch, aby jejich majetek rostl a vzrůstal se na úkor zbídačeného, nezaměstnaného a hladovějícího lidu. Neviděli ve volbách blaho veškerého lidu jako teď, nýbrž svůj vlastní egoistický prospěch. Co bylo slibů před volbami, a když bylo po nich, zapomnělo se na všechno. Kromě toho byl boj národnostní. Plno vyhrůžek a zastrasování po továrnách, lesních správách, státních statcích a jinde. Plno bylo pomluv, kde jeden druhého podceňoval a ponižoval. A ptáme se, proč to všechno? Proto, aby prostý lid zapomněl na svou bídu a utrpení, aby byl zmaten a ubíjen kapitalisty. O kolik je to teď radostnější, když Čech a Polák jako bratři na jedné volební kandidátce, v pokoji a lásce vzájemně, prací svou nezištnou budou se snažit sloužit poctivě blahu celé obce a jednotlivce. Ano, sloučení a jednotni uhájíme mír a pokoj nejenom v obcích, ale v celém světě.

P. Josef Olszak, farář, Petrovice (Český Těšín)

S NAŠEHO KŘESŤANSKÉHO HLEDISKA musíme nové volby národních výborů jen vřele uvítat, protože našemu věřícímu srdci je velmi blízká péče o člověka a o jeho dobro. Bonum commune je zde v naprostém soulase s křesťanskou morálkou. A plně jistě odpovídá křesťanskému duchu zásada, aby o veřejných věcech rozhodovaly co nejširší vrstvy lidu, neboť v tom tkví velká záruka, že veřejné záležitosti budou spravovány spravedlivě a k obecnému prospěchu.

Když panovníci vládli především ve svůj prospěch. Chtějící upevnit svou moc, bohatství a slávu, vykořisťovali poddané způsobem někdy až nelidským, omezovali jejich osobní svobodu, rušili jejich starobylá privilegia, vydírali daně, vedli války a vraždami odstraňovali skutečné i domnělé odpůrce. Dnes vláda národních výborů je službou širokým masám lidu. Je to služba ve prospěch člověka, jeho hmotného i duševního vzrůstu. Jak by zde křesťan nepodpořil tuto ušlechtilou snahu, tak blízkou jeho náboženskému citění. Vždyť i náš Spasitel Ježíš Kristus od člověka vycházel a k člověku se zase vracel. Sledoval tu nejen jeho dobro duchovní, věčné, nýbrž i dobro hmotné, časné. Vzpomeňme, jak vytýkal farizeům utlačování vdov, sirotek a chudiny, jak energicky se stavěl proti vydírání desátek a s jakou láskou mluvil o službě člověku, pro kterou přišel na tento svět. »Neboť Syn člověka nepřišel, aby se mu sloužilo, ale aby sloužil a dal život svůj na vykoupení za mnohé.« (Marek 10, 45.) Stejně neklamným důkazem jeho péče o hmotné blaho člověka je i zázračné nasyčení na poušti, první jeho zázrak v Káni, jakož i nesčetná dobrodíní, která prokázal nemocným. Taktéž svůj poměr vůči vládě svého státu vyřešil zcela jedno-

značně slovy: »Dávejte, co je císařovo, císaři, a co je Božího, Bohu.«

Čerpajíc tedy z příkladu svého Spasitele, podpoříme plně všechno ušlechtilé úsilí, směřující k prospěchu a dobru lidské společnosti. Příležitostí tu bude více než dost právě v souvislosti s nastávajícími volbami do národních výborů. Dnes volební boj mezi stranami, na který v minulosti někdy církev i kněží velmi bolestně doplatili, je již něčím neznámým. Dnes běží především o to, svěřit vládu svých věcí do rukou čestných a poctivých lidí, kteří jsou vedeni jedinou vůdčí myšlenkou: Vše pro dobro člověka. A této vážné úlohy se jistě upřímně a čestně zhostíme i my, katoličtí kněží a věřící, neboť novými volbami do národních výborů zabezpečíme ještě pevněji svou vlast na cestě k lepším zítřkům a proti osnovením nové světové války.

P. František Klapuch, vikář, Sobotka (Litoměřice)

VĚŘÍCÍ ČLOVĚK se nemůže stavět lhostejným k nastávajícím volbám a jest nutno, aby si uvědomil, oč jsme dnes postoupili kupředu. Chci jen připomenouti, že v minulosti při volbách byl často napadán kněz nebo příslušník lidové strany, který kandidoval, a dnes se může hrdě postavit do řad voličů i kandidátů, aniž by se někdo nad tím pozastavoval. Musíme si také jasně uvědomit, že volbami do NV přispějeme i k zachování světového míru. Věříme pevně, že námi volebami budou všemi silami brániti světový mír! Proto 16. května 1954 odevzdáme všichni, president, dělník, rolník, pracující inteligent hlasovací lístek s plným přesvědčením, že volíme ty nejlepší z nejlepších.

Jsou to lidé z našich řad, znají naše potřeby, a proto jest nutno věnovati jim plnou důvěru.

Prelát Dr Jan Sobota, inf. probost, Poděbrady (Hradec Král.)

KAŽDÝ UPŘÍMNÝ KATOLÍK, a tím spíše jeho duchovní vůdce — katolický kněz, vítá nový způsob voleb, zvláště proto, že mají za úkol zlepšit práci národních výborů tak, aby podle slov předsedy vlády zabezpečily »nepřetržitý růst hospodářského a kulturního rozkvětu«. Mají před sebou »čestný a překrásný úkol budovat ještě lépe a úspěšněji naši drahou, milovanou vlast, zabezpečit blahobyt a spokojenost všech pracujících«. Proto jistě velmi radostně přispěje náš věřící lid k vytvoření takových národních výborů, neboť v jejich činnosti vidí praktické uskutečňování největšího křesťanského přikázání, přikázání lásky k bližnímu a lásky k vlasti.

Proto také přednostním zájmem našeho věřícího lidu i nás katolických kněží v této době bude, aby do národních výborů byli navrhováni a zvoleni lidé oproštění veškeré sobeckosti a postranních zájmů, lidé čestní, uvědomělí a plně vědomí své odpovědnosti, to jest, nejlepší z nejlepších, kteří jemu budou zárukou, že jej nezklamou. A my katoličtí kněží budeme svému lidu v této volbě dobrými rádci, aby do národních výborů se dostali lidé opravdu nejlepší z nejlepších, kteří svou prací vybudují z každé vesničky, z každého města ostrov štěstí, spokojenosti a blahobytu. Tak jediné naše krásná vlast bude nejen »zemským rájem« na pohled, jak zpíváme v naší krásné státní hymně, ale stane se skutečným rájem všeho jeho lidu.

A nejen to. Volbou nejlepších z nejlepších do národních výborů vybudujeme z naší vlasti nedobytnou pevnost míru, o níž zkrvaví své hlavy všichni, kdož by jejím napadením chtěli rozpoutat novou světovou vál-

ku, a tak nejlépe přispějeme k zachování nejdrahoccennějšího statku lidstva — trvalého světového míru!

P. Ludvík Spurný OFM, děkan, Louny (Litoměřice)

DNES V ČELE STÁTU nestojí president, který hlásal sice »humanismus«, ale kterému nevadila krev utlačovaného lidu na dlažbě ulic. Dnes v čele státu stojí jeden z těch kdysi utlačovaných, dělník, muž práce, který po boku věrného přítele lidu Klementa Gottwalda naplnil skutkem svou víru z dob dětství, tu víru, že vstanou noví bojovníci a že zvítězí právo a spravedlnost! Jakým elánem a jakou radostí musí naplnit srdce každého to, že dnes nejsou již nezaměstnaní, nejsou žebráci, všichni máme co jíst, chodíme slušně oděni, našim dětem je věnována co největší péče. Vyrůstají nové továrny, nemocnice, útulky pro přestárlé, nové, zdravé a krásné školy a studentské koleje, nové vzdušné byty, kina, divadla atd. Naše vláda zde plní usnesení z 15. září 1953, že všechna péče vlády patří lidu. A na této cestě chceme a budeme dále pokračovat. Budeme dále rozvíjet hospodářskou i kulturní zálkadnu, neustále zvyšovat životní úroveň všeho lidu. A právě tato skutečnost zavazuje každého občana, je-li muž je dána ta největší možnost spolupráce, aby při volbách do NV čestně a nekompromisně zvážil všechnu dosud vykonanou práci, aby uznal, že jdeme správnou cestou, a tak vyvolil ze svého středu opravdu nejlepšího z nejlepších, pravého mluvčího lidu, pravého poslance pracujících!

P. Emil Záruba, bisk. vikář, Slatiňany (Hradec Král.)

NÁM KNEŽÍM musí záležet na tom, aby lid žil dobře, aby se neobával nouze a válečných hrůz, aby nezmíral hladem a bez lékařské pomoci. Nesmí nám zůstat lhostejná péče o mládež, které se dnes dostává takové péče, jak tomu nikdy nebylo. Dnes u nás nenajdete pornografickou literaturu a filmy. Naše mládež se dovede bavit novým způsobem, poctivě se připravuje na budoucí povolání a rodinný život.

P. Josef Sláma, asistent bohoslov. fakulty, Litoměřice

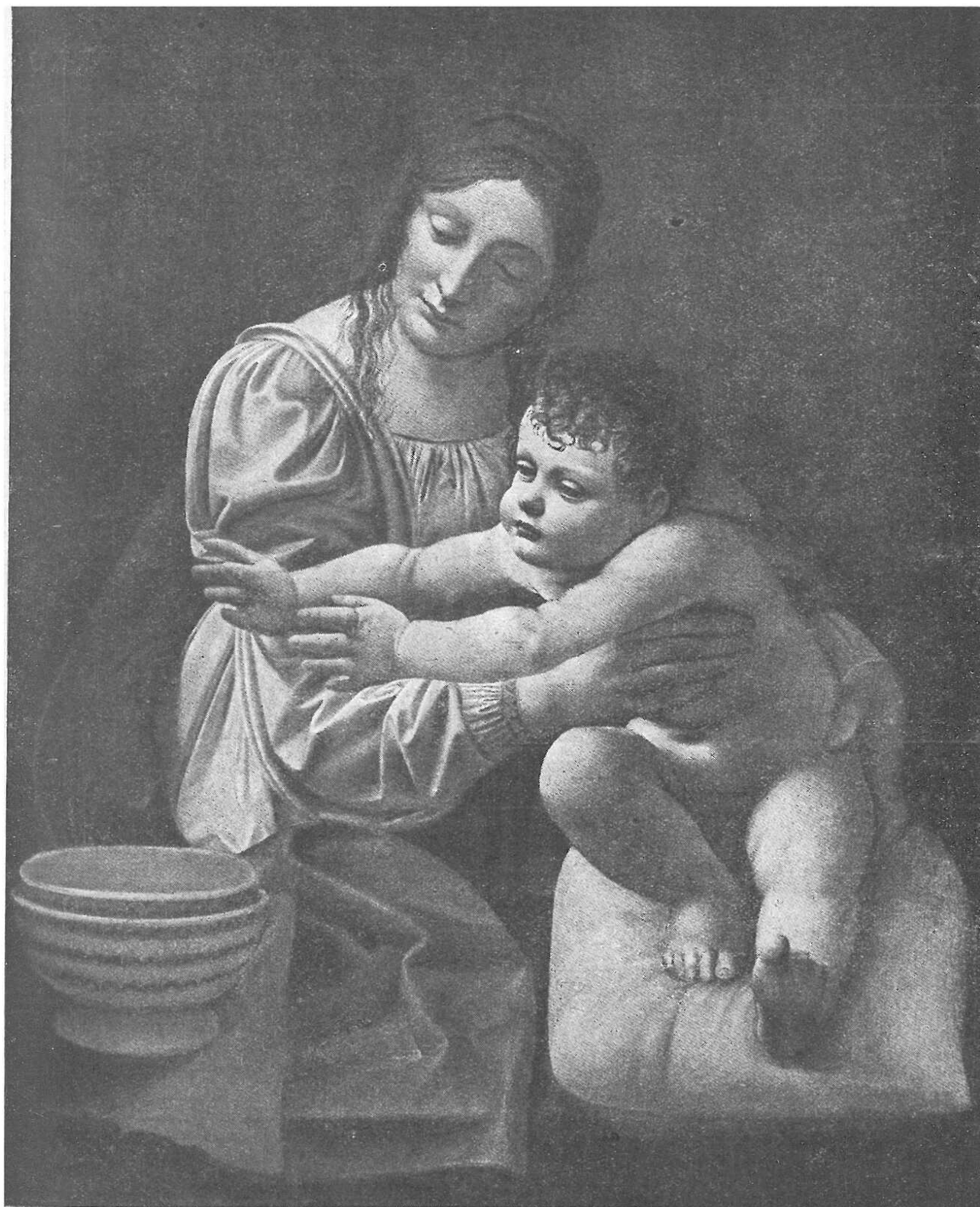
DRÍVE NEŽ JSEM VSTOUPIL na římskokatolickou bohosloveckou fakultu, byl jsem vychovatelem v internátě. Viděl jsem nově rostoucího člověka, na jehož výchově jsem se podílel. A mohu říci, že to byly nejkrásnější chvíle, žiti s těmi, kteří jsou budoucností národa. Tato nová mládež se naučila zpívat o nové, krásné, šťastné zemi. A nebyl to jenom zpěv projevený hlasem, ale to také zpívaly ruce, ty, jež jsou strůjci nového života našeho pracujícího lidu. Chtěl jsem pracovat ještě více a naučit se rozdat sám sebe. A k tomu mi pomohli vlastenečtí katoličtí kněží, kteří plně pochopili dobu. Z jejich práce pro národ bylo vidět, že jej milují tak, jako Ježíš kdysi miloval svou pozemskou vlast. Nyní tedy studuji katolické bohosloví a ke své radosti shledávám, že je mnoho společných prvků, které nás křesťany stmelují s tvůrcím se socialismem. Máme společný zájem o člověka.

Chceme, aby byl šťasten a nemusil již nikdy žebrat o skývu chleba pro sebe a pro své děti. Společně jsme poznali, že zhoubný kapitalismus pro nás odumřel. Proto půjdu k blížícím se volbám s pevným rozhodnutím hlasovat pro jednotnou kandidátku Národní fronty.

A jsem přesvědčen, že tak učiní každý mírově smýšlející křesťan, neboť bude pamatovat na blaho svého národa.

Ladislav Zborovský, bohoslovec

*Vše pro zdar a vítězství Národní fronty ve volbách
do národních výborů v neděli dne 16. května 1954!*

Giovanni Antonio Boltraffio (1467—1516): MADONA S JEŽÍŠKEM

(Museum krásného umění v Budapešti)

MARIA, NEPOSKVRNĚNÁ MATKO JEŽÍŠOVA A MATKO NAŠE!

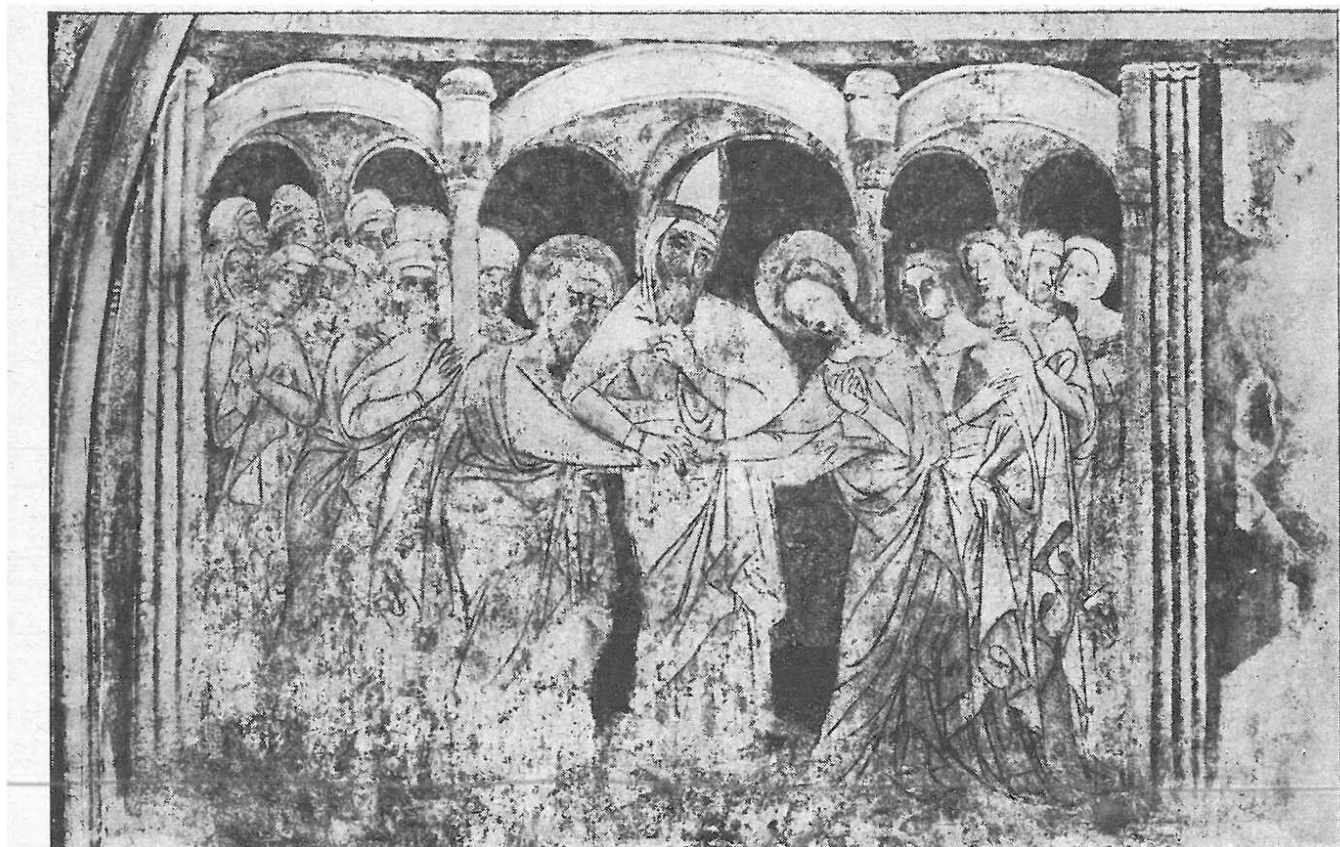
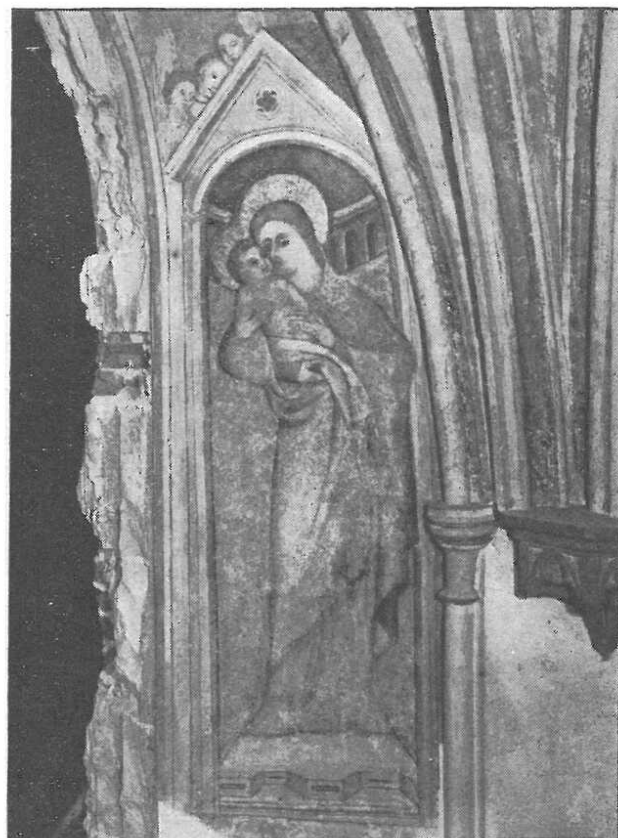
Uchvácení slávou Tvé nebeské krásy i puzení potřebami naší doby, vrháme se do Tvého náručí. Ve Tvém láskyplném srdci s důvěrou hledáme splnění svých žhavých tužeb a bezpečný přístav za bouří života, které na nás dorážejí. Třebas jsme zkrúšeni tíhou svých hříchů a zmoženi nesčetnými svými nepravostmi, obdivujeme a velebíme neporovnatelné bohatství vznešených darů, jimiž Tě Bůh zahrnoval nade všechny tvory od prvního okamžiku Tvého Početí, až Tě korunoval po Tvém Nanebevzetí za Královnu veškerenstva.

Ó jasný Prameni víry, očist náš rozum v lázni věčných pravd! Ó vonná Lilie svatosti, opoj naše srdce nebeskými vůněmi. Ó Vítězky nad zlem a Přemožitelko světa, sděl nám hluboký odpor k hříchu, který naše duše zošklivuje Bohu a vrhá je do otroctví pekla!

Ty Bohem milovaná, slyš v tomto roce, Tobě zasvěceném, vroucí volání našich srdcí. Skloň se vládně k našim bolestným ranám, obrať hříšníky a zbloudilé, osuš slzy zarmoucených a stísněných; ujmi se nuzných a slabých; uhas všechnu hříšnou sebelásku, zjemni tvrdé mravy. Uchovej v naší mládeži květ nevinnosti. Ochraňuj svatou církev a dej lidem pocítit lahodu křesťanské dobroty. Ať Tvé jméno, jež v souzvucích zaznívá nebem, v lidech vyvolá poznání, že jsou bratři a že všechny národy náleží k jediné rodině, nad kterou kž svítí slunce všeobecného a pravého míru. Přijmi, Přesladká Matko, naše pokorné vzývání a vypros nám zvláště, abychom jednou spojení s Tebou směli před Tvým trůnem zpívat chvalozpěv, který nyní zaznívá před Tvými oltáři na celém světě: Všechna jsi krásná, Maria, Ty jsi slávou, Ty jsi radostí, Ty jsi chloubou lidu našeho. Amen.

(Odpustková modlitba Milostivého mariánského roku)

MARIÁNSKÝ CYKLUS

SÁZAVSKÉM KLÁŠTEŘE

NÁBOŽENSTVÍ A ŽIVOT

NEZEVSĚDNĚT

»Jen zevešdnět mi nedej, Bože! — Kéž toto slovo Hádkovo, které jsem si vybral za své životní heslo, dá i Vám, milý příteli, hodně na cestu Vašeho života!« — Kdykoliv se zastavím ve svém studentském památníčku u těchto řádků, které mně tam vepsal milovaný učitel, starší přítel — kněz, vyvstane mi v ryzí obraz zelenajících se strání a rozkvetlých sadů. A tato myšlenka se rozrůstá do dalších obrazů... Vidím v duchu své rodiště. Krásnou přírodu v měsíci květnu! Cítím se na chvíli malým chlapcem. Uzavírám se se vši navitou svých desíti jedenácti let na půdu rodičovského domu, otvírám modlitebni knížku a se skleněným kalíškem si hraji na kněze...

Bylo v tom kouzlo, které mi září do dnešní skutečnosti a nepřeji si od Všemohoucího ničeho tak vroucně než to, aby mé kroky k oltáři nyní i v budoucnosti byly tak odhodlané, smělé a radostné — jako ty dětské skoky po schodech na půdu. Dětství pominulo, pominuly jeho chvíle, ale nezevešdněl jejich obraz, který zůstal žít v naší mysli, který plápolá v srdci a hoří. Mnohem radostnější, mnohem skutečnější a přímo uchvacující zůstávají pro kněze vzpomínky na chvíle svěcení a den primice. Muselo by být zdrcující tragikou, kdyby tyto okamžiky v kněžském srdci zevešdněly. Proto musíme si častěji položit na výrazné místo štítek s výzvou: nezevešdnět! A toto slovo hluboce vštípit do svého srdce a jím denně důrazně posilovat svůj růst, svůj život, své kněžství! Představme si člověka s fádním pohledem na život a svět kolem, kterému je každý a vše všední. Nikoho nemá rád a nikdo nemá jeho rád. U něho je stáří praktický pesimismus.

Mládí, to je jas, který dovede i na tváři starce vykouzlit úsměv rovnocenný úsměvu mladého člověka. Kněžství tím, že je věčné, musí být upevňováno touhou po stále svěžesti. »Tu es sacerdos in aeternum,« zpívá žalmista. Rovněž u stupňových modliteb povzbuzuje výrazným: »... ad Deum, qui laetificat iuventutem meam.«

Kněz je ale člověk. Každá chyba, každá nedokonalost, každý špatný sklon je na něm více viditelný a patrný. Ale v úměrnosti proti tomu všemu je nejhorší kněžské zevešdnění. U posvěceného člověka jest špatným obrazem, když v jeho nitru zůstanou jen nesmazatelné znaky kněžské moci a úřadu.

Tím, že dnešní doba ukládá každému bez výjimky povinnost přispívat k upevnění lidského štěstí a pokoje, lásky a radosti — ukládá ji i knězi.

MĚSÍC LÁSKY K MATCE BOŽÍ

Hled v obličej, jenž nejvíc tváří Krista se podobá, neb v jeho pouze lesku ty posilníš se, bysmoh' spatřit Krista.

Dante, Ráj zp. XXXII.

Májová reflexe ke slávě P. Marie nemusí a nemá začínat prvky nadržanými v rozkvetlé májové přírodě. Kult mariánský není poetickou sentimentalitou, zvláště ne u kněze. Krása je zrcadlením pravdy. Pravda sama, jak ji Bůh podává věřícímu duchu ve Zjevení, zůstává tajemným, skrytým zdrojem nejjasnějších paprsků krásy. Dogma je nejsolidnějším základem modlitby a lásky k Bohu a spolu nejpłodnějším pramenem nadšení, citových vzplanutí.

Kult mariánský v pojetí Církve i v našem duchovním životě má svůj základ v Kristu: Syn Boží je také synem Mariiným. Avšak — jak theologicky přesně i vroucně zároveň ličí na př. veliký dogmatik Adolf Tanquerey ve své knize *Les dogmes générateurs de la piété* (Paříž-Tourney 1926) — my kněží jsme křtem, Eucharistií a kněžstvím inkorporováni, vtěleni v Krista — jsme údý Jeho Tajemného Těla.

Kristus nám dává Sebe a všechno Svě — i Svou Matku. Vtělením Syna Božího v Marii rodí se tato jednota naše v Kristu a s ní podíl na všem, co Kristus zove Svým. A Jeho závěti, prohlášenou se dřeva kříže: »Ženo, hle Tvůj syn... Hle, tvá matka!« (Jan 19, 26—27), došel tento fakt svého ověření Kristem. Riká-li sv. Augustin: *carne mater capitis nostri, spiritu mater membrorum eius* — vystihuje tím ideu i skutečnost toho, že Maria je matkou naší.

Jedinečně veliké je vyvolení Mariino, aby byla Matkou Vykupitelovou i Matkou vykoupěných. Ježíš Kristus jest a zůstane jediným prostředníkem mezi Bohem a lidstvem. Avšak cestou naší ke Kristu i cestou Kristovou k nám jest Maria. Vystihuje to veliký Ježíš oslavovatel sv. Bernard: *Totum nos habere voluit per Mariam*. Liturgie to vyjadřuje, když na poslední den mariánského května klade svátek Panny Marie Prostřednice všech milostí. Přenesme si v duchu tento den na samý počátek května, abychom celý měsíc Mariin a svůj celý život prožívali pod tímto zorným úhlem: Skrze Marii k Ježíši, skrze Ježíše k Otci. A věnujme Marii ze své pozornosti tolik, kolik chce po nás Boží řád i zákon vděčnosti.

Je Maria nejvyšší láskyplná, svrchovaně milující, je mezi Božími dítkami ze všech nejmilovanější — dávejme Ji svou synovskou lásku. Jest Ona všemohoucí Svou přímlovou — *Omnipotentia supplex* — důvěřujeme v Ni bez mezí v práci na vlastní duši i ve službě duším svěřeným. Budiž nám ustavičnou Učitelkou, vzorem, od něhož se učíme, který následujeme. Víra, čistota, pokora, vniternost a produševnění, láska k Bohu a k duším — to vše na Ni nazíráme, z Ni čerpáme, od Ni se tomu učíme.

Nebojme se, že upřílišňujeme, postavíme-li svou osobu zcela do Jejich služeb. Zasvěcujeme sebe Ji, Královně srdcí — známe myšlenky sv. Ludvíka Grignona z Monfortu o pravé oddanosti Panně Marii. Čím plněji oddáme se Marii, tím plněji uvede nás v Krista a v Jeho ducha. Jest plna ducha Kristova — Ježíš v Ni žije — proto blížíme-li se k Ni, blížíme se tím ke Kristu. Upozorňuji na modlitbu hlubokého obsahu i krásné formy:

Ó Ježíši, jenž žiješ v Marii, přijď a žij v nás, svých služebnicích — duchem Svě svatosti — plností Svě síly — pravdou Svých ctností — dokonalostí Svých cest a sdílností Svých tajemství. Amen. (Odp. 300 dní denně.)

V tom je nádherný duchovní program a kompendium asketiky zaměřené k cílům nejvyšším.

Obracíme se k jednomu aktuálnímu pohledu. Květen 1945 — osvobo-

žená země. Tato a neméně všechny končiny světa potřebují k duchovnímu, mravnímu i hmotnému růstu pokoje, míru. Posláním Mariiným jest — jako je posláním Vykupitele-Krista — mír nejvlastnější, nejbezpečnější, nejbohatší. Proto k Ní voláme: Královno míru, oroduj za nás... Budeme tak k Ní volat ještě nadějněji a ještě naléhavěji než dosud, v době, kdy všemi silami budujeme předpoklady trvalého míru. A všimněme si, že Maria je i Královnou míru. Podíl Její na pravém míru člověčenstva je vysoce aktivní. Spolu s Kristem bojovala a tajemně bojuje stále proti zlu, proti klamu a svodům. Tak i my neseme povinnost takového života a působení, abychom pomáhali dílu míru, který by světu dal nevaňdrouci, nehynoucí máj dobra a čistých radostí.

Letošní květen — v milostivém roce mariánském. Uplyvá 100 let ode dne, kdy víra v Neposkvrněné Početí, od prvopočátku v Církvi živa a silná, stala se formálním článkem dogmat. Do májových pobožností září obraz Neposkvrněné. Proto mají tak mocný, zušlechťující a blahý vliv na náš lid májové pobožnosti, tvoří v lidských duších vyšší, krásné ovzduší ducha, srdce, etiky a vši lidské činnosti. Víra a život z víry, radost a svěžest duševní rozlévají se z chrámů, kde o májových večerech staří i mládí práci pozdvihují mysl k Matce všech, k Ní nesou své nejlepší úmysly, od Ní podivuhodnou sílu, očistu a milosti Boží.

Nezavřeme svou oddanost k Marii do hranic jednoho měsíce — na Matku se nezapomíná, Matce nemůžeme nikdy býti dost vděční, od Matky přijímáme vždy nová dobra. Msgre Karel Reban

Jen s nevšedním zájmem jde usku-
tečňovati věci, které zdánlivě jsou
všední, které svou samozřejmostí se
zdají téměř maličkostí. Náš nový,
šťastnější život se skládá právě
z těchto zdánlivých všedností a ma-
ličkostí. Ale štěstí a mír lidstva
není všedností a maličkostí! Jest
požadavkem, který musíme konečně
uskutečnit, který nesmí zevšednět,
který musíme my lidé zde na zemi
vytvořit a na kterém máme praco-
vat i my kněží. Připomínejme si
tento vznešený postulát každým
dnem v oné výrazné a krásné pro-
sební formě Hálkova verše: Neze-
všednět v prostých okamžicích a
všedních zápasech každodenního ži-
vota jest vrcholným uměním šťast-
ného života a kněz má být předním
jeho tvůrcem i posilou všem ostat-
ním!

P. Emil Korba

MARIÁNSKÝ CYKLUS V NÁSTĚNNÝCH MALBÁCH SÁZAVSKÉHO KLÁŠTERA

Jako mnoho znamenitých církevních památek, tak i klášter na Sázavě se těší pozornosti se strany Státní památkové péče. Je renovován velikým nákladem a upravován jako památník na doby minulé, v nichž vynikl svou duchovou a výtvarnou kulturou. Od r. 1951 je ve správě Národní kulturní komise. Plně si toho zaslouží.

Nasvědčuje tomu i nedávno vydaná malá informativní knížka o sázavském klášteře, k jejíž redakci se sešlo 11 odborníků z řad universitních učitelů, uměleckých historiků a stavitelů.

Vskutku sázavský klášter poskytuje badatelům mnohostranná témata. Tak jako světlo procházející skleněným hránem rozkládá sluneční vidmo na mnoho duhových barev, tak podobně romantickou krásu sázavského kláštera lze rozložit na mnoho obrazů z kulturních českých dějin.

Sv. Prokop, slovanská orientace myšlenky cyrilometodějské, postava opata Božetěcha, prvního u nás jménem známého umělce, rozvoj literatury, církevní slovanské, styky s Kyjevskou Rusí, kolik je tu důležitých problémů z našich časných kulturních dějin!

V poslední době věnuje se pozornost jednomu z nejzajímavějších dokladů kulturního působení sázavského kláštera, a to vzniku posázavských románských kostelů v druhé polovině 12. stol. pod vlivem sázavské románské stavební huti. V té době byl již sázavský klášter obsazen latinskými mnichy, ale slovanská kultura ještě vyznívala v mocném vlivu uměleckém.

Dnešní budova kostela ve svém jádru gotická a kapitulní síň jsou z první poloviny 14. stol. Vysoké arkády jižní lodi, tak mohutně působící jako torso velkoryse zamýšlené stavby, i věž jsou stavěny stavitel z pražské huti Matyášem z Arrasu v poslední třetině 14. stol. A tento stavitel, jak nasvědčuje půdorysný rozvrh předsině chrámové, byl obeznán i se stavebními myšlenkami Parléřovými. Po válkách husitských se ve stavbě pro nedostatek peněžních prostředků nepokračovalo a teprve barokní doba prováděla opravy v první polovině 17. stol. a v polovině 18. století.

Postupem doby se uplatnily na stavbě a výzdobě kostela a kláštera všechny stavební slohy až do empiru. Nejvýznamnější částí gotické stavby je kapitulní síň, zbudovaná kolem r. 1340. Je to místnost na

SKRÝŠE MÁ A PAVÉZA MÁ JSI TY

(50. výročí smrti Mistra Ant. Dvořáka)

Antonín Dvořák, kdysi neznámý varhaník kůru sv. Vojtěcha v Praze-Jirchářích, později slavný světový mistr, byl požehnaný genius, jeden z největších umělců, které Bůh dal našemu národu.

Narodil se 4. září 1841 v Nelahozevsi u Kralup nad Vltavou jako syn hostinského a řezníka. Jeho hudební nadání, podporované prostými vesnickými učiteli Josefem Spitzem v rodišti mistra a Antonínem Liehmannem ve Zlonicích, pohnulo roku 1857 jeho otce Františka k rozhodnutí, aby Antonín zanechal rodinou určeného povolání řezníka a věnoval se studiu na pražské varhanické škole. Tím bylo rozhodnuto o Dvořákově životní dráze: byla to cesta těžká, která jedině díky jeho houževnatosti, pílě a vytrvalosti vedla k tak skvělým výsledkům.

Dvořák při studiu hudby neměl k dispozici klavír, bydlel v hromadných studentských bytech bez potřebného klidu ke studiu, opisoval noty pro výdělek, vyučoval a hrál, kde se dalo.

Po 11 let byl jako violista členem tehdy velmi známé kapely Karla Komzákova, s níž hrál v pražských restauracích, zahradách, plesích a při jiných příleži-

tostech, později v Prozatímním divadle, kam byl angažován Komzákův orchestr při zahájení sezóny 1862/1863 a kde působil jako kapelník Bedřich Smetana.

Při stálém shonu a svědomitém vykonávání všech svých povinností pilně komponoval, i když zprvu bezúspěšně: pracoval většinou v noci, a to i v letech 1873—1876, kdy zastával chudícké místo varhaníka v pražském kostele sv. Vojtěcha v Jirchářích.

Mnohá díla z tohoto období Dvořák sebekriticky zavrhl a spálil, ježto správně cítil, že tato díla nejsou dosud jeho vlastním projevem, nýbrž vznikla pod cizím vlivem, jmenovitě Wagnera a Liszta.

Boj Bedřicha Smetany o národní hudbu měl na Dvořáka mocný vliv a způsobil v něm umělecký přerod.

Roku 1874 ucházel se Dvořák o stipendium ve Vídni. V porotě zasedající slavný skladatel Johannes Brahms poznal z předložených skladeb výjimečnost talentu neznámého skladatele z Čech a přičinil se o udělení stipendia, čímž Dvořák byl existenčně zajištěn a mohl se v klidu věnovat pouze komponování.

Tentýž Brahms pomohl ještě jednou Dvořákovi, a to tím, že doporučil lipskému nakladateli Simrockovi k vydání skladbu Moravské dvojzpěvy. Světový úspěch tohoto díla způsobil, že Simrock objednával nové skladby pro svou edici, v níž roku 1878 vyšly Slovanské tance, známé dodnes v celém hudebním světě.

čtverečném půdorysu, sklenutá dvěma poli křížové klenby s hruškovitými žebry, nasadajícími na stěnách a na jehlanovitě a baldachýnovitě hlavice oblých přípor. Přestavbou ambíto, po požáru v 18. stol., celá polovina kapitulní síně byla pojata do nové křížové chodby, takže dnešní kapitulní síň je pouze polovinou původní.

I takto zmenšená je kapitulní síň jedinečná ve své gotické kráse. Vyniká ušlechtilými stavebními články a bohatým plastickým dekorem konsol a svorníků klenby. Při západní stěně je válcový pilíř, obstavený 8 oblými příporami. Mezi příporami pod hlavicemi jsou vytesána čtyři fantastická zvířata a pod nimi pak heraldické znaky.

Kapitulní síň sázavského kláštera vyniká dále ještě pozoruhodnými nástěnnými malbami.

Odborníci tušili, že v sázavském klášteře musí být freskové malby, snad přikryté přemalbou nebo omítkou. Proto ještě před renovačními pracemi, prováděnými památkovým úřadem, byly podrobně zkoumány stěny. Průzkumné práce se zejména soustředily na bývalou kapitulní síň, kde soukromý majitel klášterního objektu dal stěny zabílet. Docent Ant. Friedl, umělecký historik, jenž obohatil naši odbornou literaturu díly nákladně vypracovanými (Friedl-Chytil-Kondakov-Slavík: Kříž zv. Závišův, Friedl-Chytil: Kříž krále Přemysla Otakara II., Friedl: Mistr karlštejské Apokalypsy, Friedl: Malíři královny Alžběty), byl původcem opravy, kterou pod jeho vedením provedl malíř a restaurátor Frant. Fišer.

Úkolem tu bylo nejen malby odhalit, ale také restaurovat a zajistit na budoucí časy. Malby byly provedeny vaječnou temperou a pod omítkou se celkem dobře zachovaly. Jemně se v nich uplatňují barvy: cihlově červená, růžová, žlutá, olivově zelená a šedo-modrá.

I když předpokládáme, že objevené malby jsou jen malou částí malířské výzdoby, která kdysi zdobila i celou přilehlou křížovou chodbu, jsou přece jen mimořádně významné a patří mezi nejpozoruhodnější práce tohoto druhu v Čechách z druhé polovice 14. stol.

Klenbu zdobí postavy vznášejících se andělů, původně asi na tmavomodrém, nebeském pozadí, posetém hvězdami. Na stěnách je cyklus obrazů oslavujících P. Marie.

Na severní straně jsou obrazy Zvěstování P. Marie a Zasnoubení, na jižní Narození Páně a Klanění sv. Tří králů.

Na zbývajících stěnách jsou čtyři obrazy: P. Marie očekávající narození Božského Dítěte, P. Marie tisk-

noucí malého Ježíška k lici (Madona typu byzantské Glykofilúsy), Madona Ochranitelka a P. Marie Vychovatelka, vedoucí za ruku malého Ježíška.

Obrazy mariánského cyklu jsou dokladem velkého mariánského kultu, jaký se u nás rozvíjel vlivem moudrého a zbožného arcibiskupa Arnošta z Pardubic (1344—1364).

Arnošt z Pardubic dal v Itálii napsati a iluminovati »Mariale Arnesti«. Jiné rukopisy, jež objednal též arcibiskup pro potřebu chrámu svatovítského, jako trojdílný antifonář, dále graduál a sekvencionář, nebyly ještě v roce 1364 dokončeny. Jsou iluminovány v Čechách a obsahují v iniciálkách rovněž obrázky ze života P. Marie.

Z proslulých děl toho druhu stačí uvést ještě knihy proslulého humanisty, českého kancléře a biskupa Jana ze Středy, a to Misál (dnes v kapitulní knihovně) a vrcholné dílo české knižní malby Liber viaticus z r. 1364. (v knihovně Nár. musea).

O účtě k P. Marii v té době svědčí ovšem ještě další různá Mariale seu homiliae de b. M. V., Laus Mariae, obrazový cyklus na tabulích ve Vyšším Brodě a proslulé deskové obrazy milostné P. Marie a v sochařství »krásné Madony«.

Přímo můžeme vystopovati z této knižní malby typ andělů s ušlechtilým plyným pohybem, jak je zachycen v sázavských malbách.

Zejména se podivujeme krásným dvojicím andělů, kteří se proti sobě vznášejí s gestem uctívání ve 4 klenbových polích kapitulní síně.

U sázavských maleb se setkáváme s některými zobrazeními, ikonograficky zřídka se u nás vyskytujícími nebo i vůbec zcela ojedinělými.

Takové vzácné obrazy jsou na okenních stěnách. P. Marie typu Glykofilúsy (líbající, laskající Ježíška) je původu byzantského. P. Marie Ochranitelka, skrývající ve svém plášti všechny, kdož se pod její ochranu utíkají, je dosti častá ve francouzském malířství a ve Španělsku. Tam, ve Francii, vznikl také výstižný název obrazu »Notre Dame au manteau«.

Trochu jiného rázu je ruská kompozice »Pokrova«, v níž P. Maria vyzdvihuje, s gestem ochrany, přehozený plášť. Taková ikona byla vytvořena v Rusku, v oblasti vladimírské. Je zobrazením vidění, které měl byzantský světec, snad původu slovanského, v době arabského nebezpečí, v chrámu byzantském. Ku podivu se však taková ikona v byzantském chrámu umění nevyskytuje.

V Rusku však tato ikona, spolu se svátkem Ochra-

Dvořák si byl plně vědom i svého genia i svého životního úkolu, plně vědom při vši své úžasné skromnosti. Zahřnut uznáním světové veřejnosti i slavnými úspěchy v cizině i doma, neváhal prohlásiti: »Zůstanu přec jen tím, čím jsem byl — prostým českým muzikantem.«

Kdo směl nahlédnouti v jeho čisté srdce, poznal odkud prýštila sladkost jeho hudby a strhující síla její citovosti! Balzamičká hojivost jeho hudby je veliký, posvátný, nedocenitelný dar a požehnání jeho genia. Dvořákova duše patří nám pouze jemnou a vzácnou schopností citění, avšak její svět jest našeho naprosto vzdálen.

Tvůrce nové české hudby, ve světě dosud nejznámější a nejuspěšnější český umělec, musel tvrdě bojovat o své uznání v českém národě. Byl považován za zjev nečasový, ba zpátečnický.

Po jeho smrti, asi před 40 lety, veden byl určitými uměleckými kruhy proti němu tvrdý a houževnatý boj, který se snažil využití jako domnělé umělecké protiváhy rostoucí národní popularity vznešeného zjevu Smetanova. Avšak síla uměleckého odkazu Dvořákova zůstala neotřesitelná: jeho typický zájem o čistou hudbu a o staré její formy nebyl zpátečnickou slabostí, nýbrž naopak ve své době byl obdivuhodnou odvahou nepodlehout dočasným heslům směrům a prosadit intuitivně vřelou víru ve věčnou platnost čistě hudebního projevu, pokud je umělecky

zdravým, hodnotným a pokud v jeho obsahu zrcadlí se lidská duše se svými radostmi a žaly.

Dvořák pracuje na podkladě programu, neopouští v něm klasickou formu, pracuje skoro výhradně na zdokonalení forem přijatých od předchůdců. Smetana naproti tomu byl novoromantik, řídící se zásadou, že forma vzniká pod rukou skladatelovou, dána jsouc sama sebou skladateli jeho fantasií.

Snad si ani dost neuvědomujeme, jaká tvůrčí síla to musela být u obou mistrů Smetany i Dvořáka, jež dala v době útlaku a nesvobody za poměrně nepříznivých podmínek vyrůst tak velké hudební, která nemá tak hned obdoby u jiných národů. A byla to hudba, která jako málokde byla ve svých nejlepších projevech odedávna těsně svázána s životem našeho národa.

Tak s národem byl spjat i Dvořák, člověk lidový a lidem milovaný, skladatel, jehož nápevnost v Moravských dvojzpěvech a Slovanských tancích zcela srostla s nápevností lidovou, jenž v cellovém koncertě a Novosvětské symfonii v cizině vyzpíval nejjímavější píseň touhy po domově.

Vroucně pokorné modlitby k Bohu, vzletné nebo zase důvěrné hymny na krásu přírody, nadšené konfese lásky k vlasti a vzrušené projevy víry ve svou budoucnost střídají se s roztomilými obrazy českého života venkovského, plného nevšední poetičnosti a kouzla lidové rázovitosti.

ny Bohorodičky, se neobyčejně rozšířila. Dokazují to již letopisy ze 14. st. a četná místní jména osad. U našeho sázavského obrazu je zajímavé pozadí, vytvořené byzantsko-románskou apsidou.

Zcela ojediněle je zobrazení P. Marie vedoucí za ruku Ježíška, držícího v ruce košíček s kuličkami. Fotografie tohoto obrazu byla již v 3. čísle Duchovního pastýře z března 1952.

Neméně překvapující je Očekávání narození, kde P. Marie se nám přibližuje prostým a přitom velmi odvázným vyjádřením mateřského poslání.

Poslední dvě malby jsou svědectvím, že malíř čerpal náměty z literárních prací, jež se podrobně zabývají životem P. Marie a dětstvím Ježíšovým. Základem pro tyto práce jsou apokryfní evangelia: Protoevangelium Jakubovo, evangelium Tomášovo o dětství P. Ježíše, obojí z konce II. stol., a na nich založené apokryfy ze stol. V. »O dětství P. Ježíše« a »Narození P. Marie«.

Význam Tomášova evangelia byl poutavým způsobem vyložen již v lednovém čísle Duchovního pastýře z r. 1952, a proto připomínám jen několik zmínek o Protoevangelium Jakubovu.

Toto Protoevangelium Jakubovo, bez bludařské tendence, vypravuje o životě P. Marie. Nejprve o jejím narození, vychování v chrámě, návštěvě u sv. Alžběty, ochraně její u sv. Josefa, jakož i o narození P. Ježíše, příchodu mudrců a vraždě betlemských dětí.

Sepsáno je před koncem II. stol. od některého křesťana, bydlícího snad v Egyptě nebo v Malé Asii. Při svém líčení použil spisovatel kanonických evangelií sv. Matouše a sv. Lukáše.

Název Protoevangelium pochází od Origena, spisovatel sám nazývá své dílo historií, a toto Protoevangelium je ve skutečnosti první mariánskou legendou. Spisovatelovo vyprávění je živé, novelistické a ne bez značného uměleckého nadání. Opravdové zaujetí pro dané thema a láskyplné podání jsou předností spisu. Kanonická evangelia mají ovšem přednost svou vážností a důstojností.

Sázavské nástěnné malby byly vytvořeny několika umělci. Malby stěny severní a jižní maloval starší, konservativní umělec, který si liboval v širokém podání epickém. Jeho obrazy Klanění sv. Tří králů, Zvěstování a Zasnoubení jsou více plošné a kresebné, než trojrozměrné pojeté. Umělec navazoval zde na nástěnné malby, na knižní malířství i na malbu deskovou kolem r. 1350.

Naproti tomu malíř stěny okenní projevuje smysl pro hlubší prostor, přirozené, perspektivně pojeté ar-

chitektury a plastičnost postav, což jsou vesměs vy-
moženosti italské malby.

Zejména u Madony Ochránitelky nacházíme správně vypočtenou hloubku apsidální architektury, přesvědčivě správnou i pro druhý prostor skupiny dvou andělů.

Malby sázavské, působící svou bezprostřední citovou důvěrností, jsou však také projevem uměleckého realismu, jak se u nás v Čechách vyvíjel v druhé polovině 14. stol., a jehož hlavní znaky vidíme ve dvorské malbě karlštejnské.

Snaha o přiblížení náboženského thematicu a zpřístupnění lidovému chápání charakterisuje zcela nepochybně úsilí sázavských malířů.

Projevuje se na př. ve výpravném »Narození Páně« s českými pastýři a aktualizací thematicu v Klanění sv. Tří králů, kde v králích, přinášejících Ježíškovi dary, mohl současný pamětník poznati Karla IV., Václava IV. a Jana Lucemburského.

Citově prostě, s lidskými vztahy je vylíčeno Očekávání narození, roztomile důvěrně jsou projevy lásky v Panně Marii laskající malého Ježíška i P. Marii Vychovatelce. Jistě, jak již bylo podotknuto, malby ty byly inspirovány četbou legend.

Vyhovovaly vystupňované zbožnosti a zvědavé lidské touze viděti intimní scény ze života sv. Rodiny. Umělce pak přímo osmělily ke smělejšímu projevu.

Stavba kapitulní síně spadá do první poloviny 14. st., na jednom ze svorníků klenby čteme letopočet 1340. Její výzdoba freskovými malbami však spadá do začátku poslední třetiny 14. st. za opata Alberta (1341 až 1376). Podle stavebních článků, pilířů a pod. dokladů, jež poskytuje stavba sama, prováděl tehdy stavbu jižní lodi a věže stavitel ze stavební huti Matyáše z Arrasu.

V tu dobu přišli do Sázavy i malíři z Prahy, domácí lidé, ale znali dvorského umění. Podle dohadů uměleckých historiků provedli malby v kapitulní síni mezi lety 1360—1370.

Zde mimo metropoli, na českém venkově, ale v místě s velikou kulturní tradicí vytvořili dílo, které dokázalo zřejmé pokroky ve vývoji české gotické realistické malby.

Malby sázavské nemohou se ovšem rovnati oněm 89 obrazům »Bible chudých« kláštera emauzského. Maleb sázavských je na dnešní dobu zachováno málo. Jsou také v menším měřítku, a to nejen plošném, ale i podle thematicu. Budou však vždy působivé svou něžnou krásou.

Dr Jaroslav Krčmář

V Dvořákově díle je vše, co jeho duše dovedla v čistě hudebním projevu vysloužiti z ducha českého lidového života, z české lidové písně a českého tance. Kromě toho Dvořák byl jedním z těch, jimž se dostalo největšího vyznamenání, kterého může dojíti člověk: jeho duch směl se státi mluvčím Božím. Dílo Dvořákové je bohaté. Mnohé jeho skladby jsou všeobecně známé, mnohé zcela zlidověly.

Pohádková opera Rusalka je kromě Smetanovy Prodané nevěsty nejhranějším dílem české operní tvorby vůbec. Ačkoliv Dvořák napsal 10 oper (na př. Čert a Káča, Jakobín, Tvrdé palice, Šelma sedlák a j.), nebyla opera nikdy jeho vlastní půdou, na níž by se dostal přes úzký tuzemský rámec.

Daleko většího úspěchu došla jeho ostatní tvorba, k níž mnohdy čerpal z lidové tvořivosti: rytmické, plnokrevné lidové tance (polka, furiant, skočná, soušedská) střídají se s melancholií baladických lidových písní (Dumky, Cikánské písně).

Na poli instrumentálního je Dvořák ve svém vlastním životě, jeho orchestr hraje tisícerými barvami, je velký virtuos na orchestr jako Berlioz.

Charakteristickým znakem je ve všech jeho pracích slovanský živel, osvěžující i formu klasické sonáty. Furiant, tento idealisovaný národní tanec, nedolatelný svým rytmem, uvedl Dvořák v symfonii místo scherza.

Jeho symfonie — slavné Largo z Novosvětské — strhující Slovanské tance, zpěvné Moravské dvojzpěvy, jímavé Biblické písně, populární Humoreska jsou trvalými klenoty české i světové hudby.

Kromě své činnosti skladatelské působil Dvořák nejen jako výkonný umělec, ale též jako dirigent. Je často zván do ciziny, kde diriguje svá díla a dostává se mu nejvyšších poct. Je pozván do Ameriky, kam zájždí, aby svou osobností a svým uměním zapůsobil na vývoj americké hudby. Tento jeho zájezd souvisí pak s jeho činností pedagogickou, kterou bohatě rozvinul jmenovitě na pražské půdě. Z jeho žáků uvádíme výběrem tři nejslavnější: Josef Suk, Vítězslav Novák, Oskar Nedbal.

Dnes teprve chápeme to veliké a zbožné srdce, které se dovedlo vnořiti a pohroužiti v mystické taje, radovati se i lkáti, doufati i trpěti: osobní bolest nad úmrtím prvorozeného syna Otakara a dvou dcerešek vyzpíval ve Stabat mater, mohutném cyklu 10 čísel, uchvacujících jak mohutností čísel sborových, tak něhou sólových partií. Naproti tomu Biblické písně, komponované na text jednotlivých žalmů (z nichž jeden dáváme jako nadpis těmto řádkům), zazpívala jeho čistá, velká duše ve zbožném zanícení ke konci své životní pouti. A Bůh, nejvyšší milosrdný, přijal jistě svého pokorného služebníka, jímž Dvořák po celý život byl, mezi své vyvolené.

Dr Jindřich Svoboda

Jeho Excelence nejdůstojnější pan

Msgr. ThDr. Mořice Dicha,

biskup královéhradecký

dožívá se 85 let svého záslužného života. Přejeme nejdůstojnějšímu jubilantu od Všemohoucího hojnost zdraví a požehnání Božího do dalších let práce pro svatou církev a naši vlast.

CELOSTÁTNÍ MÍROVÝ VÝBOR KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA V ČSR

Ve středu dne 7. dubna 1954 zasedal v arcibiskupském paláci v Praze Ústřední výbor CMV, jemuž předsedá krátká konference předsednictva CMV. Jednání Ústředního výboru zahájil předseda min. Dr. Jos. Plojhar, který také pronesl hlavní referát. Závěr referátu přinášíme v tomto čísle Duchovního pastýře jako úvodník.

Zasedání pozdravil předseda SÚC Dr. Jaroslav Haavelka, který ve svém projevu ocenil práci katolického duchovenstva a ukázal, co může vykonat kněz pro jednotu národa a zvláště v tomto období, kdy bude lid vybírat nejlepší syny a dcery jako kandidáty Národní fronty do národních výborů. V závěru svého projevu ujistil, že politika vlády jde stále stejnou cestou, protože jako vláda lidu se opírá o důvěru lidu. To je přímo dáno charakterem vlády lidu. A proto i poměr mezi státem a církví bude stále tentýž, bude to poměr přátelství a důvěry mezi kněžstvem a státní mocí, založený na jistotě náboženské svobody zaručené ústavou. Taková politika koná se před volbami, ale taková politika bude také i po volbách.

Místopředseda CMV Dr. Alexander Horák zdůraznil, že volby do národních výborů jsou posílením obou našich národů, a že ještě více stmelí oba národy do pevné akční jednoty. Po prvé u nás se nyní stává, že katoličtí kněží čeští a slovenští sedí před volbami u jednoho stolu. Potom rozvinul bohatý obraz mírové práce ve světě a ukázal, do jak čestného úkolu se zařazujeme i my svou kněžskou mírovou prací.

V diskusi promluvil mnoho našich důstojných pánů spolubratří. Mikulovský probošt Dr. Frant. Drábek zabýval se naším venkovem a ukázal na příkladech, jak se podstatně změnila naše vesnice a jak družstevní práce na Brněnsku přináší již své ovoce. Svůj diskusní příspěvek zakončil těmito slovy:

Člověka od společnosti ani společnost od člověka nelze odtrhnout. Tuto pravdu vyjádřil již antický myslitel Aristoteles, hovoře o člověku jako o tvoru politickém. A vyjádřilo ji ještě důrazněji křesťanství svou naukou o tak zv. »společenství«, latinsky communio. Kdo tohoto společenství nedbá, tomu se ovšem i jeho bližní mohou stát pouhým nástrojem. Kdo tohoto společenství nedbá, mění se v cosi zvířecího, v zotročovatele druhých.

Proto je zcela logické a také prospěšné, že dobří

družstevní pracovníci se dostávají na návrhové listiny volební. Osvědčili se ve společné práci, jsou znamenání mnohými starostmi, zájmy, obětmi, zřeknutím se často spánku a odpočinku ve prospěch druhých. Jsou zárukou dobré a úspěšné komunální práce, užší spolupráce mezi národními výbory a JZD a zárukou rozvoje těchto družstev.

Víme, že v každé organizaci, tedy i v JZD, spočívá břemeno dne i horka na několika jedincích; bylo by si přát i my kněží měli bychom k tomu pomáhat, aby našim osvědčeným pracovníkům družstevním, až budou zatíženi úkoly v lidové správě, pomáhali v organizaci práce kamarádi družstevníci, t. j. nastoupili na jejich místa.

Volby do národních výborů nejsou cílem, nýbrž jen prostředkem k tomu, pomocí našich nejlepších pracovníků, tedy i katolíků-družstevníků, pomáhat po volbách v úspěšném budování naší vlasti, a tím je nám dána možnost vnášet křesťanské a demokratické zásady do společenského řádu, v němž žijeme, a Bůh za naše skutky tělesného milosrdenství požehná skutkům duchovního milosrdenství a spásu nesmrtelných duší.

Ve velmi zajímavém diskusním příspěvku zadával se kapit. vikář Msgr. Eduard Oliva na život našeho lidu v minulosti a nyní. Jako bývalý ředitel České katol. Charity měl příležitost vidět v hojné míře všechnu bídu kapitalistického světa, ale nyní se raduje ze stále stoupající linie životního standardu u nás.

Dnes u nás neexistuje strach z nezaměstnanosti, každý ví, že bude mít práci stále a že bude plně zabezpečen, až nebude mít dosti sil k práci. Z toho pramení pocit jistoty a důvěry v budoucnost.

Dnes se mladí rodiče nemusejí bát mít děti, jak tomu bylo za první republiky, kdy kapitalistická mzdová, bytová a vůbec celá tak zvaná sociální politika zabráňovala rodině plnit její poslání. Rodiče, jimž stále hrozil přízrak nezaměstnanosti, nemohli si dopřát luxusu mít více dětí a mladí lidé je nemohli mít, protože bídné mzdy nestačily na výživu a výchovu dětí.

Zatím co v kapitalistických státech podle oficiálních zpráv porodnost stále klesá a daleko nenahrazuje přirozený úbytek obyvatelstva, u nás porodnost

trvale stoupá a díky dokonalé zdravotní péči o matky a kojence jeví přirozený přírůstek obyvatelstva stále trvající tendenci.

K podpoře a upevnění rodiny směřuje i bytová politika státu. Život našich rodin má být stále radostnější, zdravější a krásnější.

Proto za Gottwaldovy pětiletky bylo u nás vybudováno 110.000 bytových jednotek a pro letošní rok je plánována výstavba 40.000 nových bytových jednotek a bude rozestavěno 15.000 rodinných domků. Při tom stoupá stále i bytová kultura. Koupelna, elektrický sporák a lednička nemají již být přepychem, nýbrž normálním vybavením dělnického bytu.

Bylo by toho ještě mnoho co říci o péči našeho státu o člověka na úseku zdravotním, o zabezpečení pracujících ve stáří a invaliditě, o péči o zotavovou pracujících, o péči státu na úseku školském, kulturním a stálém úsilí naší vlády o trvalé zvyšování životní úrovně všeho lidu, jak je pro to nejlepší doklad v posledním, již třetím snížení cen životních potřeb. Nestačí však krátká doba vymezená tomuto diskusnímu příspěvku.

Chtěl jsem v tomto svém diskusním příspěvku naznačit našim spoluobčanům kněžím, jak mají k věřícímu lidu mluvit a o čem s ním mají mluvit.

Myslím, že právě nyní před volbami do národních výborů je velmi důležité, aby kněží věřícím poukázali na to, co jsem se zde snažil naznačit. Je samozřejmé, že takto s lidem nebudeme mluvit snad jenom s kazatelnou, vždyť každý kněz, zejména kněz na venkově, má denně mnoho příležitostí mluvit s lidmi a pak je třeba mluvit o pravdě a ukazovat pravdu. Povinností kněze je být hlasatelem a ukazovatelem pravdy. Moje osobní nezvratné přesvědčení je, že mlčí-li kněz k pravdě a neukazuje-li lidu cestu k pravdě, tak svým mlčením přisvědčuje lži a pomáhá lži.

Domnívám se, že pro zdárný výsledek voleb do národních výborů, pro manifestační jednotu vůle všeho lidu, která se má při těchto volbách celému světu projevit, není třeba zvláštních agitačních hesel. Je třeba lidu pouze říkat pravdu, naši socialistickou a při tom vlastně i křesťanskou pravdu, je třeba ukázat na vykonané činy, které tak zkrásnily náš život, a tato pravda a tyto činy musí každého, kdo má jen trochu dobré vůle, přesvědčit.

Věřím, že převážná většina našeho kněžstva chápe svou povinnost přičinit se svým kněžským způsobem poctivě o to, aby všichni náš věřící lid vyjádřil ve volbách do národních výborů svou vděčnost a naprostou důvěru naší lidově demokratické vládě, že se přičiní o to, aby spolu se vším lidem mohli jsme po volbách ještě pevněji a rychleji vykročit vstříc k socialismu, a tím k trvalému míru.

O křesťanském charakteru voleb promluvil Dr. Štefan Zárecký, kanovník z Bratislavy, a na jeho diskusní příspěvek navázal kanovník Jan Mára, ústřední ředitel České katol. Charity, který ukázal na velikou práci, kterou vykonává Charita za vydatné pomoci našeho lidově demokratického státu. Kanovník Mára vysvětluje úkoly, které Charita vykonává, a praví:

Vedle všeobecně prospěšné činnosti Č. katol. Charity vykonává dalšími důležitými úkoly, jejichž cílem je zajišťování náboženských potřeb našeho věřícího lidu. Je to péče o vydávání veškerého katolického tisku a dále výroba a distribuce bohoslužebných předmětů, devocionálií a kultových potřeb v rámci Chrámové služby Charity.

Na úseku poskytování služeb uplatňuje se Charita především v rozsáhlé ústavní péči. Řídí a spravuje celkem 115 velkých ústavů, které jsou rozsety ve všech krajích Čech a Moravy. Jsou to jednak domovy odpočinku, určené pro staré lidi, relativně zdravé, nepotřebující nějaké obzvláštní péče, jednak zaopatřovací ústavy různých typů, ve kterých Katolická Charita vzorně pečuje o osoby bezmocné a trvale upoutané na lůžko, dále o lidi stížené různými tělesnými a smyslovými vadami, jako zmrza-

čelé, slepé a hluchoněmé. Početnou skupinu tvoří ústavy pro tělesně a duševně vadnou mládež.

Tak zv. asylová péče o lidi nevyléčitelně choré, bezmocné a trvale upoutané na lůžko kladě mimořádné požadavky na ošetrující personál, kterým jsou převážně řádové sestry. Jejich obětavost a vysoká úroveň poskytované péče je všeobecně známa a patří jim za to chvála a vděčnost věřícího lidu. Nejlepším dokladem popularity charitních ústavů jsou většinou žádosti, kterým bohužel nelze zcela vyhověti, jelikož lůžkový fond — více než 9.500 lůžek — nestačí krýt veškerou poptávku. V charitních ústavech je vzorná čistota a pořádek, je postaráno o průměrnou kulturní náplň a ušlechtilou zábavu chovanců. Zejména je postaráno o náboženský život a dána je možnost a příležitost k účasti na mši sv. v ústavních kaplích. Uvážíme-li, že charitní rekreaci a výtvarnou v příjemném klimatickém prostředí, uprostřed rozsáhlých parků a zahrad, pak je nám jasné, že to vše vytváří ideální podmínky pro spokojený život a klidné stáří těch, kdo se dostanou do těchto domovů.

V poslední době věnuje Charita mimořádnou péči ústavům pro přestarlé řeholníky a řádové sestry, kterých je celkem 10 více než s 1.000 lůžek.

Rekreace pro duchovní, farské hospodyně a řádové sestry je dalším významným úkolem charitní činnosti, která velmi dobře zapadá do rámce všestranné péče Charity o duchovenstvo. Za výhodných platěbních podmínek poskytuje Charita rekreaci a možnost léčení v Poděbradech, Karlových Varech, Mariánských Lázních a dále v zotavovnách slovenské Charity v Dolním Smokovci a v Piešťanech.

Do rámce charitní péče o duchovenstvo patří ještě sociálně podpůrná činnost, jejímž účelem je poskytovat pravidelné podpory kněžím-staropensistům a bývalým dlouholetým farním hospodynám.

Chrámová služba Charity, která převzala činnost býv. Chrámového družstva. Tím neobyčejně stoupl význam Charity, která dnes provádí výrobu a distribuci všech bohoslužebných potřeb a devocionálií, stará se o výzdobu a zařízení našich chrámů, dodává farním úřadům hostie a mešní víno, zkrátka po všech stránkách slouží duchovenstvu a věřícímu lidu. Je nutno kvitovat, že tato rozsáhlá činnost Charity je umožněna díky hmotné i morální podpoře Státního úřadu pro věci církevní. Díky Charity náleží našim církevním představeným, duchovenstvu a všem těm věřícím, kteří pamatují na účely Katolické Charity šlechetnými dary a modlitbami.

Prof. Josef Beneš podal zprávu o ediční činnosti tiskové komise České katolické Charity v poslední době, rozebral náplň a význam našeho periodického tisku a na předložených knihách, které právě vycházejí, a to: Malý katechismus, který zpracoval P. V. Šebek, Katolická prvouka od Msgre Václava Kubička a Naše chrámy, ukázal, že i po stránce tiskové jsou uspokojovány naše potřeby. V další části svého diskusního příspěvku vypočetl práce, které jsou v tisku a v nejbližší době budou dány do rukou našich čtenářů. Jsou to: Cyrilometodějský kancionál pro brněnskou diecési, Boží cesta pro arcidiecési olomouckou, Tak pravil Kristus od Msgre Dr. J. Hronka, Blahoslavená Anežka Česká, její odkaz a dílo od prof. Jos. Beneše, Skripta Criteriologie od prof. Dr. Frant. Panušky a Didaktika od prof. Dr. Jos. Hronka, z hudební Missa brevis od Fibicha a Sborník motet od Kubánka. Potom se rozhodl o další práci v tiskovém odboru a ukázal na vzácné pochopení, které se nám pro naši práci dostává.

O naší CM bohoslovecké fakultě promluvil děkan Dr. Josef Hronek, který řekl:

CMBF po reorganizaci vytváří konsolidovaný, uzavřený, charakteristický celek naší vysoké školy katolické a je konkrétním výrazem úsilí, dát těm, kteří mají potřebné předpoklady k povolání kněžskému, náležitě vzdělání jak po stránce naukové, theologické tak po stránce duchovní se zřetelem k potřebám dnešní doby.

Profesoři a bohoslovci aktivně se zúčastní mírové práce. Správný poměr k studiu a duchovní výchově je jejich závazkem k církvi a vlasti. V studiu je zlepšován obsah přednáškových disciplín a metody vyučování ve shodě s požadavkem dokonalé přípravy kvalifikovaného kněžského dorostu pro jeho duchovní práci mezi pracujícím lidem.

Při tom nezapomíná se na odbornou vědeckou činnost theologickou. Kromě toho usilujeme o vědecký růst nadaných bohoslovců pro budoucí jejich povolání k učitelské činnosti. Stojíme ovšem teprve na začátku nastoupené cesty; aby mohly být zvládnuty i tyto úkoly, je třeba úzké spolupráce povolanců a činitelů.

Letos CMBF posílá velikonoční adresu 37 katolickým fakultám v 13 evropských zemích.

Pro soustavný příliv uchazečů a pro plánovitou přípravu bohoslovců má velký význam Přípravný kurs při fakultě z řad těch jinochů, kteří neměli možnost studovat a mají povolání k duchovnímu stavu, aby získali přípravu nutnou pro vstup na fakultu,

a to ve všeobecně vzdělávacích předmětech, dále v latině a v řečtině.

Studující přípravy urychleně proberou za rok normální učební program střední školy a po úspěšně složené maturitě přecházejí na fakultu. Absolventi PK se nám v theologii osvědčili.

Bylo by žádoucí, aby právě v tuto dobu, kdy se rozhodují mladí lidé pro volbu povolání, byla věnována zvláštní pozornost těm, kteří touží státi se kněžími. *Res nostra agitur!* Nechť není jediného kněžského povolání, které by naší vinou nebylo uskutečněno.

Do diskuse zasáhli ještě jiní z přítomných, načež gen. tajemník zhodnotil diecéšní a vikariátní konference, ukázal na nedostatky i příkladnou činnost, zabýval se jednotlivými diecésemi a nakonec shrnul v šesti bodech směrnice pro naši další práci.

Ústřední výbor CMV jednomyslně schválil usnesení Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva v ČSR, kterým se obrací ke všem našim vysocedůstojným pánům spolubratřím:

U S N E S E N Í

Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva v ČSR

Šťastnou budoucnost a rozkvět naší vlasti a spokojenost jejího lidu je možno zabezpečit jen v podmínkách trvalého míru. Proto katoličtí duchovní celé Československé republiky považují za svou první povinnost přispívat k zachování míru co největším podílem.

U vědomí nesmírné důležitosti, jakou mají i pro lid naší vlasti návrhy, na zajištění evropské bezpečnosti a na uzavření celoevropské smlouvy o kolektivní bezpečnosti, budeme především osvětlovat význam těchto návrhů.

Snahy o vytvoření jednotného, mírumilovného, demokratického Německa podpoříme tím, že ještě důsledněji budeme v okruhu své působnosti uplatňovat výsledky Čs. sjezdu pro mírové řešení německé otázky.

Úsilí o upevnění bezpečnosti naší vlasti učiníme nedílnou součástí výchovné práce, kterou chceme konat tak, aby vytvářela předpoklady k dosažení blaha a spokojenosti celé společnosti. Plyne z toho, že ještě prohloubíme své úsilí o vytváření stále krásnějšího života v naší drahé vlasti.

Po boku našeho pracujícího lidu jsme stáli v době, když bojoval za splnění pětiletého plánu, a s ním jsme se také radovali ze společného vítězství. S lidem se ještě více sblížit a pro lid pracovat chceme i nadále. A proto to byla vždy semknutost všech kladných a tvůrčích sil našich národů, která byla základem úspěchů na společném budování a ve společné obraně míru, vidíme právě v utužování této jednoty jeden ze svých hlavních úkolů.

Velkou příležitostí k upevnění jednoty všeho našeho lidu, dělníků, rolníků i pracující inteligence, je volební období do národních výborů.

Není pochyby o tom, že volby upevní současně i jednotu všeho našeho lidu, svazek pracujících měst i venkova, který má před sebou jeden společný programový cíl: odstranit dosavadní nedostatky a uspokojovat stále rostoucí požadavky všech, starat se o šťastný, radostný život v naší zemi a uchránit mír.

Tyto cíle, blízké srdci každého občana naší republiky, jsou drahé i nám duchovním, neboť v nich spatřujeme praktické uplatnění křesťanského zákona lásky k bližnímu.

Vděční vládě Národní fronty za to, že byla u nás likvidována nezaměstnanost a uzákoněno právo na práci, vděční za velikou péči o rodinu, matku a dítě, o mravní a fyzické zdraví pracujícího člověka, zaměříme i my všechno své snažení k rozmnožení společného blaha a dobra.

Vděční vládě Národní fronty za to, že lidově demokratické zákony vyjadřují a plně respektují též zájmy věřících, že důsledně chrání svobodu vyznání, umožňují svobodný výkon bohoslužebných obřadů, pamatují na hmotné zabezpečení církvi, pečují o kulturní zařízení a vydávání náboženského tisku — považujeme za věc svědomí přispívat k tomu, aby se naše lidově demokratické zřízení dále upevňovalo.

Praktický výraz tomuto svému rozhodnutí dáme v přípravě k volbám do národních výborů tím, že se budeme aktivně podílet na přípravě voleb a že ve volbách dáme své hlasy kandidátům Národní fronty, nejlepším to synům a dcerám naší vlasti.

Tak splníme nejen svou občanskou povinnost, ale dáme současně pádnou odpověď všem kazimírům, přiznáme se hrdě k posvátné myšlence míru. Celostátní mírový výbor římskokatolického duchovenstva vyzývá proto všechny své spolubratry, aby ve svých farnostech spolu se všemi věřícími plně podporovali kandidátku Národní fronty a přičinili se o nejširší účast při splnění velké a čestné vlastenecké povinnosti.

Vše pro zdar a vítězství Národní fronty ve volbách do národních výborů! Všechny hlasy kandidátům Národní fronty!

CELOSTÁTNÍ MÍROVÝ VÝBOR KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA V ČSR

Závěrečné slovo pronesl místopředseda CMV kapit. vikář Antonín Stehlík. Poděkoval všem za práci, kterou až dosud vykonali a vyzval, aby v intencích našeho CMV dále vytrvali v nadšení pro vítězství světového míru, což v současné době můžeme nejlépe dokázat

tím, že se přičiníme, aby volby do národních výborů vyzněly tak, že budou skutečně postaveni do národních výborů nejlepší z nejlepších, a tak zajištěna i krásná a šťastná budoucnost naší vlasti.

PROFESOR THDR JAN MERELL PADESÁTNÍKEM

Je jistě pozoruhodné, že česká věda theologická má veliké štěstí na význačné biblisty. Mohli bychom vypočítati hezkou řadu českých jmen, která jsou dobře známa nejen u nás, ale i mezi světovými badateli v oboru Pisma svatého. A nikoliv na posledním místě mezi těmi, kteří české jméno proslavili, je i náš nový padesátník profesor Dr Jan Merell, proděkan Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty v Praze. Náš milý pan profesor se narodil 10. května 1904 v Praze, v Praze také absolvoval gymnasium (1915—1923) i bohosloveckou fakultu (1923—1927). Po svém vysvěcení působil od r. 1927—1929 jako kaplan ve Stříbře, kde ho znali nejen jako horlivého mladého dělníka na vinici Páně, ale i jako obětavého pracovníka v českém menšinovém hnutí, a sociálně hluboce citícího duchovního, který rád a často pomáhal českým horníkům a jejich rodinám.

Roku 1929 se vrátil do Prahy jako kaplan při basilice sv. Václava na Smíchově. Tehdy byly položeny první základy k české Charitě, a mezi těmi, kteří patřili k prvním našim charitním pracovníkům, byl i kaplan Merell. Pořádal se svým spolukaplanem † JUDr Josefem Hájkem četné přednášky se světelnými obrazy (zvláště o charitním díle), a z výtežku přednášek organizovali oba mladí kněží akci obstarávání potravin, šatstva a otopu pro nezaměstnané, jejichž řady se už tehdy značně rozmnožily. Mezitím se připravoval — někdy i po nocích — k přísným doktorským zkouškám a v r. 1933 byl promován doktorem theologie na bohoslovecké fakultě Karlovy university v Praze.

V této době už bylo jasné, že jeho pravou láskou je studium biblických věd. Již v r. 1934 byl ustanoven asistentem fakulty, s určením připravit se odborně pro biblickou stolici. Studoval pak po šest semestrů jako stipendista čs. vlády na odborných školách v cizině (hlavně na Biblickém institutu v Římě, na Sorbonné a Hautes Études v Paříži).

Tato svá studia konečně doplnil ještě odborným papyrologickým studiem v Cambridgi, Oxfordě a belgické Lovani. A již za těchto studií objevil vzácný biblický papyrus s textem evangelia sv. Lukáše, který je stále nejstarším známým textem o Narození Páně. Papyrus publikoval r. 1938 v Paříži. Publikaci dalších cenných papyrů mu znemožnila válka.

Od r. 1937 přednášel Nový Zákon na pražské bohoslovecké fakultě, nejdříve jako suplent a od r. 1939

jako habilitovaný docent. Po násilném uzavření Karlovy university německými okupačními úřady převzal ve škol. r. 1942/43 přednášky na arcibiskupském bohosloveckém učilišti v Břežanech u Prahy a pro toto »přestoupení zákazu přednášek vysokoškolských českých učitelů« byl zatčen a v letech 1943—45 vězněn v Terezíně a v Dachau. Po návratu do vlasti v květnu 1945 ujal se ihned jako mimořádný profesor přednášek z biblického studia Nového Zákona na bohoslovecké fakultě v Praze. V roce 1950 přešel na Cyrilometodějskou bohosloveckou fakultu jako její proděkan a vedoucí katedry biblických věd. V této funkci působí dodnes.

Bohatá je i literární činnost proděkana Dr Merella. Vedle četných článků a studií, uveřejněných v našich i zahraničních časopisech a odborných revuích (Časopis katol. duchovenstva, Duchovní pastýř, Revue biblique, Biblica atd.), vydal četné knihy, na př. Nouveaux fragments du Papyrus (Paříž 1938), Papyrologie a Nový Zákon (Praha 1938), Papyry a kritika novozákonních textů (Praha 1939), Sv. Pavel, apoštol národů (Olomouc 1940), Slovo Boží (překlad a výklad listů sv. Pavla, Praha 1942), Starokřesťanské apokryfy (Praha 1942), Úvod do četby Nového Zákona (2 vydání: 1947 a 1952), Studium a četba bible (1949) a Bible v životě a kultuře našeho lidu (Praha 1953).

Velikou mezerou v naší bohovědné literatuře jsou komentáře k Novému Zákonu. Od vydání posledního Sušilova komentáře uplynulo bezmála sto let. Na těchto komentářích nyní Dr Merell pracuje. A zároveň připravuje k tisku dokumentární dílo: Bible a český národ.

Než náš jubilejní obrázek nebyl by úplný, kdybychom nezdůraznili Merellovu velkou, vpravdě kněžskou lásku k našemu bohosloveckému dorostu. Po dlouhá léta je právě na fakultě těžiště jeho požehnané práce, neboť všemnu péči věnuje úsilí, aby Církvi i národu vychoval nejen vzdělané, ale i věřícímu lidu oddané kněze a pastýře. A kdo zná jeho ryzí, otevřený charakter, který nezná žádnou postranní cestu nebo úmysl, pochopí, proč v něm náš kněžský dorost vidí vedle přísného profesora i otcovského rádce a pomocníka.

Přejeme našemu novému padesátníku Dr Janu Merellovi z hloubi srdce hojnost zdraví, Božího požehnání k dalším vědeckým i výchovatským pracím: Ad multos annos! Antonín Stehlík, kapitulní vikář pražský

NÁŠ ZÁPISNÍK

ADDITAMENTA

ad VI. lectionem in II. nocturno Breviarii Romani:

Die 8. Maji (Apparitio S. Michaelis Archangeli):

»Eum Pius Duodecimus Radiologis et Radiumtherapeuticis Patronum et Protectorem constituit.«

Die 15. Maji (S. Joannis Baptistae de la Salle):

»Pius vero Duodecimus omnium magistrorum pueris adulescentibusque instituendis praecipuum apud Deum coelestem Patronum constituit.«

Die 2. Augusti (S. Alphonsi):

»Tandem Pius Duodecimus omnium confessoriorum ac moralistarum coelestem apud Deum Patronum constituit.«

Die 27. Augusti (S. Josephi Calas.):

»Denique a Pio Duodecimo omnium scholarum popularium christianarum ubique exstantium coelestis apud Deum Patronus constitutus est.«

Die 15. Novembris (S. Alberti Magni):

»Et Pius Duodecimus cultorum scientiarum naturalium coelestem apud Deum Patronum constituit.«

JUBILEUM

Dne 18. dubna 1954 se dožil 50 let zbraslavský děkan P. Václav Šebek. Přejeme do dalších požehnaných let hojnost Božího požehnání.

Dne 22. května 1954 se dožije svých 60. narozenin prefekt přípravného kursu při CM bohoslovecké fakultě v Litoměřicích P. Vincenc Straňák. Ad multos annos!

REKREACE ČKCH

Duchovní (resp. farské hospodyně), kteří se během svého pobytu v lázeňském domě Charity chtějí léčit, necht' si na podkladě oběžníku min. zdravotnictví o ambulantním léčení v lázních ze dne 29. V. 1953, č. j. 246/53, vyžádají od příslušného OÚNZ poukaz pro ambulantní léčení.

Tento poukaz musí obsahovati:

1. Výsledky odborného vyšetření RTG, EKG, laboratorního (sedimentace a pod. provedených v OÚNZ, příslušném pro pacienta), především odborný nále z (diagnosa). Poukaz musí být adresován na Čs. státní lázně.

2. Poukaz musí nésti výslovně doložku ředitele OÚNZ, pro pacienta příslušného, že ambulantní léčba znamená pokračování fysikální léčby, započaté v bydlišti nemocného, resp. v sídle jeho OÚNZ.

ÚMRTÍ

Koncem března zemřel staroboleslavský kanovník P. Antonín Mokrisch. V Pánu zesnulý se narodil dne

13. 9. 1894 v Pohoří u Skočova na Těšínsku, na kněze byl vysvěcen 13. 7. 1924, takže by letošního roku slavil třicáté jubileum svého kněžství. RIP.

ZEMŘEL PIUS PARSCH

Dne 11. března 1954 zemřel ve věku 70 let v Klosterneuburgu u Vídně známý spisovatel-liturgista Pius Parsch. O velikém dile tohoto kněze mluví skutečnost, že jeho kniha *Messerklärung* byla přeložena do všech světových jazyků a jeho hlavní dílo *Das Jahr des Heiles* vyšlo ve 13 vydáních německy a v několika vydáních francouzsky, anglicky, italsky, španělsky, portugalsky, holandsky, japonsky i česky. Zesnulý Pius Parsch vynikal nesmírnou pílí, měl organizačního ducha a theologicky byl velmi vzdělán. RIP.

VLASTENECKÝ KNĚZ - VYNÁLEZCE A UMĚLEC

Mezi vynikající osobnosti slovenského vlasteneckého kněžstva patří fascinující postava kněze-vynálezce a umělce P. Josefa Murgaše. Letos v únoru uplynulo 90 let od jeho narození (2. II. 1864 v Tajově u Banské Bystrice) a v květnu bude tomu 25 let, co umřel nepochopený a zapomenutý. Kněz Josef Murgaš se stal významným vynálezcem a zdokonalitelem v oboru bezdrátové telegrafie a vynikl i jako nadaný malíř. Vynášel tak zv. »Tón systém«, kterému se dává přednost před Morseovým. Kromě toho pro radiotelegrafii vynášel celou řadu zajímavých a důležitých patentů. Z počátku působil mezi rodným lidem na Slovensku, ale pro své slovenské smýšlení, pro svoji velmi zjevnou lásku k pracujícím a utiskovaným byl tehdejšími úřady pronásledován.

Josef Murgaš vynikl i jako malíř. Specialisoval se na zobrazování realistických přírodních záběrů a ve svých obrazech zachycuje velmi plasticky bídné postavení pracujícího člověka. Ani toto jeho dílo nezbývalo zapomenuto a zejména dnešní slovenská kritika a historie umění ho důstojně oceňuje.

OBNOVENÉ PRŮČELÍ OLOMOUCKÉHO DÓMU

V těchto dnech odstraňují tesaři lešení se severní malé věže nad průčelím olomouckého dómu. Objevila se tak očím návštěvníků kostela krásná práce mistrů kameníků, kteří z maletinského pískovce, který jest tvrdý jako žula a krásný jako mramor, vytvořili dílo mistrovské. Mohutná gotická okenní růžice jest přesnou kopií růžice zničené válečnými událostmi. Kameníci olomouckého podniku obětavě pracovali i za mrazu, jen aby splnili svůj závazek, že osazení kamenné růžice provedou do jara, než odejdou na naléhavější stavby. Svůj závazek splnili a postoupili místo sklenářům brněnského závodu, kteří vsadí již připravené mosaikové sklo.

Ještě loni odnášeli si návštěvníci dómu i četní turisté tísnivý dojem, neboť válečné škody nemohly být odstraněny najednou, nýbrž postupně, a tak válkou těžce poznamenané průčelí dómu i přilehlého rektorátního kostelíka sv. Anny bylo výrazným vykřičníkem barbarství, které s sebou přináší válka.

Obnovovaný olomoucký dóm jest dokladem péče státu o kulturní památky a o náboženské potřeby našeho věřícího lidu, který jest věrný Bohu, Církvi i vlasti a který ví, kde jest jeho místo, a dovede být vděčný vládě za její péči o blaho pracujícího lidu. Neboť z výsledků práce pilných rukou opravuje vláda dómský kostel stejně jako mnoho kostelů jiných.

Olomoucký dóm jest zařazen do plánu generálních oprav a opravy, které jsou velmi nákladné, vyžádají si ještě několik let, přesto, že se na opravách pracuje od skončení války. V roce 1952 věnoval náš stát na opravy dómu 138.000 Kčs ve staré měně, v roce 1953 120.000 Kčs v nové měně. Na rok 1954 jest povoleno 100.000 Kčs.

Budeme vždy vděční vládě za její péči o náš olomoucký dóm i za poctivou a přesnou práci klempířů, pokrývačů, stavitelů, kameníků, sklenářů a jiných, jejichž zásluhou olomoucký dóm a kostel sv. Anny ne-

žalují již na barbarství a nesmyslnost války, nýbrž jsou pomníky míru, neboť pro mír a lepší budoucnost vlasti byla vynaložena veškerá práce pro jejich obnovu!

Rudolf Havelka

IGNÁC HÄNDL

22. března t. r. byl pohřben z karlínského kostela sv. Cyrila a Metoděje Ignác Händl, dlouholetý ředitel kůru tohoto chrámu, vynikající varhaník, zejména improviátor, a také významný církevní skladatel. Žák prof. Karla Steckra, vydobyl si v t. zv. škole Steckrově význačné místo mezi svými spolužáky i mezi našimi církevními skladateli. Pěstoval formy mše a moteta at' sólového či sborového. Ze mši upozorňuje na sebe »Mše glagolská« (skládaná na staroslovanský text a odtud pravděpodobně převedená do latiny) z roku 1921, pak »Missa D-dur«, dále vánoční mše, jedna v starším výrazu, druhá novější (skladatel seznámoval mne s ní krátce po druhé světové válce) — mše jsou psány pro smíšený sbor, varhany (ev. též větší orchestr), mše vánoční, vyznívající v duchu české vánoční pastorály a lidové duchovní vánoční písně rokokové, druhé mše v povaze steckrovské církevní hudby, méně volnějšího zvýraznění (asi jako Kubát, Douša). Pozoruhodnou je melodika, legátového, vzrušenějšího projevu, pak podrobně propracované průvody varhan, ev. též orchestru, živá dynamika i rytmička, jemnější smysl pro barvu — tak při hlubším promyšlení představ mešního textu vycházejí skladatelovi věrně, přiléhavě a jasně hudební obrazy ryze církevního ražení. A nejenak je tomu ve zhudebnění motetových textů, kde skladatel dospívá vzácného obsahového odlišování, jedinečného individualisování, at' jde o moteta sborová (»Redemptionem misit«, »Respice Domine«, »Venite filii«, »Pange lingua«) či sólová (graduále na sv. Cyrila a Metoděje, sv. Václava, ofertorium na svátek prve jmenovaných svatých — text staroslovanský nebo latinský, »Matičko Boží«, »O salutaris«, »Ave verum«); uvádím příklady a z nich končím jedním z nejkrásnějších, »Písní svatební«. »Varhanní fantasie« a »Vánoční preludia« dokládají Händlovu zdatnost varhanickou. C. S.

HROB ZE 4. STOL. PŘ. KRISTEM

Během silničních vykopávek v Mlevě u Toruně byl nalezen starý hrob, skládající se ze silných žulových desek, obložených polními kameny a pokrytý deskou ze žuly. Uvnitř hrobu bylo 8 uren, z nichž se tři odlišují od ostatních precizním provedením a četnými ozdobami. Všechny urny obsahují spálené lidské kosti, jedna pak četné šperky, jako na př. náušnice z tenkého bronzového drátu, korálkové závěsky z hlíny a bronzu atd. Naleziště pochází ze 4. století př. Kristem a patří do t. zv. kašubské kultury, která je dalším rozvojovým článkem kultury lužické. *skn.*

RUKOPIS DANTEHO

Prof. Riba objevil ve vatikánské knihovně rukopis Danteho, obsahující první část »Očistce« z Božské komedie. Vedle veršů jsou na rukopisu zřejmé kresby. Italský učenec zjistil, že nemůže být žádných pochybností o pravosti rukopisu, jenž pochází ze začátku XIV. století.

CITLIVOST LIDSKÉHO OKA

Často říkáme, že lidský zrak je jeden z nepřesných orgánů, které lze snadno oklamat. A přece lidské oko v citlivosti předstihuje i nejdokonalejší přístroje, a to právě svou setrvačností. Záblesky, které trvají méně než miliontinu vteřiny, nezachytí nám už žádná fotografická emulze. Avšak lidské oko stačí zachytit jakýkoli krátký záblesk. Podle nejnovějších měření zachytí lidské oko ještě záblesk trvající dvěstemiliontinu vteřiny.

HARMONIUM

osmirejstříkové, v bezvadném stavu, prodám. Adresa v redakci D. P.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník IV. - Číslo 5. - V Praze dne 1. května 1954.

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSR v ÚČN. Řídí redakční rada: Prof. Josef Beneš, Dr. Josef Cibulka, Dr. Josef Hronek, Dr. František Panuška. Vedoucí redaktor prof. J. Beneš. Redakce Praha II, Ječná 2 (Kněžský domov), telefon 23-23-58. Administrace Praha III, Sněmovní 9, tel. 660-12. Tisknou Pražské tiskárny, n. p., závod 01, Praha II, Václavská 12. — Vychází měsíčně, mimo prázdniny (10 čísel), předplatné ročně 10 Kčs. Povolovací výměr č. 79.220. — Novinové výplatné povoleno okrskovým pošt. úřadem Praha 022. Podepsáno k tisku 24. dubna 1954 D 08079. Dohledací poštovní úřad Praha 022.

DIECÉSNÍ MÍROVÉ VÝBORY

Olomouc

Arcidiecéšní mírový výbor katolického duchovenstva v Olomouci zasedal ve čtvrtek 8. dubna 1954 za předsednictví generálního vikáře J. Glogara. Hlavní referát přednesl Dr. Frant. Drábek, inf. probošt mikulovský. Nejprve výstižně nastínil obraz současné mezinárodní situace a v druhé části svého projevu promluvil o významu voleb do národních výborů. Zvláště zdůraznil, jak je nutno hodnotit volby nejen s hlediska občanského, nýbrž i křesťanského. Pak následovala velmi živá a podnětná diskuse. Z ní bylo zřejmo, že duchovní plně chápou význam demokratických voleb, při nichž se národ netřísťší, jak tomu bývalo dříve, nýbrž sjednocuje. Zvláště vítají hluboce morální zásadu, že jen nejlepší z nejlepších patří do národních výborů. Duchovní považují za věc svého svědomí učinit vše pro zdárný průběh a výsledek voleb, které nesporně upevní jednotu pracujícího lidu měst i venkova a zajistí šťastný a radostný život nás všech. J. K.

Praha

AMV, konaný dne 8. dubna t. r., usnesl se na znění telegramu pro CMV: »Zástupci všech vikariátů pražské arcidiecése, po vyslechnutí usnesení Celostátního mírového výboru katol. duchovenstva, vyslovili s ním plný souhlas a slibují učiniti vše pro zdar našich voleb do národních výborů i pro velkou věc upevnění míru na celém světě. — Antonín Stehlík, kapit. vikář a předseda AMV.«

Hlavní referát o mezinárodní situaci a o nastávajících našich volbách do národních výborů přednesl kapitulní vikář litoměřický probošt Msgre Eduard Oliva. Po referátu byla živá diskuse, do níž podnětně zasáhli vikáři Koza, Sedláček, Rauwolf, Šebek, kanovník Mára, P. Nálevka a vikar. sekretář Soukup.

Brno

Na brněnském DMV, který se sešel dne 8. dubna 1954, pronesl hlavní referát gen. tajemník CMV, jenž rozebral současnou politickou událost mezinárodní a jejich vztah k našemu dění, zvláště pak úkoly kněží, které čekají na splnění v době předvolební. Konferenci pozdravil nejdp. kapitulní vikář Dr. Kratochvíl a v diskusi velmi hodnotně s bratrskou upřímností promluvili dpp. Skalmík, Noha, Svára, Landsman, Svoboda a Franta. Konferenci řídil předseda DMV kanovník Josef Kristek.

Usnesení diecéšního mírového výboru katolického duchovenstva na pracovní schůzi konané dne 8. dubna 1954 v Brně: »Po přehlednutí výsledků budovatelského úsilí našeho lidu — uvědomujeme si jasně, že dosažené úspěchy jsou také naplňováním činného křesťanství. Odstranění nezaměstnanosti, právo na práci a odměna za ni, péče o dítě, matku a přestárlé, stále snižování cen v našem státě jsou výsledky, v nichž musíme spatřovat i naplnění Kristova příkazu lásky k bližnímu.

Šetření zájmů věřících, náboženského života, hmotného zabezpečení církvi nás nutí, abychom považovali za věc svědomí stát na straně lidu a upevňovat naše lidově demokratické zřízení.

Výraz toho vědomí dáme na jevo tím, že se zúčastníme příprav na volby do NV a že při nich nebudeme stát pasivně stranou — ale splníme svou občanskou povinnost a přičiníme se, aby i naši věřící podporovali kandidáty NF, neboť v nových NV spatřují další krok ke konsolidaci poměrů i k zabezpečení míru ve světě.«

České Budějovice

Za 100% účasti kněží konferoval DMV v Českých Budějovicích dne 13. dubna 1954. Hlavní referát přednesl gen. tajemník CMV, po němž se v živé diskusi probatovaly hlavní body referátu, zvláště příprava voleb. Velmi cenným diskusním příspěvkem, založeným na hlubokých theologických znalostech, byl projev Msgre Karla Rebana. Dále v diskusi promluvili dpp. Vrba, Votruba, Msgre Roubal, Lámeš, Kalivoda, Kučák, Benhák, Hrouda. Tajemník DMV kancléř Trdla velmi podrobně zhodnotil dosavadní vikariátní konference a stanovil plán na konference další. Z konference vyšlo toto usnesení:

U vědomí odpovědnosti před svým národem zavazuje se duchovenstvo českobudějovické diecése, zastoupené svými vikáři a sekretáři na zasedání DMV, že se vynasnaží, aby ve spolupráci s veškerým pracujícím lidem ve všech farnostech diecése dopomohli k vítězným volbám, které budou zárukou dalšího radostného budování naší vlasti a oporou světového míru. Vítězné volby budou znamenat vítězství velké a svaté věci míru. Proto ať žijí vítězné volby — vítězství lidu.

KULTURNÍ KALENDÁŘ NA MĚSÍC KVĚTEN 1954

6. květen 1879

Před 75 lety narodil se v Lysé nad Labem proslulý assyriolog univ. prof. Dr. Bedřich Hrozný. Jeho jméno je ve vědeckém světě u nás i v cizině proslaveno objevitelskými výkopy na Kültepe v Malé Asii i celou bohatou pracovní náplní jeho života (zemřel v Praze 12. 12. 1952).

Dr. Hrozný studoval původně teologii, ale velké lingvistické nadání přivedlo jej na několik zahraničních univerzitách ke studiu orientálních jazyků a vzbudilo v něm životní zájem o paleografické památky.

Smysl pro systematickou práci, přesné konání povinností, píle a neobyčejná houževnatost přinesly ovoce: již v r. 1904, ve stáří 25 let, účastní se jako zkušený assyriolog vědecké výpravy do Palestiny.

Další jeho vědecké cesty do Cařihradu, Malé Asie, Syrie a Egypta přinesly vždy bohatou kořist věd.

Ačkoliv Hrozný publikoval svá díla německy, vystupoval vždy jako uvědomělý Čech, což dokumentoval také tím, že r. 1918 přijal profesuru na Karlově universitě v Praze.

Hrozný platí za největší autoritu v oboru hethitologie a jest pokládán za jednoho z nejvýznamnějších badatelů jazyků, dějin a kultur vymřelých národů a kmenů v Malé Asii. Svou řadu objevů zahájil v r. 1915 rozluštěním klinopisných památek, psaných dosud nerozumnou řečí, t. zv. hethitštinou.

Rozluštěním tohoto jazyka došlo se k poznání četných jmen neznámých národů, zaniklých před 3—4 tisíci lety a jejich jazyků (na př.: churrijština, lujiština a j.). V roce 1925 rozluštil 1.000 kapadockých tabulek, chovajících přepisy dosud nevydaných hethitských hieroglyfických textů.

V r. 1927 prováděl Hrozný výkopy v Turecku (pahorek Kültepe v Malé Asii); jeho práce byly velmi úspěšné a vedly nejen k odkrytí mohutného hethitského paláce a bohatého staroasyrského archivu, ale i k zjištění polohy hethitského města Kaneš, starého přes 5.000 let.

V období před II. světovou válkou věnoval šestileté studium rozluštění klinopisných nápisů na Krétě, dosud pokládaných za nerozluštitelné. O tuto objevitelskou práci projevil zájem celá světová vědecká veřejnost, jmenovitě Sovětská akademie věd. Rovněž jeho životní dílo »Nejstarší dějiny Přední Asie, Indie a Kréty« vzbudilo zájem sovětských vědců a osobně J. V. Stalina.

Hrozný došel již za svého života uznání své usilovné práce: byl jmenován čestným doktorem několika universit, členem četných učených a vědeckých společností, laureátem státní ceny ČSR, akademikem a pod.

I my skládáme se dnes v úctě nad jeho velkou prací a celým životním dílem.

15. května 1859

Pierre Curie (nar. 15. 5. 1859 v Paříži, zemř. tamže 19. 4. 1906) patří mezi světové vědce, jejichž práce a objevitelské dílo znamená novou epochu vědy a bádaní. Curie, od r. 1883 profesor na municipální škole pro fysiku a chemii v Paříži, pracoval v letech 1885—1895 v oboru t. zv. »piezoelektriny«, roztaživosti krysťalů elektrisováním.

Jeho doktorská these (r. 1895) »Magnetické vlastnosti těles při různých teplotách«, jakož i vynalezení různých speciálních fysikálních přístrojů k měření rozměrů, potřebných k vědeckým pracím, pozbyly časem svůj význam i aktuálnost. Nesmrtelným však se stal, když zároveň se svou manželkou Marií, roz. Sklo-

dovskou, rodem Polkou, objevil r. 1889 radioaktivní prvky polonium a radium.

Tento epochální objev, vedoucí k netušeným možnostem, byl základním kamenem celé nové vědecké disciplíny t. zv. »radiologie«.

Curie sám našel metody k pozorování radioaktivity různých těles a prvků a objevil vyzařování tepla radiovými sloučeninami. Tato jeho průkopnická práce našla po jeho tragické smrti (Curie stal se obětí dopravní nehody) pokračovatelku a dovršitelku jeho díla v oddané spolupracovnici, již byla jeho manželka.

Marie Curie, žena ze slovanské krve, získala r. 1910 čisté radium, a tím korunovala nejen dílo svoje, ale i svého manžela.

23. května 1934.

Je tomu již 20 let, kdy v rodné Praze zastavilo se ušlechtilé a vše krásné milující srdce české malířky Zdenky Braunerové (nar. 9. 4. 1862).

Braunerová, žačka Chittussiho i Courtoise, počala s krajinami pod širým nebem, připomínajícími malbu mistrů barbizonských z okolí Fontainebleau, kde pilně studovala. Její obrazy na pražských výstavách (Švestkovy sad, Chalupa na slunci) vzbuzovaly pozornost svou vdučovostí a svítivostí. Rovněž díla vystavená na výstavách v zahraničí měla úspěch u obecnosti i odborné kritiky.

Její grafické listy, zvláště lepty ze staré Prahy, jejíž pitoreskní kouzlo Braunerová tolik milovala, mluví o vnitřním rozechvění a tlumočí vřelé rozhovory její duše s krásnem.

Studium starých kultur přivedlo ji ke grafice a k leptu, čímž stala se jednou z prvních propagátorů moderní české grafiky. Již v r. 1897 překvapila její knižní výzdoba Mrštíkova »Pohádky máje«, rovněž pak jako později do dřeva ryté viněty pro Moderní revui anebo pro spisy Miloše Martena; tyto práce upoutávají

svérázným a poetickým archaismem, v jehož zdánlivě prostotě je mnoho jadrně českého. Téhož rázu jsou nádobky a figurky ze skla, jež podle jejího návodu zhotovovali prostí skláři a jež sama ornamentovala.

A což její práce na smaltovaném sklu: Radostné barvy smaltovaného skla se zdají písni jemnou a jasnou, diskretní a čerstvou jako fantastická flora jejího dekoru. Je v nich naivnost, k níž se dojde jen přes nejvyšší raffinement, která v radostném capriciu se dotýká perské ornamentiky a slovácké keramiky, renesanční řezby a pompejské mozaiky — a není žádnou z nich, nýbrž ryzi, spontánní hudbou sensibility, snem lehkosti, úsměvů a vůně. A toto právě bylo třeba, aby současníci pochopili opovržené umění malby na skle a tak také tato oběť industrialismu byla zachráněna.

Toto dekorativní umění, mnohdy aplikující vzory lidového umění, povzneslo význam krásné věci jako složky naší intimity, poskytující chvilkové zapomenutí v uměleckém úkoji.

Z citu i z přesvědčení rostl potom její umělecký konservatismus, ovšem takový, který nepopírá, ale věří pouze v hodnoty ducha: miluje minulost proto, že ví, jakou nesmírnou hodnotou i správným časem je čas.

Ušlechtilá přítelkyně básníků (Zeyer), spisovatelů (Marten) i kritiků (F. X. Šalda) byla po celý život vroucí ctitelkou Matky Boží. Svou hlubokou zbožnost, projevující se častou návštěvou chrámů Páně i adventních rorátů, dokumentovala Braunerová i spoluprací s biskupem Podlahou, blahé paměti, na zdaru jubilejní svatováclavské výstavy ve Vladislavském sálu pražského hradu v památném roce miléniovém (r. 1929).

Její rov v posvátné půdě Vyšehradu není zapomenut. Český národ, který Braunerová tolik milovala, vděčně vzpomíná své veliké umělkyni a malířku.

NOVÉ KNIHY

Česká katolická Charita v ÚČN vydala v těchto dnech monografii kanovníka prof. Josefa Beneše »NAŠE CHRÁMY«. Kniha je bohatě ilustrována a provedena hlubotiskem. (Str. 44, 3 Kčs.)

Hovoří o liturgickém významu chrámů pro hlásání slova Božího a o jejich historii vůbec. Zprístupňuje veliké čtenářské obci vývoj stánků, sloužících k větší slávě Boží, i po stránce stavební a umělecké výzdoby chrámů přes starozákonní dobu až podnes. Na působivých reprodukcích, provázených slovy povolání autora, můžeme zhlédnouti v kostce výčet vpravdě nejkrásnějších památných kostelů naší vlasti. Z textu i obrázků vidíme velkou péči lidové demokratického státu, který značnými částkami z prostředků pracujících provádí údržbu i velké opravy nejen vzácných klenotů našeho církevního stavebnictví, ale i prostých, věřícímu lidu drahých venkovských kostelíků. Tak i po této stránce naše vláda dokazuje skutky to, o čem hierarchie, zvláště po roce 1945, jen »starostlivě« hovořila. V důsledcích se zde naplňují i slova Ústavy 9. května o kulturních právech občanů, z nichž každý může zřetelně pozorovat, že slova ústady nezůstávají (jako v kapitalismu) a ani pro budoucno nebudou jen prázdným slibem.

Již ve 13. vydání vychází u nás KATOLICKÁ PRVOUKA od zkušeného pedagoga Msgre ThDr Václava Kubička.

Je vydána v pěkné úpravě a vhodně doplněna podle moderních vyučovacích zásad řadou obrázků ak. malíře Vojtěcha Kubašty, známého katolického ilustrátora. Text nově přehlédl emer. profesor náboženství František Bureš. Je určena jako učebnice pro hodiny náboženství zvláště na nižším stupni, a proto jí byla věnována zvláštní péče jak po stránce jazykové, tak i grafické. Přesto byla kalkulována tak, že její cena je velmi nízká. Bude jistě kladně zařazena katolickou veřejností jako další příspěvek do řady nově vycházejících učebních pomůcek, vydávaných péčí našeho státu. (Str. 107, šitá brožura 5 Kčs.)

Mimo to oznamuje vydavatelství České katolické Charity MALÝ KATECHISMUS. (Str. 62, Kčs 1,50.)

Je zpracován podle Kubičkova katechismu P. V. Šebkem jako výbor jeho nejdůležitějších kapitol. Věřícím vykládá srozumitelně základní pojmy katolického náboženství: Pravdy Boží (o Církvi, Božských osobách), Milosti Boží (sv. Svátosti, zvláště mši sv. a

zpověď), Zákony Boží (Desatero přikázání Božích, Patero přikázání církevních, hlavní hříchy). Závěrem je připojeno několik modliteb. Knižečka vyšla v pěkné úpravě a je určena jako pomůcka věřících a dobře poslouží ev. i v praxi katechetů.

MAXIM GORKIJ, ZKAZKY O ITALII. RUSKÉ ZKAZKY. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Str. 276, váz. 12 Kčs.)

Optimistické obrázky ze slunné Italie nám neukazují svět aristokracie a buržoasie, nýbrž postavy prostých lidí, kteří radostně prožívají svůj život, protože věří, že budoucnost světa je jejich. Vidíme zde lidi žijící v obdivuhodné solidaritě, protože život je naučil k sobě se semknout a společně bojovat proti společnému nepříteli. — Ruské zkazky, které vyšly po prvé 1912, jsou většinou satirické šlehy, zesměšňující dekadenci.

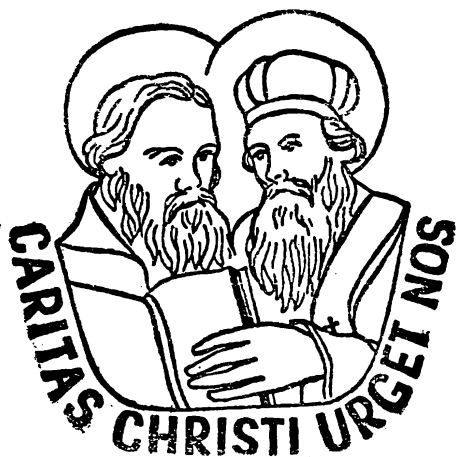
BODO UHSE, PORUČÍK BERTRAM. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Str. 478, váz. 23 Kčs.)

Autor je významný spisovatel NDR, který v románě psaném velmi živým slohem a téměř filmovou formou ukazuje na hlavní příčiny Hitlerovy moci. Děj románu se odehrává v letech 1935 až 1937 jednak v Německu, jednak na frontě španělské. Ústřední postavou je poručík Bertram, mladý muž, který nemá svých vlastních názorů, je odchovancem nacistických idejí a je hnán touhou po vojenské kariéře. Na madridské frontě však pozná lichost svých plánů a svého života, odvrátí se od zruďného společenského zřízení, kterému dosud sloužil, a nastoupí cestu nového života.

U STUDNY ZEMZEM. (Arabská lidová poesie. Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Str. 156, Kčs 33,50 váz.)

Výbor arabských básní, který pořídili Věra Kubičková a Karel Petráček, je velmi exotickým darem, kterého se dostává našemu čtenáři. Tisíce kilometrů od nás v prostředí naprosto rozdílném žijí lidé rozdílného života i jiné barvy tváře — a přece vycítujete, že mluví stejnou řečí, jako mluví náš člověk. Zvuky jsou jiné, ale myšlenky jsou tytéž. I on zpívá ukolébavky svému dítěti, i on nařiká ve svých bolestech, i on jásá nad lidskou radostí. Dojemně prosté a přece tolik krásné verše arabské poesie nám říkají tak jasnou řečí: jsme všichni bratři, mějme se rádi.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

M Ě S Í Č N Í K K A T O L I C K É H O D U C H O V E N S T V A

*Prof. ThDr Josef Hronek vzpomíná sedmdesátého výročí
úmrtí Václava Beneše Třebízského*

*Prof. ThDr František Panuška vysvětluje dogma
transsubstantiacie*

*Prof. ThDr Josef Cibulka zaujímá stanovisko k novým
archeologickým výzkumům*

*Msgre Eduard Oliva hodnotí volby do národních
výborů*

Dr Jindřich Svoboda oslavuje výročí Prokopa Diviše

P. Karel Sahan medituje o Božském Srdci Páně

P. Emil Korda vyzdvihuje význam kněžského svěcení

*MrPh Vladimír Knotek seznamuje s prací ve farní
zahradě*

ČÍSLO **6** ROČNÍK ČTVRTÝ

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA
CARITAS CHRISTI URGET NOS

REDAKCE: PRAHA II, JESNÁ ULICE 2 (KNEŽSKÝ DOMOV) - TEL. 232-358
ADMINISTRACE: PRAHA III, SNĚMOVNÍ 9 - TELEF. 660-12, 661-92, 662-04, 662-81
S CÍRKEVNÍM SCHVALENÍM

ДУХОВНЫЙ ПАСТЫРЬ - Журнал католического духовенства.

В передовой статье журнала написанной деканом богословского факультета Др. Иосифом Гронеком вспоминается семидесятилетие со дня смерти В. Б. Тршебизского, патриота-священника и писателя, кроме того в галлерее патриотических священников помещена биография писателя Тршебизского и в иллюстрированном приложении находятся снимки из его последнего места деятельности в Клецанах около г. Праги, где он и написал большинство своих дядя снимки из его последнего места деятельности в Клецанах около г. Праги. Др. Франтишек Цибулка представляет в богословской части журнала догматический анализ о транссубстанции и проф. Др. Иосиф Цибулка знакомит нас с последними археологическими открытиями на Велеграде, Старом Месте и в особенности костел в Модре; пасторадионные напоминания на июль месяц приносят практические наставления священникам для пасторадионной работы. Медитация спиритуала патера Карла Сагана занимается любовью к Иисусу Христу, канд. бог. Эмил Корба пишет о триумфе посвящения во священники. Др. Индржих Слобода вспоминает годовщины священника Прокофия Дивиша, изобретателя громоотвода и в репортажной статье собрания Центрального комитета Ческо-католической Хариты разбирается деятельность и значение Ческо-католической Хариты в религиозной и духовной жизни у нас. Капитулярный викарий и настоятель Мсгре Эдуард Олива оценивает радостный результат выборов в национальные комитеты. Статья о реставрации Эмаус показывает как государство старается о храмах и духовных нуждах в Чехословакии. В дальнейшем продолжении профилей духовенства у чешских писателей представляется нам характер священника как нам является в сочинениях писателя Шмиловского. В конце журнала помещены домашние известия и сведения из католической жизни. В гомилетическом приложении помещены проповеди на июнь месяц.

THE SPIRITUAL SHEPHERD - The Periodical of Catholic Priests.

The 20th of June being the seventieth anniversary of the death of the patriotic priest and writer V. B. Třebízský, is commemorated in the magazine's article by Spectabilis the Dean of the Faculty of Theology, Dr. Joseph Hronek and in the gallery of patriotic priests there is also the author's biography accompanied by the illustrated supplement in which there are snapshots from the City of Klecany his last residence near Prague, where he was working as chaplain and in which place he developed his extensive literary activity and wrote most of his books. In the theological section Dr. Frank Panuška analyses the dogma of the transsubstantiation, Prof. Dr. Josef Cibulka informs us about the recent archeological discoveries at Velehrad-Staré Město and the church of Modrá; in the pastoral reminders for the month of June there are practical hints as to the priest's pastoral work. The Spiritualist Rev. Karel Sahan deals in his meditation with the love of Jesus Christ's Heart, ThC. Emil Korba writes on the triumph of ordination, Dr. Jindřich Svoboda commemorates the anniversary of the priest Prokop Diviš the inventor of lightning conductor and there is also a report from the meeting of the Czech Catholic Charity Central Committee referring to the activity and significance of the Czech Catholic Charity in the religious and ecclesiastical life of this country. Capitular vicar Provost Msgr. Edward Oliva deals with the encouraging outcome of the National Committee elections. In the article entitled "The Restoration of Emaus" it is shown how the Czechoslovak Government cares for churches and ecclesiastical needs. In the continuation of the series of portraits of priests in the works of Czech writers are introduced the characters of priests in the works of the writer Šmilovský. Finally the magazine brings reports from home and the Catholic world and the homiletic supplement contains sermon themes for the month of June.

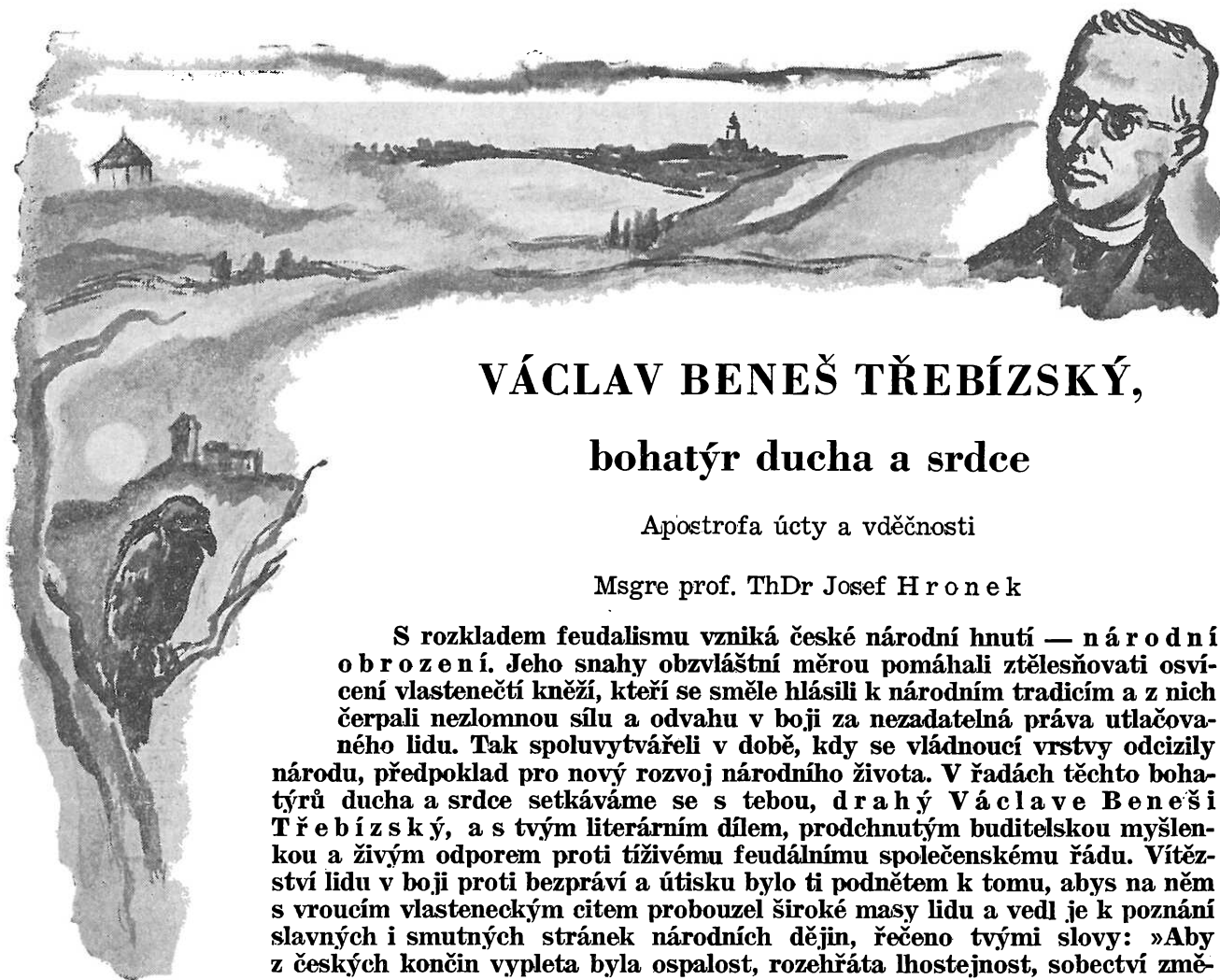
LE BERGER SPIRITUEL - Le Journal périodique des prêtres catholiques.

Le 70e anniversaire de la mort de V. Beneš Třebízský, prêtre patriote et homme de lettres, anniversaire qui tombe le 20 juin de cette année, est commémoré par l'article de fond de Josef Hronek, docteur en théologie, par la biographie de l'auteur dans la Galerie des prêtres patriotes et par le supplément illustré où se trouvent des photos de Klecany, près de Prague, où Třebízský, vicaire, avant d'y mourir, écrivait la plupart de ses romans. Dans la partie théologique, František Panuška, docteur en théologie, analyse le dogme de la transsubstantiation; le professeur Josef Cibulka, docteur en théologie, parle des découvertes archéologiques récentes qu'on a faites à Velehrad-Staré Město et dans l'église de Modrá; des remarques pastorales pour le mois de juin apportent des directives pratiques pour l'activité pastorale du prêtre. La méditation du P. Karel Sahan, directeur spirituel, a pour objet l'amour du Sacré Cœur; Emil Korba, candidat en théologie, parle du Triomphe de l'ordination; Jindřich Svoboda, docteur en théologie, évoque l'anniversaire de Prokop Diviš, prêtre, inventeur du paratonnerre; un reportage de la séance du comité central de la Charité catholique tchécoslovaque, analyse l'activité de la Charité catholique tchécoslovaque et souligne le rôle qu'elle joue dans la vie religieuse et ecclésiastique chez nous. Msgr. Eduard Oliva, vicaire capitulaire et prévôt, se réjouit du beau résultat des élections aux comités nationaux. L'article sur la reconstruction du couvent d'Emmaüs illustre la sollicitude avec laquelle l'Etat veille à la conservation des édifices cultuels et aux besoins de l'Eglise. La rubrique «Profils des prêtres chez les écrivains tchèques» apporte la suite de l'étude sur la figure du prêtre chez l'écrivain Šmilovský. Les nouvelles du pays et du monde catholique et, dans le supplément homilétique, les sujets de sermons pour le mois de juin, terminent le numéro.

DER SEELNHIRT - Zeitschrift für katholische Priester.

Des siebenzigsten Jahrestages seit dem Ableben des vaterländischen Priesters und Schriftstellers V. B. Třebízský, welcher auf den 20. Juni d. J. fällt, gedenkt die Zeitschrift einerseits mit einem Leitartikel vom Spectabilis Dekan der theologischen Fakultät Dr. Josef Hronek, andererseits mit einer Lebensbeschreibung des Schriftstellers in der Galerie vaterländischer Priester und in der Beilage, welche Aufnahmen aus seinem letzten Wirkungskreise als Kaplan in Klecany bei Prag bringt. In dem theologischen Teile bringt Dr. Franz Panuška eine Analyse des Dogma von der Transsubstantiation, Prof. Dr. Josef Cibulka macht uns mit den allerneuesten Entdeckungen in Velehrad-Staré Město (Altstadt) und besonders in der Kirche zu Modrá bekannt, und die pastoralen Erinnerungen für den Monat Juni bringen praktische Winke für die priesterliche Arbeit im Pastorat. Eine Meditation des Spirituals P. Karl Sahan befasst sich mit der Liebe zum göttlichen Herzen des Herrn, über den Triumph der Weihe schreibt ThC. Emil Korba, Dr. Heinrich Svoboda gedenkt des Jahrestages des Priesters Prokop Diviš, des Erfinders des Blitzableiters, ein Reportage-Artikel aus der Sitzung des Zentralausschusses der Tschechischen katholischen Caritas erläutert die Tätigkeit und Bedeutung der Tschechischen katholischen Caritas im religiösen und kirchlichen Leben bei uns. Kapitelvikar und Probst Msgr. Eduard Oliva wertet das erfreuliche Ergebnis der Wahlen in die Nationalausschüsse. Ein Beispiel, wie der Staat für die Gotteshäuser und kirchlichen Bedarfe in der Tschechoslowakai sorgt, gibt der Artikel »Wiederaufbau Emaus«. In der weiteren Fortsetzung der »Priesterprofile bei tschechischen Schriftstellern« wird uns die Gestalt des Priesters dargestellt, wie sie in den Werken des Schriftstellers Šmilovský erscheint. Schliesslich bringt die Zeitschrift Nachrichten aus der Heimat und aus der katholischen Welt und in der homiletischen Beilage Predigten für den Monat Juni.

Duchovní PASTÝŘ

VÁCLAV BENEŠ TŘEBÍZSKÝ,

bohatýr ducha a srdce

Apostrofa úcty a vděčnosti

Msgre prof. ThDr Josef H r o n e k

S rozkladem feudalismu vzniká české národní hnutí — národní obrození. Jeho snahy obzvláštní měrou pomáhali ztělesňovatí osvěcení vlastenečtí kněží, kteří se směle hlásili k národním tradicím a z nich čerpali nezlomnou sílu a odvahu v boji za nezadatelná práva utlačovaného lidu. Tak spoluvytvářeli v době, kdy se vládnoucí vrstvy odcizily národu, předpoklad pro nový rozvoj národního života. V řadách těchto bohatýrů ducha a srdce setkáváme se s tebou, drahý Václave Beneši Třebízský, a s tvým literárním dílem, prochnutým buditelskou myšlenkou a živým odporem proti tíživému feudálnímu společenskému řádu. Vítězství lidu v boji proti bezpráví a útisku bylo ti podnětem k tomu, abys na něm s vroucím vlasteneckým citem probouzel široké masy lidu a vedl je k poznání slavných i smutných stránek národních dějin, řečeno tvými slovy: »Aby z českých končin vypleta byla ospalost, rozehráta lhostejnost, sobectví změnilo se v obětavost, rozervanost ve svornou práci, zabeďněnost v probuzení a prodejnosti aby hlava jako zmijsi byla rozšlápnuta.«

Vytklš sobě úkol neobyčejně obtížný, zároveň však velmi čestný, a ten jsi také splnil. Tvoje literární tvorba je uznávaným kladným přínosem ve vývoji české literatury pro svou koncepci, kterou vynikáš nad všechny své předchůdce. Byls také první, kdo v literatuře přibližoval slovesnou formou historické povídky slavnou minulost národa. Udržuje neustále živý vztah k lidovým vrstvám, z nichž jsi vyšel, vytváříš takto dílo, které podstatně přispívalo k zdaru národně obrodného hnutí.

Již od svého dětství pod doškovou střechou v rodné Třebízi, kde jsi spatřil světlo světa 24. února 1849 jako synek chudého krejčího, slýchal jsi s utajeným dechem vyprávění otcovo o velké minulosti našeho národa, jak ji tvůj probudilý otec poznával z různých kronik a pamětí. On to byl, který tě učil lásce k lidu a vychovával v těch tradicích, ve kterých spočívá síla a sláva národa.

Hluboké poznání české minulosti otevřely tobě, studentu na slanském gymnasiu, Fr. Palackého Dějiny národu českého v Čechách i na Moravě. Jejich duch promlouvá z tvé tvorby, jak jsi začal psát první historické povídky jako bohoslovec v pražském semináři a potom jako mladý kaplan v Litni u Berouna a v Klecanech u Prahy.

Tvé dílo, na němž jsi pracoval s velkou láskou, ohromnou pílí a cílevědomou důsledností, vzrostlo na 90 prací a obíralo se náměty z české historie (Anežka Přemyslovna, Královna Dagmar, V podvečer pětileté růže a j.) a náměty z dějin Slovanů — posléze jednoznačně soustředilo se na dvě významné epochy našich národních dějin:

dobu husitskou (V červánkách kalicha a V září kalicha), v níž spatřoval jsi nejvýznamnější odkaz národa, který na obranu svých národních zájmů a práv sáhl ke zbrani bez ohledu na přesilu nepřátel, a na

tragedii pobělohorskou, dobu nejhoršího útlaku a strastí (v chmurných obrázcích Pobělohorských elegií).

Tam vítězství a sláva, zde zjitřená a živá bolest tvá proniká tvým dílem a při všem svém rozhořčení nad útlakem, vykořisťováním lidu jaký spravedlivý, neúplatný pohled!

K utrpení poddaného lidu se soucitnou láskou se vracíš opět v nejlepší svém díle, ve svém historickém českém románu *Bludné duše*, v němž pozdvihují se sedláci a chalupníci na Podlesí proti cizáckému panstvu, nemohouce děle snášet tíhu roboty. Hluboká strážení lidu a tvá láska k němu jest žhavé jádro, z něhož se formuje tvé dílo touto měrou, že v rozcitlivělosti podání obrazu bídý a utrpení lidu a jeho panských vykořisťovatelů a jejich služebníků přímo pláčeš v duši, a čtenář prožívá s tebou odpor ke všemu sociálnímu a duchovnímu útlaku celou duší a pláče nad krutým nevolnictvím a těší se, když pozvolna v selských vzpourách objevují se červánky svobody.

I když jsi v *Bludných duších* zaplatil své době daň romantičnosti, nijak to neubírá na tvé lásce k lidu, byl to upřímný výkřik bolesti nad jeho utrpením a zároveň vnitřní uspokojení, že život a sílu lidu nepodařilo se nepřátelům zlomit.

Měl jsi rád i mládež. Děti tvému kněžskému srdci byly nejbližší, pro ně jsi psal Povídky karlsštejnského havrana, Z rodné chaloupky, Národní pohádky a pověsti a j.

Do rukou českých paní a dívek jsi vložil vlasteneckou modlitební knihu *Pomněnky ve vínek božský*. Z této modlitební knihy dýše tichá radostnost a jistota věřící duše, vroucí životná zbožnost, jak jsi byl uvyklý k ní věst ve svých duchovních promluvách na kazatelně.

Život tvůj, naplněný prací a horoucí láskou k lidu, byl předčasně zlomen zákeřnou chorobou. Sluneční akord tvého mladého života náhle dozněl! Na cestě k Lesnímu prameni v Mariánských Lázních klesáš dne 20. června 1884 s bolestným povzdechem: »Nenechte mne umřít! Co v duši mé lásky, kterou bych chtěl vyzpívat všecku!«

Drahý Václave Beneši Třebízský, nežil jsi nadarmo!

Svým dílem vykonal jsi u nás a pro nás, co později zdokonalili velcí čeští umělci Jirásek, Aleš, Smetana.

Svou věrností lidu tvé literární dílo navždy vešlo do zlatého pokladu našeho písemnictví, přispělo bytostnému sebevědomí českému, na kterém jako na neotřesené skále rozvíjí se život národa dnes i dál do pevně zajištěné budoucnosti.

Padl jsi jako bohatýr uprostřed boje za právo a spravedlnost, za lepší zítřky milovaného lidu.

Národ tvůj — osvobozený a samostatný — kráčeje k nejvyšším metám kulturního a sociálního života, váží si tvého odkazu, je vděčný tobě a určuje ti zasloužené místo po boku ostatních svých velkých synů.

THEOLOGIE

DOGMA TRANSSUBSTANCIACE

Dogma o transsubstanciaci, slavnostně definované Tridentinem, sess. XIII., není nesnadno jako faktum dokázati z konsekračních slov. Plyne z nich jako jejich nutný důsledek a závěr.

Více obtíží působí výklad samotného přepodstatnění. Pročítáme-li dogmatické příručky, zjistíme u mnohých, ba většiny, že jejich autorům není vždy zřetelný rozdíl mezi skutečnou, pravou přeměnou a mezi výměnou podstat. Stačí tu na př. pročíst si výklad předního českého dogmatika Dr V. Šandy v jeho *Synopsis Theol. dogm. spec.*, sv. II, str. 189 až 193, nebo jiného vynikajícího dogmatika Chr. Pesche v jeho *Compendium*, V. vyd. 1936, sv. IV, str. 96 a další atd. Chceme-li přesně vystihnout jejich výklad, je to výklad pojmu výměny podstat, ale nikoli výklad přeměny jedné podstaty ve druhou. Jen v nevlastním smyslu se dá jejich výklad nazvat přepodstatněním, proměnou. V článku omezíme se pouze na to, že poukážeme, že nelze vysvětlovati přepodstatnění způsobem, jakým je podávají mnozí

dogmatikové, u nichž je pojem přepodstatnění redukován na pojem výměny podstat.

Především nutno se tázati, zda nás opravňují definice Církve vysvětlovati přepodstatnění v širším jeho pojetí, totiž zda můžeme pojímat transsubstanciaci jako výměnu podstat či vedou nás k tomu, abychom technický termín »transsubstanciace, konverse celé podstaty chleba na podstatu těla Kristova« pojímali v jeho nejpřesnějším významu, totiž ve významu: přetvoření, předělání, přepracování podstaty chleba na podstatu těla Kristova. Rozdíl mezi pojmem výměny podstaty jedné za druhou a vlastní přeměny je ten, že při výměně podstaty jedna podstata, z níž se vychází, nějakým způsobem odstupuje (destrukcí, anihilací v širším smyslu, prostým ustáním v existenci, »zmizením« a pod.) a toto odstoupení je důvodem, že na místo odstoupivší podstaty nastupuje jiná podstata, v našem případě podstata těla Kristova, kdežto při přeměně v přesném smyslu je podstata, z níž se vychází, pozitivní činností přetvořována, předělávána na jinou podstatu, takže není

destruována žádným způsobem, ale přestává existovat teprve až tehdy, kdy z ní byla vytvořena nová podstata, která začíná existovat z přetvořené podstaty. Nová podstata — zde podstata těla Kristova — vznikla tedy fyzicky z původní podstaty.

Definice Církve nenechávají nejmenší pochybnosti, že u Eucharistie jde o skutečnou, pravou přeměnu podstaty chleba a vína a nikoli o výměnu podstat (Trid. sess. XIII. cap. 4 a can. 2). Dá-li se definované dogma přesně vyjádřit větou obsahově totožnou s definicí Církve: »Celá podstata chleba je konsekrací přeměňována (convertitur) na podstatu těla Kristova«, pak platí nutně také tato věta: »podstata těla Kristova konsekrací povstala z přetvořené podstaty chleba, čili je to přetvořená (conversa) podstata chleba«. Ale nikdy podle definice Církve nelze říci: »podstata těla Kristova je místo podstaty chleba, povstala ze zničené (!), quasi annihilované či vypuzené (!), zmizené (!) podstaty chleba«. Tato věta je v rozporu s definicí Církve, a přece nutně ji musí připustit jako zcela správnou všichni ti, kteří nepojímají prepodstatnění jako skutečné přetvoření podstaty chleba na podstatu těla Kristova. Pojmy výměna podstat a přeměna jedné podstaty na druhou jsou dosti podobné, ale v přesném svém významu znamenají rozdílné dění a skutečnost.

Posvátné texty, týkající se Eucharistie, vskutku vyžadují pojem přeměny, nikoli pojem výměny podstat.

Tak na př. Kristus ve své eucharistické řeči, Jo 6, 22—71, slibuje a opětovně zdůrazňuje, že jeho tělo se stane »vpravdě pokrmem a krev vpravdě nápojem« (v. 57), podle souvislosti »pravdivě chlebem«. Přílišným zdůrazňováním, že Eucharistie je pokrmem naší duše, přehlédáme celek, totiž že Eucharistie je pokrmem člověka-křesťana, který není jenom duše, který je tělo a duše podstatně vzájemně spojené, čímž je vytvářena lidská přirozenost, člověk. Tato přirozenost celá — ne pouze duše lidská — byla povýšena do řádu nadpřirozeného a křtem se ho fakticky stala účastnou. Duchová duše sama o sobě nikterak nepotřebuje pokrmu, ale potřebuje jej celek, lidská přirozenost, člověk. A tato přirozenost povýšená a účastná řádu nadpřirozeného potřebuje nutně nadpřirozený pokrm, a to sobě zcela přiměřený, čili ve kterém se nutně musí též objevit složka hmotná, z hmoty dosud neoslavené, aspoň nikoli přímo. Tělo Kristovo, které je dnes v nebi, je tělo oslavené, a proto jako takové není zcela přiměřeným pokrmem pro dosud neoslavenou lidskou přirozenost, byť povýšenou do řádu nadpřirozeného, ale zato může jím být totéž tělo, které je znovuvytvořeno z podstaty chleba a snad jen nepřímo a nevlastním způsobem oslaveno pro oslavenou duši, v něm přítomnou vi concomitantiae. Slibuje-li tedy Kristus, že jeho tělo se stane pravdivě chlebem, slibuje tím, že jeho tělo tímto chlebem se stane tak, že vznikne z pravého, skutečného chleba, právě tak jako pravdivě je Bůh proto, že pochází z Boha, a je pravdivě člověk proto, že pochází z pravého člověka. Takto vznikne-li jeho tělo v Eucharistii z chleba, podrží jeho význačnou vlastnost, požitelnost a současně nepřestane být tím, čím je a stane se též takto přiměřeným pokrmem pro lidskou přirozenost, povýšenou do řádu nadpřirozeného.

Nejjasněji vysvětluje však skutečná přeměna podstaty chleba na podstatu těla Kristova a nikoli výměna podstat ze slov konsekrčních, jak je zaznamenali synoptikové (Mt 26, Mk 14, Lk 22). Zde je překvapující řecký text, u Marka a Lukáše jimi samými psaný, tedy původní, u Matouše otrocký překlad z aramejštiny. Je nápadné, že Kristova slova reprodukuje tak, že v těchto textech se důsledně objevuje pasivní participium slovesa »dávati« a »vylévatí«. Lukáš u proměny chleba zaznamenává »didomenon« (22, 19), a Mt 26, 29; Mk 14, 23, Lk 22, 20 u proměny vína důsledně používají »ekchynnomenon«. Tentýž smysl vyplývá i z 1 Kor 1, 11. Forma,

kteřé tedy Kristus použil, v každém případě měla tento smysl: Toto je tělo mé, totéž (to samé) za vás vydané — toto je krev má, tatáž (ta sama) za vás vylitá (nebo Lk »tento kalich je věčná umluva v mé krvi, ten [totiž kalich] za vás vylitý«, 22, 20 — smysl je: v mé krvi, vylité a přítomné v kalichu). Nade vši pochybnost »vydané tělo« je to, které je již vydáno, nikoli které se teprve vydává nebo bude vydáno, čili které není již oživeno duší; krev vylitá je ta, která neproudí v žilách a cévách a v srdci, ale která je již mimo tělo a není duší oživena, tedy jedná se zde zcela zřejmě o mrtvé tělo, mrtvou krev. Jenom o těchto se dá v přesném smyslu užití pasivní participium didomenon, ekchynnomenon. Jasněji to vysvětluje konsekrace vína. Užil-li Kristus při poslední večeři této formy konsekrční — a také jí vskutku tak užil — proměňoval chléb ne v to tělo, které aktuálně měl, a víno ne v tu krev, která aktuálně proudila ze srdce do cév, nýbrž proměňoval chléb v to tělo, které měl mít druhého dne v okamžiku smrti, a v tu krev, kterou do onoho okamžiku prožil, ale s kterou zůstal hypostaticky spojen. Okamžik jeho smrti byl totiž současně okamžikem dokonalé a dovršené oběti, která právě v této chvíli dostala dokonalý charakter oběti, neboť v této chvíli byl obětní dar právě zničen. Proto též když při poslední večeři proměňoval své mrtvé tělo, mrtvé anticipando, byla poslední večeře pravou a skutečnou obětí, protože předpokládala takto rozrušení lidské přirozenosti Kristovy. Ale současně také jenom tímto způsobem bylo možno uskutečnit pravou přeměnu a k uskutečnění této přeměny bylo nutno použít právě jenom těch slov, kterých Kristus užil, měl-li se přesně a zcela správně vyjádřit, jak se též vskutku přesně vyjádřil. Obětním darem byla totiž lidská jeho přirozenost. Ale lidská přirozenost vzniká podstatným spojením duše s tělem. Duše jako princip essentialně jednoduchý je neproměnitelná a ze své povahy nezničitelná, kdežto tělo jako princip hmotný není neproměnitelné, ale naopak je právě proměnitelné ze své vlastní povahy. To platí zvláště o těle duši neoživeném, o těle mrtvém, odděleném od duše. Podobně je tomu i s krví. Pokud je duše spojena s tělem, tvoří s ním podstatnou jednotu. Tuto jednotu lze toliko rozrušit, ale nikdy přeměnit v jinou. Přeměně brání složka essentialně jednoduchá. Měl-li se proto stát obětní dar — lidská přirozenost Kristova — pravou obětí, bylo nutno tento dar ke cti Boží zničit, aby přestala existovat jeho podstatná jednota. Tato jednota přestává smrtí, která rozrušuje podstatnou jednotu duše a těla. Kristus měl zemřít jako oběť na kříži, ale chtěl-li obnovovat tuto oběť a skrze ni být přítomen v Eucharistii, pak nezbyvalo než se podrobit tomuto platnému řádu. A to Kristus učinil, a proto též použil takových konsekrčních slov, že vyjadřují jeho fyzickou smrt. Jeho oběť na Zelený čtvrtek byla tedy jím samotným zahájená obnova oběti kříže. Přítomnost jeho v Eucharistii je důsledkem a ovocem této oběti.

Totéž se děje při mši svaté. Mocí slov konsekrčních, která takto nabývají plného významu, je z podstaty chleba vytvářeno a reprodukováno mrtvé tělo Kristovo, ale mocí přirozené souvislosti je opět oživeno duší a tak se stává toto reprodukované tělo tělem živým. Protože pak jak tělo, tak krev Kristova je hypostaticky spojena se Slovem, je přítomno i božství Slova a Slovo samo.

Přeměnu, která se uskutečňuje konsekrací, lze stručně vyjádřit takto: podstata chleba, z níž se vychází, se stává skutečnou přeměnou podstatou těla Kristova, které je znovu takto vytvářeno, reprodukováno, znásobováno. Když takto podstata chleba byla přetvořena, přestává teprve nyní existovat, ne zničením ani jakousi annihilací nebo zmizením či destrukcí, nýbrž skutečným přetvořením. Vytvořená podstata těla Kristova je pak důsledkově přičleněna do podstaty těla Kristova skrze duši, takže je zde numericky jedno a totéž tělo Kristovo v nebi i v Eucharistii. Od sebe se liší tím, že v nebi je způ-

sobem sobě přirozeným a je oslavené, kdežto v Eucharistii je způsobem podstatným, ne sobě přirozeným, vznikově jiným. Přitom není třeba podotýkat, že tím nijak nepřibývá na podstatě Kristova těla! Podstata i hmotná nemůže jako podstata přirůstat, protože není kvantitativní. Ale též z toho plyne, že se nejedná u Krista v Eucharistii o replikaci v přesném smyslu, protože tělo jeho v Eucharistii bylo vytvořeno z podstaty chleba. Replikace v přesném smyslu předpokládá, že totéž tělo je přítomno na více místech tak, že zůstává vznikově totožné. A to u Eucharistie není. Pro snadné pochopení vezměme si analogický příklad. Vezměme si číslo jedna jako základ a toto číslo n á s o b m e, reprodukuje třeba sebevětší řadou reprodukováného základu a vždycky výsledkem bude tentýž, totiž jedna.

Pojímáme-li transsubstanciaci, jak stručně byla vysvětlena, porozumíme dobře, proč mohl napsat sv.

Pavel: »Kdykoli jíte chléb tento a pijete kalich, smrt Páně zvěstujete.« (1 Kor 11, 26.) Výraz »jísti chléb a pítí kalich« znamená podle způsobu našeho vyjadřování »sloužití mši sv.«. Mše sv. takto skutečně zvěstuje pravou smrt Páně, protože při ní je mocí konsekrace vytvářeno mrtvé tělo Kristovo a vytvářena vylitá jeho krev — tím je přirozenost Kristova aequivalentně rozrušena ve stavu smrti — ale zvěstuje též, a to mocí přirozené souvislosti, vi naturalis connexionis et concomitantiae vzkříšení Páně. Také takto je jasno, že mše sv. je o b n o v o u oběti kalvarské a pravou obětí.

K těmto výsledkům nikdy nemůže dospět ten výklad, který redukuje přepodstatnění na výměnu podstat, a nemůže proto též objasnit aspoň uspokojivě, proč je mše sv. obětí a obnovou oběti kalvarské.

ThDr Fr. Panuška

K NOVÉMU ARCHEOLOGICKÉMU PRŮZKUMU NA HISTORICKÉ PŮDĚ STARÉHO MĚSTA - VELEHRADU

Středisko někdejší Velké Moravy Rostislavovy a Svatoplukovy a s ním i sídlo metropole Metodějovy bylo hledáno na různých místech Moravy a Slovenska i za jejich hranicemi. Toto hledání bylo ztíženo nedostatkem spolehlivých dějinných pramenů a jejich nejjasností. Teprve v pozdní Kronice t. zv. Dalimila (1308—1314) je naznačeno sídlo metropole Metodějovy, když jej kronikář nazývá arcibiskupem velehradským.

Samo jméno Velehrad (Veligrad) je nejprve doloženo v listině olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka (1131). Veligrad — totožný s nynějším Starým Městem — se tam uvádí jako příslušenství kostela spytihněvského. Tento Veligrad (Staré Město) měl koncem 12. století farní kostel a byl počátkem 13. století trhovou osadou. Když pak na počátku 14. století se původní osada velehradská začala nazývat Starým Městem — na rozdíl od nově založeného Uherského Hradiště, úředně nazvaného »Nový Velehrad« — přešlo jméno Velehradu na blízký klášter cisterciácký (založený markrabětem Jindřichem Ladislavem v letech 1190—1198). Tam klade novověká kronika Pulkavova z roku 1374 někdejší moravskou metropoli. Na základě této tradice požádal olomoucký biskup Jan IX. ze Středy, oddaný ctitel slovanských apoštolů, o udělení práva pontifikálii pro velehradské opaty, kteréžto žádosti papež Urban VI. také vyhověl 4. dubna 1379. Tím se dostalo velehradským opatům první hodnosti mezi zemskými preláty — hned po olomouckém biskupovi a metropolitní kapitule olomoucké. Ohlas této velehradské tradice nacházíme i v Paprockého »Zrcadle markrab. moravského«, kde se praví, že na místě cisterciáckého kláštera na Velehradě stával dříve kostel, zřízený sv. Cyrilem a Metodějem. — Od doby Václava Hájka z Libočan vznikla řada různých názorů o místě, kde byl velkomoravský Velehrad.

Podrobnější přehled názorů na cyrilometodějský Velehrad uvádí v úvodní stati svých »Dějiny cisterciáckého kláštera na Velehradě« Dr. Rud. Hurt (I. Olomouc 1934), takže netřeba je zde uvádět. Tolik je však jisto, že z historických pramenů nelze otázku vyřešit. Jediné odborné systematické průzkumy archeologické budou snad moci časem odhalit skutečnost a minulost. Bohužel tato práce byla v minulosti odkázána ponejvíce na obětavost a lásku několika málo nadšených jednotlivců, kteří se stali průkopníky nových cest k poznání cyrilometodějského Velehradu a nedali se odstrašit ani obtížemi svého bádání, ani jeho podceňováním, ani malým zájmem širší veřejnosti. Jejich zásluhou rostlo z nepatrných začátků velehradského muzea a staroměstské, objevovaly se v našem tisku radostné referáty, které také archeologicky potvrdzovaly slavnou tradici cyrilometodějského

Velehradu. Když byl roku 1923 objeven pravěký val a vykopáno staroslovanské pohřebiště, jemuž se bohatstvím památek nevyrovnalo žádné jiné v Čechách a na Moravě, dostalo se tichým průkopníkům archeologického průzkumu velehradského nejkrásnější satisfakce: došlo péčí Státního archeologického ústavu v Praze a jeho brněnského odbočky k systematickému probádání památného terénu St. Města-Velehradu. Výsledkem jeho byly vzácné objevy nejstarších kostelů a hřbitovů ve St. Městě »Na valách« a »Na špitálkách«. A o loňských prázdninách přibyl k tomu nový průzkum Dr. V. Hrubého u Velehradu-Modré.

Byl-li jeden z nejzasloužilejších průkopníků archeologického bádání velehradského p. ředitel Antonín Zelnitius tak šťasten, že se dočkal na svém dlouholetém archeologickém působišti staroměstském ověření svých životních snah a své nezlomné víry v pravdivost cyrilometodějské tradice velehradské, nebylo toho štěstí dopráno jeho spolupracovníku, zemřelému prof. Dr. Janu Nevěřilovi z Olomouce. K svému historickému studiu, jež ho vedlo až na dějinně památná místa vykopávek v Aboba-Pliska v Bulharsku, připojoval Dr. Nevěřil záhy také pátrání archeologické, zvláště na Velehradě samém. Tak v červnu roku 1911, když tam byla kladena nová dlažba v klášterní chodbě, byly znovu podrobně prozkoumány mohutné základní zdi, nalezené roku 1903 pod klášterní chodbou. Bylo zjištěno, že tyto základní zdi patří ke stavbě z doby předcisterciácké. Byl tam tehdy nalezen zazděný pískovcový sloup s jednoduchou hlavicí, beze vsí ornamentiky, pocházející také ze starší doby předcisterciácké, a byl tu asi druhotné použít.

Ještě významnější výsledky mělo kopání zemřelého Dr. Nevěřila, provedené v prosinci m. r. na pahorku mezi okresní silnicí na Velehrad a její odbočkou k Modré. Tam našel Dr. Nevěřil v hloubce 4 dm zbytky základů prastarého menšího kostela s pravoúhlou lodí 8,89 m dlouhou a 6,80 m širokou, k níž se východně pojil rovněž pravoúhlý presbytář 4,40 m dlouhý a 4 m široký. Kostel byl orientován přesně od západu na východ. Základní zdi byly však již dříve vybrány. Materiálu z nich bylo použito, když po požáru 1681 byl velehradský chrám znovu budován. Zbytky pak rozebrali majitelé těch polí z Modré ke stavbě svých hospodářských budov. Jak ze způsobu zdíva, tak z podoby půdorysu soudil tehdy Dr. Nevěřil, že objevený kostelík sahá svým původem do doby prvních počátků křesťanství na Moravě. Bezděnně měl při tom na mysli zprávu o kostele sv. Jana, o němž je řeč v listině Přemysla Otakara II. z roku 1228. Markrabě Vladislav Jindřich koupil totiž v roce 1202 od benediktinů (premonstrátů) v Litomyšli statek (dvorec), hraničící s klášte-

rem velehradským, v němž byl kostel sv. Jana, ale už tehdy prázdný a opuštěný. Dr. Nevěřil měl za velmi pravděpodobné, že jím objevený kostel je právě onen kostel, zmíněný v listině z roku 1228. Soudil tak i z obrázku, dotud nepovšimnutého, na zachované velehradské rytině P. Kristiána Hirschmentzela. Dole na levé straně nese rytina obraz zcela nepatrné kaple, která svým zevnějškem se hlásí mezi ony starorománské kostely z prvních dob našeho křesťanství, jako byl kostel sv. Kateřiny na Tetině v Čechách. (Srov. »Našinec«, Olomouc, roč. 47, č. 295 z 28. prosince 1911.)

Když systematické vykopávky, vedené brněnským odborem Státního archeologického ústavu pražského, překvapily svými objevy ve Starém Městě »Na valách« a »Na špitálkách« širokou veřejnost, podnikl v létě roku 1953 Dr. V. Hrubý z Moravského muzea v Brně nový výzkum Dr. Nevěřilem objevených základů starobylého kostelíka u Modré. V závěrečné komisi, konané na tomto místě 5. října 1953 za účasti odborníků archeologických i historických a místních zástupců musejních, podal nejprve Dr. Hrubý stručnou historii svého výzkumu, připomněl, že jeho předchůdcem byl už roku 1911 Dr. Nevěřil. Zdůraznil pak, že jeho vlastní výzkum plně ověřil správnost nálezu zprávy, kterou svého času publikoval Dr. Nevěřil. (Viz »Našinec«, 28. prosince 1911.) A že jsou jmenovitě cenné Nevěřilovy plány, zakreslené v době, kdy byly základy stavby ještě v mnohem lepším stavu, než je tomu dnes. Datováním této svatyně se chce vedoucí výzkumu zabývat jen jako archeolog. Přitom se opírá hlavně o inventář hrobů, zjištěných kolem kostela, a to hlavně o stříbrné šperky, t. zv. orientálního charakteru, jež klade podle pozorování na pohřebišti staroměstském do první poloviny 10. století. Poněvadž některé z těchto hrobů obsahovaly zlomky použité malty, nelze vyloučit, že kostel stál již ve století devátém. Nález mince ze 17. století vede Dr. Hrubého k mínění, že v té době byla snad stavba rozbírána. Podle jeho názoru pozorování systematického výzkumu nasvědčují předpokladu některých dřívějších badatelů (na př. samotného Dr. Nevěřila), kteří kostelík na Modré ztotožňovali s kaplí sv. Jana, zpusťlou již roku 1198.

Poté si účastníci komise prohlédli zkoumanou plochu o rozloze asi tři arů, na níž byl odkryt negativ základů obvodových zdí kostelíka. Měl obdélníkovou apsidu, před níž je do obdélníkové lodi předsunuta zeď ve tvaru písmene T. Uvnitř lodi jsou patrné základy čtyř zděných sloupů a otvory po četných kulech, z nichž některé snad mohly souviset s budováním stavby (lešení). Na umístění vchodu se dá usuzovat snad jen z mezery mezi hroby, které leží podél západní stěny lodi.

Přítomný prof. Dr. Cibulka z Prahy upozornil, že podpěry mají mnohem hlubší základ než kostelní zdi, a přítomní se shodovali v mínění, že tedy mohly vzniknout druhotně, případně při přestavbě svatyně, již nelze vyloučit. Na severní vnější straně lodi leží maltová kra, kterou vedoucí výzkumu pokládal za část zřícené zdi. Na jižní straně běží přibližně kolem kostelní zdi na vnější straně kamenná zídka, která je relativně mladší než hroby, neboť jeden z nich překrývá. Snad to byla terasa, zpevňující svah, na němž kostel leží. U severního rohu apsidy je pás kamenů, patrně skládka materiálu, ponechaného zde při recentním vybírání zdiva.

Po prohlídce nálezíště se komise odebrala do osady Velehrad-Modrá, aby prohlédla zbytky stavebního materiálu, též zručené údajně občany z místa, kde byla svatyně objevena. V hostinci na Modré se uchovaly v hospodářských staveních sloupy, na dvoře pak křtitelnice, pocházející podle zpráv pamětníků z kaple zkoumané roku 1911 Dr. Nevěřilem. V domě č. 54 je údajně z kostelního zdiva zbudován sklep, bylo tu použito dvojích kamenných ostění z dveří a volně zde stojí dva sloupy. Tyto sloupy se sem dostaly podle výpovědi svědkyně asi před 80 lety, kdy se již

součástí kostelní architektury (s návrší nad Modrou) přemísťovaly v dědině uložené z jednoho stavení do druhého.

Závěrem učinila pak komise důležité rozhodnutí, aby mohl být výsledek výzkumu plně vědecky zhodnocen. Okolní pozemky bude nutno vzít pod ochranu a také všechny stavební části, pocházející prý ze zkoumané svatyně, třeba sepsat, oфотографovat a analyzovat jejich materiál.

Tak vrhne nový výzkum zase paprsek světla na tradiční Velehrad.

Spectator

Redakce D. P. předložila výše otištěný článek našemu nejlepšímu odborníkovi prof. Dr. Josefu Cibulkovi, který svůj posudek doprovodil následující studií:

K předloženému mi článku dovoluji si podotknout, že prof. Dr. J. Nevěřil roku 1911 sice zjistil půdorys zašlého kostela v Modré, ale poněvadž nevěnoval pozornost přilehlým a tudíž pozdějším hrobům a jejich obsahu, nemohl spolehlivě určit stáří kostela. Srovnání s kostelem sv. Kateřiny na Tetině, které učinil v domněni, že tam je kostel z doby sv. Ludmily, nic nedokazuje, poněvadž kostel ten podle dnešního stavu je stavbou anebo přestavbou z doby pokročile románské. Pro pochybné stáří kostela nalezeného v Modré nevěnoval jsem mu dříve pozornost. Teprve roku 1953 Dr. V. Hrubý průzkumem hrobů, podmiňených stavbou kostela, usoudil podle nalezených předmětů, že jsou nejdříve ze začátku 10. století. Tím bylo možno kostel považovat za dílo doby předcházející a zhodnotit jeho původ a význam. Kostel se lišil od obou kostelů z 9. století, objevených roku 1949 ve Starém Městě u Uherského Hradiště, tím, že měl značně dlouhé kněžiště pravoúhlé, těsně před ním příčnou stěnu s průchody u bočních stěn kostelních lodí, která ušla pozornosti prof. Nevěřila, a v lodi základy čtyř podpěr. Když raný vznik kostela byl nepochybný, mohl jsem na základě půdorysu určit jej jako dílo iroskotské. Kostely takového druhu jsou zachovány v Irsku, Skotsku, na Shetlandských ostrovech, v Anglii, ale také porůznu na pevnině, kam přicházeli iroskotští mnichové, jimž putování po světě za účelem hlásání evangelia bylo vášní a zároveň součástí řeholní askese. Podle kněžiště a čtyř podpěr v lodi jeví se kostel v Modré nejbližším příbuzným kostela iroskotského kláštera v Brétigny u Soissons ve Francii z první poloviny 8. století. Předkněžištní stěna, pokud vím, nebyla dosud nikde zjištěna, ale souvisí s těsným uzavřením kněžiště, obvyklým místo triumfálního oblouku u iroskotských kostelů. Její přesný popis a věcné odůvodnění nalezl jsem v jednom z pozdějších Životů sv. Brigity, patronky irské (453–523), v jejímž klášterním kostele sloužila tomu, aby vchodem na epistolní straně do kněžiště vcházel kněz a muži, na druhé straně pak zasvěcené panny a ženy k sv. přijímání. Vše to, i následující, podrobněji rozvíjím ve větší práci, věnované dosud zjištěným kostelům moravským z 9. stol.

Výskyt kostela rázu iroskotského z prvních dob křesťanství na Moravě není ničím zvláštním. Přes působení sv. Bonifáce a jeho snažení o sjednocení bavorského církevního života s řády římskými zůstal po celé 8. století v Bavorsku působivým vliv irského křesťanství a jeho zvláštních způsobů. Iroskotského původu byli bavorští biskupové, jako Virgil v Salcburku anebo Sidonius v Pasově, oba v druhé polovině 9. století. Původně iroskotskými kláštery podle řehole sv. Kolumbána byly bavorské kláštery, jako Altach anebo Kremsmünster, založený roku 777 m. j. k tomu, aby šířil křesťanství mezi Slovy, uselými při řece Enži v Horních Rakousích. Pro moravské dějiny dalekosáhlého významu je rok 791, kdy po zdoání avarských opevnění na severním břehu Dunaje Morava dosáhla s Bavorskem společné hranice, která v těsném sousedství dnešní Štokeravy začínala a odtud probíhala severozápadně k Dyji a poměznímu hvozdu českému. Když pak kolem roku 800 začala kolonisace bavorského území, dobytého na Avarech, dostalo se statků na hranicích moravských

m. j. klášteru altašského a kremsmünsterského, které byly kláštery zprvu vévodskými, za franské vlády pak královskými, takže nepodléhaly biskupu pasovskému, jehož diecése na severním břehu Dunaje také dosáhla hranic moravských. Za těchto poměrů bylo by přímo nevysvětlitelné, že by misijní působivost biskupů pasovských, ale zvláště putovní horlivost mnichů iroskotských, nebyla zasáhla na Moravu a tam dosáhla podpory knížecí, v té době nutné ke stavbě kostela.

Pro datování kostela v Modré je důležité si uvědomit, že za franské vlády v Bavorsku od roku 788 začaly mizeti iroskotské způsoby a zašly v první polovině 9. století. Kláštery buď přijaly řeholi benediktinskou, anebo jim byla franskými králi uložena. První polovina 9. století je nejpozdějším obdobím, kdy vlivem ze sousedních Bavor mohl na Moravě vzniknout kostel tak ryziho rázu iroskotského, jakých není na pevnině leč v 8. století. Podle poměrů moravských dlužno také kostel klásti do doby před příchodem misie cyrilometodějské, neboť po roce 864 nemohli nutné podpory knížecí ke stavbě kostela získati iroskotští misionáři, kteří snad, a už jen ojedíněle, na Moravu zavítali, neboť na Moravě působili soluňští bratři. S působením Vichingovým na

Moravě nelze kostel slučovat, neboť v té době se iroskotské tradice vůbec, a zvláště výtvarné, v Bavorsku už úplně vyžily, a Viching sám, nejša iroskotského zaměření, nemohl být jejich šířitelem.

Podle toho nutno vznik kostela v Modré klásti do první poloviny 9. století, rozhodně však před příchod sv. Cyrila a Metoděje roku 864. Dohadově bych přičítal vznik kostela v Modré nejspíše působení kláštera kremsmünsterského, který od založení roku 777 křesťanství šířil mezi Slovy, dále pak z bavorských klášterů byl Moravě nejbližší, na jejich hranicích měl statky a konečně vynikal uměleckou tvořivostí iroskotského rázu, jak ukazuje známý kalich kremsmünsterský z let 777—788. Malý poměrně počet okolních hrobů ukazuje, že kostel v Modré nebyl vysloveně pohřebištní. Podle předkněžistní příčky a jejího určení není vyloučeno, že kostel sloužil nějaké ženské komunitě, avšak vůkol převažují hroby mužské, a to větších postav. Zbytky stavebního materiálu, o nichž se článek zmiňuje, vyžadují přesnějšího prozkoumání stran stáří a původu, ale různé články, jako sloupy a j. v., většinou nezdají se být dílem IX. století a nemusí vesměs pocházet právě z kostela v Modré, nýbrž také z Velehradu.

ThDr Josef Cibulka

PASTORAČNÍ PŘIPOMÍNKY PRO MĚSÍC ČERVEN 1954

Projíždíme-li dnes kraji naší vlasti nebo procházíme-li se ulicemi našich měst, zříme často u toho neb onoho chrámu lešení, obsazené pracujícími při opravě kostela. Nebo jsme i příjemně překvapeni novým vzhledem toho neb onoho kostela. Je to důsledek nových poměrů v naší lidové demokratické vlasti, kde stát na opravu kostelů vydal ze státních prostředků za poslední 4 roky přes 60,000,000 Kčs nové měny. Bylo by jen záhodno, aby i vnitřní vzhled našich chrámů byl opravdu vkusný a pěkný, ale nejen to, aby také po stránce umělecké odpovídal stavbě a po stránce liturgické se řídil jednotlivými svátky církevního roku.

V květnu a červnu jsou to 3 svátky Páně, o kterých je třeba věnovat pozornost i vnitřnímu vzhledu našich chrámů.

Je to především svátek Nanebevstoupení Páně se svým krásným symbolickým obřadem, zhasínáním paškálu po evangeliu mše sv. hlavní, a bylo by záhodno, aby tento obřad nebyl tak odbyván jako u nás ve většině chrámů. Je velmi krásné, jestliže kněz po přečtení evangelia (neklad'te kázání na počátek nebo konec mše sv., nýbrž je vložte jako homílii po prvním evangeliu) sám, nikoliv kostelník, paškál zhasil a pak lidu význam obřadu vysvětlil. Dbejte dále o to, aby paškál nezůstal po této mši sv. na oltáři, nýbrž byl odklizen. Eucharistický svátek červnový pak nám připomíná, že naše chrámy jsou v pravém slova smyslu domy Božími, protože v nich má svůj stánek Syn Boží, aby splnil své slovo, že bude s námi do skonání světa. Právě vzhledem k této přítomnosti Boží věnovala Církev vždy tolik péče vzhledu svých svatyní. Právě proto katolické chrámy jsou vždy stánkem umění, nejen jako stavby, ale i vnitřním zařízením, a že každý předmět má nebo má mít uměleckou cenu, protože má k návštěvníkům o něčem hovořit, něco připomínat nebo symbolizovat.

Církev zde vychází ze zásady, že člověk z duše i těla složený musí svůj vztah k Bohu upravit nejen vnitřně, ale i zevně, a to zevní bohoslužbou jednotlivce i kolektivu. Aby se zabránilo výstřelkům, byla bohoslužba na základě zjevení od Pána upravena a harmonicky a systematicky vytvářena. Tato úprava se týká i předmětů bohoslužebných, které určila i s jejich tvarem a vlastnostmi na základě symboliky i estetiky, podle praktické i umělecké stránky.

Malou poznámku, týkající se umění náboženského a církevního. Náboženské umění se staví do služby zjevení a tvoří z jeho obsahu. Církevní umění pak je umění, které slouží kultu, zdobí chrám, oltáře,

tvoří předměty. Jako náboženská lyrika, i když je sebezbožnější a plná theologických myšlenek, není mešní písní. Jako náboženská hudba není církevní hudbou, tak ani náboženské umění není církevním uměním. Toto musí být především objektivní. Ne to, co jedinec myslí, co cítí a po čem touží, ale to, co činí kolektiv, je rozhodující, co vyžaduje bohoslužba, její duch a obsah, to rozhoduje. Nebylo by správné, kdyby kterýkoliv umělec chtěl svou subjektivitu, která může být zbožná a duchaplná, uplatnit v díle, které má sloužit všeobecné společné bohoslužbě a má poučit a povznést lid.

Všimněme si nyní příbytku našeho Spasitele pod způsobou chleba, svatostánku, a pak jeho trůnu při výstavu.

Svatostánek, ať již se nalézá na hlavním oltáři nebo na vedlejším, má být tak veliký, aby se tam vešla 2 ciboria a Custodia, není však určen za tresor pro monstranci nebo jiné posvátné nádoby. Jeho rozměry se řídí velikostí ciboria, asi mezi 40—60 cm. Vnitřek je pozlacen nebo vyložen hedvábím, na podlaze je rozprostřeno corporale. Nebudeme hovořit o materiálu, z něhož svatostánek má být zhotoven, jen bychom chtěli připomenout, že musí být pevně uzavřen a zabezpečen tak, aby bylo znemožněno vloupání a sacrilegium. O tvaru svatostánku není žádného závazného předpisu církevního.

Předpis z r. 1929 žádá výslovně, že přítomnost Nejsv. svátosti musí být naznačena nápadným a jednoznačným znamením, a tímto znamením není, jak se většinou soudí, věčná lampa, nýbrž Conopaeum, rouška kolem svatostánku. Věčné světlo totiž je posílitvím znamením přítomnosti Eucharistie, kdežto s jistotou jen Conopaeum každému, i cizímu návštěvníku chrámu ukazuje, že ve svatostánku jím zahaleném je sídlo Eucharistie. Conopaeum má zahalit celý svatostánek, většinou jsou však tyto stavby tak, že zahalení se všech stran není možné. V tomto případě stačí zahalit přední stranu svatostánku. Materiál má být pokud možno drahocenný — hedvábí, vyšívaný materiál, měkký, aby pěkně spadal, ale možno použít i laciného, vlny, bavlny nebo sukna. Barva se řídí podle barvy roucha, může být jen bílá, nikdy však nesmí být černá. Rouška uvnitř svatostánku, kterou ordinář podle předpisu má právo povolovat, nikdy Conopaeum nenahradí. Myslím, že chrámy ve kterých se Conopaea v Praze používá, se dají lehce spočítat. A přece jeho zavedení není ani těžké, ani tak drahé — a účinek je působivý.

Před svatostánkem nesmí stát mimo mešní tabulky žádný jiný předmět, ani oltářní kříž, ani květiny či

obraz, ani kdyby šlo o obraz svátce, jehož svátek se zrovna slaví, nebo o jeho ostatky. Již od r. 1898 je zakázáno místo Conopaea dvířka svatostánku vyzdobit symboly Eucharistie, jména Ježíš nebo snad obrazem P. Marie či čímkoliv jiným, ať již rytinou, malbou nebo výšivkou.

Pro výstav Nejsvětější svátosti oltární jak v den Božího těla, tak pro čtyřicetihodinovou pobožnost chtěl bych všem dp. duchovním správcům připomenout i dnes platnou Instructio z r. 1705, která praví, že »na výstavním oltáři má být na vyvýšeném místě vztyčen stánek nebo trůn s baldachýnem v bílé barvě. Kolem monstrance, postavené na corporale, je věnec paprsků. Před monstrancí nesmí být žádná výzdoba, ani květinová, aby nebránila volnému pohledu na Nejsvětější«. O tvaru není v instrukci ničeho, a není to tak těžké, tento trůn či stánek, který ne-

musí na oltáři být stále, instalovat. Ovšem při osvětlení je třeba hodně vkusu, a hlavně nesmíme zapomenout, že není dovoleno přehánět i osvětlení Nejsvětějšího, hlavně umělá světla za svatostánkem nebo trůnem.

I ve svátek Božského Srdce Páně doporučujeme spokojit se při pobožnosti s Litaniami, zásvětnou modlitbou v rituálu a několika Otčenáši, což působí daleko lépe než různé, někdy příliš dlouhé a subjektivní pobožnosti — nikdy nikdo nepochoybil a neuškodil, jestliže se řídil přesně podle předpisů.

Při osvětlování sochy Božského Srdce Páně dbejme o to, aby bylo diskretní, nezapomeňme, že obraz či socha nesmí být ani na stěně svatostánku, ani na něm, nýbrž nanejvýše odděleně za svatostánkem na výstavbě nebo na stěně za svatostánkem.

Theophilus

NÁBOŽENSTVÍ A ŽIVOT

TRIUMF SVĚCENÍ

Největší a nejpůsobivější okamžik v životě kněze! Radost provázející ordinanda při posvátném aktu svěcení je výkupní cenou všech příštích kněžských starostí. A kolikrát si v okamžicích sklíčené beznaděje řekneš známými slovy spisovatele: »A kdyby bylo třeba znovu jít - já šel bych zas...« tolikrát ti musí vyvstat v mysli okamžik svěcení. Velký, úchvatný, triumfální!

Tím, že jsi ležel na dlažbě chrámové v pokoře nehodný a ponížенý, tím jsi se vlastně zvedal výš a blíž k svému cíli...

Tím, že jsi vzal na sebe jho Kristova kříže, převzal jsi do svého kněžství i onu životodárnou sílu kříže, který nese ty, kteří jej nesou...

Tím, že jsi se zřekl možností, které lidská přirozenost vnáší do života ostatních lidí, jsi dostal náhradu v nadpřirozeném bohatství svobody a volnosti...

Tím, že přijímáš život, který nebude bez obtíží, ti Všemohoucí nabízí svou plnou lásku. Je třeba přijmout ji plným objetím, ne pouze posvěcenými dlaněmi. Chceme-li úplně dojít k Ukřižovanému a spočinout v Jeho náručí, v láskyplném objetí, musíme se nutně dotknout i trůnu na Jeho hlavě.

Takové perspektivy musí mít před sebou a v sobě každý kandidát ordinace, a tyto perspektivy dosáhnout a k nim vytrvale kráčet musí každý kněz! Triumf svěcení je proto jediný v půvabu uchvacující a ve významu nejzákladnější, protože jím má kněz vytvářet triumfy další a jiné. Jediný, ale dostačující k tomu, abys vlastní vůli a pevným odhodláním si získával další vavříny své kněžské práce, které tě v posmrtné září věčného kněžství ozdobí a doprovodí před tvář věčného Velekněze.

Každé dosažení triumfu předpokládá odhodlanost a vytrvalost. Bez nich by byly ústupem naše kroky

JESUS, ZELATOR ANIMARUM

Jedna z nejkrásnějších invokací v litanii o Nejsvětějším jménu Ježíš jest prosba: »Jesu, zelator animarum - miserere nobis!«

Pán Ježíš, jeho Božské Srdce, hlubina všech ctností, pramen života a svatosti, z jehož plnosti jsme my všichni obdrželi a jež je bohaté ke všem, kteří je vzývají, jest vzor každého z nás, kteří chceme býti dobrými kněžími. Jemu v první řadě přísluší přivlastek »Horlitel pro duše«.

Dvě podstatné pastýřské ctnosti jsou hlavní ozdobou a nezbytnou vlastností srdce každého dobrého kněze: horlivost a obezřetnost. První pobádá k neúnavné práci na vinici Páně, druhá zdržuje od fanatismu a jansenistické upjatosti a přísnosti!

Pastýřská horlivost pudí nás, abychom pro čest Boží a blaho duší všecko obětovali a konali. Zcela vystihuje její podstatu slovo svatého apoštola Pavla: »Caritas Christi urget nos.« 2 Kor. 5, 14. Urget, pudí, nutí nás jako Krista obětovati všecko: všecko pro slávu Boží a za spásu duší!

Před několika týdny horlivý sedmdesátiletý kmet po nedělních bohoslužbách unavený jde do odlehlé dědiny zaopatřovat. Na cestě potká smrt jako přítelkyni Boží, která odvádí jeho horlivou kněžskou duši k Bohu, k jehož větší cti a slávě vždy pracoval pro blaho duší mu svěřených! Umírá v objetí Pána svého, kterému věrně sloužil zde na zemi!

Jest dvojí horlivost! Horlivost sobecká, marnivá, ctižádostivá a horlivost nezištná, řízená láskou Boží a láskou k duším!

Byli vždy za Starého Zákona i za Nového Zákona kněží, kterým platí slova Písma svatého, že pásli sebe a ne ovečky své! Kteří se snaží získat veliký počet penitentů a nebo posluchačů svých esteticky vyzdobených kázání z veliké horlivosti o vlastní čest a slávu a zisk! Mercenarii sunt, jak je nazývá sám Dobrý Pastýř u svatého Jana 10, 12. Fures gloriae Dei et inimici animarum!

Znal jsem před válkou důstojného pana kaplana. Kázával vybranými slovy, působil svým zjevem. Kostel měl plný zvídavých posluchačů. Měl však z důvodů pastoračních opustit místo svého působení a odebrat se na místo mu určené. Vzal telefon a telefonoval panu kancléři, jestliže bude muset, že odpadne od kněžství! Pan kancléř, když tato slova uslyšel, položil sluchátko na vidlice, neboť věděl, na čem jest. Viděl odhalenou duši kněze horlitele své vlastní cti v nejhrubší osklivosti!

Neklamné známky pravé horlivosti jsou vřídlost a pokora. Vřídlost ke každému i sebevětšímu hříšníkovu i k sebehříšnější duši. S duchem nezištným a obětavým pracuje horlivý kněz na vinici Páně. »Non turpi lucri gratia« (Petr. 5, 2). Pracovat obětavě jako jeden z mých spolubratrů, který zemřel loňského roku v požehnaném věku osmdesáti let. Chtěl zemřít ve zpovědnici! Pán Bůh jeho přání nevyslyšel. Ale pracoval, až ho poslední těžká choroba odnesla na smrtelné lože.

Z lásky k Bohu, z lásky k duším vytrvale a trpělivě pracovat! To jest pravá apoštolská pastýřská horlivost!

Tak pracujme na vinici Páně, abychom i my mohli říci: »Ego autem non quero gloriam meam.« (Joan 8, 50.) »Que placita sunt ei (Patri) facio semper.« (Joan 8, 29.) Pak bude i nám možno říci, až se budeme loučit v hodině smrti se svou farností, se všemi těmi dušemi, kterým jsme byli horlivými pastýři: »Sicut dilexit me Pater et ego dilexi vos...« A zajisté budou i všechny ty duše naší pastorace na nás vzpomínat s láskou a pietou a u našeho hrobu se budou vděčně stavět na hřbitově a zbožným srdcem se po každé pomodlí za svého horlivého otce, kněze: »Odpočinutí věčné dejž mu, ó Pane, a světlo věčné ať mu svítí. Ať odpočívá v pokoji.«

P. Karel Sahan

kupředu. Necht' je síla láska a necht' je to velká láska! Kněžská a Kristova! Nejsme na to, aby nás milovali, nýbrž abychom milovali my, a to znamená, že své triumfy, své radosti a své štěstí budeme vkládat do triumfů, radosti a štěstí jiných. Do života lidí a v životě s lidmi, aby opravdové lidské štěstí a radost se i našim přičiněním staly triumfem epochy, ve které žijeme.

P. Emil Korba

CARITAS CHRISTI URGET NOS

Ve Sladkovského síni Represenlačního domu pražského sešli se dne 28. dubna t. r. delegáti všech diecézí českých, aby přehlédlí dosavadní práci, vytyčili nové úkoly a zvolili nový ústřední výbor a předsednictvo České katolické Charity. Na slavnostně vyzdobeném podiu, jemuž vévodil znak ČKCH a nápis Caritas Christi urget nos, který je heslem všech charitních pracovníků, zasedlo předsednictvo konference v čele s předsedou ČKCH ministrem Dr. Josefem Plojhar, oběma místopředsedy: J. M. kapit. vikářem Antonínem Stehlíkem a poslancem NS Janem Niederlem. Státní úřad pro věci církevní zastupoval předseda Dr. Jaroslav Havelka a jeho náměstek Ing. Josef Plíhal.

Po zahájení hymnami pronesl hlavní referát ministr Dr. Jos. Plojhar. V krásné a nadšené řeči ukázal na povinnosti vyznavačů křesťanského učení: státi v dnešních dobách nekompromisně a jednoznačně na straně těch, kteří usilují o světový mir. Rozvinul před delegáty konference, z nichž převážnou většinu tvořili katoličtí kněží a ctihodné sestry, krásný obraz ušlechtilého zápolení o vytváření nového člověka a ukázal, v jakém souladu jsou tyto zásady křesťanské s praxí naší doby. Když potom řečník vzpomínal na smutné doby minula, kdy kapitalismus nedovedl a nemohl uspokojit sociální potřeby lidí, přečetl úryvek z pastýřského listu kardinála Dr. Karla Kašpara z roku 1933, v němž praví doslova: »Příšera bídy táhne světem dále, neušetrila ani naší milé vlasti a staví nás před otázkou, jsme-li ochotni postavit se proti bídě...« a dále praví arcibiskup ve svém pastýřském listě: »V bídném příbytečku, na ještě bídnějším lůžku leží nebohá žena s vysokou horečkou, kolem ní pět malých dětí, zimou se třesoucích, oděných v chudické cáry. O šatech a prádle nelze vůbec mluvit. Vedle dríme malé robátko. Všichni jsou již druhý den bez jídla... Neotrásaš tebou tento případ? A to je jeden z nesčetných jiných, jež jsou dnes obvyklým zjevem. Zajdi ve městech do odlehklých ulic, navštív tak zv. barákové kolonie, vyražené vagony, stohy slámy, stodoly, chlévy, jámy ve stráních a zhroutíš se, že tak mohou ještě dnes bydlet lidé... Je bída, hrozná bída! A tu volám, zapíráhám milé duchovenstvo a věřící lidi dobré vůle a prosím jménem všech ubožáků, hlavně dětí, které hladem a bídou zmráží: Smilujte se!«

Náš lidové demokratický stát odstranil bídu, hlad a nezaměstnanost a zajistil podmínky dobrého života pro všechny občany dobré vůle. Z toho my, charitní pracovníci, se upřímně radujeme zcela ve smyslu výroku sv. Augustina, který praví: »Nemáme si přát, aby byli bídní proto, abychom mohli konat skutky milosrdenství. Dáváš chléb hladovému — lépe by však bylo, kdyby nikdo nehladověl a ty nikomu nedával. Odíváš chudého; kéž by všichni byli oděni, a nebylo tohoto nedostatku. Toto všechno jsou povinnosti, když jich je třeba. Příčin se však, aby nebylo bídných. Přestanou skutky milosrdenství, ale nepřestane láska.« Tato slova sv. Augustina ukazují, že naším cílem má být takový společenský řád, jakým je řád náš, který řeší sociální otázky od základu, odstraňuje příčiny a kořeny lidské bídy a vytváří předpoklady lidsky důstojného života pro všechny lidi.

Ústřední ředitel ČKCH kanovník Jan Mára pro-

mluvit o náplni práce ČKCH, již možno rozdělit na tři hlavní složky: sociální činnost, péče o vydávání katolického tisku a chrámová služba. ČKCH provádí ve 114 charitních ústavech svou péči, a to: 8 pro vadné děti, 15 pro vadné dospělé, 42 zaopatřovací ústavy asylového typu, 35 domovů odpočinku, 11 ústavů pro přestarlé řeholníky a řeholnice a 3 lázeňské rekreační domy. Celková kapacita na počátku roku 1954 byla 9.230 lůžek, předpokládané náklady 73 milionů Kčs, z čehož více jak polovina bude uhrazena státní subvencí prostřednictvím SÚC.

Za Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva ČSR pozdravil zasedání J. M. Msgre Eduard Oliva, kapit. vikář a probošt z Litoměřic, za Slovenskou katol. Charitu kanovník Dr. Strehár a za naše pracující na dolech a hutích nositel vyznamenání za vynikající práci Josef Závěta, vrchní slévačský mistr Nových hutí Klementa Gottwalda z Ostravy.

Náměstek ústředního ředitele Dr. Jan Šeděnka, který zahájil po polední přestávce diskusi, ukázal, jak velká pomoc státu charitním ústavům zavazuje pracovníky ČKCH, aby těchto finančních prostředků využívali co nejhospodárněji k zlepšení kvality sociálních služeb, poskytovaných v charitních ústavech a k zpříjemnění života našich chovanců. — Prof. Josef Beneš učinil přehled o ediční činnosti ČKCH za poslední tři roky. — Děkan Václav Šebek ve svém velmi hodnotném diskusním příspěvku přednesl, co očekávají kněží od chrámové služby, nacež Dr. Provazník, vedoucí Chrámové služby, ukázal, jak hodlá ChS požadavky uspokojovat. Velmi krásné bylo líčení práce ctihodných sester, ať už to byla S. M. Dr. Němcová, vedoucí výroby hostií v Broumově, nebo S. M. Ludolfa Šimová, vedoucí ústavu v Kardašově Řečici, anebo S. M. Bernadetta Vychytilová, která živě podala nástin své práce při budování ústavu ve Šluknově. O mešním víně promluvil J. M. prelát F. Kutal z Kroměříže, o kulturní práci v ústavech hospodářský vedoucí ústavu z Moravské Třebové Bohuslav Roupec, za chovance pozdravil konferenci Josef Friedrich z domova odpočinku v Mariánských Lázních.

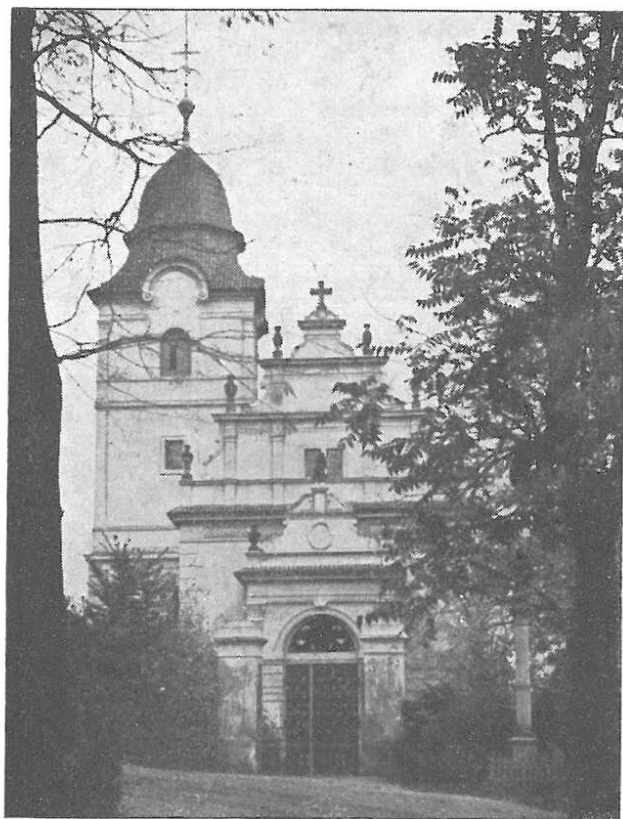
Konference zvolila nový ústřední výbor na návrh předsedy návrhové komise Dr. Bohumila Štefla. Za předsedu byl jednomyslně zvolen dosavadní předseda ČKCH Dr. Josef Plojhar, ministr zdravotnictví.

Členy ústředního výboru byli zvoleni:

P. Stehlík Ant., kapitulní vikář, Praha,
Niederle Jan, poslanec NS, Praha,
Prof. Beneš Josef, kanovník, šéfredaktor Duchovního pastýře, Praha,
Bergrová Vlasta, Praha,
Brodský Ferdinand, nám. gen. taj. ČSL, Praha,
P. Dočekal Jan, kancléř kapit. konsistoře, Praha,
Friedrich Josef, chovanec Domova odpočinku Charity, Mariánské Lázně,
MUDr. Hřebečka Jakub, okresní hygienik, Stodůlky u Prahy,
JUDr. Chromý Jaroslav, úředník ministerstva zdravotnictví, Praha,
Msgre ThDr. Hronek Josef, děkan CM bohoslovecké fakulty, Praha,
Kanovník Mára Jan, ústřední ředitel ČKCH, Praha,
P. Nálevka Petr, kaplan, Praha,

Francesco Cossa (1435–1477): SVATÝ PETR.

Průčelí klecanského kostela.

Kazatelna klecanského kostela.

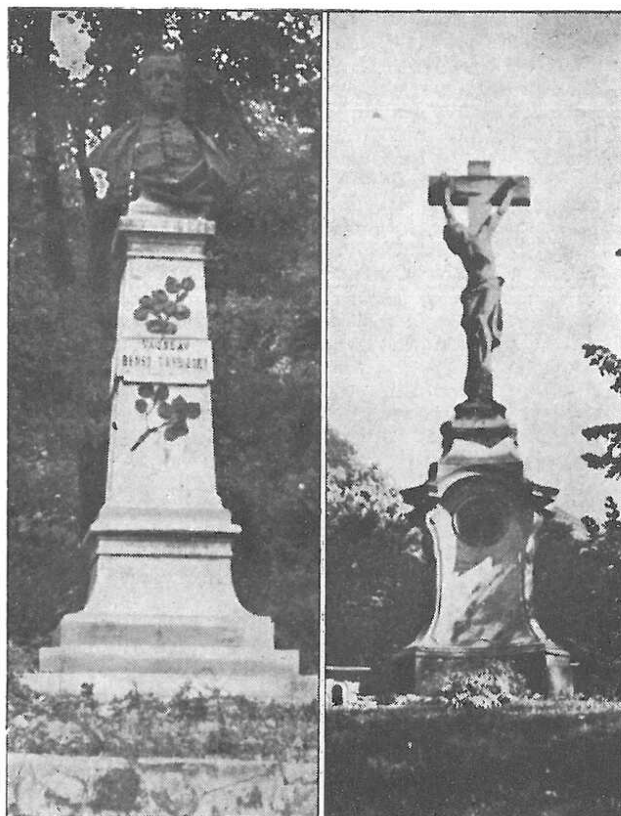

Rodný domek Václava Beneše Třebízského.

(Akad. malíř Bohuš Lonek.)

Kaplanka Václava Beneše Třebízského v Klecanech.

V Klecanech postavili Třebízskému dva pomníky.

Klecany, poslední kněžské působení Václava Beneše Třebízského. (Akad. malíř Bohuš Lonek.)

Němec Josef, finanční referent ONV, Praha,
JUDr Provazník Jiří, ved. Chrámové služby, Praha,
S. M. Stárková Libuše Anna, ošetřovatelka Léčeb-
ného domu Charita, Poděbrady,
P. Šebek Václav, děkan, Zbraslav nad Vlt.,
JUDr Šeděnka Jan, náměstek ústřed. ředitele ČKCH,
Praha,

ThDr Šmíd Josef, děkan, Nové Strašecí,
P. Glogar Josef, generální vikář, Olomouc,
S. M. Jakubcová Gabriela, provinciál. představená
Dcer Bož. lásky, Opava,
P. Kutal František, prelát a probošt, Kroměříž,
Sukupová Anděla, poslankyně NS, Uh. Hradiště,
Šalomon Antonín, horník, Ostrava, hrdina práce, no-
sitel vyznamenání Za zásluhy o výstavbu,
Valouchová Anna, členka JZD, Hradišín,
Závěta Josef, vrchní slévač. mistr NHKG, nositel
Řádu práce a vyznamenání Za vynikající práci,
Ostrava,

P. Veselý Antonín, generální vikář, Český Těšín,
P. Waloszek Josef, děkan, Horní Těrlicko,
Fiala Josef, ředitel Diecéšní katolické Charity, Čes-
ké Budějovice,

P. Gabriel František, kanovník, České Budějovice,
Kopa Antonín, vedoucí výroby Chrámové služby,
Pelhřimov,

JUDr Štefl Boh., člen advok. poradny, Č. Budějovice,
P. Tittman Antonín, kapitulní vikář, Č. Budějovice,
P. Trdla Miloslav, kancléř kapitulní konsistoře,
České Budějovice,

Láska k Bohu a k bližnímu jsou podkladem učení Ježíše Krista. Proto křesťané od prvních dob vyjadřují svou víru a náboženské přesvědčení skutky lásky k bližnímu, vědomi si slov Ježíše Krista: »Cokoli jste učinili jednomu z mých nejmenších, mně jste učinili.«

Česká katolická Charita, založena na příkázání lásky, může rozvíjetí zásluhou tohoto společenského řádu plně svou činnost, zapojila se do systému sociálních služeb, poskytovaných státem.

Pracovníci České katolické Charity s radostí pozorují, jak se stále zvyšuje životní úroveň našeho lidu a jak se stát stará o zvyšování kulturního i hmotného uspokojování lidu. Jsme vděční naší vládě, že se stará i o přestárle a práce neschopné a poskytuje jim útlek a spokojené stáří v zámcích a palácích — které dříve sloužily těm, kdož žili z mozulů vykořisťovaného lidu — a pečuje o lidi, kteří jsou neschopni normálního života, o mrzáčky a debilní. Česká katolická Charita se může s pomocí státu podílet na tomto velkém díle lásky k bližnímu a slibuje, že i napříště chce vykonávat všechny povinnosti, které ji klade nejen náš lidové demokratický stát, ale i náboženské přesvědčení jejích členů, svědomitě a tak, aby si zasloužila ocenění a uznání své poctivé práce.

Slibujeme, že budeme nadále pečovat vedle všeobecně prospěšné činnosti sociální o vydávání katolického tisku a dále o výrobu a distribuci bohoslužebných předmětů a kultových potřeb v rámci Chrámové služby Charity.

V současné době chceme svou vděčnost naší vládě dokázat tím, že se postaráme, aby všichni charitní pracovníci i ošetřovanci a chovanci pochopili význam voleb do národních výborů a svou účastí přispěli, aby byli zvoleni nejlepší kandidáti Národní fronty.

Svou každodenní modlitbou, ale i svědomitou prací budeme přispívat k vítězství vznešené myšlenky míru a pokoje.

V závěrečném slovu nadšeně a s opravdovým zá-
palem rozvedl J. M. kapit. vikář Antonín Stehlík
heslo, kterým se neslo celé zasedání ÚV ČKCH Ca-
ritas Christi urget nos. Ukázal, že je to láska k Bo-
hu, která musí vést každého charitního pracovníka,
aby podle slov Písma sv. svou práci zaměřil k stále
větší a větší péči o člověka. »Jak můžeš milovati
Boha, kterého nevidíš, když nemiluješ svého bratra,
kterého vidíš?« táže se Písmo svaté, a my jako cha-
ritní pracovníci budeme odpovídat na tuto otázku
činy, svou péči o nám svěřené životy, kterou na poli
charitativním, díky našemu lidové demokratickému
státu, můžeme vykonávat. Svou vděčnost vládě
osvědčíme i plněním svých občanských povinností,
abychom skutečně dávali to, co je Božího, Bohu, ale
také poctivě dávali svému státu, své milované vlasti,
co od nás, jako od dobrých občanů, právem požaduje.

Předseda ministr Dr Josef Plojhar krátkým doslo-

ThDr Drábek František, probošt, Mikulov,
P. Franta Petr, kanovník, Brno,
Pavlik Sychra Josef, finanční ref. KNV, Brno,
JUDr Meloun Jan, fin. ref. KNV, Pardubice,
Michalička Eduard, vedoucí výroby Chrámové služ-
by, Jablonné nad Orlicí,
JUDr a PhDr Prokeš Antonín, poslanec NS, Hradec
Králové,

P. Tomíček Karel, děkan a bisk. vikář, Čes. Skalice,
P. Tůma Ludvík, kanovník, Hradec Králové,
S. M. Heroutová Jana, vedoucí Zaopatřovacího ústa-
vu Charity, Obora,
P. Michal Jaroslav, prof. CM bohoslovecké fakulty,
Litoměřice,
Myška Václav, poslanec NS, Liberec,
P. Sahan Karel, spirituál CM bohoslovecké fakulty,
Litoměřice,
Šmolc Miroslav, ředitel Diecéšní katolické Charity,
Litoměřice.

Po volbách ústředního výboru byli zvoleni členové
komisi: tiskové, organizační, hospodářské a posud-
kové pro ChS. Předsedou komise tiskové zvolen prof.
Jos. Beneš, organizační kapit. vikář Antonín Stehlík,
hospodářské Ferdinand Brodský, a posudkové gen.
vikář Josef Glogar.

Ze zasedání byly poslány pozdravné dopisy presi-
dentu republiky Antonínu Zápotockému a předsedovi
vlády a NF Viliamu Širokému.

Konference odhlasovala toto usnesení:

Konference odhlasovala toto usnesení:
všem zakončil tuto skutečně krásnou a úspěšnou kon-
ferenci, načež Sdružení pro duchovní hudbu zakon-
čilo zasedání chorálem svatováclavským.

Nově zvolený ústřední výbor ve své první schůzi
zvolil předsednictvo tohoto složení: předseda ministr
Dr Josef Plojhar, první místopředseda kapit. vikář
Antonín Stehlík, druhý místopředseda poslanec NS
Jan Niederle, členové předsednictva: prof. Jos. Be-
neš, Vlasta Bergrová, Ferdinand Brodský, gen. vikář
Josef Glogar, Msgre Dr Josef Hronek, Dr Jaroslav
Chromý, ústř. ředitel Jan Mára, Dr Jiří Provazník
a Dr Jan Šeděnka.

V pozadí sálu instalovala Chrámová služba České
katolické Charity vkusnou výstavku mešních rouch
a devocionálií. Výstavka vzbudila velmi živý zájem
všech deleátů a názorně ukázala na veliký úkol, kte-
rý má Česká katolická Charita ve svém úseku Chrá-
mové služby. J. B.

PO VOLBÁCH

Neděle 16. května, den voleb do národních výborů,
stala se radostným svátkem všeho našeho lidu. Volby
které vyzněly v tak jednoznačné vítězství Národní
fronty, prokázaly velikou politickou vyspělost na-
šeho lidu, naprostou svornost, jednotu a pevnou
rozhodnost, vykročení pod moudrým vedením našeho
pana presidenta a vlády Národní fronty ještě pevněji

a rychleji k zajišťování a uskutečňování vládního
programu, zaměřeného ke stálému zvyšování hmotné
a kulturní úrovně všeho obyvatelstva.

Svou manifestační účastí na volbách a svým hlaso-
váním prokázal náš lid znovu celému světu, že je
pevně odhodlán jíti dále vytčenou cestou, cestou bu-
dování nového, stále krásnějšího života, cestou míru,

na které se nenechá nikým zdržovat a se které se nikdy nikým nenechá odvést.

Ve volbách do národních výborů zvítězila jednota a svornost všeho lidu. V jednotě a svornosti se voleb zúčastnili i všichni věřící katolíci.

Náš věřící lid správně pochopil výzvy svých ordinářů a kněží a u vděčném vědomí, že květnová ústava našeho lidově demokratického státu mu zaručuje a naše vláda mu dává plnou náboženskou svobodu a všestranně umožňuje plný rozvoj náboženského života, plně využil svého občanského práva a odevzdal svůj hlas k posile jednoty a svornosti všech.

Všichni opravdově věřící katolíci křesťané v naší drahé republice se radostně zúčastnili voleb do národních výborů a odevzdali svůj hlas pro kandidáty Národní fronty, protože opravdu věřící katolický křesťan plní příkaz Ježíše Krista o lásce k bližnímu, účinně miluje lid, jehož je jedincem, chce dobro lidu, usiluje o ně a pracuje k němu.

Volby pak výlučně směřovaly k dobru všeho lidu. Vždyť volby samy o sobě nejsou účelem, nýbrž prostředkem, aby lid pomocí svých zvolených zástupců, nejlepších to svých spoluobčanů, mohl s novými silami a s ještě rozhodnějším odhodláním vykročit k plnění velikých, před volbami jasně vytyčených úkolů.

Náš věřící lid prokázal o volbách, že opravdu věřící katolický křesťan, který žije podle Kristova Evangelia a zachovává Boží přikázání, je vždy také dobrým občanem, oddaným našemu lidově demokratickému zřízení.

Proto i on vyslal, spolu se vším lidem, do národních výborů své zástupce, kandidáty Národní fronty, a mezi nimi i tisíce věřících katolíků a i desítky kněží.

Avšak je třeba nyní po volbách znovu si uvědo-

miti, že volbami naše občanské právo a povinnost nekončí. Nově zvolené národní výbory přikročí již k plnění svých úkolů a k uskutečňování nových pracovních programů vytyčených před volbami.

Je nejen občanskou, ale i mravní, náboženskou povinností zvolené zástupce všeho lidu v národních výborech v jejich práci plně podporovat a jim všemožně pomáhat.

Zabezpečování a uskutečňování vládního programu a na něj navazujících pracovních plánů krajských, okresních a místních národních výborů vyžádá si jednotné a pevné vůle, jakož i pilné práce nás všech.

Svornost a jednota všech, tak manifestace projevená ve volbách, musí být nejen zachována, ale ještě více posílena a upevněna ve všedních dnech práce pro blaho všech.

Na této práci pro blaho lidu se chce plnou měrou podílet i všechny náš věřící katolický lid, neboť je si vědom, že tak skutky uskutečňuje Kristovo přikázání lásky k bližnímu a plně přispěje k zachování a trvalému upevnění nejceněnějšího statku lidstva, nad nějž, podle slov velikého církevního učitele sv. Augustina, nelze nic lepšího nalézt: k zachování a upevnění míru doma i v celém světě.

Náš věřící lid bude spolu se svými věrnými kněžími úzkostlivě dbát i toho, aby se do jeho řad nevloučili v rouše beránčím a tak nenarušovali jeho pevné odhodlání spolu se vším lidem budovat stále krásnější zítřek a všemi silami bránit svatou věc míru.

Nuže, po radostných vítězných volbách znovu kupředu na cestě k blahu všech, k dalšímu hmotnému i mravnímu růstu naší drahé vlasti!

Tomuto našemu bohumilému úsilí jistě neodepře dobrotivý Bůh své požehnání.

Msgr. Eduard Oliva, kapit. vikář litoměřický

FARNÍ ZAHRADY, ZDROJ KVĚTINOVÉ VÝZDOBY KOSTELA

Je jen málo far, které by postrádaly zahrady. Stinný kout, místo klidu a rozjímání, oprostěný vnějšího ruchu. Tyto zahrady vždy vynikaly svou úpravností i bohatstvím druhů květeny. A není to náhodou. Kněží vždy patřili ke znalcům a milovníkům přírody. Pěstování květin nebylo jen zahrádkářskou zálibou, ale byl zde i vyšší cíl — hold Stvořiteli — výzdoba svatostánku.

Při výběru rostlin pro tyto zahrady musíme přihlížet k obvyklému zastínění těchto míst budovami nebo stromovím. Nebudeme vyjmenovávat obvykle pěstované druhy, ale chceme upozornit na řadu méně známých, vhodných a vděčných rostlin, které by jistě zpestřily zahrady a posloužily k výzdobě oltářů. Dobře volený výběr květin a keřů v zahradě poskytuje květy, ozdobné snitky i větve pro výzdobu kostela téměř po celý rok.

S hřejivými jarními paprsky vyskočí na trávnících a záhonech první květy něžných sněženek, bledulí, žlutých ladoněk, petrklíčů, sytě zbarvených šafránů a někde mezi keři se zamodrají jaterníky. Kytičky těchto květů v malých vázičkách jsou vítanou ozdobou po chudém zimním období. Brzy vykvetou i větší květy narcisů, z nichž bílý narcis (*Narcissus poeticus*) dosahuje výšky kolem 40 cm. Okvěti je čistě bílé, pakorunka krátká, žlutá, při krajích červenavá. Je statnější než obvykle v zahradách pěstovaný žlutý narcis (*Narcissus pseudonarcissus*). Květe s ostatními druhy v březnu až dubnu a vydrží ve skupinkách vysázený na svém stanovišti po několik let. Příbuzné lákavé tacety (*Narcissus tazetta*) se k pěstování v našich poměrech nehodí. Nesnášejí dobře naši zimu ani přílišné vlhko, a proto jejich pěstování je nejlépe přenechat zahradníkům z povolání.

ZNEUZNANÝ ČESKÝ VYNÁLEZ

(200. výročí bleskosvodu Prokopa Diviše.)

V moravské vsi Příměticích u Znojma byl dne 15. června 1754 postaven první hromosvod na světě.

Autorem jeho byl praemonstrátský kněz Prokop Diviš, jenž jej postavil o 6 let dříve než Benjamin Franklin, který se mnohdy udává za vynálezce tohoto důležitého ochranného zařízení.

Diviš se narodil 1. srpna 1696 v Žamberku. Po gymnasiálních studiích ve Znojmě byl přijat do praemonstrátského kláštera Louka u Znojma (r. 1720) a po vysvěcení na kněze (r. 1726) vyučoval nějaký čas v klášteře přírodní vědy, zvláště fysiku.

Na příkaz opata věnoval se studiu theologie (roku 1733 dosáhl doktorátu na universitě v Solnohradu) a filosofie (byl promován na doktora filosofie na universitě v Olomouci).

Než jeho duch nebyl stále ukojen a tihl k milovaným přírodním vědám. Teprve když mu bylo 40 let,

byl jmenován farářem v Příměticích u Znojma (kde s přestávkami působil skoro 30 let a kde též zemřel 21. 12. 1765), našel možnost se věnovati fysice, a to nejen theoreticky, ale i četným pokusům. Zejména věnoval se studiu a pokusům v oboru elektřiny, kterou si sám vyráběl. Diviš byl výtečný experimentátor a dobrý pozorovatel, který různé elektrické jevy rozdělil na tři druhy:

classis incunditatis (pro zábavu), curiositatis (zajímavé) a utilitatis (prospěšné).

Maje za to, že život jest způsobován elektřinou, vyšetřoval též vliv její na vzrůst rostlin.

Ve spisu »*Magia naturalis*«, zachovaném pouze v rukopise, zabývá se léčením elektřinou, zejména reumatismu a ochromenin. V časopisech »*Tübinger Nachrichten*« a »*Brünner Intelligenz-Zettel*« z roku 1754 až 1755 jsou četné zprávy a polemiky o Divišových léčebných kurách elektřinou. Měl proto Diviš mnoho odpůrců, zvláště mezi lékaři a lékárníky, ale též mnoho nadšených ctitelů z řad nemocných, jež uzdravil nebo jimž alespoň ulevil v jejich bolestech.

Tulipány a hyacinty jsou u nás v oblibě již několik století. Záleží na vkusu, který si z mnoha druhů kříženců vybereme. Z raných tulipánů kvetoucích v dubnu hodí se dobře bílý La Reine, neméně krásný červený s modrým nádechem Couleur de Cardinal neb L'Aurora barvy oranžové. Pro výkvět v květnu sázíme některý z Darwinových tulipánů. Na záhon mezi ně můžeme vysadit pomněnku, která zpestří prostředí a kromě toho je vděčnou květinou ve vázičkách; i věnečky z ní upletené a položené na misku do vody dlouho vydrží svěží.

V stínu košatého stromu vyniká svou křehkou krásou kvetoucí konvalinka (*Convallaria majalis*) i její zajímavá odrůda *Convallaria rosea*, jak již její název napovídá, s růžovými květy. V polostínu daří se dobře dosud málo pěstovanému pěknosenci (*Calochortus*), cibulovitě květině s bílými, žlutými, purpurovými nebo namodralými květy. Pěstování nevyžaduje obzvláštní péče. Cibulky vysazujeme na podzim nebo brzo na jaře do zkyplené půdy a chráníme je jen chvojím před mrazem. Vykvetou nám v červnu až červenci.

Těžko si dovedeme představit farní zahradu bez vzcnosné a krásné lilie (*Lilium candidum*), květiny sv. Antonína, symbolu čistoty a nevinnosti. Sázíme ji na poloslunná místa před křoviny, nejlépe v srpnu, kdy pro cibule nastane doba klidu. Z ostatního množství lilií vyniká svou krásou lilie královská (*Lilium regale*) s lodyhou přes 1 m vysokou, rozkvétající o měsíc později než předešlá — v červenci. I v pozdním létě se můžeme ještě těšit z květu lilie, vysadíme-li z Japonska pocházející *Lilium speciosum* s bizardními květy, připomínajícími orchideje. Odríznuté lodyhy lilií s vyvinutými poupaty, dané do váz, postupně vykvetou a vydrží dlouho čerstvé. Pro tuto vlastnost je pěstována i denívka (*Hemerocallis*), rovněž liliovitá rostlina se zlatožlutými květy, rostoucí dobře v polostínu a navhlé půdě. Kveté od června do srpna.

Neprávem opomíjenou je krásná trvalka boubelka (*Alstroemeria*), kvetoucí rovněž v této době. Její květenství barvy ponejvíc oranžové s 10–15 květy je velmi trvanlivé a pro svůj sladký nektar s oblibou vyhledáváno včelami. V blízkosti vody je pěknou ozdobou bohyžka (*Hosta*) jak svými listy, tak i květy, které jsou vhodné k řezu.

Jistě se najde i kousek slunného místa pro karafiáty, poskytující květy po celé léto. Většina karafiátů v zahradách jsou rostliny dvouleté. Byly však vypěstovány i víceleté zimovzdorné formy s velikým počtem květů, které vytlačují dříve oblíbené jednoleté karafiáty »klatovské«. Sem patří i růže, o které se nebudu rozepisovati. Je pěstováno mnoho set druhů a žádná jiná okrasná rostlina se nemůže pochlubit tak obsáhlou a bohatou literaturou, jako je o růži.

Zajímavé také jest, že Karel Lotrinský pozdržel ho 4 týdny, aby mu ukázal zvláštní způsob blesku (specialem modum fulminis electrici). Diviš věnoval největší svůj zájem elektrickým zjevům: prováděl mnohé pokusy, a to i na císařském dvoře ve Vídni (roku 1750).

Téhož roku pojal smělou myšlenku odbíratí bouřlivým mrakům elektrický náboj kovovými hroty, spojenými vodičem se zemí.

Realisaci této myšlenky popsal ve svém díle »*Descriptio machinae meteorologicae*« (r. 1754): Byla to svislá tyč, na níž byl asi uprostřed umístěn vodorovný kříž, nesoucí na každém rameni příčku. Na konci kříže i příček byly připevněny krabice se železnými pilinami, do nichž byly zasazeny hřebíky, obrácené hrotem vzhůru. Než smutný byl osud tohoto vynálezu: závist, nepochopení a copárství způsobily jeho zánik. Marné byly zprávy, které o vynálezu psal Diviš pražské universitě i různým časopisům. Také žádost na císaře Františka, aby dal podobné přístroje umístiti na několika místech v zemi, zůstala bezna-

Jiřiny (*Dahlia*), rozšířené u nás v minulém století zásluhou dašického faráře P. Turka, jsou rovněž slunomilné. Jejich pěstování není těžké, žádají jen dobře výživnou půdu, dostatek vláhy a občasné přihnojení. Jiřina je sice rostlina vytrvalá, ale po prvním mraziku se vyrýpnou hlízy z půdy a uloží ve sklepě chráněném před mrazem.

Když téměř vše již odkvetlo, vyrazí v září až říjnu z vlhkých trávníků květy ocunu. A nemusí to být cizozemské neb šlechtěné druhy, vždyť náš ocun (*Colchicum autumnale*) je svou prostotou i barvou jímavě krásný. Nutno si jen uvědomit, že je jedovatý, na což musíme brát zřetel při případném zkrmování trávy z trávníků, kde je ve větším množství. Vyrýpneme-li v létě před rašením hlízky ze země a vsadíme-li je do misky s vlhkým mechem nebo pilinami, vykvetou a stanou se milou ozdobou.

Nejen květiny, ale i mnoho keřů a stromů slouží k výzdobě svatostánku.

Velmi krásným keřem, kvetoucím v předjaří, je lískovnicek (*Corylopsis*) se žlutými oboupohlavními květy. Dosud je u nás málo pěstován, ač pro svou krásu by si zasloužil alespoň takového rozšíření, jako má Forsythie. Sázíme jej do polostínu na chráněné místo, asi jako lýkovec (*Daphne*), rod s velmi vonnými, časné zjara rozkvétajícími květy. Do větší zahrady se hodí více pilovitá (*Cerasus serrulata*), známá pod jménem »sakura«. Její plně, růžové a bílé květy tvoří malebný, barevný kontrast s poblíže vysazenými kvetoucími čínskými šeríky.

Mezi nejkrásnější keře vůbec patří pěnišníky (*Rhododendron*), které můžeme pěstovati jako větší keře se stálým stanovištěm v zahradě, nebo některé menší druhy i v květináčích. Zastíněná vlhká zahrada, chráněná před studenými větry, je pro ně ideálním stanovištěm. Dostatečná vlhkost však neznamená půdu převlhčenou nebo se stojatou vodou. Takové místo by bylo nutno předem drenážovat. Pěnišníky sázíme do půd nevápenatých a zlehčujeme je přidáním rašeliny, rašelinné měli nebo i lesní půdou. Obsah humusu pěnišníkům velmi prospívá. Na zimu je lehce přikryjeme chvojím. Půdu se doporučuje pokrýt vrstvou listů nebo rašeliny, která jim nahradí sněhovou pokrývku, na kterou jsou na svých přírodních stanovištích zvyklé, neboť zachovává dostatečnou vlhkost v půdě i v době zimní. Za trochu této péče se vám odvděčí příštím rokem bohatostí květů. Z několika set známých druhů uvedeme jen několik nejotuzilejších, jako: nejčasněji kvetoucí, velkokvětý pěnišník horský (*Rhododendron oreodoxa*), s přezimujícími listy, *R. yunnanense*, nízký *R. lapponicum*, *R. hirsutum*, který můžeme pěstovat i tam, kde jsme se museli vzdát ostatních pro silný obsah vápna v půdě. Z dalších bychom chtěli jmenovati alespoň ještě *R. japonicum*, *R. molle* a v květináčích pěstovaný *R. indicum*.

dějně pohřbena v zásuvce dvorské kanceláře: dvorští matematici a fysikové si z vynálezu tropili smích, zavisťníci odsoudili jej jako nebezpečnou hračku.

Dne 10. března 1760 byl vynález zničen pobouřenými sedláky, jimž bylo namluveno, že je příčinou neúrody a sucha.

Naproti tomu jiné jeho práce, jimž dnes nepřikládáme takový význam (na př. vynález hudebního nástroje Denis d'or, jimž bylo možno napodobiti tóny jednotlivých hudebních nástrojů), byly v jeho době vysoce oceněny a Diviš dostával z ciziny mnoho obdivných dopisů i uznání. Po jeho smrti byly však tyto práce brzy zapomenuty a ani jeho knihy o pozorování elektrických jevů se nedočkaly vydání, zůstaly v rukopise. Teprve dnešní doba, která si dovede vážiti odkazu významných mužů svého národa, plně ocenila práci Prokopa Divíše a určila pro něj v dějinách zasloužené místo po boku ostatních vynikajících postav naší vědy. K tomu ještě jsme opravdově hrdi, že tento velký vynálezce byl katolickým knězem.

Dr Jindřich S v o b o d a

Na zdi, besídky a skalky se hodí brslen (*Evonymus L.*), jehož některé druhy jsou přes zimu zelené. Rovněž pnoucí rostlinou je zimoker (*Celastrus L.*), který je sice opadavý, ale jeho živě zbarvené plody i po ztrátě listů jsou pěknou ozdobou. Pivoňku, oblíbený keřík zahrad, zasadíme poblíže zmíněných pnoucích se keřů, které nám pro ni poskytnou ochranu před větry.

V žádné zahradě by neměla chybět vrba. V době velikonoce nám poskytuje stříbřitě chlupaté jehnědy »kočičky« a i pro včelařství má velký význam. Daří se téměř v každé půdě, je-li jen dost vlhká. Množíme ji velmi snadno prutovými řízkami. Obzvláště ozdobná s pěknými »kočičkami« je vrba lýkovec (Salix daphnoides). Nutno ji však každoročně seřezávat, aby mladé výhonky byly dostatečně silné a hodily se k řezu.

Vzrůstající oblily si získávají v poslední době ta-

volník (*Spiraea*), pěstovaný v četných druzích a ještě četnějších křížencích, které bohatě kvetou. Není na půdu náročný a v polostínu dobře vegetuje. To již nemůžeme říci o cesině (*Ilex*), které sice stín nevadí, ale na půdu je již choulostivější a drsná zima na ní zanechává své stopy. Na velmi vlhká místa, kam bychom nemohli zasadit jiný keř, dáme jochovec (*Clethra*), připomínající svým květenstvím malé střemchy.

V zimním období jsou to pak hlavně jehličiny, které alespoň svou svěží zelení nahrazují nedostatek květin. Svým vzrůstem značně vysokým se hodí spíše pro parky než zahrady, až na několik nízkých nebo středně vysokých druhů, mezi které patří jalovce, některé druhy borovic, cypřišek, jedle balzámová, známá též pod jménem »voňavá jedle«, a zeravy.

PhMr Vladimír Knotek

DVĚ VZPOMÍNKY

Tento měsíc je tomu již čtyřicet let, co padly osudné výstřely v Sarajevě, jež byly signálem ke krvavé historii, která přešla do dějin lidstva jako I. světová válka.

A její ukončení: před 35 lety (28. 6. 1919) uzavřený »mír ve Versailles«. Nyní s odstupem času vidíme, že tento mír nic nevyřešil, i když způsobil velké teritoriální změny, spojené se zánikem řady států a vznikem nových států.

Snažil se zachovat pořádek a zákonitost starého řádu, aniž pochopil proudy nové doby. Snahy určitých lidí o sociální reformy vyzněly naprázdno a pracující lid byl dále předmětem vykořisťování silných jedinců.

Po I. světové válce provedená pozemková reforma znamenala pouhý přesun v posicích ze šlechty na kapitalisty. Diktát bank a velkokapitálu, prováděný bezohledně v rámci legality, znamenal další proletariaci pracujících tříd v městech i na vesnici.

*

Vítězství kapitalistických západních velmocí ve střetnutí s imperialismem centrálních mocností, vedených nejsilnějším a nejagresivnějším partnerem, jímž bylo tehdy císařské Německo, mělo ve svých důsledcích finanční ruiny států, ať reparacemi nebo inflační politikou, a způsobilo vzrůst bídy širokých vrstev pracujícího lidu, nezaměstnanost a zvětšení sociálních disparit.

Snaha po odzbrojení, pakt proti válce, Společnost

národů narážely na vzájemnou nedůvěru vítězných spojenců při současném umělém vyrazení SSSR, jedné šestiny světa.

Dravý mezinárodní kapitál podlomil hospodářský život států a vešel je do krise. Východisko z této zoufalé situace bylo neméně zoufalé: nové zbrojení, vznik fašismu a předzvěst nových katastrof.

Ve snaze zastavit nezadržitelný chod dějin byl vy-zbrzcován Hitler proti SSSR, reprezentujícímu první stát pracujících na světě.

A důsledek ústupků fašismu: nová dobrodružství, okupace a druhá světová válka.

Toto moře strastí, bídy a smrti milionů lidí způsobilo však nový vzrůst uvědomění pracujících a ve značné části světa jejich úplné vítězství ve vlastních zemích: lid si vládne již nejen v jedné šestině světa, ale i ve všech lidově demokratických státech, včetně veliké Číny. Měřítkem hodnot přestává být zlato, ale lidská práce.

Věc zachování míru stává se věcí drahou všem pracujícím na celém světě, věcí cti hrdinných obránců míru.

Více než polovina všeho lidstva pracuje pro mír a mírovou výstavbu. Proto temné síly reakce s velkokapitálem i velkobankami marně sázejí na ztracenou kartu, investují astronomické sumy na zbrojení v zemích jimi ovládaných i v zemích, jež podlehly jejich hospodářskému a politickému nátlaku. Snahy těchto kazimírů jsou předem ztraceny a lid na celém světě nedopustí šílenství třetí světové války.

ZNOVUVYBUDOVÁNÍ EMAUZ

Na Velikonoční pondělí dne 29. března 1372, kdy se čte evangelium o putování učedníků Páně do Emauz, byl posvěcen kostel a klášter »Na Slovanech« v Praze.

Proto se říká lidově tomuto církevnímu objektu Emauzy. Založení Emauz patří k nejvýznamnějším dílům císaře Karla IV. v Praze. Byly založeny se souhlasem papeže Klimenta VI. dne 21. listopadu 1347 u starého farního kostelíka podskalského sv. Kosmy a Damiána pro slovanské benediktiny, kteří se zde měli soustředit ze vsí oblasti slovanské a působit k prohloubení duchovního života ve slovanské Praze a k odstranění rozkolu mezi církví západní a východní.

Dílo, které přetrvalo v různé formě dlouhá stáletí, bylo zničeno během několika minut teroristickým náletem amerických letadel na Popeleční středu dne 14. února 1945.

Byla to zbytečná oběť, která nepřinesla nikomu žádný užitek, ježto v okolí není žádný průmyslový objekt, ani nějaké jiné zařízení, důležité pro válku.

Barbarský nálet téměř v předvečer ukončení druhé světové války způsobil pravou katastrofu: severní věž byla probořena celá, jižní až do výše hlavní lodi; chrá-

mová klenba se zřítila, vnitřek kostela vyhořel. Byly zničeny četné oltáře, varhany, nástropní malby, fesy i historické památky klášteru věnované.

Zárem byla zničena též asi jedna třetina gotických maleb, představujících výjevy ze Starého a Nového Zákona (t. zv. »Bible chudých«) z doby okolo r. 1360.

Okamžitě po osvobození bylo přikročeno k záchraně těchto zničených historických památek: celkový náklad rekonstrukce, jež má být dokončena do konce r. 1956, činí okrouhle asi 65.000.000 Kčs. Z počátku vážla celá akce nedostatkem finančních prostředků, věnovaných k tomuto účelu. Teprve po r. 1948 a obzvláště po r. 1950, kdy se ujal záchranných prací SÚC, bylo možno přikročit k provádění prací ve velkém rozsahu.

Dnes provádí stavbu národní podnik Pozemní stavby podle návrhů gen. projektantů prof. O. Štefana a B. Hagara.

Podáváme stručný přehled vykonaných prací:

1946 — odklizení trosek, a to i za pomoci dobrovolných brigád a zajištění konstruktivních prvků,

1947 — provizorní zakrytí celého kostela, zřízení provizorní střechy,

1948 — oprava a zajištění oratoře (kůr pro hosty), úplně spadlá severní věž vyzděna,

1949 — pomocí betonových skořápek "zajištění křížové klenby,

1950 — železobetonová střešní konstrukce,

1951 — definitivní zakrytí střechy prejzy a oplechování,

1952 — rekonstrukce věžičky »sanktusky« a dokončení úpravy střechy,

1953 — přípravné práce pro omítání křížových klenb, archeologický průzkum: pod omítkou křížových klenb objevena stará malba, pravděpodobně z doby posledních Přemyslovců, příp. Lucemburků,

1954 — naplánována a zajištěna částka k úhradě rekonstrukčních prací 600.000 Kčs (nové měny).

Z těchto stručných dat jeví se nám názorně jako na plastickém obraze, jak postupují rekonstrukční práce, jmenovitě vzácným pochopením a pomocí státu v této akci.

Dá-li Bůh, dočkáme se již brzy onoho slavného dne, kdy Emauzy povstanou ze svých trosek a budou opět důstojným stánkem Božím, v němž denně budou stoupati modlitby k Nejvyššímu, aby milostivě chránil naši drahou zemi a nás všechny, kteří tuto zemi milují. Emauzy zaskvějí se v nové své krásě, tak jako Fénix po očištné koupeli ohněm, a duha míru, klidu a štěstí rozklene se na azurném nebi.

Za to chceme se všichni modliti a pilně pracovati.

GALERIE VLASTENECKÝCH KNĚŽÍ

P. VÁCLAV BENEŠ TŘEBÍZSKÝ, VLASTENECKÝ KNĚZ, SPISOVATEL

Rodinný život krejčího Beneše v Třebízi byl naplněn láskou k nejbližším příbuzným i k ostatním lidem, s nimiž se v omezeném vesnickém prostředí stýkal. Když se jeho ženě Marii rozené Šárochové narodil 27. února 1849 synáček Václav, který ze všech dětí zůstal jediný na živu, přenesli na něj všechnu svou lásku a péči vychovatelskou. V této rodině neoplyvající pozemskými statky vládla stále radostná duševní pohoda. Malá chaloupka od časného jitra zvučela zpěvem: dopoledne se zpívaly nábožné písně a odpoledne veselé, světské. Není divu, že synáček brzo svým útlým hláskem se připojoval k hlasům rodičů. Proto už před vstupem do kvílické školy znal hodně písní, modliteb a pověstí a uměl už slabikovat a trochu psát. V adventní době se chodilo na roráty: »Taška s řemenem byla už připravena, dva krajíce chleba v ní také velice starostlivou rukou uloženy a někdy i po jablíčku naděleno... V kostele jsme si neupřímněji zazpívali. Všechny písně jsme uměli z paměti a už podle předešlého jsme zcela dobře poznali, jakou milý náš pan kantor spustil.« Pak se nahrnuli do školy. »Já vypravoval pohádky, dlouhé, tuze dlouhé pohádky a skoro vždycky v veselém koncem... „Ajmolanc“ sice potom dobře nešel...« Že však Václavíček nebyl špatný žák, svědčí zápis v »seznamu dětí« kvílické školy u jména Benešova: »Malé tělo, veliký však duch v něm vězí.« Láska otcova se s hochem podílela o vše, co sama měla: vedle krejčoviny vodil otec poutníky na Tuřansko pod Ročov a na Svatou Horu, znal od starých kronik až po Krameriovy tisky vše, měl plnou truhlu starých knih, jež dále půjčoval a s písmáky, kteří vedle zbožnosti měli hluboké znalosti nejslavnějších dob českého národa, dlouho do noci čítal a rozprávěl. V neděli cestou do kvílického kostela synka poučoval a otázkami zkoumal jeho vědomosti. Odpoledne chodíval s ním do blízkých skal s velkolepým výhledem a tam Václav s hlavičkou v otcově klíně poslouchal vyprávění o okolním kraji, o českých lidech a jejich slavných osudech, jež láska otcova oživovala, neboť »kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale neměl lásky, jsem jen zvučící kov a hlaholící zvon«. A láskou pečlivý otec vštípl své vědomosti do ducha hošíkova.

Ale tato líbezná idyla se skončila a nastala opravdová Lehr- und Wanderjahre: otec ho dovedl do Slaného, aby se ve čtvrté hlavní naučil německy. Citlivý chlapec byl spolužák přijat s huronským řevem a bezohledným posměchem, protože byl oblečen po venkovsku, až se rozplakal. Tak začaly »studie«.

Byl to boj trpělivého nadaného hochy se slovičkářstvím. Jak tuhý, dosvědčují slova, jež napsal mnohem později: »Proč nám naše matky, když jsme se narodili, jazyky nevytrhaly, abychom byli němoty...« Chlapec nevyhovoval přes svou snahu. Teprve když otec požádal P. Aegyda, aby Václava vzal

»na privat«, stal se rázem jeho miláčkem a doporučil ho koncem roku řediteli gymnasia, kde brzo vynikal v latině a řečtině, a v dějepisu se tak uplatňoval, že svými otázkami přiváděl profesory do rozpaků. Ale ach! V matematice býval často sám na rozpacích... Aby se mohl doma účastnit sousedských rozhovorů a sám jim předčítat z knih ze školy vypůjčených, učil se přes poledne. Ale čtyři léta nižšího gymnasia vesele uběhla, ač musel denně za každého počasí urazit pěšky čtyři hodiny!

Matka měst, kterou tak dobře znal z vyprávění, přivítala ho ústy někdejšího kvílického kaplana P. Srdínka, který ho přijal do konviktu, aby pokračoval na vyšším gymnasiu, opět německém. Když za slavností koncem šedesátých let chtěl profesor Polleter »korigovat« nadšení falešnými historickými výklady, mírný Beneš povstal a ohradil se: »Pane profesore, my jsme Češi, my ty své předky známe, tak tomu není!« Profesor ho posměšně vyzval, aby to pověděl lépe. — »A já povídal. Ve škole vše ticho, já přišel do proudu..., že tu a tam kladu nedobry přívuk, nebo že někde členu špatně užívám, nikdo si nevšiml, pan profesor také ne...« Svůj první boj za zlehčovaný národ vyhrál! A nenosil už vydrovku, ale poděbradku!

Chťe být rádcem, otcem i bratrem českému lidu, z něhož vyšel, vstoupil do semináře. Věděl: »Kdybych rozdal všechn svůj majetek na pokrm chudým a vydal své tělo k spálení, ale neměl lásky, není mi to k ničemu«. A tato nadpřirozená láska vtiskla mu pero do ruky. »Ten mladý bohoslovec,« praví Rais, »snad ani netušil, jak se po Čechách jeho povídky hltají, jak čteme je opět a opět, jak nad nimi pláčeme i plesáme.«

»Bylo zrána 19. července 1875. V hlavním chrámu Matky Boží před Týnem sloužil první mši svatou novokněz Václav Beneš ze Třebíze. A primice jeho byla nehlučná, ba chudá...«

»Láska je trpělivá« a osvědčil ji na svém prvním kaplanském místě v Litni, kde byl farářem spisovatel P. J. K. Řezáč, znepřátelený s osadníky i s patronem, který ho chtěl svěsti s cesty lásky do propasti záští, avšak marně. Tam se po prvé ozvala jeho neblahá plicní choroba. Odešel na zotavenou k matičce do Třebíze, aby roku 1876 nastoupil jako kaplan v Klecanech, jež svým jménem proslavil a kde jeho láska slavila triumfy: jeho kázání nabádaající k lásce k Bohu, bližním a národu byla tak četně navštívena, že chrám, kde kázal, nepostačovaly. Zásady katolické morálky přenášel i do vlastenectví: »Láska nehledá svého prospěchu, proto s nedůvěrou se díval na »vlastenecké« kořistníky a lid před nimi varoval. Sám nikdy nezatoužil po říčivé slávě a za to ho láska lidu uctila svými nejlíbeznějšími květy: v neděli bývala jeho kaplanka plná farníků, kteří si chodili k němu pro noviny a knihy, jež nezištně půjčoval;

ale v houftech přicházivali také chudí dělníci, kteří neděli obětovali na cestu do Klecan, jen aby mohli stisknout ruku knězi, který tak láskyplně psal o prostých českých lidech.

Jeho velikou láskou byly děti. Snažil se šlechtit jejich srdce. Nevyhýbal se žádným tematům, hovořil s nimi o české minulosti, ukazoval, jak ctnosti národů vytvářely jejich velikost, neřesti jejich záhubu. V knihovně měl četbu pro mládež, kterou dětem půjčoval, pilně ke konci roku odměňoval knihami, učil je, jaké knihy si mají kupovat a při odchodu ze školy všechny chudé podělil modlitebními knížkami a bohaté »na památku« obrázkem. Je vzorem kněžím liturgistům, neboť jednou při visitaci v páté třídě klecanské řekl vikár: »Ty děti by opravdu mohly samy sloužit mši svatou!« Nebylo dítěte, jež při odchodu ze školy by se s ním nebylo přišlo rozloučit a poděkovat mu za všechnu lásku. Byl též jejich dobrodincem. Chudý sám pomáhal a vyhledával jim dobrodince, kde jeho prostředky nestačily, neboť »láska je dobrotivá«.

Vůdčím motivem jeho literární tvorby je láska; at' líčí Pod doškovými střechami tok života prostých českých lidí v utrpení, radostech, tužbách, hříších a trestech, at' V červánkách kalicha oslavuje vznik husitské epochy, aby V záři kalicha vyzpíval její tragiku, at' cyklus Pobělohorské elegie plní nářkem věrného Čecha nad ztrátou samostatnosti, či v povídkách Z různých dob rozvinuje široké pásmo strastí a ústrků, opovržení a křivd, běd a neštěstí, jimiž po dlouhá staletí procházel český lid, nebo at' v románě Královna Dagmar nejlíbeznějšími akordy své lyry provází spanilý zjev české královské dcery, vždy je to láska k národu, jež »všecko omlouvá, všemu věří, všeho se naděje, všecko vydrží«, nedovede svůj národ podezírat ze zlých úmyslů, doufá v jeho polepšení, ale i když se zklame, bere svůj podíl jeho osudu statečně

na sebe. Chce snášet i zlé pro svůj národ a s ním jako jeho člen.

Láska »nehledá svého prospěchu«, proto nedlouho před smrtí, kdy musel své neúnavné činnosti zanechat, pronesl: »Chtěl bych být tak dlouho živ, dokud bych mohl být užitečným!«

Přes svou nemoc byl milým, skromným a veselým společníkem v duchu té lásky, jež »se neholedbá, nenadýmá se...«, a nezapomínal ani na své malé čtenáře, jimž sepsal Národní pohádky a pověsti, Obrazy z naší minulosti, Povídky starověké z dějin vlasteneckých a pověsti Z rodné chaloupky. Svá kázání, na něž se pečlivě připravoval, vydal ve čtyřech svazcích pod titulem Pravdou k životu. Nejsa spokojen s modlitebními knihami tuctově vyráběnými, vydal Pomněnky ve vínek božský, jež jsou dosud oblíbenou modlitební knihou. Připravoval další modlitební knihu, jejíž vydání mu znemožnila smrt. Neboť na radu lékařovu odjel o svatoodušních svátcích 1884 do Mariánských Lázní, kde ho 20. června překvapila smrt, když zoufale volal několik hodin před posledním vydechnutím: »Mám tolik krásných věcí v hlavě, jež chci českému lidu napsat. Ach, nechte mi umřít!« Jeho pohřeb byl důkazem, že český lid porozuměl mluvě jeho spisů, pochopil, že byly napsány k jeho dobru a k jeho národnímu probuzení, že je diktovala vroucí láska; davy lidu, nejprostšího českého lidu, plakaly! Vlčková pohřební řeč tento cit plně vystihla: »...obecná, nelíčená, hluboká, nevykořenitelná láska lidu svého stala se ti údělem a provází tě do hrobu. Rodina, která tvoji rakev skrání slzami, toť jsou milionové českého národa od Šumavy až k Tatráům...«

Své jmění, získané prací svého pera, odkázal »Svatoboru« a chudobinci v Třebízi, vždyť »láska nikdy nepadá«, jak pravi apoštol Pavel ve svém nadšeném hymnu na lásku, jehož zásady chudý český kaplan po celý život uváděl ve skutek.

J. B.

KNĚŽSKÉ PROFILY V DÍLE ČESKÝCH SPISOVATELŮ

(Pokračování)

Alois Vojtěch Šmilovský

Spisovatel, který si o sobě říká realistický, nemohl si nevímsnout i postavy katolického kněze a jeho postavení v národě. Svůj názor na úkol kněze uložil hlavně v listech alumnovi Krupičkovi, pozdějšímu faráři v Kostomlatech. V jednom z nich mu klade na srdce: »Kněz je sluhou národů a lidí; to vy nevíte, myslíte jen na církev; sluhy církve jste jen potud, pokud jste se na zemi zavázali přistoupením ke sboru, který má účel sloužiti národům. Váš účel je ale církev a na pravý účel církve zapomináte. Vy sloužíte církvi zachovávající to, co vám velí vyšší úřad její... nezapomenete ale, že národu, lidem máte jenom sloužiti zapírajíce sebe samých, jako váš vznešený původce Kristus činil...«

Předností jeho postav je mistrná charakteristika; jsou vzaty ze života, a přece slouží jeho humánním a lidumilným ideálům. Sám Neruda mluvě o jeho díle praví, že takových prozaiků je málo a že taková povídková strava je pro národ ještě důležitější než universita. Ve dvou svých pracích se po výtece zabývá katolickým knězem. Jsou to povídky Páter Antonín a Nebesa.

Páter Antonín je půvabná idylka z března roku 1848: V kasárnách se řadí průvod k oslavě konstituce. Když se sestavovali, pravili páni k malému muži v dlouhém černém kabátu s velikou kokardou na prsou: »Pojďte s námi, pátěre Toníčku.« — »Jděte mi,« odvětil ten s nevrlým přízvukem mávaje holí, »já půjdu s lidem.« A připojil se k zástupu lidu, jenž průvod uzavíral. »Hle, hle, velebníček!« voláno, »on se drží nás.« — »Z lidu jsem vyšel, s lidem půjdu do smrti. Sláva národu!« zvolal kněz. Dvě měšťanky zavěsily se mu na ruce. »Dnes budete náš, velebný pane; komu je co do toho? Máme konstituci, máme

svobodu!« — »Máte pravdu, matky,« odpovídal kněz, »jsme bratři a sestry. Jeden duch, upřímnost nade všecko.« Když průvod konečně skončil na náměstí, páter Antonín zvolal srdečně a upřímně: »Bůh dej zdraví našemu králi, že nám dal konstituci!« Sousedé vzali kněze na ramena. »Slyšíte ho? To je páter Rulík,« prohodil jeden pán vpředu k svému sousedu. »To je on, musí mít vždycky něco zvláštního.« Byl to kněz deficient, který musel jít předčasně do penze, protože »měl svou hlavu.« Mimo to měl ještě jiné podivné zvláštnosti, které nikomu nevadily. Bydlil u staré vdovy, jejíž obstarožní, šilhavá, ale pracovitá a tichá dcera Bětuška mu posluhovala, ač mnoho práce nevyžadoval, ježto si sám vařil. Když sestavili národní gardu, byl v ní páter Rulík polním kaplanem a také všechny besedy se zpěvy a deklamovánkami sám řídil. Jednou došly Havlíčkovy »Národní noviny«, ale když chtěli, aby z nich předčítal, podal je sousedovi. Byly totiž tištěny latinkou a proto je nečetl. Když přišla doba zatýkání, zešedivěl, nemluvil a vyhledával samotu. Oháněl se holi víc než jindy. Dělal v duchu maso; z koho, můžeme si pomyslit. »Bídny čas, bídní lidé, nešťastný národ,« volával, a to, že upustili od pokladu zděděného po praotcích, od švabachu a ypsilonu. Zanedlouho ho žádá starý kamarád Blažej Hák, právník na odpočinku, aby mu v rodném městě našel byt. Páter Antonín vyhověl a k důkladné zprávě připojil ke konci: »Přijď a neotálej. Co pramen srdci zemdlému budeš ty srdci mému v těchto bídách dobách reakce.« Ale zklamal se, neboť hned při prvním setkání se ostře utkali pro švabach. Hák slyše o jeho nedůtklivosti v této věci od vinárnice Žochové, šel ho udobřit, ale přítel byl nevrlý. Postěžoval si ve vinárně »zlaté paní Žochové, vzdělané to roztomilé paní, jež požívala po-

věsti první vlastenky v městě, ale ta situaci ještě zhoršila, neboť se den nato zeptala pátera Antonína, jak to vlastně bylo s tou Bětuškou. Páter Antonín od ní beze slova odešel na děkanství a krajně rozrušen prohlásil, že bude žalovat. Když po chvíli přišel Hák, nazval ho před kaplanem špatným člověkem. Háka urážka nemálo hnětla a čekal, že přítel se přijde omluvit. Ten však nevycházel. Když se Hák jednou vrátil z vinárny, ranila ho přede dveřmi jeho bytu mrtvice. Nyní se karta obrátila: páter Antonín myslel, že příčinou přítelovy smrti byla lítost nad urážkou, kterou mu způsobil a nikoli nemírné množství vypitého vína, a nedal si to vymluvit. Po pohřbu napsal nejstaršímu synovi zemřelého kající dopis. Ten mu srdečně odpověděl a požádal ho, aby se otci postaral o důstojný pomník. »Jsem jist, že nikdo na světě nemůže lépe vyplnit žádost mou nežli vy a že nikdo tak rád se jí nepodvolí jako vy, drahý pane!« To byla pravda. Páter Antonín svědomitě obstaral pomník a ještě pečlivěji zřymoval nápis. S uspokojením přivedl k němu paní Žochovou, jež ho pochválila, řkouc, že kdyby zlatý pán ho viděl, poznal by, jak ho měl přítel v lásce. »A co hlavní, matko,« dodal P. Antonín, »dobře se podívejte na nápis. Zvěčnil jsem švabach a ypsilon zlatou literou českém na mramoru.«

Šmilovský, ač rozmarň, přece jen s úctou mluví o jednom z oněch vlasteneckých kněží, kteří stáli u kolébky našeho obrození, ne jako statisté, nýbrž jako bojovníci třeba jen v papírové válce o y a i, a neústupně hájili švabach, protože »stál Veleslavín, stál Všehrd, stál Ctibor i Komenský i ypsilonu, proč bychom my o něm nestáli?«, jak ve vášnivém rozhořlení prohlásil páter Antonín střízlivému Hákově. Byli hodni respektu, i když zápas prohráli, protože stáli s národem, s lidem v době boje, vítězství i porážky jako páter Antonín.

V rozměrnější povídce Nebesa je hrdinou — skutečným hrdinou — farář Václav Cvok ze Záluží, kterého představuje Šmilovský čtenáři ve chvíli, kdy nemaje co do úst, jde si vypůjčit pětku k sousednímu faráři Ledeckému do Suchdola, jemuž je však už dlužen desítku. Panna Regina, jež »nos měla jako papoušek, jen jím klovnout, hlásí návštěvu faráři: »Nebesa jsou už tady! To vám povídám, nepůjčujte mu!« — V rozhovoru dává Ledecký Cvokovi dobré mínění rady, jak má hospodařit. — »Když našinec k vám přijde... všude jen kniha a kniha. K čemu ty zbytečnosti... musíte být u knihkupce šlakovitě zakřídován.« Nebesa vysvětlují, že platí knihkupce brambory, »a teď mi rostou na farním poli kromě bramborů i knihy«, dodává. Ledecký tomu však nechce rozumět; konečně to přílišné čtení knih nedělá Cvokovi dobré oko u duchovenstva. Považují ho za svobodomyšlníka. Z hovoru je vytrhne hoch, který vyřizuje, že se má farář hned vrátit, stalo prý se na faře něco neobyčejného. Cvok má jen tak tak čas, aby si vypůjčil pětku, pro kterou přišel. Když se vrátil, hlásila mu staříčká kuchařka, bývalá služka v klášteře, kterou kvardián rád předal Cvokovi, protože už byla těžké práce neschopná, že někdo ve farské zahradě odložil nemluvně. Podle listu do perinek vloženého poznají Nebesa, že je to nemanželské dítě bývalé společnice a panské Jenny Kučerové u baronesy Sály Počernické v Labutíně, kam Záluží patronátem náleželo. Panství vedla ostražitá matka baronka Saloména, povrchně zbožná, nebetyčně nafoukaná a bezohledně tvrdá podle vzoru šlechtických kobylnářů. Její syn Edmund, ač plnoletý, se jí bál a neopovážel se jí v ničem odporovat. Farář Cvok, ač měl nejhorší faru, ji dohodově omlouval, že »baronka by byla jistě lidštější, kdyby neměla okolo sebe samé palidi, kteří z nedostatku povahy a z bázně o kus chleba jí zpívají do každé noty a ji v chybách utvrzují«. Jenny, jež nebyla frivolním děvčetem a s mladým baronem si udělala známost až po několika letech, když jí slíbil manželství, důsledně jej předtím odmítajíc, docházela, když měla pokdy, k Nebesům, protože byl vysoce vzdělaný a jaksi

oasou v zprahlé pustině šlechtické rodiny. Nyní mu sdělovala, že byla svedena a pak opuštěna baronem Edmundem, jehož dítě a své, pokřtěné na jméno Josef, mu posílá, neboť ví, »že kladouc jej do vaší potivě náručí, dávám jej z rukou mateřských do rukou vpravdě otcovských... potřebuji jen vás, drahý a jediný příteli, abyste mně na čas opatroval, laskavě opatroval synáčka mého. Jak slunci věrno jest teplo, tak vám věrna je láska, pravá, ryzí křesťanská láska stejně bez předsudků vážící chyby a výtečnosti lidské«. — K dopisu přiložena padesátka a dukát pro Naninku, která si ví rady s dítětem, a také druhý den s vědomím farářovým je prohláší za dítě dcery po své sestře. Hlídá je na chvíli chlapečka šeptem mu slibuje: »Nebesa! Pokud bude dechu ve mně, máš v mém srdci útlek, o nějž tebe ani osud, ani zloba lidská nepřipraví.« — Zlé jazyky však se daly do díla. První byl zasažen farář. Dostal najednou psaní od svého přítele Neduchy, který »žil nad míru střídme a o vše, co měl, rád a ochotně se dělil s chudými. S Pánem Bohem nešel k nemocnému jinak než pěšky... A noci těch napočítala by se hezká hromádka, které probděl s nemocnými... Vůbec všechen život pozemský považoval za přípravu pro život věčný a vstoupil-li do některého stavení, vstupovala tam s ním i zvláštní posvěta, jež dítě i starce naplňovala láskou, úctou a bázní«. Tento vznešený kněz vypovídal Nebesům své přátelství, ježto prý dostal zprávu, že Cvok po padesáti letech bezúhonného života měl poměr s jakousi společnicí a nyní přechovává prý plod tohoto hříchu na faře. — Cvok je zdrcen a vypraví se k Ledeckému na poradu. Ten ho přijme chladně a hned mu začne dělat výtky. »Učinil jsem křesťanský skutek, jenž, doufám, i Bohu milý jest.« Z jeho výkladu pochopí Ledecký: »že vám říkájí Nebesa, není jen tak, kousek nebes je ve vás skutečně... Vy jste myslel, že jste člověk, že jste křesťan, a zapomněl jste také na faráře. To je to. Vy faráře kladete do jiné rubriky nežli my jiní faráři.« Poradí mu, aby se Neduchovi vyzpovídal a pak jeho tajemství bude chráněno zpovědním tajemstvím a — aby dal dítě od sebe. »To nemohu učinit. Daný slib musí mi zůstat svatým... Každá žilka ve mně trne, pomyslí-li, že bych se ho musil vzdát a pustit nevinátka nazdařbůh do světa.« Vtom dostane Ledecký pozvání do zámku. Cestou domů setká se Cvok s baronem Edmundem, který vrací se z cesty po Itálii, marně hledal Jenny v Praze. Na nádraží se dověděl, že farář Nebesa má u sebe nějaké dítě. Domyslel se, že je to dítě Jennyno a jeho a přímo uhoď na faráře, otevřeně se hlásí k otcovství a ujistí ho svou ochranou. Mezitím baronka vyzve Ledeckého, aby Cvokovi napsal, že okamžitě musí dítě z fary, ale Ledecký zpupně baronce neohroženě prohlásí, že k tomu nemá práva, že je to věc církevních úřadů. Baronka dále nenaléhá a podezření, že je to dítě Mundyho, ještě více vzroste. Nazítří přijede k Nebesům a panovačně poručí, aby jí dítě vydal, což farář pevně odmítne. Chce dítě vidět, pozná v něm rodinné rysy a nařídí lokaji, aby dítě odnesl. Farář se postavil před hospodyní a dítě; z očí mu sršely blesky: »Ani kroku dále!« zahřimal. »Ferdinand, běž pro představeného obce. — Ani obecní starosta nesmí mi sáhnout na dítě. A ostatně, vy mu nemáte co rozkazovat.« — Baronka omdlí a zotavivši se odjede do Labutína. Večer si zavolá Mundyho a diktuje mu dopis biskupovi. Když dojde ke slovům: »Týž kněz zapomněv se nad sebou, žil s bývalou společnicí mé dcery, Jenny Kučerovou, v hříšném pohoršlivém poměru, který nezůstal bez následků, mladý baron přízná matce, že on je otcem dítěte. Baronku rani mrtvice, ale žije. Cvok soudí, že Mundy se po smrti matčině s Jenny ožení. Ale prostý lidový rozum Naninčin pochybuje: »Baron jednal hanebně... Nevidáno, že je baron! Byl Oldřich kníže a vzal si Boženu a v Tylořích byl arcibévoda a vzal si dceru poštovského mistra.« Obzor se všude vyjasňuje. Ráno přijde dopis od Neduchy, jenž prosí Nebesa za odpuštění, že uvěřil klevetám. — »Nebesa!« zvolal Cvok, »jen když mám zase to je-

ho staré, přátelské srdce!« Pak píše Jenny, že je vychovatelkou jen v rodině kupcové, ale »přirovnává-li rodinu Opolských s rodinou barončinou, je prý jí, jako by čtla básně Čelakovského vedle úpravného cituprázdného blahopřání« a oznamuje, že se o ni uchází jakýsi pan Doubek... A třetí zpráva hlásí, že baronka zemřela. Baron chtěl se prostřednictvím Cvkovým s Jenny usmířit, ta ho však odmítla. Chtěla jen vidět Pepíka. Vypravili se všichni, baron, Cvk, Naninka a Pepík do Prahy, kde byla schůzka. Jenny přišla s cizím pánem a představila ho jako svého ženicha. »Jenny,« zvolal baron, »ty nevíš, co mluvíš. Nikdo jiný, jen já, mohu být tvým manželem.« Snoubenec je ochoten vrátit Jenny slovo, bude-li s baronem šťastna. Ale Jenny řekne: »Tys celý muž, Josefe, jakého já k svému štěstí potřebuji. Když jsem se ti svěřila se svým poklesem, tys velikou a krásnou duší svou mě pozvedl, tys omyl a očistil mne ne útrpností, ne litováním, ale láskou, tou jedinou, pravou, božskou láskou, jež bez obětí sebepernějších ani nemůže být.« — »A co se stane s Pepíkem?« zasmušile tázal se farář. — »Nuže, dokud jej chcete, drahy příteli, budiž vaším.« — »Tak, tak, Jennynko,« hovořil vesele přítel Cvk, »však já bych ho také nedal. Nebesa! Však si ho také zasloužím!« — Nebesa se dostal na nejlepší faru, radešinskou, a vychovával Pepíka, kterého baron adoptoval, když ovdověl bezdětek po krátkém manželství, jež po několika letech po rozchodu s Jenny uzavřel. — A Šmilovský v doslovu dodává: »Po snídani jsme si vyšli (s farářem

Cvkem) a přišli za Radešínem k brambořišti. Tam klečela zády k nám obrácena nějaká žena, tahala brambory a dávala si je do klína. — »I vy bezbožná osobo,« zahromoval Nebesa, »vy tu kradezte brambory! Či je to pole?« — »Ponížené prosím, vaše.« — »To je něco jiného. Seberte si brambory a jděte. Jakkap kdyby to bylo pole někoho cizího!« — Uprostřed brambořiště bylo kvetoucí makoviště. — »Podívejte se na to makoviště,« pravil Nebesa usmívaje se, »co je makoviště mezi brambory, to jsou děti v lidském životě.«

Šmilovský z veliké spousty kněží, které poznal jako školní inspektor, vybral tři reálné postavy této povídky. Nositelem jeho ideálu je farář Cvk, který, ač je chudý jako kostelní myš, koná největší dílo: doslova se řídě evangelickým příkazem, bez ohledu na šlechtickou zvlášť lidskou koná velkolepé dílo lásky k bližnímu a vytváří tím nebesa na zemi. Kam vkročí, přináší s sebou kus nebes, protože lásku k Bohu praktikuje konáním skutků lásky k bližnímu. To je ideál Šmilovského. Farář Neducha, mystik, asketa, vytváří kolem sebe ovzduší svatosti, ale přesto pochybí utrha je na cti nejlepšímu příteli. Farář Ledecký, pečlivý hospodář, strážlivě posuzuje lidi i věci, ale má vždy pochopení pro nesnáze vždy potřebného spolubratra. Je slávou Šmilovského, že chtěl tak vysoký ideál po katolickém knězi, a je slávou kněží jeho doby, že mezi nimi našel typy tak ušlechtilé.

Z KATOLICKÉHO SVĚTA

SSSR

U příležitosti svého pobytu v Budapešti měl metropolita Nikolaj velmi zajímavou přednášku o výchově kněžského dorostu a o životě seminaristů v Sovětském svazu. V seminářích, které zajišťují kněžský dorost v Sovětském svazu, probíhá velmi čilý život na vysoké úrovni. Ústavní výchova kněžského dorostu trvá všeobecně čtyři roky. Ti však, kdo se cítí povoláni k pěstování vyšších theologických věd, mohou se dát zapsat na bohoslovecké akademii, která je rovněž čtyřletá. Vědecká výchova kněžstva na akademích je velmi důkladná a vykazuje vysokou úroveň. Kromě učebních předmětů, známých i u nás, studují tam ústavní nauku Sovětského státu, jazyk staroslovanský, řecký, latinský, anglický, německý, francouzský a jiné. Nadanějším jsou stipendia pobídkou k získání vědecké erudice. Po absolvování akademie dosahují posluchači akademických hodností magistra a doktora. Dříve však musí napsat po dvou disertacích a obhájit dvě these ve veřejné diskusi. Je příznačné, že v každém roce hlásí se o přijetí velký počet kandidátů kněžského povolání, a to někdy tolik, že nemohou být ani všichni přijati, protože beztak vysoký početní stav je plně obsazen.

Svou poutavou přednášku zakončil metropolita Nikolaj těmito slovy: »Srdečně zdravím milovanou mládež, kterou jsem miloval, miluji a budu vždy milovat.«

FRANCIE

Všechn francouzský lid je proti válce v Indočíně.

Odpor buržoasie proti ní je dnes pochopitelný: podle prohlášení radikálního poslance Maasota v parlamentě »stála válka 1677 miliard francouzských franků«. Americký státní tajemník Bedell Smith řekl ve své přednášce na universitě v Columbi: »Tato válka stála oběti na lidech a na materiálu, které jsou těžko nahraditelné. Francouzská státní pokladna vydává na tuto válku ročně jednu miliardu dolarů.

Ztráta Francouzské Unie je dosud větší než ztráty Ameriky v Koreji.« (Regards, leden 1954.)

Rovněž prostý francouzský lid je proti válce. On teprve. Protože zmíněné miliardy chybí doma: on to odnáší. Tragickými následky jsou menší počet bytů, klesající životní úroveň a bída. A co tomu říkají sirotci a vdovy? V letech 1946—1952 vykazuje bilance expedičního sboru na lidských ztrátách 108.000 mrtvých a 78.200 nezvěstných nebo raněných.

Jaký je poměr katolíků na otázku Indočíny?

Již před lety odhalil a pranýřoval hlas pokrokových katolíků na sloupcích listu »Témoignage Chrétien« a »La Quinzaine«, na konferencích a schůzích špinavost této zločinné války. Tento hlas pronikal krok za krokem do veřejného mínění katolického. Teprve v posledních měsících ozvalo se však svědomí katolíků v tom smyslu, že je třeba, aby svůj hlas pozvedli také aktivně. Projevilo se to m. j. v novoroční výzvě velkého francouzského romanopisce François Mauriac. Položil otázku tak: »Je snad uzavření míru v Indočíně něčí přání? — Ne! Je to požadavek! Necht' zvolá veřejné mínění: Dost! At' je to vztekly výkřik zoufalce v tomto roce 1954. Výkřik, který bude s to pohnout čtyřmi lidmi, jimiž jsou Laniel, Bidault, Martinlaud-Déplat a Edgar Fauret.« (Témoignage Chrétien, 8. 1.).

Zásluhou příznivého vývoje v katolickém veřejném mínění je bezpochyby také nový kladný tón článku v čísle listu »La Croix« z 11. února 1954. V tomto článku, nadepsaném »Mír cestou jednání — jediné východisko v Indočíně«, se konstatuje, že každá krise ve Vietnamu — a takové krise jsou nyní velmi časté — vyvolává v celém tisku stejný účinek: nadává se na vládu, že nemá odvalu postavit se událostem tváří v tvář a že se nechopí všech možností k uskutečnění míru. »Výstřely děl v Luang-prabangu nemohou umlčet hlasy, které chtějí veřejné mínění informovat o skutečné situaci vojenské i politické.«

»Přestaňte se dovolávat falešných předpokladů a mást veřejné mínění« — píše zároveň katolický list a cituje přitom socialistický »Populaire«: »Hledání

možností k jednání bylo stále odkládáno, jednak proto, že se pokládali za dostatečně silné pro dobytí zcela blízkého vítězství, jednak proto, že se domnívali, že posice slabosti není pro jednání výhodná. To však vedlo k tomu, že se situace politická i vojenská stále přestřovala. Kéž bychom již vyvodili ponauče-

ní z událostí, t. j. podnikneme vše, abychom našli cestu k možnosti jednání.

Doufáme, že francouzští katolíci u vědomí toho všeho podniknou vše možné, aby se tato špinavá válka skutečně co nejdříve skončila. Tím také významně přispějí k zachování světového míru.

NAŠ ZÁPISNÍK

KNĚŽSKÉ BESEDY

V pondělí dne 26. dubna se konala v arcibiskupském paláci kněžská beseda, na níž promluvil místopředseda NS Dr. D. Polanský o své cestě do NDR a zvláště podrobně vyličil své dojmy z Buchenwaldu za doby, kdy tam žil v koncentračním táboře, a nyní, kdy na téměř místě se konalo shromáždění mírové.

Ve čtvrtek dne 10. června odjede pražské duchovenstvo do Klecan, aby navštívilo místo působení vlasteneckého kněze a spisovatele Václava Beneše Třebízského, jehož sedmdesátého výročí úmrtí letos vzpomínáme. Odjezd ve 14 hodin z Kněžského domova. V klecanském kostele litanie k sv. českým patronům, modlitba za vlast a svátostné požehnání. Prohlídka památností. Na faře: Prohlídka kaplanky Václava Beneše Třebízského a beseda, při níž budou předneseny básně Vrchlického a J. V. Sládka o V. B. Třebízském, ukázka z jeho díla Bludné duše, klavírní skladby a přednáška dp. Herolda, faráře klecanského, »Ve stopách lásky k lidu«.

Z NAŠÍ FAKULTY

Dne 11. května t. r. shromáždili se profesori, představení a všichni zaměstnanci naší fakulty k předvolební besedě, na které se představili kandidáti do MNV, ONV a KNV, jež bude fakulta ve svém okrsku volit. Schůzi zahájil předseda závodní rady prof. Dr. Jaroslav Kouřil. Po jeho zahajovacím proslovu promluvil o důležitosti voleb a křesťanské odpovědnosti njdp. probošt Msgre Eduard Oliva, litoměřický ordinář. Projev njdp. ordináře byl několikrát přerušen dlouhotrvajícím nadšeným potleskem všech přítomných. Kandidáty bohoslovcům a zaměstnancům představil ředitel přípravného kursu Fr. Drahorád. Po jejich představení a proslověch následovala velmi živá diskuse, ve které přítomní, zvláště naši bohoslovci, vyjadřovali svůj souhlas s představenými kandidáty a kladli jim konstruktivní dotazy a náměty. Zvláště povzbudivými a iniciativními návrhy, poznámkami a náměty přispěli dp. asistent P. ThC Sláma a bohoslovci Zborovský, Šlehofer a Škopík.

PAMÁTNÍK NÁRODNÍHO PÍSEMNICTVÍ NA STRAHOVĚ

uspořádal cyklus literárně hudebních besed, které pokračují ještě v měsíci červnu, a to vždy v pátek podvečer o 17. hodině. Dne 4. června Shakespearovské ohlasy v českém písenictví (prof. Dr. J. B. Čapek a herci pražských divadel), dne 11. června Hercekové mistrovství v Shakespearovi (Dr. J. Träger a herci pražských divadel), dne 18. června Shakespear v našem baletu (Jan Rey a sólisté pražských divadel) a dne 25. června Shakespear českým dětem (zasloužilá národní umělkyně Eva Vrchlická).

VZPOMÍNÁME

dne 14. června letošního roku sto padesátého výročí narození velikého vlasteneckého kněze a moravského buditele Františka Sušila, jehož profil jsme podali v našem časopise v loňském ročníku na str. 110. Jeho známé heslo: »Církev a vlast se milují sestřensky v mých prsou; každá má mého srdce půl, každá má srdce mé celé« je jistě nejkrásnějším odkazem pro nás kněze.

FOTOGRAFIE NAŠICH CHRÁMŮ

pro publikační účely jsme žádali od všech vldpp. farářů. První, kdo zaslal fotografie vysoce památného

chrámu Páně v Milevsku, byl vsdp. děkan Žák. Prosíme vldpp. spolubratry, aby posílali fotografický materiál pokud možno urychleně. Děkujeme.

LITOMĚŘICE

Dne 13. dubna se konala diecéšní konference za přítomnosti všech členů. Konferenci řídil Msgre Eduard Oliva, hlavní referát přednesl kapit. vikář Antonín Stehlík z Prahy.

V diskusi promluvil děkan Padrta z Českého Dubu o poslední sovětské notě západním mocnostem, o roznětu vodíkové pumy v Tichém oceáně a o odporu pracujícího lidu na Západě proti tak zvané obranné smlouvě a remilitarisaci západního Německa. Farář Klapuch ze Sobotky velmi pěkně promluvil o aktuálních problémech naší vesnice a o nutnosti zvýšení produktivity zemědělské výroby. Vhodně poukázal na úkoly kněze na vesnici a na význam nastávajících voleb pro další práci při socialisaci vesnice. Spirituál kněžského semináře P. Sahan poukázal na zásadní rozdíl sociální politiky bývalé buržoasní republiky a vlád na západě a sociální politiky v lidové demokratické Československu. Na jeho diskusní příspěvek navázal vikář podbořanského vikariátu P. Kindl, který zdůraznil nutnost, aby kněz co nejčastěji věřícím připomínal, jak bylo dříve a jak je, díky úsilí všeho našeho lidu, dnes. O péči našeho státu o člověka po stránce sociální a zdravotní promluvil velmi krásně vikář a arciděkan liberecký P. Vraštil. Uvedl mnoho příkladů ze své bohaté zkušenosti z minulosti a porovnal smutnou dobu minula s radostnou přítomností. Vikář a děkan mostecký Hodač promluvil o výstavbě našeho průmyslu a měst a uvedl řadu konkrétních příkladů z výstavby Mostecka. Vikář mladoboleslavského vikariátu, děkan v Dobručicích Metelka přednesl velmi krásný diskusní příspěvek na thema »Atomové bomby a křesťanství«. Svůj diskusní příspěvek zakončil iniciativním návrhem, aby Celostátní mírový výbor katol. duchovenstva v ČSR požádal všechny ordináře v Československu, aby manifestace odsoudili atomové zbrojení a atomové vydirání jako zločinné jednání, přičítají se lidskosti a křesťanské morálce. Tento iniciativní návrh byl všemi přítomnými odměněn souhlasným potleskem. Na tento diskusní příspěvek navázal děkan Spurný z Loun, který promluvil o světovém mírovém hnutí, o jeho úspěších a úkolech. Diskuse byla zakončena referátem sekretáře diec. mírového výboru P. Jurčíka, který stručně poreferoval o katolickém tisku a ediční činnosti. Z konference bylo zasláno usnesení CMV v Praze.

DO TOHOTO ČÍSLA

vkládá administrace vplatní listky k zaplacení předplatného. Dovolujeme si upozorniti, že předplatné na ročník 1954 činí 30 Kčs a prosíme, aby bylo použito přiložených vplatních listků co nejdříve. Administrace našeho časopisu má nyní adresu: Praha III, Sněmovní 9.

KOUPÍM

Herderův Lexikon für Theologie und Kirche, vydání 1933–1938. Mil. Bartl, farář, Vápenný Podol, Železné hory.

PRODÁM

svůj mešní kalich (kupa i patena stříbrná, dobře pozlacený). Adresa: P. František Šimeček, farář v. v., Nový Jičín, Máchova 19.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník IV. - Číslo 6. - V Praze dne 1. června 1954.

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSR v ÚCNU. Řídí redakční rada: Prof. Josef Beneš, Dr. Josef Cibulka, Dr. Josef Hronek, Dr. František Panuška. Vedoucí redaktor prof. J. Beneš. Redakce Praha II, Ječná 2 (Kněžský domov), telefon 23-23-58. Administrace Praha III, Sněmovní 9, tel. 660-12. Tisknou Pražské tiskárny, n. p., závod 01, Praha II, Václavská 12. — Vychází měsíčně, mimo prázdniny (10 čísel), předplatné ročně 30 Kčs. Povolovací výměr č. 79.220. — Nově nově výplatné povoleno okrskovým pošt. úřadem Praha 022. Podepsáno k tisku 20. května 1954 - D 06131. Dohledací poštovní úřad Praha 022.

KNĚŽSKÁ JUBILEA

V ARCIDIECĚSI OLOMOUCKÉ

Z řad děkanů oslaví letos Bedřich Lang z Bystřice pod Hostýnem (20 let), Alois Hlaváč z Tiché (40 let), František Hladil z Paskova (30 let), Emil Pillich z Odry (50 let), Dr. Rudolf Šimon z Moravské Třebové (50 let) a Jiří Poštulka z Březové nad Svitavou (20 let).

V DIECĚSI ČESKOBUDĚJOVICKÉ

Dne 22. července oslaví šedesátileté kněžství: Ant. Bican, děkan t. č. v Lomnici n. Luž., Msgre Karel Boček, prelát v Českých Budějovicích, Antonín Hála, kanovník v Českých Budějovicích, a Jan Kubiska, arcikněz v Chlumu u Třeboně.

Dne 24. července oslaví padesátileté kněžství Bohumil Bláha, t. č. v sanatoriu na Pleši.

Dne 12. července vzpomínají čtyřicet let své ordinace: Jan Dobrodinský, děkan ve Volenicích u Strakonice, František Jirsa, farář ve Skořicích u Vodňan, František Krákora, děkan v Miličíně u Tábora, Jan Matějů, katecheta v Kardašově Řečici, Štěpán Pařízek, děkan v Kremži, Antonín Sobotka, em. farář v Těchnezi, a Jan Talich, farář v Albrechticích u Týna nad Vltavou.

Do další požehnané práce pro Boha, církve a vlasti hodně Božího požehnání!

LITOMĚŘICKÁ DIECĚSE

Dvacáté páté výročí ordinace: Antonín Kindl, vysvěcen 30. června 1929 v Praze, administrátor v Jesenicích u Podbořan, vikář vikariátu podbořanského; Ondřej Korvas, vysvěcen 8. září 1929 na Svaté Hoře, administrátor v Úštěku; Vojtěch Metelka, děkan v Dobručce, vikář vik. mladoboleslavského; František Polášek, vysvěcen 5. července 1929 v Olomouci, administrátor v České Lípě, sekretář vikariátu českolipského; Jan Wolmann, vysvěcen 29. června 1929 v Litoměřicích, farář v Libčevsi.

Třicáté výročí ordinace: Miloslav Černý, vysvěcen 29. června 1924 v Litoměřicích, farář v Libčevsi; Jan Joklík, vysvěcen 5. července 1924 v Olomouci, profesor, kaplan v Děčíně I.

Josef Kunz, vysvěcen 29. června 1924 v Litoměřicích, děkan a farář v Kamenickém Šencvě.

Čtyřicáté výročí ordinace: František Štikar, vysvěcen 12. července 1914 v Praze, administrátor v Kadani.

Zlaté kněžské jubileum — padesáté výročí ordinace: Julius Jäckel, který 4. dubna slavil své sedmdesáté páté narozeniny (1879), vysvěcen 24. července 1904 ve Vídni, konsistorní rada a duchovní správce v Lučanech nad Nisou; Dr. Antonín Purkhart, vysvěcen 27. února 1904 v Římě, biskupský notář a rada, farář na odpočinku u Horním Žlebě; František Šebestík, vysvěcen 2. dubna 1904 v Lublani, administrátor farnosti Pšov.

Sedesáté výročí ordinace: Adolf Bělík, vysvěcen 17. června 1894 v Litoměřicích, administrátor ve Svádově.

Sedesáté páté výročí ordinace: Rudolf Čapek, vysvěcen 4. července 1889 v Praze, osobní arciděkan a probošt, od 1. dubna 1953 ve výslužbě v Mostě.

APOŠTOLSKÁ ADMINISTRATURA ČESKOTĚŠINSKÁ

Padesáté výročí kněžství: František Řezníček, kooperátor v Borové u Frýdlantu n. O., ordinován 5. července 1904.

Čtyřicáté páté výročí kněžství: Hubert Sojka, farář v. v. v. Morávce, ordinován 21. července 1909.

Čtyřicáté výročí kněžství: František Kaniok, farář ve Starých Hamrech, Pavel Smyczek, farář ve Stonavě, ordinováni 21. července 1914.

Třicáté páté výročí kněžství: Emil Peter, admin. v Bernarticích u Javorníku, ordinován 22. června 1919.

ARCIDIECĚSE PRAŽSKÁ

Z vikářů pražské arcidiecése jubuluje letos: J. M. kanovník Josef Ježek v Říčanech (ordinován 1904), vdpp. František Dítě, Kladno (1934), Karel Olšar, Beroun (1944), Benedikt Ant. Šmelc ve Stříbře (1944) a Jan Košnar, III. pražský vikář (1929).

V BRNĚNSKÉ DIECĚSI se dožívají:

60 let ordinace: Karel Podlézl, biskupský rada, děkan a farář ve Starovičkách.

50 let ordinace: František Zřídkavěsělý, arcikněz boskovický, děkan a farář v Boskovicích; Msgre Dr. Josef Toman, stoliční arcijáhen, druhý infulvaný prelát v Brně.

25 let ordinace: Dr. František Drábek, probošt kolegiální kapituly v Mikulově.

Ad multos annos!

KULTURNÍ KALENDÁŘ

Z různých kulturních dat na letošní červen uvádíme:

11. červen 1919:

Před 35 lety zemřel v Potštýně v Orlických horách Adolf Liebscher (nar. 11. 3. 1857 v Praze), nadaný český malíř. Byl žákem uměleckoprůmyslové školy ve Vídni, kde se pod vedením svých učitelů svědomitě připravoval na své životní povolání být malířem. Jeho studie figurální i krajinářské budily ty nejlepší naděje, ale během doby stala se jeho vlastním oborem malba dekorativní. V soutěži na malířskou výzdobu Národního divadla získal II. cenu a bylo mu svěřeno provedení osmi lunet v spojovací divadelní chodbě. R. 1897 dosáhl první ceny za návrhy malby oken v chrámu sv. Ludmily v Praze-Viňohradech. V r. 1891 komponoval a provedl figurální část na velkém dioramatě »Boj se Švédy na Karlově mostě« pro Jubilejní výstavu. Tato práce je veřejnosti dosud přístupna ve zvláštním pavilonu v Praze v sadech na Petříně, nedaleko rozhledny. Mimo to se Liebscher zabýval četnými národopisnými studiemi, z nichž vznikla řada menších obrázků, zachycujících různé kroje a zvyky. Do těchto prací patří i zobrazení obou známých scén z Prodané nevěsty, v re-produkcích hojně rozšířené. Hluboce procítěnou »Valašskou Madonou«, umístěnou v chrámu na Radhošti, a Madonami »Hostýnskou« a »Karlštejnskou« dokumentoval tento umělec svůj vztah k náboženství i lidu, z něhož čerpal jako ze zdroje svých inspirací.

14. červen 1804:

Již 150 let uplynulo ode dne, kdy v Novém Rousínově u Slavkova na Moravě užíval světlo světa významný moravský buditel František Sušil (zemřel 31. 5. 1868 v Bystřici pod Hostýnem). Po studiích na piaristickém gymnasiu v Kroměříži a dalších studiích v Brně byl Sušil r. 1827 vysvěcen na kněze. Působil

v duchovní správě na různých místech a r. 1837 byl ustanoven profesorem studia Nového Zákona při bohosloveckém ústavu v Brně. Při jeho slovanském cítění a opravdovém národním uvědomění mělo toto jmenování velký význam nejen pro něho, ale hlavně pro studenty theologie tohoto učiliště. Působil na celou řadu kněží nejen po dobu jejich studia, ale i v dalším jejich povolání. Tím byla Sušilovi umožněna rozsáhlejší činnost buditelská i spisovatelská, než na příklad by dovolovalo jeho další zaměstnání v duchovní správě. Sušil byl povahy skromné, ostýchavé, vůči neznámým chladný, nehodil se pro veřejnou činnost, avšak pro svou učenost, pracovitost, zvláště pak pro ryzí povahu a neoblomnou věrnost v zásadách náboženských i vlasteneckých stal se vůdčí osobností národního života na Moravě. Mimo svou činnost v oboru theologie a překladatelskou z různých jazyků podjal se Sušil s velikou láskou zachránit lidové písně na Moravě. Po třicet let sbíral o prázdninách národní písně, jež shrnul v letech 1835—1860 do třech sbírek. Třetí, hlavní a souborná sbírka, uznává se za vzornou co do věrného podání slov i nápevů. Byla to umorná práce sebrat skoro 2000 lidových písní, ale byla vysoce oceněna pro svou pedantskou přesnost, čímž se stala dokumentárním pramenem dialektologie i národní hudby. Toto životní dílo Sušilovo stalo se základním kamenem všem dalším sběratelům i badatelům. A lid, moravský i český, který Sušil s celou upřímností svého horoucího srdce tak miloval, miluje Sušila pro jeho nesmrtelné dílo buditelské.

25. červen 1934:

V Běhařově u Klatov, v půvabném podhůří Šumavy, naposledy vydechl před dvaceti lety temperamentní malíř-krajinář, impresionista z družiny Slavíčkovy a Hudečkovy, Alois Kalvoda, nar. 15. 5.

1875 ve Slapanicích u Brna. Pocházel z chudé rodiny, ale díky jeho pili a vytrvalosti stal se v letech 1892—1897 žákem pražské malířské akademie, kde z profesorů nejvíce na něj působil Julius Mařák, jehož vlivem stal se též krajinářem: maluje prosté motivy českého kraje, širokým, smělym štětcem, barvou jasnou a veselou. Maluje louky, stráně, břízy, výhledy do kraje mezi kmeny stromů, stojících v popředí nebo na pozadí strání. Náladu chvíle vystihuje s jemným citem. Svým uměním oslavil českou krajinu a vychoval řadu žáků, z nichž jmenujeme tři: Váchala, Němce, Kreibicha.

28. červen 1854:

Sto let, jež nás dělí od narození Hanuše Schwaigera v Jindřichově Hradci (zemř. 17. 6. 1912 v Praze), je dlouhá doba, která zvažila a zhodnotila dílo tohoto českého malíře. Složitý byl vývoj tohoto snivého Jihočecha: od pohádkových motivů dospěl k holandskému realismu («Dům loďařů v Gentu», «Rybí trh v Bruggách»), poté zabýval se motivy ze života našeho lidu («Slovácký dvorek», «Valašská chalupa»), až posléze dospěl ke groteskní komice na způsob Petra Breughela, s níž ilustroval pohádky a různá literární zaměření díla (Krysař, Krakonoš, Vodník). Jako profesor pražské akademie předával svým žákům nejen své technické schopnosti a umě-

leckou poctivost, ale vedl je též k správnému poměru k přírodě a lidem, v nichž hledal zdroj své tvůrčí síly a cíl svého uměleckého snažení.

29. červen 1934:

Je tomu též dvacet let, co naše malířství utrpělo ztrátu odchodem Adolfa Kašpara (nar. 27. 12. 1877 v Bludově u Šumperku na Moravě, zemřel v Železně Rudě na Šumavě). Původně se měl stát učitelem a proto v r. 1899 absolvoval učitelský ústav v Olomouci. Teprve později se dostal na pražskou malířskou akademii. Po jejím absolvování věnoval se vedle malby zejména grafice a ilustraci, v níž prohloubil svůj talent studiem českých klasiků a poznatky nacerpanými v cizině, takže dospěl k vynikající úrovni. Těžiště jeho tvorby leží v knižní ilustraci. V duchu Mánesovy a Alšovy tradice vyzdobil díla vynikajících českých spisovatelů (Němcová, Neruda, Jirásek a j.). Jeho úspěch v oboru spočívá v tom, že dovedl dokonale spojit své dílo s duchem ilustrovaného textu a že se opíral o jeho důkladnou znalost a poctivé studium života člověka, doby i prostředí. V jeho ilustracích se projevuje citlivý vztah autora k zobrazenému zjevu, každá z nich je řešena s výtvarnou odpovědností a tvoří samostatné umělecké dílo, vytvářené s láskou a citem národním a lidovým.

NOVÉ KNIHY

JAN NERUDA: DOPISY II. (St. nakl. krásné literatury, hudby a umění, str. 650, váz. Kčs 36.—.)

Toto první úplné vydání Nerudovy korespondence s rodinou Šemberovou je skutečným dokladem a vysvětlením, jak se v jejich době u nás žilo. Dopisy jsou seřazeny chronologicky, takže dávají čtenáři ucelený obraz. Styk s profesorem A. V. Šemberou a s jeho rodinou znamená pro Neruda otevřené okno do světa, neboť Šembera, jako pokračovatel Jungmannův, pracoval nakonec ve Vídni, kam odešel jako překladatel říšského zákoníka do češtiny. V těchto letech byla Vídeň důležitým a významným kulturním střediskem, z čehož Neruda velmi profitoval. Důležité je rovněž politické smýšlení Šemberovo: již od šedesátých let se orientuje jako mladoček a ostře vystupuje proti staročechům, zvláště proti dr. Riegrovi. Je sice pravda, že nakonec Neruda se rozešel i názorově se Šemberou, ale přece vliv Šemberův na jeho tvorbu byl patrný.

JAN AMOS KOMENSKÝ, MOUDROST STARÝCH ČECHŮ. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 206, váz. Kčs 23,40.)

Dva tisíce dvě stě šedesát dvě přísloví sebral J. A. Komenský ve svém díle, jehož úplný název je «Moudrost starých Čechů za zrcadlo vystavená potomkům». Vedle českých přísloví zařadil tam prúpo-vidky, rčení a úpravu některých přísloví cizích. Tomuto souboru předeslal obecný výklad o příslovích. Za života Komenského dílo nevyšlo, teprve před sto lety (1849) se po prvé objevuje, po druhé 1871. V kritickém vydání vychází 1901 a toto vydání je čtvrté. Jeho úpravu provedl Fr. Svejkovský, který napsal také předmluvu. Předností knihy je bohatá poznámková část, zabírající plných 60 stran, a mapa Moravy z doby XVII. století.

VÁCLAV KAPLICKÝ: ŽELEZNÁ KORUNA. (Stát. nakl. krásné literatury, hudby a umění, str. 434, váz. Kč 16.—.)

První díl románu «Železná koruna» ukazuje na utrpení českého lidu po třicetileté válce a na jeho boj, který pod vedením lidových vůdců vedl proti císaři, aby si vydobyl svá práva. Císař přece jen povolil, když na pardubickém zámku vydal patent, kterým se poskytují sedlákům alespoň některé úlevy. Zajímavá je pro nás kněze kapitola, v níž rozmlouvají dva vlastenečtí kněží: Tomáš Pešina z Čechorodu s jesuitou Bohuslavem Balbinem, po štedrovecerní večeři.

MAXIM GORKIJ, PODNIK ARTAMONOVÝCH. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 292, váz. Kčs 12,60.)

Román probírá osudy tří generací rodu Artamonovů a ukazuje plasticky tvář celé třídy podnikatelské se vši krutostí, která se neštítí ani vražd, se vši

bezohledností a neschopností činorodého života. Román je jedním z nejvýznamnějších děl světové literatury.

WALTER SCOTT, POVĚST O MONTROSOVI. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 340, Kčs 6,50.)

V Sovětském svazu patří toto dílo Scottovo mezi nejoblíbenější knihy. Nám se dostává do rukou v překladu Jarmily Fastrové. Podává živý obraz událostí ve Skotsku v době anglické měšťácké revoluce. Do středu událostí postavil autor majora Dalgettyho, který je typickým kariéristou, sloužícím každému, kdo zaplatí. Třebaže Walter Scott leckdy zapadne do romantismu, přece převládá v knize realistické líčení.

F. M. DOSTOJEVSKIJ, CHUDÍ LIDÉ. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 203, Kčs 6,50.)

Formou dopisů a deníkových záznamů líčí Dostojevskij bídu velkoměstských lidí na dvou osobách: stárnoucího úředníka Makara Děvuškina a Varvory Dobroselovové. Celý děj ukazuje otřesnou bídu dřívějších dob.

W. S. REYMONT, SPRAVEDLNOST. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 152, Kčs 6,50.)

Děj povídky se odehrává v době, kdy bylo již zrušeno nevolnictví, ale vesničané stejné ještě trpí zlovolí panských služebníků. Proti tomu se vzbouří Jašek, který je však uvězněn. Jeho matka zápasí o zachránění svého syna, zoufale volá po spravedlnosti, která se jí od tehdejšího společenského řádu nemůže dostat.

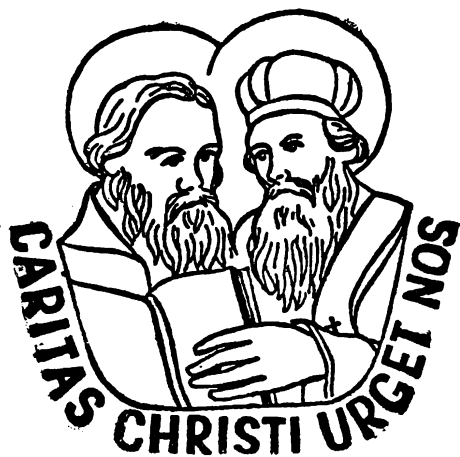
KALIDÁSA, OBLAK POSLEM LÁSKY. (Stát. nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Str. 68, Kčs 9.— váz.)

Indický básník Kalidása napsal ve 4. stol. lyrické básně, které v překladu ze sanskrtu pořídil Oldřich Friš. Básně jsou apotheosou lásky k životu a víry v život. Velmi podrobné poznámky, kterými překladatel knihu doprovázel, ukazují na přebohatou žej kultury, kterou klidil národ již před šestnácti věky.

ALPHONSE DAUDET, LISTY Z MÉHO MLÝNA. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Str. 210, Kčs 6,50.)

Daudet utíkal velmi často z ruchu Paříže do svého mlýna, který měl v Provenci. Zde prožil mezi prostým lidem mnoho krásných chvil, které zachytil v Listech. Jsou to roztomilá vyprávění prostých venkovánů při černých hodinách, ale i barvitě zachycení venkovského života v práci i radostech. Povídky jsou laděny do všech tónin, od lyriky až po satiru.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

M Ě S Í Č N Í K K A T O L I C K É H O D U C H O V E N S T V A

*Prof. ThDr František Panuška hodnotí výsledek
ženevské dohody*

*Prof. ThDr Josef Hronek vysvětluje vliv umění
na osobnost*

*Prelát ThDr František Cínek vzpomíná 750. výročí
založení basiliky velehradské*

*Msgre Karel Reban bojuje proti schematismu
a formalismu v kázáních*

ThLic Miroslav Rajmon oslavuje sv. Bonifáce

P. Karel Sahan rozjímá na eucharistické thema

*Prelát Ján Pöstényi připomíná dílo Přemyslovců
v Trnavě*

*P. Emil Korba odhaluje neznámé verše Boleslava
jablonského*

ČÍSLO **7** ROČNÍK ČTVRTÝ

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MESÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA
CARITAS CHRISTI URGET NOS

REDAKCE: PRAHA II, JEČNÁ ULICE 2 (KNĚŽSKÝ DOMOV) — TELEFON 232-358
ADMINISTRACE: PRAHA III, SNĚMOVNÍ 9 — TELEF. 660-12, 661-92, 662-04, 662-81
S CÍRKEVNÍM SCHVÁLENÍM

ДУХОВНЫЙ ПАСТЫРЬ - Журнал католического духовенства.

Проф. бог. Др Франтишек Панушка заканчивает передовую статью журнала «Новое доказательство» следующими словами: «Мы считаем Женевский договор радостным и ценным результатом работы всех миролюбивых людей, победой человеческих сердец и характера, новым доказательством, что жизнь нам подтверждает правильность убеждения, что война не является необходимым злом, но есть грехом.» В богословской части журнала помещены следующие статьи: от Др Иосифа Гронка: «Влияние искусства на личность», статья от прелата Др бог. Франтишка Цинка: «К 750 летию годовщины основания Велеградской базилики», от Монсиньора Карла Ребана: «Против схематизма и формализма в проповедях», от Лиц. бог. Мiroслава Раймона: «Апостол» (к 1200 летию со дня смерти св. Бонифаца), и патер Карл Саган в статье надписанной «Завещание св. Августина вспоминает 1600 ление со дня рождения св. Августина. Тот же автор написал медитацию на тему Spiritus Eucharisticus. Практическая часть журнала содержит курсив патера Эмилия Корбы «Сегодняшний Христос», репортаж о торжествах патриотических духовных Вячеслава Бенеша Тршебизского и Франтишка Сушила, фельетон прелата Ивана Пеставый о произведении Премысловцев в гор. Трнаве, литературная статья от патера Эмилия Корбы о неизвестных стихах Болеслава Яблонского, профиль патриотического священника и помолога патера Матея Ресслера от шефредактора журнала, сведения домашние и из католического мира. Иллюстрированное приложение имеет картину от А. Шефера св. Августин со своей матерью Моникой, картинные снимки деятельности Премысловцев в Трнаве в Словакии и репортажные снимки из торжеств Сумиловых в городе Брно.

THE SPIRITUAL SHEPHERD - The Periodical of Catholic Priests.

Prof. ThDr. František Panuška closes his leading article entitled "New Proof" with these words: "We regard the Geneva Conference a valuable and encouraging result of efforts of all peace-loving nations, a victory of human hearts and will and a new evidence that the life itself confirms the correctness of the view that disputes can be solved by peaceful means that war is not an inevitable evil but that it is sin." The theological section contains the following articles: Prof. ThDr. Joseph Hronek: "The influence of art on personality", Prelate František Cinek: "The seven hundred and fiftieth anniversary of the foundation of the Basilica at Velehrad", Msgr. Karel Reban: "Against schematism and formalism in sermons", ThLic. Miroslav Rajmon: "The Apostle" a commemoration of the 1200th death anniversary of Saint Bonifacius and the Rev. Karel Sahan in his article "Saint Augustin's Legacy" deals with the 1600th birth anniversary of Saint Augustin. By the same Author has also been written the meditation on the theme Spiritus Eucharisticus. The practical section of the Magazine contains the topical "Christ today" by the Rev. Emil Korba, a report on the festivities of patriotic priests Václav Beneš-Třebízský and František Sušil, a feuilleton by the Prelate Ján Pöstényi on the Přemysl Dynasty's work at Trnava and there also is literary article by the Rev. Emil Korba about the unknown verses of Boleslav Jablonský, a portrait written by the Magazine's Chief Editor of the patriotic priest and pomologist the Rev. Matěj Rössler and reports from home and the Catholic World. The illustrated supplement presents the image of Saint Augustin with his mother Saint Monica, illustrations in connection with the work done in Slovakia by the Přemysl Dynasty's and with the Sušil festivities at Brno.

LE BERGER SPIRITUEL - Le Journal périodique des prêtres catholiques.

«A notre avis, la convention de Genève est le résultat heureux et précieux des efforts faits par tous les hommes aimant la paix; c'est la victoire des volontés conjuguées de tous les hommes de coeur, et la preuve que toutes les questions litigieuses peuvent être résolues par des voies pacifiques, que la guerre n'est pas un mal inévitable, mais un péché.» C'est par ces paroles que termine son article de fond «Une preuve nouvelle» le professeur František Panuška, docteur en théologie. — La partie théologique de la revue comprend les articles suivant: Prof. Josef Hronek, docteur en théologie, Influence de l'art sur la personnalité; František Cinek, docteur en théologie, prêtre, Le 750e anniversaire de la fondation de la basilique de Velehrad; Mgr Karel Reban, Contre le schématisme et le formalisme dans les sermons; Miroslav Rajmon, licencié en théologie, Message pour le 1200e anniversaire de la mort de Saint Boniface; dans l'article L'Héritage de Saint Augustin, le P. Karel Sahan évoque le 1600e anniversaire de la naissance de Saint Augustin. Le même auteur a écrit une méditation sur le sujet «Spiritus Eucharisticus». — La partie pratique de la revue comporte un entrefilet du P. Emil Korba «Le Christ aujourd'hui», un reportage sur les fêtes commémoratives des prêtres patriotes Václav Beneš Třebízský et František Sušil, un feuilleton du prêtre Ján Pöstényi sur l'oeuvre des Přemyslides à Trnava, un essai littéraire du P. Emil Korba sur les vers inconnus de Boleslav Jablonský, un profil du P. Matěj Rössler, prêtre patriote et pomologue, de la plume du directeur de la revue, et enfin des nouvelles du pays et du monde intéressant les catholiques. — Dans le supplément illustré, il y a un tableau d'Ary Scheffer «Saint Augustin et Sainte Monique, sa mère», des photos de l'oeuvre des Přemyslides à Trnava en Slovaquie, ainsi que des photos de reportage des fêtes de Sušil à Brno.

DER SEELENHIRT - Zeitschrift für katholische Priester.

»Wir erachten die Genfer Einigung für ein wertvolles, erfreuliches Ergebnis des Wirkens aller friedliebenden Menschen, für einen Sieg menschlicher Herzen und Willen, für einen neuen Beweis, dass das Leben selbst die Richtigkeit der Ansicht bezeugt, dass streitige Fragen auf friedliche Weise geregelt werden können, dass der Krieg kein notwendiges Übel, dass er eine Sünde ist,« schliesst Prof. Dr. theol. Franz Panuška seinen Leitartikel »Neuer Beweis«. — Der theologische Teil der Zeitschrift enthält nachstehende Artikel: Prof. Dr. theol. Josef Hronek: »Einfluss der Kunst auf die Persönlichkeit«; Prälat Dr. theol. Franz Cinek »Der 750. Jahrestag der Gründung der Basilika zu Velehrad«, Msgr. Karl Reban: »Gegen den Schematismus und Formalismus in den Predigten«, Lic. theol. Miroslav Rajmon: »Der Glaubensbote zum 1200. Jahrestage des Todes des hl. Bonifazius«, im Artikel »Vermächtnis des hl. Augustin« gedenkt P. Karl Sahan der vor 1600 Jahren erfolgten Geburt des hl. Augustin. Derselbe Autor schrieb eine Meditation auf das Thema Spiritus Eucharisticus. — Der praktische Teil der Zeitschrift bringt ein Kursiv von P. Emil Korba »Christus heute«, eine Reportage über die Feiern zu Ehren der vaterländischen Priester Wenzel Beneš-Třebízský und Franz Sušil, ein feuilleton des Prälaten Johann Pöstényi über das Wirken der Přemysliden in Trnava, eine literarische Abhandlung von P. Emil Korba über unbekannte Verse von Boleslav Jablonský, das Profil vaterländischen Priesters und Pomologen P. Matthias Rössler vom Chefredakteur der Zeitschrift sowie Nachrichten aus der katholischen Welt und aus der Heimat. — Die Beilage bringt als Titelbild den hl. Augustin mit seiner Mutter der hl. Monika von A. Scheffer, Bildaufnahmen aus dem Wirken der Přemysliden in Trnava der Slowakei und Reportage-Aufnahmen von den Sušil-Festlichkeiten in Brünn (Brno).

Duchovní PASTÝŘ

Nový důkaz

Prof. ThDr František P a n u š k a

Není neštěstím, že se mezi lidmi vyskytují sporné otázky. Rovněž není neštěstím, že palčivé problémy zdánlivě neřešitelné nebo řešené zcela protichůdně, ale s touhou po objektivní pravdě přicházejí v lidském životě. Všestranné vyřešení sporné otázky nebo aspoň takové vyřešení, které neodporuje ani rozumné lidské přirozenosti, ani mravním zákonům, je přijatelné pro všechny lidi dobré vůle a musí proto zůstat konečným cílem lidského snažení. Jen tehdy se stávají tyto sporné problémy lidstvu zkárou a nikoli podmínkou vzestupu, zanedbává-li se jejich včasné správné řešení nebo uměle se toto dusí a potlačuje nebo řeší-li je určitá část lidstva Alexandrovým způsobem v otázce gordického uzlu a potom neúprosně vnucuje toto své násilné řešení ostatnímu celku. Protipřirozené, pohodlné násilí přináší sice okamžitý prospěch násilníku na krátkou dobu, ale oddaluje samotné řešení, jen více je komplikuje a konečně hubí i samotného svého původce.

Mír, který je dnes nejpřednějším cílem všeho lidstva dobré vůle, není účinkem hrubého násilí a hrubé fyzické síly a v dějinách ho nikdy nebylo dosaženo výbojnou, potlačující válkou. Mírové smlouvy, kterými končily všechny dosavadní války, byly smlouvami zaručujícími pouze dočasné příměří na tak dlouho, dokud přemožený nenabyl opět nových sil k odvetě. Mír nadiktovaný je mír vnucený a rozumného člověka, kterému se již z jeho přirozenosti protiví jakékoli vnější nucení, nemůže nikterak uspokojit, tím méně trvale získat a nadchnout.

Mír je účinkem v život uvedené sociální spravedlnosti. Sociální spravedlnost vymyje z života národů i jednotlivců národní i individuální úzkost, sobeckost, panovačnost i každé sociální bezpráví, páchané na slabším pod jakoukoli záminkou, třebaš lidumilnou, ve skutečnosti však ujařmující.

Tuto sociální spravedlnost lze uvést v život pouze bez útočné, dobyvačné a pokořující války. Válka vždy nutně vede k rozdělení a roztržení, nikoli ke sblížení a sjednocení, k potlačení, nikoli k zrovnoprávnění. Celé lidstvo však tvoří nedělitelnou živou jednotku, kterou nelze trhat, nemá-li se svět státi obrazem pekla, v němž není než nenávist jednoho ke druhému. A jako lidstvo je nedělitelné, je nedělitelný i světový mír!

Sociální spravedlnost může však zavládnouti jenom tehdy, podřídíme-li se přikázání lásky.

Dnes cítíme, jako by paprsky lásky pronikaly celý svět, neboť můžeme s radostí říci, že na celém světě zavládl mír.

Byla to Ženeva, odkud 20. července zazářilo světlo vítězného pokoje, které utlumilo všechny bolestné výkřiky války a udusilo i poslední ohnisko vraždění lidských životů ve Vietnamu.

Pokládáme ženevskou dohodu za cenný, radostný výsledek práce všech mírumilovných lidí, za vítězství lidských srdcí i vůlí, za nový důkaz, že život sám dosvědčuje správnost názoru, že sporné otázky lze řešit mírově, že válka není nutné zlo, že je hříchem.

VLIV UMĚNÍ NA OSOBNOST

Kapitola z estetické výchovy.

Vedle intelektuálních, náboženských a etických složek pronikají do lidských tendencí ještě sklony estetické, které jsou předmětem estetické výchovy. Estetika (z řeckého *aisthesis*, jež znamená počitek, cit) je věda zabývající se projevem krásy. Proto také pro estetiku razil *František Palacký* české jméno krasověda.

Estetickým rozumíme podle J. V. Klímy onen citový vzruch, který pociťujeme vnímající (vidouce nebo slyšíc) předměty, na nichž nalézáme takový stupeň zalíbení, že je nazýváme krásnými. Po prvé ve smyslu dnešního estetického vnímání užil toho slova *Alexander Gottlieb Baumgarten* (1714—1762) ve spise *Aesthetica sive theoria liberalium artium* (vyd. 1750), ale estetický problém zajímal již myslitele v starověku *Platón* a *Aristotelés*. *Sv. Augustin* vyjadřuje v pojmu krásna především ideový obsah a pravdivost: »*Pulchrum est splendor veri.*« Podle *sv. Tomáše Aq.* ke krásě náleží:

1. *unitas in varietate*,
2. *debita proportio*,
3. *claritas* (*Summa Theolog.* 1, q. 30 a 8 ad 2).

První požadavek *sv. Tomáše Aq.* je *jednota* v rozmanitosti. V rozmanitosti však musí být harmonie, soulad. Harmonie jest buď jednoduchá a sluje *symmetrii* — *souměrností*, nebo složitá a sluje *proportio* — *úměrností*. Předmět tehdy možno zvat krásným, splývají-li jednotlivé části v určitých poměrech.

Rozmanitost částí soustředěná v jednotě musí se pozorovateli *jasně* jevit, aby na ni mohl názírat a v ní se kochat (*Summa Theol.* 1, q. 39 a 3).

Krásno je pojem relativní, subjektivní. Všichni lidé nepřičítají hodnotu krásy stejným věcem, je to v přirozené povaze lidí a věcí. Jsou nejen rozmanité typy lidí, pokud pozorujeme jejich estetické vnímání, ale i stejné nebo podobné typy lidí nejsou stejně rozvity a také náplň jejich duševních zážitků není stejně bohatá, aby měli stejné pochopení pro bohaté zjevy umění, jak to pěkně vyslovil *Otakar Březina* v *Hudbě pramenů*: »Každý trhá z rozkošného ovoce krásy na těch větvích, k nimž dorostl svým duchovním vzrůstem.«

Bohatství krásy je nevyčerpatelné. Člověka, v němž se vypěstil smysl pro ni, nikdy neomrzí, naopak naplňuje jeho duševní život vždy novými a novými půvaby.

Dnešní hodnocení krásy lze rozeznávat v podstatě trojí: hodnotíme krásu v přírodě, v uměleckých dílech a ve společenském životě. Uměleckými nazýváme ty výkony lidského ducha a lidské ruky, které se hodnotí jako krásné. Umění

sleduje vždy určité cíle sociální. Toto poslání umění chtěli zvrátit *Lessing* a *Kant*, že prý umění je samo sobě účelem, a tak začalo se šířit heslo »*l'art pour l'art*«. Umělec prý tvoří krásno z vnitřního popudu, bez všelikého úmyslu a záměru. Ale umělec netvoří jen pro sebe, nýbrž pro jiné a netvoří bezděčně, ale uvědoměle a proto sleduje určitý sociální cíl.

Abys člověk správně chápal krásu, musí se mu dostati estetické výchovy.¹⁾ Estetickou výchovou podle *Ivana Andrejeviče Kairova*²⁾ rozumíme výchovu ke schopnosti vnímat, procítit, správně pochopit krásu v přírodě, umění a společenském životě, výchovu lásky ke krásě a ke schopnosti vtělit ji v tvůrčí činnosti v běžném životě. Tím, že předmětem estetiky je tak důležitý obor lidské duševní tvořivosti, jako je umění, je estetická výchova organickou součástí tvoření všestranně rozvinuté osobnosti. Ne vždy se chápala a vykládala estetická výchova správně, protože ji určovaly názory vládnoucí třídy na krásu a umění, měla historický a třídní ráz. V různých dějinných obdobích měla a má každá společenská třída svůj ideál krásy, svůj estetický vkus, svoje názory na krásu a umění.

V dřívějších společenských rádech bylo umění majetkem především privilegované třídy, oblažující hrstku jedinců, pro statisíce a miliony pracujících nebylo umění, kromě lidového, které vlivem vrozeného pudu tvořivosti rozkvétá na venkově. Ale ani lidová tvorba v kapitalistické společnosti nemůže se vyvíjet a je odsouzena k zániku. Vedle toho byly rozšířeny nesprávné názory pedagogů, kteří stavěli problémy estetické výchovy formálně jako výchovu smyslu pro krásu bez zřetele na obsah, jako pozorování a zalíbení ve formě, jako únik z hrubé »reálnosti«.

Novou cestu nastoupila estetika teprve zdůrazněním jejího sociálního vztahu ke společnosti. Hlasatelem etického a sociálního poslání umění byl *John Ruskin* (1819—1909), jehož dílo zanechalo hlubokou brázu ve vývoji moderního lidstva. Problém estetický, který byl *Ruskinovi* vždy současně problémem mravním, se stává postupem času vždy víc a více problémem sociálním.

¹⁾ Pojem estetické výchovy odlišujeme od pojmu umělecké výchovy, kterou s *prof. O. Chlupem* (*Pedagogika*, 1948, str. 229) rozumíme výchovu, jejímž cílem jest vésti mládež k uměleckému tvoření. Odlišením výchovy umělecké a výchovy estetické není řečeno, že by se oba tyto druhy výchovy nutně pěstovaly odděleně. Estetická výchova, porozumění pro umění zřejmě získá, jestliže je provázáno pokusy o vlastní umělecké vytváření. *W. Stern* upozorňuje, že v každém člověku jest jistý stupeň umělce vedle jiných druhů nadání.

²⁾ *I. A. Kairov*, *Pedagogika*, 1950, str. 316.

U nás problémem socialisace umění se zabýval klasik české estetiky prof. O. Hostinský³⁾ (1847 až 1910), jehož pokračovatelem je Zdeněk Nejedlý,⁴⁾ pod vlivem Ruskinovým stojí J. V. Klíma⁵⁾ a v současné době Jan Mukařovský.⁶⁾

Teprve v lidové demokratickém státě nastává plánovitý postup nejen za hospodářské, ale i kulturní povznesení lidu, jemuž zpřístupněny všechny kulturní poklady minulosti a otevřeny do-kořán brány k vědě a krásě. Umění užívá dnes již všechen lid, ono ho vychovává, přináší mu radost, kulturu a vkus do jeho života, a tak osvětluje a povzbuzuje ho na pochodu k velkým životním metám.

Krása a umění mají zvláštní vliv na člověka, jsou to velké výchovné síly, které vysoce cení význační myslitelé a pedagogové. Současná pedagogika využívá umění při své výchovné práci. Umění široce a hluboce působí na všechny stránky osobnosti. Tomu také pomáhá převaha citově emociálních momentů v duševním životě člověka. Vnímání každého umění, ať je to poesie, hudba, malířství, sochařství, architektura, divadlo, film, je spojeno se zážitky, estetickými emocemi, které představují svým způsobem zobrazení života ve vši jeho složitosti. Pomocí umění může člověk vejít dovnitř života. Co jednotlivec může nepoznat v životě a přejít, ukáže umělec v pravém světle a člověk vnímá, co dříve neviděl.

Prostřednictvím umění poznává člověk jednotlivé stránky okolního světa hlouběji a zvláštním způsobem, který se liší od poznání pomocí logického myšlení. Umění vychovává cit pro krásu, učí člověka nejen vidět výrazné formy, krásný soulad barev, rytmus a melodii zvuku, nýbrž i pochopit ideový obsah a v něm vyslovené myšlenky a city.

Umění se hluboce dotýká emociální oblasti, vydatně napájí lidské city, obohacuje člověka estetickými emocemi. Estetické emoce ovlivňují hmotnou stránku pudových hnutí člověka a ne-

dovolují mu, aby ustrnul na hrubých zážitcích smyslových. Tím umění přispívá k vytváření mravní osobnosti. Mravnost se spojuje v člověku s krásou. Umění má účinný vliv na vědomí, chování a jednání, zoceluje člověka v mravních zásadách. To potvrzuje skutečnost, že mezi krásou, uměním a mravností jsou hluboké vztahy, které jsou pokládány za velmi blízké projevy nejvyšších snah lidských.

Nezřídka se mluví nejen o krásných věcech, nýbrž i o krásných činech; jak nazýváme vysoce mravní skutky. Každému musí záležet na tom, aby jeho duše byla naplněna životem mravností a životem krásou samou, aby se mravnost i krása staly nezbytnou potřebou života.

Výjimečnou úlohu má umění pro rozumový vývoj člověka, jeho představivost a fantazii. Na tvůrčí představivosti se buduje tvořivá práce člověka. Tato schopnost je největší schopností lidského rozumu. Umění rozšiřuje obzor a vědění člověka, ukazuje mu svět ve vši mnohotvárnosti, formuje obrazné a logické myšlení, učí člověka »vidět« a »slyšet«. Jevgenia Alexandrovna Flerinová prohlašuje umění v životě člověka za metodu poznání života, za prostředníka tvůrčího projevu.

Umění dává životu bohatý obsah, přináší mu mnoho hlubokých zážitků, myšlenek a poznatků a vytváří osobnost, a tak dává i pedagogické práci pevný základ, byť nikoli jediný, přece jen důležitý.

Prof. Dr. Josef Hronek

³⁾ Otakar Hostinský, O realismu uměleckém (1891), O socialisaci umění (1903), Umění a společnost (1907).

⁴⁾ Zdeněk Nejedlý, Všeobecná estetika (1921): je vlastně posmrtná velká soustavná Hostinského estetika na základě jeho rozvrhů a universitního čtení.

⁵⁾ Jiří Václav Klíma, Základní věty o estetické výchově (1922), Úvod do metodiky výchovy mravní a estetické (1924).

⁶⁾ Jan Mukařovský, Estetická funkce, norma a hodnota jako sociální fakty (1936).

LETOS VZPOMÍNÁME 750. VÝROČÍ ZALOŽENÍ BASILIKY VELEHRADSKÉ

Přes nedořešenou otázku polohy původního Velehradu a metropolitního chrámu sv. Metoděje má nynější Velehrad ojediněle významný vztah k nábožensky širitelskému dílu našich slovanských apoštolů i k jejich duchovnímu odkazu.

Třebas nejnovějšími vykopávkami prokazuje se stále závažněji, že dnešní Velehrad souvisí i místně s polohou starého Velehradu, dlužno přece opětovně zdůrazňovati, že duchovní význam dnešního Velehradu tkví předně a podstatně nikoli v místním, nýbrž myšlenkovém vztahu k středisku apoštolské působnosti našich věrozvěstů.

Základem toho je — *idea cyrilometodějská*.

Proto duchovní význam Velehradu je podstatně nezávislým na jakémkoli řešení polohy hledaného hradu velkomoravského a stoliční svatyně Metodějovy.

Velehradský chrám, vybudovaný po ztrosko-

tání původního Velehradu počátkem 13. století moravským Přemyslovcem Vladislavem Jindřichem a jeho bratrem, českým králem Přemyslem Otakarem I., na místech, jež lidové podání vytrvale spojovalo s hlavním působištěm sv. Cyrila a Metoděje, vyrostl prozřetelnostně v nejpmátnější pomník díla slovanských apoštolů.

Nynější Velehrad s touto velebnou velesvatyní, jež byla počátkem 13. století největší a nejnádhernejší stavbou svého druhu v našich zemích, zachoval nám drahé jméno slavného hradu velkomoravského i metropolitního prvochrámu slovanského. Půl osma století spojuje nás s dílem i myšlenkou slovanských apoštolů.

Velehrad velkomoravský, cyrilometodějský padl. Tento Velehrad jej *vzkřísil*, duchovně obnovil.

Srdcem Velehradu je jeho chrám.

Basilika velehradská, příbojem bouří ošlehaná,

tolikrát spálená, ztroskotaná, v ponížení k zániku odsouzená a opět vždy znovu vzkříšená a v našem století pro památku sv. Cyrila a Metoděje mezi nejvýznamnější privilegované svatyně Církve vyvýšená, je nám nejpamátnějším velechrámem cyrilometodějským.

Staletí promlouvají v něm mluvou kamení, oltářů a maleb. Mohutné zdi, jež odolaly v příboji pohrom, tyčící se jako věkovití svědkové zapadlé minulosti, mluví němě a přece mohutně o svaté myšlence, jež zůstala k nim po staletí upjata.

Basilika velehradská, podrževši původní polohu i architektonickou monumentální krásu (třebas slohově přebudovanou), pne se k nebi jako

duchovní maják, kamenná modlitba věků, prosebná píseň potomstva cyrilometodějského.

Je to posvátná duchovní klenotnice, jež uchovávala jádro dějinných vzpomínek na dílo slovan-ských apoštolů. Tumočnice odkazu našich prvo-učitelů evangelia.

V této velesvatyni byli naši věrozvěstové od staletí nejvíce uctíváni. Z ní rozléhalo se nejbohatší požehnání posmrtného apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje —

V tomto staroslavném svatostanu zůstalo a zůstává — podle slov zbožného kronikáře velehradského — *Metodějovo požehnání v ovoci svém.*
ThDr František Činek

PROTI SCHEMATISMU A FORMALISMU V KÁZÁNÍCH

Boží slovo je živé a působivé...

Žid 4, 12.

V diskusích a kritikách krásného písemnictví, poesie a dramatu vytýká se v současné době dvojitá nedostatek: schematismus a formalismus. Velmi mnoho již o nich mluveno a psáno. Nebude na škodu, jestliže si s toho hlediska prověříme svou duševní práci. Mohli bychom kriticky se zabývat katolickou literární činností soudobou, hodnotou novinářských článků i jinými formami literární tvorby. Obracíme zřetel na současnou homiletickou práci, jak ji slyšíme v kostelích. Bylo by nežádoucím zjevem, kdyby se nám chtěly tyto nesporné vady zahnízditi na kazatelně.

Schematický a formalistický bývá dosti často náš přednes kázání. Je to důsledek toho, že každému často, že se nám někdy stane kázání manýrou. Jistě je to nesnadný požadavek, aby byl kazatel vždy, bez ohledu na nahodilou duševní či fyzickou indisposici, na různé okolnosti nepřiznivě, na výši formy a řečnického přednesu. Ale všemožně se kontrolujeme a nepřipustíme, abychom po stránce pronuciace kázání upadli v šablonu, ať již zcela bez pathosu či naopak s pathosem přemrštěným, theatrálním.

Nám zde běží o kázání samo, o to, co v ně vkládáme a jak je stavíme. Nemusíme obšírně objasňovat pojem schematismu a formalismu. Obojí má do sebe to společné, že postrádají života: nevycházejí z něho, nejsou jím naplněny a nedávají život. Schematickým je kázání, které se spokojuje stereotypními myšlenkami, vyježděnými kolejemi, opotřebovanými prostředky v důkazech, pohnutkách, citech, dedukcích. Někdy kazatel zůstává příliš v pouhé theorii, na papíře, opakuje sám sebe i jiné prameny. Nedovede býti oním hospodářem z Kristovy paraboly, který vynáší ze své komory věci nové i staré (Mat. 13, 52).

Formalismus dává příliš zjevně vystupovati stylistickým článkům kázání a tradičním prostředkům vnější výzdoby a úpravy duchovní řeči. Přemírou těchto formálních zřetelů trpí obsah, trpí ovšem také účinek. Tak se dostává i do našich kázání to, co literární kritika nazývá deklarativností, hlásáním pravd a postulátů mravních, aniž bychom šli k jejich pramenům, aniž bychom dovedli o nich přesvědčovat, pro ně živě zaujmout a ukázat jejich místo v denním životě. Nezapíráme si, že v našich kázáních bývá málo života: verba tantum; fráze, zbožné sice, ale přece pouhé fráze. Takové loci communes, co se vždy a všude stejně opakuje při podobné příležitosti, šablona, kde je všechno takové jednoduché, přímočaré, snadné: posluchači však o věci soudí jinak a mají jiné zkušenosti. Tím upadá zájem o kázání, ano někde se hromadí přímo odpor proti kázání výslovně z toho důvodu, že posluchačům znějí neživotně, neprakticky, hluše. A přece i o nejabstraktnějším mysteriu víry, o tajemství Nejsv.

Troji je možno hovořiti velmi konkrétně a životně.

Čím dodáme kázáním žádoucí životnosti? Co nás zachrání z nebezpečí šablony, schematu, formalismu?

Kazatel sám musí žít. Hluboce duchovně, nadpřirozeně, ale také přirozeně, lidsky. Musí umět živě, t. j. ve spojení se životem, myslit, chtít, milovat co je krásné a nenávidět, co je prázdné, tlející. Živá, svým způsobem originální osobnost kazatelova, nikoli mechanická loutka, naplní životem každou větu. Objeví, čeho potřebují posluchači, čím milují, co pracují, oč duševně bojují, co je nadchne, co je jim nesympatické. Ano, na thematic záleží, má-li hlásání slova Božího budit život. Ono samo je živé, my je však někdy balíme do bavlnky rétorických prostředků, ono však se tím stává solí zvětralou. Thema ze života a pro život. Ne krasořečnění na věci odlehle od života. Aby nám bylo správně rozuměno: nechceme, aby sváteční či všední zájmy vezdejšího života se staly výlučnou materií kázání. Naopak — dáváme na př. na přední místo kázání dogmatická, ale musíme ukázat, kterak se dogma uplatňuje v životě křesťana. V kázáních morálních vyjdeme ze života v sobě a kolem sebe a jdeme ku pramenům, k tomu, co staví za vzor a ideál sám Kristus. Ale život, život vnitřní i vnější, musí celým kázáním protékat bystrými, mohutnými proudy. A to dnešní život, nikoli život na př. ve 12. stol., čímž není řečeno, že bychom tam odtud nemohli čerpat látku i dnes živou.

Mluvíli bychom do prázdna, kdybychom zavírali oči před lidmi dneška, kteří stojí před námi, kolem nás pracují, radují se, usilují, napínají do krajnosti své síly. Musíme vidět, že se život radikálně, revolučně změnil. Máme nové úkoly, nové potřeby, nové možnosti. Život si dnes jinak formuluje dělníka, zemědělce i inteligenta. Pohled věřícího křesťana a tím více kněze na život musí být bez předpoklů. Aniž bychom se vzdávali asketického stanoviska — přece směrodatným musí být slovo Boží: Vždyť miluješ všechno, cokoliv jest, a nic nemáš v nenávisti z těch věcí, které jsi učinil (Moudr. 11, 25). Musíme mít v úctě, co přímo z Božího díla nebo nepřímo — prací lidskou — ve světě je krásné a užitečné. Musíme živým slovem podpírat všechno, co je kladné, co slibuje rozvoj. Nebylo by křesťanské toto ignorovat, o tom mlčet a tím se přirazovat k záporným typům, žlučovitým škarohlídům.

Mluví z nás na kazatelně láska. A láska chápe toho, koho miluje, v jeho velikých cílech a v jeho bolestech. Láska odstraňuje překážky. Proto vzmě, co duchovně nebo mravně brzdí dnešního člověka a jej zatěžuje zbytečně a na škodu věci. Bohu lze ve službu oddati všechno, i to nejmodernější, pokud to znamená rozvinutí myšlenky Boží. Boží plány nejsou spoutány na zvyklosti a formy jediného útvaru dobového, který dohrál svou roli. Bůh je králem všech věků. Mluvěme k věři-

cím tak, aby to chápali a dovedli svůj život uvádět ve styk s Bohem — toť religio, navázání na Boha.

Obsah určuje formu: živý obsah vyvine v živoucí formě. Prof. Zdeněk Nejedlý řekl kdysi, a to několikrát spisovatelům, že nemá rád rozlišování mezi obsahem a formou duševního díla. Co si na tom je, s čím se setkáváme v homilistické praxi. Co jsem si při přípravě na kázání promyslel logicky, co jsem vyčetl z knihy lidského života, co mi dal cit a vkus pro krásu a líbeznost — to budu umět říci tak, že splním postulát sv. Augustina: ut veritas pateat, placeat, moveat. Z duše k duši, od srdce k srdci promluvíme. Ano, nejdříve budu muset hledat a zkoušet, kterak to či ono říci, budu muset se učit na vzorech, protože je riskantní spoléhat bez výhrady na vlastní dovednost a výmluvnost.

Takovými prameny živého obsahu i živé formy se obklopujeme. Je to především Písmo svaté, správně čtené, rozvážené a potom tlumočené. Je to skutečná solidní theologie, dovede-li na dogmatech, na morálních otázkách, na liturgii, na otázkách biblických objevovat právě tuto životnost vždy aktuální a schopnost říci k časovým potřebám slovo vhod. Čerpejme z asketiky — ale mluvíme pravdu, co kladného je v člověku, v jeho dílech, ve světě, a to, co je záporné, o čem platí: Nesmíš... Anebo aspoň: Dej pozor, uměj se zdržovat, zapřít sebe..., v tom všem přiskočme posluchačům ku pomoci přesvědčivým důkazem, že taková askese je ve službách života a jeho pravých hodnot.

Znejme lidský život. Znejme duši člověka v jejích hlubinách i výšinách. Kněz musí být vzácným psycho-

logem nejen na př. ve zpovědnici, nýbrž také na kázatelně, v katechesi. Jinak natropí svým nehorázným slovem škody, které se těžko léčí.

Znejme práci našich lidí. Musíme vědět, co po nich žádá na duševních a mravních kvalitách a k těm jim můžeme pomoci. Logos i ethos vnášíme do lidské práce — jak dobrá je vůle Boží, která práci učinila zákonem života a jak poctivě, ukázněně, nesobecky, vytrvale musíme pracovat.

Svět zůstane nutným prostředím, scénou lidského životního dramatu. Jest a zůstane povinností křesťana svět zušlechtovat nejen fyzicky a materiálně, nýbrž pravdou, myšlenkou a láskou, t. j. chtěním a vytvářením dobra. V tom má, nám křesťanům, svítit na cestu života světlo věčné pravdy Boží.

K nejnaléhavějším nutnostem patří formace vlastní kněžské osobnosti, zvláště v jejím vnitřním postoji a charakteru. K tomu upneme celou pozornost.

Pod neměnným, věčným obzorem toho všeho, co přijímáme jako zjevení Boží skrze Církev, je mnoho takových věcí, které se měnily již mnohokrát v dějinách: vykonaly svůj úkol, někdy lépe, jindy hůře — musily ustoupit, protože život pokračuje. V duchu Pavlova: Stal jsem se služebníkem všech..., všem jsem se stal vším (1 Kor. 9, 19 a 22), pohlížejme na rozsáhlé duchovní lány, které čekají na nás, na dělníky na vinici Boží. Nesmíme se státi těmto zástupům duší nesrozumitelnými nevhodným hlášením Božího slova. Pro čest slova Božího a pro službu duším hledejme cestu ke všem, kdo chtějí slyšet náš hlas.

Mgsc Karel Reban

VĚROZVĚST

Celý katolický svět si letos připomíná výročí 1.200 let od mučednické smrti sv. Bonifáce.

Svatý Bonifác, původním jménem Winfrid (též Wynfrith), narodil se v Anglii kolem roku 680 jako potomek staré anglosaské šlechty. Již jako chlapec oblekl na sebe benediktinské roucho v klášteře Nutshalling u Southamptonu. Vyzbrojen znalostí posvátných věd roku 716, přišel na evropskou pevninu, aby se mezi Frisy pokusil o misijní činnost. Přidružil se ke svému krajanu Wilibrordovi, jehož biskupské sídlo bylo v Utrechtu. Po neúspěšné cestě vrátil se zpět do Anglie a z Anglie se odebral do Říma. Odtud pod jménem Bonifác, jehož se mu dostalo 14. V. 719, v den mučedníka svatého Bonifáce, byl poslán s plnou mocí papežem Řehořem II. do Německa. Opět byl nějaký čas s Wilibrordem u západních Frisů. Potom v Hessensku reformoval zesvětštělé křesťanství. Tam založil první klášter v Amoenburgu. Po druhé cestě do Říma roku 723 vrátil se do Německa jako biskup bez pevného sídla. Doporučen ochraně Karla Martella, ale ne v jeho podřízení, dosáhl velkých úspěchů. Jistě velkým dojmem na domácí obyvatelstvo zapůsobila událost, kdy dal skácet posvátný dub, uctíváný na počest Donara. Staří bohové ustoupili jednomu pravému Bohu. Po třetí odebrav se do Říma, byl povýšen na arcibiskupa. Po návratu ujal se organizování církevního života v Bavorsku, kde vedle jediného biskupství v Pasově založil biskupství v Salzburku, Freisingu a Řezně. Jiná biskupství jím založená byla Buraburg, Erfurt a Würzburg. Pevné sídlo Bonifácovo po původně zamýšleném Kolíne bylo v Mohuči. Jím založený klášter ve Fuldě stal

se školou a střediskem křesťanské vzdělanosti. Odtud se šířily znalosti náboženské, vědecké, umělecké a hospodářské. Svátý Bonifác v misijním díle byl podporován svými krajany, kteří z Anglie přišli za ním. Starobyle nám znějí jejich jména, jako na příklad Burchard, Willibald a Wunibald, řeholnice Walburga a učenná Lioba. Jako již stařec, Bonifác svěřiv své nástupnictví v Mohuči svému žákovi Lullovii, odebral se k pohanským Frisům, jimž původně patilo jeho poslání. Tam také on sám i se svými 52 průvodci dosáhl koruny mučednické dne 5. června 754 byv zabít na pobřeží fríském u Dokkumu, v nynějším Holandsku. Tělo svatého Bonifáce bylo převezeno do kláštera fuldského.

Na životě a díle sv. Bonifáce vidíme universalitu Církve. On Anglosas, stal se apoštolem Němců. V tom je i podobnost s našimi věrozvěsty. Svátý Cyril a Metoděj původem Řekové, stali se apoštoly Slovanů. Svátý Vojtěch jsa Čechem, je uctíván jako apoštol Poláků a Maďarů. Způsob misijní činnosti sv. Bonifáce bylo šíření křesťanství mezi lidem bez násilí obnovou srdcí a ducha. Na to jeho pozdější nástupci v Německu zapomínali. Jestliže se dnes v západních zemích zdůrazňuje přínos sv. Bonifáce k vytváření kultury středověké Evropy a také tím i přínos anglosaského a germánského světa, nelze z toho vylučovat přínos slovan-ského světa, jehož příslušníci z různých větví slovanstva přinesli kulturu evropské mnohé nepomíjitelné hodnoty. Živým odkazem dneška z těchto hodnot zůstává to, co je i eminentně křesťanské, a to je povznesení vzdělanosti širokých vrstev lidu a klidné a mírné soužití evropských národů. *ThLic Miroslav Rajmon*

ODKAZ SVATÉHO AUGUSTINA

Všichni známe dojemný obraz Scheffera, slavného malíře minulého století, na první stránce naší obrázkové přílohy.

Svatý Augustin a svatá Monika, jeho matka, v Ostii na břehu mořském. Jejich krásné snivé oči jsou obráceny od neskonaleho oceánu vod k neskonalemu vesmíru dálkových světů. Snivým svým okem zírají do nedozírna, do neskonala, do nekonečna, do tajemných dálek, o kterých Březina tak dojemně píše...

Jako by hledali, jako by viděli již, po čem toužilo jejich roztočené, neklidné srdce, o němž Augustin na-

psal: »Inquietum est..., neklidné jest, dokud nespočine v Tobě, ó Bože!«

Augustin hledá štěstí, hledá pravdu, a to pravdy celé, hledá štěstí, a to štěstí stálého a věčného, které není »jako muška malá...« Píldotova otázka: »Co je pravda?« rozechvívala i jeho neklidnou duši a jeho neklidné srdce. »Zítřka ji najdu, zítřka se mi pravda zjeví a uchopím ji. Přejde Faust a vysvětlí mi všechno,« tak volalo jeho po pravdě žíznivé srdce. (Vyzn. VI, 11.). A našel pravdu v Bohu! Hledal štěstí. »Byl smyslný a po každé pocítil, jak krátká jest rozkoš,

v jakém omezeném prostoru krouží požitek.» (Bertrand »Svätý Augustin«, 105). Proto hledal výše, proto hledal štěstí celé, dokonale a našel je opět v Bohu.

Každý z nás jest hledač pravdy a štěstí, a to štěstí a pravdy celé! I naše srdce jest neklidné. Po ničem netouží, nežizní jako po štěstí, ale ne po kousku, po střepince štěstí, po atomech radosti, po zrnku pravdy, po štěstí celém, po štěstí věčném, po štěstí stálém, jemuž nikdy nebude konce!

Et Beatitudo infinita — Deus est! Žádná radost pozemská, žádné štěstí pomíjející nemohou naši křesťanskou duši zcela uspokojit, vyplnit a uklidnit! Naše srdce může být tvory zaujato, ale nikdy ne uklidněno, vyplněno a uspokojeno.

Duch lidský touží poznat pravdu, avšak jen v po-

znání pravdy dokonalé a všestranné, nalezne svůj klid!

Et Veritas absoluta — Deus est! Jen v bezmezném moři Boží bezmezné blaženosti a v bezedném oceánu Boží absolutní pravdy zmizí všechna naše pochybnost a všechno naše nesplněné přání, toužení a živení se splní a dojde svého věčného uklidnění!

Jako snivě oko svatého Augustina a svaté Moniky před šestnácti sty lety, tak upírejme i my proto svůj duchovní zrak k nedozírným výšinám ad »Civitate Dei«, ad Civitatem Veritatis et Beatitudinis aeternae! Tam nalezneme pravdu celou, tam nalezneme štěstí celé!

Tak splníme odkaz neklidného srdce a bystrého ducha velikého filosafo a theologa, Učitele církevního, svatého Augustina v šestnáctistém výročí jeho narozenin!

P. Karel Sahan

NÁBOŽENSTVÍ A ŽIVOT

SPIRITUS EUCHARISTICUS

KRISTUS DNES

V měsíci září v září své svatozáře září dvě skvělé postavy z červánků českých dějin i nám kněžím svým příkladem na cestu životem: svatý Václav a svatá Lidmila, jichž památku nám církev svatá připomíná! Střed, kolem kterého jako kolem životodárného slunce se jejich život točil, byla velebná svátost Oltární. U svého svátostného Spasitele nacházeli denodenně při mši svaté a při návštěvách svatostánku Božího sílu a milost k životu dokonale lásky Boží, bratrské a sesterské!

Středem kněžského života jest a musí být svatá Eucharistie! Všechna svěcení, od prvního nižšího svěcení počínaje až ke svěcení na kněze, mají vztah k velebné svátosti Oltární. Svatý Tomáš praví: »Ordines ordinantur principaliter ad Eucharistiam.« Suppl. III. Qu. 37, a. 2. Každé svěcení přivedlo nás v nový krásný poměr ke svaté Eucharistii. Každý dobrý kněz jest proto naplněn duchem Eucharistickým. Kdo jím naplněn není, nemůže být knězem hodným. Ježíš Kristus ve velebné svátosti přítomný jest pro každého jednotlivého člena církve svaté zdrojem štěstí, útěchy a síly, útočištěm a oporou pro dny zkoušek a utrpení. On jest přítelem duší, jenž jim dává pokrm pro nadpřirozený život jejich. Pro kněze znamená Nejsvětější svátost ještě neskonale více. Neboť svatá Eucharistie jest zcela pro něho zde. Svatá Eucharistie ho dělá knězem. Všechny bohoslužby a veškerá kněžská působnost se pohybuje kolem Nejsvětější svátosti Oltární: mše svatá, požehnání, pobožnosti bez velebné svátosti jsou nemyslitelné. Vezmi svatou Eucharistii církví svaté a zhasne věčné světlo a s věčným světlem vyhasne slunce nadpřirozena duší. Láska k velebné svátosti musí být proto nejpodstatnější známkou katolického kněze. Eucharistický duch se jeví v horlivosti o dům Boží, ve starosti o čistotu! Pryč s klýcem, pryč s pavučinami, s veškerou nečistotou v kostele a v sakristii! Abychom nelhali Spasiteli svému, když se modlíme při »Lavabo« mše svaté: »Zelus Domus Tuae comedit me«, zatím co by špinavé plátno oltární nám dokazovalo, že starosti o dům Boží naplnění nejsme.

Eucharistický duch se musí jevit v pobožnosti a usebranosti myslí v kostele a sakristii. Nemluvit v kostele, nemluvit nahlas v sakristii s kostelníkem, s ministranty. Naše genuflexy před velebnou svátostí, před svatostánkem jsou nejskvělejší vysvědčením naší víry a naší lásky k Pánu Ježíši ve svatostánku přítomnému! Jaká naše genuflexe, taká naše víra a Eucharistická láska!

Eucharistický duch musí se jevit v důstojném sloužení svatých tajemství. Čisté srdce, čisté ruce, čistá duše, čistý úmysl. Srdce kněze musí být svatý svatostánek Boží. Sancta sancte tractare! Vezme-li kněz svatou hostii do ruky bez veškerého náboženského citu, pak jest to pro něho to největší neštěstí. Nic nenarušuje charakter kněze tak velice jako konsekrantní celebrování mše svaté ve stavu těžkého hříchu!

Duch Eucharistický se bude konečně jevit v lásce a přátelském poměru k Pánu Ježíši svátostnému. K důvěře v Jeho slova, která platí v první řadě nám kněžím: »Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos.« Math. 11, 28. Každý z nás potřebuje na své křížové cestě životem místo, kde by si aspoň na krátkou dobu odpočinul, kde by našel svého Šimona Cyrenského. Toto místo jest svatostánek a tento Šimon Cyrenský jest sám Pán Ježíš. Kněz potřebuje přítele věrného, který ho nikdy nezklame! A tento nejvěrnější ze všech jeho přátel, který ho vždy přijme a po každé ho potěší, jest Pán Ježíš! Běda knězi, jemuž by nebyl přítelem Kristus!

Se svatým Bernardem se modleme: »Domine Jesu Christe, Tu frater, Tu soror, Tu pater et mater, Tu mihi eris omnia!«

P. Karel Sahan

Je takový, jaký byl včera a jaký bude zítra. Ničeho neubýlo z jeho jásavého betlemského úsměvu ani z jeho trpké golgotské bolesti.

V otevřených dějinách dvou tisíciletí mohli bychom Mu vyjmenovat řadu křížáckých válek, stavby nádherných katedrál, trpytících se oltářů, sáhodlouhé traktáty theologických spisů, kde se hájila Jeho pravda a učení. Hájila. Pouze hájila a upevňovala způsobem, který diktovala doba. A kolikrát v tomto úsilí nescházelo ani násilí, hranice a meč?

Jistě je to radostný a uchvacující pohled na zářivé památníky křesťanského stavebnictví, umění a kultury, ale čas těchto gigantických katedrálních staveb minul a Kristus přichází znovu a znovu žádá náš hold, naši úctu, naši lásku. Po vyčerpaných možnostech přichází na řadu výstavba pomníků naší oddanosti k Němu v prosté a skromné formě poctivého křesťanského života. Jedině přístupná a nejvíc žádoucí.

V naší době padly a padají pousta nerovnosti, rozdílů a vykořisťování člověka člověkem. Tím je Kristus velmi blízký dnešku, ale dnešní křesťanství není blízké Kristu. Hledáním a čekáním na Krista sami Jej odstraňujeme ze svého nitra, ze svých srdcí. V tom je hereze současného křesťanství a hluboko v ní tkví náš obrodný úkol jako jediný prostředek, který je křesťanské theologii a křesťanství nezczizitelný. Žít a ne dýchat. Jít a ne čekat. Poznat a ne hledat. Milovat a ne mluvit o lásce!

Horizonty šťastných a radostných zítřků hraničí pouze s dneškem a s naší prací. Přijdou na svět zítra, ale rodí se již dnes. Kristus je naší nadějí na věčnosti, ale vírou v dnešku a mezi tím nemůže být nic jiného než láska. Opravdová, nikdy nepřestávající. Taková, jakou ji zanechal Pán Ježíš tehdy dávno... Jakou nás chce jednou odměnit... Jakou chce, abychom my, kněží, měli dnes a vždy ke každému.

P. Emil Korba

VE STOPÁCH LÁSKY K LIDU

Sedmdesátého výročí dne, kdy náš veliký vlastenecký kněz V. B. Třebízský zemřel v Mariánských Lázních na tuberkulosu, vzpomněla celá kulturní veřejnost. V rodném městě Třebízi otvíral MNV museum V. B. Třebízského, Literární noviny ve svém 25. čísle přinesly zhodnocující článek, Lidová demokracie vzpomíná Třebízského v čísle 148. a Kulturně politický kalendář 1954 věnuje V. B. Třebízskému dlouhou stať na stránce 146 až 148. Také pražské duchovenstvo uctilo památku svého zesnulého spolubratra poutí do Klecan, posledního působiště Třebízského, aby v tamějším kostele při pobožnosti se pomodlilo jeho krásnou Modlitbu za vlast, navštívilo kaplanku, v níž Třebízský vytvořil většinu svých děl a potom v krásné besedě vyslechlo přednášku nadšeného obdivovatele P. Františka Herolda, který působí v Klecanech již od svého vysvěcení. Beseda byla zakončena společným zpěvem zamílované písně Třebízského Čechy krásné, Čechy mé.

Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva vzpomněl V. B. Třebízského v den výročí jeho smrti na vyšehradském hřbitově. Předseda CMV ministr dr. Josef Plojhar položil vavřínový věnec, který nesly dvě dívky v národních krojích, na hrob V. B. Třebízského a k četné shromážděnému obecenstvu promluvil generální tajemník CMV kanovník prof. Josef Beneš o významu spisovatele, jenž hrdinou svých románů učinil český lid. Rekl:

»Jan Neruda, ostrý kritik své doby a strážce kulturních snah probouzejícího se národa, neváhal již u příležitosti třicátých narozenin českého spisovatele Václava Beneše Třebízského vše ocenit život i dílo, jeho zaujetí pro slavnou historii, jeho píli, jeho smysl pro naše národní ctnosti, jeho umělecký výraz a zejména jemný cit pro českou řeč. A jakým povzbuzením pro mladého autora i jakým prorockým slovem pro osudy jeho díla byl také závěr dlouhého Nerudova článku:

»Ještě nemohl Beneš ve směru svém všestranně se osvědčiti, ještě stoupá do výše — tolik je ale už jisto: knihy výborné pro lid český, a to pro všechny vrstvy jeho, dovede podat Beneš zcela nepochybně. Beneš se stane skutečným spisovatelem českého lidu.«

A když roku 1909 vzpomínal velký český literární historik Jaroslav Vlček pětadvacátého výročí smutného letního dne 20. června 1884, kdy v Mariánských Lázních dohaslo kratičké, ale jasné a nadšené světlo pětatřiceti let Třebízského života, mohl především říci, že »Beneš Třebízský je i dnes ještě, po čtvrt století, u nás

jméno živé«. Současně však již mohl podrobiti také úvaze skutečnost, že stojí »dvojí úsudek přímo proti sobě: obecenstvo spisovatele čte, kritika jej zamítá«. A Jaroslav Vlček připomíná, že podobný osud není vzácný ani v literaturách světových, konstatuje dále, nikoliv bez uznání, pracovitost Třebízského, zvláště pozoruhodnou při jeho těžké nemoci, a nezakrývá umělecké nedostatky, jež modernistická kritika Třebízskému vytýkala, jako hlavně nepropracovanost některých postav. Spravedlivě však praví: »Je rovněž jisto, že Beneš Třebízský šel za jiným cílem nežli pouze uměleckým. Chtěl národně probouzeti, uvědomovati, minulosti poučovati přítomnost, vychovávat. Skoro bychom řekli, že národně politická pedagogie, jako ve starších generacích u Tyla a Chocholouška, je Třebízskému věci hlavní.« To je jedno velmi důležité zjištění, při čemž nutno zdůraznit, že Jaroslav Vlček neprezírá ani Třebízského stránku uměleckou. Zejména však proti hlasům, které se pozastavovaly nad jednotlivými hrdiny Třebízského, praví, že to nejsou praví hrdinové Benešova vyprávění, nýbrž že »Třebízský ve všech svých šestnácti svazcích má hrdinu jednoho, bezejmenného: lid«.

Tato charakteristika Třebízského má i dnes hlavní opodstatnění při hodnocení jeho významu. Přítomnost i bojovnost lidu v knihách a autorův zájem o dobu, kdy právě lid, ať vítězíci nebo trpící byl v popředí dějinného jeviště, tyto důležité skutečnosti jistě daly Jaroslavu Vlčkovi plné oprávnění k tak krásnému výroku i k jeho přesnému výkladu: »Tento rek, v halenách, rukou mozolných, bystrého umu a zdravého citu, především pak nezmarné síly a chuti k svébytnému životu, jejiž kořen si zde doma zachoval po tisíciletí — to je jádro všeho vypravování Václava Beneše Třebízského.«

Nyní vzpomínáme již sedmdesátého výročí smrti Třebízského a lze dosud říci s Jaroslavem Vlčkem i po 45 letech, že Třebízského spisy vycházejí v nových vydáních a nejen vycházejí, nýbrž také se opravdu čtou, a rády čtou.

Ovšem během řady desetiletí historický román a povídka doznaly dalšího rozmachu i prohloubení, jako celý literární vývoj jeví vzestupnou tendenci. Alois Jirásek a Zikmund Winter postavili historickou beletrii na vědecký základ a také jejich umělecké prostředky pokročily. Není tedy divu, že Třebízský již není plným středem čtenářského zájmu. Nicméně i dnešní čtenář,

DIELO PŘEMYSLOVCOV V TRNAVE

(K obrázkové příloze)

Do milej spomienky na blahoslavenú Anežku Přemyslovnú radi zahrnújeme vzácné dejiny Trnavy v XIII. storočí. Anežkina matka Konšancia, dcéra uhorského kráľa Belu III., pri sňatku s Přemyslom Otakarom I. dostáva do vena kraj od Modry po Trnavu a kraj za Malými Karpatmi (Záhorie) až po riekú Moravu. Otakar I. dáva jej »Břeclavsko, čili Břetislavsko pro komoru její zvláštní a ponecháno ji později také co vdovství« (Fr. Palacký: Dějiny národu českého, Praha 1926, str. 138). S tímto venom bola spojená povinnosť vystavať hrad Červený Kameň a opevniť Trnavu. Bolo totižto naliehavé chrániť Trnavu, cez ktorú viedly cesty z Viedne, z Prahy, Olomouca do podunajskej roviny, lebo Kumáni a Bešeňovci valili sa na tieto kraje. Trnava mala veľké obchodné trhy, ktoré bývaly v sobotu. Po maďarsky sobota sa volá szombat. Preto pomenovali Maďari Trnavu Szombatheyom (Szombatom), čiže Trhovišťom. Tak píše Dubravius (Hist. Bohem. LXVI.): »item construxit (Constantia) in Ungaria civitatem Trnav, quae in vulgari Ungarico Sambach Constantiae nuncupatur«.

Konšancia vyzdobila Trnavu i krásnymi budovami. V rokoch 1234—38 dobovala kostolík s nemocnicou. Kostolík stojí podnes a volá sa »špitálek«. Stavany bol pre klarisky, ktorých pobyt tu bol cirkevnými úradmi potvrdený 20. mája 1239 (Wenzel: Árpádokori okm. XI,

315). Keďže kostolík s príslušnou budovou slúžil nemocnici, takmer súčasne doboval sa kostol a kláštor pre klarisky povýššie na malom vršku pri citadele. Tento kostol podnes sa volá »kláštorek«. V započatej stavbe sa prestalo r. 1241, keď vtrhli do Trnavy Tataři. Stavba bola dokončená r. 1255 uhorským kráľom Belom IV., teda po smrti Konšancie (1240). Kostol bol dedikovaný P. Márii Donebavzatej a na oltári bola časť relikvií sv. Ludmily.

Tentó »kláštorek« prešiel všetkými pohromami mesta. Ležal pri citadele a tak pri každom obliehaní mesta bol poškodený. Tu vítal r. 1301 Matúš Čák kráľa Václava II.

»Kláštorek« vyhorel r. 1335, r. 1432, kedy i časť archívu, umiestneného vo veži, bola zničená. V dôsledku tureckého obsadenia veľkej časti Uhorska i tvárnosť Trnavy sa mení, a to príchodom Maďarov, nastahovaných sem zpoza Zadunajska, lebo regula i pomocné knihy cirkevných obradov pre klarisky prekladajú sa r. 1635 do maďarčiny. Jak kostol, tak i kláštorská budova je veľkých rozmerov a rozličnými prístavbami nosí na sebe príznaky slohov románskeho, gotického, renesančného i rannobarokového.

Od r. 1785 budova i kostol slúžily vojenskej nemocnici. Dnes, keď náš štát venuje kultúrno-historickým pamiatkám veľkú starostlivosť, uvažuje sa i nad touto cennou pamiatkou, ako by mohla slúžiť po malom restaurovaní a konzervovaní kultúrnym cieľom Trnavy a okolia. Ján Pöstényi, správca Spolku sv. Vojtecha

jenž prošel alespoň v mládí několika svazky Třebízského, odnesl si nejen hrdé vědomí, tak dobře vyjádřené Jaroslavem Vlčkem, ale i pocit setkání s uměním, jehož česká řeč se nezapomíná, jako utkvívá v paměti melodie básní, ovzduší podmanivých okamžiků. Snad i mnohá poesie a láska k umění, k literatuře vytryskla, díky zážitkům nad knihami Třebízského. Tak spisovatel K. V. Rais upřímně zaznamenal, také svůj dojem z kázání v klecanském kostelíku: »Beneš byl již na kazatelně. Nedýchal jsem... Bylo mi do pláče — tak kázati neslyšel jsem nikdy.«

Třebízský byl básníkem svého lidu. Básníkem spontánním, který při své vyčerpávající činnosti kněžské a literární (vedle románů i povídek vydal také kázání a modlitby, z nichž nejznámější je dosud Modlitba za vlast), kdy za 17 roků práce zůstavil 90 rozměrných děl, neměl ani možnost zahloubat se do podrobného studia dějin a archivních pramenů. Jak sám napsal, předával jen lásku k historii, kterou slyšel u svého otce a děda, a dosníval staré zkazky z vyhlídky své kaplaniky, odkud, jak píše jeho životopisec Josef Braun, viděl do daleka, na historická místa české slávy i utrpení. Byl básníkem, dokonce z rodu těch slavných mladých básníků, kteří v kratičkém úseku svého života vyzpívali srdce plné lásky. U Třebízského bylo to srdce plno něžné, nevýslovné a přece bohatě vyslovené lásky k vlasti. Pravdu tedy napsal kdysi Ferdinand Schulz: »Václav Beneš Třebízský všude skvěje se jakožto nadšený apoštol lásky nejryzejší k vlasti české, jakožto výmluvný hlasatel slávy a práv národa českého, ohnivý ochránce jeho cti a života. Nynější nové dorůstající pokolení ve čtenářstvu českém zvláště jest povinno vážiti si spisův Třebízského jako vlasteneckého evangelia, z něhož naučí se třem národním ctnostem: víře, naději a lásce.«

Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva se sklání v hluboké úctě a lásce před světlou památkou vlasteneckého kněze V. B. Třebízského, klade vavřínový věnec na jeho hrob a slibuje, že všechno katolické duchovenstvo chce pracovati v lásce k vlasti a dobrého českého lidu.«

Po celý den mnoho a mnoho návštěvníků vysehradského hřbitova zastavilo se u hrobu V. B. Třebízského.

Letos je tomu také sto padesát let, co se narodil František Sušil, jeden z největších vlasteneckých kněží, veliký Slovan, vychovatel a vůdce katolického kněž-

stva na Moravě, vážený učenec, spisovatel i básník, sběratel národních písní a nadto upřímný vlastenec, jenž nejen dovedl ve svém srdci spojití v krásném souladu lásku k církvi a k vlasti, ale uměl také nadechnouti celou družinu svých žáků a přátel k účinné práci pro tento ideál.

Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva, vrcholný představitel všech kněží ČSR, kteří milují církev a vlast, kteří si podávají ruce k nadšené práci pro vítězství spravedlivého míru, od prvopočátku svého trvání navazoval na slavnou Sušilovu tradici a na posledním svém zasedání z podnětu svého předsedy Dr. Josefa Plojehara, ministra zdravotnictví, rozhodl provést důstojné oslavy Františka Sušila v Brně v neděli dne 13. června v předvečer jeho 150. narozenin. Jejich organizátorem byl J. M. Josef Kristek, kanovník a předseda Diecévního mírového výboru katolického duchovenstva. V kostele u sv. Jana bylo slavnostní kázání o významu díla Sušilova. Po něm udělil pontifikální požehnání J. M. kapitulní vikář Msgr. Dr. Josef Kratochvíl za asistence brněnských kněží a za účasti kanovníků stoliční kapituly v Brně Dr. Františka Falkenauera a kancléře Petra Franty. V presbytáři dále zaujali místa brněnský děkan František Kulhánek, hlavní městský farář Oldřich Drábek, zástupci farních úřadů a jiní vzácní přítomní. Za veliké účasti brněnských věřících položil pak J. M. Msgr. Dr. Josef Kratochvíl jménem kněžstva brněnské diecése a Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva vavřínový věnec se stuhami v národních barvách k pamětní desce, zasazené nad vchodem do minoritské fary, kde Sušil 31 let bydlil a pracoval. Desku v době okupace nacisté odstranili.

Poté odjeli účastníci oslavy na brněnský Ústřední hřbitov k pietní vzpomínce. U hrobu Františka Sušila položil věnec a učinil projev J. M. Msgr. Dr. Josef Kratochvíl.

Tak skončily brněnské oslavy Františka Sušila. Jejich účastníci odcházeli z nich přesvědčení, že, ač sto padesát let je tomu, co božská Prozřetelnost poslala Sušila našemu národu a 86 let, co země kryje jeho posvátné tělesné ostatky, jeho památka zůstane národu českému požehnanou a zdálo se, jako by při této památce slibovali, že příkladným plněním svých povinností, jak nejlépe dovedou, budou i oni po vzoru Sušilově projevovali svou lásku k církvi a vlasti.

NEZNÁMÉ VERŠE BOLESLAVA JABLONSKÉHO

Pocházejí z r. 1851 a nenápadně na ně upozornil již v minulém roce K. Michl.¹⁾ Rukopisy těchto neznámých veršů Jablonského opatruje archiv krajského musea v Hradci Králové. Je to 6 listků popsaných úhledným písmem na jemném breviářovém papíře formátu 21,5 cm × 6,5 cm, na některých okrajích jsou stopy zlaté ořizky. Pak dalších 14 listků formátu 10 cm × 6 cm, v obalu označeném nadpisem cyklu: Křížek. Na prvně vzpomínaných 6 listcích, na prvním z nich je uveden rok 1851, bezpochyby datum vzniku. Genese rukopisů jest málo známa. Jsou z pozůstalosti paní Dušánkové a patřily hradeckému knihkupci a nakladateli Tolmanovi. Jeho syn B. E. Tolman je v r. 1904 věnoval hradeckému museu.²⁾ Je možné, že je Jablonský chtěl vydat u nakladatele Tolmana, ale nepodařilo se zjistit, zda skutečně byly otištěny alespoň v části nebo v ukázkách. Zatím všechny známé okolnosti nasvědčují tomu, že vydány tiskem vůbec nebyly.³⁾ To ale nijak nezabraňuje tomu, abychom se s nimi zabývali, protože v každém případě jsou to neznámé, zapomenuté a nedoceněné básně Jablonského. Jsou výzrálým vyznáním kněze-básníka, které chceme právě z této obsahové části dle alespoň částečně zpřístupnit.

V prvním cyklu (6 pásků) začínajícím slovy *Víš k a m*, které Jablonský píše nápadně zvětšeným a proloženým písmem, před čtenáře předstupuje obraz a představa dítky s čistou září nevinnosti a celým cyklem se tento obraz prolíná i v jednotlivých slokách dalších veršů. Velmi markantně zde vystupují dvě skutečnosti Jablonský zaměřené na svátost křtu a přechodu od něj ke svátostině pohřbu. Jablonský zde silně

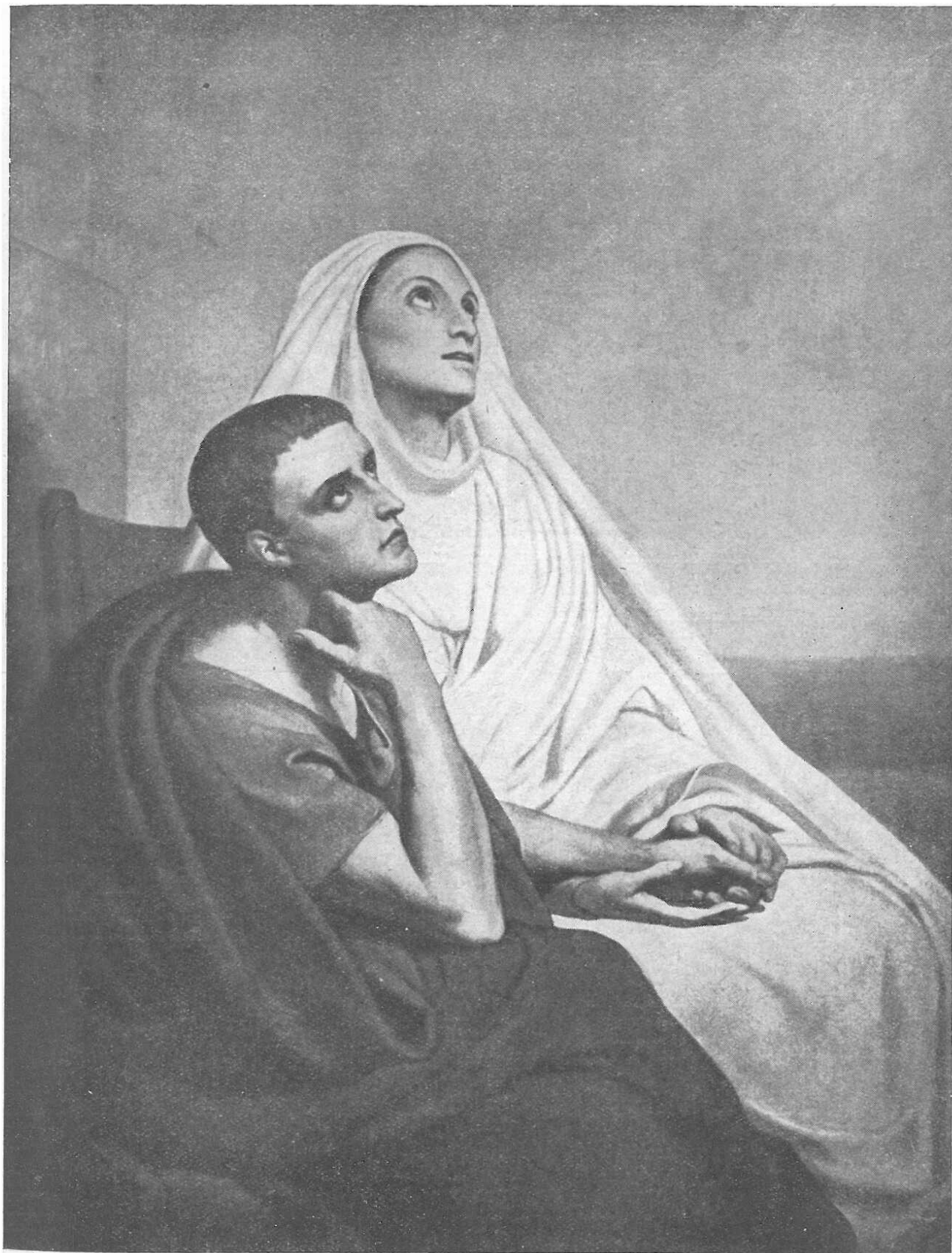
uplatnil i theologický smysl, dav mu působivý básnický pathos. Skrze dítko se dívá na otázky života a smrti a do mezery mezi tím vkládá ideál čisté lásky k Bohu a bližnímu. V básnických obrazech se velmi vhodně a plasticky vnáší v bystrých otázkách a odpovědích. Není to dialog v pravém slova smyslu, spíše monolog básníka s představou dítky, ke kterému se obrací a v radách adresovaných dítku importuje čtenáři tolik povzbuzujících i objasňujících životních problémů. Otázku *Víš* klade jako první slovo každé první sloky básní z tohoto cyklu. *Víš* — je tedy základním tázacím úvodem a hned za ním je doplňuje v obměnách slovy: *kam, kdy, kde, kdo*. Až závěr je vlastní odpovědí. Formálně i výrazově je stavěn jednotně ve všech šesti básních cyklu:

*»Nuž rozsviťtež dítky milé
ve srdečku svíce bílé,
neb Bůh — Lásko, Světlo je,
srdci, — které bojuje! —«⁴⁾*
(Poslední sloka první básně.)

Pouze vnitřní smysl mění a ve formě rady doporučuje buď: »kleknout a sepnout ruce k modlitbičce«, anebo ve formě poučení připomíná, že: »Bůh-Láska, Světlo je srdci, jež důvěřuje« a podobně. Nelze neuvést, že i při tom všem, že báseň je svou náplní theologicko-výchovně zaměřena, má hodně básnický velmi výrazných a silných prvků. Jazykově, obrazově i ostatními básnickými prostředky vybroušená a pečlivě císlovaná. Jablonský v ní ukazuje i perspektivu radosti ze života:

Duchovní PASTÝŘ

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA
K ČÍSLU SEDMÉMU
ROČNÍK IV.

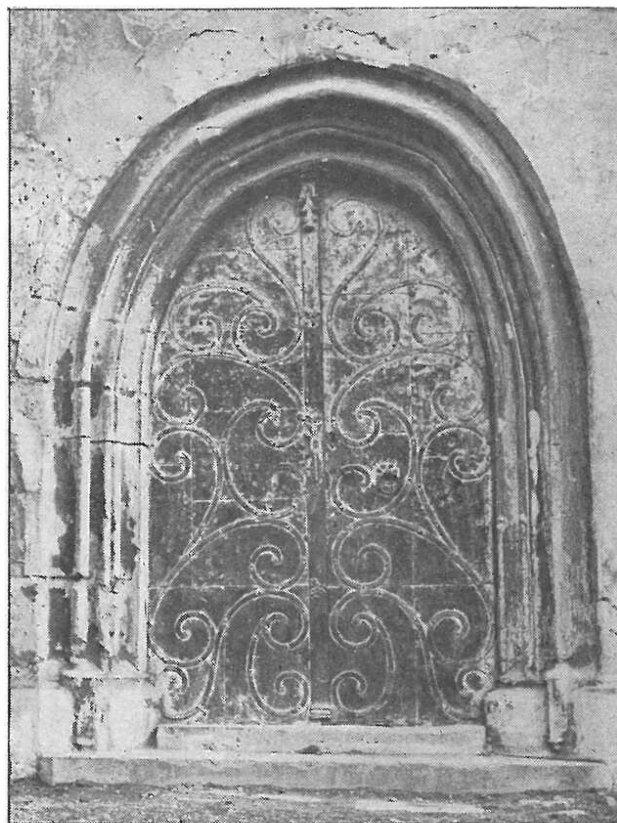

A. Scheffer (1795—1858): Svatý Augustin se svou matkou sv. Monikou.

DÍLO PŘEMYSLOVCŮ V TRNAVĚ

Sanctuarium v „kláštoru“ v Trnavě z XIII. st., oltáře barokové z r. 1608, malování sanctuaria z 2. pol. XVIII. st.

Portál „kláštoru“ trnavských klarisek budovaný v letech 1241—1243.

Oratorium v „kláštoru“ v Trnavě, které bylo upraveno barokově v letech 1690—1696.

CMV katolického duchovenstva uctil výročí vlasteneckého kněze Františka Sušila zasazením desky, kterou sňali nacisté, a pietní slavností u jeho hrobu na brněnském hřbitově.

Mikuláš Aleš; Blahoslavená Anežka Přemyslovna.

STA YNEZ DE PRAGA

Tak ji znají ve španělském Escorialu i jinde ve světě. U nás je nejznámější svou obcí chudých a vyděděných — pražským Assisi. — Tato čtvrť bídy minulých dob odešla — i s těmi, kteří plnili její nezdravé, provlíhlé zdi — do nenávratna. Začínala mizet s asanací, prováděnou bez ohledu na její kulturní cenu, i s byty ubožáků, těch nejchudších, kteří se sem kdysi utíkali. Právě pro ty nucené vybudovávala Sta Ynez na staropražském Františku tvrz milosrdenství a lásky. Naše lidová vláda vymanila památku jejího srdce z trosek již zarůstajících břechtanem a zapomenutím. Naše vláda se postarala také o ty přestárlé — potřebné pomocné ruky pravého lidství — kteří zde ještě do nedávna bydlili takřka v ssutinách. Z myslí věřících nevypřichala vzpomínka na onu »bílou ovečku«, která sama ve své době rozševala dobro a snažila se zmírniti, následujíc Pána, lidská utrpení, protože jiné pomoci tehdy nikdo nenabízel. V jejich šlépějích úcty k člověku kráčí dnes svým tichým dílem dobra a křesťanské lásky řada charitních domovů, které jako nedílná součást sociální péče lidové demokratického státu o pracující, poskytují jas podzimu života, navracejí zdraví a síli radost z mírových úspěchů, jichž všichni společně dosahujeme.

Je jasné, že »Líbezný kvítek rodu královského — v zahradě Františkově štípený...« je Blahoslavená Anežka z rodu Přemyslova. A této krásné postavě naší minulosti je věnována sice malá knížka, ale tím více prohrává teplem míru a lásky. Vy-dala ji v těchto dnech Česká katolická Charita v ÚČN.

*»Jaro s letem líbalo se
také v žití každého
bez radosti nebe svatě
nenechalo žádného.«*
(Třetí báseň cyklu, 2. sloka.)

Působivě vylíčil i smysl práce, považuje ji za nejdůležitější povinnost člověka i nejvážnější příkaz Tvůrce:

*»Viš, kdo velel včelce malé
pílně by pracovala?
Jeho vůle také tobě
práce zde vykárala!«*
(6. báseň cyklu, 1. sloka.)

a tuto myšlenku dále rozvádí, zdůrazňuje, že pouze poctivou prací a houževnatou vytrvalostí lze dospět k blaha, ráje i spasení.

I ve druhém cyklu, označeném Křížek, navazuje na předchozí verše. Skládá se ze dvou částí. První obsahuje 12 básní bez nadpisu, délkou různé. Obraz dítěte jej znova provází. I v tomto cyklu jej do široka rozvíjí a kreslí ideál dítěte, které je vzorem svých bratří zbožností, skromností, láskou k víře a k Bohu, které je dobročinné, soucitné a trpělivé. Posiluje svůj ideál dobrotivého dítěte autoritou božích příkazů:

*»Cokoli jste učinili
jednomu z těch nejmenších,
vězte, že jste učinili
svému Pánu samému!«*
(7. báseň cyklu, 10.—13. verš.)

V těchto místech Jablonský dovedl vyjádřit své opovržení k těm, kteří svou blaženost zakládají na shromáždování hmotných statků a pokladů:

*»Nejbídnější ale všech,
jemuž mamon bohem jest!«*
(8. báseň cyklu, 12.—13. verš.)

Život, jak vyplývá ze základních intencí těchto Jablonského veršů, jest písní, jež je rozechvívána tóny. Záleží jen na člověku, aby tyto tóny byly radostné a život šťastný. Závěrečné dvě básně 1. části cyklu Křížek jsou hodné intimní, osobní a loučení jest jejich vlastním závěrem:

*»A co slza dále mluví,
čas ti teprv vysvětlí.«*

Závěr provází odkaz míru a vyznívá jako součást blaha. Tím, že mír a blaho staví Jablonský vedle sebe, jako by chtěl říci, že mír v duších jest základem blaha všech, vždy a všude:

*»Střež, opatruj tebe nebe,
žehnej blahem, žehnej mírem
vždy a všude duši tvé!«*
(12. báseň cyklu, 7.—9. verš.)

Druhá část cyklu Křížek se poněkud liší od předchozích veršů kromě jiného i tím, že je zde 6 básní označených samostatným nadpisem a pak rozsáhlým cyklem 39 básní pod názvem Bílé listky, který ze všech těchto veršů je nejpůsobivější, literárně a umělecky velmi vyspělý a zajímavý. Délka, celkový rozsah jednotlivých básní různý, obsahový odklon částečný. Jen cyklus Bílé listky je stavěn v pravidelných osmiverších. Než k němu přejdeme, pozastavíme se u básní označených nadpisy. První je: Netaž se, ve druhé pod názvem: Příkaz opětně zní tón y, pro Jablonského tak typické. Obraz bílých růží se v Jablonského peru proměňuje v tón y, v nichž nalézá i své poslání kněze-básníka:

*»A mé srdce, aby tichou
sladkou písní vždy bylo,
nebe samo růží bílou
na prsa mi vložilo.
Ó, taky zněte sladké tóny
mým životem bohaté!«* (5.—10. verš.)

V následující básni: Sne můj, svůj »liliový« sen z mládí mění na »májový«. Cítíme, jako by zde zaznívaly dozvuky 39letého Jablonského z jeho Písní milosti:

*»Slyš, anjela se taž — Sebe!
hříchem-li cit lásky je?«* (5.—6. verš.)

Ve čtvrté básni Odpust' částečně poznáváme vnitřní genesi předchozích básní. Obraz dítěte byl pouze ideálem. Byl to pohled na čisté, nevinné dítě, který jej přiměl k tomu, aby se rozezpíval. Pokud zde Jablonský mluví o modlitbě, je zajímavé uvést básníkuv pohled na smysl a cíl upřímné modlitby, která též musí být tónem — písní, t. j. radostná a povznášející. Totéž znamenitě doplňuje v básních Slib a Jen myšlenku.

Poslední cyklus Bílé listky je nejučinnější. Harmonicky zní osmiverší i dnes po více než sto letech od svého vzniku jsou svěží, lahodné a hutné. Jablonský opět zde vyslovuje své známé přání: »By sny moje jen co tóny zněly.« (V 1. básni cyklu.) 2. báseň cyklu zase vrací básníka k ideálu dítěte. Je to jen znovu důkazem organické jednoty i stejného časového vzniku těchto veršů. Romantickým tónem zaznívá 5. báseň cyklu, když »hvězdám svatým« představuje blankytné touhy svého srdce. V 6. básni volá ztracené chvíle, patrně zašlé chvíle svého dětství a z tohoto vzpomínání vytváří: »listky různé bílé«. Výrazem vděčnosti za dar zpěvu je 8. báseň cyklu a v následující (v prvních čtyřech verších) přechází k obrazům blaživé radosti):

*»Kdyby radost moje — křidel mítí měla,
jistě že by se mnou — k nebi doletěla.«*

V 10. básni cyklu pokračuje v rozvíjení svých představ o smyslu poesie. Chce v ní vytvářet nádhernou hudbu života v radostném rytmu a optimistických tónech.

V 12. básni krásně rozvinul myšlenku bratrství všech: »kdyby všechny cesty — ruce si podaly« (1. až 2. verš) a jeho bystré básnické slovo ukazuje, jak by krásně vyznělo sblížení se všech lidí. V dalším rozvíjí dialog s vlastním srdcem, vystupujícím stále pod nemizícím obrazem dítěte. Jsou vlastně analýsou důvodů, z nichž vytryskla básníkova píseň. Ukazuje v nich na nemohoucnost slova, které není často sto plně vyjádřit krásu a úchvat nadšení. Tyto verše jsou obdivem těch nejuzavřenějších krás života a člověka. Jablonský se na ně dívá »pohledem duše« a ukazuje opětovně na cestu sbratření, na cestu, po níž volá i naše doba v horoucné touze po míru na celém světě a pro všechny lidi:

*»Hravě ale ruka — tím plamenem vládne,
setká-li se s rukou — splanou líce chladně.«*
(27. báseň, 1.—4. verš.)

Je to řečeno silně básnicky. V běžné lidské mluvě by to vyznělo: Budou-li si lidé rozumět, spojovat se svazkem vzájemné lásky a porozumění, pak z tohoto spojení vzejde žhavý plápol jejich společných tužeb a dojde splnění k blahu všech! Pak následuje seskupení řady otázek. »Ptáš se, srdce?« — s tím se obrací sám k sobě. Ptá se sám sebe a též sám sobě odpovídá. Obraz »bouře« to jsou básníkovy city — »podivný svět« jeho srdce (29. báseň). Anebo mnohem zjevněji v 36. básni cyklu:

*»Viš, co bude povždy — první mou myšlenkou,
jen když se o tobě — ukončí jitřenkou.
Jak to brzy bude — žal můj až oněmí
a mne hvězda blaha — touto bude zemí?«*

Nesmíme se divit tomuto najednou překvapujícímu tesklivému tónu. Básník žil mimo vlast v cizině a těžce to nesl.⁵⁾ Závěr jest upřímnou a zřymovanou básníkovou invokací k Andělu strážnému a jest prostým a přitom nevtravým výrazem básníkovy prosby, aby »střežil, vedl« jeho kroky a:

*»Léčil mé bolesti — mladil srdce síly,
trním aneb kvítím — vedl mě ku cíli!«*
(Závěrečné verše celého cyklu.)

Jsou tyto neznámé, a vůbec, můžeme-li říci, i neotištěné verše Boleslava Jablonského pozdním dozríváním jeho smělých a výbojných vzruchů, jak je známe z Písní milostí, anebo uhlazené a rozvážné Moudrosti otcovské, anebo ostatních jeho známých básní, pak jsou scelující a sjednocující obrazem jeho poesie. Jab-

lonský v nich vystupuje kněžsky důstojně, básnický odpovědně a lidsky přesvědčivě a nefalšovaně. Když se k nim nyní po více než 100 letech vracíme, nezapomínejme na to, čím Jablonský v české poesii byl. Jan Neruda v něm viděl nestora české poesie, jeho vlastenecké akordy staví vedle Kollárových, a Písněmi milosti jej zve naším Petrarkou.⁶⁾ Nezapomínejme, do jaké míry sahala Jablonského oblibenost v době jeho tvůrčí básnické aktivity, když jeho básnické sbírky dosahovaly až 6 vydání⁷⁾ a byly zhudebněny a též překládány Jules Mienem do francouzštiny, Kapperem a Wenzigem do němčiny.⁸⁾ Nezapomínejme na jeho upřímné horování vlastenecké, které literární historik a kritik J. Vlček charakterizuje jako bolzanismus v českém verši.⁹⁾

I to je důvod, který nám Jablonského významově sblíží, a my nechtěli jsme v přítomném příspěvku Jablonského hodnotit, nýbrž pouze vděčně vzpomenout. Vzpomenout to, co u Jablonského je zapomenuto a neznámé. Zapomenutým a neznámým »Křížkem« položit upřímnou kytici úcty a vděčnosti k jeho kříži na památném vysehradském hřbitově!

P. Emil Korba

P o z n á m k y:

1) V příspěvku: Nový K. Havlíček — Literární noviny, II. ročník, č. 35, str. 9.

2) Viz příspěv. Správy krajského musea v Hradci Králové — Archiv děkanství řk. CMB fakulty v Litoměřicích, čj. 465 ze dne 5. III. 1954.

3) K. Michl v dopisu autoru příspěvku ze dne 14. IX. 1953 dokládá: »Dosud jsem nezjistil, zda byly otištěny.«

4) Tyto i jiné citované verše Jablonského jsou doslovně vzaty z rukopisů. Nejsou tedy gramaticky nebo jinak upravovány.

5) Sám o tom píše: »...toužím předce nevyslovitelně po své české vlasti, která mne dle těla i ducha pro sebe vychovala.« — Jungmann: Historie lit. české, z vydání r. 1869, upraveného I. J. Hanušem, str. 645.

6) J. Neruda: Podobizny I., Praha 1951, str. 187—88. 7) K. Tieftrunk: Historie lit. české, III. vyd., Praha 1885, str. 114.

8) J. Beneš v Duch. pastýři, r. 1953, č. 6, str. 95.

9) J. Hronek: Kněz v českém obrození, Praha 1924, str. 38.

GALERIE VLASTENECKÝCH KNĚŽÍ

P. MATĚJ RÖSSLER, VLASTENECKÝ KNĚZ A PRVNÍ ČESKÝ POMOLOG

Prvním českým pomologem světového jména byl poděbradský děkan a vlastenecký kněz P. Matěj Rössler, který byl nejstarším synem z devíti dětí panského zahradníka Petra Rösslera z Jindic, později z Bykáně u Kutné Hory. Datum i místo narození Matěje Rösslera je sporné; v pamětní knize proboštství poděbradského jest jen krátká zmínka německy psaná, že zemřel jako 75letý stařec roku 1829, z jiných pramenů se dovídáme, že se narodil 27. listopadu 1764, což také potvrzuje farní kronika v Předhradí u Poděbrad. Jako místo narození se uvádí Jindice u Čáslavi, ale také Křesetice nedaleko Kutné Hory.

S Matějem se setkáváme na kůru jesuitském v Kutné Hoře, protože měl vynikající nadání hudební, tím se také dostal do humanitních škol, vstoupil do řádu Tovaryšstva Ježíšova, kde měl v Brně spolužákem Josefa Dobrovského a po zrušení řádu roku 1773 jej vidíme v Praze, kde dokončuje svá studia filosofická a theologická, aby dne 21. prosince 1777 přijal kněžské svěcení.

První kněžské působíště Rösslerovo byly Poděbrady, kam nastoupil jako katecheta a kde se ukázal v bojích, které vypukly mezi katolíky a jinověrci, jako kněz opravdu tolerantní, který — jak říká milčičský rychtář František Vavák ve svých »Pamětech« — »svou rozvahou, umírněností a slovem výmluvným na utišení rozehvěných myslí působiti dovedl«. Potom se stal lokalistou v Chlebech, církevním komisařem ve Zdechovicích na Chrudimsku, odkud po půldruhém roce působení odchází za katechetu do Brandýsa nad Labem. Zde se seznámil s rodinou jistého důstojníka, po smrti manžela ujal se jejich dvou dětí, které sám vychovával. V blízkých lázních Houštce potkal jej císař Josef v doprovodu jeho chovanců, a když po rozmluvě poznal jeho šlechetnou povahu, doporučil jej na faru jaroměřskou, kde počíná Rösslerova pomologická činnost. Farní zahrada byla ve stavu velmi ubohém, když v červenci roku 1787 nastoupil Matěj Rössler na své nové působíště. Děkan však dal vyvést smetl a shnilé listí z městských valů na svou zahradu, a když z jara sešel sníh a země se otvírá, zjistil Rössler, že po celé zahradě se hlásí k životu i ovocné sazeničky. Jako syn zahradníka počal se zabývat těmito sazenicemi, se vši vášní se vrhl do studia tehdy známé literatury — a za devět let svého působení v Jaroměři získal si jméno výtečného odborníka a znalce.

V dubnu roku 1795 dostal Rössler beneficium poděbradské, kde setrval až do své smrti plných 34 let. Poděbradské beneficium bylo velmi bohaté nadáno, ke cti

Rösslerové však budiž řečeno, že dovedl majetku užívat ve prospěch dobra. Zřídil nádherný sad »Sans pareil«, t. j. nemající sobě rovna, ale sám byl tak skromný a jednoduchý, že nejraději se svými dělníky na zahradě společně obědval a oběd za ním poslaný odmítl a velmi často teprve na důtklivé domluvy svých přátel svlékal svůj ošumělý kabát, aby se oblekl k svému stavu důstojněji. Historie zaznamenává, že v těžkých dobách francouzských válek roku 1805, kdy u nás byl hlad a nouze domovem, rozdál chudým kde co měl, úrodu i peníze — a když se mu nedostávalo, vypůjčil si na svůj sad »Sans pareil« 2000 zl. Jan Hellich ve svém životopisném nástinu (1891) vypravuje na str. 11 tento zajímavý příběh ze života Rösslerova:

»Jistý přítel Rösslerův, jenž požíval na krátký čas pohostinství páně děkanova, uviděl z okna pokoje s vyhlídkou na děkanská pole, že časné zrno houfec cizích lidí na poli děkanově jetel seče a v pytle ukládá, i nemeškal oznámiti to děkanovi. Rössler přesvědčiv se o pravdivosti zprávy té, rozhorlil se řka: „Fatální pobertové, musím na vás jít!“ Vzal klobouk a hůl a uháněl směrem k poli přes dvůr, kdežto host vrátil se do svého pokoje. Po chvíli vidí host, že houfec posud zle na poli hospodaří, i kvapí opět k děkanovi, který již zase v lenošce sedě četl, a oznámil mu to. Tu Rössler odvětil klidně: „Nu, víte, já jsem si to cestou rozmyslel; napadlo mi, že by ti chudáci jistě jetele nežádali, kdyby ho nepotřebovali...“

Mši svatou sloužil Rössler pouze v neděli, kázání mluvil jen na Boží hod a větší církevní slavnosti a vždy mluvil jen krátce. Veškeré poplatky štolové ponechával svým kaplanům. Zastával funkci biskupského vikáře a byl členem mnoha učených společností. Jeho lidumilnost a dobročinnost neznala rozdílu stavu ani náboženského vyznání, a proto byl ode všech vrstev obyvatelstva z města i okolí ctěn a milován jako pravý otec duchovní. Jak tenkrát bylo zvykem, pořádala na děkanství společenské večírky, při nichž účinkovala pěvecká kvarteta, ano i plesy a jak zaznamenává kronika, děkan Rössler sám do půlnoci si několikrát zatančil. Miloval zpěv a hudbu a nejraději zpíval Schillerovu píseň »An die Freude«.

Jeho pomologická činnost byla nesmírně rozsáhlá. Nejlepší obrázek si učiníme, když uvážíme, že děkan Rössler měl na konci svého života na poděbradské zahradě celkem 2852 jabloní v 607 druzích, 1457 hrušní ve 242 druzích, 277 sliv v devadesáti devíti druzích a 308 třešní v 288 druzích, tedy celkem 5389 ovocných stromů v 1463 druzích. Mnoho nových druhů vypěsto-

val Rössler z pecek a z jader ve svých školkách, cizozemské druhy objednával ze všech konců světa. Sám ovšem také rozesílal sazeničky, stromky a vruby po celé Evropě a jeho štedrost rozsela po celém širokém okolí obrovské množství ovocných stromů, které lidem rozdával zdarma. Největší radost ze své pomologické činnosti měl, když jednou při hostině, kterou dával svým přátelům-pomologům, mohl na stole servírovat stromky v kbelících a požádat své hosty, aby si podle libosti natrhali zralé ovoce přímo se stromů různých druhů - - -

Zásluhy děkana Rösslera byly oceněny častokrát v odborné pomologické literatuře, jeho dílo však zmizelo s povrchu zemského. Když po krátké nemoci jako sedmdesátipětiletý stařec dokončil dne 29. srpna 1829 svůj život a z četných dědiců nebylo nikoho, kdo by

mohl zahradu převzít a v díle pokračovat, uchránila Vlastenecká hospodářská společnost v Praze zakoupením mladého stromoví za 760 zl. alespoň klenoty jeho díla tím, že je dala vysázeti ve společné zahradě Štěpařského spolku. Zahradu — Sans pareil — byla prodána jakémusi Biersangovi, který ji proměnil v selský dvorec a stromy dal vykopat. Vypravuje se, že za prodané dříví stržil více peněz, než dal za celý dvorec.

Město Poděbrady postavilo děkanu Rösslerovi pomník umístěný na budově školy, ale hrob tohoto prvního českého pomologa nezdobí žádný památník, ani jeho zamilované ovocné stromy jej neobjímají krásou svých květů a vůní svých plodů. Není známo, kde jest jeho tělesná schránka pochována — někde prý uprostřed hlavní cesty hřbitova...

J. B.

KNĚŽSKÉ PROFILY V DÍLE ČESKÝCH SPISOVATELŮ

(Pokračování)

K. V. RAIS

Raisovo literární dílo je universálně oblíbené, ačkoli děj jeho románů a povídek se odehrává většinou v české vesnici a hrdinové a hrdinky jsou prostí lidé, žijící na venkově: chalupníci, tkalci, drobní živnostníci a také jejich vzdělavatelé — kněží a učitelové. A snad právě proto se může honosit nejširším kruhem čtenářstva, jež dobře pochopilo, že v Raisovi má spolehlivého dějepisce i barda v jedné osobě české vesnice z doby, v níž žil, nebo z éry minulé — z éry metternichovského kulturního soumraku. Jsou to životné typy, které mluví dobrou lidovou češtinou, v dějovém pásmu prostého venkovského života statečně bojují o vezejší chléb, trpělivě snášejí rány bolesti, aby se upřímně a vděčně radovaly z každého úsměvu štěstí... zkrátka, čtenář je mezi svými! Náročný literární gourmandi labužníci vychutnávají jeho vzácné umění prozářené všude křesťanskou láskou k člověku a tvořící prostými prostředky díla literárně dokonalá. Kněžím a učitelům, k nimž svým povoláním náležel, vyhrazuje významné místo, jež jim po zásluze náleželo.

Kněžským románem po výtce je *Západ*, v němž všechny přednosti fabulačního umění a invenční vlohy spolu s rázovitým slohem září neuhasínajícím leskem. Již r. 1936 Zď. Nejedlý, kritik nikterak blahovolný, napsal: »Nedovedu ani vysloviti, jak na mne *Západ* zapůsobil. A je mi odtud toto dílo jedním z největších v naší literatuře. Až odvrhneme dosavadní literární historický balast v hodnocení naší literatury, na níž to leží jako můra, pijící krev právě nejlepším dílům našim, a budeme cenit i literární díla podle jejich umělecké hodnoty, bude *Západ* v první řadě naší krásné literatury.«

Ústřední postavou románu je devadesátiletý kněz, chudí studenecký farář Kalous, nositel četných čestných titulů, jež feudální hierarchie tak ráda rozdělala kněžím vskutku zasloužilým, aby bohatými obrocími mohla podělit ty, kteří z nich obchodnický dovedli vytěžit co nejvíce — pro sebe. Fabule je zdánlivě prostá: v posledních dvou letech života zkouší Bůh svého věrného sluhu, požaduje od něho čtyři těžké oběti, které kmet odevzdaně přinese, aby jeho západ zazářil nejskvělejšími odlesky hrdinských ctností.

První zkouška je bolestná, ale nejlehčí: ztrácí o šest let mladšího přítele faráře Duchoně ze Skalska. Po jeho pohřbu zajde stařec v průvodu řídicího Pondělíčka mezi ostatní kněze na oběd do »besedy«, kde se v mladších letech rád scházel s »grand casino« s ostatní společností a zemřelým přítelem, kdy »žila bulka a smích bylo na měrice... Ale nejděle o půl jedenácté jsem běžel... Inu, při měsíčku se to běhalo... sám se na mě díval s oblohy i potopen v hloubce pod řekou, která byla povrchu jako rozlité stříbro. Krása — rozkoš! vzdychal jsem a velebil Boha«. Přítomnost skalského řídicího botanika mu připomene společné záliby: »Příroda bývala má radost, geologie, botanika, ba i broučkař jsem býval. Krásné sbírky jsem si nashledal — ale ne ve škatulkách, v suchých pijácích a ve špiritusu, ale v Boží přírodě. Všecko, jak to žije

a roste v celém našem kraji.« — Další drobnou epizodkou kreslí Rais ušlechtilou povahu Kalousovu, když uvádí na scénu postavu přílepského faráře Čechetky, dobrodince chudiny, který podle slov lesního »s maminkou — a je skoro slepá — v bázni Boží hospodari a říká: — Jen když se najím — tamhle v těch baráčcích se často nedojedí a mají děti — ty jsou hladovy pořád! — Vysypal by jim poslední!« — Kalous nosil dříve důkladné vysoké boty, které byly jeho jediným přepychem, ale když dostal »kvičalky«, daroval tři páry přílepskému Vendelínkovi. A »kvičalky« si ulovil, když jednou z jara, jda přes pole zaopatřovat, se probořil na ledě a zapadl až po krk do ledové vody, v níž, třímaje Sanctissimum v levici nad vodou, musel čekat, až kostelník přivolal pomoc, a potom od hlavy k patě promočený šel vykonat svou kněžskou povinnost k těžce nemocnému. Tak jej všichni znají a pro tyto jeho zásluhy mají v lásce, jak je patrné ze srdečné účasti všech přítomných na pohřbu a při obědě v »besedě«, po němž se stařec brzo rozloučí a odjede do Studence, popráv s návrší pochovanému příteli naposled dobrou noc.

Zatím se doma připravuje nové loučení. Páter Letošník je pátým kaplanem Kalousovým. Dobře si se starcem rozumí, předcítá mu, ošetřuje ho s jeho starou sestrou Kristinkou, když ho přepadnou »kvičalky«, které trpělivě a s humorem snáší. — »S farářem sedal u oběda a celé večery s ním pobyl; zvláště v zimě. Hráli v šachy, a přišel-li také řídicí Pondělíček, bulku, anebo kaplan či řídicí četli nahlas... Čtli noviny, dějiny, cestopisy i beletrii. O té farář říkával: — Tyhle věci dříve pro mne nebyly — já pěstoval jen vědu! — a ukázal na starou jarmaru se skleněnými dveřmi, za nimiž stály tlusté šedé špalky, hřbetů již rozprýskaných. — To jsem tuhle sedl u stolu a potopil se jen do toho. Ale teď už oči nedělají dobrotu —.« Ale nenechával si vzdělání pro sebe. Kaplan užasl, když jednou prostý chalupník Čejka, který ho v noci vezl od nemocného, rozhlédl se po obloze a povídá: »Vida, Orion je venku a Pes už taky leze —.« Na otázku kaplanovu, kde to sebral, odvětil: »I to, když jsme s jemnostpánem jezdívali, všecko mi to vykládal. Tamhle máme Andromejdu —.« Stařec všecek okřál ve společnosti kaplanově a jen říkával: »Jenom mi neutecte! A Pán Bůh vám to všecko požehnej a zaplať!« Ale nyní se kaplan na důtklivé domluvy své zcela opuštěné matky rozhodl, že požádá o přeložení někde do kraje, aby byl blíže k své matce. Vida faráře tak dojatého smrtí přítele Duchoně, neměl odvahu mu to říci a těšil se, že mu to řekne při pohřbu vikář; ale ani ten neměl to srdce, aby starého kněze ještě více rozboleštil. Za nepřítomnosti farářovy dojde odpověď od konsistoře, že jeho žádosti bude brzy vyhověno. Tu se kaplan uteče s prosbou k paní Kristince, aby bratra na smutnou zprávu připravila. Ale ani ta se necítí dost silna, aby mu způsobilá takovou bolest. Teprve druhý den po mši svaté — stařec sloužil už jen krátkou mariánskou — při níž Pondělíček zahrál píseň:

*Ó Jezu, spásu moje...
Tys v radosti, Tys v žalosti
můj Ježíši, Bůh a Pán!*

aby ho po věrejší bolesti potěšil a posílil k té, jež ho čekala, teprve druhý den Letošník pověděl... Stařec ustrnul, avšak hned se vzpamatoval: »Pravda, ono je to s paní matinkou podobné jako se mnou — jsme staří lidé, jenom že já už tuze, tuze! A odtrhnout se? Věřte mi, synáčku, nic se na vás nehnevám i dobře vám rozumím. Vždyť jste se obětoval dost a dost — mlčte, mlčte, oběť to byla — ale člověku je tak smutno, vy si neumíte pomyslet, jak je mi smutno!« Když vyšli z hřbitovních vrat, farář volně přehlédli celou vesnici a vzdychl: — Ono je jen o to, kam teď jít, když jsem tu padesát roků prožil!« — Rais několika slovy vyjádřil hořký smutek, který těžce ležel na duši tolika kněží, kteří pracovali až do konce svých sil a pak byli úplně opuštěni celou svou rodinou osadníků, jako byl jejich Učitel. A dobrota a nezištnost starcova tryská při snídani slovy: »Honem si, miláčku, dojedte do Hradce a dobře si všechno vyjednejte; na mne při tom také nezapomeňte a povězte tam, co a jak je. Jaká pomoc — Musil je větší pán než Nechtěl. A poručeno Bohu!«

Když páter Letošník odcházel, přišel se rozloučit i přílepkový a ve své srdečné chudobě přinesl mu kapsy orišků na cestu. Stařec provázal se zástupem kolaturníků svého kaplana až za ves a dojemně se s ním rozloučil, aby se strachem očekával nového kaplana, který se druhý den hluchě přihlásil, vyřizuje pozdravy od Letošníka, který ho vystrídal v Chvaleticích. Páter Voříšek byl trochu hřmotný, zakaboněný a notně z počátku vylekal oba staré lidi ve studenecké faře, ale brzo se vyjasnilo, když vložil příčinu sporu s farářem — lépe s hospodyní — v Chvaleticích. Farář Kalous se mu nato důvěrně svěřil: »Taký jsem, pane bratře, něco podobného zakusil! Anno Domini jsem rád chodil mezi lidi — do společnosti i do zábav jsem chodil. Nikdy jsem nepatřil k těm, kteří hlásají: hlemýždi v skorepině a knězi na faře nejlépe. Já vždycky s lidem!... Lidé mivali pátera Kalousa rádi! A to byla chyba... býval jsem zván i do hraběcího zámku, ale farář nikdy. Proto na mne brzy litaly žaloby a byl jsem zapsán jako člověk do světa...« Z pátera Voříška se vyklubal nikoli knihomol, nýbrž praktický hospodář a amatér řezbář, který své povinnosti svědomitě vykonával. Vrátil se jednou od nemocného, svěřil se faráři, že nikdy ještě neviděl, že by lidé tak klidně očekávali smrt: »Modlil se s námi, jako by se chystal jen někde na pouť. Jak ti lidé žijí! — Naději! Naději v toho, jenž řekl: Království mé není z tohoto světa! — vroucně vysvětlil stařec. — Hrozná žebrota, — z myšlenek si povídal kaplan. — Žebrota ne — to ne — chudoba veliká, trampota! Slovičko, pane bratře, slovičko starého muže: Mnoho se mluví o sociální otázce, o dřeni, o špatné mzdě a vůbec o bídě dělníků — to je v pořádku, i já celou duší hořím, aby se konečně i poslednímu stavu polevilo a stalo se mu po právu; jenomže se přitom stále myslí pouze na dělníky velkých měst, na venkovské lidi se zapomíná... Co se činí pro tento náš lid? A je to přece také český lid, tvrdý, pevný, sukovitý — je v něm notný kus národní síly. Ale může zdejší člověk hořet pro národní ideály, když se chudě od rána do noci dře, nají se, že se nají, a je rád, když večer narovná hřbet?... Kdo zná dnes život tohoto lidu? Myslím ten pravdivý denní život! A přece jsou tu dušičky, že by je člověk i při drsném povrchu líbal. Mám je rád, pane bratře, mám!«

V adventě, když se zvon Marie rozezpíval v ranní pozdrav od rána ještě úplně temného, stařec již klečel na klekátku a modlil se. Potom usedl proti oknu a hleděl do noci; pozoroval, jak se v černu kmítaly žhavé bludice — to Hrozdějovští polními cestami putovali na roráte. Když potom zvonek vysokým pronikavým hláskem volal do dále, že se pan páter v kostele modlí Anděl Páně, přišla i Kristinka do pokoje... potom zpívali „Ejhle, Hospodin přijde“ nebo jinou adventní. Z kamen vonělo smolné dřevo, lampa osvětlovala starosvětský pokoj... avšak neštěstí už stálo za dveřmi. Jednou, zpívaje s Kristinkou, několikrát se na ni zadí-

val... náhle se zamlčel a vydechl tázavě: — Nějak ti to nejde — Zasmála se nuceně a pravila rychle: — Prosím tě, vždyť už jsem taký stará! — Před starcem se otevřela propast hrůzy: ano, nevšímal si jí, všechno přijímal jako samozřejmost, ale je vsutku stará, mohl by ji ztratit: »Je tu se mnou, dobrá, milá, starostlivá — Kriste Ježíši, neopouštěj, zaplaš ty myšlenky!« — Vida však, že Kristinka je jak obvykle čilá, upokojil se a vděčně ji pohledem laskal. Zatím přišly vánoce, ale pro nečas nepřijela na faru ani dcera Kristinčina Rézinka, ani řidičím student Jan. Po půlnoční divil se kaplan, že řidičí provozuje ještě staromódní neliturgickou hudbu, ale farář vysvětlil: »Poesie, bratříčku, poesie! Pan řidičí také chtíval jinak, ale k mým prosbám při tomhle zůstal... Vážná hudba církevní, byt by nám zněla sebe krásněji, jím nepoví tolik, co ty žežulky, slavičkové a hrdličky, co ta dvanačtá, vytrubovaná starým Mrkvíčkou. Celý rok budou o tom povídat a staří mladí se zas na to budou těšit. Je to pro ně nejčistší radost v celém roce, to nejkrásnější, co jim svítí do těžkého života.« — Kaplan Voříšek vyřezal a sestavil mechanický betlem s pohyblivými figurkami, a tak přispěl k vánoční radosti mladých i starých, kteří se v zástupech chodili na faru dívat k velikému uspokojení faráře Kalouse, jenž radostí jiných oživil a zapomněl na své obavy o Kristinku. Ale neštěstí se blížilo. »Ráno před dnem sv. Tří králů zastavily se před studeneckou farou selské sáňe...« Mladý vozka prosí zaopatřovat. Kdo že stůně? Ale »mastná Ančka« v Hrozdějově. A kočí vyřizuje: »Vzala mě za ruku a tu mi, jemnostpane, povídá: Prosím tě, Honzku — ale to ti povídám, tady se nezmiňuj — abys na faře poprosil — ale neříkej to na mě — kdyby tak jemnostpán! Jenomže já nevím, on už je chudinka taký jako chmejr — ale když on s člověkem mluví, zrovna jednomu je, jako by šel do nebe - -« A devadesátiletý kněz »jemně se usmál a řekl: — Inu, když to žádá, musíme poslechnout... Nikomu neublížila a pořád jenom kolíbala a chovala a teď už je chudinka. Inu, pojedeme, pojedeme, přestává všechno.« Kristinka ustrne, spíná ruce, ale stařec je neoblomný: »Dobře! nezadržuj dobrodiní potřebujícím, když s to být můžeš, abys je činil! Pro Vejpkalku, holka, pošli, strejc sedne vedle mne a dobře dojedeme, Pán Bůh mne neopustí!« — Kristinka přivede na pomoc paní řidičí, ale marně: »Tohle jsou, lidičky, ty případy, kdy Bůh sluhu svého zkouší. Tak, tak — a buďte bez starosti. Každému jinému bych spíš odřekl — vždyť jsem taký nad hrobem — ale ta chuděra nic na tom světě neměla a teď si toho přeje. Hřích by to byl ode mne!« — A odjede do zasněžené krajiny, jsa hlasitě velen lidmi, že jede k »mastné Ančce, jež byla na tom světě méně než ta slepice na dvorku, že právě takovým tvorem nepohrdl.«

Suchá raisovská charakteristika situace, jako když cvakne zavírák. — V Hrozdějově týž údiv uznání. — »Farář Ančku vyzpovídav podal jí Tělo Páně a usednuv u lůžka, polohlasně se modlil. Po chvíli povznese hlavu a spatřil kolébku: ústa i oči se mu zasmály. — Bolí tě něco? — zeptal se nemocné. — Nebolí, ale to já už vím, že dlouho nebudu. Chodit nemůžu, ani ruce kale zdvihnout — co by tu dělali s takovou? A mám tam tatínka a maminku vedle sebe — a blaženě se usmála.« — Farář rozloučiv se s Ančkou a doporučiv jí pětí domácích odolal prosbám hrozdějovského učitele, aby se u něho zastavil, neodolal však své touze po dětech a šel se na ně do školy podívat a poslechnout si jejich koledy. »A v myšlenkách si povídal: Už vás, děti, neuhlídám... doletí-li ke mně i do jiného světa písničky malých kolaturníků?« — Odjížděl provázen pozdravy osadníků, kteří pohledy vyprovázeli duchovního až do lesa, kde »přivřenýma, svítícíma očima kmítal po tichých zasněžených stromech. — To jsem si nepomyslel, Matěji, že já tohle ještě jednou uvidím — to je krása stromů — a jaký mír pod těmi jejich osměženými hlavami!« — Když se blížili Studenci, políboval si: »Vida — člověk si myslí, že už nic nedokáže, a šlo to pěkně! Jen se nebát!«

Ale neštěstí zatím už překročilo práh. K saním se seběhli všichni — kromě Kristinky, která ležela se za-

vázanou hlavou, protože spadla se schodů... — »Jenom jestli si neublížila, sténal farář, Bože nebeský, smiluj se nade mnou!« — Lékař konstatoval: počátek konce, ale o tom se stařec nedověděl. Hned odpoledne nadiktoval dopis paní řidič pro Kristinčinu dceru Rézi, aby nemeškala a přijela. O pohřbu mastné Ančky se vskutku přistěhovala, ale při své návštěvě lékařové se dověděla, že s matkou je zle... Postarala se, aby nemusela nic dělat, ale slabosti neubývalo, při třetí návštěvě lékař radil, aby se dala zaopatřit. Přílepský farář s Vejpalou hned se vypravil... Při zaopatřování se stařec probudil a nejasné tušení něčeho zlověstného ho roztrásl... Uslyšel Vendelínka zakašlat a ten hned nato vstoupil. — »Stařec mu vznesl ruce k hlavě, objal ji a hledě mu do očí zakvílel: — Vy jste mi zaopatřoval Kristinku, vidíte?« — Farář Čečetka cítil, jak marné je každé utěšování a »myslil na Kristinku... jak prosila, aby na bratra nezapomínal zvláště teď, když je tak vetchý. Ke konci však řekl: — Víím, že už je všechno marno, Bůh mě volá. Ach, kdybych já už to, velebný pane, měla odbyto! — Jak je si ta prostá, spravedlivá duše přece vědoma velikosti poslední chvíle... Lidičky, lidičky, kdo vídá člověka odcházeti, jinak soudí o všech radostech života!« — Následující stránky líčí klivé loučení starých sourozenců v několika následujících dnech před smrtí Kristinčinou patří k nejkrásnějším v naší literatuře pro hloubku citu a ušlechtilou lásku, prostou jakékoli hluché sentimentality.

Třetí zkouška vyvrcholila. — »Bylo již ke třetí hodině ranní, když se na loži zachvěl. Probouzel se s úsměvem — právě na konci pěkného snu jasně slyšel Kristinčin hlas: — Toničku, slyšíš? — Tu se do pokoje šoural Vejpalka. — Jemnostpane, kdybyste ráčil k paní Kristince — — jektal... Kostelník ho vzal kolem těla a spíše jej nesl než vedl přes chodbu. Když vstoupili do dveří Rézina pokoje, farář spatřil při lůžku sestřině plačící Rézi, paní řidič a kostelnici, jež měla v ruce rozsvícenou svíčku...«. — Záchvat mrtvice zastřel mu smysly.

Sotva se po pěti nedělích ze záchvatu probral, už se blížilo k studenecké faře z dále čtvrté neštěstí. — »Týden opět uletěl, než se Rézinky zeptal: — Tak jste maminku — ale dále nemohl. — Pochovali, pane strejčku. Tam u stěny, u dveří? — Rézi přisvědčila. — Ach, to byl pohřeb, pane strejčku! Přílepský pan farář ho vedl, ze Skalska tu byli a pan páter Letošník šel vzhůru za rakví; Prokop nepřišel, stonal.« — Také řidičů Váša se roznemohl na učení v Jihlavě a Pondělíček ho vzal domů, aby se zotavil. Ještě jinak se začíná obracet u řidičů k lepšímu. Přišel nový inspektor, byl s výsledky práce řidičů spokojen a pak vykonal návštěvu u Kalouse. Stařec mu vysvětlil po pravdě všechny nesnáze Pondělíčkovy, v pravém světle vylíčil dosavadní nepřízeň jeho představených a se sepnatými rukama prosil, aby se inspektor vynasnažil přeložit Pondělíčka na jiné místo bližší městu, aby mohl svým dětem — šesti dětem — dáti vzdělání. Inspektor dojat přislíbil. Tím starce upřímně potěšil, ač loučení s Pondělíčkem, který mu byl opravdu přítelem, bude pro něho novou trýzní. Zanedlouho přijel Prokůpek a přinesl starci novou vzpruhu a radost. Hlavně však naději, že po svém vysvěcení přijde do Studence a stařec bude moci klidně očekávat, až mu zatlačí oči. Ale neštěstí už bylo ve faře. Při rozhovoru s Prokůpkem se doví, že nemoc byla mnohem vážnější, než se dosud domníval, že jinoch plival krev. Rázem vidí stařec, že jeho naděje jsou rozvátý. Ve své úzkosti obrátí se s prosbou o radu na starého výměnkáře a na Pondělíčka. Oba potvrdí jeho obavu, že drsné podnebí studenecké by bylo pro slabého a nadto neduživého jinocha hrotem. Nutnost odejít do chalupy vyvstala jako přízrak. Když odejel Prokop zpět na studie, napsal Letošníkovi, aby ho navštívil, a vyzval Voříška, aby jel do Hradce ucházet se o faru v Zákopech. Letošníka požádá, aby mu napsal žádost do pense: »Tot

víte, že jsem se chytil naděje jako nemocní roucha Kristova. Ale Prokop přijel a — je konec! Starý člověk nemá spoléhat na kousek naděje... Pane bratře, chci mít pokoj duše, osada nesmí trpět. Potřebuji rady, já jim jí nedám. Umírají, a já o tom sotva zvím. Protože je mám rád, půjdu.« Vypravili žádost a dopis vikáři ještě téhož dne a páter Letošník odjel smuten. Těživá hrůza posledních příprav před stěhováním drtila starce. Kam se stěhovat? Ale starý přítel přílepský Vendelínek přišel a rozhodl: »Copak tu nejsou Přílepy? Copak tu není starý věrný kozák Vendelín? Copak není u nás místa, až Bůh brání? Ne jeden, dva pokoje třeba! Pravda, v naší faře není jako tady, ale klid úplný! Vpravo farář přílepský, vlevo farář studenecký. — Tu mu pohled i hlas změkly: — No, jemnostpane, uděláte mi tu radost?« — Farář i Rézi přijali rádi. Jedna radost přivádí druhou a třetí: páter Voříšek dostane faru v Zákopech a řidičí Pondělíček školu ve Vlastiboři. Přijde se představit nový administrátor páter Chmelař: »Dobře, dobře, miláčku, chlapeček do Studence. Zůstanete, vidíte, že zůstanete? Dobře to dopadne, uvidíte, už jsem slyšel, že jste k lidem, a mám radost. Bůh vás požehnej a posilni — práce je tu pořádná! A kdyby ti lidičky nějak zlobili, vidíte, že je nebudete hubovat? Víte, zde se musí sloužit, sloužit a odpouštět — já to zde dělal dvaapadesát let a byl bych zůstal ještě, ale Hospodin dopustil na starého člověka...«. Administrátor mu srdečně nabídl, že může zůstat, že jemu a jeho sestře překážet nebude, ale stařec poděkoval. Nastal den stěhování: »Pondělíček vzal jej s jedné, kaplan s druhé strany a šli. Přílepský před nimi, jako by razil cestu. Silnice byla plná lidstva, hlava vedle hlavy — mužští, ženské, staří, mladí; řada dětí z celé kolatury se vinula daleko po silnici. Farář vyprošťuje ruce, šeptal: — Podržte mě, miláčkové, požehnám! — Když mu ruce sklesly, kaplan a řidičí jej opět vzali pod pažera a více jej nesli, než vedli dál. Řidičí a kaplan starce objali a vznášeli do vozu — — Ale vtom hlava farářova sklesla stranou a řidičí zajekal: — Ježíši, Maria, vždyť je bez sebe!« — Odnegli jej do fary a uložili na pohovku. — »Farářova hlava se trochu pohnula a oči se otvíraly... Tupě utkvěly nahore, kde se zelenaly závěje břechanových listů... Tu v těch očích zasvitlo, jas se rozložil po tvářích, i rty se pohnuly: — Jsem... — Náhle mu však škublo v ramenou i v lících, z pootevřených úst vyletěl kratký vzdech... Stařec zůstal bez hnutí. — Ale viděl jste tu poslední radost, když otevřel oči a poznal, že je doma... — Pondělíček se roztrásl pláčem.« — Ve všeobecném dojetí a bolesti, jež rozdírala srdce všech přítomných na pohřbu, kněží i zástupů, které se modlily za duši svého pastýře, jedině vikář zůstal suše věcný, když promluvil: »Tak přece z fary a ne z chalupy!«

Rais dozpíval svou píseň o hrdinské lásce českého venkovského kněze, věrného hlasatele svého Boha a jeho lásky, kterou skutkem prokazuje nejen Stvořiteli, nýbrž lidem, tvorům až po tu nejdrobnější kapradinu kdesi v zášerí lesním. Láska je vůdčím motivem jeho života a ve všech zkouškách, jimiž ho Bůh v posledních dvou letech života zkoumá, vítězně obstojí. Plní příkaz lásky bez sobectví, bez ohledu na své dobro, byť přitom i srdce krvácí, až k hrdinskému vydechnutí před tváří úsměvné oblohy, za švitoření ptáček, před očima kolaturníků, kteří jeho lásku pochopili a ocenili. Kdyby Rais realista nebyl, nenapsal jiného nic, patřil by mezi vynikající spisovatele, a toto dílo bylo by mu pojistilo slávu. Je snad málo známo, že Rais jak postavu faráře Kalouse, tak postavu hrdinného pátera Voříška vytvořil podle skutečně žijících kněží své doby, a je proto ještě větší slávou českého kněžstva oné doby, že živé předlohy těchto a podobných hrdinů žily v jeho řadách jako neznámí, chudí, nenárodní jedinci, mající jedině přání žít podle zásad evangelia, jež hlásali.

(Pokračování)

Žijte v pokoji, a Bůh pokoje a lásky bude s vámi.

2 Kor. 13, 11.

Z KATOLICKÉHO SVĚTA

SSSR

Časopis baptistické a křesťanské evangelické církve v SSSR oznamuje ve svém posledním čísle, že tato křesťanská náboženská společnost má věřící po celém Sovětském svazu. Koná pravidelně bohoslužby v neděli i ve všední dny. Duchovní práce je vykonávána kazateli za pomoci diakonů a laických pomocníků. V oblasti Charkova má baptistická církev 1000 věřících, v moskevské oblasti více než 2500 osob. V první polovině r. 1953 bylo pokřtěno 125 osob.

MAĎARSKO

Nedávno promluvil svatý Otec Pius XII. v západoevropské televizi a řekl m. j., že »tělo dnešní společnosti vykazuje již mnoho otevřených ran, které mu způsobila rozkladná činnost určitého druhu tisku, filmu a rozhlasu. Starost o nutný odbyt svádí podnikání často k šíření takové zábavné látky a kusů, které jsou namířeny na méně ušlechtilé lidské instinkty a lichotí jim«. Nemorálnost a prodejnost tisku, rozhlasu a filmu na Západě, založená na touze co nejvíce vydělat bez ohledu na škody, které pro společnost z toho vzniknou, je známá a těsně souvisí s kapitalistickým společenským zřízením.

Srovnáme s tím, co napsal již před dvěma roky rakouský časopis »Wort und Wahrheit«, měsíčník pro náboženství a kulturu, o veřejné mravnosti v lidové demokratických státech. Na příkladu Maďarska časopis doznal veliký pokrok, kterého za několik let po osvobození lidové demokratické státy na tomto poli dosáhly. »Dříve — pokračuje list — byla jedním z největších problémů v Maďarsku jako v každém západním státě výchova k pohlavní mravnosti. Jakmile ale komunisté přišli k moci, ukázalo se, že sexualita ztrácí stále víc a více na významu. Tak na příklad nebylo již žádných obtíží pokud jde o morálku filmů. Stejně zkušenosti učinilo protestantské duchovenstvo. Obscení literatura, závadná divadelní představení a organizovaná prostituce zmizely takřka přes noc. Totéž se stalo s filmy. Zdá se být skutečností, která bývá na Západě přehlížena, že Liga pro veřejnou slušnost by měla za železnou oponou velmi málo práce. Západ má již sotva právo, aby si stěžoval na nedostatek pohlavní morálky ve veřejném životě u komunistů, naproti tomu komunisté mohou oprávněně mluvit o »měšťáckém rozkladu« Západu.

USA

Americká propaganda často mluví o nutnosti záchrany západní civilizace, lidských práv a svobody náboženství Spojenými státy. Ale s opravdovým náboženstvím je tomu v USA stejně jako s lidskými právy černochů. Pokud nemůže být obchodně využito a politicky zneužito, není pro ně místa. Švýcarský list »Neue Zürcher Zeitung« přinesl zprávu o vyučování náboženství na veřejných školách v USA, kde se doslovně praví: »Ve Spojených státech je vyučování náboženství na veřejných školách považováno za neslučitelné s ústavou.« Časopis referuje i o tom, jak ve státě Wisconsin rozhodl soud proti čtení bible na veřejných školách s odůvodněním, že bible patří ke konfesionální literatuře, jejíž použití na veřejných školách odporuje ústavě.

lách s odůvodněním, že bible patří ke konfesionální literatuře, jejíž použití na veřejných školách odporuje ústavě.

POLSKO

Nástupcem zemřelého kapitulního vikáře autokefální církve ve Stalinogrodě se stal dosavadní generální vikář diecése wrocławské, infulovaný prelát Jan Piskorz. Nový kapitulní vikář je starý 53 let a byl vysvěcen r. 1928. Je znám v Polsku svým zájmem o organizaci polského církevního života v západní části a svou prací v katechetice.

INDIE

Přes 300 mrtvých při svaté koupeli v Gangu. Nejméně 315 osob utonulo podle úřední zprávy v řece Gangy u Allahabadu. Při slavnosti, která se koná každý 12. rok a při níž se věřící Hindové koupají v řece Gangy, který je pokládán za posvátnou řeku, vznikla znenadání panika, když miliony poutníků se hrnuly na břeh. Většina obětí jsou ženy a děti. Mezi třemi a půl milionem koupajících byl i prezident Prasad a ministerský předseda Nehru.

JIŽNÍ AMERIKA

Apoštolský visitátor v Jižní Americe P. Sanschagrín dal po návratu ze své cesty tisku k dispozici prohlášení, v němž poukazuje na to, že příčinou úpadku kdysi tak vzkvétajícího katolicismu v Jižní Americe je hrozný nedostatek duchovních. Asi 10.000 vesnic nemá duchovního a asi 60.000 vesnic nemá ani kostela. Další příčinou vedle nedostatku duchovních jsou bídné sociální poměry obyvatelstva, které proto nemůže církev a jejím duchovním poskytnout ani nejnutnější hmotné potřeby.

USA

V USA smí být používáno na školách a učilištích jednotlivých států jen takových učebnic, jichž autoři přísne stvrdí »svou věrnost americké ústavě«. To prakticky znamená, že ani příslušníci jinak uznaných »pokrokových stran« nemohou psát učebnice.

TERST

List »Berliner Morgenpost« přináší zprávu, že v Terstu byly nedávno také kostely obsazeny ozbrojeným mezinárodním vojskem proto, aby byl znemožněn útek do kostelů osobám, které demonstrují proti okupantům. V dalším list sděluje, že důsledkem tohoto opatření jsou denní případy krveprolévání v chrámech, k čemuž dochází vinou zakročení okupantů proti demonstrantům.

FRANCIE

Ve Francii poklesl podle nejnovějších statistických údajů v posledním roce počet sňatků o 7000 a porodů o 3000. Podle zpráv je příčinou toho skutečnost, že v důsledku nesmyslné politiky zbrojení tragicky poklesla životní úroveň obyvatelstva. Tím se vysvětluje také fakt, že je obrovská úmrtnost dětí: během jednoho roku zahynulo téměř 527.000 kojenců. A vláda je takřka bezmocná, pokud jde o řešení tohoto nejpálčivějšího problému.

NÁŠ ZÁPISNÍK

CELOSTÁTNÍ MÍROVÝ VÝBOR KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

Ve čtvrtek dne 3. června t. r. se konala schůze předsednictva CMV v Brně. Konferenci pozdravil Ordinář brněnský nřdp. kapitulní vikář dr. Kratochvíl. Velmi obsažný referát, zhodnocující práci CMV za poslední dobu, přednesl předseda ministr dr. Josef Plojhar, jenž také ukázal na nejvýznamnější události ve světě i u nás a podal několik námětů, které vyvolaly velmi širokou diskusi všech přítomných. Průběh a hodnocení

práce jednotlivých diecésních výborů duchovenstva podal generální tajemník prof. Josef Beneš, načež jednotliví Ordináři podali zprávy o životě v diecésích, jak se promítá na konferencích vikariálních. O životě na Slovensku promluvil tajemník slovenského MV dr. Štefan Zárecký. Stanoveno datum kursů kněžských exercicií a náplň vzpomínkových slavností vlasteneckých kněží Františka Sušila v Brně dne 13. června a Václava Beneše Třebízského v Praze dne 20. června t. r. V podvečerních hodinách navštívilo předsednictvo

vzorné JZD v Březi na hranicích československo-rakouských v okrese mikulovském. Vzorný pořádek, skvělé výsledky živočišné výroby, spokojenost všech družstevníků a vysoký výdělek družstevníků vzbudil nejen oprávněný obdiv, nýbrž i zájem pro práci mezi družstevníky. Členové předsednictva navštívili v Mikulově památný chrám a zámek a deputace předsednictva CMV gratulovala nřdp. biskupovi dr. Antonínu Eltschknerovi v předvečer jeho narozenin.

Ústřední výbor CMV KD se sešel v Praze dne 23. června t. r. v arcibiskupském paláci. Hlavní referát přednesl předseda CMV ministr dr. Josef Plojhar, který zhodnotil naši práci v období volebním a podal zajímavé aktuality ze života církevního u nás i ve světě. Místopředseda dr. Alexander Horák podal referát o zasedání Světové rady míru v Berlíně, probošt dr. Fr. Drábek o otázkách zemědělských, jednotliví zástupci diecése o církevním a náboženském životě jejich diecése a gen. tajemník CMV prof. Josef Beneš přednesl organizační připomínky.

Z NAŠÍ FAKULTY

I když poslední měsíc školního roku červen byl naplněn houževnatou přípravou na úspěšné absolvování zkoušek letního semestru, přece lze v něm zaznamenat z bohatého a pestrého života na naší fakultě několik radostných a významných událostí.

Dne 2. VI. vzpomněli naši bohoslovci Roku české hudby a oslavili památku našich dvou vynikajících hudebních skladatelů B. Smetany a A. Dvořáka. Seminární umělecký kroužek SUK předvedl zde další pěkné ukázky své iniciativní práce a dobře připravený program vyvrcholil ve vystoupení laureáta státní ceny B. Blachuta, který byl pro naše bohoslovce a ostatní zaměstnance fakulty toho dne vzácným hostem.

Dne 13. VI. zúčastnili se bohoslovci korporativně pod vedením vřp. ředitele semináře Dvořákova večera v přírodním amfiteatru na Střeleckém ostrově v Litoměřicích, na němž účinkoval Krušnohorský symfonický orchestr z Teplic a který zahájil úvodním slovem za předsednictvo OV obránců míru v Litoměřicích P. Emil Korba, asistent fakulty.

Dne 15. VI., když po mimořádném zasedání fakultní rady byly oznámeny výsledky jednomyslných voleb akademických hodnostářů pro další studijní bienium, bohoslovci s upřímnou radostí pozdravili a blahopřáli opětovně zvoleným Spect. p. děkanovi prof. Msgr. dr. J. Hronkovi a Spect. p. proděkanovi prof. dr. J. Merellovi a přáli jim slovy hlavního prefekta ct. p. Hartmana hodně požehnané radosti, zdraví a síly do jejich další odpovědné práce.

Nejkrásnějším dovršením i letošního roku byly kněžské ordinace posluchačů nejvyššího ročníku fakulty (dne 27. VI. v Litoměřicích a 29. VI. v Praze), kterou obdrželo 16 jáhnů různých českých a moravských diecése, jež jim byla udělena J. E. nřdp. biskupem dr. Ant. Eltschknerem. Rádi v závěru konstatujeme, že letošní ordinanti jsou vlastně prvními, kteří svá theologická studia na sv. kněžství již od prvního ročníku absolvovali na Řím.-katol. Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě.

OBNOVENÍ MARIÁNSKÉ SVATYNĚ V BRNĚ

Nynější krása kostela Namebevzetí P. M. v Brně je výsledkem několikaleté usilovné práce obnovovací. Kostel byl ničivě poznamenán událostmi poslední války. V listopadu 1944 plnými zásahy amerických bombardérů v několika vteřinách se ocitl téměř v troskách. Klenba byla pobořena, zdivo až do základů otřeseno a narušeno, vnitřek úplně demolován. Velkomyslnými dotacemi našeho státu bylo možno od r. 1950 rekonstrukci této jedinečné památky urychlit.

Náklady na opravu kostela od r. 1950 si vyžádaly obnosu Kčs 406.700,— n. m. V neděli 23. května t. r. zhlédli kostel členové uměleckého tělesa z Lipska a jako účastníci Pražského jara byli také hosty v Brně, jimž podal stručný historicko-umělecký výklad J. M. kanovník Kristek. Když jim sdělil výši obnosu, který si dosavadní opravy vyžádaly, a výši příspěvku státu,

pousmáli se a poznamenali: »Zde máme zase potvrzení lživost propagandy západních imperialistů o útisku katolíků a o zavírání kostelů v Československu.«

NOVÍ PADESÁTNÍCI BRNĚNSKÉ DIECÉSE

V měsíci září oslaví dva významní členové Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSR své padesáté narozeniny: dne 6. září 1954 místopředseda CMV KD nřdp. probošt mikulovský dr. František Drábek a dne 23. září 1954 nřdp. Josef Kristek, sídelní kanovník a předseda DMV KD diecése brněnské. Oba jsou pro svou upřímnost a otevřenost kněžského srdce velmi oblíbeni nejen mezi spolubratři, nýbrž i u věřícího lidu. Svou pracovitostí dokázali mnoha skutky: Dr. Drábek se přičinil o zachování a zvelebení církevních staveb v památném Mikulově, dobrým slovem i radou pomáhá věřícímu lidu zvláště v otázkách zemědělských a svoje zkušenosti rád předává i svým spolubratřím na konferencích, kde má vždy zajímavé a poučné referáty. Kanovník Josef Kristek vybudoval z trosek brněnský kostel Panny Marie, který byl zasažen několika bombami při náletu na Brno, jako generální vikář se staral s péčí dobrého hospodáře o svůj úřad a nyní jako předseda Diecézního mírového výboru brněnské dokazuje, že hřivny, které mu Bůh svěřil, užívá ve prospěch dobra a krásna.

Přejeme oběma jubilantům od Pána Boha hojnost Jeho darů, aby svou prací pro církve svatou, milovanou vlast a její lid i v dalších letech života mohli zdárně pracovat.

DOVOLENÁ A REKREACE

se užívá. Česká katolická Charita provádí rekreační a léčebnou akci, která je speciálně určena pro duchovní osoby. Dostává se jim tak péči Charity podobných výhod jako ostatním pracujícím z titulu ROH. V rekreačních střediscích Charity v Krkonoších (Janské Lázně), ve Vysokých Tatrách (Dolní Smokovec), v Mariánských Lázních, v Poděbradech, v Luhačovicích, v Piešťanech a ve Františkových Lázních i letos trávilo zvláště mnoho kněží svoji dovolenou k upevnění zdraví za polovinu denní pense, neboť ústředí Charity hradí za ně doplatek do plné sazby.

Byl jsem letos zase očitým svědkem, jak se rekreační péče oceňuje, jak duchovní rekreační jsou spokojeni v rekreačních domech Charity a jak s povděkem používají výhody bezplatné ambulantní lázeňské léčby ve smyslu rozhodnutí ministerstva zdravotnictví v oběžníku o ambulantním léčení ze dne 29. V. 1953 č. j. 246/53. V ústavní kapli nebo v blízkém kostele je možnost sloužit i slyšet mše sv. a konati si jiné pobožnosti.

Dovolená a rekreace kněží podobně jako u laiků stává se též krásným projevem a ovocem kolektivní spolupráce a obětavosti, vzájemného pracovního, přátelského a bratrského soužití a sepětí jednoho s druhým. Jenom celek umožňuje, aby ten či onen pracovník nastoupil svou rekreaci, po jejíž dobu nemá býti nikde porušen normální chod práce, což platí také o duchovní správě. Zvláště kněží musí pochopiti, že právě v době dovolených je velká příležitost dokázat obětavou bratrskou lásku, která je nejlepším důkazem lásky k Bohu, totiž znásobiti svůj výkon, zastoupiti druhého tak, jak očekáváme, že by i nám bylo učiněno v případě potřeby. Vědomí, že naše dílo nebude přerušeno během dovolené, rekreace či léčení, je jistě nejradostnějším pocitem, který tolik uklidňuje a blaží ve dnech, které věnujeme nejen zaslouženému oddechu a zotavení, případně léčení, ale i poznání a poučení, neboť letní měsíce jsou vždy také nejvhodnější příležitostí k zhlédnutí nesčetných krás v různých krajích naší vlasti, jak přírodních, tak uměleckých, historických a památkových a při tom ke sblížení lidských srdcí města i venkova k pravé jednotě.

P. Šebek

EXERCICIE

pro kněze, které se opět konaly o letošních prázdninách, zasluhují naší pozornosti. Jsou naší svatou — a mají býti milou — povinností. Připomeňme si, co

ukládá CJC. Can. 126 žádá: »Omnes sacerdotes saeculares debent tertio saltem quocumque anno spiritualibus exercitiis, per tempus a proprio Ordinario determinandum, in pia aliqua religiosae domo ab eodem designata vacare; neque ab eius quisquam eximatur, nisi in casu particulari, iusta de causa ac de expressa eiusdem Ordinarii licentia.« Od řeholníků žádá can. 595, § 1: »Quotannis spiritualibus exercitiis vacent.« — Doba strávená na duchovních cvičeních jednou ročně se nezapočítává do dovolené (can. 465, § 3). — Exercicie se mohou uložit též »ad modum poenitentiae canonicae« podle can. 2313, § 1, n. 5, kde jsou uvedeny vedle recitace modliteb a jiných zbožných úkonů, vedle zvláštních postů a almužny jako »praecipuae poenitentiae praecepta«. Zajisté, že když neumíme vždy následovat svatě v nevinnosti, musíme je následovat v kajinosti. Exercicie jsou krásným projevem kajinosti a hlavně duchovní obnovou, jejíž nutnost každá dobrá kněžská duše, ne-li každoročně, aspoň každý třetí rok podle příkazu CJC musí živě cítit. P. Šebek

ÚČASTNÍCI EXERCICIÍ

I. kurs: od 26. do 29. 7. 1954 (exercitátor: P. Karel Sahan).

Arcid. pražská: Hulín Ladislav, kaplan, Zbraslav. Burián Josef, kaplan, Počepice. Dr. Mojžíšek Vít, farář, Praha-Michle. Dr. Kasan Josef, rektor, Praha - sv. Ignác. King Robert, farář, sv. František - Praha I. Frkal Lohel, adm., Úšovice.

Diecése litoměřická: Hortlík Václav, farář, Třebenice. Milčinský Ignác, arcid., Veleliby, p. Nymburk. Kovář Jan, arcid., Mladá Boleslav.

Diecése hradecká: žádný účastník.

Diecése budějovická: Hornický Ondřej, adm., Suchdol n. Luž. Smákal Karel, kaplan, České Budějovice. Miklík Ignác, adm., Rudolfov.

Diecése brněnská: Němec Josef, farář, Stonařov. Opravil Augustin, adm., Dlouhá Brhnice.

Diecése těšínská: Petr Miloslav, kaplan, Český Těšín.

II. kurs: od 2. 8. do 5. 8. 1954 (exercitátor: P. Karel Sahan).

Arcidiecése pražská: Beneš Josef, profesor, Praha. Brynich Jindřich, farář, Stod u Plzně. Dražil František, kaplan, Praha - sv. Prokop. Jirků Bohumír, adm., Drahonův Újezd u Zbiroha. Kliment Augustin, kaplan, Praha II. Samek František, farář, Nehvizdy.

Diecése litoměřická: Rokyta Augustin, farář, Hrubý Jeseník. Metelka Vojtěch, vikář, Dobruška.

Diecése hradecká: Hamáček Vladimír, farář, Dolní Kalná. Houdek František, děkan, Ronov n. Doubavkou.

Diecése těšínská: Król Adolf, farář, Doubrava, okres Karviná.

III. kurs: od 9. 8. do 12. 8. (exercitátor Dr. František Panuška).

Arcidiecése pražská: Josef Nešvera, Středokluky. Emanuel Třebický, Praha-Braník.

Diecése litoměřická: Kanovník Vojtěch Černý, Loučeň. Julius Jakl, Lučany. Václav Sikyta, Děčín. Jaroslav Šorejs, Rožďalovice. Josef Zimmerhackel, Malý Háj.

Diecése královéhradecká: Josef Čech, Žleby. František Gebrt, Mříčná. Antonín Nováček, Dolní Libchavy. Jan Šimek, Žamberk.

Diecése brněnská: Antonín Chroust, Kněžice. Antonín Bláha, Předín.

Adm. těšínská: Pavel Smyczek, Stonava.

IV. kurs: od 16. 8. do 19. 8. (exercitátor P. Alfons Daňha).

Arcidiecése pražská: Ladislav Novák, Svate Pole. Vladimír Sudík, Kmetiněves. Msgre Alois Tylinek, Praha. Karel Škvorecký, Plzeň.

Diecése litoměřická: Alfred Kostka, Březno. Josef Pekař, Rejšice. Prof. František Říha, Mladá Boleslav. Jaroslav Drábek, Děčín. Josef Vavrečka, Řepín. Msgre Václav Slavík, Klapé. Stanislav Rozkopal, Postoloprty.

Diecése hradecká: Viktor Kunz, Sv. Kříž. Miroslav Paclík, Dobruška.

Diecése českobudějovická: Josef Kaplický, Netolice. Václav Klima, Lhenice. Josef Brada, Hroby.

MODLITBA VELMI ZAMĚSTNANÉHO

Právem se podivujeme pracovnímu vypětí našeho lidu. Avšak i kněží svým působením při správě více farností nejsou vyňati z tohoto zápolení. I kněžským pensistům zůstává povinnost mravním příkladem dobrého života zušlechťovat lid Boží.

A právě toto úsilí - vlastní posvěcení a zdokonalení - je ze všeho nejtěžší. Být neustále na stráži, ovládat každé hnutí mysli, stále myslet: »S ohledem na obcování svatých jsem jako kněz stále odpověděn Bohu i lidskému kolektivu — —« »Oportet orare semper et non deficere.« (Lc, 18, 1) praví Písmo. A sv. Bernard napomíná: »Zůstaň si věren!«

Při mnohosti práce se zdá být toto nemožností. Modlitba pak připadá jako břemeno, zvl. modlitba vnitřní, i dobrému knězi, který za studií zakoušival její slasti. A tak pro únavu, přepracovanost, snad i propter pigritiam, ale spíš pro zdravotní indisposici, začíná vnitřní modlitbu dosti zanedbávat. A přece modlitba jakožto činnost a úsilí přináší sice také únavu, ale ve vyšších stupních přináší úlevu.

Ale jak do toho? Začneme malými dávkami niterné vroucí vnitřní modlitby. Indové nazývají krátkou 12 vteřin trvající soustředěnou modlitbu výrazem dharna. A to je přece možné! Krátká modlitba vnitřního pohledu s jednou myšlenkou a jediným afektem. Taková třeba modlitba: Bůh můj a mé všechno! 12 sekund — několikrát denně se soustředit — to přece neunaví a v denní práci vzpruží.

Usilujeme o niterné vroucí modlitbu při množství práce a cest. 12×12 vteřin trvá modlitba zv. dharna a 123 vteřin modlitba samadhi podle indické terminologie, která nám tu zůstává pouhou pomůckou.

Prodloužené modlitby je schopen člověk podle milosti Páně a také podle spolupráce vlastní.

Tělesná dispozice má normálně mluveno značný význam také. Doporučuji pro vnitřní modlitbu rozumné uvolnění těla, relaxaci. Že i na loži a kdekoliv a v jakékoliv posici tělesné se můžeme modlit, o tom píše již Origenes ve spisku Perí euchés, O modlitbě.

ThDr Karel Doležal

KŘESŤANSKÉ HROBY Z I. STOL. PO KR. NA OLIVETSKÉ HOŘE?

Nedaleko chrámu »Dominus flevit« bylo v poslední době objeveno židovské pohřebiště, kde vedle hrobů z pozdní doby římské a byzantské byly nalezeny i hroby židovské, t. zv. kokim. Těchto hrobů se užívalo v Palestině od dob Makabejských. Byly to t. zv. pecovitě hroby vydlabané kolmo do stěn hrobních komůrek o průřezu obdélníkovém nebo čtvercovém, dlouhé tak, aby pojal mrtvolu. Hroby byly pro jednotlivé mrtvoly a jejich otvor byl těsně uzavírán kamenem.

Na hrobech Olivetské hory byla archeology zjištěna jména zesnulých, psaná buď hebrejskými literami (na př. »Simon Bariona«, »Martha«, »Maria«), nebo literami řeckými (»Jairus«, »Philo Cyrenoeus«, »Judas proselytos z Tyru«). Na náhrobku proselyty Judy z Tyru je monogram z řeckých liter X a P. Na jiném náhrobku je monogram IXB a na jednom dokonce kříž o rozměrech 12×9,5 cm. B. Bagatti, který zde v květnu 1953 konal archeologický průzkum, klade náhrobky do 1. stol. po Kr., protože zde byly nalezeny různé nádoby a lampy z herodiánské doby. Podle monogramů se domnívá výše jmenovaný archeolog, že jde o náhrobky židokřesťanské a že monogram XP znamená »christianus« a IXB »Jesus Christos Basileus«. Zdá se, že náhrobky jsou z doby počátků křesťanství v Palestině až do r. 135, kdy jak Židům, tak židokřesťanům byl pobyt v Jerusalemě zakázán. Netřeba poznamenávat, že objev — bude-li hypotéza Bagattiho potvrzena — je velkého významu pro historii první církve.

Dr J. M.

LESNÍ HRBITOV

v Mariánských Lázních má téměř všechny nápisy na pomnících německé, proto tím zajímavější je pomník vlasteneckého kněze P. Františka Josefa Slámy Bojenického, který před 110 lety dne 5. srpna 1844 zemřel v Mariánských Lázních. Na pomníku je sice prosté, až titěrné rýmování, ale přece ukazuje na uvědomění vlastenecké v době, kdy bylo ještě vzácné. Nápis zní: »Zde odpočívá v Pánu zesnulý František Josef Sláma, děkan bechyňský, zemřel 5. srpna 1844. Hledáš-li kdo české klenoty, jeden z nich spočívá zde, klenot totiž vzácné osvěty, věrný Bohu a Vlasti své.« Životopis vlasteneckého kněze Slámy jsme přinesli v 1. čísle III. ročníku na str. 13.

VÁCLAV BENEŠ TŘEBÍZSKÝ

zemřel před 70 lety v Mariánských Lázních na místě, kde stojí balvan, na němž byla umístěna deska, kterou nacisté odstranili. V Mariánských Lázních je také jeden dům ROH pojmenován Třebízský a stojí v ulici Třebízské — a přece v Mariánských Lázních nevzpomněli nejmenší slavností tohoto jubilea. Časopis osvětových pracovníků »Osvětová práce« na straně 240 v článku L. Štěpánka »Proč v Mariánských Lázních neoslavili V. B. Třebízského«, zcela spravedlivě odsuzuje toto hrubé opominutí a říká, že kdyby jenom kulturní referenti jednotlivých léčebných domů Mariánských Lázní se účastnili, byl by to slušný zástup lidí.

KLERIKY LEVNĚJŠÍ

Chrámová služba Charity může nyní nabídnouti duchovenstvu kleriky (taláry) zhotovené podle míry z kvalitních látek za podstatně nižší ceny (cca 1.000 Kčs). Aby bylo možno naplánovati a zajistiti v dostatečném množství výrobu speciální hodnotné klerikoviny, žádá Chrámová služba důstojné pány, aby co nejdříve oznámili své objednávky na adresu: Chrámová služba Charity, výrobní odbor, Praha II, Vladislava 12 (telefon: 242929, 242900).

ÚMRTÍ

V úterý dne 3. srpna t. r. byl pochován sídelní kanovník u sv. Ducha v Hradci Králové prof. ThDr. Antonín Hrdý, býv. profesor morálky na CM. bohoslovecké fakultě pražské. Smuteční obřady vykonal probošt kapituly nřdp. Ladislav Hronek, gen. vikář a nad hrobem se rozloučil za fakultu Spect. proděkan dr. Jan Merell. - R. I. P.

JAROMÍR HRUŠKA ML.

* 15. listopadu 1880, † 26. května 1954.

Syn znamenitého církevního skladatele a ředitele kůru Františka Hrušky, sám v oboru skladby a reprodukce velmi se zasloužil. Mně byl dobrým přítelem v mládí, kdy zejména na kůru mého otce Jos. C. Sychry v Mladé Boleslavi jsme poznávali českou i cizí hudbu církevní, kdy také podle svých sil jsme i spoluúčinkovali. Zajímali nás skladatelé i významem, i obsahem svých děl — díla našich otců přirozeně nejvíc. Jinak nás k sobě přímo strhovali kosmonoský rodák prof. Karel Stecker a jeho dva nejlepší žáci: Fr. Picka, Ed. Tregler. K prvnějšímu Hruška nejbližší přilnul — ještě před svým odchodem na konservatoř začal skládat svou mši »solemnis g moll«, kterou po kouscích, jak ji psal, nám přehrával. Líbila se nám pro svou melodičnost, dynamickou i rytmickou svěžest, pěkně vcelku propracovaný sbor i varhany — byla tu hudba přístupná, lidově laděná, vůbec přirozeně psaná. Na konservatoři, zejména u prof. Steckra, Hruška se technicky zdokonalil a jako skladatel po celý svůj život pilně pracoval, uchováváje svým skladbám onen ráz, který získal v mládí. Tak zvládl Hruška většinu forem církevní hudby, mše (latinské i české). Requiem a moteta na texty v latině i češtině a j. v.; Hruška zaslal i do formy oratoria a kantáty. Významnými jsou i jeho skladby varhanní (na příklad »Pastorální fantasie pro varhany«, »Meditace na chorál Sv. Václava« a m. j.). Hruška pronikl ve svém působení Pisku také jako umělec reprodukční, jako sborníkmistr na kůru, i jako zdatný varhaník (také improvizátor). Všeestrannost byla hlavním znakem umělcovým a pak upřímný poměr k povolání.

C. S.

DUCHOVNÍ PASTYŘ - Ročník IV. - Číslo 7. - V Praze dne 1. září 1954.

JUBILEUM

Dne 30. července t. r. oslavil své padesátiny mikulovský kanovník vsdp. P. Alfred Macek, známý svými pracemi historickými. Blahopřejeme.

Dne 20. června t. r. se dožil osmdesáti let P. Josef Vojáček, katecheta v. v. v Lysé nad Labem, který vynikal v hudbě (složil 90 hymnů) a pro zásluhy o město byl jmenován čestným občanem. Mnogaja ljeta!

ROZMANITOSTI

Cenný nález.

Nedaleko místa, na kterém v r. 1947 byla nalezena proroctví Izaiáše i jiné fragmenty rukopisů, bylo nalezeno dalších 70 papyrusových svitků s biblickými texty, z nichž 38 obsahuje texty Starého Zákona. Obsahují zejména 19 knih starozákonních, současně i pět knih Mojžíšových. Nejcennější z posledního nálezu je celá kniha Tobiašova, která doposud byla známa jen v řeckém znění. Většina rukopisů je psána písmem foenickým, což svědčí o jejich stáří. Další 32 svitků je psáno v jazyce hebrejském, arménském a řeckém. Obsahují komentáře biblických knih a zároveň četné známé i neznámé apokryfy. Nález těchto dokumentárních knih vyvolal velikou archeologickou sensaci v naší době.

ZA † Msgre ThDr FRANTIŠKEM JEMELKOU

5. srpna t. r. zemřel v Olomouci ve věku 74 let a 10. srpna byl pohřben ve své rodné obci Msgre ThDr František Jemelka, děkan metropolitní kapituly v Olomouci. V Pánu zesnulém odchází vzácný a vynikající kněz typu Sušilova a Stojanova.

Narodil se 25. července 1880 v Tučíně u Přerova. Po gymnasiálních studiích v Přerově věnoval se stejně jako jeho dva bratři kněžskému povolání. Po 20 let působil jako kaplan ve Valaš. Meziříčí. Znalost slovan-ských jazyků, hluboké vzdělání, široká seťtěllost a vynikající schopnosti spisovatelské uschopnily tohoto cyrilometodějského horlivce k obdivuhodné aktivitě, kterou se nesmazatelně zapsal do nábož. dějin olomoucké arcidiecése. Nesčetná byla jeho kázání, tridua, přednášky po arcidiecési a hodnotné články v náboženských časopisech, naposledy ve 4. a 6. čísle Duchovního pastýře (pod pseud. Spectator).

5. července t. r. hodlal pan prelát Jemelka oslavit na Velehradě své zlaté kněžské jubileum, avšak smrtelná nemoc mu v tom zabránila. Nad jeho rakví v metropolitním chrámu sv. Václava v Olomouci promlouval gener. vikář J. Glogar upřímná slova díky za jeho tichou, obětavou a vytrvalou práci ve službě Církve v duchu cyrilometodějském. Těžká a bolestná ztráta stihla arcidiecési olomouckou... Requiescat in pace.
I. K.

KOUPÍM

4 svazky knihy Dr Cinka »Mše sv.«, Sv. Jana z Kříže »Výstup na horu Karmel«, »Temná noc«, »Píseň duchovní«, »Plamen lásky žhavé«, sv. Terezie »Hrad nitra«, »Cesta k dokonalosti«, »Životopis« a od Šance »Bůh Stvořitel«. P. M. Bartl, Vápenný Podol.

MÍSTO HOSPODYNĚ

na faře přijme 37letá učitelka náboženství, která podobné místo již zastávala, takže všechny práce zná. Zn. »Moravanka«.

PRODÁM HARMONIUM

pedálové, 12 registrů, dvě hry v manuálu, jedna v pedále. Méchy možno šlapat nohama, při hře s pedálem tahají se méchy jako u varhan. Značka Hugo-Lhota, cena 4.000 Kčs na místě. Adresa v redakci.

FARSKÁ HOSPODYNĚ

s delší praxí prosí vsdpp. o místo. Zn. »Svědomitá a pečlivá«.

VARHANÍK

dobrý houslista, změni místo na větší farnost. Zn. »Vedlejší příjem mám«.

KULTURNÍ KALENDÁŘ

Z různých kulturních dat, připadajících na letošní září připomínáme:

1. 9. 1689:

Před 265 lety narodil se v Praze na Malé Straně Křištofu Dintzenhoferovi jeho syn Kilián Ignác, který slavně pokračoval a dovršil dílo svého proslulého otce.

Rodina pocházela z Bavorska a vzešli z ní četní architekti, činní od pol. XVII. století po dobu 100 roků v Německu i v Čechách.

Kilián Ignác po studii gymnasia, filosofie a matematiky získal základy stavitelského umění u svého otce. Po studijním pobytu v cizině (1707—1717) usadil se v Praze v domě čp. 456 na Malé Straně (na Újezdě, roh ulice dnes Hellichovy). Byl to jeden z domů, jež patřily Křištofu Dintzenhoferovi.

R. 1722 žádá Kilián Ignác o udělení měšťanského práva na Menším Městě pražském. V té době již se plně zapojil do čilého stavebního ruchu: znamenitou příležitostí, aby mohl osvědčit své vlohy na veliké řadě monumentálních budov, poskytla mu nad jiné vhodná doba, kdy ve zpusťšených Čechách se rozvinula velká stavitelská činnost.

Kamenná pohádka Prahy, kouzlo rozvlátného baroka v četných budovách skvělých chrámů i paláců, jest životní práce mladšího Dintzenhofera. Svou činnost zahájil stavbou domu »U trpaslíků« v zahradě na Novém Městě u Karlova. Vznikl zde rozkošný letohrádek Michny z Vacínova, zvaný později »Amerika«, kde je dnes umístěno Dvořákovu museum. Z pražských světských staveb mladšího Dintzenhofera uvádíme: palác Nosticů (kdysi Piccolomini, později Sylva-Taroucca), dnes Národní klub v Praze II, Na příkopě; palác Kinských (původně Golců) na Staroměstském náměstí v Praze I, dnes jedna z budov Národní galerie; Invalidovna v Karlíně, jež zůstala pouhým torsem (jedna devítina) původního plánu z r. 1729.

Z církevních budov v Praze jmenujeme: kostel sv. Jana Nepomuckého na Hradčanech (1720—1728), průčelí Lorety na Hradčanech (1721—1724), dokončení přestavby kostela sv. Tomáše v Praze III (r. 1727), kostel P. Marie u Alžbětinek v Praze II (r. 1725), kostel sv. Jana Nep. na Skalce na Novém Městě (roku 1730), kostel sv. Karla Bor. na Zderaze v Praze II (r. 1732), sv. Kateřiny u dnešní ústavu choromyslných v Praze II, kostel sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí (1732—1737), kostel sv. Mikuláše na Malé Straně, který stavěl ve spolupráci se svým otcem a dokončil samostatně. Z mimopražských církevních prací připomínáme: Broumov (1727—1735), Plasy (1711 až 1736), Karlovy Vary (kostel sv. Maří Magdaleny v letech 1732—1736); podle jeho plánů po jeho smrti byly provedeny církevní stavby v Ročově u Citolib (1750—1759) a v Prešticích u Plzně (1750—1775). Tento stručný výpočet Dintzenhoferova nezahrnuje ještě jeho četné práce, případně spolupráce, na různých soukromých stavbách, na nichž se podílel vynikajícím způsobem.

Uměleckou povahu jeho celkového díla lze vystihnouti tak, že nevycházeli ze školy s ustálenými tradicemi, ale zpracovával množství různých vzorů zcela originálně ve velké harmonické celek, čímž vytvořil nový, jemu vlastní směr. Základní ráz jeho umění jest určen vlastním velkým smyslem pro malebnost. Při vši snaze, aby působil monumentálně, převládá přece vždy dekorativnost: velkou zálibu věnoval vždy bohatému detailu ornamentálnímu, jest elegantní, někdy hravý, vždy velmi působivý, efektní a původní. Výraz jeho slohu je strhující, obzvláště ve způsobu, jak tvoří prostor, i jak formuluje hmotu. Jeho volný subjektivní výraz, který vychází z plastického chápání úlohy, vrcholí v barokní dynamismus takové síly, že nemá ve své době soupeře. Jeho díla jsou závěrem a vyvrcholením baroka, jmenovitě pražského: nemá pokračovatele, ani žáka.

Dintzenhofer, v osobním styku vážný, ale příjemného chování, byl veliké vzdělanosti, jak svědčily jeho hluboké vědomosti i v jiných oborech, zvláště v teologii a filosofii. Mimo to plyně mluvil několika jazyky.

Při svých hojných stavbách nenahospodařil si žádné jmění, takže když r. 1745 bylo mu uděleno šlechtictví, nemohl je pro nemajetnost užívat. Své četné děti vychovával pečlivě a řádně.

Když Dintzenhofer umíral v Praze dne 18. prosince 1751 jako obecní starší na Malé Straně a proslulý ar-

chitekt i stavitel své doby, mohl klidně zavřít své oči, ježto vykonal veliký kus poctivé práce: jeho dílo nejen že zdobí do dnešního dne naše hlavní město, ale i slouží poctivě ve své převážné většině ke cti a slávě Boží.

5. 9. 1829:

Českému politiku Josefu Fričovi narodil se v Praze před 125 lety syn Josef Václav Frič, později též politik a spisovatel.

Byl to neklidný duch, který se aktivně zúčastnil bouří v r. 1848. Byl původně odsouzen k trestu smrti, který byl přeměněn na 18 let vězení; po 3 letech amnestován.

Oddal se literatuře a v r. 1855 vydal se spolupracovníky literární almanach »Lada Niola«. Znova však zasáhl do politiky a po odsouzení propuštěn v r. 1859 s podmínkou, že bude žít v cizině. Teprve po 20 letech mohl se vrátit do Prahy, kde zemřel 14. X. 1890.

Fričovo rozsáhlé literární dílo, prosaické i básnické, jehož námětem byl vždy buď národ nebo ostatní Slovanstvo, nepřežil svou dobu. Milosrdná smrt ukončila romantický neklidnou pouť jeho života, cele věnovaného službě vlasti, ale pohříchu příliš rozdrobeného na četné a nezdolatelne veliké úkoly.

Frič, i když byl romantik, který přes nevýslovná utrpení a zklamání zachoval si mladistvý idealismus, jenž mu nedal klesnouti a vždy jej opět vzpružoval k nové činnosti, k novému letu za lesklými fantomy, snažil se poctivě a nezištně pracovat pro vlast a národ.

Proto i my jsme povinni vzpomenouti jeho brázdy, vyorané na národa roli dědičné.

7. 9. 1899:

Před 55 lety zemřela v rodné Praze veliká česká spisovatelka Karolina Světlá (nar. 24. 2. 1830).

Její život byl bolestný a vítězný, lidsky ryzí: bojovala a zvítězila nad duchem i nad tělem. Po smrti jediné dcerušky (r. 1853) stěžila se ubránila duševní chorobě; v r. 1878 byla postižena těžkým očním neduhem, pro který musela diktovati své literární práce.

Tyto tvrdé duševní zážitky zrcadlily se v jejím díle: mravní síla v divém zápase s živelnou vášní a sobeckým pudem; úsilí lidské duše proniknouti až k světlu pravdy a dobra.

Mnohdy líčí postavy originálních podivínů, začasté nábožensky zanicených; jindy v jejich románech objevují se dědičné zatížení divousové, nepokojní duchové, rouhači, bolestmi touhy titansky vzpjatí na pohoršení nebo úžas ostatnímu světu.

Znala svatý Kristův hněv proti farizeům a sobcům, ale více byla vyznavačkou obětavé křesťanské lásky k bližnímu, i když podjaté vlivem její doby v mnohdy romantické podobě.

Svým dílem měla Karolina Světlá též vliv na povzbuzení národního uvědomění.

Z veliké řady jejich prací jmenujeme výběrem: vesnický román »Kříž u potoka« (r. 1868), kresbu z Podještědí »Nemodlenec« (r. 1873), román z probuzenecké Prahy »Zvonečková královna« r. 1872).

15. 9. 1859:

95 let již uplynulo od smrti Václava Klimenta Klicpery, ředitele Akademického gymnasia v Praze a nejpłodnějšího dramatického básníka českého XIX. století (nar. 23. 11. 1792 v Chlumci nad Cidli.). Jeho neobyčejný humor a veliký vliv, který měly jeho práce na současníky, učinily ho, ač nebyl jinak velký básník nebo duch razící nové cesty, zakladatelem novodobé dramatické literatury české vůbec a zvláště otcem české veselohry. Podivujeme se velikosti jeho tvůrčí síly dramatické, ježto byl ve svých nejlepších letech (roku 1819—1846 byl profesorem v Hradci Králové) vzdálen velkého jeviště a vytvořil českou dramatickou literaturu bez jeviště i bez herců.

Celkem napsal Klicpera 57 různých dramatických prací, z nichž mnohé měly velký úspěch, ježto hověly vkusu obecnosti té doby. Důsledkem toho i svou dobu většinou nepřežily, tak jako i Klicperovy romány a povídky.

Některé veselohry Klicperovy jsou však dodnes hrány jak ochotníky, tak i na našich velkých scénách; příkladem uvádíme: Divotvorný klobouk (r. 1816), Rohovím Čtverrohý (r. 1816), Hadrián z Římsu (r. 1817), Veselohra na mostě (r. 1819), Zlý jelen (r. 1848).

NOVÉ KNIHY

J. I. PERELMAN, ZAJÍMAVÁ ASTRONOMIE. (Nakl. Naše vojsko, stran 228, Kčs 9,50.)

Populární vědecké publikace obyčejně mnoho cenného nepřinesou, ale tato kniha skutečně se obírá látkou, která se v obvyklých knihách astronomických nevykládá. Obsahuje kapitoly o Zemi, Měsíci a planetách a přitom je látka probrána tak zajímavě, že čtenář rozšíří své vědomosti, aniž by pozoroval, že ve skutečnosti studuje.

RABÍNDRA NÁTH THÁKUR, POUŤ ZA ČLOVĚKEM. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, stran 228, váz. Kčs 25,50.)

Bohatá osobnost indického básníka Rabindranáth Thákura představuje se čtenáři ve výboru z jeho prací, které sestavil a přeložil dr. Dušan Zbavitel. Thákur se vždy zajímal o člověka a jeho život, dovedl mluvit a zpívat o radostech i bolestech lidských, ale dovedl také bojovat za lepšího člověka. Kniha přináší výbor z prací poetických, dramatických i beletristických, některé z jeho projevů, článků a z korespondence.

NESTORŮV LETOPIS RUSKÝ. Přeložil K. J. Erben. (Nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, stran 322, váz. Kčs 22,70.)

Karel Jaromír Erben přeložil do češtiny vzácné dílo ruské literatury z XI. století, které zachycuje mytologické zázky počátku historie ruského národa. Kniha je i pro nás velmi zajímavá, neboť Nestor zachycuje významné události i ze života jiných zemí, takže se setkáváme se zprávami o naší minulosti z dob červánků křesťanství u nás. Kniha vychází jako 8. svazek sbírky Živá díla minulosti.

KAROLINA SVĚTLÁ, JEŠTĚDSKÉ POVÍDKY. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Stran 580+16 stran obrázkové přílohy na křídovém papíře, váz. Kčs 24,50.)

Známa autorka, Karolina Světlá, svým původem Pražanka, velmi milovala přírodu a zvláště krajinu a lid pod Ještědem. Její povídky dýchají opravdovou láskou k lidu, a jako žena dovedla snad nejlépe vyjádřit charakterové vlastnosti lidu podještědského, jehož ústy dovedla vášnivě horliti proti oceňování člověka podle majetkových poměrů. Vysokou cenu mají povídky Karoliny Světlé i se stanoviska mravního, neboť její postavy uchvacují svým mravním charakterem a mimo-
děk strhávají k následování. — Kniha vychází ve skvělé grafické úpravě s rozbořem díla spisovatelky od Miloše Pohorského, s bohatou obrázkovou přílohou a podrobným výkladem Ještědských povídek. Je to první svazek Vybraných spisů Karoliny Světlé, které řídí Josef Špičák.

KAROLINA SVĚTLÁ, JEŠTĚDSKÉ ROMÁNY. (Státní nakladatelství krásné literatury hudby a umění. Stran 504+8 obr. příl., váz. Kčs 23,50.)

Jsou to tři romány Karoliny Světlé: Vesnický román, Kříž u potoka a Kantůrčice, které vycházejí jako II. svazek Vybraných spisů ve velmi pěkné úpravě. Známe všichni něžné vyprávění Karoliny Světlé a její hrdiny, kteří vždy stojí na vysoké mravní základně a spějí k nejkrásnějšímu vrcholům lidskosti, obětavosti a sociálního pokroku. Proto také Světlá je milována, že dovedla realisticky zachytit krásné typy pracujícího lidu a vyzvednout jejich krásné povahy.

KAROLINA SVĚTLÁ, JEŠTĚDSKÉ ROMÁNY, II. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 344 + 16 str. obrázkové příl., váz. Kčs 19,20.)

Ve druhém dílu Ještědských románů jsou dvě významné povídky Karoliny Světlé, a to Frantina a Nemodlenec. Obě povídky se zabývají náboženskou problematikou. Světlá zde již otevřeně a statečně bojuje proti fanatismu, který nezušlechťuje nitro člověka, ale odvádí od světla pravého náboženství.

MYCHAJLO KOCJUBYNSKYJ, STÍNY ZAPOMENUTÝCH PŘEDKŮ. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Stran 106, váz. Kčs.)

Letos je tomu 90 let od narození ukrajinského spisovatele Kocjubynskyje. Je mistrem v líčení karpatské přírody s vysokými horami i poloninami, na nichž se pasou stáda, s hlubokými lesy oživenými postavami huculských bájí, ale nezapomíná ani na člověka, který v této přírodě je krásný, silný a zápasící o své štěstí. Tato poetická povídka je jedním z mistrovských děl tohoto ukrajinského autora.

JAKUB ARBES, LITERARIA. (Státní nakladatelství krásné literatury hudby a umění, stran 410, váz. Kčs 24,50.)

Souhrn novinářských článků Arbesových, Literaria, jest zajímavý po několika stránkách: především proto, že Arbes byl jeden z prvních, kdo se odvážel odhalovat nelidské poměry v tehdejší době a potom také proto, že i proti oficiálnímu názoru tehdejší kritiky dovede hodnotit význačné zjevy naší i cizí literatury, zvláště Máchu, Nerudu a Klicperu, takže pozdější doba mu dala zcela za pravdu.

BĚLA ILLĚS, KARPATSKÁ RAPSODIE. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Stran 590, váz. 21 Kčs.)

Historie Zakarpatské Ukrajiny za posledních padesát let zaujala autora k napsání knihy, která na pozadí historických událostí a nádherné krajiny, která svou divokostí láká lidi, aby těžili z jejího bohatství přírodních krás, líčí drsný život drobných lidí. Autor líčí národnostní a rasové štvance na tehdejší Podkarpatské Rusi, ale ukazuje také výhledy nových časů, když lidé budou žít svobodně a šťastně.

N. G. ČERNYŠEVSKIJ, PROLOG. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Stran 464, váz. Kčs 24,40.)

Tento román z počátku šedesátých let minulého století je autobiografií Černyševského, kterou napsal ve vězení. Vystupuje v románu pod jménem Volgin a líčí svůj krásný rodinný život a práci žurnalistickou. Kniha je jakousi učebnicí politické taktiky revolučních ruských demokratů a přibližuje čtenáři mnoho událostí ze zákulisí bojů politických vůdců v době, kdy se jednalo o zrušení nevolnictví. Druhá část románu osvětluje život a dílo spolubojovníka Černyševského Dobroljubova.

JAN HERBEN, DO TŘETÍHO A ČTVRTÉHO POKOLENÍ. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Stran 538, váz. Kčs 17,30.)

Románová kronika Herbenova podává obraz národního obrození na Moravě. Hrdinou románu je všechen lid z Brumovic (rodiště Herbenovo), zvláště však otec a syn rodu Hrabcova. Děj je zasazen do politických dějů nejen Moravy, nýbrž celé Evropy. Mistrné líčení přírody a lyrické přírodní scény dodávají románu půvabnosti.

JAN NERUDA, ČESKÉ DIVADLO III. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Stran 398, váz. Kčs 24,50.)

Třetí část knihy České divadlo obsahuje fejetony, divadelní studie, referáty a zprávy Jana Nerudy, které psal v letech 1865—1868 a otiškoval hlavně v Národních listech. Kniha je doprovázena obrázkovou přílohou (32) a velmi četnými vysvětlivkami. Jako šestnáctý svazek Knihovny klasiků připravila Anna Karasová.

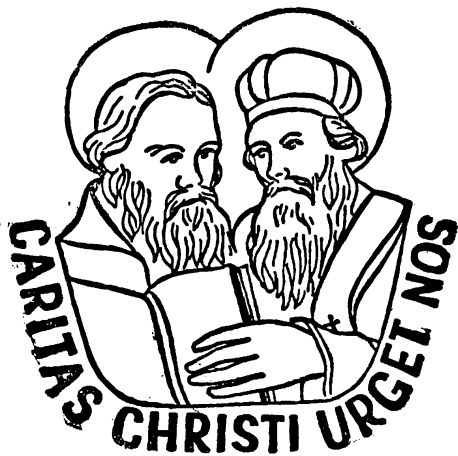
VÁCLAV KAPLICKÝ, ŽELEZNÁ KORUNA. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Stran 366, váz. 14 Kčs.)

Děj románu je vzat z dob selských bouří a místo románu je Frýdlantsko. Hrdinou románu je řasnický kovář Ondřej Stelzig, který byl vůdcem sedláků v jejich vzpouře proti feudálnímu útisku. Třebaže sám neměl robotních povinností, přece se podjal tohoto úkolu a pro svou vzdělanost byl všemi ctěn a vážen. Jeho konec byl tragický: deset let byl vězněn na Rábu, odkud prchl, ale nakonec stejně zahynul ve vězení. Románové zpracování skutečné události jest velikým přínosem a obohacením naší literatury a tradice historického románu.

MITCHELL WILSON, VYSOKÉ NAPĚTÍ! (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Stran 616, váz. 19 Kčs.)

Erik Gorin je čestný člověk, který miluje svou rodinu a je nadšeným vědeckým pracovníkem. Jeho přítel, geniální mladý matematik Fabermacher, stává se obětí amerického fašismu, když se mu předtím podařilo uprchnouti z nacistického vězení Německa. To Erikovi otvírá oči a poznává, že to není jen nevědomost, která je brzdou vědeckého pokroku, ale i politická nevědomělost. Když Erik pozná, že jeho práce ve výzkumu atomové energie má být použita k masovému vraždění lidí, postaví se na odpor celým svým srdcem. — Román Američana Wilsona přeložil z angličtiny A. J. Štastný.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

M Ě S Í Č N Í K K A T O L I C K Ě H O D U C H O V E N S T V A

*Ph a JUDr Josef Kasan vzpomíná pátého výročí
nových církevních zákonů*

*Prof. ThDr Josef Hronek se zamýšlí nad hodnotami
práce*

*ThDr Alexander Spesz vysvětluje realismus
renesančního posvátného malířství*

Dr Hubert Havránek podává historii kalicha

P. Václav Šebek se zabývá otázkou trvání mše svaté

*Prof. Dr Jaroslav Krčmář ukazuje Mohylu míru
na slavkovském bojišti*

*Dr Cyrill Sychra seznamuje s jedním portrétem
hudebním Panny Marie*

ČÍSLO **8** ROČNÍK ČTVRTÝ

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

CARITAS CHRISTI URGET NOS

REDAKCE: PRAHA II, JEČNÁ ULICE 2 (KNEŽSKÝ DOMOV) — TELEFON 232-358
ADMINISTRACE: PRAHA III, SNĚMOVNÍ 9 - TELEF. 660-12, 661-92, 662-04, 662-81
S CÍRKEVNÍM SCHVALENÍM

ДУХОВНЫЙ ПАСТЫРЬ - Журнал католического духовенства.

Фил. юр. Др. Иосиф Касан вспоминает в передовой статье пятилетней годовщины издания новых церковных законов, которыми наше правительство обеспечило материально церкви и религиозные общества. В богословской части журнала помещена статья «Рассуждения о ценности труда», проф. Др. Александр Спеш объясняет реализм ренессансной священной живописи, Др. Губерт Гавранек приносит историю чаши и из пасторационных статей помещена в журнале статья Др. бог. Карла Долежала «Цель наших выступлений» и статью декана Вячеслава Шебка «Продолжение литургии». В практической части помещена медитация патера Карла Сагана, спиритуала духовной семинарии, на тему »Pastor bonus et prudens«, курсив канд. бог. Эмилия Корбы «Жельч и вино» и фейлетон Др. Индржиха Свободы «Мариянские мотивы в народной творческой силе» и статьи: «Церковь в общественных переменах», «Могила мира на Славковском поле битвы» от Др. Ярослава Крчмаржа, «Музыкальный портрет мариянский», от Др. Кирила Сихры и объяснение к иллюстрированному приложению «Скульптуры Брауна в Куксе», от Иосифа Данька. В галлерии патриотических священников представляется нам Бенеш Метод Кульда. Журнал приносит также репортаж домашнюю и заграничную, культурный календарь на октябрь месяц, новости из книжного торго и гомилетическое приложение приносит темы воскресных проповедей после Св. Троицы.

THE SPIRITUAL SHEPHERD - The Periodical of Catholic Priests.

In the leading article Ph., JUDr. Joseph Kasan commemorates the fifth anniversary of the new church laws by which our Government has materially secured churches and religious societies. The theological section of the magazine contains the article "Reflection over the value of work" by Spectabilis Dr. Joseph Hronek, Prof. Dr. Alexander Spesz explains the realism of the Renaissance sacred painting, Dr. Hubert Havránek deals with the history of the calix and among the pastoral articles of the magazine there are the following articles: "The aim of our essays" by ThDr. Karel Doležal and "Duration of the mass" by the Dean Václav Šebek. In the practical part there is the meditation of the Eminent Spiritualist Rev. Karel Sahan, on the theme "Pastor bonus et prudens", the topical "Gall and wine" by ThC. Emil Korba, a feuleton from the pen of Dr. Jindřich Svoboda "Virgin Mary's motives in the people's creative power" and the article "The church during the social changes", "The peace memorial on the battlefield of Slavkov", by Dr. Jaroslav Krčmář, "The musical portrait of Madonna" by Dr. Cyril Sychra and the explanatory text to the illustrated supplement "Braun's sculptures at Kuks" by Joseph Daněk. In the gallery of patriotic priests Beneš Method Kulda.

The magazine also brings the news from home and abroad, the cultural calendar for the month of October, book market news and the homiletic supplement contains the sermon themes intended for the Sundays following the Whitsuntide.

LE BERGER SPIRITUEL - Le Journal périodique des prêtres catholiques.

Dans l'article de fond, Josef Kasan, docteur ès lettres et en droit, évoque le 5e anniversaire de la promulgation des nouvelles lois ecclésiastiques par lesquelles notre gouvernement a assuré les moyens d'existence des Eglises et des communautés religieuses. Dans la partie théologique l'article du docteur Josef Hronek, doyen de la faculté de théologie, est intitulé «Méditation sur les valeurs du travail»; le professeur Alexander Spesz, docteur ès lettres, explique le réalisme de la peinture sacrée de la Renaissance; le docteur Hubert Havránek s'occupe de l'histoire du calice; les articles de Karel Doležal, docteur en théologie («Orientation de nos allocutions») et du doyen Václav Šebek («La durée de la sainte messe») traitent des sujets pastoraux.

Dans la partie pratique de la revue, on trouve une méditation du P. Karel Sahan, directeur spirituel du grand séminaire, sur le sujet »Pastor bonus et prudens«, un entrefilet D'Emile Korba, candidat en théologie, «Le fiel et le vin», un feuilleton du docteur Jindřich Svoboda sur «La Vierge comme sujet de la création populaire», des articles «L'Eglise et les changements sociaux», «Le Mausolée de la Paix sur le champ de bataille de Slavkov-Austerlitz» (du docteur Jaroslav Krčmář), «Portrait musical de la Vierge» (du docteur Cyrille Sychra) et le commentaire du supplément illustré «Les statues de Braun à Kuks» (Josef Daněk). Dans la galerie des prêtres patriotes figure Beneš Method Kulda.

Les autres pages de la revue sont consacrées aux nouvelles du pays et de l'étranger, au calendrier culturel pour le mois d'octobre, aux nouveautés bibliographiques et au supplément homilétique qui apporte des sujets de sermons pour les dimanches après la Pentecôte.

DER SEELENHIRT - Zeitschrift für katholische Priester.

Dr. phil. et jur. Josef Kasan gedenkt im Leitartikel des fünften Jahrestages der neuen Kirchengesetze, mit welchen unsere Regierung die Kirche und die religiösen Gesellschaften wirtschaftlich sicherstellte. Im theologischen Teile der Zeitschrift bringt Spectabilis Dr. Josef Hronek einen Artikel »Nachsinnen über den Werten der Arbeit«, Prof. Dr. Alexander Spesz erläutert den Realismus in der Heiligenmalerei zur Zeit der Renaissance, Dr. Hubert Havránek schildert die Geschichte des Kelches und von Pastoralartikeln führt die Zeitschrift Dr. theol. Karl Doležal (Ziel unserer Ansprachen) und den Dechanten Wenzel Šebek (Dauern der hl. Messe) an. Der praktische Teil der Zeitschrift enthält eine Meditation von P. Karl Sahan, dem Spiritual des Priesterseminars, über das Thema »Pastor bonus et prudens«, Kursiven von ThC. Emil Korba »Galle und Wein«, ein Feuilleton von Dr. Heinrich Svoboda »Marienmotive in der schöpferischen Kraft des Volkes« sowie die Artikel: »Die Kirche in den sozialen Umwälzungen«, »Das Friedensdenkmal auf dem Kampfplatz zu Slavkov« (Dr. Jaroslav Krčmář), »Musikalisches Marienporträt« (Dr. Cyrill Sychra) und die Legende zur Bildbeilage »Brauns Skulpturen in Kuks« von Josef Daněk. In der Gallerie vaterländischer Priester werden uns Beneš Method Kulda.

Berichterstattung aus der Heimat und der Fremde, ein kultureller Kalender für den Monat Oktober, Neuerscheinungen auf dem Büchermarkte sowie eine homiletische Beilage, enthaltend Themen zu Predigten für die Sonntage nach Pfingsten bilden den weiteren Inhalt der Zeitschrift.

Duchovní PASTÝŘ

Páté výročí nových církevních zákonů

Ph a JUDr Josef Kasan

Před pěti lety — 14. října 1949 — odhlasovala vláda naší lidově demokratické republiky v Národním shromáždění za velké účasti duchovních všech církví a náboženských společností zákon o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností a zákon o zřízení Státního úřadu pro věci církevní.

Již v prvním roce své působnosti zdolal tento úřad skutečně nemalé úkoly, o to nesnadnější, že jejich řešení a provádění nestrpělo jakýchkoliv odkladů, protože na něm závisel spořádaný a pokojný vývoj náboženského života i práce jednotlivých církví vůbec. Od té doby uplynulo již plných pět let. A proto zdůrazněme jen ty nejvýznamnější milníky na této cestě pěti let, plných tvořivého a konstruktivního ruchu v obzorech církevně politického života!

Měsíce října roku 1949 bude duchovenstvo vždycky vzpomínat jako dnů, které znamenaly počátek nové, radostnější éry v životě katolického kleru. Vzpomeňme 14. října toho roku, kdy došlo k odhlasování dvou nových církevních zákonů, a to: zákona č. 217/1949 Sb. ze dne 14. října 1949, kterým byl zřízen Státní úřad pro věci církevní, a zákona č. 218/1949 Sb. o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem. Oba tyto církevní zákony staly se skutečně historickým mezníkem v dějinách všech církví, zvláště však v dějinách českého katolicismu.

Zákon o hospodářském zabezpečení církví státem nejen že zbavil duchovní existenčních starostí a starostí o udržování a opravy farních budov a kostelů, ale je také závažným příspěvkem k vyřešení poměrů mezi církví a státem. Tímto zákonem byly dány církvi všechny předpoklady, aby se mohla klidně rozvíjet v lidově demokratickém státě, aniž by byla zatížena hmotnými starostmi a zastaralými právními a sociálními přežitky, které nebyly vždycky církvi ku prospěchu. Nové církevní zákony přinesly velké sociální zlepšení a hospodářskou nezávislost kněží. Odstranily křiklavé rozdíly mezi t. zv. tučným beneficiem a chudou farou a umožnily větší intenzitu práce na prohloubení náboženského života. Zákon o hospodářském zabezpečení skutečně dává církvi to potřebné jak po stránce osobní, tak po stránce věcné.

Kolik v tomto právním výrazu o hospodářském zabezpečení církví spatřujeme radostných skutečností právě v uplynulém období pěti let?

Osobní požitky duchovních, náhrada cestovních, stěhovacích a jiných výloh, sociální dávky, penzijní zabezpečení duchovních, sociální zabezpečení farních hospodyní, řádné věcné náklady spojené s výkonem bohoslužeb i mimořádné věcné náklady v odůvodněných případech, hospodářské zabezpečení bohosloveckých fakult, úprava nevalných platů laických učitelů náboženství, kterou byly odčiněny všechny dosavadní křivdy, neboť laičtí učitelé náboženství do té doby skutečně jen živořili!

A co teprve ty úžasné, každého roku stoupající výdaje na opravy zchátralých farních budov, znovuvybudování a udržování všech chrámů, kostelů i kaplíček, rozsetých po celé naší vlasti!

Ještě před vydáním nových církevních zákonů projevoval lidově demokratický stát mimořádnou péči o mnohé kostely a církevní památky, což je dokladem porozumění k náboženskému citění věřících. A i další plánované opravy kostelů a církevních památek jsou dalším dokladem toho, jak stát skutečně pečuje o náboženské potřeby věřících, zkrátka vynakládá všechno úsilí, aby církev měla všechny podmínky svobodného života, a to nejen svobodného tím, že je jí po všech stránkách poskytnuta možnost náboženské práce a činnosti, ale také života hospodářsky svobodného, to je hospodářsky zabezpečeného.

Přehlížíme-li u příležitosti tohoto radostného pátého výročí nových církevních zákonů tuto stručnou bilanci pokroku, jehož bylo dosaženo v péči o církev za uplynulých pět let, chápeme, že katolické duchovenstvo spolu i se svými věřícími mají skutečně opodstatněný důvod vděčnosti k lidově demokratickému státu, který novými církevními zákony zabezpečuje hmotně církev, aby se mohla bez hospodářských starostí věnovat svým náboženským úkolům!

ZAMYŠLENÍ NAD HODNOTAMI PRÁCE

Co je člověk člověkem, vždycky ho provázela práce. Práce je nutnou podmínkou existence člověka a lidské společnosti, má takový význam pro život člověka, že bez ní tento život ztrácí všechnu svou cenu a všechnu svou důstojnost. Je nezbytná pro tělesný a duševní rozvoj člověka, i proto, aby se v něm udržel ten stupeň důstojnosti, kterého už dosáhl.

Práce je *vychovatelka*, pomáhá vytvářeti vnitřního člověka. K práci je třeba úsilí, soustředění, rozvážnosti, odvahy, trpělivosti. Všem těmto ctnostem učí práce a tak pomáhá vytvářet osobnost. Každá práce v každém povolání je stejně důležitá, ať je to práce dělníka, rolníka, inteligenta. Každé povolání vyžaduje přesnosti, dochvilnosti, poctivosti, píle, obratnosti, svědomitosti, sebezapření.

Práce má důležitý vliv na vývoj tělesných i duševních sil člověka, na tvoření celé jeho mravní povahy. Práci se tuží organismus, vychovává se vytrvalost, houževnatost, schopnost hospodárně využít času. Práce nemá význam jen společensko-výrobní, má velký význam v osobním životě. Potvrzuje to skutečnost, že veseleji a šťastněji žijí lidé, kteří dovedou mnoho a dobře dělat, kterým se všechno daří a jde od ruky, kteří nepřijdou do rozpaků za žádných okolností. Jejich práce je nejproduktivnější, neboť je konána z vnitřních popudů, s chutí a zájmem.

Naopak lidé, kteří přistupují k práci s omrzelostí nebo se strachem, kteří se bojí pocitu námahy, začínají mnoho věcí a žádnou nedokončují, nepochopili smysl práce, je jim cizí životní pracovní styl, jsou ve svých srdcích zahořklí, plahočí se životem jakoby bez cíle.

Tělesná i duševní práce úměrná silám člověka, uvědomělá, tvořivá uspokojuje svými výsledky, je zdrojem radosti a zpříjemňuje vyvinuté úsilí a napětí energie.

Křesťan je optimista, věnuje se práci, aby vyrostl, dobře užil svého času a vyhnul se nebezpečí nudy a zahálky, která je matkou mnohých nepravostí. Práce je mu mravním úkolem, povinností, ctí, prostředkem, ne ovšem jediným k dokonalosti.

A tak lidská práce nabývá svého opravdu výchovného smyslu a významu při tvoření osobnosti člověka, jeho charakteru a pevné vůle. V práci vystupuje člověk jako nová, přírodu ovládající síla. Tím, že člověk na přírodu působí, přetváří ji, zároveň mění své orgány, především

ruce, smysly, myšlení, a tak rozvíjí své schopnosti.

Plod lidské práce není jen přírodní předmět, ale to, co si člověk na počátku pracovního procesu představoval. V procesu práce se neustále mění ideální v reálné. Práci vytváří člověk vše, čeho potřebuje k životu. Člověk není jen bytostí individuální, nýbrž i sociální. Celým svým životním údělem je zapojen do lidského společenství. Od celku přijímá, celku musí i dávat. Kdo neslouží svou práci společnosti, neměl by od ní nic přijímat.

»Kdo nechce pracovat, ať nejlí,« praví sv. Pavel. Kdo jí a nepracuje, ač by pracovat mohl, kdo přijímá a nedává, jedná nemorálně, protože žije jen z práce druhých, je špatný a zcela zbytečný na světě. Jest vůle Boží, aby člověk pracoval. Bůh požehnal práci na počátku, když řekl prvním lidem: »Naplňte zemi a podmaňte si ji.«

Práce je nutnou *podmínkou existence člověka a lidské společnosti*, je pramenem lidského štěstí, je zdrojem všech hmotných a kulturních hodnot. Osobní schopnosti a práce každého člověka určují jeho místo ve společnosti, která se řídí zákonem: »Každý podle svých schopností, každému podle jeho práce.« Bez práce není pohybu vpřed, bez ní nastává stagnace života. Život je pohyb, hlavní prvek života je práce. Tvůrčí práce, láska k ní je jedním z důležitých momentů mravnosti. Lidé, kteří umějí dobře a plodně pracovat, těší se všeobecné úctě a uznání.

Hlavní užitek práce se zračí v duchovním rozvoji života člověka. Práci se projevují jeho schopnosti a nadání. Ve správně organizované práci se rozvíjejí rysy a vlastnosti charakteru, vychovávají se mravní vlastnosti člověka — aktivita, iniciativa, ukázněnost, pracovitost.

Tvořivá práce je možná pouze tehdy, když se pracovní úsilí stalo trvalým zvykem. Je nutno mít neustále na zřeteli, že láska k práci a schopnost pracovat nejsou člověku dány, získávají se výchovou. Je potřeba vychovávat člověka práci pro práci, to znamená vštípit mu lásku a úctu k práci; dosáhnout, aby dovedl a zvykl si plnohodnotně pracovat, vésti ho k uvědomělému poměru k práci, aby mu nebyla těžkým, nuceným břemenem, ale činností vyžadující sice úsilí a napětí a někdy i dokonce činností těžkou, ale přinášející radost, lásku k věci, kterou koná s vědomím její užitečnosti a nutnosti. Tuto výchovu nelze si představit jako výchovu nepracovní. Takové jsou hodnoty a výchovný význam práce.

Prof. Dr. Josef Hronek

REALIZMUS RENESANČNÉHO SAKRÁLNÉHO MALIARSTVA

Leonardo da Vinci, ktorého nedávno, ako realistu, po celom svete oslavovali, povedal, že *maliarstvo je zrkadlová plotna*, ktorá je tým lepšia, čím presnejšie

odzrkadľuje svet. Pravda, tento cieľ úplne nikdy nemôže dosiahnuť. To by znamenalo, žeby obraz vytvoril druhú prírodu, jedno by sa stalo dvojím, čo je

nemožné. Medzi prírodou a medzi obrazom teda podobnosť pripúšťa nekonečné stupne. Obraz bude tým dokonalejší, čím lepšie sa približuje k pôvodine.

Dnes, po rôznych neprirodzených pokusoch v minulosti, kedy sa hovorilo, že nie je dôležité, aká príroda je v sebe, ale to, ako ju vidím, maliarstvo zasa sa vracia k skutočnosti, k realizmu. Dnes maliarstvo sa pomaly už odkláňa od názoru, že na pr. portrét stojí nižšie ako historická maľba, keďže pro tejto viac sa môže uplatniť obrazotvornosť a kombinácia, ktorá je pri portréte vylúčená. (Ruskos umelecké. Očerki o žizni i tvorčestve chudožnikov XVIII. veka, Moskva, 1952, 329—30.) Dnes je zasa najvyšším ideálom maliarstva odzrkadliť prírodu.

Sakrálné maliarstvo nemôže byť reálne, pravda, v tom smysle, žeby smyselné zobrazilo nadsmyselné adekvátne: Boh, najčistejší duch, nemôže sa adekvátne zobrazovať ako starý pán, z ktorého tváre srší rozum a vôľa. Až trpíme pred Bohom Michelangela Sixtinskej kaple, ale dobre vieme, že to nie je reálny Boh, iba jeho pomerne verné zobrazenie. V tom smysle teda obrazy sakrálného maliarstva nie sú »reálne« a nemôžu byť. Ale to božské sa zjavilo v dejinách v ľudskej forme. A tu už nemôžeme viac hovoriť o realite. Tu je Kristus, Jeho Matka, Jeho svätci, ktorí chodia v odevy svojej doby, bývajú v domoch Palestiny, užívajú predmety svojho okolia. Preto nie je reálna, to je historická tá Madona, ktorá sa nám objaví v kráľovskom úbore kvatrocenta. Scéna nie je reálna, ak Jean Béraud umyvanie nôh pri poslednej večere Krista zobrazuje v parížskom Café anglais, kde mladí parížski literáti asistujú. Nie je reálna svadba v Káne Galilejskej od Pavla Veronese, lebo pri hostine sa užívajú nádoby, ktoré vytvoril iba benátsky luxus doby.

Po vážnych postavách katakomb nasledujú majestátne, od života odlúčené osobnosti mozaikových bazilik, ktoré vznešene sa dívajú na dnešného diváka. Prvý realista bol Giotto Bondone (1267—1337), o ktorom hovorí Boccaccio v Decamerone, že nebolo nič v prírode, čo by nebol tak zobrazil, že to nebolo iba podobné veci, ale že to sa zdalo byť vecou samou. Pravda, túto pochvalu treba brať iba cum grano salis. Boccaccio mohol prekvapiť realizmus Giotta, lebo v svojej dobe nevidel ešte podobného. Tak sa mohlo stať, že istého žiaka Giotta, menom Štefana, volali »opicou prírody« hoci bolo isté, že aj tento naturalista bol ďaleko od zobrazenia pravej prírody. Že chvála Boccaccia je prehnaná, na pr. i z toho vidieť, že jeho mnohé zvieratá sa podobajú zvieratám z obchodu, ktorými sme si kedysi hrali. Giotto maloval podobne ako Japonci, u ktorých ľudia nemajú okruhosť, ani tieň. Mal smyselné iba pre veľké, rozhodujúce črty prírody, ktorú zjednodušil. On je prvým portrétistom, naokoľko medzi blaženými v raji zobrazil aj Danteho, u ktorého aj laik hneď vidí, že to nie je typ, ale podobizňa, pravda, nie v dnešnom smysle slova, keď fotografia stojí osve a nie v spoločnosti iných. V tejto dobe sa objavuje aj prvá nudita. Na »Víťazstve Smrti« v Pise (Camposanto), ktoré namaľoval neznámy umelec, diabol ťahá nahú ženu. No obraz nepôsobí smyselne — asi pre zvláštnu situáciu.

Na severe občas tento realizmus vedie k nevкусnostiam. Podľa obrazu kolínskej školy, ktorý sa nachádza v Utrechte a predstavuje stretnutie sa Panny Marie a Alžbety v požehnanom stave, v živote ibidvoch žien vidieť aj obidva embryá: malého Ježiška, ktorý leží, ako ho vidieť v jasličkách, a sv. Jána Krstiteľa, ktorí kľučí, a sice smerom k Ježiškovi, aby aj v živote matkinom preukázal svoju úctu Spasiteľovi (H. Ploss, Das Weib in der Natur und Völkerkunde, 1, Leipzig, Grieben, 1902, 770). Aj u nás jestvoval kedysi obraz, pravda, až z neskoršej doby, na ktorom sv. Ján v živote matkinom vyhráva na husliach, narážajúc takto na slová Písma: »Hľa, sotva odznel hlas tvojho pozdravenia v mojich ušiach, s plesaním poskočilo nemluviatko v mojom živote« (Lk 1, 44).

V Itálii realizmus mal iné a neblahé následky pre sakrálné maliarstvo. Nasledovalo kvatrocento, doba humanizmu a renesancie. Objavené boli krásne gréc-

ke a starorímske sochy, ktoré vtiahly ľudí, aj cirkevných, do čara svojej krásy. Tie staré pamiatky neboli sice smyselné, to odsuzoval helenistický duch, ale predsa boli smyslové a ľudský duch neodolal pokušeniu, aby z smyslového neurobil smyselné. A to museli skúsiť na sebe aj svätci. Umelci, malujúci biblické témy, maľovali krásu prítomnosti (R. Muher, Geschichte der Malerei, 1, Leipzig, Grethlein, 1909, 76). Samé bohatstvo, veselá nádhera, len žiadna zbožnosť — charakterizuje tieto obrazy. Andrea Verrocchio (1435—88) maľuje v Orsanmichele vo Florencii neveriaceho Tomáša, ktorý má vložiť svoje prsty do bokú Spasiteľovho, aby z neveriaceho sa stal veriacim. Ale čo vidíme na obraze? Parfimovaného mladého pána, ktorý, oblečený do apoštolského pláštá, s vybranou zdvorilosťou se zaujíma o bočnú ranu pekného muža, ktorý má byť Spasiteľom sveta. Domenico Ghirlandajo (1449—94) však, malujúci fresky v chóre S. Maria Novella vo Florencii, tak bezskrupulóne zaobchádzal s biblickými scénami ako Jean Béraud, ktorý poslednú večeru umiestnil v Café anglais v Paríži. A »Korunovanie Marie« vo Florentskej Akademii je hotový serail. Vľavo vykukuje z obrazu Lukrecia Buti, milienka umelca Fra Filippo Lippiho (1406—69). Vpravo, uprostred »dievčenského penzionátu«, kľučí sám maliar, s ružovou tvárou a smyselnými perami. Mal teda pravdu Girolamo Savonarola, keď umelcom vytykal, že pouličné dievčatá malovali ako svätice v kostoloch. Čo by boli vtedy aj malovali? Museli maľovať, či už z vôle mecenášov, či už z príkazu módy svätých, ale vskutku malovali smyselnú krásu, ktorá však nebola svätou.

Nie je to lepšie ani u Leonarda da Vinci (1452—1519), u toho »tvoriaceho plamenného ducha s prenikajúcim skúmavým vzhľadom, v ktorom poznanie a vedenie, veda a vôľa, hĺbenie a tvorenie boli spojené v nerozbornú jednotu« (K. Woermann, Geschichte der Kunst, IV. Leipzig, Bibl. Institut, 1922, 330—1). Po »Poslednej večere« jeho najznámejšie dielo je »Panna v jaskyni«. Ale je to Panna Maria, ktorá sa tu díva na svojho Syna? Žiadna bolasť, žiadna predtuchyplná strach okolo jej očí. Viac je to nimfa, bohyňa lásky, alebo okuzľujúca Loreley. Z Jána Krstiteľa urobil tento majster štetca ovenčeného Bacha, z rybárov a mytníkov Nového Zákona gréckych filozofov. Preto mu právom vytykal Michelangelo: »Beda tomu, kto odvážne a zaslepene krásu ťahá k smyselnosti«. Do konca u niektorých žiakov da Vinciho boli zjstene zjavy, ktoré nedajú sa srovnat s verejnou mravnosťou.

Proti Leonardovi a jeho senzualizmu ostro sa postavil Tizian (1477—1576), ktorý viac sa pridržiava klasických foriem, ktoré nie sú senzualné, ale nemožné o nich tvrdiť, že sú kresťanské; sú pohanské. Forma postupne potláča kresťanský obsah (Kirsch-Luksch, Geschichte der katholischen Kirche, Wien, Leagesellschaft 1905, 474). Jeho Eva napr. (Madrid, Prado) nie je ako Eva Jána van Eycka, ktorá je tiež nahá, ba príliš naturalistická, ale priamo ošklivá, ani Eva van der Goesa (Wien), o ktorej tiež nemožno povedať, že je »krásavicou«. Tiziánova Eva je aspoň »pôvabnou«. Ani jeho »Noli me tangere« (London, National Gallery) nie je celkom bezvadné.

Ani Michelangelo (1475—1564) nechce byť senzualistom, iba klasikom. Napriek tomu aj jeho obrazy môžu znamenať nebezpečenstvo. On postavil tézu, že iba ľudské telo je krásnym. Preto na jeho freskách stromy a iné veci sú iba rudimentárne, viac naznačené, ako namalované. Ale robí rozdiel medzi telom a telom ľudským. Ženské telo veľmi málo maľuje, iba mužské, takže nechybovaly hlasy, obviňujúce ho z neprirodzenej náklonnosti. Je napr. známe, že jeho »Posledný súd« v Sixtinskej kaplnke pôvodne zobrazoval iba nahé postavy, len Matka Božia mala ľahký, prievitný závoj.

Lebo umelec chcel vyličiť rôzne pohyby ľudského tela a tieto pohyby nie sú také plastické, ak telo je zahalené do rucha. No umelec v svojom diele musí mať aj etické, nie len estetické ohľady na zreteli. No

on, ktorý »dávno pretrhol všetky styky s tým, čo sa týka cirkevného typu a nábožnej nálady« (J. Burckhart, *Der Cicerone*, Stuttgart, Kröner 1941, 829), nestaral sa o to, či urazí tým nábožný cit, alebo nie, šiel svojou cestou. Ale katolícky ľud protestoval proti tomuto profanizovaniu svätého a Pavol IV. musel dať rozkaz Danielovi da Volterra, aby jinač jedinečné freško, ktoré takto sa nehodilo do kaplnky, premaloval, zvlášť svätých »ošatil«, preto sa mu dostalo priezvisko: maliar nohavic. Len pre málo vyvolených neznamenal »Posledný súd« pohoršenie. Pre obyčajný ľud ostal Michelangelo aj pre toto freško »inventore delle porcherie« (M. Künzle, *Ethik u. Aesthetik*, Herder, 1910, 274).

Aj u *Rafaela Santiho* (1483—1520) kresťanstvo je iba vonkajšou etiketou. Bol to človek príliš šťastný, aby sa vžil do tragičnosti kresťanskej duše (E. Faure, *Dějiny umění*, 111, Praha, Aventinum, 1928, 88). Jeho Madony, a má ich okolo 50, sú iba krásavice, nanajvýš šťastlivé matky, ale nie svätice. Jedna je taká ako druhá a zobrazuje toskánske alebo rímske ženy v ich dobovom úbore, aké po dnes vidíme v tých krajoch. Nehodia sa ani do kostola, iba do domacieho krbu. Iba Madona Sistina, ktorá sa teraz nachádza v SSSR, tvorí výnimku. Je to naozaj Matka Božia, Večná Panna a Matka, ktorá sa dvíha v nekonečnom priestore vesmíru!

Na *Severe* bol *Roger van der Weyden* (1369—1464) prvý, ktorý zobrazoval ľudí naturalistickou silou (R.

Muther, *Geschichte der Malerei*, 11, Leipzig, Grethlein, 1909, 31). No jeho realizmus nie je svetáctvo. Jeho postavy sú zbožné, ktoré sa páči nie len zasväteným, ale aj ľudu. U *Štefana Lochnera* (1422—1451) zbaďať po prvýkrát bojazlivé vniknutie svetáctva do sakrálnej maľby. Magdalena uňho je bujná nemecká dievča, so svetlými vrkočmi, ktoré oramujú plnú tvár a s bielym závojom, ktorý koketne uložila na svoje vlasy. U *Hansa Holbeina Staršieho* (1460—1524) tento naturalizmus degeneruje už v surovosť. Na votivnom obraze mešťanostu Ulricha Schwarza, Mária vyzerá ako žobráčka, Boh-Otec ako mäsiar s červeným nosom. Možno povedať, že tento realista pod náboženskou etiketou napísal la chronique scandaleuse svojej doby.

No aj v renesančnej maľbe sa nachádzajú *chvalitebné výnimky* z nekresťanského senzualizmu. Tu treba spomínať obrazy *Fra Bartolommea* (1475—1517), u ktorého na miesto jednoduchého nastupuje dôstojne reprezentujúce a na miesto intimného majestátne, čo práve zodpovedá duchu kresťanskému. Sem patrí aj najväčší poet-maliar všetkých čias *Albrecht Dürer* (1471—1528), ktorého zachránila od senzualizmu nie len jeho hlboká morálna zodpovednosť, ale aj tá okolnosť, že on je viac kresličom ako maliarom, ktorého farby, dráždiace smyselnosť, ani nezaujali. A tých výnimok v sakrálnej maľbe musíme sa pridržiavať. Realizmus áno, ale nie senzualizmus.

ThDr Alexander Spesz

TRVÁNÍ MŠE SVATÉ

Každoročne na podzim s príchodom novokneží do duchovní správy se přetrásá otázka, jak dlouho má trvati sloužení mše sv. Někdy dochází i k nedorozuměním. Obvykle se vytýká mladým kněžím-záčátečnickům, že celebrouj příliš dlouho. Tím se jednak mladí kněží znervosňují, ano dokonce kazí, pokud ovšem nejsou upozorněni představených oprávněná, neboť si zvykají pak na příliš rychlé celebrování. Naopak zase se stává, Bohu díky velmi zřídka, že některý kněz celebrouje příliš rychle. A přece lze při dobré vůli dojít ke shodě.

Délka trvání mše sv. není nikde předepsána, ani předepsána býti nemůže. Směrodatné jsou tu výroky partikulárních sněmů, synod, moralistů a řeholních představených. Objektivní dobu dává především liturgický text. A tak možno stanovit délku mše sv. s hlediska jednak objektivního, jednak subjektivního.

S hlediska objektivního platí zásada, že mše sv. se má sloužit tak dlouho, aby se všechny obřady a ceremonie vykonaly řádně a »cum decore debito«. Třeba se vystříhat spěchu, který budi pohoršení a zdlouhavosti, která působí nudu. Moralisté svorně učí, že mše sv. má trvati aspoň 20 minut (horae saltem, triens) a celebrouje-li se veřejně pro lid, nemá trvati déle než půl hodiny, »ne adstantes taedio afficiantur«. Tanquerrey praví: »In celebratione Missae vitanda est tum festinatio, quae scandalum causat, tum prolixitas, quae fastidium parit.« A cituje: »Itaque ne quis infra horae trientem Missam absolvere audeat, nec ultra dimidium horam producat.« (Concil. Baltim. II. n. 363.) Někteří autoři (na př. též Lambertini) praví, že mše sv. nesmí být delší než půl hodiny. Někteří se sv. Alfonsem soudí, že nelze omluviti od těžkého hříchu toho, komu trvá mše sv. méně než čtvrt hodiny. (Liber de caeremoniis Missae, Pustet 1888.) Jinak rychlé celebrování »veniale non excedit, nisi errandi in materia gravi periculum subsit.« (Piscetta-Gennaro.) To jsou údaje objektivní.

S hlediska subjektivního mohou být oprávněně změny a variace: temperament kněze, výřečnost, zrak, osvětlení místa, velikost tůň v misále, rozličný počet kommemorací, různá délka částí formuláře, osobní zbožnost. Srovnáme-li objektivní a subjektivní důvody vedle sebe, možno říci asi tolik, že se nemá činiti výtky tomu, kdo slouží 25—35 minut. To je asi rozhodčí výměr pro shodu různých názorů. Myslí se zde ovšem tichá mše sv. beze všech přídavek.

Výjimky jsou omluvitelné pro churavost, stáří a jiné podobné příčiny. U novosvětců jen nějaký čas, než přestanou býti začátečníky. Není naprosto správné, aby novokněz si sloužil stále pohodlně mši sv. tři čtvrti hodiny a i déle a tak protahoval bohoslužby a dokonce zpožďoval i další funkce, kde po sobě následují. Pomalu, ale rozhodně si musí odvykat. Autor Zlaté knížky O následování Krista píše: »Mši svatou nesluž ani příliš zdlouhavě, ani spěšně, nýbrž zachovej obyčejný postup tak, jak naši předkové stanovili. Raději dbej, aby bližní z toho měli užitek, než aby ses řídil vlastní svou nábožností nebo jen hověl své náklonnosti. (IV, 10.) — Často se stává, že se považuje za svatého kněz, jenž pomalu slouží mši sv. a za méně svatého ten, kdo s čistým úmyslem i za cenu osobní oběti se snaží, aby mše sv. netrvala déle než půl hodiny, jak se všeobecně žádá. Avšak to bývá jen na čas. Nakonec lidé mají nejraději, když mše sv. trvá normálně, aby nebyli zdržováni od jiných povinností. Po pravdě třeba přiznati, že kratší doba celebrování je nesprávná z důvodů vnitřních, neboť nelze příliš rychle sloužiti mši sv. bez určité neucty ve slovech a pohybech, kdežto delší doba by byla nesprávná toliko z důvodů vnějších, to je proto, že lidé počítají s určitou délkou, zařídí podle ní své zaměstnání a pak by se horšili anebo by snad nemohli být na celé mši sv., kdyby trvala mnohem déle.

Těm, kdo rychle celebrouj, ale i těm, kteří ač neradi musí někdy rychleji mši sv. sloužiti z pastoračních nebo jiných spravedlivých příčin, nechť poslouží slova Lacroix: »Valde indecorum est festinare in sacrificio. Nam festinans significat, acsi censeret perditum vel minus bene collocatum tempus, quod ponit ad aram, quum tamen saepe ante vel post sacrificium longas horas det otio aut inutilibus fabulis. Si aliquando causa esset solito citius celebrandi, cavendum ne populus advertat, quod festinetur, sed debent publica plene enunciari cum gravitate et tarditate, lucrum autem temporis potius quaerendum est sub utroque Memento vel sub aliis, quae secreto dicuntur, omittendo privatas devotiones et non sistendo inter actiones. Vanissimum autem esset quaerere gloriam in legenda celeriter Missa.« (Apud Mich. Gatterer pag. 206.) Stejně by nebylo pěkné hledati chválu za zdlouhavé sloužení mše sv.

Kdesi jsem četl, že slouží-li kněz někdy úplně sám nebo pro určité shromáždění, které má pro zbožnost

více pochopení a času a chce liturgické texty více prožívat, nelze zakazovat, aby kněz v tom případě nesloužil i delší dobu. K tomu se dá však poznamenat, že jak kněz, tak i vybrané shromáždění může svou zbožnost uspokojit, když si předem liturgické texty probere, jak se to nám, kněžím, radí, a jak to radí podle možnosti už v předvečer mše sv. konáme. To lze radit i zbožným laikům, kteří používají misálku. Podobně není třeba, aby kněz protahoval memen-

to a dlouze si připomínal ty, za něž je koná, neboť je vhodnější učiniti to podle libosti dříve před mší sv. Nejlépe se držeti doby obvyklé pro trvání mše sv., aby se nečinily rozdíly, které bývají často zdrojem nesprávného posuzování a aby si kněz nezvykal na průtahy, anebo dokonce pro výlevy osobní zbožnosti nevzdaloval sebe i druhé od pravé pozornosti, která přísluší úkonům mešní oběti.

P. Václav Šebek, děkan zbraslavský

ZAMĚŘENÍ NAŠICH PROMLUV

Význačnou, ne-li skoro podstatnou vlastností bytosti inteligentních je »agere propter finem«, cílevědomé jednání, jak vyznívá téměř na všech stránkách Summy sv. Tomáše Akv.

Toto se konečně děje velmi výrazně v moderní době v hospodářství, výrobě, tedy nejen ve vychovatelsství a školství, kde metodika má své dávné místo.

A úřad kazatele je vlastně úřadem vychovatele a učitele lidí rozmanitého věku. Jeho »zacílení« v nejširším smyslu, v obecném cíli je dáno slovy: »aby člověk Boží byl dokonalý a způsobilý ke každému dobrému skutku« (2 Tim. 3, 17). Jinde třebas velký Apoštol praví: »Moje dítky, vás opět ve velkých bolestech zplozuji, dokud nebudete přetvořeni v Krista.« (Gal. 4, 19). Tedy ústředním cílem našeho apoštolátu je: homo Dei, alter Christus, nova creatura (2 Cor. 5, 17).

Z toho tedy vyplývá, že naše kázání napomáhá vychovávat již přirozeně dokonalého člověka, ale jde dál, aby připravil půdu pro stvoření člověka *Božího*, jehož vzorem je konkrétní osobnost Kristova v daných poměrech individua, doby a okolností přirozených i nadpřirozených vytvořená. Jinými slovy, naše snažení jde ruku v ruce se snahami jiných povolání, jako na př. lékařského, ač má vyměřeno svůj specifický úsek.

Ač toto vše známe ze základů homiletiky, přece neškodí to připomenout. A kdo často listoval a excerpoval v listech sv. Pavla, tomu je christocentrický styl Apoštola velmi nápadný. Průměrně na každé 2—3 verše připadá zmínka o Kristu. Toto ústřední hledisko mějme i my na mysli při svých kazatelských pracích. Nechme však nyní ústřední cíl stranou a podívejme se na dobový cíl promluv a formální zaměření k těmto cílům.

Forma našich promluv je většinou forma katechetických kázání. Někdy ovšem, zvláště na velké svátky, se nevyhýbáme ani thematickým kázáním obsahu více dogmatického a vznešené formy. Katechetické kázání neznamena snížení myšlenkovou úroveň, ale logicky skloubiti a přehledně podat, příklady osvě-

žiti, nějakou theoreticky hlubokou myšlenkou podložit.

Největší radost může mít kazatel, když jeho kázání vyústí ve vnitřní modlitbu u posluchačů, když jeho slova mají takovou unku Ducha svatého, že napodobují slova svatého exercitátora, když dává body pro vnitřní modlitbu a posluchačům zbývá věc si zopakovat, trochu si přiblížit, dobrým úmyslem i ignaciánskými colloquií duše s Bohem skončit.

Dílčí cíle kázání jsou různé a někdy i dobově typicky rozličné, nejen formou a literárním zpracováním. Tak na př. kněz nemusí již tak bojovat proti alkoholismu jako dříve, ač i toto thema, navazující na hřích nestřídmosti, nelze zanedbávat. Zdravotnická osvěta je nyní velmi rozvinuta.

Vedle snahy udržovat, rozšiřovat či prohlubovat hlavní pravdy víry a mravů (jak je to těžké pro kněze, který delší dobu působí na jednom místě, dávat hlouběji duchovně chutnat věčné pravdy novým a novým způsobem). To je úkol kněží XX. století.

Když se porovnáme s hlavním cílem kázání Církve od jejího prvopočátku, vidíme, že úkolem kazatele je vtisknout do osobnosti věřících Krista, jakožto vnitřně disciplinovanou a vyrovnanou osobnost.

Ovšem i my pociťujeme potřebu růst v tomto směru, a tak učiti druhé, i sami se učiti. Jak často dochází v ordinách k slovním potyčkám, nevíli a sporům! Jak často i na pracovištích si lidé málo rozumějí, ač se tolik namáhají a mnozí mají velmi vysoké pracovní nadšení. Jak často i my sami pociťujeme ve svém nitru nevyrovnanost a těžce za ni bojujeme, bychom se přiblížili k ideji muže Božího. A přece svaté náboženství skrývá nesmírné zdroje k duševnímu vyrovnání a k strážlivě realistickému životnímu optimismu. Jedno vítězství nad sebou, další vítězství, odpověď mlčením na urážku, odpověď klidnějším slovem na podrážděné slovo! K tomu věst ovečky, jsme, bratři, povolání. Kéž i po dramaticky živém přednesu z našich kázání i osobnosti vyzraje stále stoupající vyrovnanost nositelů Krista! »Haec meditare, in his esto!« (1 Tim, 4, 15).

ThDr K. Doležal

DĚJINY KALICHA

Kalich (calix, calix sacrificialis, vas mysticum, poculum sanctum) je nejvýznamnější a úcty nejhodnější ze všech církevních nádob. Je obrazem onoho kalicha, v němž Ježíš Kristus po prvé obětoval svou nejsvětější Krev. V duchovním slova smyslu připomíná nám kalich utrpení, který Ježíš Kristus od svého Nebeského Otce poslušně přijal a pil, je také obrazem Srdce Ježíšova, z něhož se vyřinul proud Jeho Nejsvětější Krve na kříži. Je tedy kalich památkou poslední večeře Páně, je výrazem tajemství víry, symbolem spásy, představuje hlubinu lásky a nevypčatelným pramenem všech milostí.

O vzniku kalicha nemůže nikdo pochybovat, kdo věří v evangelium. Kristus Pán užil při ustanovení Nejsvětější Svátosti kalicha. Jak však tento kalich vypadal, o tom není z dřívějších století žádných spolehlivých zpráv. Podle Bedy Ctihodného byl ze stříbra a dvouuchý: »Argenteus, hinc inde duas habens anulas sextarii gallici mensuram capit.« (Bona, Rerum liturg. lib. I. cap. 25. I. ed. Antv. pag. 290.) Na historii kalichu vztahuje se také zbožná středověká legen-

da o Grálu, v různých variantech zpracovaná (u nás od P. Františka Večeří Střízovského), vzácné to relikvie v podobě misky, číše, již užil Kristus Pán se svými učedníky při poslední večeři. Do ní zachytil potom Josef z Arimatie krev Spasitelovu na kříži. Tuto misku přivezl jeho švagr Bron do Britannie a zde se stala předmětem nejvyšší úcty rytířů Artušových v nádherném chrámě na nepřístupné hoře Montsalvači. Snad tato legenda souvisí i s tradicí, že v dómském pokladu u sv. Vavřince (San Lorenzo) v Janově je chována ona slavná číše, z níž pil Kristus při poslední večeři a jež byla pokládána za největší kus smaragdu, až nějaká komise prý konstatovala, že je skleněná. To uvádíme jen pro zajímavost.

Od prvních dob používala také církev k oběti podobného kalicha. Kalichy byly dříve často zhotovovány ze skla, jak se toho aspoň domýšlejí Tertulian a Jeronym, také z rohoviny a ze slonoviny, ba tu a tam i ze dřeva, jak se vyslovil sv. Bonifác: »Quondam sacerdotes aurei ligneis calicibus utebentur.« Nicméně nelze myslit, že by jich bylo užíváno všeobecně, jed-

nak že skleněné kalichy byly snadno rozbitelné, z rohoviny pak byly nepatřičné, »Quia de sanguine sunt«, Conc. Nic. 787, dřevěné pak byly pro svou poréznost nevhodné. Pokud to bylo jen možné, byly již od počátku kalichy se zřetelem k svému vznešenému určení zhotovovány ze stříbra a ze zlata, jak vysvitá z výroků nejstarších církevních spisovatelů. Tak o papeži Urbanu I. (226) praví Anastasius: »Hic fecit ministeria sacrata, omnia argentea, et patenas argenteas viginti quinque posuit,« a zdobený byly uměleckými rytinami, emailem, perlami a drahokamy. Sv. Chrysostomus mluví o poculum aureum et gemmis ornatum. (In Matth. homil. 50, al. 51, n. 3, ed. Migne.)

Pokud jde o formu jak mešních kalichů, tak i větších kalichů k uchování a podávání obětního vína (calices ministeriales), byly tyto v raném středověku dvouúché (obr. 1), jak jsou dosud uchovány v Ardagu v Irsku, v Braze (Braga) v Portugalsku, v Nancy a j. Byly mnohdy bohatě ciselovány, zvláště kalichy, kterých užíval biskup při slavnostních příležitostech. Ale již těsně následující doba dává přednost kalichům podle vzoru pitných nádob Židů. Na starých židovských mincích je vyobrazena na jedné straně nádoba, z níž vystupuje pára obětí krve s trychtýřovitou nohou a vysokým, dole zaobleným pohárem, který je spojen s nohou zploštělým knoflíkem (nodus). Jak je známo, měly i poháry Římanů podobnou formu. Takový dosud jako nejstarší známý kalich mají v Kremsmünsteru, podle nápisu na něm věnovaný vévodou Tassilem Bavorským v VIII. stol. (obr. 2).

V pozdější románské epoše užívalo se široce vyhloubených polokoulovitých kalichů, podobných miskám posazeným na široké noze. (Tak na př. v Remesii v Kolíně u sv. Apoštolů, v Hildesheimu u sv. Goaharda a j.) Noha někdy zabíhá bezprostředně do dna kupy nebo je s ní spojena zploštělým knoflíkem. Celý kalich vypadá jako sražený. Noha je později vyšší a mění dole svou původně trychtýřovitou formu, rozšiřujíc se na plocho. Kalichy této epochy jsou vesměs z drahého kovu a na noze, knoflíku i na kupě jsou ozdobeny četnými ornamenty, většinou vyrytými, a emailem, jen zřídka vyčnívají tyto ornamenty zevně vsazenými drahokamy (obr. 3).

Gotický sloh od XIV. století libuje si již ve štíhlejší formě, kupa má podobu kuželovitou a je hladká, noha je podstatně vyšší, knoflík vyroubený nebo opatřený vystavajícím zátkami s drahokamy (obr. 4). Pata nohy již hodně plochá je zřídka kruhová, přecházejíc do rosety, ponejvíce do šestiúhelníka; podle paty je pak i nodus přizpůsoben do stejné formy. Nelze neuznat, že tyto kalichy jsou v porovnání s oněmi starodávnými ladanější a praktičtější pro liturgickou potřebu. Široká pevná pata působí dojmem jistějšího postoje a její polygonní forma není i při své rozložitosti nijak těžkopádná. Štíhlá noha a členitý nodus usnadňují pohodlné uchopení a držení kalicha. Kupa odspodu pozvolna se rozšiřující vylučuje nebezpečí náhlého vplynutí způsobu vína do úst a umožňuje soustředění i posledních kapek na dně. Pozdější gotické umění upustilo však od této praktické formy a kupu rozšířilo v dolní části, knoflík zploštilo a vyhranilo v špičaté výčnělky, což však je nepohodlné a vnucuje domněnku, že kalich nemá být uchopen za knoflík, nýbrž pod ním, takže knoflíkem na prstech ruky vlastně spočívá. Proti bohaté výzdobě románského umění emailem, drahokamy a filigránskými vypuklými a prolamovanými ornamenty omezuje se gotika na střílivější architektonickou výzdobu nohy a nodu, kdežto renesance (obr. 5) opět hýří v ozdobování celého kalicha, tedy i spodní části kupy figurálními reliefy v podobě hlaviček andělů, květů a plodů, hlavně hroznů, a také emailem, perlami a drahokamy. Kupa se v horější části rozšiřuje do podoby tulipánu. Kalichy tyto vypadají velmi masivně, zvláště noha dole je ozdobena jako naknutá. Z nejčistších renesančních kalichů, který má na patě a kupě bohaté a technicky neobyčejně dokonale provedené výjevy z Pisma sv., je chován v chrámě sv. Jakuba v Řezně. — Ro-

koko podle svého svérázného vkusu opatrovalo kalichy ciselovanými i vypouklými, různě zprohýbanými motivy, při čemž však noha je štíhlá a vysoká, a také kupa je užší, ale také má formu tulipánu. Při obrazových aplikacích na patě kalicha v raném středověku bylo s oblibou voleno ukřižování Kristovo a jiné scény z Jeho utrpení, také předobrazy Kristovy ze Starého Zákona (obr. 6).

Výška kalicha má být podle sv. Karla Borom. 22 cm a 25 cm okruh kupy, při bohatších kalších je výška až 27 cm a okruh kupy 32 cm. Ke kalichu patří nerozlučně patěna, která má být ze stejné látky jako kalich. (Ornat. eccles. cap. 59, pag. 110.) Kalichy z aluminia S. C. R. dekr. z 1. září 1866 odmítla: »Nihil innovandum.« Ale 6. prosince téhož roku připustila je pro chudší chrámy pod podmínkou, že patěna a vnitřek kupy musí být napřed postříbřeny a potom teprve pozlaceny (bližší v Annal. Jur. Pontif. 1867, pag. 1129 sequ.). Patěna má být mírně prohloubena a na okraji jemně ostře vytepaná, aby i nejmenší úlomky sv. Hostie mohly být snadno a bezpečně sebrány. Má být vesměs hladká, bez vyrytých nebo vypouklých ozdob. Vyhroubení patěny má mít takový obvod, aby tento zapadl do kalicha. Předpis, že patěna má být hladká, nevylučuje však, aby na jejím okraji byl jemně vyryt křížek, aby bylo vyznačeno místo, kde ji má kněz líbat.

Ciborium (ciborium pyxis, pyxomelum, arcula, vasculum, tabernaculum sc. mobile, tabernaculum gestatorium) je větší kalich, v němž se ve svatostánku uchovávají sv. Hostie pro přijímání věřících. Je to tedy schránka chleba života, pravě many, nádoba s nebeským lékem, pramen sdílnosti Ducha sv., kalich požehnání, zdroj překypujících Božských darů. Podle Rit. Rom. má býti »Ex solida decentique materia.« — »aurea vel argentea saltem intus deaurata.« Až do XVI. století dřívějšími synodálními dekrety připuštěna i slonovina. Tak Synod. Monast. a. 1279, ale později byla S. C. E. 26. VII. 1588 zakázána: »Sanctissimum teneri non debet in vasculis eburneis, sed in pyxide argentea intus deaurata.« Dřívějšími synodami použití mědi nebo cínu pro chudší kostely není aspoň výslovně zakázáno. O velikosti ciboria stanoví Ornat. eccl. 1. c.: »Altitudine sit sex unciarum,« tedy kupa má být asi 11 cm hluboká, jinak má mít pevnou nekolisavou nohu »firmo non titubante pede« a jemný nodus, aby se knězi pohodlně držel. Víko ciboria má být z téže látky a pyramidálně stoupající vzhůru a na vršku má mít křížek nebo obraz Spasitele a má dobře přiléhat. Ornat. eccl. 1. c.: »In altum forma pene pyramidali consurgens, in apice crucem vel Salvatoris nostri Imaginem habens.« Má být v tabernaculu zahaleno bílým velem. »Pyxis ex solida decentique materia eaque munda et suo operculo bene clausa, albo velo cooperta, et quantum res feret, ornata in tabernaculo clave obserato.« (Rit. Rom. 1. c.)

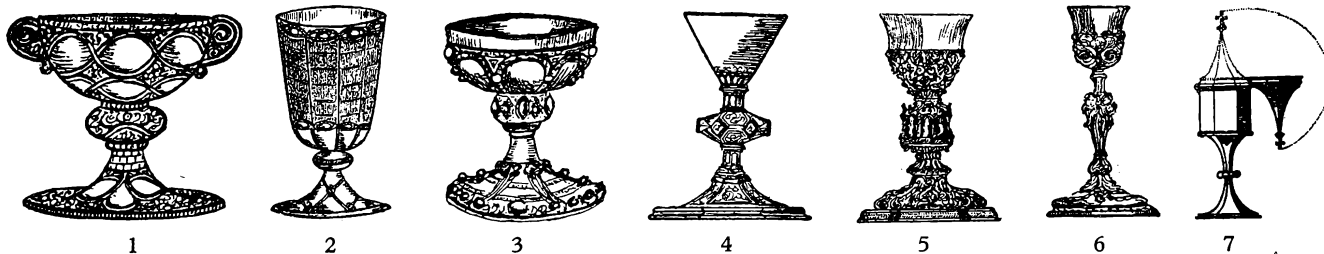
V nejstarších křesťanských dobách byla Nejsvětější Svátost zahalována ve vzácných rouškách, jak se zmiňuje sv. Chrysostomus, nebo byla uzavřena v nádobkách v podobě vížky (turriculae), které byly uchovávány v Pastoforiích, t. j. v oněch prostorách po obou stranách presbytáře, které sloužily k uchovávání posvátných věcí vůbec. (Pastos = thalamus, capella, pastoforos = kněz, který nese obraz Boží v malé schránce; pastoforion tedy prostor, v němž je výklek pro onu schránku.) V katakombách sv. Kallista je kaple, která podle všeho sloužila k uchovávání Nejsv. Svátosti a která má dosud přenosný tabernákl. Tato kaple je pastoforium kostela jen pár kroků odtud vzdáleného. Záhy však byla Nejsv. Svátost uchovávána přímo nad oltářem, totiž v nástavci nebo ciboriu, s jehož klenby Nejsv. Svátost visela ve stříbrné nebo zlaté schráně v podobě holubičky (peristera = columba), která stála na patěně a s touto dala se na řetízkách zdvíhnouti nebo stáhnouti, a na týlu se dala otvírati. Pokud jde o formu této holubičky, tu se myslelo při tom na Ducha svatého, z Jehož moci se stalo tajemství vtělení Syna Božího v lůně

Panny Matky, což se opakuje na oltářích v lůně církve sv. »Corpus enim et Sanguis mysticus non fiunt absque Spiritus Gratia.« S. Chrysost. De Resurrect. mort. Opp. ed. Migne tom. II. pag. 432.

O oněch schránkách v podobě holubičky zmiňují se staří církevní spisovatelé. Tak dal Constantin Veliký zhotoviti patěnu s holubičkou a vízkou z ryzího zlata, ozdobenou 215 drahokamy a perlami o váze 30 liber pro chrám sv. Petra v Římě (Anastasius, in vita S. Silvestri P., pag. 20). Stribrnou věž s patěnou a po-

emailovaných nebo vykládaných slonovinou, jež také byly obestřeny záclonou. Někdy držela holubice takové malé pouzdro v zobáku. Přenosná ciboria téže formy měla kruhovitou nohu a nodus jako kalichy. Byla také ze stříbra nebo zlata i z pozlacené mědi.

Gotický styl podržel věžovitou formu. Noha stvolu a nodus byly z počátku okrouhlé, později vícehranné, schránka byla ponejvíce šestihhranná a víko se vypínalo pyramidálně. Mnohé takové nádoby vyjadřují formu věže ještě jasněji sloupky na hranách a opěr-

zlacenou holubičkou 30 liber těžkou věnoval papež Innocenc I. kostelu sv. Gervasias a Protasia. (Id. in vita S. Innocentii I., pag. 31.) Arcibiskup Lando (645) dal rovněž zhotoviti zlatou věž pro oltář katedrály v Remši a j. v. Z toho lze usuzovati, že větší takové schránky byly vlastně svatostánky v podobě věže, které stály na mense oltáře a obsahovaly nádobku s Nejsv. Svátostí, ať už v podobě holubice nebo pouzdra.

V románské době zůstala praxe při uchovávání Nejsv. Svátosti stejná. Taková ciboria v podobě holubice se zachovala namnoze, zvláště ve Francii, méně již v Německu, na př. v Salcburku, v Erfurtě a j. Tato holubice na patěně, zavěšená na řetězích, byla ukryta ve věžovitém stánku (tentoriolum), který mohl být kolem dokola zastřen. Tak tomu bylo tam, kde nebylo na oltáři ciborium v nástavci, kde tedy tato vížka stála volně na kovovém, krásně propracovaném podstavci (trůně). Jiný druh visutých ciborií měl formu okrouhlých nebo šesti i vícestranných pouzder s kuželovitým nebo polygonním víkem, pozlacených a

nými obloučky a fiálkami na štihle vytaženém víku. Renesance dala ciboriím vesměs formu polokoulovitou s plochým nebo vypouklým víkem, ozdobeným korunou (obr. 7).

V nejnovější době hledají se i pro ciboria lepší vzory. Také se proti vytrvalé tradici jeví snaha upustit od zahalení ciboria pláštěm, aby vynikla umělecká práce na výzdobě ciborií, nebo aspoň dáti záhalu vkusnější formu. Ježto ve větších chrámech nestačí ciborium pojmouti dostatečné množství sv. Hostií, je nutno míti ještě jinou schránku pro repousování potřebného počtu sv. Hostií (konsekrační schránka) v podobě starších hlubokých misek, spočívajících na nižší noze, jen nohem s nimi spojených a uzavřených plochým víkem. Pro zaopatřování nemocných je praktická forma patěny, uprostřed prohloubené a opatřené nad touto prohlubeninou otvácím víčkem. Pokusy zavést pro ten účel křížek, v němž by byla nesena Nejsv. Svátost a sv. olej, nelze uznati za šťastný nápad.

Dr H. Havránek

NÁBOŽENSTVÍ A ŽIVOT

PASTOR BONUS ET PRUDENS

ŽLUČ A VÍNO

Jesus Christus Pastor bonus et prudens! — Žádné neobezřetné slovo, žádné neobezřetné vystupování, chování, rozhodování nelze na Něm pozorovati. Obezřetně jedná s každou duší, aby ji získal pro život věčný. Obezřetně postupuje ve svém hovorů se Samaritánkou u studánky Jakubovy, se Zacheem u Jericha, se svými apoštoly, ano i s farizeji. S jakou tichostí, s jakým jemnocitem a pokorou si počíná, aniž by zadal někde někdy své velebnosti a důstojnosti! Farizeové obdivují tuto jeho obezřetnost a přiznávají: »Mistře, my víme, že jsi moudrý!«

Svatý apoštol Pavel, imitator Christi prudentiae, s jakou obezřetností postupuje v Athénách, ačkoliv »byl velice rozmrzen«, když viděl, že v městě je plno bohů a bohů a pohanských chrámů. Nespílá, neláteří, s nevšední laskavostí a obezřetností káže: »Athéňané, vidím, že jste v každém ohledu velice bohabojní lidé! Neboť, když jsem se procházel a prohlížel vaše svatyně, našel jsem také oltář, na němž bylo psáno: „Neznámému bohu.“ Co tedy nevědomky ctíte, to já zvěstuji vám.« To je opravdová captatio benevolentiae! Vystříhá se všeho, co by mohlo odradit. Zamlčuje, co rozdvouje, zdůrazňuje, co spojuje.

Žluč vždy vyvolává v našich myslích představu hořkosti vystupňovanou až v jedovatost. Docela jinou představu vyvolává víno. Již v Pís-mě sv. se typisuje jako nápoj obveselující mysl člověka. Žluč a víno, dva protiklady, dvě diametrálně vystupňované protivy. Lidská ruka se stala ochotným výčepníkem a srdce lidské amforou. Na stole života se servíruje tak přechasto a lidé z něho pijí a za něj platí měnou nejdražší: vlastní krvi.

Stává se dnes nejvyš aktuálním slovo Svatopluka Čecha: »Odhoďme ten kalich žluči — z něhož moru dech se chvil!« — známé z jeho Jitř-ních písní. Dnes jeho závažnost vyvolala do největší míry vystupňovaná nutnost konsolidace všelidských a celosvětových poměrů. Úsilí po udržení pokoje na celém světě stalo se úsilím, které má hlubo-

ký kořen v oné obrazně velmi výrazné představě žluče a vína.

Poslední válkou dopilo lidstvo svůj trpký a jedovatý kalich žluči a žizní po čistém a jasném víně mírových časů.

Kristův kněz, proměňující mocí svého svěcení přirozené víno v nadpřirozenou Krev svého Mistra, má posilovat tuto bitvu svou vírou. Kristův testament apoštolům, tedy nám kněžím, je víra a Kristovou vírou je láska. Ne žluč, ale láska. Opravdová a průhledná jak dobré víno obětavé přičinlivosti, zářícího optimismu a touhy: být apoštolem pokoje — knězem lásky! Tedy proti nenávisti lásku, proti válce mír, proti hořké žluči čisté víno. Kněžství celé, nestižené žlučovou příchutí nevůle, nezájmu a pochybnosti. Pax vobis není pouhý pozdrav, ale přímo příkaz. Jde o to, aby lidstvo již nikdy nepilo kalich žluče, ale ssálo z pramenů čistého vína míru, štěstí a lásky.

P. Emil Korba

Skálopevná víra a jemný květ svaté čistoty je předpokladem vzorného kněžského života. Charakteristická ctnost však a milost svátostní jest obezřetnost! Jako při jáhenství jsme obdrželi virtutem fortitudinis, tak při kněžství virtutem prudentiae! Bez obezřetnosti se nikdo z nás neobejde. Za rozmnožení a upevnění ctnosti této se vytrvale modlit! Máme právo na ni, a proto musí Bůh modlitbu naši vyslyšet. Sledovat a studovat povahy duší! Každá duše má jako každá lidská tvář svůj individuální výraz! Kolik různých výrazů tváří, tolik různých výrazů duší! Jen kněz psycholog bude obezřetně a taktně a jemnocitně zacházet s dušemi! Neboť duši, kterou neobezřetným, tvrdým slovem, neobezřetným, lhostejným pohledem, povýšeným, pyšným chováním odradil, znechutil, tu duši ztratil, tu duši pohoršil, aniž by chtěl! I hodný jinak kněz brzdí proto svou neobezřetností svou úspěšnou práci apoštolskou na vinici Páně!

Láska získává duše, ne logika! Ironií a sarkasmem, logickými vývody podaří se rozbít alogismy, ale nepodaří se získat duše! Podaří se rozptýlit pochybnosti srdce! Ty se dají rozptýlit jen obezřetnou, jemnocitnou, shovívavou láskou!

Obezřetnost ukazuje nám zlatou cestu středu! Et in medio virtus et veritas! Chrání nás přílišné úzkostlivosti a neomezené volnosti, rigorismu a laxismu, pýchy a neodůvodněné bážlivosti. U oltáře při posvátných úkonech loudavosti, která vzbuzuje odpor, ale též přílišného chvatu, který vzbuzuje scandalum et mormurationem populi! Ve zpovědnici nás chrání nešikovných otázek a dojmů zvedavce a inkvizitora. Caute, modeste et coram Deo prudenter interrogare! Kolik duší odradila od zpovědnice napřád anebo na dlouhou řadu let neobezřetnost kněžská!

Pastor bonus et prudens hledí si získati důvěru věřících láskou, tichostí, trpělivostí, nábožností a svou vědou! Obezřetný kněz bude horlit proti neřestem, ale nikdy proti osobám! Tisíckrát řekne: »Tak nás to učí víra. Tak tomu chce Bůh, Ježíš Kristus,« nežli jednou řekne: »To jest pověra, to jest bláhovství, to jest předsudek.« Hledá v každém člověku dobro a apeluje v ně! Neukládá nikomu břemena, která sám nese! Sapientibus et insipientibus debitor est! Zasévá, zalévá, prospěch a růst ponechává Bohu! Má trpělivost s lidem a, co jest důležité, i se sebou!

Nikoho neodpuzeje radikálností. Vzpomíná na slova Pána Ježíše o jedné ztracené ovci. Býti dobrým pastýřem znamená toho, kdo odchází a zbloudí ne s chladem a nedůvěrou, nýbrž se zvýšenou láskou a blahovůlí si všimati. Kristus přirovnával hříšníky s nemocnými. Buďme též obezřetnými lékaři duší jako On.

P. Karel Sahan

CÍRKEV VE SPOLEČENSKÝCH ZMĚNÁCH

Studium dějin je nutným předpokladem k porozumění společenským otázkám. Právě v dějinách můžeme nalézt mnoho událostí, které jsou nám poučením pro dnešek. Určitá dějinná období měla zvláštní charakter ve svém vztahu ke křesťanství, nebo lépe řečeno postoj křesťanství k určitým společenským změnám svou negací se ukázal jako neplodný a škodlivý. Tyto epochy dějin mohou sloužit jako příklad ve srovnání s dneškem a mohou nám být poučením.

Je to zvláště francouzská revoluce, která svým po-

litickým a duchovním postojem ke křesťanství připomíná některé okamžiky dneška. Tehdy došlo k porážce feudalismu měšťáctvím, stejně jako dnes dochází k zániku kapitalismu úsilím dělnické třídy, která se stává vedoucím činitelem společnosti. Francouzská revoluce přinesla změnu hospodářského řádu, stejně jako dnes dochází ke změně v řád vyšší. Formy boje, které se odehrávaly mezi starým a novým řádem před 150 lety, mohou být docela dobře srovnávány se současnými událostmi a z tohoto poznání pak vyvozeny důsledky.

MARIÁNSKÉ MOTIVY V LIDOVÉ TVOŘIVOSTI

Je měsíc Královny posvátného růžence.

Ukažme si, jak náš český věřící lid svou tvořivostí projevoval svou úctu k Rodičce Boží.

Na starých dřevěných lomenicích najdeme často jako ochranný symbol monogram Panny Marie. Do zděných výklenků domů staví lid často dřevěné nebo kamenné sošky Královny nebes. I v městech často vidíme na domech tyto sošky jako projevy úcty a zbožnosti, případně v průčelí domů namalované různé mariánské obrazy.

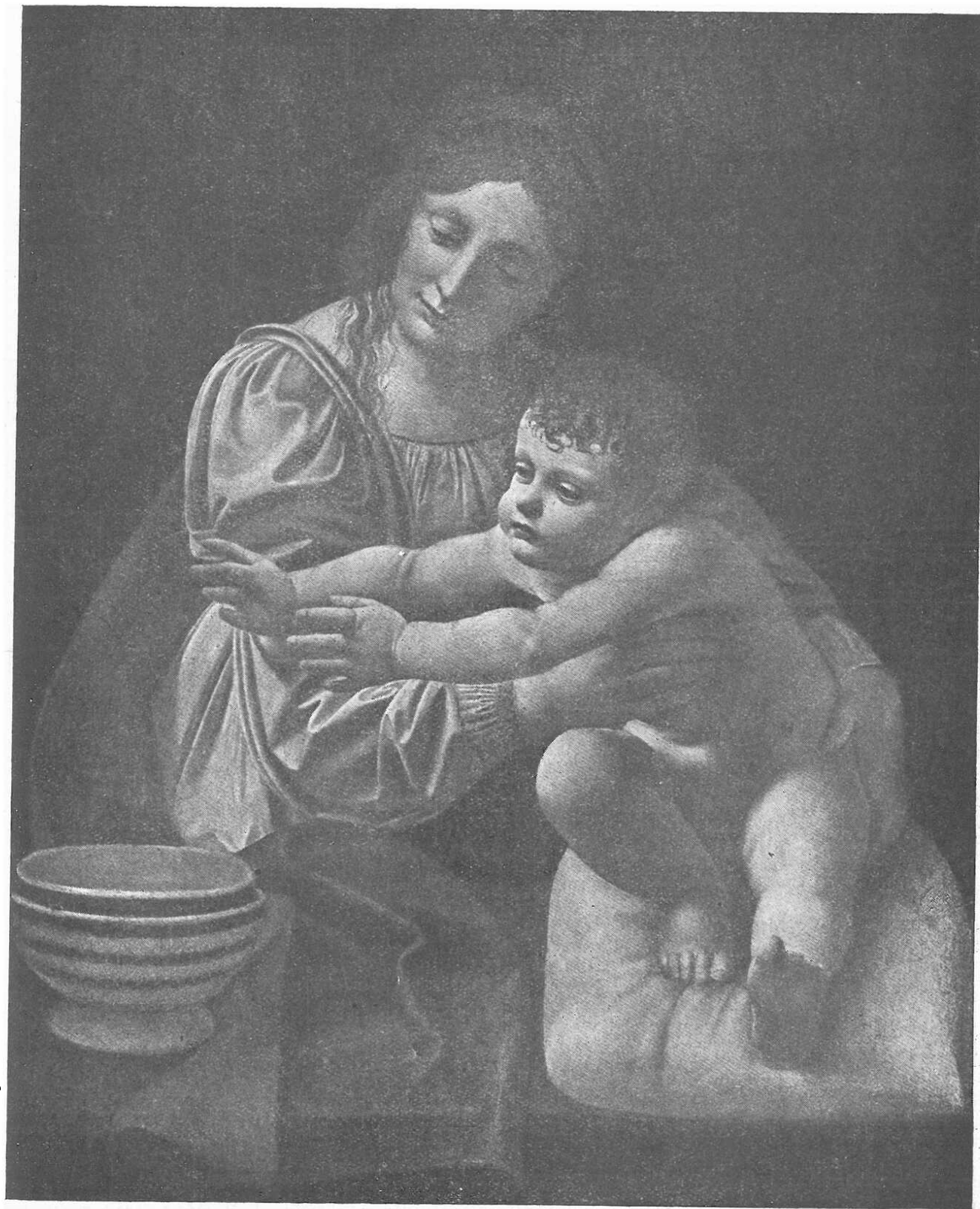
Vejdeme-li do příbytku rodiny věřícího člověka, visívá u dveří kroupenka se svěcenou vodu, často zdobená obrazem Matky Boží, na stěně jsou rozličné obrázky svatých, nejčastěji zpodobňující Matku Páně. Tyto výtvary lidové tvořivosti jsou provedeny obyčejně na skle, vzácněji na zrcadle. Někdy bývají i napolo vymodelované z vosku.

Nad dveřmi visívá t. zv. požehnání s mariánským textem, na stěnách police s mísami a džbány: také

na nich vyskytují se často mariánské motivy. Obraz Matky Boží bývá i na krásně vymalovaných almaraích nebo truhlách, uprostřed půvabných lidových ornamentů, uvnitř jsou různé modlitební knihy, psané i tištěné, s modlitbami k Panně Marii.

Většina těchto mariánských modliteb vytryskla ze zbožné duše našeho lidu. V modlitební knížce bývá mnoho svatých obrázků, z nichž mnohé jsou s motivy mariánskými.

Původ svatých obrázků dlužno hledati ve středověkých miniaturách, překrásně malovaných v různých klášteřích. Později tyto obrázky, malované na pergameni či papíru, počaly kolovati mezi lidem. Od sklonku XVIII. století věnovali se malbě obrázků lidové malíři. Lidový umělec tvoří v zásadě umění pro umění, pracuje jen pro svou radost a pro radost z práce, bez myšlenky na zpeněžení svého díla. Je to prostý člověk s všeobecnou kulturou, avšak o umění nikým nepoučený a nevzdělaný odborně, jehož dílo přes to překvapuje všemi znaky dokonalého umění. Lidový umělec tvoří intuitivně a pod vnitřním tlakem. Jde o umělecký projev lidové duše, a proto málodky zpracovávají vlastní motivy, ale většinou tvoří

Giovanni Antonio Boltraffio (1467—1516): *Madona s Dítětem*.

DÍLO MATYÁŠE BERNARDA BRAUNA

Blahoslavení pokojní.

Závist.

Láska.

Moudrost.

V KUKSU U DVORA KRÁLOVÉ

Pilnost.

Pravá míra.

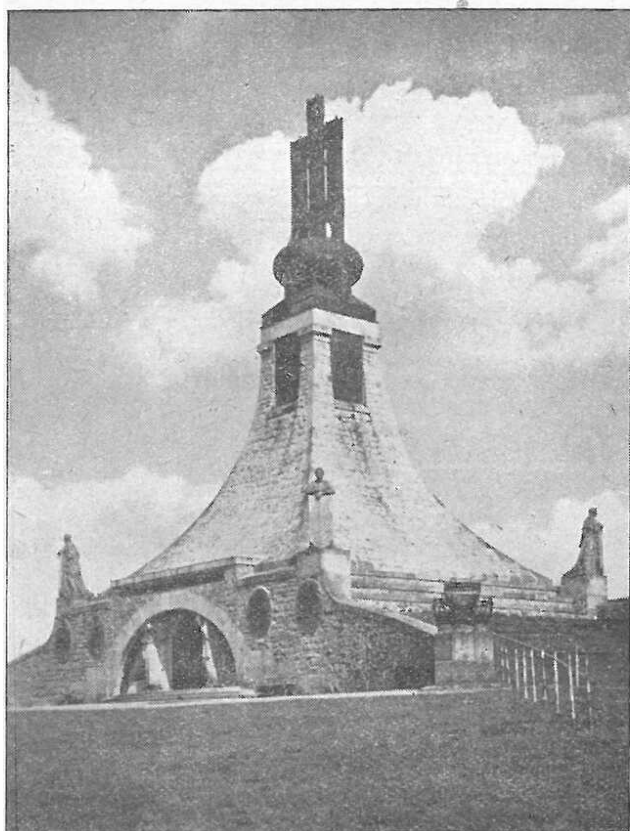

Sv. Jeronym v jeskyni.

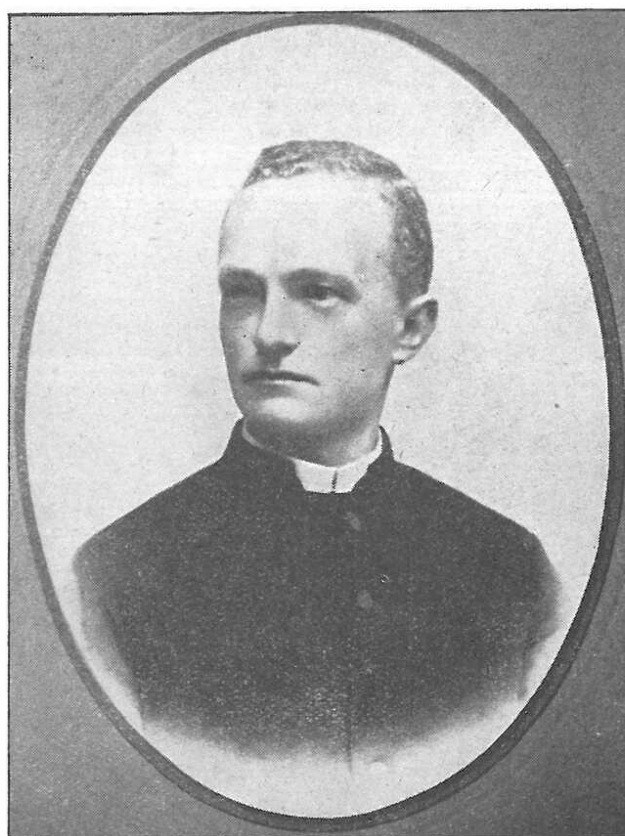

Terasa před kostelem v Kuksu.

MOHYLA MÍRU NA SLAVKOVSKÉM BOJIŠTI

Celkový pohled.

Prof. P. Alois Slovák, na jehož popud byla Mohyla postavena.

Vchod do kaple Mohyly míru.

Polský církevní historik Mečislav Zywiecinski napsal studii »Církev a francouzská revoluce«, která si zaslouží pozornosti. Autor, katolický kněz, je profesorem katolické university v Lublině.

Spisovatel se zabývá hospodářským a politickým postavením církve ve Francii v době před revolucí, kdy byla velmi úzce svázána s celým feudálním systémem. Církev ve Francii s francouzským duchovenstvem byla vlastně obrazem feudalismu. Biskupové, opati a všichni příslušníci církevní hierarchie pocházeli ze šlechtických rodů, a tím byl dán i jejich postoj k politickým událostem. Kapituly byly obsazeny příslušníky aristokratických rodin a pouze venkovský klerus tvořili synové městských a venkovských rodin. Rozhodující postavení měla však hierarchie, a tak byla církev nerozlučně zapojena do feudálního systému. Jestliže některá z těchto symbiotických složek světské a duchovní moci vybočila, táhla druhou složku s sebou.

»Slabost církve, píše autor, spočívala v tom, že na smrt a život byla spojena s monarchií, s politickým a sociálním řádem starého režimu. Z tohoto společenství vyplývaly dvě skutečnosti — sociální společenství duchovních a specifický duch, kterým bylo vykládáno učení církve.«

Spojení církve s tehdejšími politickým a hospodářským řádem zavinilo, že dogmatické a etické učení křesťanství bylo vykládáno takovou formou, že stávající systém podporovalo a sankcionovalo. »Skutečnost, píše Zywiecinski, že francouzská církev tehdy byla spojena s feudalismem, formovala její sociální učení. To, že se buržoasie dostala k vlivu vlastní silou, tvrdohlavé setrávání na stávajícím rozdělení, stejně jako hájení výsad a privilegií vysokých stavů, se francouzské církvi v době francouzské revoluce hoře vymstilo.

Přechod feudálního systému ke kapitalistickému hospodářství ve Francii byl přirozeným výsledkem nezadržitelného vývoje. Jemu muselo odpovídat politické rozčlenění a hospodářské poměry. Toto rozčlenění muselo se také odrazit ve snahách církve. Jestliže vedoucí kruhy církve hleděly udržet historické momenty, našla církev sama v sobě postoj k těmto věcem, našla měřítko nových poměrů, a proto nedošlo na počátku mezi církvi a republikánskou revolucí k žádným konfliktům.

Ale tento náhled chyběl vedoucím církevním osobnostem. Zywiecinski ukazuje, že starý feudální řád hleděl si přirozeně zajistit ochranu starého řádu, a srážka mezi církvi a mezi Národním shromážděním byla neodvratná, když představitelé církve se postavili na stranu feudalismu, ačkoli původní vůle poslanců byla míti ohledy k církvi. Především velká část členů Národního shromáždění se skládala z věřících lidí a v tomto shromáždění bylo málo bezvěrců, kteří by prosazovali odstranění náboženství. Na příklad jeden z poslanců, Petr Röderer, prohlásil, že v tvrzení,

že církev se nachází v nebezpečí, spatřuje urážku Národního shromáždění.

Zaváděním nového řádu v národním životě musel Národní shromáždění dojít také k určitému řešení církevně politických problémů. Ani v církvi nechyběli lidé, kteří tomuto řešení byli nakloněni. Naproti tomu byli druzí, kteří v jakémkoli kroku spatřovali nepřátelský akt proti církevnímu životu. Tak se přihrocovала neustálá situace, když na straně vedoucích osobností v církvi nebylo porozumění pro potřeby doby a nikdo nechtěl vidět skutečnost, domnívaje se, že žije ve staré době. Francouzský parlament roku 1790 chtěl zajistit neporušenost církve. Nic jiného nechtěl než porazit feudalismus. Ale četní biskupové, kteří odešli do ciziny, odsuzovali vše, co Francie přinášela, zkrátka revoluci jako takovou, protože je připravila o světská práva a majetky.

Na druhé straně stoupenci revoluce, kteří podle svého přesvědčení žádné katolické dogma neodsoudili, ani proti nim se nestavěli, viděli v biskupech zrádce, kteří opustili lid. Tyto rozdíly způsobily, že polovina francouzského kleru složila přísahu zákonu, zatím co druhá polovina stála za biskupy. Tak rostlo odcizení stále více a více. Když hierarchie se stavěla proti vládě, došlo k zákonným a administrativním zákrokům proti církvi. V míře, jak tyto politické, ale i církevní zákroky zasahovaly do života věřících, obraceli se i takoví duchovní a laici proti politice revoluce, kteří dříve byli srozměni s kroky, které podnikala vláda.

Vznikl začarovaný kruh. Katolíci neschvalovali opatření vlády na poli církevním, aniž by vydávali v sázku spojení s katolickou církvi, ač na druhé straně byli stoupenci revoluce a radovali se z úspěchů, kterých dosáhla na poli sociálním a hospodářském.

Jejich odpor proti státu vedl k pronásledování vládní mocí a konečně k bolestným tragediím a k děláni mučedníků na druhé straně. Odpor katolíků šel konečně ještě mnohem dále. Jejich odpor se neomezil jen na politiku revoluce ve věcech víry, rozšířil se na celou revoluci a její vládu ve všech věcech. Začíná se se strany církve tažení proti celému dílu revoluce. Byla to ideologie zašlých časů a tradiční spojení církve s monarchií, která nemohla snést jiný politický systém.

Republikáni Francie začali pronásledovat katolíky ne pro jejich víru, ale pro jejich věrnost monarchii, pro jejich ohrožování výmohou revoluce. Na druhé straně katolíci čím více byli pronásledováni, tím více se přimykali k royalistům.

Když republika se dožadovala loyality, část francouzských prelátů uznala republiku a odřekla se monarchie. Někteří však byli proti jakékoli přísaze. Vyskytli se snaživci, kteří chtěli znovuzřízení starého řádu a nepřihlíželi vůbec ke skutečnosti, která již byla a neviděli nemožnost svých požadavků a své protilidové stanovisko. Mezi těmito byli hlavně konservativní

podle předlohy. Příkladem toho jsou lidové dřevoryty z 18. a 19. století.

Jsou to většinou reprodukce soch a obrazů z poutních míst, avšak badatelé umožňují tato lidová tvorb sledovat tvůrčí proces při převzetí forem a námětů vyššího, oficiálního umění, neboť zná původní předlohy. V tomto vývoji od originálu k lidovým dřevorytům sleduje, jak se náměty oprostují od příznaků historických slohů a od zvláštností provedení. Nalézali v těchto dřevorytech leccos, co by připomínalo gotiku a románské umění, pak je to zcela neodvislé od předloh a také něco zcela původního při srovnání s vumělkovaným historismem romantiky. Zato se kladé větší důraz na symboly, na svatozáře, koruny, žezla a přidávají se další: měsíc, hvězdy, kříže, věnce a jiné.

Tyto dřevoryty se vyznačují srozumitelností, prostotou a pravdivostí svých náboženských motivů. Jde o tvorbu anonymů, kteří ukájeli hlad venkovského lidu po uměleckém dílu v době, kdy umění nemělo možnosti proniknout jinak v široké vrstvy lidové a uko-

jit tak jejich touhy a potřeby s hlediska krásy.

Tvořivá činnost našeho lidu, nevyčerpatelný zdroj námětů ponejvíce s motivy mariánskými, je dokumentována též v lidovém hrdčerství a keramice. Keramika je dílo člověka a zároveň přírodního živlu, ohně. Oba jsou na jejím vzniku účastní, vzájemně se doplňují, ale také podmiňují.

Kromě zmíněných lidových modliteb mariánských jsou zajímavé lidové mariánské písně, které nutno rozlišovat od zlidovělých písní určitých autorů nebo od umělých písní, složených v lidovém duchu.

V mariánských lidových písních, výtvozech neznámých lidových prostých skladatelů, zrcadlí se, jak nám toho jsou příkladem sbírky Sušilovy i Bartošovy, dětinná láska věřícího českého lidu k Matce Boží zároveň s dojemnou zbožností.

Není století v historii našeho národa, kdy bychom nenalezli důkazy úcty věřícího lidu k Matce Boží. Výtvoř lidové tvořivosti, v tak nesmírném bohatství a pestrosti rozseté po naší vlasti, jsou toho také důkazem.

Dr Jindřich Svoboda

smýšlející biskupové, kteří nechtěli uznat sociální změny, které světem, v němž žili, prošly a nemohli se osvobodit od starého smýšlení. Raději sebe a jiné vystavili velkému pronásledování, než aby uznali nový řád francouzského národa. Nebyly to důvody věroučné, ale politické, které motivovaly jejich postoj. Biskupové byli nenapravitelní a směšovali neustále sociální a náboženskou otázku povstání. Nemohli stále poznat společenskou nutnost změny.

Plná nechuť francouzského kleru proti revoluci měla za následek, že v budoucnu viděli vzestup nových sociálních sil v církvi jen tehdy, bude-li obnovena zaslá sláva bývalé monarchie. Zywcinski vyvozuje, že francouzská církev se dostala tímto odporem na scestí. Zdá se, že závislost na monarchii a vzpomínání na zaslé časy byly u mnohých zástupců církve silnější než starost o duchovní život věřících. Převážná většina kněží byla stále naplněna bláhovými nadějemi na návrat krále a stala se tak royalistickými

agenty a členy mnoha scestných monarchistických tajných organizací.

Zywcinského kniha ukazuje, že církev a její představitelé se dostanou do konfliktu a na scestí, jestliže nerozeznávají mezi společenskými a náboženskými nezbytnostmi a nebo jestliže u nich převládají restaurativní snahy a se starým řádem spojené myšlení nad křesťanskou vírou a zájmy věřících. Toto myšlení má nedozírné následky nejen pro bezprostředně postižené kněze i laiky subjektivně věrné víře, ale pro celou církev a její vývoj. Církev nakonec se musí zaradit v novém pořádku, protože musí mít na mysli zájem nejširší obce věřících a ne jen několika málo jedinců. Všechno jezení se proti dějinné nutnosti je předurčeno k zániku. Způsobuje při dlouhém trvání odcizení národa od církve a stane se pak protinárodní činností v očích budoucích pokolení, kdy církev často pozdě poznává, kde bylo její místo. Tyto historické skutečnosti musí nás učit i pro dnešek. K. M.

MOHYLA MÍRU

Na paměť padlých v bitvě u Slavkova, svedené 2. prosince 1805 a končící velkým vítězstvím Napoleonovým, byla postavena na Prackém kopci (324) Mohyla míru. Stalo se tak právem, neboť výšiny Pracké se staly střediskem bitvy a ovládnutí těchto výšin rozhodlo o vítězství.

Bitva byla vynucena přáním císaře rakouského a ruského vyhledat co nejdříve francouzské vojsko u Brna a rozhodnou bitvou ukončit válku. Ztráty spojenců 27 tisíc mužů z celkového počtu 84 tisíc. Ztráty Francouzů, jichž bylo o 10 tisíc méně, činily 9 tisíc.

Na poměrně malé prostoru osířelo veliké pohřebiště. R. 1889 utvořil se v Sokolnicích komitét, jenž si vzal za úkol důstojným památníkem uctít padlé. Brzo zájem se rozšířil do Slavkova a nejbližšího okolí. Komitét zamýšlel v památníku zdůraznit myšlenku míru, lidskosti a pravého křesťanství. Odtud název Mohyla míru. Mohyla byla postavena podle návrhu vynikajícího architekta, prof. pražské techniky Josefa Fanty, péči kněze, profesora české reálky v Brně, vlasteneckého kazatele a vynikajícího řečníka Aloise Slováka. Zásluhou prof. Slováka byl získán potřebný peněz v sumě 100 tisíc zl. korun. Ruské ministerstvo války přispělo darem 50 tisíc, v Rakousku bylo sebráno 30 tisíc, Francie poskytla pouze 11 tisíc.

Pomník je jedním z největších v Československu, neboť jeho výška je přes 26 metrů. Zděná mohyla je zakončena pyramidou, jejíž vrchol tvoří starokřesťanský kříž na zeměkouli se sochami Ukřižovaného, Boha Otce, P. Marie a Adamovy hlavy. Ve hlavě Spasitele čteme slova: »Pravda a soud — skutkové jeho«. Na zadní straně kříže je zobrazen pták pelikán, symbol Spasitele. Dále jsou tam jména čtyř evangelistů a slova písně: »Hospodine, pomiluj ny, Jezu Kriste, polituj ny«. Tato křížová skupina je z měděného plechu a je uměleckým dílem Franty Anýže a jeho spolupracovníků. Je vysoká téměř 10 metrů. Pod zeměkouli na stěnách mohyly jsou 4 velké měděné desky se slokami starokřesťanské sekvence o Posledním soudu: »Dies irae«. Po stranách jsou velké rampy stupňovité se čtyřmi mohutnými flambony pro slavnostní ohně. Délka ramp i s pomníkem je 66 m.

Uvnitř mohyly je kaple s mramorovým oltářem a hrobkou. Kaple je čtvercového půdorysu o délce strany 10 m. Po stranách vchodu do kaple jsou 4 nápisy, v jazyce českém, ruském, německém a francouzském. Oznamují, že mohyla je věnována padlým. Nad kaplí je nápis: »Interfecti mei resurgent«. Při zlacené mříži u vchodu jsou 2 sochy od sochaře Vosmíka Matky a ženy bolem zlomené. Od téhož sochaře jsou též 4 štítonoši opření o štít se znakem moravským, rakouským, ruským a francouzským. Jsou umístěni v rozích střední části mohyly.

V kapli opět překvapuje případná výzdoba křesťanskými symboly a pečlivě vybranými nápisy, citáty z Písma o oběti, lásce a věčném životě. Veliká písmena důtklivě vyzývají prosbou: »Odpočinití věčné dej jim, Hospodine, a světlo věčné ať jim svítí, nechtě odpocívají v pokoji. Na den sv. Bibiany, 2. prosince léta Páně 1805.« Se středu kaple visí věčná lampa nad náhrobním kamenem.

V pražském vojenském muzeu jest světová pozoruhodnost, plastická mapa Slavkovského bojiště ze zámku Orliku. Tato mapa byla darována Napoleonem Karlu Schwarzenbergovi, rakouskému vyslanci v Paříži. Na mapě je naznačeno postavení armád před bitvou a za bitvy. Vidíme tu rozestavení armád, sestavení ze skupin miniaturních vojáků, pěších i jezdců v drobnohledných figurkách. Lupou rozeznáme jednotlivé vojáky se zbraněmi, výrazem obličeje, vousem a pod.

Postavení armád ke konci bitvy doplnil Napoleon sám tužkou. Mapa je unikátem, neboť v Paříži druhý originál byl zničen požárem.

Při Mohyle míru je museum. Na návštěvníka dojmavě působí předměty, jež si vzali vojáci s sebou z domova, aby jim poskytl útěchu. Jsou to různé medailony s obrazy Matky Boží. Nade všechny vynikají ruské ikony, provedené v bronzové litině s výzdobou, někdy vyložené i barevnými emaily. Pozoruhodný je také ruský skládací oltářík, rovněž v muzeu umístěný.

Dr Jaroslav Krčmář

KUKS, SCHRÁNKA SKVOSTNÝCH UMĚLECKÝCH POKLADŮ

Nedaleko Dvora Králové leží na návrších po obou stranách Labe malá vesnička Kuks. Přijíždíme-li od Jaroměře, rozevře se náhle před našimi zraky nádherné labské údolí, na jehož návrší, zarámovaném lesy, stojí imponantní stavba kostela Nejsvětější Trojice, po jehož stranách je hospital. A před tímto kamenným masivem vyrůstají postavy, které jsou dokladem vysoké sochařské zručnosti. Nebyla dříve ta kamenná krása jen na jedné straně Labe, nýbrž měla protějšek.

Zatím co sídlo F. A. Šporka a lázeňské budovy zanikly — posledními zbytky jsou schodiště s arkádami, přestavěné domky, zlomky kamenné výzdoby a portál na zdi — kostel s hospitálem stojí dodnes.

Stavba kostela začala v roce 1707 a byli jí pověřeni Italové. Plány zhotovil G. Alliprandi, dalším vedoucím byl P. Netola (později přistavil hřbitov s kaplí), kameník P. della Torre a jiní. K doplnění celkového vzhledu byli pozváni další umělci: sochaři Matyáš

Braun a Holand'án B. Zwenge, a malíř P. Brandl. Teprve v roce 1717 byl kostel vysvěcen hradeckým biskupem Adamem z Mitrovic.

Největší podíl na výzdobě má Matyáš Bernard Braun. Pocházel z Tyrol, z okolí Innsbrucku a letos tomu bylo 270 let, která uplynula od jeho narození. Braun patří mezi největší umělce českého baroka. Dlouhý pobyt v cizině prohloubil jeho studie a dal pevný ráz jeho uměleckému růstu. Kolem roku 1709 se přestěhoval do Čech — do Prahy — a od té doby se též datuje sláva českého baroka. Pracoval nejen v Praze, ale též na českém venkově. Z pražských památek je to na př. sousoší sv. Luitgardy na Karlově mostě, socha náhrobku Leopolda Šlika v chrámu sv. Víta, plastická výzdoba na paláci thunovském, velkopřevorském atd., z venkovských vesměs výzdoba chrámů v Duchcově, Teplicích, Litomyšli, sochařská práce pro chrám ve St. Boleslavi, Benešově, v Horčákách. Největším jeho dílem je však práce v Kuksu.

Pro prostranství před hospitálem vytvořil zde 33 soch, jednu doplňkovou B. Seelinger (mezi Ctnostmi — Podvod). Ústřední postavou prostranství je socha znázorňující Náboženství a v půlkruhu okolo ní 8 soch představujících jednotlivá Blahoslavenství. Tak jako v tehdejší době byla na jedné straně opravdová a hluboká zbožnost, na druhé však nemorálnost a nespravedlnost, i zde jsou postaveny na jedné straně sochy Ctnosti a na druhé Nectnosti (Neřesti). Pravou stranu zahajuje Anděl Blažené smrti, dále pokračují Ctnosti: Víra, Naděje, Láska, Trpělivost, Moudrost, Statečnost, Cudnost, Pile, Štědrost, Uprímnost a Spravedlnost. Na levé straně pak je Anděl Žalostné smrti a sochy Nectnosti: Pýcha, Lakomství, Smilstvo, Závist, Obžerství, Hněv, Lenost, Zoufalství, Lehkomyšlnost, Pomluva, Lstivost a zmíněný doplněk Podvod. Všem sochám dal M. Braun lidskou tvář. Zatím co Blahoslavenství mají tvář mužskou a ženskou, Ctnosti a Nectnosti mají pouze tvář ženskou. Charak-

teristickými rysy ukazují sochy představované vlastností.

V nádvoří špitálu stojí ještě Braunova socha Strídměst, patřící do řady Ctností a menší sochy Křesťanského bojovníka. Stejná socha, ale v nadživotní velikosti (Miles Christianus), postava rytíře s mečem, spolu s jinými tvoří nádherný střed špitální zahrady. Při vchodu do ní jsou umístěny četné plastiky a torsa soch trpaslíků, rovněž práce M. Brauna a jeho dílny.

Pod chrámem si dal Špork vystavět hrobku, v níž jsou uloženi členové jeho rodiny, a jejíž vchod je umístěn přímo proti bývalému paláci na protějším svahu. Ohromná, avšak prázdnotou působící a nevyzděná hrobka a stálý pohled na ni měl Šporkovi ustavičně připomínat přípravu na smrt.

Celý objekt je nyní pod správou ministerstva kultury. Část hospitálu je zařízena pro více než 100 starých osob jako dům odpočinku a používá ho Oblastní domov pro přestárlé. V další části je umístěn Krajský archiv královéhradecký a státní správa, která celý objekt udržuje.

V dnešní době, kdy se věnuje zvýšená pozornost kulturním a historickým památkám, se uvažuje též o obnově celého údolního prostoru mezi hospitálem s kostelem a bývalou residencí. Hlavní práce spočívá v dobré volbě porostů, aby tak vynikla celá partie chrámu se špitálem a sochami v průčelí. Původní Šporkovo sídlo si vyžádá velké stavební úpravy. Obnoví se arkády, doplní se druhá část schodiště a i dolní budovy budou upraveny tak, aby tvořily ladný architektonický celek. Návrh rekonstrukce Kuksu je vypracován podle směrnic technického vedení státní památkové péče.

Barokní nádhera kukského chrámu, hospitálu, mistrovských alegorických soch a celý protějšek s původním sídlem tak bude zachován pro příští pokolení jako doklad tvořivé práce starých mistrů.

Josef Daněk

JEDEN MADONIN HUDEBNÍ PORTRÉT

(Typ z variantů na moteto »Ave Maria«)

Ne že by nebylo možno z podivuhodného množství našich motet (právě od vzniku české reformy církevní hudby od r. 1875) ve všeobecnosti podat Madonin portrét podle různých způsobů zhudebnění mariánských textů ať latinských nebo českých — než knihy bylo by třeba, aby všechny materiál byl řádně zpracován. Je ale možno vytvořit český hudební typ Mariánského obrazu v případě zvláště zajímavém, kdy by šlo o výstih osobnosti Madoniny, jež podle zvěstování archandělského je právě oblažována milostí být Matkou Božího Syna. Myslíme tu na modlitbu »Ave Maria«, která u nás byla od r. 1875 ve svém širším i zkráceném textu tolikrát zhudebněna, že i přísnější výběr ve vývoji naší církevní hudby umožňuje získat tolik případů, aby mohly být zjišťovány předpoklady pro dobové výstihy moteta na tento text a pak typizován jeden Madonin portrét u nás.

1875—1890.

V řadě skladatelů, kteří se uplatnili významně v prvním období reformy české církevní hudby, proniká jako jeden z vedoucích Josef Foerster st. Jeho »Ave Maria« pro smíšený sbor (1879) přes svou projevovou prostnost uplatňuje se na svou dobu hlubším průnikem slovního podkladu. Totéž možno uvést o adventním »Ave Maria« (s kratším textem) F. Z. Skuherského, uveřejněném v I. sešitu gradualií a ofertorií pro celý církevní rok (1877). J. C. Sychra přihlašuje se tu motetem na týž text pro soprán a alt s průvodem smyčcového orchestru (asi z r. 1880—1886). Zvěstování slastného tajemství Panně Marii je tu především jasně prokresleno, pohybují se tu v ladném průpletu po sobě přesné stoupající hlasy, nesoucí melodii zvroucnělého výrazu v jemném, vážném legátovém tónu, v projevu pronikají i vzácné barvy, a to jak ve spájených tónech v kolmici, tak v chodech

samostatných hlasů po rovině i v samotných barevných kvalitách vokálních a nástrojových. Vedle něco vypjatější dynamiky a vážnější rytmiky neseny jsou všechny výrazové prostředky snahou vylíčit božskou něhu archandělského pozdravení a po něm následujícího sdělení o nejvyšší milosti, již se ženě může dostat.

Jsmo u nás šťastni, že můžeme do tohoto období řadit »Ave Maria« pro alt a varhany od Mistra Dr. Ant. Dvořáka. Skladatel vychází v církevní hudbě z českého lidového duchovního rokoka. Toto »Ave Maria« je svému příkladu něco vzdálenější, nežli je Dvořákovy duo »O sanctissima!«. Nade všechno vyniká však v obou skladbách nábožnost lidového zrna, tkvící v hluboké víře a zejména v láskyplné účtce k Madoně v onom »Ave Maria« něco ztišenější projevované nežli v onom duetu.

1890—1916.

»Ave Maria« Karla Steckra. Kdyby nebylo skladatelovy mše op. 3, mohlo by otvírat druhé období vývoje naší reformované hudby církevní. Je komponováno pro 3hlasý ženský sbor a varhany a vykazuje proti Sychrovu »Ave Maria« celkem volnější výrazové prostředky, navazující na hudbu svého vzniku (asi před r. 1890, kdy vyšlo v I. sešitu Steckerových motet). Je to obraz neobyčejně výstižné kresby i zvláště jemných barev (zejména v hlasových linkách stýkajících se v pohybu roviněm), plyne v původním rytmu i dynamice a v tklivé melodice. Obsahově nalezen půvabný, pro tehdejší dobu zrovna objevitelský výraz pro pozdrav z nebes, za nímž postupně uplatňuje se hudba vzácného mystického záření, aby sdělovala nebeskou radostnost, již se dostává Madoně nad poselstvím Božím. Sem přiřazujeme »Ave Maria« Steckro-

vých žáků, Fr. Picky nejdřív. *Picka* sám výborný zpěvák, zkušeně a velmi zajímavě napsal v troše romantického rozmachu, ale přesto výrazně »Ave Maria« pro vyšší hlas a varhany (op. 31 z r. 1892—1900). *Ed. Tregler* přenesl strhující tklivost hudebního obrazu Madonina, jak ho obsahuje »Et incarnatus est« v jeho mši »Jubilaei solemnis« op. 2 do »Ave Maria«. *Boh. Vendlér* ve svém motetu na týž text (op. 30) byl trochu sevřenější, ale dosáhl stejné výmluvného kultického půvabu. Trochu konservativnějšího, ale stejně výmluvného obsahu má *Norbert Kubát* ve svém »Ave Maria« pro soprán, housle a varhany (1915), pak »Ave Maria« pro střední hlas na latinský a český text. *Vojtěch Říhovský*, nejoblíbenější skladatel na našich kůrech, má zajímavá »Ave Maria« zejména ze sbírky »Vložky k mimoliturgickým pobožnostem« (op. 13, č. 1), pak v cyklu »Cantiones ecclesiasticae« č. 5 (»Ave Maria« pro 2 soprány a alt s varhanami). Prvé »Ave Maria« je trochu uzavřenější, ale obraz podává jasný, přístupný. Druhé moteto je dobře živou trochou polyfonie a k zobrazení Mariina profilu prospívá živá melodická linka a pak celkově vzrušenější výraz — skladatel se tu z dálky blíží k českým, lidově živě barveným mariánským obrazům, jak je znalo české duchovní rokoko. *Al. Vymetal* může sem nabídnout »Ave Maria« pro nižší hlas s varhanami už vylebácejícího půvabu, skladbu, která zpovzdálí přibližuje se slohu Říhovského. *Bedřich A. Wiederman*, plodný, zkušený a dovedný, má tu sólové moteto s týž textem (1908) ne sice v oné strhující hodnotě nejvyš rozrušivého »Veni Creator Spiritus« (1909), než o hodnotnou práci jde tu také. Obrátme se nyní na *Moravu*. Tam vede dále brněnskou varhanickou školu ředitel *Leoš Janáček* jako pedagog a nejvyš svérázný skladatel. Napsal vzácné »Zdrávas Maria« pro tenorové sólo a varhany (1903). Skladatel složil tuto skladbu ve formě dialogu (sólo a sbor), vycházející tu z onoho prazákla ruské hudby, kde při officiu sbor stále odpovídá knězi — způsob, jehož kultický půvab zaujal Janáčka za jeho pobytu v Rusku. Zvláštní, originální je tu postup, jímž skladatel dospívá výstihu Mariina zjevu: je tu melodika tklivá až do rozechvění, melodika těžší v barvě už u jména Maria ze zářivého, svítivého tónu u samohlásky »i«. Významový, obsahový účín vyzvedá se pomocí táhlého legata. Pak je tu dynamika silně vznětlivá, dále vzácné timbry ve hlasech i varhanovém průvodu. Vedle tohoto českého moteta napsal Janáček ještě »Ave Maria« na latinský text pro soprán, housle a varhany (1904), jež se kryje s českým »Zdrávas«. Z žáků Janáčkových v tomto období pronikl *Jan Kunc* se svými dvěma motety na týž text pro soprán a varhany. Skladba se vyznačuje použitím novějších projevo- vých prostředků a dosahuje se jimi kultického výrazu plného jemného zvroucnění — proti Janáčkově církevní hudbě projev spíše tlumený. Vzácný obraz Madony. Janáčkovskému slohu stojí blíže »Zdrávas Maria« pro tříhlasý ženský sbor, sólový soprán a varhany (1907) *Ferd. Váchy*, Čecha na Moravě aklimatizovaného. Dvě osmihlasá »Ave Maria« v přísně církevním tónu podávají nám rozsáhlejší práce *Josefa Nešvery*, skladatele zdomácnělého v Olomouci.

1916—

Toto období otvírá *Jos. B. Foerstra* »O bone Jesu«; moteto »Ave Maria« je formou, kterou zhudebnil náš největší uctívateľ Marie Panny i Matky pro 2 a 3hlasý ženský sbor, pak 4hlasý mužský a smíšený sbor a víc- krát pro sólový zpěv — nadšeně psával i na jiné mariánské texty latinské i české — »Stabat Mater« je

tu komposicí největší. O motetu »Ave Maria« možno podat výstih souhrnný: slovo se tu vyjadřuje řečí nejvyš jemnou, přísně objektivovanou, vzácně církevního i kultického vybarvení; při tom skladatel ustavičně nachází nový způsob zhudebnování; jeho základním znakem je pozorné promýšlení textu, používání novějších projevo- vých prostředků ve spoji s polyfonií sta- rých klasiků, pak dynamika proti zvyklosti častěji právě ve ztišení tónu se projevující — znak církevní hudbu skladatelovu charakterisující. Se svými motety na text »Ave Maria« přiklání se k svému učiteli *Ant. Janda* a *Emil Němeček*. *Janda* komponoval toto moteto pro mezzosoprán, tenor a baryton s varhanami (1928), *Němeček* napsal pro mužský sbor (1939) — další dvě »Ave Maria« pro sólový hlas a varhany (1939) jsou od učitele vzdálenější — prvé vychází ještě z českého lidového duchovního rokoka, druhé z něho přebírá aspoň vzrušený, div ne exaltovaný výraz. K tomuto modernímu způsobu vytváření církevně hudebních obrazů v komponování svých »Ave Maria«, psaných pro sólový hlas (ev. housle) a varhany paralelně uspívají: *Dr. Boleslav Vomáčka*, žák Novákův, *Jan Ev. Zelinka ml.*, žák Ostrčilův, *Karel Vedral*, žák Novákův a *Křižkův* (tři moteta, jedno v po- vaze českého lidového rokoka duchovního), *Fr. Forst*, žák Novákův a Janáčkův.

Vydatně a ve vysokých hodnotách projevuje se i v tomto období *Morava* zásluhou *Dr. Leoše Janáčka*. Žáků Janáčkových i jeho sledovatelů přibývá. Dvě »Ave Maria« *Ant. Hromádky* pro sólový hlas a varhany pronikají zpěvností a jasností obrazů; jenom plného dynamického vypětí (jako u Janáčka) tu není. Blíží vztah k učiteli pozorujeme v rozsáhlejším motetovém dile *Stanislava Svobody*, jež tu právě »Ave Maria« pro sólo sopránové, housle a varhany skvěle reprezentuje. Madona ve svém hudebním zpodobení vykazuje výraz stupňovaný, obraz skvěle kolorovaný, ve tklivém legátovém tónu podávaný, výraz rozrušivé síly — skladba svérázná; moravská Madona. *Josef Blatný* a *Vít Kment* napsal své »Ave Maria«, první pro čtyřhlasý, druhý pro osmihlasý smíšený sbor — *Blatný* zpodobil Madonu výrazem nábožné něhy, *Kment* přiklání se blíže k tradici, ale promýšlí text do plné obsahové hloubky. *Stanislav Vrbík* ve svém druhém »Ave Maria« pro mužský sbor a varhany (1943) z dále směřuje k církevní hudbě Janáčkově, jsa sám žákem *Kvapilovým*. Žákem téhož je *Vladimír Hawlík*, který ve svém »Ave Maria« technicky se silně uvolňuje, ve výrazu zmocňuje se slova v silném citovém rozrušení — v tomto motetu psaném pro mezzosoprán a varhany, vychází dokonalý obraz v kresbě i v barvách. Zřejmě byl i tu skladateli vzorem Janáček.

*

Vývoj k typisaci českého moteta »Ave Maria« od r. 1875: v prvním období začíná se stavět na všeobecných zásadách Wittovy reformy církevní hudby, t. j. oživit starý palestrinský sloh novými vymoženostmi, což se u nás vykládá mnohem volněji nežli jinde a současně se při zhudebnování textu blíží přihlíží k výstihu jeho obsahu; v druhém období se na této práci s ohledem na časový pokrok hudby vůbec usilovně pokračuje; v třetím období tyto snahy zdárně vrcholí. Od druhého období vyvíjí se v českém už osamostatněném motetu »Ave Maria« vzácná jeho odrůda moravská. Ve všech třech obdobích paralelně pokračuje vývoj moteta i na podkladě českého lidového duchovního rokoka.

Dr. Cyrill Sychra

Moudrost shůry však jest předem čistotná, potom pokojná, mírná, povolná, plná milosrdenství a dobrého ovoce, prostá pochybnosti, nepokrytecká. Jak. 3, 17.

GALERIE VLASTENECKÝCH KNĚŽÍ

P. BENEŠ METHOD KULDA, VLASTENECKÝ KNĚZ, SPISOVATEL

Když se kožešníku a rolníku Václavu Kuldovi a jeho ženě Magdaleně v Ivančicích na Moravě narodil 16. března 1820 syn Beneš jako páté dítě, měl zajištění předem veškerou péči, jaké jsou schopni svým dětem dát rodiče vpravdě bohobojní. Rodiče i starší sourozenci mu dávali příklad, takže zásady vštěpované se v bystré mysli zdárně ujímaly.

O místní škole píše sám Kulda: »V nižším oddělení první třídy vyučoval kněz katechismu a pan preceptor ostatním předmětům česky. V druhém oddělení první třídy už počalo: der, die, das ústně, na tabuli i na papíře. Také modlitby před školou a po škole musily sloužit jen k tomu, aby nás odnárodňovaly. Byla to hnusná nespravedlnost a hříšné trýznění učitelů i žáků. Kdyby rodiče tenkrát, až na malé výjimky zbožní, bedliví posluchači slova Božího na kázání a na křesťanském cvičení výhradně českém... nebyli doma pečovali o náboženské vychování svých dětí, většina obyvatelstva českých měst na Moravě byla by zpustla na záhubu svou i svého národa«. — Otec doma se otázkami přesvědčoval, jak si jeho synové hledí učení. Po večeri zpívali večerní písně a pak následovala společná večerní modlitba. »Každou sobotu po celý rok modlili jsme se růženec podle doby církevní: radostný, bolestný nebo slavný«. — Když rodiče chtěli mu usnadnit zkoušku do gymnasia, aby nemusil navštěvovat »přeletjvárnu«, poslali ho k vlasteneckému knězi: »Tomáš Procházka během r. 1832 položil pevný základ pro veškeren život můj. Jeho působením už tenkrát poznal jsem sebe jako syna vlasti a národa českého. Od Božího rána až do poledne a ode druhé hodiny až do večere připravoval P. Tomáš své svěřence ve své kaplance ke zkoušce ze třetí hlavní školy... Za krásného počasí vycházel se svými svěřenci ven do kvetoucích sadů a cestou vykládal jim o dějinách rodného města a zemí koruny svatováclavské.« Ze svých prostředků nakupoval české knihy a půjčoval je svým žákům, aby vzpružil jejich mysl unavenou německým vyučováním.

Zkouška Benešovi dobře dopadla a tak r. 1833 odešel na gymnasium do Jihlavy, kde se mu z počátku dařilo nevalně: při prvních dvou německých komposicích byl klasifikován jako nejhorší z celé třídy. Ale již při třetí komposici — latinské — se dostal na první místo, jež si uhlíbil po celé gymnasium, které podle jeho slov »bylo na Moravě ústavem germanisačním. Krom katechety, a to jen mimo školu, žádný z profesorů nepromluvil s námi česky. Bez kněží, jichžto pomoci a radou téměř veškeré studentstvo venkovské dostávalo se do škol latinských, nebyl by snad nikdo z gymnasia vyšel jako Čech«. — Již v parvě se projevila jeho srdečná družnost: když ho strýc obdaroval tolařem, pohostil všechny své nové kamarády — uzenkami.

Když r. 1839 odešel do Brna na filosofii, zcela se oddal všeslovanské myšlence, takže otec ho varoval, aby se nedostal — na Špilberk. Na teologii šel z přesvědčení a hned začal soustavně uvědomovat vlažné Čechy, založil českou knihovnu, z níž se knihy půjčovaly i českým rodinám, pořádal večírky a zábavy i pro pozvané hosty, což mu vyneslo podezření z buřičství.

Vysvěcen byl r. 1845 a slavné prvotiny složil na svátek Nanebevzetí. Ještě téhož roku byl ustanoven kooperátorem v Židlochovicích, kde začínal buditelskou činnost nabádáním občanů k četbě, což mnohého odráželo od karbanu a pití. Bouřlivý rok 1848 prožil v Lodenicích, kde svým energickým vystoupením zmařil volbu a vyslání poslance na frankfurtský sněm a do »Týdenníku« napsal odvážný článek *Na dorozumění všem odrodilcům a protivníkům Slovanstva na*

Moravě. Byv volán ad verbum audiendum, skončil svou obhajobu ironicky: »Jak je to možná, aby pan-germanisté za nedovolený prohlašovali panslavismus, to snad nikdo nepochopí — rozumem zdravým.« — Nebyl potrestán, nýbrž přeložen do Hobzí, aby byl dále od Brna. Avšak Kulda posílal odtud »Moravským novinám« listy, které zle dráždily okresního hejtmana.

Z tohoto babylonského zajetí ho vysvobodil již r. 1850 jeho přítel hrabě Sylva-Taroucca, který ho povolal za duchovního správce do ochrannovy pro mládež mravně zanedbanou v Brně, kde ihned zavedl rovnoprávnost češtiny s němčinou. Obýval tam malou světničku, jež byla pracovnou, redakcí, administrací, expedit, přijímacím salonem, restaurací, kavárnou, spěšnou a ložnicí pro Kuldu a četné návštěvníky z venkova, kteří přespávali na malém divánku. Byl tak zaměstnán, že mu na spánek zbývaly jen dvě hodiny, proto se ani nesvlékal, aby nemařil čas. Plně se uvázal v dědictví Sušilova a Procházkovy. Vedle toho vyučoval v nedělní škole pro řemeslníky a vpravdě otcovsky se staral o svěřenou zanedbanou mládež, osvědčiv se dobrým pedagogem v tom, že zavedl pro ně zábavy a výlety, na nichž se zpívalo a recitovalo. Vždyť jeho *Písně a básně pro školy národní* vydané 1856 byly složeny vlastně pro jeho chovance. Jsouce zhudebněny Křížkovským, Novotným a Chmeličkem, staly se brzo populární.

Onemocněv z přepracování odebral se o prázdninách 1853 a 1854 do Rožnova na zotavenou. Výsledkem této zotavené byly *Moravské národní pohádky a pověsti z okolí rožnovského*, vydané 1859. — »... jako na dračku se kupovaly a čtly tak pilně jako snad žádná jiná kniha,« píše Jan Soukop. Úspěch tkvěl v tom, že je vydal tak, »jak si je lid při drání perí, na přástkách a dětem vypravuje« a nikoli jen »myšlenky z národních pohádek a pověstí obraznosti spisovatele a spisovatelů nynějších rozmnožené, nýbrž toliko obraznost národa samého, jak se odedávna v pohádkách a pověstech jeví, neboť »je třeba svrchné, aby se ty voničky či kytičky po zahrádkách lidu našeho sbíraly a tiskem jistému zapomenutí vyrvaly«. — Vedle toho zamýšlel krásnými slovními obraty lidové mluvy obohatit a zpestřit slovník řeči spisovné. Předtím r. 1856 vydal již sbírku *Moravské národní pohádky a pověsti z okolí jemnického* a za pomoci jiných sběratelů pokračoval ve vydávání. Druhého vydání, doplněného o pověry, se dočkala sbírka rožnovská r. 1874 a 1875.

Bystré vycítil důležitost zábavné četby pro lid a hájil ji i proti Sušilovi. Obratnou redakcí kalendáře *Moravana* od r. 1852 až 1860 trvale pronikl do nejširších lidových vrstev, přinášeje prognosu počasí, k níž chytře připojuje výhradu: dá-li Pán Bůh, články hospodářské, místopisné a historické, aby mohl povídkami a básněmi lid nábožensky vychovávat, uvědomovat a vést. Vydává již r. 1852 *Krásné večery*, I. až III. díl svých *kázání* a r. 1856 až 1859 *Horlivý buditel v rodinách křesťanských*, v němž vydal *Svatbu v národě českoslovanském*, jež je sbírkou zvyků, písní a promluv od námluv do odvezení nevěsty do ženichova domu, jež však neobsahuje »výtvory nové fantasie, které s posvátností křesťanské svatby nesusouhlasí a jsou mravně zhoubné«.

Za faráře do Chlumu na Sedlčansku byl jmenován r. 1859, avšak kořen jeho práce tkví v jeho moravském působení. V Čechách se přiklonil k Štulcovi, Vinařickému a Borovému. Brzo byl jmenován vikariátním sekretářem a zanedlouho vikářem a okresním školním dozorcem. Obyvatelstvo sedlčanského okresu mu r. 1861 projevilo důvěru, zvolivši jej za poslance do zemského sněmu. Avšak ani veřejné pů-

sobení — byl také členem obecního výboru v Chlumu a členem výboru okresního zastupitelstva — ho neodvedlo od publicistické činnosti, neboť již r. 1864 začíná vydávat *Posvátnou kazatelnu* a *Časovými brožurami* česky a příspěvky německými do *Weckstimmen* informuje katolíky o jejich právech a o nebezpečí, jež víře a mravnosti hrozí z liberálních tiskovin. Vydává brožurky *Škola a církev*, *Církev a národ*, a za další brožuru z pera Dr. Jana Bílého *Církev a společnost* se octne i s autorem před trestním senátem pro pobuřování... avšak je osvobozen a celý náklad brožury uvolněn.

Když byl zvolen za kanovníka na Vyšehradě r. 1870, těšil se na další plodnou práci, která ho čekala. Již 1871 přijal redakci kalendáře *Poutníka* a v letech 1874 a 1875 *Kalendáře Svatováclavského* a vydal řadu drobnějších prací obsahu náboženského, až r. 1880 vyšel obsažný *Církevní rok* v šesti dílech. Národní pohádky a pověsti ho stále lákaly, snad proto, že došly takové obliby, a uspořádal ještě dvě sbírky

z okolí olešnického a kamenického r. 1892, aby po dvou letech vydal *Legendy. Životy svatých a světců Božích na každý den celého roku*. — »Jestliť to dílo co formy ušlechtilé i obsahu zbožného se týče tak vzácné, že je všim právem pokládáti sluší mezi nej přednější výtvoři naší domácí i zahraniční hagiografie,« napsal o něm Rybička ve shodě s dvaceti pochvalnými referáty časopiseckými.

Byl básnickým vzorem ostatním kněžím od dob seminaristických až do konce života, a tak při jeho životním jubileu r. 1895 vydali čeští katoličtí básníci a publicisté almanach, do něhož přispělo 51 básníků, mezi nimi Sig. Bouška, X. Dvořák, J. Š. Baar, Bitnar, Florian... Byl to poslední vlivný úsměv blízkého okolí, neboť Kulda, který přispíval téměř do všech časopisů, začínal ztrácet zrak, až oslepl úplně, aby milosrdný Bůh, jemuž zasvětil všechny své síly, zapudil tmou jeho zraku věčným světlem dne 3. května 1903. J. B.

Z KATOLICKÉHO SVĚTA

VATIKÁN

Nedávno nastoupil u Vatikánu mimořádný a zplnomocněný vyslanec bonnského státu dr. W. Jaenecke. Dne 17. července předal své pověřovací listiny papeži Piu XII., který s ním — jak oznámil »Osservatore Romano« — setrval v srdečném rozhovoru a vyslovil přání mnoha úspěchů bonnského státu. Není náhodné, že právě v době, kdy boj o EOS, o uskutečnění remilitarisace západního Německa, vstupuje do rozhodujícího stadia, němečtí revanšisté navazují i oficiálně ty nejužší styky s Vatikánem. Jak napsal západoněmecký list »Kölner Stadt-Anzeiger«, vyslanec Jaenecke našel všude ve Vatikánu stejně přátelské ovzduší. Jaenecke je i s hlediska revanšistů osoba s bohatými zkušenostmi: působil po jedenáct roků jako vládní prezident ve Vratislavi, »zná poměry ve východních provinciích říše důkladně — sám se ve Vratislavi narodil — a platí pro tuto oblast v Římě jako vynikající odborník«. Západoněmecký list mluví tu o Slezsku a ostatních územích Polska jako o »východních provinciích říše«, a to, že bývalý utlačovatel polského lidu a osvědčený germanisátor Jaenecke může sloužit Vatikánu jako vynikající odborník, jen znovu dosvědčuje, jak Vatikán bezvýhradně podporuje útočný německý militarismus a revanšismus, největší nebezpečí pro zachování míru. Pak snáze pochopíme i jinou větu v článku západoněmeckého listu, že »Vatikán může vstoupit ve spojení s vyslancem spolkové republiky, aby s ním hovořil o otázkách, týkajících se života katolické církve ve východním pásmu«. Zajímavé je i konstatování, že německé vyslanectví u Vatikánu bude mít také vztahy k papežským vysokým školám v Římě, protože mnozí z jejich profesorů jsou Němci a že »kolem vyslanectví se má vyvíjet duchovní život, výměna myšlenkových hodnot mezi Němci, Italy a kosmopolitickým okolím Říma«. Závěrem článku časopisu »Kölner Stadt-Anzeiger« zdůrazňuje »zakontinentální vliv« Vatikánu. Jasněji to o těsné spolupráci Vatikánu s americkým imperialismem nemohlo již být řečeno.

NĚMECKÁ DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA

Po prvé od dob reformace se opět konalo nedávno v někdejším biskupském městě Zvěřinu (Schwerin) v NDR svěcení katolických kněží. Provedl je arcibiskup dr. Berning z Osnabrücku za četné účasti duchovních i věřících.

Tato krátká zpráva dokazuje, jaké možnosti má katolická církev v NDR, ač početně je ve značně menšině proti protestantům. To, co nemohla uskutečnit po řadu dřívějších staletí, bez obtíží může realizovat v NDR.

FRANCIE

Část francouzské vysoké hierarchie se značně exponovala ve prospěch ratifikace smlouvy o evropském obranném společenství. Vedle kardinála arcibiskupa pařížského to byl i toulouský kardinál Saliege, jenž podepsal výzvu, aby Francie ratifikovala smlouvu o EOS. Když kardinál Saliege poznal, s jakým odporem se jeho prohlášení setkala, rozhodl se rychle pro ústup. Forma tohoto ústupu je originální. Prohlásil, že »záležitost ratifikace EOS musí zařadit muži politiky a nikoliv církve« a svůj původní krok omlouvá: »Lidé, na jejichž rozhodování záleží, požádali mne, abych intervenoval ve prospěch EOS. Přednesli mi při tom úvahy, které se mi zdály důležité. Vím, že jiní jsou opět proti tomuto plánu a že mají k tomu vážné důvody. A je nutné, aby tato záležitost byla vyřešena. Moje intervence, která by se mohla zdát nevhodnou, neměla žádný jiný cíl než ten, aby byla upoutána pozornost na tento problém.«

ŠPANĚLSKO

Ve Španělsku klesla značně životní úroveň pracujících, protože silně stouply ceny železničních a poštovních tarifů, nájemné a ceny potravin a téměř všechny ceny průmyslových výrobků, při čemž zvýšení cen je nejcitelnější u hlavních druhů potravin. Těmito slovy končí úvahu hannoverského listu »Neue Vorwärts« o situaci ve Španělsku. Přitom se diktátor Franco opírá o tyto tři sloupy režimu: katolickou církev, fašistickou stranu Falangu a armádu. Zejména při nedávných oslavách 15. výročí Francova režimu se tyto tři »sloupy« zaskvěly v celé slávě. Jak západoněmecký list podotýká, za náterem této jednoty se však špatně skrývají protiklady mezi těmito třemi rivaly. V armádě se mezi důstojnictvem projevují silné monarchistické proudy, které jsou nespokojeny s Francovou taktikou oddalovat znovuzřízení monarchie ve Španělsku. Státní katolická církev má výjimečné postavení a díky konkordátu ovládá prakticky celý duchovní život země. Jak katolická církev, tak falanga se nyní snaží dělat »sociální politiku«, neboť hospodářská a sociální krize země, vedoucí ke stoupající nespokojenosti širokých mas, stále naléhavěji si žádá řešení. »Toto překvapivé přiklonění církve k sociálním otázkám — praví západoněmecký list — »je jen fraška«, určená pro vnější dojem. Přitom se chová katolická církev ve vztahu k dělnictvu poněkud radikálněji, aby sebrala falanze vítr s plachet. Falanga počala v posledních měsících ukazovat »přátelskou« tvář dělnictvu, ovšem po fašistickém způsobu a aniž by přitom vystupovala proti podnikatelům. Přesto se dělnictvo ve většině staví proti falanze. Franco se

pokouší mezi těmito oporami své moci balancovat. Přitom všem jde o to, aby v případě nebezpečí stáli společně, neboť zhroucení režimu by zasáhlo nejen armádu nebo falangu, ale všechny opory fašistické diktatury bez rozdílu.

Není divu, že americký časopis »The New York Times« došel k tomuto závěru: »Šetřením, které v nedávných měsících provedl klerus, bylo zjištěno, že mezi španělským lidem je široce rozšířena domněnka, že církev více inklinuje na stranu zámožných než na stranu prostých tříd a že plně podporuje — jak to ukazuje spolupráce — totalitní formu vlády generallissima Franca.«

Ve španělském týdeníku »Ecclesia« uveřejnil jesuita Irribaren článek, z něhož se dovídáme, že »Španěl je denním tiskem naprosto nedostatečně informován

o událostech ve své zemi. Španělské dění se totiž neobrazí v denním tisku, nýbrž v letáčcích, jež putují z ruky do ruky, v zahraničním tisku a rozhlasu a konečně v bulletinu státní zpravodajské služby, který není uveřejňován a je vydáván pouze pro vládní místa. Tím se se Španělskem jedná jako s nedospělým, jehož poručník samovolně rozhoduje, co může vědět a co má být před ním utajeno.« Stížnost P. Irribarena napadl generální ředitel tisku Juan Aparicio ve svém časopise »El Español«, kde říká, že »co píše P. Irribaren proti státní cenzuře ve Španělsku, musí platit také proti církvi a její cenzuře«.

Tato polemika, o níž nesměl ostatní španělský tisk přinést ani slůvka, přinesla oficiální důkazy o nesvobodě slova v zemi, jež je jedním ze sloupů západního »svobodného« světa.

NÁŠ ZÁPISNÍK

CMV

Po prázdninové přestávce sešlo se ve středu dne 8. září 1954 předsednictvo Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSR ke své pracovní schůzi v Kněžském domově v Praze. Po zahájení promluvil předseda ministr Dr. Josef Plojhar upřímné blahopřání místopředsedovi CMV Dr. Františku Drábkovi, proboštu z Mikulova, k jeho padesátce, při čemž vyzval jeho práci pro Boha, Církev a vlast. Dr. Fr. Drábek ve své odpovědi slíbil, že bude pokračovat ve své činnosti a zvláště že bude usilovat o to, aby naše práce byla přínosem pro zachování pokoje a míru na světě.

Ministr Dr. Plojhar ukázal ve svém referátu na nejvýznačnější události ve světě, na ohlas berlínské a ženevské konference a na radostnou skutečnost, že ustalo vraždění ve Vietnamu. Vítězná a rychle postupující světem myšlenka míru a pro nás, katolické kněze, pro něž slova »Pax hominibus« nejsou pouze modlitbou, ale programem života, je tato skutečnost potvrzením, že cesta, kterou jsme nastoupili, je jedinou a správnou cestou. My víme, že vše na světě se děje z vůle Boží a tak i my jsme vlastně plnitelé této vůle. Potom ukázal řečník na státní postoj francouzského parlamentu, který se postavil proti vyzbrojení Německa, což s radostí přijal francouzský katolický lid a jeho duchovenstvo. Rovněž krásný postoj domorodého biskupa ze severního Vietnamu, který prohlásil, že se nepřestěhuje na jih, jak o to usiluje americká hierarchie v čele s kardinálem Spellmanem, naplňuje naše srdce hrdostí. Neméně významným je také odchod a prohlášení poslance Schidta, který řekl: »Jako věřící křesťan a vlastenec nemohl jsem souhlasit s politikou Adenauerovou.« Není tedy divu, že časopis »Christ in Welt«, který vychází ve Vídni, zcela správně vytýká církevním činitelům na Západě, že nemají bratrské a upřímné vztahy ke katolíkům ve východních státech Evropy.

Z otázek domácích rozebral ministr zvláště otázku zemědělskou, ukázal na nepřátele naší vesnice, kteří různými akcemi, na př. posíláním balónků nebo rozšiřováním nepravdivých zpráv by rádi narušili klid a pokoj na vesnici. Ukázal rovněž, jak krásnou vlasteneckou činnost může vykonat dobrý kněz, který svým postojem znemožňuje tyto nepřátelské činy. Předseda ještě probral některé speciální otázky týkající se České katolické Charity a Kněžského domova.

Generální tajemník CMV prof. Josef Beneš provedl kontrolu usnesení minulé pracovní schůze, podal zprávy o činnosti diecézních mírových výborů, o konání exercicií a další organizační připomínky. Dr. Štefan Zárecký, tajemník slovenského CMV, podal zprávy o činnosti diecézních mírových výborů na Slovensku.

Odpolední jednání bylo zahájeno kulturní vložkou, v níž bylo vzpomenuť právě připadajícího dne úmrtí Julia Fučíka. Literární a hudební program přednesli vř. vikář V. Zima, vikář V. Kořínek a prof. Fr. Dražil.

Nejdůstojnější páni Ordináři a zástupci diecézí informovali předsednictvo CMV o náboženském a církevním stavu svých diecézí. J. B.

EXERCICIE

Třídenní kněžské exercicie byly konány na Velehradě v měsíci červenci a srpnu. Každého kursu se zúčastnilo 30 kněží.

ČESKÁ KATOLICKÁ CHARITA

Od začátku sezóny do konce srpna se zúčastnilo léčebné a rekreační akce: v Poděbradech 72, v Janských Lázních 43, v Dolním Smokovci 53, v Piešťanech 15, v Mariánských Lázních 64, ve Františkových Lázních 21, v Karlových Varech 24, v Luhačovicích, st. lázních 5, v Luhačovicích »Lidé« 21 duchovních. Celkem 318 kněží.

NEJSTARŠÍ STAROKŘESŤANSKÉ SPISY O MODLITBĚ A NUTNOST MODLITBY

O modlitbě ex professo pojednává v nejstarší starokřesťanské literatuře spis Tertullianův De oratione, sv. Cypriána De oratione dominica a konečně Origenův spis Perí euchés — O modlitbě.

Všechny tyto spisy vznikly během 3. století křesťanské éry. Tertullian se tam jeví pravověrným, jeho rozchod s katolickým učením začal kolem r. 206, dokončen byl kolem 212—213. Zemřel kolem roku 240.

Sv. Cyprián zemřel r. 258 a Origenes asi r. 253—255. Byli tedy všichni tři autoři současníky, ač Tertullian z nich byl nejstarší.

Spis sv. Cypriána De oratione Dominica velmi zřetelně navazuje na spis Tertullianův, takže lze nalézt i přímé slovní paralely v obou spisech. Na př. výraz, že Bůh »non vocis sed cordis auditor est«, se jeví v obou latinských spisech. Tertullianův spis je mnohdy stručný tak, že to vypadá jako poznámky méně souvislé. V posledních kapitolách, kde oslavuje moc modlitby, však dosahuje řečnické uhlazenosti. Spis sv. Cypriána ukazuje na zdatného řečníka a je psán značně uhlazenějším slohem a lahodnějším. Oba latinské spisy jsou rázu katechetického, praktického a projevují ducha římských právníků, praktiků a řečníků.

Origenův spis je slohově a cílem značně odlišný. Je v něm vidět filosofa a theologa, který se nevyhýbá ani problémům predestinace. Je tu vidět biblistu, přísného filologa a badatele. Ovšem tento biblista svými allegorickými výklady přehání až skoro ad absurdum.

V Perí eucharistie lze vidět přímo moderního spisovatele duchovního života. S kristologickými názory souhlasit nebudeme, ale neubráníme se mocnému kouzlu ohnivého slohu východních otců. (Pozn. Origenes není církevní otec — jen spisovatel!)

Nutnost modlitby vyplývá u latinských autorů z užítka modlitby. Hlavní však důvod je příklad modlitby se Krista.

Origenes je filosofem. V kap. 7. považuje modlitbu za nutnou podmínku, aby jisté poměry vznikly, je mu modlitba *conditio sine qua non*. Uvádí až drastický příklad. Má-li vzniknout rodina, musí rodiče položit jisté podmínky. Podobně je to s modlitbou. Nelze říci, že modlitba je přímou příčinou, třebaš podružnou (*causa secundaria*), ale je patrně nutná, aby se odstranily překážky Božimu působení. Myšlenky Origenovy velmi často navazují na sv. Pavla, na velmi těžké texty zvl. o mystických modlitbách. Latinstí autoři citují také sv. Pavla, ale ne tyto těžké texty.

Dr K. Doležal

MĚSÍC ŘÍJEN

Měsíc říjen je nazván po říji jelenů. Podle Karla Jaromíra Erbena, s poukazem na srbské slovo *rujan* — znamenající zlatočervený a maloruské *žolteň*, je však jméno měsíce odvozeno od jiného přírodního jevu, od barvy v té době v přírodě převládající. Měsíc říjen by tedy znamenal měsíc žloutnoucích listů, nápadné žluté barvy v přírodě.

SVÁTEK SV. DIVIŠE

Slaví se 9. října, ale v Čechách se připomíná památka sv. Vintíře, vlastně Günthera, jehož hrob se nachází v kostele sv. Markety v Praze-Břevnově. Tento světec hrál zvláštní, význačnou roli v státních a kulturních dějinách českých. Byl to německý benediktin, příbuzný s panovnickými rody v Německu a Uhrách. Vstoupil do kláštera v Dolním Altaichu roku 1008. Již však r. 1011 zvolil si za pobyt poustku na Šumavě, kde se s ním seznámil kníže Oldřich. Dokonce se o něm praví, že byl kmotrem při křtu českého Achilla, kněze Břetislava, což ale není pravděpodobné. Knížeti Oldřichovi, když byl německým panovníkem v posledním roce své vlády sesazen, vymohl Vintíř svým vlivem u císaře spoluvládu s bratrem Jaromírem a synem Břetislavem. V r. 1040 byl světec v čele poselství, jež poslal kníže Břetislav k císaři Jindřichu III. Jeho služeb však používal císař i ve svých záležitostech. 9. října 1045 Vintíř zemřel a jeho smrti byli prý přítomni panovník Břetislav i pražský biskup Šebíř. Vlivu Vintířovu se připisuje změna politiky Břetislavovy vůči slovanské bohoslužbě. Týž kníže, přátelsky nakloněný sv. Prokopu, slovanské bohoslužbě a klášteru na Sázavě, po své vojenské a politické porážce v r. 1041 slovanský Rajhrad i založení sv. Vojtěcha, břevnovský klášter, dává německým mnichům z Dolního Altaichu. Jeden z oltářů v chrámu sv. Markety, ozdobených vesměs překrásnými Brandlovými obrazy, je věnován sv. Vintíři. Konventní budova sama vedle jiných znamenitých maleb chová pravý skvost freskového barokního malířství »Zázrak sv. Vintíře«, jež maloval bavorský malíř v r. 1727 Kosmas Damián Assam. Obraz představuje, jak páv, předložený světcem u tabule hostitelem, ožívuje a odlétá.

SVATOVÁCLAVSKÉ LÉTO

Létavé pozdní léto, babí léto, začíná v Čechách asi tak čtrnáct dnů po sv. Václavu. Proto také toto slunné období, jasné, ale nehravé, bývá zvané létem sv. Václava. Podle legendy jsou létající pavučiny, které pokrývají pole, nitmi z bílého hrobového roucha P. Marie. Při nanebevzetí nejsvětější Panny spadlo prý její roucho a bylo od větrů roztrháno a rozcupováno. Proto se o »svatováclavském létě« říkává: »Matička Boží, vlákénko vlož!« Vlákénka létající pavučiny jsou nazývána nitěmi P. Marie, podobně jako ve Francii »fils de la Vierge«, jindy však také přízi P.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník IV. - Číslo 8. - V Praze dne 1. října 1954.

Marie, u Němců »Mariengarn«. V údolí řeky Altmühl v Bavorsku se vypráví, že P. Maria létá v tuto dobu s 11 tisíci pannami, a každá z těchto panen přede na zlaté přeslici, kterou před pannou drží anděl. V okolí Pasova mluví se o vilách, které doprovázejí P. Marii. Pravděpodobně navazuje toto lidové podání na dobu pohanskou a na P. Marii se přenáší to, co se dříve vyprávělo o stařenách, vědmách, babách u Slovanů, nebo u Němců o Holdě a Perchtě. O nich se věřilo, že na nebi předou přízi. Na severu Evropy u Germánů nazývalo se jasné souhvězdí Orion přeslici Friggy, a podobné představy byly také o souhvězdí 7 hvězd, jež jasné vidáme večer v době »Václavského léta«, u Slovanů.

Jestliže již odlétávají divoké husy, bude brzo konec Václavskému létu, tak jak se praví v lidové pranostice »Divoké husy na odletu, konec i babímu létu«.

V době babího léta bývaly v Čechách podobné slavnosti jako o svatodušních svátcích, ale humornější, ne jízda králů, ale chudého krále a krádky. Na Plzeňsku v okolí Liblína domácí čeleď si zvolila krále a krádku a přidělila jim služebnictvo, které po vši, po domech selských sbíralo jako nadílku bucht, chléb, vajíčka, sýry a drůbež. Po nashromáždění nadílky podrobili mladí chasníci a chasnice žertovné kritice lakomější sedláky a na usmířenou všech jejich chyb a nedostatků zabili kohouta utnutím hlavy. Potom si připravila veselá čeleď hostinu v hostinci.

SVATÝ HOSTÝN

V neděli dne 19. září 1954 posvětil za veliké účasti věřícího lidu J. M. prelát Josef Glogar, gen. vikář olomoucké arcidiecése, v poutní svatyni na Sv. Hostýně nové varhany, postavené národním podnikem z Krnova nákladem 400.000 Kčs nové měny.

JUBILEUM

Delegace arcidiecésní katolické Charity v Olomouci předala vdp. Jindřichu Valouchovi, čestnému kanovníku a katechetovi v. v., v jeho rodišti v Olšanech u Šumperka dne 18. září 1954, v den jeho devadesátin, diplom čestného členství Charity. Jubilant, dosud obdivuhodně duševně i tělesně čilý, působil dlouhá léta jako katecheta ve Vsetíně a z vlastních úspor a pilným sbíráním milodarů vybudoval ve svém rodišti jubilejní sirotčinec sv. Václava, dnes zaopatřovací ústav Charity pro duševně uchýlné chlapce. Za jeho velkou záslužnou práci říkáme mu své upřímné »Za-plať Pán Bůh.«

60letého kněžského jubilea dožil se v minulých dnech vdp. děkan v. v. František Stratil, nyní na odpočinku v Kroměříži. Jubilant denně slouží mši sv. v kostele sv. Jana Křtitele, zpovídá a vypomáhá v duchovní správě.

O kapli Povýšení sv. Kříže v Hliníku u Kroměříže se pečlivě stará vdp. Josef Krýbl, farář na odpočinku, který nedávno slavil 50. výročí svého svěcení.

Oběma jubilantům: Ad multos annos!

JIHLAVA

Starobylý kostel P. Marie v Jihlavě, založený roku 1221 pro řád minoritů, s krásnými freskami ze 13. století, potřebuje nutně vyčištění vnitřních prostor, na což bude dáno ze státních prostředků 10.000 Kčs. Po odstranění provozních obtíží působil se v celé své kráse tento památný stánek Boží.

Obdivuhodné svěžesti těší se v Jihlavě 84letý P. Cyril Janota, který denně slouží mši sv. a vypomáhá v duchovní správě při kostele P. Marie. Pilnému dělníku na vinici Páně přejeme hojně milosti Boží k další práci.

FARSKÁ HOSPODYNĚ

nabízí své služby a svědomitou práci. Zn.: »Nenáročná« do redakce.

MÍSTO KOSTELNÍKA

hledá svobodný, 36letý katolík, který již místo kostelníka zastával. Nabídky do redakce.

KULTURNÍ KALENDÁŘ

3. říjen 1834:

Před 120 lety se narodil v Praze *Vilém Blodek*, citlivý hudebník silně romantického zabarvení, lyrik a hudební básník přírody. Již ve 12 letech začal komponovat, když roku 1846 vstoupil na pražskou konservatoř. Hlavním předmětem studia byla hra na flétnu; po svízelném životě, kdy protloukal se jako učitel, pianista i doprovod, se stal r. 1860 profesorem hry na flétnu na téže konservatoři, kde před lety býval žákem. Kromě toho spolupracoval se Stavovským divadlem v Praze, a to tak, že komponoval scénickou hudbu, mnohdy podle spěšných objednávek. První pozornost hudební pražské veřejnosti vzbudila hudba jím komponovaná k slavnosti Shakespearově (r. 1864), o rok později velká mše. Největším jeho úspěchem byl 17. listopad 1867, kdy na scéně Prozatímního českého divadla v Praze zazněla opera »V studni« na libreto Karla Sabiny. Toto dílo žije podnes na našich scénách, ježto jeho hudební mluva je prostá a melodická, poctivě hudebně a pěvecky citěná, blíží se lidovému tónu a tím nestárnoucí.

Je to jediná dokončená opera, kromě jiných děl: ouvertury, symfonie, skladby pro housle, flétnu, klavír, písně, sbory i církevní hudbu. Zákeřná choroba, které Blodek podlehl v Praze dne 1. května 1874, přeznamenala možnost plného rozvinutí jeho talentu. Přesto však Blodek vykonal pro naši hudbu kus poctivé práce a proto s vděčností na něho vzpomínáme.

4. říjen 1669:

Je tomu již 285 roků, co v Amsterdamu v úplné chudobě po životě bohatém na změny zemřel nejslavnější holandský malíř XVII. stol. *Rembrandt van Rijn* (narozen 15. III. 1606 v Leydenu).

Zanechal po sobě obrovské dílo, dnes rozptýlené po celém kulturním světě, jehož cena stále roste; přibližně asi 700 obrazů, 1600 črt a kreseb, 300 leptů.

Neomezoval se při výběru látky: maloval historické a biblické komposice, podobizny, krajiny, kreslil alegorie, ilustrace k Písmu sv., obrázky svatých, zvířata i lidové typy.

Již touto universálností nabývá jeho zanechané dílo jakéhosi rázu modernosti a ještě více nám přibližuje jeho realismus. Avšak jeho geniálnost, nesmírné malířské nadání a nevyrovnatelný smysl pro barvu prozrály jeho realismus nádhrou skorem pohádkovou, takže nejošklivější tulák, krysař, žebrák, jeho rukou malovaný nebo kreslený, proměňuje se v obraz plný půvabu a poesie. Nahrazuje krásu tvarů oduševnělým výrazem, dramatickým podáním, kouzlem barvy světla i polosvětla.

Z jeho slavných obrazů, umístěných dnes ve světových galeriích, s náboženskými motivy jmenujeme: »Svatá rodina« (1631), »Snímání s kříže« (1633), »Noli me tangere« (1638), »Abraham a andělé« (r. 1645).

8. říjen 1874:

Náhla smrt *Vítězslava Háška* v Praze před 80 lety byla pociťována jako národní neštěstí, neboť tento spoluzakladatel Umělecké besedy (r. 1862) a veliký básník i spisovatel našeho národa zemřel ve věku necelých 39 let (nar. 5. IV. 1835 v Dolínku u Mělníka). Hášek stál spolu s Janem Nerudou v čele literární generace v letech 60. a 70. minulého století.

Jeho hluboce národní dílo, pevně zakořeněné v našem lidu, není ani naivní, ani sentimentální, jak mu vytýkala kdysi kritika. Jeho sbírky básní »Večerní písně« (r. 1858) i »V přírodě« projevují silný lyrický talent, naivní a pudový, pracující improvizace a bez nerudovské námahy. Písnový a zpěvný charakter jeho veršů, často zhudebňovaných, dovedl uchvátit české čtenáře, zrovna tak jako Háškovy »Epištoly k českému studentstvu« (z r. 1873), nabádající mládež k obětavé a uvědomělé vlastenecké práci, vykonal kus poctivé, výchovné práce.

Jeho próza (na př.: Na vejminku [1873], Pod pustým kopcem [1874], Na statku a v chaloupce, Muzikantská Liduška), zabývající se hodně sociální problematikou venkova, byla příliš poplatná romantismu, takže nepřežila svou dobu, zrovna tak jako jeho dramatické práce.

8. říjen 1899:

Náš nejlepší český malíř lesů *Julius Mařák* (narozen 29. III. 1832 v Litomyšli) zemřel v Praze před 55 lety.

Mařák vyšel v orientačně opožděném prostředí pražské malířské akademie, i když později déle než dvacet let (od r. 1860 do 1887) pracoval ve Vídni, z krajinářské romantiky, dotvořil se bez přímých vlivů západního vývoje krajinomalby umění, v němž podíl plenairu vystupuje výrazně vedle poetických, náladových a detailistických složek. Jeho díla jsou syntézou vzpomínek a snů, poesii a hudbou na motivy, které zněly v duši, jsouce vybaveny dojmy z přírody.

Po známých obrazech »Lesní samota« (1876), »Lesní charakter« (1879) byla mu v roce 1881 svěřena výzdoba předsině královské lóže v Národním divadle v Praze (Říp, Vyšehrad, Blaník). V letech 1898/9 namaloval překrásné obrazy českých hradů v budově Národního musea v Praze.

Jako profesor od r. 1887 a později rektor (až do své smrti) Akademie umění v Praze vychoval řadu žáků, z nichž jmenujeme: Engelmüller, Kalvoda, Kavan, Ullmann.

15. říjen 1814:

Již 140 let nás dělí ode dne, kdy v Moskvě se narodil *Michael Jurjevič Lermontov*, nejvýznamnější básník světobolu v Rusku. Rozervaný a hledající, nemaje pevného zdraví, byl duševně neobyčejně vyvinut. Vida se osamělým a nešťastným, přijímal za své každé cizí neštěstí, zármutek a hoře, každé osamocení následkem lidské lhostejnosti, nepochopení a egoismu.

Pro báseň na smrt Puškinovu, obsahující vášnivou obžaloby vznešené společnosti, byl v r. 1837 vypovězen na Kavkaz, kde r. 1841 v Pjatigorsku 27. července nalezl smrt v souboji.

Jeho psychologický román »Hrdina naší doby« (z r. 1840) a díla »Lidé a vášně« (r. 1830), »Mcyri« (r. 1840), »Démon« (r. 1840) zaručují mu postavení jak v ruské, tak i ve světové literatuře.

17. říjen 1849:

Vzdálen své milované vlasti, zmítané povstáním, zemřel před 105 lety v Paříži slavný polský pianista a skladatel *Frederyk Chopin* (nar. 1. III. 1809 v Żelazowě Woli u Varšavy). Byl pochován v Paříži na hřbitově Père Lachaise, srdce však na jeho žádost uloženo ve Varšavě.

Po otci Francouz, po matce Polák spojuje Chopin ve svém umění prvky obou národů pod mohutným vlivem tehdy se rozvíjející romantické školy. Představuje první typ národního umělce XIX. století v tom smyslu, že jeho národnost nevyrostá ani ze staleté hudební kultury, ani z národního svérázu, nýbrž je kořenem jeho bytosti, jeho základním psychickým charakterem. V tom směru je veliká příbuznost se Smetanou, jemuž byl velkým učitelem. Jest zajímavé, že Smetana sám se hlásí k jeho vzoru.

Od přírody byl Chopin nadán sensitivní povahou, plnou poetické jemnosti: proto básnil v tónech bez ohledu na běžné formy. Pedrve po jeho smrti byly jeho skladby uznány a podnes jsou kmenovou součástí koncertního klavírního repertoáru na celém kulturním světě.

21. říjen 1125:

V Praze před 825 lety zemřel kronikář *Kosmas* (nar. kolem r. 1045), nejlepší český kronikář středověký.

Od roku 1120 děkan pražské kapituly, dříve důvěrník pražských biskupů Jaromíra, Kosmy a Heřmana, byl často v různých posláních v cizině, čímž získal veliký rozhled a vědomosti. V kmetském věku (od r. 1119) počal psát svou latinskou »Chronica Boemorum«, líčící události od dob bájných až do jeho smrti.

Jeho dílo zůstává základní prací pro nejstarší české dějiny, i když má své vady, jmenovitě, že neužívá pramenů a dává se strhnout temperamentem k strannickým úsudkům. Předností díla, jehož pokračovatelé psali dějiny až do r. 1283, jest, že rozeznává báje od skutečnosti a nevymýšlí si podle zvyku doby jednotlivé události.

Největší cenu má pak kronika pro líčení událostí za života kronikáře, jež vypravuje buď z vlastní zkušenosti, nebo podle zpráv vrstevníků.

NOVÉ KNIHY

MARIE MAJEROVÁ, NÁMĚSTÍ REPUBLIKY. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Stran 232, váz. Kčs 12.30.)

Národní umělkyně Marie Majerová zachycuje ve svém románu kus historie anarchistického hnutí, které na počátku našeho století pronikalo do většiny evropských zemí. Děj se odehrává na pařížském Montmartru a ukazuje rub i líc tohoto hnutí, zvláště však odpor proti bezpráví a nesvobodné starému společenskému řádu. Autorka velmi mistrně vystihla rušnou atmosféru tehdejší Paříže a prokreslila umělecky různé typy lidí. **MARIE MAJEROVÁ, MUČENKY.** (Předmluva M. Piši.) Vydalo Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění.)

Pod názvem »Mučenky« vychází soubor čtyř povílek národní umělkyně Marie Majerové. Osud hrdinek této knihy je poznamenán měšťáckým řádem, v němž žily. Čtenáři je tu ukázán svět maloměstské společnosti, jejího způsobu života a názoru na ženin úděl. Hrdinky povídek ztělesňují typy, pro něž neexistuje samostatný život, které jsou od počátku rpně závislé na milované bytosti. Jedinou opravdu lidovou bytostí, která se mihne úvodní povídkou, je hůva Madlena, jež tam ztělesňuje zdravou životní sílu, nezasazenou měšťáckým pojetím života. Srovnáme-li Mučenky s předešlými knihami povídek Plavé milování a Dcery země, vidíme, jak uzrálo co do pohledu i podání vypravěčské umění autorky. Vyvažuje pronikavou psychologickou kresbu prvkem dějovým, vypravěčská technika Majerové tu směřuje k novelistickému soustředění a mistrnému vyhrobení příběhu. Od kritického realismu této povídkové bírky vede její dráha k socialistickému realismu děl.

A. AVDEJENKO, MILUJI. (Přeložil M. Jungmann a J. Petrmichl. Vydalo Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění v edici Sovětské spisovatele. 92 stran.)

Román »Miluji« je jedna z těch knih, které zaslouží čtenáře celého světa do úžasné proměny, již prola sovětská generace žijící na přelomu dvou epoch, ostoucí z bída a nedůstojnosti života v carském Rusku — do krásné skutečnosti sovětské, vyzdvihující pracujícího člověka k slunci lidského štěstí. Malý Saňka Avdějenko tráví dětství v osadě Šnité rokle, která byla posledním útočištěm lidí, z nichž carský režim udělal spodinu. Saňkova rodina je rozvrácena bídou. Saňka utíká z domova, žebrá, krade, spí kde e dá, potuluje se po celém Rusku. Obrat v jeho životě přichází s revolucí... Malého chlapce se ujmou udoarmějci a vezmou ho k sobě na obrněný vlak. Tam se Saňka stává obětí nedorozumění, zas mu nate život tuláka, až je posléze přijat do domova bezrizorných. A tu přichází veliký zvrat v jeho mladém životě: překonává zlé návyky minulosti, učí se oustružníkem a s jinými mladými budovateli odjíždí na velkou stavbu socialismu — Magnitostroj. Po bědém, strastiplném bytí otvírá se mu radostná perspektiva. Ocítá se mezi železničáři velké stavby socialismu, sní o tom, jak bude řídit lokomotivu, připravuje se k tomuto povolání prakticky i školením — a stává se strojívedcem, iniciátorem socialistického soutěžení.

PANAS MYRNYJ, ZTRACENÁ SÍLA. (Nakl. Vyšegrad, str. 344, Kčs 16.80.)

Panas Myrnyj je zakladatelem ukrajinského realismu. Vlastním jménem Jakovč Rudčenko (1849 ž 1920). Největší hodnota jeho děl spočívá v sugesivní síle jeho vypravování a v hluboké psychologické analýze jeho postav. Román »Ztracená síla« je románem vesnickým, v němž je hrdinou Čipka, synek nevolnický, vyrůstající ve zbojníka.

CONSTANTIN FEDIN, NEOBYČEJNÉ LÉTO. (Státní nakl. krásné liter., str. 690, Kčs 23 váz.)

Tento román sovětského spisovatele je pokračováním románu První radosti, ač je možno číst knihu jako samostatné dílo. Doba, v níž se děj odehrává, e nedávno minulá a proto nám tak blízká. Spatříme úrdiny v denním životě, ale i v hrdinném boji, kdy ľudá armáda po dočasných porážkách nastupuje od oku 1919 pod vedením Stalina k vítězství.

AN RACEK, RUSKÁ HUDBA. (Státní nakl. krásné it., hudby a umění. Str. 170, Kčs 20.)

Soustavné poznávání SSSR se stalo heslem nejen naší doby, nýbrž i osobním heslem každého z nás.

Tím se nám také otevřely široké možnosti pro poznání ruské hudby a touto knihou se nám dostává bezpečného průvodce, který nám umožní poznati vývoj ruského hudebního myšlení.

STRNIŠTĚ, BARVÍK, BARTOŠ, VÍTĚZNÉ PIONÝRSKÉ PÍSNE. (KLHU, Kčs 20.)

V edici »Za mír« vycházejí nové budovatelské písně. Jako číslo 15. vyšel zpěvníček obsahující písně na slova Trefulky a Semerákové.

BOŽENA BENEŠOVÁ, CHLAPCI A DÍVKY. (Státní nakl. krásné literatury. Str. 210, Kčs 7.)

Je to šest povídek, věnovaných problematice raného a dospívajícího mládí. Vyšlo jako 61. svazek Světové četby.

A. N. RADISČEV, CESTA Z PETROHRADU DO MOSKVV. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Str. 268, Kčs 6.50.)

Kniha líčí život ruského lidu v době carevny Kateřiny II. a je zároveň velmi ostrou kritikou poměrů v tehdejší ruské společnosti. Autor byl potrestán za tento spis desetiletým vyhnanstvím v zapadlém sibiřském městečku, ale jeho kniha plná smělých myšlenek o svržení absolutismu přinesla svůj užitek.

PODIVUHODNÉ PŘÍBĚHY Z ČÍNSKÝCH TRŽIŠTĚ A BAZÁRŮ. (Stát. nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Str. 418, Kčs 19.50 váz.)

Nikdy se nám jistě nezdál svět tak malý jako právě nyní. Ještě jsou v živé paměti bolesti, které prožíval korejský lid a nikoho z nás nenapadlo, že je Korea vzdálena tisíce a tisíce kilometrů od nás. Právě tak Čína, zem jedné čtvrtiny obyvatelstva světa, se nám nyní tak přiblížila, že nás již nezajímá jenom jako zem exotická, nýbrž jako zem lidí, kteří společně s námi bojují za lepší a spravedlivější řád na světě. Jaroslav Průšek přeložil z čínských originálů dvanáct povídek, které čtenáře přenesou do Číny a dají nahlédnouti do života čínského lidu.

VLADIMÍR DENKSTEIN A FRANTIŠEK MATOUŠ, JIHOČESKÁ GOTIKA. (Stát. nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Str. 126 + 12 barevných příloh, Kčs 84.— váz.)

Tato publikace je velmi cenným a důležitým přínosem umělecko-historické literatury a skutečně v reprezentativním vydání může sloužiti za cenný knižní dar. Úkolem knihy je seznámit s díly gotickými, a to nejen malířskými, nýbrž i sochařskými a architekturními, jak je soustředěna v jižních Čechách. V úvodní kapitole objasňuje V. Denkstein společenské a třídní vztahy tehdejší společnosti a vyvozuje, z čeho pramenilo výsadní postavení Rožmberků v jižních Čechách, a proč právě zde dosáhlo gotické umění tak vysokých uměleckých hodnot. Druhý autor F. Matouš nově charakterizuje a hodnotí etapu »krásného slohu«, které odtřeno od zdravých lidových směrů se dostalo do uličky formalismu samoúčelného konce. Kniha je doprovázena 138 celostránkovými obrazovými přílohami a 12 celostránkovými přílohami barevnými na křídovém papíře.

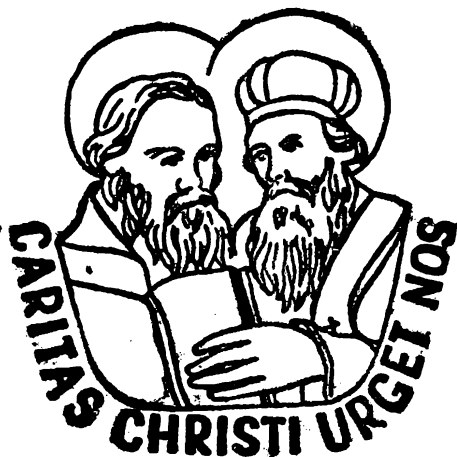
FRANK HARDY, MOC BEZ SLÁVY. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 732, Kčs 30.50 váz.)

Australský spisovatel Frank Hardy podává ve své knize realistický pohled na Australii od let devadesátých minulého století až po naše doby. Román představuje Johna Westa, jako povaleče, který se podvodným způsobem domůže pohádkového bohatství a nakonec řídí ze zákulisí veškerý politický i hospodářský život země. Kniha přivádí čtenáře do nejrůznějších společností a objasňuje taktiku boje vládnoucích kruhů proti lidu. Je přirozené, že tato kniha vyvolala velký rozruch a v samotné Australii byla rozpoutána bouře proti Hardymu od australských bossů.

BOLESŁAW PRUS, FARAO. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 664, Kčs 27.— váz.)

Polský spisovatel Bolesław Prus si vybral látku pro svůj mohutný román z dějin Egypta starého věku a to 11. století před Kristem, kdy zanikla XX. dynastie, jejímž posledním panovníkem byl Bamses XIII. Protože od doby, kdy Prus tento román napsal, postoupila egyptologie o značný kus cesty dopředu, jsou k románu připojeny velmi cenné poznámky z pera dr. Zbyňka Žáby. Z polštiny přeložila Helena Teigová.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

M Ě S Í C N Í K K A T O L I C K É H O D U C H O V E N S T V A

Kapitulní vikář Antonín Stehlík promlouvá o československo-sovětském přátelství

Prof. ThDr František Pamůška ukazuje život kněze v lidově demokratickém Československu

† Msgre Dr Josef Hronek vysvětluje některé otázky charakteru člověka

Prof. Dr František Kotalík podává současnou literární kritiku Velepísň

Děkan Václav Šebek vypisuje pravidla o svěcení liturgických předmětů

Abbé Boulier poskytl rozhovor o svých dojmech u nás

Dr Antonín Čubr vzpomíná B. A. Wiedermanna

P. Josef Suk osvětluje význam tělesných úkonů při modlitbě

Jan Brechensbauer osvětluje Michelangelovu náboženskou víru

*Prof. ThDr Jan Merell hodnotí životní dílo
† Dr Josefa Hronka*

ČÍSLO **9** ROČNÍK ČTVRTÝ

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA
CARITAS CHRISTI URGET NOS

REDAKCE: PRAHA II, JESNÁ ULICE 2 (KNEŽSKÝ DOMOV) — TELEFON 232-358
ADMINISTRACE: PRAHA III, SNĚMOVNÍ 9 — TELEF. 660-12, 661-92, 662-04, 662-81
S CÍRKEVNÍM SCHVALENÍM

ДУХОВНЫЙ ПАСТЫРЬ - Журнал католического духовенства.

Викарий капитула Антоний Стеглик в передовой статье подчеркивает значение месяца чехословацко-советской дружбы и призывает духовенство к проведению в жизнь принципа единения и к работе по укреплению мира во всем мире. Профессор Франтишек Панушка, доктор богословия описывает нам жизнь священника в народно-демократической Чехословакии. В отделе журнала посвященном богословию помещена статья: «Некоторые вопросы характера человека», покойного профессора доктора Иосифа Гронка, «Современная литературная критика Песни Песней», профессора доктора Франтишка Коталика, «Об освящении литургических принадлежностей», декана Вацлава Шебка и «О значении телодвижений при молитве», патера Иосифа Сука. Как обычно, медитацию помещает патер Карл Саган. Аббэ Жан Булье, известный борец за мир во всем мире, который лечился в Пищанах, дал интервью и Иван Брехенсбауер разбирает религиозные убеждения Микеланджело. Эта статья иллюстрирована в приложении к журналу фотографиями его знаменитых произведений. В конце сентября умер декан факультета доктор Иосиф Гронек. В журнале профессор доктор Иван Мерелл даёт оценку его жизни и деятельности и помещает репортаж о его похоронах. Второй репортаж посвящён началу нового академического года на богословском факультете и интронизации нового каноника в г. Литомержице. Сообщения из католического мира и местные новости заканчивают этот номер журнала. В гомилетическом приложении помещены темы для проповедей на праздник Всех Святых и для первых воскресений Рождественского поста.

THE SPIRITUAL SHEPHERD - The Periodical of Catholic Priests.

In the leading article the Capitular Vicar Antony Stehlík lays stress upon the significance of the Month of the Czechoslovak Soviet Friendship and exhorts the clergy to translate into practice the principle of unity of purpose and work for the maintenance of World's Peace. Prof. Frank Panuška D. D. shows us the life of the priest in the People's democratic Czechoslovakia and the theological section of this magazine presents the following articles: "Some issues concerning the human character" by the deceased Prof. Dr. Joseph Hronek, "The contemporary literary criticism of the Song of Solomon" by Dr. Frank Kotlík, "Consecration of liturgical objects" by the Dean Václav Šebek and the article "The significance of physical functions during prayer", by the Rev. Joseph Suk. There is the usual meditation from the pen of the Rev. Karel Sahan, an interview offered by Abbé Jean Boulrier the renown World's Peace champion during his sojourn at Piešťany, where he was taking a cure and there is the feuilleton in which Jan Brechensbauer deals with the religious belief of Michelangelo and this article is supplemented in the illustrated section of the magazine by reproductions of his principal works. At the end of the month of September the Faculty Dean Spectabilis Dr. Joseph Hronek died; Prof. Dr. Jan Merell pays tribute to his lifetime's work and the magazine contains a report on his funeral. Another report is dedicated to the inauguration of the new academic year at the Faculty of Divinity and to the installation of the new Canon of Litoměřice. The present number of the magazine is completed by reports from the Catholic world and home. The homiletic supplement contains the sermon themes for All Saints' Holiday and for the first two Advent Sundays.

LE BERGER SPIRITUEL - Le Journal périodique des prêtres catholiques.

Le vicaire capitulaire Antonín Stehlík souligne dans l'article de fond le sens du Mois de l'Amitié soviéto-tchécoslovaque et exhorte le clergé à mettre en pratique le principe de l'unité et des efforts à faire pour maintenir la paix mondiale. Le professeur František Panuška, docteur en théologie, parle de la vie du prêtre dans la Tchécoslovaquie démocratique populaire. La partie théologique de la revue contient des articles du professeur Josef Hronek, docteur en théologie (Quelques problèmes du caractère de l'homme), du professeur František Kotlík, docteur en théologie (La critique littéraire contemporaine du Cantique des cantiques), du doyen Václav Šebek (Consécration d'objets liturgiques) et du P. Josef Suk (Le sens des actes corporels pendant la prière). La méditation habituelle est due à la plume du P. Karel Sahan; l'abbé Boulrier, le militant bien connu de la paix mondiale, qui a fait une cure à Piešťany, a accordé une interview à notre rédacteur; le feuilleton de Jan Brechensbauer, qui a pour sujet la foi religieuse de Michel-Ange, est accompagné, dans le supplément illustré, des reproductions de quelques-unes de ses plus importantes oeuvres. A la fin de septembre est décédé le doyen de la faculté de théologie Josef Hronek, docteur en théologie; le professeur Jan Merell, docteur en théologie, apprécie l'oeuvre de sa vie; suit le reportage de ses obsèques. Un autre reportage rend compte de la rentrée de la faculté de théologie et de l'installation d'un nouveau chancier à Litoměřice. — Les nouvelles du monde catholique et du pays terminent le présent numéro de la revue. Le supplément homilétique apporte des sujets de sermons pour la fête de la Toussaint et pour les deux premiers dimanches de l'advent.

DER SEELENHIRT - Zeitschrift für katholische Priester.

Der Kapitalvikar Anton Stehlík hebt im Leitartikel die Bedeutung des Monates der tschechoslowakisch-sowjetischen Freundschaft hervor und fordert die Geistlichkeit zur praktischen Verwirklichung des Grundsatzes der Einheit und des Wirkens für die Erhaltung des Weltfriedens auf. Prof. Dr. theol. Franz Panuška schildert das Leben des Priesters in der volksdemokratischen Tschechoslowakei und der theologische Teil der Zeitschrift enthält Artikel vom Prof. Dr. Josef Hronek (Einige Fragen des menschlichen Charakters), vom Prof. Dr. Franz Kotlík (Die gegenwärtige literarische Kritik des Hohen Liedes), vom Dechanten Wenzel Šebek (Über die Weihe liturgischer Gegenstände), und vom P. Josef Suka (Über die Bedeutung körperlicher Einrichtungen beim Gebete). P. Karl Sahan bringt die usuelle Meditation, ein Interview gewährte Abbé Jean Boulrier, der bekannte Kämpfer für den Weltfrieden, welcher zur Kur in Piešťany weilte, und in einem Feuilleton befasst sich Johann Brechensbauer mit dem religiösen Glauben Michelangelos, zu welchem die Bildbeilage der Zeitschrift Aufnahmen aus seinen bedeutendsten Werken bringt. Ende des Monates September verstarb Spectabilis der Dekan der Fakultät Dr. Josef Hronek; die Zeitschrift würdigt sein Lebenswerk (Prof. Dr. Johann Merell) und bringt eine Reportage von seinem Begräbnisse. Eine zweite Reportage ist der Eröffnung des neuen akademischen Jahres an der theologischen Fakultät und der Installation des neuen Kanonikus in Litoměřice gewidmet. Berichterstattung aus der katholischen Welt und aus der Heimat beschliesst diese Nummer der Zeitschrift. — Die homiletische Beilage bringt Anregungen zu Predigten für den Aller-Heiligen Festtag und für die ersten zwei Adventsontage.

Duchovní PASTÝŘ

K Měsíci československo-sovětského přátelství

Kanovník Antonín Stehlík, kapitulní vikář pražský

Tento měsíc má již svou tradici. A právě hluboká náplň této tradice nás vede k tomu, abychom naše přátelství k Sovětskému svazu a jeho lidu, který nám přinesl svými nesmírnými oběťmi svobodu, nad kterou dále úzkostlivě bdí, stále více prohlubovali a lépe chápali. V našem přátelství nesmí být nic povrchního a šablonovitého, neboť pak by nešlo o přátelství.

Co je přátelství? Tuto otázku si dávali lidé všech věků, a my víme, že někteří myslitelé již ve starověku kladli přátelství jako základ všeho. Tak Empedokles, jak svědčí sv. Tomáš Akvinský, klade přátelství a nepřátelství jako dva základy věcí: *Principia rerum sunt: amicitia et lites, seu concordia et discordia* (Com. in octo lib. phys. Aristotelis I. II., 2). Zdá se jim totiž, že základem všeho jest slučování mnohosti v jednotu, a to má vykonávat mezi lidmi přátelství. — *Amicitiae autem proprium est quod ex multis faciat unum, discordiae vero quod ex uno faciat multa* (ib. VIII. I., 5).

Že i v praktickém životě se snažili lidé vždy o jednotu, toho dokladem je z Pisma vzatý příklad, kdy Jonathas posílá muže do Říma, aby obnovili přátelství. List, který tito mužové nesli, jasně svědčí o tom, že Jonathas se snažil uzavřít a v život uvést mezi národy to přátelství, které Aristoteles jmenuje: *Amicitia honesta*. Jonathas touží a z té duše by si přál, aby mezi národy bylo právě bratrství, skutečná družba (I. Mak., 12).

A toto hluboké přátelství, které má mezi lidmi dobré vůle panovati, posvěcuje sám Spasitel, když před svým utrpením promlouvá k apoštolům a zdůrazňuje: »Miláčkové moji, milujte se ve spolek!« Správně z této věty vyvozuje sv. Tomáš Akvinský, že zde Kristus ztotožnil přátelství se samou láskou. (S. Th. II. II., q. XXIII., 1.) A nejinak mluví i komentář kardinála Kajetána, pojednávající o této thesi Andělského učitele.

Z toho tedy jasně vyplývá, jak pojem přátelství je hluboký a vznešený.

Mluvíme-li tedy o našem přátelství k Sovětskému svazu, musíme sledovati všechny pohnutky, které nás k tomuto přátelství vedou. Dojdeme k závěru, že jsou tu splněny všechny předpoklady přátelství, jak jsme se o nich poučili u nejlepších křesťanských učenců, a že je naší svatou povinností toto přátelství vždy víc a více prohlubovati.

Měsíc přátelství zdůrazňuje to, co sice stále během celého roku cítíme a uznáváme, ale nakonec chceme míti zdůvodněné. Pak teprve je člověk ochoten dáti všechny své síly ve službu věci, kterou poznal jako rozumnou a tím i správnou. (S. Th. ibidem.)

V přátelství československo-sovětském vidíme a poznáváme naplnění toho, co v theorii za správné označovali největší křesťanští myslitelé. Každým rokem přesvědčivěji konstatujeme, že toto pevné přátelství »fecit ex multis unum«, a to za účelem životního blaha všech těch, kteří žijí v harmonické družbě národů.

Velmi mnozí kněží jsou členy, ba i funkcionáři odboček Svazu československo-sovětského přátelství. Musíme usilovati o to, aby nebyli pouhými členy, ale usilovnými uskutečňovateli oné jednoty, která nás má všechny navzájem spojovat ve velikém zápase o udržení světového míru, který má být nakonec základnou lepšího bytí veškerenstva. Proto je práce ve Svazu tolik záslužnou, a i pro kněze milou.

Využijme tedy dobře Měsíce přátelství a snažme se mu dáti širokou náplň skutečné jednoty všech lidí dobré vůle!

KNĚZ V LIDOVĚ DEMOKRATICKÉM ČESKOSLOVENSKU

Od doby, kdy sám Spasitel putoval s apoštolý po Svaté zemi, nezměnil se v podstatném obsah i smysl kněžského úřadu. Zůstal stále týž. Zvěstovati lidu poselství Božského zjevení a přeměňovati jím lidstvo tak, aby synové a dcery Adamovi a Evini stali se opět dítkami Božími a země opět požehnanou zahradou. Zato však okolnosti, místo, čas, poměry, za kterých kněz svůj úřad vykonává, jsou vydány ustavičné změně. A přece plní kněz své poslání tehdy dobře, když nezanedbává ani nejmenšího z toho, co přikazuje církev, zároveň přihlíží pečlivě k duši svěřeného člověka, když citlivě modifikuje svou práci podle podmínek země a času.

Knězi, který dnes působí v naší vlasti, jsou dány právě lidově demokratickým řádem zvláštní podmínky, které může aplikovat dobře pro Církev i vlast. Jedno je důležité a podstatné, a to že se strany státu nikdo ho nenutí, aby změnil třebas i to nejmenší ve víře.

Neškodí proto, když kněz čas od času ujasní si své postavení, zváží je a zhodnotí. Stačí, vrátíme-li se několik let zpátky, abychom si to ujasnili. Farář, nemluvíme-li již o bídě kaplanově, musel být chtě nechtě čeledínem fary, obdělávat a dávat obdělávat pozemky, propachtovávat je a být při tom vydán všem myslitelným obtížím a starostem. Leckdy mu ještě všechna ta lopota neposloužila v očích farníků, neboť jej stavěla tam, kde být neměl, neboť pravý smysl jeho poslání se ztrácel a zamlžoval. Nejcennější výhodou, kterou má kněz dnes, je, že je zbaven tohoto nedůstojného stavu a tíživých starostí. Vždyť Spasitel jej povolal k úřadu apoštolskému a nikoliv k funkci správce pozemků. A tu je třeba uznale ocenit, že stát, čili lid, přináší k tomu nemalé oběti. Vždyť jen v Pražském kraji činí měsíční suma platů duchovních na půl milionu Kčs.

Zde nemůže duchovní pastýř omlouvat své kněžské nedostatky poukazem na bídu a trápení, jaké mají jeho spolubratři ve Francii a Itálii a i jinde. Je smutné a ponižující, když francouzští biskupové musí věřící vybízeti ke sbírkám pro strádající duchovní, a to dokonce i v naturáliích. Jak může takový farář ze St. Nizieru kárat nebojácně vady svých oveček, když předtím je musí ubožák obcházet s kovovým talířem v ruce, děkuje za každý frank, čili náš dvacetihalér. V Itálii se rovněž konají sbírky pro nejpotřebnější duchovní. V Jižní Americe není v 10.000 obcích farář a v 60.000 ani kostel jen proto, že bída obyvatel je taková, že nestačí krýt taková vydání. A bohatí nedají, nemohou-li darovat

chudí. V USA nežebřá farář sice přímo, ale musí vychvalovat své náboženství a nabízet je tak, že to nemá daleko k filmové revui nebo kabaretu. Nuže, toho jsme u nás bohudíky ušetřeni.

Není třeba podrobně rozvádět to, z čeho mají radost duchovní i věřící, totiž že naše svatostánky září svou úpravností a krásou. Vyžadovalo by si samostatné úvahy, kdybychom chtěli podrobněji vylicít a vyčíslit, kolik to náš stát stojí. Jaký je to krásný pocit stát nebo klečet ve svatyni, ve které skvosty umění mluví řečí stejně čistou a zbožnou, jakou Bůh může darovat jen nejlepším služebníkům. Zoufalý stav svatyní na Západě může tento pocit vděčnosti jen posílit.

Není třeba se zmínit o tom, že máme možnost mluvit k věřícímu lidu tiskem periodickým a neperiodickým, a že katolická literatura, která vychází, je čistá obsahem a krásná formou. Neopakujme, nýbrž uvažujme, co může věřící činnorodý katolík vykonat krásného a ušlechtilého skrze tak veliké dílo, jako je Česká katolická Charita.

Avšak zmiňme se nakonec ještě o jednom, co si především zaslouží naší pozornosti a našeho uznání. Může nám být lhostejné, po které cestě kráčí náš lid? Můžeme snad říci, že ty krásné velké nové závody jsou stavěny k jeho škodě? Cožpak není šesté a sedmé Boží přikázání méně přestupováno od doby, kdy již není nelidské nouze? Cožpak jest snad hříchem vést naše zemědělce k tomu, aby pracovali svorně a družně vedle sebe, když ještě nedávno vedli mezi sebou spory a každou píď meze? Je snad neštěstím, že není již bankéře lichváře, že již nevysává drobného poctivého úředníčka nebo zadluženého rolníka?

Copak takový lžipořádek měl co dělat s věcností, čimpak prospíval Církvi? Což upevněná rodina není hrází nepravostem, kterými se takřka Západ chlubí a nad kterými bědují právem biskupové?

Nuže, nám není lhostejné, zda život kolem nás člověka v jeho morální důstojnosti povyšuje nebo ponižuje. Není nám jedno, je-li lid šťastný či nikoliv a není nám a nemůže nám být jedno, zda do správy veřejných věcí jsou vybíráni lidé nejlepších morálních kvalit. Chceme proto se svým lidem kráčet po dobrých cestách. Buďme vždy pamětlivi toho, že i věčné je uskutečňováno skrze dobré časné.

Prof. ThDr František Paruška

NĚKTERÉ OTÁZKY CHARAKTERU ČLOVĚKA

Chtějíc mít správný pohled na charakter člověka, musíme si především ujasnit, co rozumíme pojmem charakteru.

Běžně chápeme slovo charakter souznačně jako kladné rysy člověka a říkáme, že ten je charakterní, kdo je čestný, důsledný, pevný.

V psychologii je užíván pojem charakter v širším slova smyslu jako souhrn význačných rysů osobnosti, tvořících určitou jednotu a mající vliv na způsob myšlení, citů a na všechny projevy a činnost člověka.¹⁾ V charakterových vlastnostech jako by se fixovaly všechny životní zkušenosti, snahy, zájmy, přesvědčení, jimiž člověk žil a jimiž se řídil. Charakter člověka se projevuje nejenom tím, co dělá, ale i jak to dělá.

Pro pedagogické účely je důležitější chápání charakteru jako psychického složení člověka, jež je určováno rysy zaměřenosti a jež se projevuje v rysech vůle. Rysy zaměřenosti jsou výrazem vztahu člověka k lidem, k vykonávané práci, k různým oblastem vědomostí, k sobě samému. K zaměřenosti patří individuální potřeby člověka, jeho hlavní zájmy, city a ideály. Samotné zaměření nestačí k tomu, aby se charakter stal pevným, jsou tu nezbytné volní rysy, organizovanosti a vytrvalosti vůle. Tyto rysy vůle pronikají všemi stránkami lidské osobnosti pevného charakteru, takže vůle je nazývána jádrem nebo páteří lidského charakteru.

Podstatný význam v charakteru mají zvláště ty rysy zaměřenosti a vůle, které jsou spojeny se společenskou a morální tvárností člověka.

K rysům zaměřenosti, které především nutno vychovávat, patří: vlastenectví, jehož jádrem je hluboká a vroucí láska k vlasti, národu a lidu, bratrská soudržnost a úcta k nejlepším tradicím naší minulosti. Jedním z podstatných citů zaměřenosti je cit povinnosti a odpovědnosti. Morální zaměření člověka se projevuje také citem cti. Láska k práci, která je základem činnosti člověka, pravdomluvnost a poctivost jsou rysy, bez nichž nelze si představit čestného člověka, je ověřuje vnitřní mravní soudce — *svědomí*. Člověka kráší skromnost, nikoli domýšlivost. Nekromní lidé, byť na sebe upozorňovali sebevíc, nevyvolávají žádné hluboké sympatie.

Rysy člověka silné vůle jsou: cílevědomost, aktivita, jež se projevuje v rozhodnosti, odvaze a iniciativnosti a v pracovní činnosti člověka. Aktivita vůle musí být organizována. K rysům organizovanosti vůle patří: sebevláda, sebekontrola, ukázněnost, sebekritika. Život vyžaduje pevné a vytrvalé vůle.

Význam charakteru nebyl vždy chápán ve smyslu morálním, nýbrž ve smyslu svéráznosti osobnosti. Positivismus totiž prohlašoval, že věda nehodnotí, nýbrž jen konstatuje, proto i psychologie má prý jen popisovat rozmanitou svéráznost charakteru, neboť morální hodnocení prý nepatří do vědy. Zapomínalo se však, že charakter úzce souvisí s mravností, že je též nutno jej s mravního hlediska hodnotit.

Moderní psychologie (Těplov, Bykov, Levitov a j.) vrací pojmu charakter *mravní náplň* v tom smyslu, že ukazuje na vedoucí rysy charakteru, které mají etický dosah.

Lidský charakter se utváří na určitých vrozených fyziologických základech, které jsou podle I. P. Pavlova: *typy vyšší nervové činnosti*.²⁾ Pavlov při zkoumání funkčních neuros zjistil zřetelné rozdíly ve vlastnostech základních excitačních a útlumových

procesů vyšší nervové činnosti a určil individuální kritéria.

Procesy excitace a útlumu v ústředním nervovém systému jsou charakterisovány těmito znaky:

1. *silou* nervových procesů — dráždivostí a útlumem,
2. *vzájemnou vyrovnaností*,
3. *různou pohyblivostí* těchto procesů, schopností rychle se navzájem střídat.

Typem Ivan Petrovič Pavlov rozuměl »komplex základních vlastností nervových procesů, které se vytvářejí na základě vrozených vlastností a vlivem změn individuálního vývoje«.

Podle síly základních nervových procesů rozdělil Pavlov lidi na *slabý* a *silný typ* nervové soustavy. Základní vlastností slabého typu je rychlá vyčerpatelnost a proto i sklon k útlumovým stavům; v chování tohoto typu převažují pasivně obranné reakce. Silné typy rozdělil Pavlov podle dalšího kritéria: vyrovnanosti základních nervových procesů na *vyrovnané* a *nevyrovnané*. Podle třetího kritéria, t. j. pohyblivosti nervových procesů, dělí Pavlov vyrovnané typy na *živé, pohyblivé, klidné, váhavé*.

S hlediska výchovy a utváření charakterových vlastností je zásadní rozdíl mezi Pavlovovým učením o typech a mezi morganistickou biotypologií, která ve své klasifikaci vycházela většinou z vlastností žláz s vnitřní sekrecí a nakonec vyústila v osudovou a rasovou biologickou determinovanost člověka.

V otázce charakteru dopouštěla se starší psychologie celé řady omylů. W. James, W. Dilthey a jiní tvrdili, že světový názor je zcela subjektivní záležitostí a vyvozovali jej z biologicky konstitučně daných charakterových vlastností člověka.

Starší psychologie a fyziologie biologisovala charakter, t. j. vyvozovala charakteristické rysy z tělesné konstituce, z tvarů lebky, složení krve, činnosti žláz s vnitřní sekrecí a tvrdila, že charakterové rysy jsou člověku dědičně vrozeny ve formě instinktů (Mac Dougal a jiní), nebo závisí na biologickém typu organismu.

Největší oblibě se těšila soustava Kretschmerova (Körperbau u. Charakter, 14. vyd., 1940) a soustava Jaenschova (Grundformen menschlichen Seins, 1929), tvrdící, že charakter je určován tetanoidním či basoidním tělesným typem, nebo zase se mluvilo o neměnných, na podmínkách společenského života nezávislých charakterových rysech, tak C. G. Jung vytvořil dvojici typu extravertního a introvertního. Podobných charakterologických soustav se vytvořilo mnoho. Jednu dobu dokonce psychologie by byla neraději lidské stránky osobnosti úplně popřela, nebo zase na př. psychoanalýza Freudova vykládala charakter z pudových instinktů sexuálních a destruktivních.

Vracíme se ještě zvláště k biotypologii německého psychiatra E. Kretschmera, který mluví o typu cyklothymním, jež přiřazuje k pyknické tělesné konstituci, a typu schizoidním, příslušejícímu leptosomní (asthenické) konstituci.

Nesprávnost této typologie odhalil I. P. Pavlov ve svých »Sředách« (1935), kritisoval knihu Kretschmerovu Körperbau u. Charakter. »Kretschmer učinil chybu,« praví Pavlov, »když chtěl zařadit všechno lidstvo žijící na zemi do rámce dvou klinických typů: schizofreniků a manickodepresivních cyklothymiků, které patří do psychiatrického léčení a většina lidí nemá vůbec žádný vztah k tomuto léčení. Kretschmer se mýlí, příliš se dostal do vleku kliniky a zapomněl na ostatní svět.« Pavlov pokračuje: »Kretschmerovu klasifikaci nervových typů je třeba označit za chybnou. Kretschmerovy typy jsou vzaty z klinicky nemocných. A cožpak nejsou zcela zdraví lidé, cožpak všichni lidé musí v sobě nosit zárodek nervových a duševních chorob?« Pavlovovou fyziologií je vyvrácen

¹⁾ N. D. Levitov, Voprosy psichologii charakteru, 1952. Viz též: K. N. Kornilov, A. A. Smirnov, B. M. Těplov, Psychologie, 1949 a B. M. Těplov, Psychologie, vyd. 3., 1949. Srvn. J. Linhart, Vl. Tardý, Mil. Machač, Vývoj osobnosti a její rozvoj v socialismu, 1952.

²⁾ I. P. Pavlov, Polnoje sobranije trudov, 1949, 526.

omyl Kretschmerův; mezi tělesnou stavbou a charakterem není souvislosti u normálních osob.

Za svůj charakter je odpovědný člověk sám a ni-

koli přírodní zákon dědičnosti, proto je povinností každého; aby se postaral o náležitou výchovu vlastního charakteru.

† Prof. Dr. Josef Hronek

SOUČASNÁ LITERÁRNÍ KRITIKA VELEPÍSNĚ A JEJÍ AUTORSTVÍ

Jaký je pravý a jediný smysl Velepísně? Je to snad pouze soubor milostných a svatebních písní biblického Orientu? To by byla interpretace ryze naturalistická, kterou dnes nemůže hájiti katolický exegeta. Již V. ekumenický koncil Chalcedonský odsoudil podobný námět řešení Velepísně Theodora Mopsuestského. Odporuje rovněž tento výklad celé křesťanské tradici. Dnes se ovšem na poli literární kritiky můžeme opřít i o důvody věcné a obsahové. Ve Velepísní je totiž dosti takových skutečností, které jsou velmi nepravděpodobné v denním životě nejen tehdejších národů biblického Východu, ale dokonce i téměř v současné době. Pouze tato okolnost již dává tušiti, že svatopisec jistě nezamýšlel ve svém díle zaznamenati jen vznik a růst lásky mezi mužem a ženou a konečně jejich splnutí v manželství.

Prohlédneme-li zběžně obsah Velepísně, překvapí nás některé úseky děje této starozákonní knihy. Snoubenka sama dvakrát v noci bloudí městem, aby našla svého milého, chce též svého snoubence přivést do příbytku své matky, vyhledává i svého milého sama na pastvinách a polích...

Jak jen tyto příklady jsou vzdálené klasickým popisům svatebních zvyklostí, obyčejů a mravů u semitských národů, jak je poznáváme z Dalmanova *Palästinischer Diwan* a z našeho A. Musila v díle *Arabia Petraea*. Ano, samy obsahové důvody dosti přesvědčivě napovídají, že již v bezprostředním obsahu Velepísně, v samém literárním smyslu knihy je ukryt vyšší smysl. Proto v současné době značná část katolických exegetů se kloní k interpretaci allegorické, kde bezprostřední, prvotní výklad literární Velepísně je plně obsažen ve smyslu přeneseném, metaforickém (A. Bea, *Canticum...*, 1953).

Nutno však upozorniti, že tato interpretace není shodná s tradičním výkladem rabínů a Targumu, který každý jednotlivý obraz a popis přizpůsoboval skrytým, vyšším pravdám. Současná interpretace se více kloní k parabolé. Celé totiž dílo Velepísně i každý její vnitřní úsek tvoří literární i myšlenkovou jednotu a vyjadřuje prvotně vyšší smysl, který je četnými obrazy a popisy zřetelněji naznačen a výrazově vyzdoben. Rádi bychom ještě chtěli překonat určitý údiv i nepochopení k této překrásné knize starozákonní. Mnozí často namítají, proč svatopisec kreslí duchovní lásku mezi Bohem a Snoubenkou obrazy a přirovnáními, vzatými neskrývavě z oblasti přirozené lidské lásky a všech jejích běžných projevů, ač o této věci naprosto neběží v Písní písní?

A přece tito mnozí zapomínají, že tato skutečnost není první v knihách starozákonních. Hle, již prorok Oseáš 2, 14–23, Isaiáš 50, 1; 54, 4–8, Jeremiáš 2, 2–3; 32, Ezechiel 16; 23, všichni tito přední proroci starozákonní praví, že národ izraelský je spojen se svým Hospodinem poutem manželským.

Kdo je nyní onou Snoubenkou Velepísně? Zjistě, že národ izraelský, ale nikoli výlučně. Neboť nemůžeme všechny chvály a přednosti, dané Snoubence Písní písní, plně přenést na národ Hospodinův. Vždyť téměř všichni proroci spíše kárali, varovali, napomínali a předpovídali i tresty vyvolenému národu za jeho mnohou nevěru. Proto věrohodnější ztotožnění bude takové: Snoubenka Velepísně je národ Boží, Bohem zvláštním způsobem vyvolený a nejrůznějšími cestami i událostmi postupně uveden až k dokonalé lásce a spojení s Bohem. Pochopitelně ukrývá v sobě Velepíseň i smysl mesiánský, předobraz — typus — nejvyššího stupně lásky a spojení Božského Spasitele se svou Církví (Mt. 9, 15; 25, 1–13; 10, 3, 29; Eph. 5, 23–32; 2. Cor. 11, 2). Což mariánská interpretace, doložená církevními Otcí (sv. Hippolyt a obzvláště Rupertus Tuitiensis), není snad jen pouhým přizpůsobením — *accommodatio*? — Naprosto ne! Mariánská

interpretace Velepísně vyjadřuje její smysl následný (*consequens*). A. Bea praví, že raději bychom měli říci pro tradici katolické exegese a pro liturgické časté užití této interpretace, že zde máme co činiti se smyslem dokonalým a plně výstižným, určeným již samým Duchem sv.

Poslední pak naši stručnou otázkou budiž, kdo je původcem této knihy? Hebr. text i všechny staré překlady v nadpisu jmenují Šalomouna. Není divu, že celá židovská i křesťanská tradice souhlasně potvrzuje Šalomounovo autorství. V současné pak exegesi se vyskytuje nikoli ojedinělé mínění, že netřeba příliš spěchat s odepřením Šalomounova původu Velepísně. V egyptské literatuře též kolem prvního tisíciletí př. Kr. se vyskytují mnohé lyrické a milostné zpěvy. A. Erman poznamenává, že kolem roku 1100 př. Kr. kterýsi panovník v Byblos měl u svého dvora i egyptskou tanečnici a zpěvačku (*Die Literatur der Ägypten*). Nemůže býti proto pochyb, že egyptská lyrika vnikala do Kanaanu již v době před Šalomounem. Egypt podle mnohých odborníků ovlivnil i řeckou literaturu, kde též ovšem v době mnohem pozdější máme vrcholná díla lyriky a milostné poesie (Sappho, Anakreon, Pindar, Theognis, Arion až po Theokrita, t. j. od 7. do 4. století př. Kr.).

Starší době vzniku Velepísně by napovídal i ráz živého, čistého a plynulého jazyka. Vhodné je zde vzpomenouti na poslední dílo prof. Wutze z Eichstättu o Velepísní, které již vyšlo jako posmrtná práce péčí prof. Götsbergera. Wutz také hájil nesmlouvavě Šalomounův původ Písně písní (Wutz, *Hohelied*, 1941). Námítky starší doby o aramaismech a sloves perského původu nejsou nikterak rozhodujícím důkazem proti autorství syna Davidova. Vždyť nevíme, kolik slov aramejského původu se užívalo i v běžné klasické hebrejštině, či spíše ve vybrané řeči básnické. Rovněž nevíme, kdy Izraelité přejali některé technické názvy z jazyků Východu, na př. z perštiny. Nikdo též nenamítá, že původní jazykový vzhled Velepísně mohl být modernisován pozdějšími opisy. Zbývá však jediný podstatnější důvod proti autorství Šalomounovu, a to jsou náboženské představy a myšlenky Velepísně. Dílo téměř předpokládá allegorii manželského svazku pro lásku Boží k svému vyvolenému národu jako zcela známou a jinde již užívanou, neboť v celé Velepísní není ani náznaku trochu bližšího vysvětlení užití allegorie a přímeru. Naopak prorok Oseáš navazuje totožnou allegorii na své osobní úděly manželského svazku s nevěstkou, aby tímto vnějším náznačným úkonem představil vrstevníkům cizoložství, t. j. modlářství a náboženskou nevěru synagogy, totiž Hospodinovy. Podobným způsobem si počíná Isaiáš a bezprostředně před pádem Jerusalema Jeremiáš, v době zatím též Ezechiel. Všichni tito proroci totiž svým způsobem zpřesňují allegorii manželského pouta a manželské lásky. Proto mnozí exegeté kladou pravděpodobněji, nikoli kategoricky (A. Bea), vznik Velepísně alespoň po době Oseášově a Isaiášově, či širěji ještě před údobí babylonského zajetí. Tehdy totiž manželská věrnost a láska byla již známým příměrem a obrazem vztahů Boha k izraelskému národu k synagoze. K této době vzniku Velepísně bychom měli ještě jeden opěrný bod, totiž zmínka o městě Thirsa (6, 4), které bylo hlavním střediskem severního království až po krále Amriho (3 Rg 14, 17; 15, 21. 33). Ač nevíme nic o dalších osudech tohoto města (4 Rg 15, 14. 16), přece bychom mohli s jakousi pravděpodobností tušiti, že svatopisec Velepísně žil ještě za severního království, nejspíše před lednem roku 722 př. Kr., kdy Sargon dobyl Samař a odvedl do zajetí 27.290 obyvatel (C. H. Gordon, *Introduction to O. Test. Times*, 1953).

ThDr František Kotlík

V Chránové službě Charity i jinde se nakupuje a opravuje mnoho bohoslužebných předmětů a často se ozvou pochybnosti a dotazy, co je třeba světit a co nikoli, komu přísluší k tomu pravomoc, kdy se svěcení ztrácí a do jaké míry je hříšné používání neposvěcených předmětů při bohoslužbě, pokud jejich svěcení je předepsáno.

Není snadno najít příručku, která by jasně a přehledně obsahovala všechny příslušné předpisy, naopak, u různých autorů někdy vidíme odlišnost názorů, kterou jsem zjistil i dotazy u znalců liturgických předpisů, zejména stran svěcení lunuly.

I. Co světit?

Kalich a patena musejí být konsekrovány biskupem. Forma je v Rit. Rom.-Addenda a v Missale Rom. na konci.¹⁾

Ciborium (pyxis) má být benedikováno. Formule »Benedictio tabernaculi seu vasculi pro sacrosancta Eucharistia conservanda« je v Rit. Rom. Tit. VIII., cap. XXIII. Užívá se jí též k svěcení lunuly a tabernaku, který musí být také benedikován.²⁾

Monstrance (ostensorium) nepotřebuje nutně benedikce, která však je žádoucí, i když není výslovně předepsána. (Foltynovský, Liturgika, str. 104.) Totéž platí o kustodii neboli repositoriu. Rit. Rom. Appendix n. 3 uvádí formuli »Bened. tabernaculi seu ostensorii«. Proč tedy tak významnou nádobu na Eucharistii nesvětit?

Lunula: Dr. Pejška (Círk. právo, sv. II., str. 182) píše o konsekraci lunuly: »Kalichy, pateny a lunuly konsekruje každý biskup dovoleně, netoliko místní ordinář«. Jinak všude čtu a slyším jen o benedikci lunuly, k níž se užívá formule jako při benedikci svatoštánku a ciboria, jak výše uvedeno.

Mimo monstranci světit se mohou také »reliquiaria, vasa ss. oleorum omniaque sive res (vasa) sive ornamenta ecclesiarum seu oratoriorum.« (Michael Gatterer S. J. v »Praxis celebrandi« z r. 1940, str. 51.) Rit. Rom. Appendix n. 4—6 uvádí: Benedictio capsarum pro reliquiis sanctorum includendis, Bened. pro sacris oleis includendis a Bened. sacrorum vasorum aliorumque ornamentorum in genere.

Oltářní plátna, korporál a palla musí být posvěceny. Purificatorium nemusí být svěceno. (Benedictio mapparum seu tobalearum altaris a Bened. pallae et corporalis je v Rit. Rom. Tit. VIII. cap. XXI. a XXII. a v missále.)

Mešní roucha jsou mezi ostatními rouchy zvláště posvátná a jejich svěcení je předepsáno pro humerál, albu, cingulum, manipul, štolu a kasuli. Velum a bursa svěcení nepotřebují. To platí též o rochetě, pluvíálu, velu k pozeňání a všeho druhu, biretu a klerice. Formule Benedictio sacerdotalium indumentorum je v Rit. Rom. Tit. VIII. cap. XX. a v misále.

Je nejen možno, ale záhodno světit i ty předměty (nádobu, roucha, ozdoby atd.), jejichž svěcení není předepsáno. Naskýtá se nám příležitost seznamovat věřící s liturgikou a potřebami chrámu, které se opatřují z kostelních sbírek a státních příspěvků. Ostatně je to v duchu Církve, která ráda svěcením vyjímá osoby a věci z obyčejného života nebo světského používání ke službě Boží, a to se týká především předmětů bohoslužebných.³⁾

¹⁾ Kdyby se však omylem použilo nesvěceného kalicha nebo pateny jednou při mši sv., pak už se nesvěti, jak uvádí brožurka »Příprava bohoslužby«, vyd. Vyšehradem r. 1940.

²⁾ Může se jí zajisté používat i též při svěcení pateny k zaopatřování nemocných.

³⁾ Upouští se obyčejně jen od svěcení lavaba, konviček, kadidelnic, svíců, lampiček, oltářních zvonků, knih, klerik, biretů a pod. Není-li k svěcení zvláštní formule, použije se výše zmíněné formule »Bened. sacrorum vasorum aliorumque ornamentorum in genere«. (Rit. Rom.-Appendix n. 6.)

II. Kdo má pravomoc svěcení

Konsekraci kalicha a pateny může konat toliko biskup nebo ten, jenž »licet caractere episcopali careat, iure tamen vel indulto apostolico facultate pollet consecrandi (kardinálové, ap. vikáři a prefekti, opati a prelati nullius. Viz can. 1147 n. 1).

Všecky ostatní bohoslužebné předměty podle can. 1304 mohou světit mimo kardinály, biskupy a ordináře také faráři pro kostely a svatyně svého obvodu a rectores ecclesiarum pro své kostely a kněží ordinářem delegovaní v mezích své delegace a jurisdikce, řeholní představení a kněží jejich řehole jimi delegovaní pro svatyně vlastní a řeholnic jim podřízených. Je pravidlem, že kaplan je delegován »in universo parociali ministerio«, i když právní stav kaplanův vymezují diec. předpisy, jmenovací biskupský dekret a vůle farářova. Benedikce od jiného kněze je nedovolena, ale platná. (Can. 1147 § 3). Předměty svěcení neztrácejí, jsou-li přeneseny do jiného kostela, a nepotřebují tudíž nového svěcení.

Je záhodno připomenout také předpis can. 1148: »In Sacramentalibus conficiendis seu administrandis accurate serventur ritus ab Ecclesia probati. — Consecrationes ac benedictiones sive constitutivae sive invocativae invalidae sunt, si adhibita non fuerit formula ab Ecclesia praescripta.«

Při každém svěcení extra Missam kněz oděn aspoň v superpelliceum a štolu barvy příslušné době, není-li předepsáno jinak, koná svěcení v stoje a s obnaženou hlavou. Na počátku každého svěcení, není-li určeno jinak, se říká »Adiutorium nostrum...« a Dominus vobiscum...« Pak následuje vlastní orace, jedna nebo více, jak uvedeno při příslušném svěcení. Posléze se předmět pokropí svěcenou vodou a kde je ustanoveno, okouří se také kadidlem »nihil dicendo«. Při svěcení kněz »habeat ministrum cum vase aquae benedictae et aspersorio et cum Rituali seu Missali. (Viz Rit. Rom. Tit. VIII., cap. I.)

Posvěcené bohoslužebné předměty ztrácejí konsekraci nebo benedikci, iestliže byly tak poškozeny nebo změněny, že se nehodí k svému účelu, bylo-li jich použito k účelům nedůstojným nebo byly-li vystaveny k veřejnému prodeji. Posvátné nádoby, je-li pozlacení již setřeno, nepozbývají svěcení, ale nastává tu přísná povinnost, aby byly znovu pozlaceny. Novým pozlacením rovněž neztrácejí svého svěcení. (Can. 1305.)

III. Jak zavazují předpisy o svěcení bohoslužebných předmětů?

Všeobecně se uznává, že »grave est uti calice vel patena non consecratis vel non inauratis. Sententia apud S. Alphonsum auraturam non absolute requirit in calice argenteo vel stanneo canone 1305 reprobari videtur«. Grave est absque ulla mappa celebrare, nisi necessitas excuset; leve vero celebrare cum una mappa, aut cum mappis non benedictis. — Celebrare sine corporali, vel uti valde immundo, grave reputatur. Uti non benedicto probabiliter leve est. (Piscetta-Gennaro, vol. V. pag. 334). Stran benedikce mešních rouch kněžských, že je předepsána sub gravi, aiunt plerique. Podle nich kdo celebruje v rouchách neposvěcených, hřeší jako ten, kdo celebruje bez rouch, ač i podle jejich názoru dopouští se těžšího hříchu tento vzhledem k pohoršení. Lid totiž ví, že k bohoslužbě třeba nosit roucha, avšak často neví, že musí být svěcena, anebo aspoň neví, že svěcení nebylo vykonáno. (Cfr. Génicot-Salsman, II. n. 248.)

Záhodno také připomenout, že korporály, pally a purifikátore pere v první vodě klerik s vyšším svěcením, pokud nemají toho oprávnění řeholnice, které perou kostelní prádlo. Voda z prvního prádla se má vylévat do sakraria a není-li ho, do ohně. — Dotýkati se kalicha a pateny, purifikatoria, pally a korporálu,

jichž užito mši sv. před jejich vypráním, mohou mimo kleriky také ti laici, jimž je svěřena o ně péče. (Can. 1306.)⁴⁾

⁴⁾ Nejlépe však je, když si kněz připravuje a uklízí kalich sám.

Konečně pamatujme na příkaz can. 1150: »Res consecratae, vel beendictae constitutiva benedictione, reverenter tractentur neque in usum profanum vel non proprium adhibeantur, etiamsi in dominio privatorum sint.«

Děkan P. Václav Šebek

VÝZNAM TĚLESNÝCH ÚKONŮ PŘI MODLITBĚ

Ačkoliv se modlíme svou duší — modlitba je povznesení mysli k Bohu — není lhostejno, jaký postoj zaujímá při modlitbě naše tělo. Člověk je tvor sloučený z ducha a hmoty, a proto vždycky a všude promítá své vnitřní myšlenky a pocity navenek doprovázejícími tělesnými úkony. Činíme tak i ve svém styku s Bohem: vnější kult je výraz a symbol našeho duševního vztahu k němu.

Jak si počínáme, když v modlitbách — ať veřejných neb soukromých — hovoříme se svým Tvůrcem?

Památky starých dob, fresky, sarkofagy, mosaiky a obrazy znázorňují nám typický postoj »oranty«, t. j. osobu stojící a modlící se s očima pozdvíženými k nebesům, s rukama rozpjatými po způsobu Krista Pána, visícího na kříži. První křesťané totiž dobře věděli, že jsou i jako ditky Boží přece jen slabí tvorové, a proto vztahovali a pozdvíhovali ruce k nebeskému Otci na znamení své pokory a nuznosti — a zároveň i proto, aby Bohu připomínali Spasitelovu oběť, pro kterou očekáváme Boží shovívavost a slitování.

Tento postoj je tak přirozený, že jej nalézáme také již u předkřesťanských pohanů jako všelidský náboženský výraz, na př. na staroegyptských, etruských a římských pomnicích. Vznikající křesťanská církev pak si uvedený zvyk velmi záhy osvojila. Tak píše mimo jiné Tertulian: »Modlíme se očima a rukama pozdvíženými k nebi proto, že se před Bohem nemůžeme stydět. Rozpínáme však ruce též proto, že pamatujeme na utrpení Páně.« (De orat. 11 a 13, Apol. 30.) Tutéž interpretaci dávají Ambrož, Maxim z Turinu, Asterius z Amasee a jiní.

Pro nynější všeobecně rozšířený zvyk, modliti se rukama sepjatými, nenalézáme v textech a památkách křesťanského starověku téměř žádný příklad ani doklad. Tímto způsobem modlitby se tenkrát nekonávaly. Jedině v mučednických aktech sv. Perpetuy a Felicity je tento gestus naznačen: »Junxi manus, ut digitos in digitos mitterem. — Sepjala jsem ruce, abych vpustila prsty mezi prsty.«

Ještě dnes stojíme někdy při bohoslužbách, jako za čtení evangelia a za zpěvu hymnů Magnificat, Benedictus a Te Deum. Skoro úplně ale zanikl zvyk konat modlitby s rukama pozdvíženými. Škoda! Tento kdysi tak krásný a významný postoj připomínají nám v dnešní liturgii pouze rubriky, které předpisují knězi, aby se takto modlil některé úryvky při Mši svaté a jiných bohoslužebných úkonech. Věřící lid popsaný způsob již nezná, nikdy ho neužívá.

Při modlitbě občas i klečíme. Je to projev ponížení, poddanosti a pokory. Kdo se cítí vinníkem a prosí o milost, kleká a sklání se. Tak to bývalo všude a vždycky.

Je opovržením hodno a prozrazuje nízký charakter, činí-li tak člověk před člověkem, velmi však přiměřené, jde-li o náš poměr k Bohu. Bůh je všemohoucí, nekonečný Pán. Dal nám života, na něm jsme každým okamžikem závislí, jemu jsme odpovědni za své činy, on je naším Soudcem. Není tedy přirozenější, než aby se tvor před ním pokořoval, svou pýchu potlačoval a čelo do prachu ponížoval, aby tímto počínáním vyznával svou hříšnost a vyprošoval si prominutí a odpuštění.

Nedivme se tedy, modlívají-li se křesťané, jimž dává víra tak hluboké poznání o Božím majestátu a lidské bídě, často na kolenou. Modlitba tato je velmi stará a konávala se zvláště v obdobích kajcnosti a pokání. Můžeme klidně říci, že uvedený zvyk sahá až do časů apoštolských. Sv. Štěpán kleká při své poslední modlitbě před popravou (Sk. ap. 7, 60), sv. Petr a Pavel

modlí se klečíc, křesťané doprovázející apoštola Pavla na loď, která ho měla dopravit do Jerusalema, klekají na břehu, aby se za něj pomodlili. (Sk. ap. 9, 40 — 20, 36 — 21, 5 a j.) — Ba, i tento zvyk je dokonce starší než křesťanství. Nalézáme jej u starozákonních Židů a u mnohých pohanských kultů. Je lidským tvorem prostě vrozený. Je jedním z prapojevů onoho přirozeného náboženství, jež nacházíme v srdci každého věřícího člověka.

Ve staré Církvi byla ovšem praxe klekání při modlitbě poněkud omezena. V neděli, jakož i o svátcích největší radosti, t. j. od velikonoce do svatého Ducha, se neklekávalo. Vysvětluje to velmi krásně již v 2. století sv. Irenej slovy: »Klečíme po 6 dní na znamení svého pádu do hříchu, ale v neděli stojíme na znamení, že nás Kristus pozdvihl a svou milostí vykoupil z hříchu a smrti« (Quaestiones et responsiones ad orthodoxos).

Obvyčej v neděli a během doby velikonoční neklekat vyskytuje se ve všech liturgiích, východních a západních, a zdá se, že pochází rovněž z časů apoštolských. Když liturgie později pozbyla valnou část svého vlivu na náboženský život, zapomínalo se na tyto jemnější rozdíly, které zanikly v různých místně a časově individuálních lidových zvycech, takže se nám původní pravidla zachovala opět toliko v oficiálních rubrikách misálu a jiných přímo rituálních knihách. Dodržují se dosud většinou pouze ještě klerem při obřadech Mše svaté a veřejných chórových funkcích.

Typický křesťanský postoj při službách Božích a modlitbách je tedy stání a klečení. Nebývalo nikdy uznáno zvyklostí za »rozmluvy s Bohem« sedět. Ač se Písmo svaté sem tam o tom zmiňuje (srovnej 1 Kor. 14, 30 — Sk. ap. 20, 9), je jisté, že se sedění povolovalo — či spíše trpělo — jen zřídka kdy, jako na př. za konání starobylých nočních vigilií, které mívaly dlouhá čtení ze Starého a Nového Zákona, za poslechu homilií a za jiných, výjimečných okolností.

Právo v kostele si sednout měl pouze biskup. Od nejzazších staletí náležel mu zvláštní bohoslužebný stolec, »cathedra«, na který zasedl v náboženských shromážděních. Dosud si cení církev »stolec sv. Petra«, starobylé a bohatě zdobené křeslo, jako veliký poklad křesťanské archeologie. V apsidách a kryptách podzemních katakomb bývá všude do kamene vytesaný pastýřský stolec. S ním se setkáváme také ve všech starokřesťanských, středověkých a konečně i nových katolických katedrálách. Toto sedadlo je symbolem biskupské autority a jurisdikce, s něho učil a předsedával obci svých věřících. Proto žádá liturgie dodnes zcela důsledně, aby biskup za jistých úkonů, jako na př. za první části slavné, pontifikální Mše svaté (až do obětování), seděl.

V pozdější době rozkvětu liturgického života, kdy bývalo veliké množství duchovenstva, vznikalo dlouhotrvající, společné persolvování církevních hodin v chóru, jež vyžadovalo poněkud zavedení zvyku sedění přítomných a zúčastněných na těchto bohoslužbách. Z těchto dob pocházejí známé chórové lavice, umístěné v některých chrámech, v nichž máme někde až převládající památky skvostných a uměleckých dřevorezbářských prací.

Sedí-li v době přítomné v kostele i věřící lid, jde tu o obvyčej hodně pozdní, který se datuje teprve z dob, které už nijak nepřály původnímu liturgickému citění. Je to jakýsi ústupek učiněný pohodlí, něco, co prvotní církev vůbec neznala, a je dosud v mnohých krajích křesťanského světa dosti svatyní, velkých

i malých, bez jakýchkoliv lavic neb podobných zařízení pro lid.

Všimněme si konečně ještě několika dalších, drobných tělesných úkonů, jež doprovázejí naše modlitby.

Často se setkáváme v liturgii s vkládáním rukou na hlavu věřících. Tento posvátný obřad je tak starý jako Církev. Čteme již ve svatých evangeliích, že Ježíš sám žehnal lidu, nemocným i dětem tím, že na ně vkládal své Božské ruce (viz Mat. 9, 18 — 19, 13 — Luk. 13, 13 a j.) a přikazoval svým apoštolům a učedníkům, aby činili totéž. Apoštolové pak udělovali právě vkládáním rukou svaté Svátosti a předávali svým pomocníkům kněžskou moc. Od té doby uvedený zvyk v Církvi nepřetržitě trvá. Vidíme v něm výraz zasvěcení neb obětování osoby či věci Bohu. Tak při křtu svatém, na němž přijímá matka Církev novokřtěnce jako dítě Boží do svých řad, při Svátosti pokání, kde znamená rozhřešení a smíření s Bohem, při Svátosti pomazání, kde bere kněz nemocného, nacházejícího se v nebezpečí smrti, pod zvláštní ochranu Boží; i při svatém biřmování a svěcení kněžstva vkládá biskup ruce na kandidáty, aby je tím prohlásil za vyvolené Ducha svatého a na ně svolával nebeské osvícení.

A jiné úkony: K vyjádření své lítosti užívá hříšník různých vnějších známek: mimo jiné se hluboko sklání k zemi a bije se v prsa. Tím ukazuje svou zkroutěnost a přiznává, že za své špatné činy zasluhuje citlivý trest. »Ale celník stoje zdaleka, nechtěl ani oči pozdvihnouti k nebi, nýbrž bil se v prsa svá a říkal: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“« čteme již u sv. Lukáše (18, 13). Podobně počínáme si ještě dnes: Bijeme se v prsa za modlitby »Confiteor« na začátku Mše svaté a před sv. přijímáním, když vzýváme »Beránka Božího, jenž snímá hříchy světa« (Jan 1, 29), odpouštění a smilování od Hospodina očekávající, a za mnohých jiných okolností. Chceme zde poznamenat, že toto bití se v prsa může ovšem někdy býti i naprosto nevhodné a nevkusné, jako na př. na konci modlitby »Zdrávas, Královno« při slovech: »Ó milostivá, ó přívětivá, ó přesladká Panno Maria.« Zde přece nejde o projev kajcnosti, o litování hříchů, o prosbu za slitování — a jmenovaný úkon je tudíž zcela bezpředmětný.

Nejvýmluvnější, nejčastější a neznámější liturgický gestus je znamení svatého Kříže, právě to znamení křesťana, »Signum Christi et Christiani«, pečeť to takřka vtisknutá na čelo a prsa učedníka Kristova, slavná to doxologie, spojující výstižné vyznání nejsv. Trojice se symbolem vykoupění.

Starověk je pln svědectví o užívání tohoto znamení. Mučedníci se žehnali křížem před posledním zápasem, křesťanští vojáci se jím sílili. Věřící dělávali kříž všude a vždycky. Tertulián píše v 3. století: »Každým krokem poznamenáváme čelo sv. Křížem: když vstupujeme, oblékáme šaty, odcházíme nebo přicházíme, při umývání a jídle, při rozsvěcování světla, při vši práci, kterou konáme.« (De coron. militis 3.) Přirozeně se ho užívalo v první řadě za konání služeb Božích a udělování svatých Svátostí. »Svatým Křížem,« praví Augustin, »proměňujeme chléb v Tělo Kristovo, žehnáme křestní vodu, světime kněze a ostatní církevní hodnostáře. Vše, co má býti posvěceno, světi se skrze toto znamení a vzývání jména Ježíšova.« (Sermo 81 de temp. Conf. 1, 11 atd.)

Jak asi dělávali křesťané původně kříž? Pravděpodobně palcem na čelo anebo též na prsa. Nejstarší texty nám to vesměs dosvědčují. Básník 4. století, Prudentius, říká — abychom citovali alespoň jeden doklad — výslovně: »Pamatuj na to, vyhledáváš-li, nutkán spánkem, své cudné lože, abys čelo a prsa požehnal křížem!« (Cath. 6, 129.) Tato prastará forma zachovává se dosud na př. při recitaci jistých versiklů během officia kněžského breviáře, při mazání svatým olejem za udělování Svátosti biřmování (na čelo) a někdy i pomazání nemocných a při zahájení čtení svatého evangelia, při němž se přidává ještě další, třetí křížek na ústa.

Jindy však — vyjma tyto právě uvedené, liturgickými pravidly přesně vyznačené a určené příležitosti — máme se zásadně žehnat jedním jediným křížem, zvaným velkým, který děláme tak, že vedeme pravou ruku s čela na prsa a odtud s levého ramena na pravé. Tento způsob byl zaveden ve století 4. za doby ariánských bojů, kdy šlo o jednoznačné a jasné vyznání Boha existujícího v jedné a téže podstatě ve třech osobách Trojice, proti tehdy vznikajícímu bludnému učení.

Jak bohatá a živá stává se pro nás posvátná liturgie, namáháme-li se vniknout do smyslu modliteb a obyčejů je doprovázejících! Nechť nekonáme nikdy žádný z těchto nám běžných úkonů mechanicky, bezmyšlenkovitě, toliko ze zvyku. Byly by pro nás mrtvé a bezcenné. Vykonané však se zbožnou pozorností a svatou úctou, budou pro nás mít nesmírný význam. Dopomohou nám k tomu, aby byly veškeré naše modlitby tím, čím mají býti: povznesení mysli k Bohu.

P. Josef Suk

NÁBOŽENSTVÍ A ŽIVOT

PRINCIP ŽIVOTA

»Který kat je lidštější? Ten, který vás zabije v několika minutách, nebo ten, který vám život odssává po mnoho let?« — tak se táže Antonín Pavlovič Čechov ve své známé povídce Sázka. Mohli bychom tuto otázku položit do jiné formulace a ptát se: Jakým katem je člověk sám vůči sobě bez ohledu na to, jestli se zabíjí v několika minutách anebo odssává ze svého života po mnoho let?

Člověk může být katem života jiných. Člověk může být katem i sám sobě! Ale člověk nesmí být katem! Nikdy! Ani sobě, ani jiným! Princip života lidského musí být principem lásky. V mírumilovnosti, v úctě, v porozumění, v solidaritě, v pochoopení a odpouštění, ve všech těchto vlastnostech musí vyzařovat láska

MEDITACE

ANGELUS ECCLESIAE

V knize »Zjevení svatého Jana« nazývá se biskup a tím i každý kněz »angelus ecclesiae«, anděl křesťanské obce. (Zjev. 3, 14.)

Život kněze se odehrává na zemi — jeho myšlenky a jeho touhy směřují k Bohu, k věčnosti. Nejen, že rázně odpírá každý vzorný kněz každému hříšnému vábení, lákání a mámení smyslů a srdce, ale zřídka se dobrovolně i šlechetných a čistých radostí rodinného a manželského života pro lásku vyšší, pro lásku Boží! Tak jako anděl Starého Zákona se vznášeli kol Nejsvětějšího ve chrámu Božím, tak jako andělé Nového Zákona se stále klanějí Synu Božímu, tak přebývá kněz v domě Božím denodenně! Každý den vidí jeho oči, proměňují jeho slova, podávají jeho posvěcené ruce consecratas species Eucharisticas! Jako anděl stojí i on nejbližše eucharistickému trůnu Božímu a jest svědkem nevyzpytatelného tajemství a skryté slávy svého Pána!

Svým povoláním jest kněz požehnaný a žehnající sluha Boží. Co prokazují nebeští duchové svým svěřencům, to prokazuje on svým věřícím.

V osobě každého dobrého kněze ožíví znovu a znovu se rodí všechny ty velebné postavy andělů, kteří putují světem Písma svatého obou Zákonů. Jako onen anděl, který vedl lid izraelský v ohnivém a oblakovém sloupu, tak kráčí každý dobrý kněz před lidem svým, aby mu ukazoval cestu ke štěstí časnému i věčnému. Jako onen anděl, jenž posílil životodárným chlebem Eliáše na těžké putování, tak silí i on svěšené mu duše »nebeským chlebem eucharistickým« na obtížnou cestu k výšinám ušlechtilého, čistého, ctnostného a bohaplného života. Kněz jest jako onen anděl, který chránil mladého Tobiaše v nebezpečích daleké cesty a žehnal jeho sňatku s milou dívkou čistých mravů, jako onen anděl, který u rybníka Bethsaidy se ujmá laskavě a obětavě nemocných a zarmoucených a který »má větší radost nad jedním hříšníkem kajícím než nad devětaadvacíti spravedlivými, kteří nepotřebují pokání«, který jako anděl v zahradě Gethsemanské těšil Pána Ježíše, těší zarmoucené a ve smrtelných úzkostech svíjící se duše.

Tak jako andělé při všem milosrdenství zastávají svůj úřad v plné důstojnosti a síle, tak musí i kněz při vši dobrotnosti býti, muž mužných činů a nezrušitelných zásad. Avšak ani jediný jeho pohled, ani jediný jeho slovo, ani jediný čin nesmí urážeti a ztrpčovati. Metoda duchovní správy, která by urážela, nemůže býti metodou kněžskou.

Takovým andělem věřícímu lidu byl Carlo Borromeo, světec měsíce listopadu. Přes všecken posměch šlechtických synků, kteří se oddávali hýřivému životu v Pavii, zachoval si andělskou čistotu bez úhony a jako anděl čistý šel svým životem. Jako anděl útěchy a síly chodil ulicemi morem, zamořeného Milána. Nebál se náklady, nebál se námahy, nebál se smrti; povzbuzovala jej láska ke Kristu a ke svým bratřím. Kdekdo z města utíkal, on však zůstal, těšil, hojil a silil. Těšil slovy, hojil skutky, silil nejsvětější Svátostí oltární a absolucí. Pro nemocné a hladové dal všechno. Vyprázdnil palác do posledního kusu nábytku a prádla. Po zažehnaném moru se Karel staral o budoucí blaho věřícího lidu... Při všem milosrdenství a lásce vedl lid svým příkladem a svými slovy přísně k životu ušlechtilých mravů s takovou energií, vervou, silou a pevností, že mu mnozí až jeho přísnost vyčítali.

K věčné památce tohoto anděla věřících postavili vděční jeho občané na pahorku města Arony, blíže břehu půvabného jezera Lago Maggiore, kovovou sochu více než dvacet metrů vysokou. Svátý Karel Boromejský je zde zobrazen, jak pravíci žehná krásnému kraji, ve kterém jako anděl v lidské postavě žil, pracoval a sloužil Bohu a svému lidu.

Takovým andělem buď také každý z nás, aby i nám platila slova Písma svatého: »Znáš své skutky, tvou lásku, tvou víru, tvou službu lásky a trpělivosti« (Zjevení II., 19), abychom i my byli požehnání a žehnající andělé věrně sloužící Bohu, Církvi, vlasti a lidu, jako veliký světec Carlo Borromeo.

P. Karel Sahan

jako slunce a musí provázet člověka od kolébky po hrob. »Nevíme, jaký bude náš zítřejší den, nevíme, kdy přijde smrt. Moudrý člověk prosí jen o to, aby jeho příští den byl dobrý«, tak bystře uvažoval ve svém Poučení neznámý autor z divné doby Ptolemaiovců. Několik tisíciletí nás dělí od vzniku této myšlenky a ještě dnes sblíží nás s ní její pravdivost. Ale prosit o to, aby zítřejší den byl dobrý, přece jenom zní sluchu naší doby poněkud divně, nekonkrétně. Je nutno především pracovat. Pracovat již dnes, ale bylo třeba obětavě pracovat již včera, aby zítřejší den, aby celý zítřek byl dobrý, a v této dobrotě je třeba vidět mír a štěstí, radost i všechno to, co se slučuje v sobě v pojetí dobra.

Princip života je principem lásky a tuto lásku je třeba uskutečňovat v tomto životě. Kněžská láska zde musí zvláště vynikat ve své pravdivosti, upřímnosti a přesvědčivosti. Je-li principem života láska, musí být principem kněžského života především láska Kristova! »Pojďte ke mně všichni...« — zní i po dvou tisících letech svěže a otcovsky. »Já jsem Cesta, Pravda a Život!« Na principu smrti časné i věčné by stávil své kněžství ten, kdo by neslyšel a nechtěl slyšet tato slova. Kdo se jim odcizil, již předem se odcizil nehasnoucímu záru lásky Kristovy, která i v tyto prvolistopadové dny Dušiček a Všechny svatých nám znovu připomíná to, abychom se nestali katy svého nynějšího i příštího života. Abychom nebyli vyhoštěnci života na této zemi i na věčnosti!

P. Emil Korba

MICHELANGELOVA NÁBOŽENSKÁ VÍRA

Když počátkem listopadu 1541 římská veřejnost po prvé užírla nejnovější dílo Michelangelova, oltární fresku v Sixtinské kapli, představující Poslední soud, zaburácela bouře polemik: na jedné straně štekala uražená ješitnost (Pietro Aretino) a omezenost (ceremoniář Biagio) a na druhé straně hlasy vážných umělců (Conditi, Vasari) potvrzovaly, že je to vrcholné dílo velkého umělce. Že je to vyznání víry hluboce věřícího křesťana, pochopil — pokud máme zprávy — jen Pavel III., který ho hájil proti osočovatelům a ... inkvisice, jež odpověděla Veronesovi: »Což nevíte, že znázorňuje-li se Poslední soud, kde si oděv těžko lze představit, bylo by nevhodné malovat jej? Je však mezi těmi postavami něco, co by nebylo inspirováno Duchem svatým?...« Šedesátiletý starci vynořují se v myslí poslední věci člověka: smrt, soud, nebe, peklo, jeho srdce se chvěje úzkostí, nejistotou, naději i beznadějností a umělec tvoří: na pravé straně obrazu z pozemské končiny smrti zasažené vynořují se zástupy postav-duší, jež neviditelná síla vstříc neodvratnému osudu táhne, žene, unáší vzhůru, kde ve středu obrazu stojí soudce Kristus, jehož levice se štitivě odtahuje od duší poskvrněných a pravice svým tvrdým gestem takřka křičí strašný rozsudek: »Jděte ode mne, zlořečení...« A hluboce věřící křesťan ztělesnil úzkosti své duše v nespočetných postojích, výrazech a gestech zavržených, jichž křečovitě se zmiňují klubka pohlcuje pekelná propast s čekajícím Charonem. i mučedníků, kteří v nejistotě ukazují nástroje svého umučení. Aby vyjádřil, jak je si vědom

své nicotnosti, zobrazil svou tvář v hrůzném círu stažené kůže, kterou drží sv. Bartoloměj. Věřící duše, jež vyzpytovala svědomí a s upřímnou lítostí volá: má vina, inspirovala genia umělcova, který výtvarnický předvedl nejhrůznější drama viny a trestu. Není uměleckého díla, jež by tak uvědoměle křesťanský ztělesňovalo meditaci o posledních věcech člověka.

Není bez významu, že třikrát sochařsky zobrazil bolestnou Matku Boží. Pěťadvacetiletý vytvořil první »Pietu« — vatikánskou — v níž opustil všechna dosavadní výtvarnická pravidla, aby vyjádřil nejvyšší, jedinečnou, nikým jiným nepocítenou bolest: Panna Matka je sama se svým Synem a se svou bolestí. A označil jménem tuto jedinou sochu, »aby jeho jméno spočívalo na srdci Panny Marie,« jak krásně řekl Karel Schulz. Osmdesátiletý znovu rozjímá o bolesti Panny Marie a vytváří »Kladení do hrobu«. Je to skupina čtyř postav Nikodema, v jehož tváři vytesal svou vlastní podobu, Panny Marie, Magdaleny a Krista. Není náhodné, že Nikodem-Michelangelo sám podírá mrtvé zmučené tělo Kristovo, aby světu připomněl jeho vykupitelskou obět. Chce se osobně připojit k pláči dvou žen, jež Krista milovaly: jako by vertikálou své postavy držící téměř odhmotnělé tělo Spasitelovo směřoval od země k nebi. Ne nadarmo si přál, aby »Kladení do hrobu« bylo jeho náhrobkem. Pietu v Palestrině je umělecky příbuzného pojetí jako Kladení do hrobu, avšak Panna Maria podpírající úplně bezvládné tělo Kristovo, s hlavou dozadu zvrácenou, mající po boku Magdalenu hříšnici, svým postojem říká: Hle, co hříchy světa učinily z mého jediného Syna! Třetí sochařské vyjádření bolesti Mariiny »Pietu Rondanini« je poslední umělcovo dílo. Ve svém

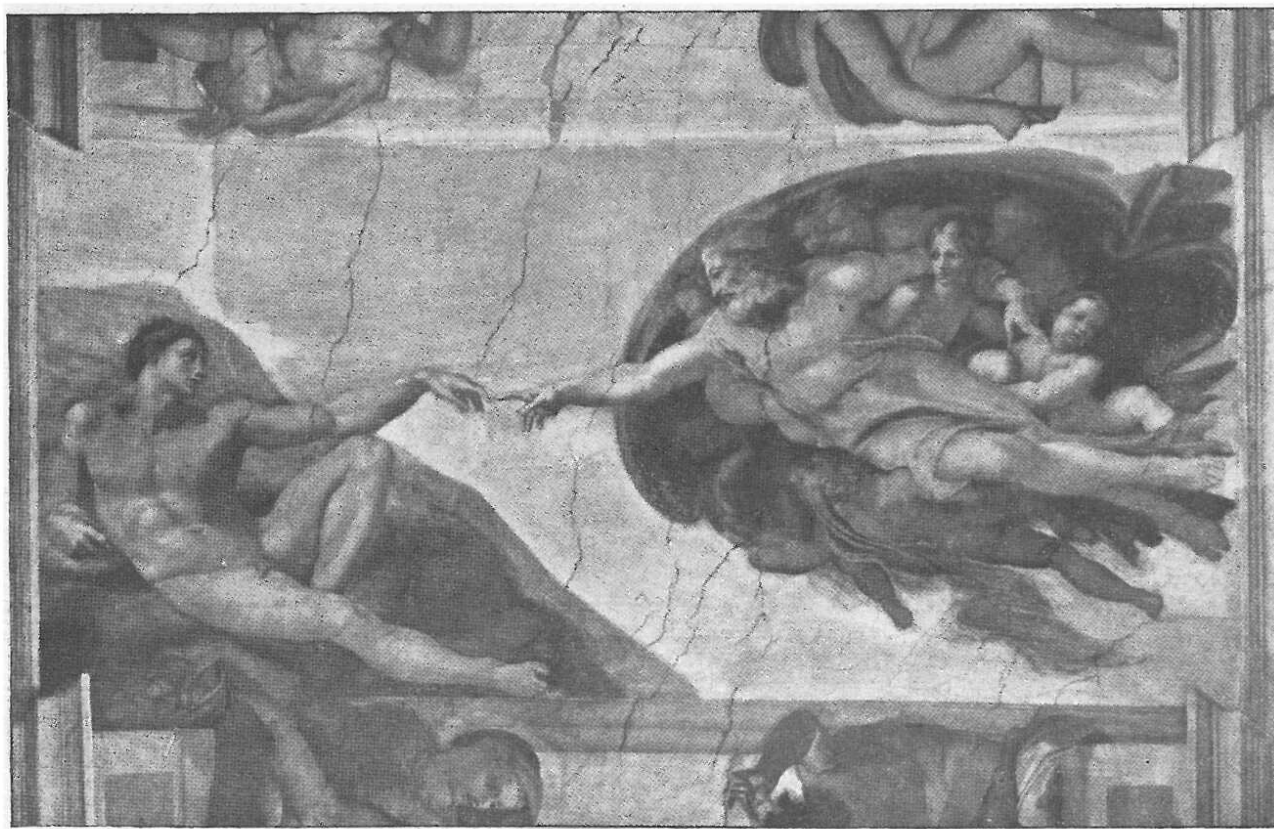

Michelangelo Buonarotti: *Pieta* (1497—1500). Sv. Petr, Řím.

NESMRTELNÉ DÍLO MICHELANGELOVO

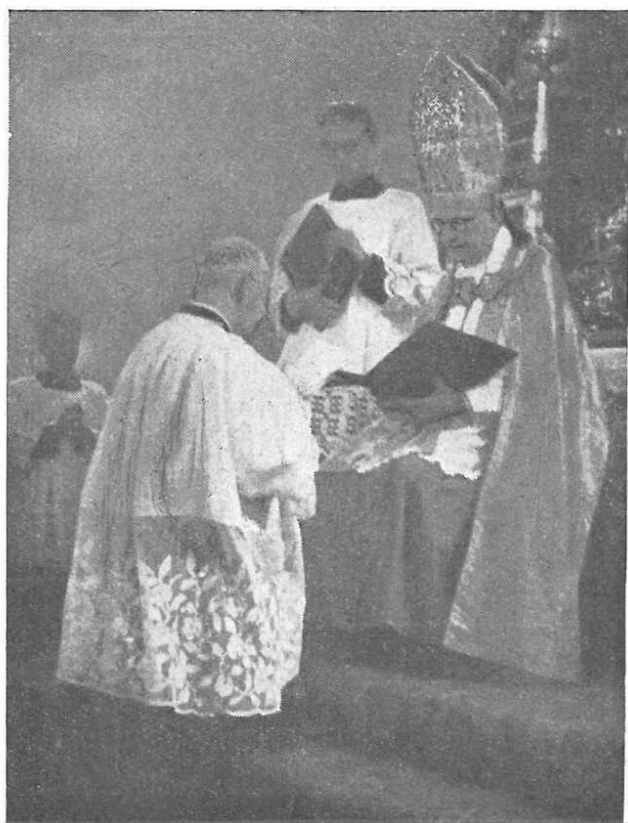
Stvoření Slunce a Měsíce (1508—1512). Sixtinská kaple.

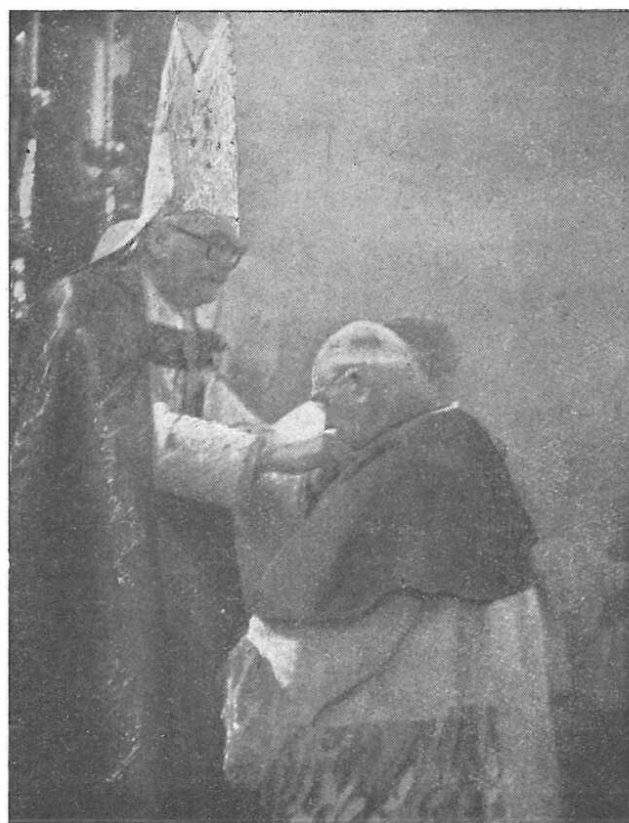
Stvoření Adama (1508—1512). Sixtinská kaple.

Profesorský sbor a duchovenstvo na pohřbu † Dr Josefa Hronka v Mladé Boleslavi.

Nový kanovník litoměřický P. Jan Vraštil skládá přísahu před svou instalací.

Oblékání do insignií kanovníckých a uvedení v důstojnost kanovníckou provedl ordinář litoměřický Msgr. Eduard Oliva.

PRVNÍ MÍSTOPŘEDSEDA CMV KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA ČSR KANOVNÍK ANT. STEHLÍK, KAPITULNÍ VIKÁŘ PRAŽSKÝ - PADESÁTNÍKEM

Třebaže moderní doba stálým zvyšováním životní úrovně a zdokonalováním péče o člověka značně posunula hranici let, kdy by měl již člověk vzpomínat na vykonanou práci, přece jen se stále drží tradice, že dovršení padesátky jest životním mezníkem, při němž se třeba zastavit a ohlédnout zpět. Činíme tak nyní u našeho prvního místopředsedy CMV, ač my, kteří jej známe, nechceme ani uvěřit, že tomu je pravda. Jeho životní optimismus, který stále kouzli úsměv na jeho tváři, jeho vitalita a iniciativnost uka-

rozjímání bolesti Mariiny a lítosti nad mrtvým Kristem dospěl nejvyšší meze lidských možností. Maria je opět sama se svým Synem, ale jak se liší od Pieti vatikánské! Tam krásné tělo mrtvého Syna, téměř ještě nevychladlé, spočívá na jejím klíně, zde těsně přimknuta k mrtvému tělu, vzpřímená ukazuje v náručí jeho zmučené tělo, ne už tělesné, ale oduševnělé oběti, téměř nehmotně se opírající o Marii. Posledním tvůrčím sochařským dílem k oslavě Matky Páně zobrazil nepřekonatelným uměním její bolest, aby se za něj přimlouwala, až nastane jeho den poslední. Křesťan pochopí, že trojím sousoším představujícím bolestnou Matku Boží s mrtvým Vykupitelem v náručí chtěl se poručit do její ochrany. Žádná z Piet nebyla vytesána na objednávku.

Nepopíratelné důkazy nejen vroucí víry, ale duchovního života překypujícího láskou k Bohu, lítostí, upřímným vyznáním slabosti obsahují jeho verše i jiná literární pozůstatost. Čtème jen pokorně doznání slabosti a vroucí prosbu o pomoc Boží:

Já chtěl bych, Pane, chtít, co nechci dost.
od ohně odloučen jsem clonou ledu,
jež tlumí žár; dát výraz nedovedu
peru a papír můj je lžím jen most.
Dí leda jazyk můj, že mám tě rád,
pak žaluji, že nedost srdce hoří;
kde, kterými se dveřmi láska vboří
v srdce a jme se tu mou pýchou hnát?
Ten závoj, Pane, roztrhni! Ten val
rozboř, jenž tvrdostí svou oddaluje
slunce tvé záře světu darované!

zuji velmi jasně, že třebaže dochází do let, kdy »uvidí Abrahama«, přece zůstává stále mlád a rozhodně se nehodlá dívat zpět, nýbrž dopředu na radostná léta budoucnosti a na práci, která ještě čeká.

My se však podíváme zpět. Jubilant se narodil 24. listopadu 1904 v Praze, kde rovněž vykonal všechna svá studia a byl v roce 1935 vysvěcen kardinálem dr. Karlem Kašparem na kněze. Jako neomysta působil v Rokycanech, ale pro své mimořádné schopnosti byl již po dvou letech povolán do Prahy k sv. Antonínu v Holešovicích, kde byl do roku 1942 kaplanem, po smrti faráře a kons. rady Silv. Hrnčíře administrátorem a po osvobození v roce 1945 farářem. Jako administrátor byl za války velmi značně pronásledován německým vikářem Fra Bobem. Dne 3. března 1951 byl instalován metropolitním kanovníkem u sv. Víta a dne 8. března 1951 zvolen kapitulním vikářem pražské arcidiecése.

Náš milý spolubratr vykonal ve svém úřadě velmi záslužnou práci pro konsolidaci církevních poměrů u nás. Svou dobrou povahou, širokým rozhledem, společenskou uhlazeností a znamenitou výmluvností byl vždy vítán mezi věřícím lidem i u představitelů našeho lidově demokratického státu, svým jasným a jednoznačným postojem byl vždy dobrým ukazatelem cesty duchovenstvu pražské arcidiecése, a svým dobrým kněžským srdcem nejlépe vycítoval potřebu postavit se do předních řad obránců světového míru. Od vytvoření našeho CMV stojí náš jubilant v čele jako první místopředseda, plně si vědom důležitosti této vrcholné organizace kněží-občanů, kteří v novém uspořádání lidské společnosti hledali cesty života církve svaté a také našli správnou cestu života v současné době.

Milý bratře místopředsedo, v den Tvých padesátin Ti upřímně přejeme a na Bohu vyprošujeme hojnost osobního blaha a do dalších let Tvého života stálou radostnou chuť k záslužné práci pro Boha, církev svou a náš věřící lid, udatnou sílu pro boj na poli uhájení světového míru a Boží požehnání pro všechnu Tvou činnost pražského ordináře.

Prof. Josef Beneš, gen. tajemník CMV

Posli své nevěstě dar zasnub, abych vzplál
světlem nám slíbeným, jež z tebe duje,
a bez pochyb jen tebe cítil, Pane.

A jako na Sixtinské fresce bezpočtukrát zobrazil
úzkost svého svědomí obtíženého hříchem, tak se
i v poesii setkáváme s verši podobnými těmto:

Můj Pane drahý, není na tom dosti,
touhu-li dáš mi po nebi, vždyť zatím
duše mi ztěžkla, v tvém už nejsouc káru.
Ty tělesnosti zbav mi ji a zprosti
a, prosím, zkrať tu strmou cestu vzhůru,
a jasněj, jistěj k tobě pak se vrátím.

Aby bez přestání myslil na smrt a pořádal svůj život
tak, aby byla šťastná, nakreslil na schodišti svého
domu kostlivce nesoucího rakev, jež měla nápis:

Kdo duši, tělo své a ducha k tomu
světu jste odevzdali, jáť vám pravím:
zde v temno této skříně jdete domů.

A zase po kajícím doznání nezlomná víra v Boží
milosrdenství:

Zmatená duše bdí a bádá, hledá
a nenalézá — snad jen vespod v hrudi
hřích velký, neznámý; i on však vzbudí
nesmírný soucit tvůj, jenž duši zvedá.
Já k tobě mluvím, Pane. Vše mi praví,
bez krve tvé já marně dnem se brodíl:
smiluj se nade mnou, i já se zrodil
k zákonu tvému — neuber své slávy

a jistota v jeho pomoc:

Byls den co den a od mých prvních let,

RADOSTNÝ DEN BOHOSLOVCŮ

Zahájení nového školního roku na Římskokatolické Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě konalo se dne 4. října t. r., kdy v katedrále svatého Štěpána v Litoměřicích bylo slavné Veni sancte a současně instalace nového sídelního kanovníka P. Jana Vraštila, bývalého arciděkana v Liberci, který bude také rektorem kněžského semináře.

Po desáté hodině vyšel průvod z residence kapitulního vikáře do katedrály. Mezi přítomnými viděli jsme kapitulního vikáře pražského Antonína Stehlíka, generálního vikáře olomouckého Josefa Glogara, ústředního ředitele České katolické Charity kanovníka Jana Máru, kancléře Jana Dočekala, kanovníky Františka Kauckého a Vojtěcha Černého, profesorský sbor fakulty v čele s proděkanem Dr. Janem Merellem a představené semináře.

V katedrále intonoval kapitulní vikář Msgr. Eduard Oliva Veni sancte, načež promluvil k přítomným bohoslovcům a věřícímu lidu o významu dnešní slavnosti. Potom skládá do rukou svého Ordináře nový kanovník vyznání víry, kanovník senior František Kaucký čte ustanovovací dekret a ve velmi symbolickém obřadu odívání do kanovníckých rouch a uvedení nového kanovníka do jeho chórové lavice jest naplněn obsah a vrchol tohoto významného dne pro litoměřickou kapitolu. Když dozněla slova chvalo zpěvu Tebe Boha chválíme, ujímá se slova nový sídelní kanovník P. Jan Vraštil, jenž řekl m. j.: »Před padesáti čtyřmi lety stál jsem jako malý chlapec se svým otcem před kanovníkem Kovářem zde v Litoměřicích, abych nastoupil cestu svého kněžského života. Dnes vracím se opět v tato místa, abych poslední léta svého života zasvětil nejkrásnější práci — výchově kněžského dorostu — opět v Litoměřicích, kde jsem začínal.« Dále vzpomíná svých rodičů, prostých továrních dělníků, vzpomíná jejich obětí a práce, vzpomíná vděčně svých učitelů a slibuje, že bohoslovcům, svým mladým přátelům, dá do života vše, co má nejdražšího, neboť jsou »radostí mého srdce«, jak se krásně nový rektor a kanovník P. Jan Vraštil vyjádřil.

Po tiché mši svaté, při níž pěvecký sbor bohoslovců přednesl Címrlovu skladbu Svatý Václave, Mozartovo Ave verum a Mikeličovu skladbu Maria, ó Matko moje pod taktovkou cti. pána Zdeňka Maryšky, zaznělo ještě sólo cti. pánů Františka Petra a Jana Krejse O Salutaris hostia od Karla Bendla a svatováclavský chorál, který svou mohutností vyplnil chrámový prostor staroslavné katedrály litoměřické — a církevní slavnost skončila.

V budově fakulty shromáždili se bohoslovci a kursisté, aby zahájili slavnostním zasedáním nový akademický rok. Po státních hymnách promluvil Spectabilis proděkan Dr. Jan Merell. Vzpomněl zesnulého děkana Dr. Hronka, který svým vlídným slovem a milým úsměvem vítal před rokem nový školní rok a připomněl hlavní zásady jeho loňského projevu, který aplikoval na práci v roce letošním. Především žádal od bohoslovců upřímný zápal a plodnou, tvořivou a proto radostnou činnost ve prospěch bližních. »Jistě mluvím ze srdce všech pánů profesorů, řeknu-li, že poctivou snahou a upřímnou touhou celého profesorského sboru bude, tak jak tomu bylo loňského roku, i letos, aby z této fakulty vycházeli kněží dobří, kteří budou ozdobou Církve a kteří budou stejně vzorem ctností občanských. Kterí budou nejen slovem, ale příkladem a skutkem se všemi lidmi dobré vůle tvořit a budovat lepší zítřek, kteří hlavně budou vždycky stát v prvních řadách bojovníků za mír. Kněží, a stejně již kandidátům kněžství, nemůže být otázka boje za světový mír lhostejná. Pouze v míru možno dosáhnout vznešených cílů, pouze v míru se můžeme přiblížit k uskutečnění velkých ideálů, k nimž každý dobrý kněz a bohoslovec spěje,« řekl Spectabilis proděkan Dr. Jan Merell. Ordinář Msgr. Eduard Oliva pozdravil bohoslovce vřelým projevem, v němž poukázal, jak je důležité si uvědomit hned na počátku nového roku prostředí, v němž budou žít a studovat. Ukázal, že naše fakulta je zřízena přesně podle předpisů kodexu, že ji řídí Církev sama, ale současně, že státní dotaci jest zajištěna hmotně. Vzpomněl pátého výročí církevních zákonů a skutečnosti, že plody práce našeho pracujícího lidu se projevují i zde, v možnosti, která se Církvi dává, vychovávat nové kněze.

*Pane, má skrýš a veď mě neustále;
a proto doufá ta má duše dále,
že zdvojnásobíš pomoc v dvojné tize béd*

je vystřídána vášnivou modlitbou:

*Daruj mi cesty půl v tvé nebe, Pane
můj drahý, abych do půle jen svahu
došel, ty cele musíš podepřít.
Zoškliv mi, v čem ten svět zde má svou snahu,
tu krásu vzývanou, jež ve mně plane,
zoškliv — ať před smrtí tvé vezmu žití*

aby zkroušeně prosil za Boží milost pomáhající a odpuštění:

*Oko tvé svaté nehleď soudným zřením
v to, co je za mnou, a tvé ucho jemně
přisnu tvou paži k vině nenamíř.
Leč krev tvá svatá vymyj viny ze mne,
a že jsem stár, jen vrhni víc a smíř
rychlejší pomocí a plným odpuštěním.*

I v jeho listech lze sledovat jeho praktický náboženský život. Zvěděl o smrti bratra Giovansimone, píše: »Rád bych dopodrobna věděl, jak umřel a zda umřel vyzpovídán a opatřen všemi věcmi, jak církev přikazuje: neboť měl-li je, a budu-li to vědět, menší má lítost bude.«

Píše synovci o svém posledním pořízení: »... a kdybyste zůstali bez potomků, všechno připadne svatému Martinu, aby důchod z toho plynoucí dostávali pro lásku Boží chudí...«

Vasarimu píše: »Kdybych teď odtud (z Říma) odešel, stal bych se příčinou velké zkázy na stavbě svatého Petra, hanby veliké a hříchu největšího,« neboť považoval svou účast na stavbě velechrámu za svou čestnou uměleckou povinnost, za niž nevzal ani háléře.

A jindy píše Vasarimu o smrti svého sluhý: »Víte, že Urbino umřel: z čehož mi vzešla velká milost Boží, ale s velkou škodou pro mne a bolestí neskončil. Milost se mi stala, že kdežto za živa mě při životě choval, umíraje mě umírat naučil, ne s nelibostí smrti, ale se žádostí. Měl jsem jej dvacet sedm let a shledal jsem ho duši veskrz pravou a věrnou; a teď, kdy jsem mu pomohl k statku pozemskému a sliboval si od něho oporu a odpočinek stáří svého, odešel mi; nezbyla mi po něm naděje jiná, než že se s ním shledám v ráji. A takto tedu dal mi Bůh znamení smrti blaženou, kterouž mu připravil...«

Malíř Hollanda zachytil ve svých »Čtyřech rozhovorech o malířství«, jak zbožně a uctivě hleděl Michelangelo na malování chrámových obrazů: »Zná, zorniti nejctihodnější tvář Spasitelovu je tak těžké, že nepostačí k tomu ani velké mistrovství a zkušenost malířova. Jsem spíše toho názoru, že i jeho vlastní život musí být čistý a pokud možno svatý, aby Duch svatý řídil jeho myšlenky.«

Jeho duch byl často rozpoltěný, vůle vzpurná, odbojná, ale nakonec jeho umění vyznělo iasavým akordem k větší cti a slávě Boha, jehož milosrdenství se po vítězně překonaných bouřích pokorně odevzdal.

Jan Brechensbauer

Za Státní úřad pro věci církevní pozdravil shromáždění na prahu nového akademického roku náměstek předsedy ing. Josef Plíhal, jenž ukázal na současných událostech doma i v zahraničí na nutnost uskutečňování ideálů, za nimiž má spěti každý bohoslovec, aby se stal dobrým knězem své Církve a uvědomělým občanem svého lidově demokratického státu. »Fakulta je v krásném prostředí, má dobrý profesorský sbor a schopné posluchače. Je proto jen spravedlivé, budou-li stoupat požadavky, které na posluchače klade profesorský sbor, aby z fakulty vycházeli kněží zbožní, vzdělaní a upřímně oddaní svému státu a lidu,« končil svůj projev náměstek ing. Josef Plíhal. Za bohoslovce pozdravil začátek nového školního roku ctih. pán J. Hartmann.

Proděkan Dr. Jan Merell končí slavnostní zasedání ujištěním, že všichni budou se snažit pracovat tak, aby z fakulty vycházeli noví kněží, kteří budou dokladem toho, jak může kněz spojit lásku k Bohu a Církvi s láskou k vlasti a lidu.

Pěvecký sbor bohoslovců zakončil fakultní slavnost Smetanovou Modlitbou.

J. B.

K TŘETÍMU VÝROČÍ ÚMRTÍ B. A. WIEDERMANN, MISTRA KRÁLOVSKÉHO NÁSTROJE

Slavnou tradici českých varhaníků dovršil v první polovině XX. století Bedřich Antonín Wiedermann (10. XI. 1883 — 5. XI. 1951). Milovníci hudby střední a starší generace byli svědky jeho vysoce uměleckých výkonů, jimiž udivoval odborníky a jimiž získával oblibu hře na královský nástroj v nejširších vrstvách. Jeho proslulá nedělní matinee, na nichž za několik let předvedl veliké množství varhanních skladeb v hodnotném výběru z celé literatury domácí i světové, klasické i moderní až po samu soudobou tvorbu, nemají hned tak obdoby. Umělec neúnavný, virtuos plný života, zanícený, temperamentu a vášnivě oddanosti k hudbě, obzvláště však k veliké své lásce — varhanám, toť Bedřich Antonín Wiedermann v období přibližně 1910 až téměř do r. 1950. Tak jej znala většina naší t. zv. hudební veřejnosti. Mnohem méně je však známa jeho činnost jako chrámového varhaníka a skladatele. S tou chtěl bych vás alespoň v nejstručnější formě seznámit tímto kratičkým článkem, který je zároveň i vzpomínkou k třetímu výročí úmrtí tohoto velikého umělce a dobrého a zbožného člověka.

Rodák z Ivanovic na Hané s hudebními vlohami, zděděnými a obohatými štípenými otcem-učitelem, měl štěstí, že se záhy dostal do Prahy, kde měl příležitost poznati veliké množství hudebních děl všech oborů. Tyto znalosti vytvořily u něho pevný základ pro další rozvoj jeho vrozeného bohatého hudebního fondu, který nepřestal sílit ani za Wiedermannových studií bohosloví v Olomouci v letech 1903—1907. Prátelství zejména s hudebně nadaným spolužákem Valentinem Šindlerem, pozdějším sólistou opery Národního divadla, přispívalo k tomu obzvláště vydatně. Bohoslovecká studia ovlivnila a usměrnila Wiedermannovu uměleckou činnost tvůrčí i reprodukční pro celý jeho život, i když toto studium opustil včas a na radu představených semináře, kteří správně odhadli šíři, hloubku i intenzitu Wiedermannova zanícení pro umění hudební. Tak odchází Wiedermann přímo na konservatoř do Prahy, kde ukončuje svou uměleckou přípravu v r. 1910. Prvním jeho místem po dokončených studiích je pak brněnský dóm s dosud živou slavnou tradicí znamenitého Františka Musila (1852 až 1908), vedle Leoše Janáčka, nejvýznamnější postavy hudebního Brna. Již tato skutečnost dokládá vysoký stupeň Wiedermannových uměleckých schopností. Ještě přesvědčivěji však vynikl význam osmdvacetiletého umělce, když jej v r. 1911 povolal hudebně zkušený a umělecky jemnocitný opat Alban Schachleiter na kůr emauzského chrámu v Praze. Tam se stal Wiedermann nástupcem vynikajícího německého varhaníka Maxe Springera, který odtud odešel přímo na vídeňskou hudební akademii jako profesor. V umělecky vyspělém prostředí a v denním styku s gregoriánským chorálem uzrává Wiedermann ve vynikajícího chrámového varhaníka, umělce. Jeho dovedné improvisace přivádějí stále nové posluchače a obdivovatele jeho vyspělého a hotového umění, které tak účinně působí v zešeřelých prostorách emauzského chrámu. V tu dobu Wiedermann také pilně komponuje. Ve skladbě odchovanec Vítězslava Nováka (1870—1949), přetavuje moderním způsobem chorálové prvky v nové útvary harmonické, jimiž podkládá

široké melodie chorálové nebo z chorálu odvozené. Sem časově spadá také vznik dobré poloviny jeho znamenitých chorálových předeher, jimiž rozšiřuje své hojné skladebné práce z období studií bohosloveckých. V emauzském prostředí vzniká také strhující Toccata a fuga f-moll, jedna z oněch mohutných improvisací, jimiž Wiedermann-virtuos dovršoval a uzavíral slavnostní bohoslužby emauzské. Vojenská služba v letech 1915—1917 zasahuje rušivě do tohoto vývoje umělce. Nešťastný šátek odvádí jej z Emauz na místo ředitele kůru a varhaníka ve farním chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně, odkud odvolala jej postátněná konservatoř pražská již v r. 1919 na místo profesora. Velmi intenzivní a plné tři desetiletí trvající pedagogická činnost Wiedermannova, do obrovské šíře zabírající koncertní dráha Wiedermannova-virtuosa, obdiv a uznání jeho umění na velkých zahraničních cestách v Anglii a Americe (1924), v Německu (1925), Švédsku (1926), Belgii (1935) nevzdálily Wiedermann od chrámových varhan ani další skladatelské činnosti v oboru hudby duchovní. Právě naopak, a zneuznání rozhodujících míst, která odpírala tomuto umělci evropské třídy profesuru na mistrovské škole, ještě více přispěla k tomu, že veliký Mistr svého nástroje ve chvílích oddechu zcela se uzavíral v sebe a pilně skládal. V duchovních písních na liturgické texty latinské i české vyznával důvěru ve vyšší spravedlnost, v hluboce procitěných početných sborech na texty mešních oficií vyzpíval opravdovost své víry, v duchaplných varhanních improvisacích vyjadřoval svou lásku k Bohu. Desítky Gradualí, Offertorií, litaní, žalmů, hymnů a písní nelze v tomto článku vypočítat. Až alespoň některé z nich postupně vyjdou tiskem, bude většina jich velikým překvapením, neboť jsou dosud vpravdě zakopaným pokladem. Dokladem duchovní síly spojené s velikým uměním je jeho Missa solemnis pro sbor, orchestr, harfu a varhany, právě tak jako veliké mistrovství září z prostého jeho zpěvu k blahoslavené Anežce české, o němž věřím, že se jednou stane lidovou písní duchovní. Právě takovým překvapením bude, až z jeho pečlivých, po více než 45 let vedených záznamů denních událostí sestavím soupis varhan, na něž veliký Mistr hrál a na nichž při bohoslužbách působil.

Není proto divu, že když zhoubná choroba cév počala ničit mistrův zdánlivě tak zdravý organismus, nastaly mučivé chvíle i pro jeho ducha, který se vzpíral pomyšlení pozvolného ubývání fyzických schopností. Byla to o velikonočních r. 1949 města Olomouce Prostějov, kde bezděky se loučil v tamních chrámech s hrou na varhany. Byla to jeho poslední účinkování na kůrech, po nichž následovalo už jen ojedinělé zahrání ve farním kostele v Kyjích u Prahy, pokud to zdravotní stav právě dovoloval. Mistrovy oči slzami zalité a tichý vzlykot po nešporách bílosobotního dopoledního obřadu v kapli emauzského kláštera, jsou výmluvným svědectvím toho, co se odehrávalo v té chvíli v jeho duši, která předvíдалa přibližující se konec. Dal na sebe ještě dlouho čekat a prodloužil tak Mistrovu křížovou cestu, než jeho duše spočinula v náručí Boží a jeho tělo v posvátné půdě vyšehradské dne 10. listopadu 1951.

Dr. Antonín Čubr

DOJMY PŘÍTELE

V polovině září vracel se ze svého léčení v Piešťanech dlouholetý přítel Československa *Abbé Jean Boulrier*, významný bojovník za světový mír, opět do své vlasti. Při své zastávce v Praze navštívil také Kněžský domov, celebroidal mši svatou v kostele sv. Ignáce a u sv. Josefa. Šéfredaktor Duchovního pastýře položil našemu milému hostu několik otázek, na něž abbé odpověděl.

1. *»Pozoroval jste nějakou změnu v životě u nás proti době před dvěma roky, kdy jste zde byl naposled?«*

»Když se vracím znovu po 2 letech do Československa a vidím znovu tvář přítele po dlouhé své nepřítomnosti, pozoruji, jak se změnil, což uniká těm, kteří se neodloučili. Především vidím, že poměr mezi Církví a státem je kladný. Vzájemné poznání je lepší a lze doufat, že bude stále ještě větší.

Znovu jsem projížděl městy i vesnicemi a všude jsem viděl kostely udržované v dokonalém stavu. Navštívil jsem také nejen jeden kostel a všude byla příkladná čistota a vše důstojno Pána, jenž v nich sídlí. Říkal jsem si: »Jaký to kontrast s tolika francouzskými kostely, kde bída kněží odsuzuje stánek Boží k stavu blízkému zanedbání!« Až se vrátím do vlasti, chtěl bych říci svým francouzským spolubratřím, aby přijeli do naší země a bratrsky si porozprávěli s kněžími v ČSR. Jsem jist, že francouzští kněží by byli překva-

peni, až by uviděli pokojný a mravný život a naprostou svobodu provádění obřadů náboženských ve všech kostelích, jakož i péči státu o církve a pomoc, kterou poskytuje kněžím. Bídny život francouzských kněží není takový, jak jej Církev žádá pro své kněze. Je také nesprávné uvádět je do takové situace, jak se skutečně stává.«

2. *»Francouzský parlament rozhodl se pro mír. Co tomu říkáte?«*

»Právě u vás v Piešťanech jsem se dověděl zprávu o velkém vítězství mírového hnutí nad EOS. Měl jsem velkou radost z toho, že naše národy jdou bok po bok proti stejnému nebezpečí: hrozbě německého znovuvyzbrojení, jež by vedlo ke katastrofě.«

3. *»Byl jste ještě ve Francii, když bylo zastaveno vraždění ve Vietnamu. Projevila se tato skutečnost v životě francouzského lidu?«*

»Ve Vietnamu neteče již více krev. Napalm přestal ničit a pálit nevinné oběti války. Je ještě příliš brzo, než aby se mohly projevit plody míru, ale mír je »nakažlivý« a není možné, aby dosažená řešení a úspěchy vietnamského lidu cestou jednání v mírovém duchu zůstaly osamocené v řešení mezinárodních otázek.«

SPECTABILIS DĚKAN
ŘÍMSKOKATOLICKÉ CYRILOMETODĚJSKÉ
BOHOSLOVECKÉ FAKULTY

Msgr. ThDr. JOSEF HRONEK mrtev

*Dne 23. září 1954 zemřel o 2. hodině ranní v Thomayerově
nemocnici v Praze-Krči po delší srdeční nemoci a byl pochován*

dne 29. září 1954 v Mladé Boleslavi

ŽIVOTNÍ DÍLO MSGRE DR JOSEFA HRONKA

S bolestí jsme se rozloučili 29. září na mladoboleslavském hřbitově se zesnulým děkanem Římskokatolické CM bohoslovecké fakulty Msgrem Dr. Josefem Hronkem. Odchod zesnulého je nezměrnou ztrátou zvláště pro naši fakultu a českou theologickou, hlavně pedagogicko-katechetickou literaturu. Dr. Jos. Hronek byl vzorem houževnatého a pilného pracovníka, který neznal oddechu.

Za několika suchými daty, které je nutno uvést v nekrologu, byl skryt krásný a plodný život, plnost poctivé práce a ušlechtilých snah. Prof. Hronek se narodil 13. srpna 1890 v Mladé Boleslavi, v ovzduší města proslulého piaristickým školstvím, jehož ohlasy nebyly bez jistého významu pro jeho pozdější vývoj, zejména pro jeho poměr k výchově. Zde vychodil obecnou školu a gymnasium, kde r. 1909 maturoval. Byl to příklad Kordačovy osobnosti, který přivedl abiturienta Hronka na bohosloveckou fakultu do Prahy, kde byl r. 1913 vysvěcen na kněze. První kněžská léta strávil mladý kněz v duchovní správě dílem na ven-

kově (Vinoř, Zbraslav, Slaně), dílem v Praze. V ní poznal český náboženský a sociální život na přelomu velké doby a ze zkušeností zde získaných těžil po celý svůj život. V této době vyučoval na školách obecných, měšťanských i středních, a tak poznal všechny typy škol města i venkova z vlastní praxe. Školu měl vždycky rád, nikdy se jí nevyhýbal, jako by tušil, že znalost všech stupňů škol mu bude jednou tak nutná. V r. 1928 byl povolán na bohosloveckou fakultu Karlovy university v Praze a pověřen přednáškami z katechetiky a pedagogiky. Tato jeho činnost byla přerušena v r. 1939 uzavřením vysokých škol okupanty. Když v r. 1945 byly znovu zahájeny přednášky na vysokých školách a při theologické fakultě byla zřízena samostatná stolice pedagogiky a katechetiky, habilitoval se dr. Hronek jako docent. Od r. 1946 byl profesorem téhož oboru. Přesto, že v r. 1950 se projevil první stopy zákeřné choroby, neopustil zesnulý svých posluchačů a na Římskokatolické CM bohoslovecké fakultě v Praze ujal se přednášek jako profesor a

vedoucí katedry praktických oborů. Na studijní období 1952–54 a znovu na r. 1954–56 byl zvolen jednomyslně děkanem fakulty. Neznal oddechu. Jakmile skončil akademický rok 1953–54, během prázdninových měsíců činil přípravy na práci v novém akademickém roce. Již počátkem srpna mi vyličil do nejmenších podrobností vypracovaný studijní plán.

Hlavní těžiště Hronkovy životní práce bylo *ve škole a činnosti literární*. Jeho žáci ze všech typů škol budou mít vždy na zesnulého vzpomínky nejkrásnější. Byl jemný psycholog a pedagog, který rozuměl mladé duši. Jeho pedagogické a učitelské vlastnosti se nejvíce rozvinuly a uplatnily na bohoslovecké fakultě a zvláště v posledních letech života zesnulého, kdy Msgre Hronek stál jako děkan v čele Římskokatolické Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty. V duchu svého předchůdce Dr Vojtěcha Šandy dbal nejenom o to, aby vědecká úroveň fakulty byla co nejvyšší, ale i o to, aby byla také co nejlepší duchovní příprava bohoslovců a budoucích kněží.

Své pedagogické zkušenosti načerpané během více než čtyřiceti let praxe a prohlubované důkladným studiem, ukládal v hutných a hodnotných knihách, studiích a článcích.

Literárně činný byl zesnulý již od svých bohosloveckých let. V prvních letech to byly hlavně studie rázu náboženského (literárního): Kněz v českém národním obrození (1924); Katol. literatura česká přítomné doby (1925); Papež Pius XI. (1929); Sv. Augustin (1930); Legenda svatých (1930) a j. Od r. 1928, kdy byl na theol. fakultě pověřen přednáškami z pedagogiky a katechetiky, publikoval převážně z tohoto oboru. Zde tkví největší význam Hronka-spisovatele. Zde si získal nesmírné zásluhy nejenom vydáním velké řady vlastních prací a studií, ale i vydáváním hodnotných a moderních náboženských učebnic. Pouhý výčet těchto knih již svědčí o tom, co píše a jistě i zdraví obětoval zesnulý české katolické pedagogice a katechetice. Jsou to: Přehled zákonů a nařízení v ČSR (1928); Bible maličkových (1928); Hygiena ve škole národní (1930); Národní škola a katecheta (1931); Výbor dějin biblických se zřením ke katechesi (1931); Základní požadavky ve školském zdravotnictví (1932);

Cesta k Bohu (1932; 1933; 1938; 1942); Česká škola národní v historickém vývoji a v dnešní podobě (1932); Výbor zákonů školských (I. díl 1933; II. díl 1934); Mše sv. pro mládež (1933); Manuale učitelů katol. náboženství (od r. 1933 až do r. 1942); Metodika vyučování nábož. ve třídě elementární (1934); Reforma národní školy čs. (1935); Vyučování nábož. na národních školách (1935); Dějiny katol. církve (1937; 1939); Kresebné náčrty při vyučování nábož. (1937); Metodika vyučování nábož. ke zkouškám způsobilosti a pro školní praxi (1941); Vyučování nábož. na střed. školách. Nejdůležitější právní předpisy (1941); Obrázeková prvouka (1941); Na klíně mateřském (1946); Katechetika (1946); Poslední katecheticko-pedagogické práce Dr J. Hronka byly vydány jako scripta pro potřebu posluchačů theologie. Jsou to: Didaktika nábož. na škole nář. a střední (1948); Pedagogická a didaktická práce učitelů nábož. na škole národní (1950); Pedagogika-Úvod do studia (1951); Základy pedagog. psychologie (1951); Magisterium (1952); Dějiny pedagogiky v obryse (1953); Nábož. didaktika (1954). Bohoslovci při studiu, učitelé náboženství z povolání, kněží v praxi i vychovatelé nacházeli a budou i v budoucnu nacházet v knihách Hronkových vždy poučební a spolehlivou informaci.

Nedivno, že spisovatel tak svědomitý a pilný byl přibírán do redakcí buď jako člen redakční rady, nebo vedoucí redaktor. Redigoval několik ročníků Kalendaru katol. duchovenstva, Manuale učitelů katol. náboženství, Sborník historického kroužku, Vlast, Vychovatele a byl členem redakce Podlahova bohovědného slovníku, Časopisu katol. duchovenstva a nejpolebněji Duchovního pastýře.

Není úkolem této posmrtné vzpomínky na Dr Hronka-spisovatele hodnotit jeho jednotlivá díla. Byla zde zaznamenána, aby jeho bohaté literární dílo, které bylo jistě význačným přínosem naší theologické a katechetické literatury, ukázalo, co dokáže při houževnatosti a lásce člověk a aby bylo pobídkou k následování. Čím více se zamyslíme nad vychovatelským a literárním dílem Msgra Dr Josefa Hronka, tím více cítíme ztrátu, která postihla nejenom fakultu, ale i naše kněžstvo a věřící katolický lid. Ave anima pia!

Prof. ThDr Jan Merell

POSLEDNÍ CESTA DR JOSEFA HRONKA

Ve smaragdu pojizerských lučin svítily ametysty ocúnů, když se do rodného svého kraje vracel jeho milující syn Msgre Dr Josef Hronek. Ve stínu starobylého hradu boleslavského prožíval své smavé dětství, svá studentská léta a když předčasně dozrál klas jeho života, sklonil se opět k rodné hroudě kraje, který měl tak rád.

Ve středu 29. září doprovodili jsme na poslední cestě děkana Římskokatolické Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty Msgra Dr Josefa Hronka na posvátné pole k dočasnému uložení do rodinné hrobky, kde bude očekávat svého vzkříšení. V arciděkanském chrámu Páně promluvil pražský Ordinář njdp. Antonín Stehlík o záslužném životě tohoto vzorného kněze a vychovatele mládeže, který svou pedagogickou činností zapsal se hluboko do srdcí svých svěřenců. Jeho literární práce vychovávaly široké masy věřícího lidu a jeho dobré kněžské srdce se cele obětovalo výchově kněžského dorostu, aby náš věřící lid měl skutečně duchovní pastýře, kteří svým životem budou oddané sloužit Bohu, Církvi svaté a vlasti. Pontifikální zádušní mši svatou celebroidal za asistence četného duchovenstva a bohoslovců njdp. probošt Msgr Eduard Oliva, kapitulní vikář litoměřický. Nezapomenutelný dojem zanechal tklivý zpěv bohoslovců, který vyzněl jako loučení s otcem. Bohoslovci doprovodili svého děkana na poslední cestě Foerstrovým Requiem op. 34 a nad hrobem skladbou V. Říhovského »Zmlkla ústa«.

Z arciděkanského chrámu Páně v Mladé Boleslavi vycházejí dlouhé řady bohoslovců a kněží hustým spá-
lím věřícího lidu. Mezi duchovenstvem jsou zástup-

ci diecési: probošt Ladislav Hronek, generální vikář královéhradecký, s kanovníkem Ludvíkem Tůmou, kanovník Dr František Falkenauer za kapitolu brněnskou, generální vikář Antonín Veselý za apoštolskou administraturu českotěšínskou, čestný kanovník Vojtěch Černý, vikář nymburský, zástupci kněžského semináře, rektor kanovník Jan Vraštil a spirituál Karel Sahan, četné duchovenstvo diecése litoměřické a pražské, profesorský sbor bohoslovecké fakulty, s nímž delegace fakulty bratislavské, vedená děkanem Dr Cy-
rilem Dudášem. Kondukt vedli v pontifikáliích kapitulní vikář pražský Antonín Stehlík a kancléř Jan Dočekal.

Třeba se podzimní mlha proměnila v déšť, přece průvod prošel celým městem, aby se zastavil na svatém poli u rodinné hrobky. Zde se se zesnulým rozloučil za Státní úřad pro věci církevní náměstek předsedy ing. Josef Plíhal, jenž v obsáhlém projevu vyzvedl učitelské a občanské vlastnosti zesnulého, pro něž jej měl každý rád. Jeho láska k naší vlasti se projevila jeho prací ve prospěch církve a věřícího lidu, zvláště na poli výchovy kněžského dorostu. Na místě neposledním bude vzpomínáno též jeho činnosti, kterou vyvíjel k obraně míru, ať jako přední představitel Československého výboru obránců míru, ať jako pracovník Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva. Spectabilis Mons. Dr Hronek považoval to za přední úkol křesťana a kněze. Za fakultu promluvil proděkan Dr Jan Merell, jenž mimo jiné řekl: »Živá tradice buditelských kněží mladoboleslavského kraje přivedla mladého kněze Hronka ke studiu obro-

zenecké doby a účasti v kulturním a národním životě našeho lidu. Ovocem tohoto studia byla drobná, ale hutná publikace: »Kněz v českém národním obrození«, v níž je i tato věta: »Český kněz, až na malé výjimky, žil s lidem a pro lid.« Potom zpodobiv Dr Hronka jako výtečného pedagoga, stručně zhodnotil jeho bohaté literární a vědecké dílo, jakož i jeho zásluhu o theologickou fakultu a končil slovy: »Uvážíme-li všechny tyto vzácné vlastnosti Spectabilis Dr Hronka, cítíme všichni, že jeho nečekaným a předčasným odchodem postihla naši fakultu ztráta nenahraditelná, ale tím více také cítíme povinnost, ve své další práci řídit se jeho vzorem.« Za celostátní mírový výbor katolického duchovenstva poděkoval za vykonanou práci v Pánu zesnulému generální tajemník prof. Josef

Beneš, za bohoslovce ctihodný pán Josef Bouček a za duchovenstvo vsdp. Vojtěch Metelka, vikář mladoboleslavský.

Tiše doznívají tklivé zpěvy loučení bohoslovců. Do otevřeného hrobu padají květy na rakev jako poslední pozdrav. U hrobu v tichém zadumání stojí pozůstalí, zvláště paní sestra, která byla pečlivou Martou v domácnosti zesnulého. Ze hřbitova odcházejí kněží, odcházejí bohoslovci. Tělesné pozůstatky, uložené v rodném kraji, který tak miloval, nezůstanou opuštěny. Nekončí život Dr Hronka: svým zářícím příkladem vlasteneckého kněze, který vyoral hlubokou brázu svým životem a činy a ukázal kněžím cestu, po níž třeba jít ve službě Bohu, Církvi, Vlasti, milovanému věřícímu lidu.

J. B.

Jménem zarmoucených sourozenců a jejich rodin vzdávám upřímně Pán Bůh zaplat všem, kdož jakýmkoliv způsobem uctili památku mého zesnulého bratra Dr Josefa Hronka.

Josefa Hronková

GALERIE VLASTENECKÝCH KNĚŽÍ

P. JOSEF BONAVENTURA PITER, VLASTENECKÝ KNĚZ, ZAKLADATEL DĚJEZPYTU

Václavu Pitrovi a jeho manželce Alžbětě, rozené Lochmanové, »rodicům více nábožným a příčinlivým než bohatým a rozkošným« — podle slov Pitrova biografy P. Havelky — narodil se v Třebochovicích 5. listopadu 1708 syn Josef. První základy vzdělání a hudby mu vštípil třebochovický učitel Jan Vondra a malý Jozífek projevil záhy velkou chápavost, pilnost a chuť ke studiu. Již v útlém mládí dal najevo touhu po duchovním stavu, ale jeho otec, který vedle skrovného polního hospodářství se živil hlavně hrnčířstvím a jezdil s nádobím na trhy, stroze jeho naděje rozmetl slovy: »Musíš se nám (řemeslem) pomoci obživovati,« a bral ho s sebou na trhy, pro svou chudobu vůbec nepomýšleje na to, aby dal syna dále studovat, nedbaje nic na jeho prosby a sliby, že mu bude v stáří radostí a podporou. Když se však Jozífek ze slzami a vzdechy vyznal ze své touhy po učení a duchovním povolání svému strýci P. Eleutheriovi Lochmanovi OFM, dostalo se mu vyslyšení. R. 1721 dovedla ho, třináctiletého, matka k bratrovi do Hostinného a ten převzal hmotnou péči o něho. Především dal ho učit němčině a zdokonalit v hudbě. — Opět je to katolický kněz, který svým osobním zásahem a nezištnou obětavostí získává příštího kněze buditele. — Zanedlouho tamní ředitel kůru Jos. Lassius je plně spokojen nejen se zpěvem mladého altisty, nýbrž svěruje mu i hru na varhany. Strýc vida neumdlévající pili a mimořádné nadání synovcovo, dovedl ho r. 1721 k broumovskému opatovi, který ho po zkoušce přijal do klášterních latinských škol, jejichž látku si Piter osvojil již ve čtyřech letech místo v šesti. Annales Rayhr. jej líčí v této době takto: »*Quae tum elucebant in juvene singulares animi dotes, ingenii sagacitas, iudicii maturitas aetate maior, utrique per modestia, nec pietas minor, quis qualisque futurus esset adultus, jam praetendebant adeo, ut doctrina et virtute caeteris praelucentem Bonaventuram Piter non sine invidia suscipere sodes, ipsique magistri non sine admiratione in exemplum alii proponerent.*«

Do řádu benediktinského vstoupil 28. října 1728 a přijal jméno Bonaventura. Pro své nadání byl poslán do Břevnova k sv. Marketě, aby tam studoval filosofii a teologii. Tam byl rovněž *inter primos excellens* a začal se vedle svých studií s oblibou zabývat historickými dokumenty. První oběť mše sv. přinesl na svátek Věch svatých 1733. Pak působil jako profesor na řádovém gymnasiu v Broumově a v Polici. R. 1737 byl povolán zpět do Broumova za profesora filosofie a brzo nato do Břevnova za profesora theologie. R. 1742 je již vicesuperiorem a praesesem polického kláštera. Od superiorátu byl, jak sám říká, »vysvobo-

zen« r. 1746, aby se potom brzo stal sekretářem, bibliotekářem a archivářem celého benediktinského řádu v Cechách, na Moravě a ve Slezsku.

Nyní byl Piter ve svém živlu. Mohl-li dříve bádat v archivech jen letmo, pokud mu zbýval čas, a jen omezeně v těch místech, kde byl řádovým představěným ustanoven, bylo teď jeho řádovou, řekli bychom úřední povinností, pořádat archivy ve všech benediktinských kláštorech. Proto se tedy této povinnosti ujal s vnitřním zájmem a s obzvláštní zálibou pátral po dokumentech týkajících se české historie všeobecně i částečné historie řeholního života, kráčeje ve stopách slavných členů svého řádu benediktinů Mabillon a Montfaucon, zakladatelů vědecké diplomatiky a paleografie. Vliv těchto vědců a vůbec západoevropské historiografie je u Pitra patrný nejen v jeho historické erudici a vědecké dějezpytné metodě, nýbrž i samo jeho dílo má na sobě nepopiratelné a kladné stopy tohoto vědeckého směru. Vědecká metoda, kterou Piter přijal za svou, nesmírně si vážila originálních listin, zápisů, sněmovních usnesení, královských dekretů, papežských bull jakožto historických pramenů dokumentárních, jimiž bylo netoliko možno, ale přímo nutno kontrolovat a kriticky přezkoumávat správnost zpráv obsažených v pramenech výpravných, hlavně v kronikách. Proto začal Piter pilně opisovat staré rukopisy, sbírat věrné opisy diplomů, pořizovat regesta, čímž poněkud shromáždil materiál, který chtěl později vydati tiskem. Naučil se při tom kritickému srovnávání a vydávání rukopisů s varianty, čili pěstoval historickou kritiku, jak se tomu naučil u svých vzorů. *Stal se tak u nás zakladatelem historického dějezpytu*; svou metodou, duchem historické práce, jakož i svou kritičností stojí i nad Balbinem. Neuzavřel se však ani jiným směrem, zvláště německé historiografii, a pilně si dopisoval s jejími čelnými představiteli, jako Maskovem a Kappiusem a zejména s vídeňským archivářem Rosenthalem. Jeho badatelská činnost byla vděčně uznávána i členy řádu a Rajhradské annály o něm píší: »... *hic erat vir rei diplomaticae peritissimus et in hac scientia nulli secundus.*«

Ukázalo se však, že záře všeobecné vážnosti, která ho obklopovala, vrhá také stíny: Mezi pražským arcibiskupem a broumovským prelátem táhl se totiž dlouholetý spor ohledně exempce a ohledně pozemků břevnovského kláštera, které arcibiskup ke škodě kláštera do té míry zkrátil, že zbytek jejich už nepostačoval k vydržování kláštera. Spor se dostal až k císařskému dvoru vídeňskému, kde měl být s konečnou platností rozhodnut. Piter pro svou pověst kněze v evropských a nanejvýš vídeňských vědeckých kruzích váženého a ne-

sporně nejlépe kvalifikovaného, aby dokumentární materiál sporu se týkající plně shromáždil a ve prospěch řádu vyložil, byl jednomyslně zvolen, aby práva řádu u císařského dvora ve Vídni hájil.

Piter vzal na sebe tento úkol jenom pro povinnost řádové poslušnosti s nechutí, že byl nucen zanechat na čas svého bádání a že neměl vlastně valné naděje v úspěch své intervence. Z jara r. 1756 odjížděl proto nerad a se stisněným srdcem do neznámé — a jak se domníval nepřátelské — Vídne. Jeho obavy byly na štěstí liché: Spor byl jeho intervencí rozhodnut ve prospěch řádu v krátké době a Piter měl pak k dispozici všechen svůj čas, aby pátral v dosud mu neznámých archívech a knihovnách, aby navazoval osobní známosti s tamními učenými a upevnil své přátelství s archivářem Rosenthalem. Když se mu podařilo mimo jiné objevit dlouho hledané registrum českého krále Vladislava, vymohl mu Rosenthal titul »c. k. českého historika«, který mu zjednal volný přístup do císařské dvorní knihovny. Než dostalo se mu však ještě jiného, mnohem vyššího vyznamenání: císařovna Marie Terezie, poznavši při projednávání sporu jeho učenost, výmluvnost, vážnost a bohabojnost, zvolila si ho za svého zpovědníka, čili rádce a důvěrníka a ježto se tehdy mělo obsadit volné proboštsví rajhradské, oznámila rajhradským volitelům svou císařskou vůli takto: »Zvolte koho chcete, ale na Pitra mého nezapomeňte!« A tak byl Piter jednomyslnou volbou 25. května 1756 ustanoven infulovaným proboštem a prelátem rajhradským.

Přibýlo mu tím nových těžkých starostí, neboť — píše svému otci 1. srpna 1757 — »po mém předku našel jsem, nežli samé dluhy...« a 17. dubna 1758: »I já jsem již přes 9000 musil vypůjčiti a skoro všecko obilí na proviant dāti, že sotva mám pro svou a svých potřebu...« Byla totiž válka nedaleko. Zmiňuje se o ní v listu z 19. června 1758: »...co se přiběhů vojenských tejká, není to daleko od nás. Slyšíme až v Rajhradě rány kusový, jak Prušanů do města (Brna?), tak z města na Prušany.« To všecko odvádělo badatele od vědecké činnosti. Mimo to byl také *condamnatus ad epulas*, nebo jak Pelzel trefně říká: »Preláty mnozí navštěvují, musejíť dāti stoly strojené a vzácných hostí vyřázení, dávají se večere a hry, pozdě se jde spat a ještě později se vstává; obyčej, kterého při stavu prelátském stíží vyvarovati se lze.« A Piter nazlobeně píše v listu z 16. července 1760: »...na můj svátek měl jsem hostí na dvě stě.« — A přece měl dva veliké plány, které vyplynuly z toho, co poznal při kritickém hodnocení práce v oboru české historie. Vida, že dějepis Čech a Moravy nemá souborné vydání pravých historických pramenů, jednak že sbírky cizích učenců jsou kusé a pro neznalost řeči často chybné, jednak že Balbínovy práce jsou obsahově chudé a díla Pešinova, Středovského a j. jsou buď neukončena nebo vůbec nevydána, chtěl tedy pořídit co nejúplnější a kritickou sbírku pramenů listinných i výpravných. »Zájem vědce... stupňovaný zároveň láskou k vlasti, projevuje se zbožnou téměř vážností

k historickým památkám písemným. V době, kdy v Brně byl jediný knihtiskař tisknoucí pouze kalendáře, patenty, modlitby, kdy pověstný „Klíč“ ještě vyhlazoval české písemnictví a šířil hrůzu před knihou, Piter nezná větší rozkoše než studovati a excerpovati v knihovnách a archívech, jejichž poklady jsou mu nad zlato vzácnější. Neúnavně v knihovnách a archívech benediktinských i jiných, domácích i cizích (vídeňských), do nichž jeho úřad i četní přátelé opatřili mu přístup, vyhledává listinné prameny, porizuje si regesta, opisuje a dává opisovat (3 mladé duchovní měl) celé obšírné spisy historické, aby je vyřval prachu, myším, švábům a molům, ale také fanatismu a hlouposti, jež k velikému jeho žalu zničily a ničí prameny kdysi slavné.« (J. Hanuš, ČCH 1909, p. 278 sq.) Ale neutěšený stav financí rajhradského kláštera a nedostatek mecenášů způsobil, že jeho životní dílo s takovou láskou a nadšením sepsané »*Fontes historiae nostrae*« zůstalo v rukopise. Kolik ztratilo dějepisectví, dovedeme posoudit z titulů některých částí: *De haeresi et bellis Hussiticis eorumque origine et progressu. Ex coaevis manuscriptis et virorum dum res gerentum praesentium de verbo desumpta*, jež ukazuje nezávislého ducha Piterova, který v době katolické restaurace se obíral dějinami husitství. — Dále sem patří *M. Andreae de Broda planctus super civitate Praga, a Codex literarum publicarum adversus Georgium Podiebradum, Chronicon Dietmari, Chronicon Petri Abbatis Zbraslaviensis* a j.

Rovněž druhý jeho plán *Monasticon Moraviense*, sbírka listin k starším církevním dějinám moravským, vznikly z nedůvěry k starším kronikářům od Kristiána po Hájka a popisující dobu od XI. do XIV. stol., se neuskutečnil, ba nevydal ani *Codex diplomatico-historicus pro compilanda Bohemia Benedictina*, benediktinský diplomatář, na který mohl snad rád přispět.

Historické studie přivedly i Pitra jako jiné historiky k filologii. Sestavil jako pomůcku badatelům *Dictionarium Vetero-Bohemicum*. Pro nepřizeň osudu a svou nevtíravost vydal tiskem pouze: *Hlas na výsosti; naříkání a pláč Rachel, v Hradci Králové 1748. Pietas Benedictina, Venetiis 1751. Reholec aneb Zákon svatého Otce Benedikta Opata; též jeho život, v Brně 1760*, vedle dvou menších latinských knížek náboženského obsahu. Píše, jak vidno, jako většina tehdejších spisovatelů, latinsky. »Přes latinské a později německé roucho spisy těchto spisovatelů jsou české. České jsou především svým duchem... České jsou dále celým svým obsahem a posléze svými tendencemi národně apologetickými a buditelskými« (Hanuš l. c.). Nemoha se těšit z ovoce své práce, má aspoň radost, že našel spolupracovníka a pokračovatele v piaristovi Dobnerovi, jemuž ochotně bez malicherné žárlivosti a tajemnístkářství poskytuje rady a pokyny až do své smrti, jež skromného, Bohu oddaného a vlast milujícího preláta sklátila 15. května 1764. Monse o něm (Inf. Doctae 43) bez přehánění napsal, že byl »*maximum litterarum nostrarum decus et ornamentum, fautorque ac protomorus*«. J. B.

Z KATOLICKÉHO SVĚTA

ITALIE

O tragické bytové tísní italského lidu píše list *L'Osservatore Romano*. Podle statistických zpráv bydlí v Itálii asi 742.000 rodin v podnájmu a 218.000 rodin žije v obydlích jeskynních, barákových a v jiných obydlích podobného druhu, nedůstojných člověka. Kromě toho živoří asi 2 procenta obyvatelstva v zvířecích doupatech a jiných brlozích, které se jim v nouzi náhodou naskytly.

JAPONSKO

Chrám Míru v Hirošimě, s jehož stavbou bylo zapo-

čato před pěti lety, byl 6. srpna t. r. vysvěcen. 6. srpen je dnem výročí svržení atomové pumy, která město takřka úplně zničila.

MAĎARSKO

V Maďarsku probíhá v posledních týdnech široká všelidová akce za ustavení nové politické masové základny zvané Vlastenecká lidová fronta, která bude představitelkou a vyjadřitelkou jednotné politické vůle maďarského lidu. Je budována na širších základech než dosud a má ještě účinněji sloužiti uskutečňování velkých úkolů maďarské lidové demokracie.

Přípravných porad akce zúčastnili se vedoucí činitelé maďarského života politického, společenského, kulturního, vědeckého a církevního, mezi nimi také kapitulní vikář ostráhomské arcidiecése Dr Miklos Beresztóczy, jagerský arcibiskup Dr Gyula Czapik a csanádský biskup Dr Endre Hamvas. Na širší schůzi předsednictva Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva, řízené předsedou Celostátního mírového výboru kapitulním vikářem ostráhomské arcidiecése, protonotářem a kanovníkem, poslancem Národního shromáždění Dr Miklósem Beresztóczym, postavili se zástupci maďarského katolického duchovenstva jednomyslně za novou Vlasteneckou lidovou frontu. Budapešťský přípravný výbor nové Vlastenecké lidové fronty v Maďarsku konal v druhé polovině září ustavující schůzi. Promluvil na ní také náměstek předsedy Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva kanovník Richard Horváth, který byl také zvolen členem přípravného výboru.

POLSKO

Zůstane zásluhou polského katolického duchovenstva, že v historickém okamžiku, kdy se v Evropě bezprostředně střetly různé světové názory, dovedlo se jako první povznést na vyšší situace. Každodenní život prakticky potvrdil, jak neopodstatněné byly obavy. Církev přes rušivé zásahy z ciziny může ve svém životě a poslání při dobré vůli obou stran svobodně

pracovat. Dohoda, která byla uskutečněna mezi vládou Polské lidové republiky a polskými biskupy, znamenala opravdu vstup do nové epochy. V tom smyslu, že směrností svého programu, všestranností koncepce a především hloubkou zdravého politického myšlení představuje statečné rozhodnutí, kterým se Církev vytýčuje cesta do nového historického období.

Dohoda byla vlastně jen oficiálním potvrzením skutečnosti, jaká byla již na úsvitě samostatnosti po druhé světové válce. Již v prvních dnech svobody mnozí polští katoličtí duchovní osvědčili svým postojem a svými projevy v tisku a na různých shromážděních hluboké pochopení nového stavu věcí a nového života jako polští vlastenci a přesvědčení demokraté. Jejich počet neustále vzrůstal a jejich statečné a rozhodné vystoupení pro novou spravedlivou přestavbu společnosti přitahovalo nové a nové masy duchovenstva k práci pro vlast. Tak vznikl v roce 1949 výbor duchovních ve Svazu bojovníků za svobodu a demokracii, a v roce 1950 v rámci organizace polských obránců míru výbor katolických duchovních a duševních pracovníků.

V zájmu koordinace své činnosti vstoupily tyto různé orgány v roce 1953 společně do Národní fronty, v jejímž rámci ustavily své výbory. V řadách členstva jsou představitelé vysokého kleru, nejpřednější katoličtí vědci z řad duchovních i laiků a vyššího i nižšího duchovenstva.

NÁŠ ZÁPISNÍK

DOJDE K REFORMĚ GREGORIÁNSKÉHO KALENDÁŘE?

Dne 15. října 1582 vstoupil v život nový kalendář reformovaný papežem Řehořem XIII. Od té doby stalo se již mnoho pokusů, aby cestou další reformy byly napraveny některé vady tohoto kalendáře. Konečně začala se nedávno na popud Indie Ekonomická a sociální rada Organizace spojených národů zabývat otázkou universálního kalendáře. Předcházelo tomu mnoho jednání v lůně vědecké společnosti zvané »World Calendar Association«. Při současných poradách byly v podstatě vzaty za základ úvahy opata Mastrofiniho.

Podle předloženého návrhu měl by každý rok 364 dnů. Přestupné dny a roky by odpadly. Měsíce leden, duben, červenec a říjen by měly po 31 dnech, ostatní po 30 dnech. Rok by končil dnem 30. prosince. Tento den by vždycky připadal na sobotu. Nový rok by počínal po každé neděli, prvním lednem. Mezi oba tyto dny by byl vsunut den bez názvu a bez pořadí, který by nepatřil do žádného měsíce. V prvním měsíci každého čtvrtletí by bylo 5 neděl a v dalších měsících 4 neděle. Velikonoce by připadaly na pevné datum, a to na 8. a 9. duben. Tím by se ovšem pozměnilo také datum ostatních svátků, tedy svátek Nanebevstoupení, svatodušních svátků a den Božího těla. Podle komentáře vatikánských úředních kruhů k návrhu reformy není žádných podstatných překážek proti fixaci velikonoce a ostatních souvislých svátků. Úřední církevní kruhy soudí, že nebrání tomu ani úprava přijatá roku 325 koncilem nicejským, aby velikonoce připadaly na neděli po úplňku následujícím po jarní rovnodennosti. Jde o pouhou tradici, kterou lze účelně pozměnit.

Přesto se naráží na jiné vážnější obtíže. Na př. v souvislosti se svátkem Jména Páně. Víme, že podle Písma sv. je svátkem Obřezání osmý den po Kristově narození, tedy Nový rok. Má-li být počet dnů v roce nyní ustálen, připadal by den Jména Ježíš na 6. nebo 7. den po 25. prosinci, místo na obvyklý osmý den. Kromě toho vyskytly se ještě některé jiné méně závažné těžkosti, ale přesto přese všechno jsou vědci připravující universální kalendář naplnění největší důvěrou, že se podaří zavést nový kalendář již s platností na rok 1956.

FOERSTROVY VARHANY

V Osenicích na Jičínsku býval ředitelem kůru otec národního umělce J. B. Foerstra, a jeho děd byl rovněž v této farnosti varhaníkem. Varhany však, třebaže jim byla stále věnována starostlivá péče, jednoho dne přestaly hrát a svépomoc nestačila. Pochopením státních činitelů dostalo se rychlé pomoci i finančního příspěvku, takže nyní jsou varhany opět zachráněny. Vsdp. Antonín Tuček, děkan z Libáně, má radost z tohoto včasného zákroku a ve svém dopise nám píše doslova: »Děkuji státním činitelům za neobyčejně rychlé vyřízení žádosti a děkuji také obětavým montérům p. Bilskému a p. Francovi, kteří pracovali od slunka do slunka, poledne trávili o housce, aby neztráceli čas, neznali hodín, nedbali únavy, a do 14 dnů byl celý nástroj v pořádku. Pak si pan řídící zasedl a po mnoha letech zase fungovaly všechny rejstříky a k tomu i horní manuál, na nějž si už odvykl hrát. Byl k slzám pohnut. Snad bylo starému pánovi jako v evangeliu Simeonovi: »Nyní propouštíš, Pane...« Byl k slzám pohnut a mně také bylo nějak nedobře, když varhany spustily plno a hrobník u měchů přestal hubovat a svlékat vestu při šlapání...«

SBÍRKA IKON

Jedinečnou sbírku ikon na celém světě chovají v sovětském státním muzeu v Leningradě. Mezi mistrovskými výtvoři ikonomalby první místo zaujímají obdivuhodná díla malíře Andreje Rubljova, umělce, který působil v patnáctém století. V obrazárně a galerii plastik téhož musea jsou také díla s náboženskou tematikou, která pocházejí od nejslavnějších umělců středověku a renesance.

K PSYCHOLOGII MODLITBY

Rudolf Janíček ve svém překladu indického Zpěvu vznešeného — Bhagavadgítá praví: »Indický lid proto vždy vedl jen ti, kteří si osvojili zvyk rozjímání. Sám Mahátmá Gándí je toho nejlepším důkazem. Indové říkají, že vůně květu jde po větru, ale vůně svatosti jde i proti větru. Indie má totiž za to, že zralá rozhodnutí a zralé činy mohou pochodit jen z rozjímání a postu, neboť kdo nerozjímá, nemá klidu, praví Gítá. A hind k tomu dodává: kdo nemá klidu, má strach... nenávisť.«

Pravá modlitba (myslím zde především na křesťanskou modlitbu) obsahuje elementy přirozené i nadpřirozené.

My si všimneme psychologických účinků modlitby spíš s hlediska přirozeného.

Dobrá modlitba vede ke *koncentraci* myšlenek a citů. Na chvíli vyradí vlivy zevnějšího světa a uspořádává i hnutí nitra.

Ve starobylém klášteře Porciuncula Panny Marie andělské, blíže nádraží v Assisi, je středověký nápis: »Ante Deum stantes — ne sitis mente vagantes. — Nam si cor non orat, — in vanum lingua laborat.« Velmi dobře ukazuje ten nápis, jak dobrá modlitba zbavuje člověka roztěkanosti. A soustředění, to je přece nutné pro každou dobrou práci. A proto též (již z motivů ušlechtilé přirozených) se katolík před prací modlíval — ušlechtilé soustřeďuje a práci a námahu Bohu obětuje a prosí o sílu k vytrvalosti v práci.

Vzácným plodem dobré modlitby je *vnitřní klid*. Každý rozumný uzná neobyčejnou sílu toho člověka, který dosáhl disciplinou vnitřního vyrovnání. K tomu napomáhá častá dobrá modlitba. Abrahamovi pravil Hospodin: »Chod' přede mnou a buď dokonalý!«

Nevyrovnanost nezkrocených vášní a pudů působí neklid. Dobrá modlitba to vyrovnává a vede k převládajícímu klidu.

Ve druhém týdnu exercicií sv. Ignác dává radu o životním rozhodnutí, o volbě, de electione. A právě modlitba k těmto životním rozhodnutím velmi dobře disponuje. V modlitbě vše dobré kvasí a zraje.

Opravdu vynikající ruský fyziolog Pavlov zavádí úspěšně léčbu spánkem. Jiní lékaři zavádějí t. zv. autogenní trening — celkem jsou to blízké léchy, poskytnouti nervové soustavě, a tím i celému tělu, *uvolnění*, a tím vytvořit předpoklady pro léčení mnohých chorob, když na nervové soustavě, jako řidiči, tolik záleží. A tak také svatý lékař, univ. profesor neapolské lékařské fakulty Moscati, doporučoval svým pacientům horlivý náboženský život a zdárné výsledky od intenzivního náboženského života po stránce léčebné odvozoval prof. yalské university Miler. Dokonce již byly vydány studie lékařů, fyziologů ohledně modlitby a blahodárného jejího vlivu léčebného.

Dobrá modlitba *uvolňuje* křečovitý stav. Modlitba pěstováním vznešených myšlenek a prožíváním je mocné psychotherapeutikum, přinášející pořádek do myslí.

Kristus učil příkladem, slovem i léčil. Modlitba dobrá již v řádu přirozeném pomáhá léčit neduhy mravní a mnohdy i zdravotní. Moderní doba doplňuje to, co tak výborně napsal sv. Alfons z Lig. o modlitbě bádaním přírodovědným a psychologickým. Dr K. D.

JUBILEUM

3. listopadu t. r. se dožívá 65 let vdp. děkan a vikář JUC Jan Šanda, který se zaznamenal do paměti četnými literárními pracemi a několika sbírkami básní. Do našeho časopisu přispívá zvláště v Homiletické příloze. V době nacistické okupace byl zatčen a držen v koncentračním táboře Dachau, odkud se vrátil opět do své farnosti Bernartice u Tábora. Přejeme našemu jubilantovi hojnost Božího požehnání do dalších let a úspěchy v práci kněžské i literární. — Dne 19. listopadu t. r. se dožívá 60 let života vdp. P. Ferdinand Pur, hlavní farář u sv. Štěpána v Praze, jenž svou prací s virguli pomáhá vydatně v našem hospodářském životě. Do dalších let hojnost Božího požehnání. — Dne 17. listopadu se dožívá 50 let vdp. P. Augustin Rokyta, farář v Hrubém Jeseníku, dne 23. listopadu t. r. oslaví své 90. narozeniny vdp. arciděkan Václav Macoun, emer. farář v Droužkovicích u Chomutova, nyní v Mnichově Hradišti, a 24. listopadu P. František Jiráček, který dosud vypomáhá v duchovní správě ve Štětí u Mělníka — ač je ve výslužbě — dožívá se 70. narozenin. — V měsíci září vzpomínal svých osmdesátých pátých narozenin vdp. P. Václav Martinovský, farář v Březině u Mnichova Hradiště, a dne 1. října

t. r. býv. arciděkan a farář v Býčkovcích, nyní ve výslužbě v Litoměřicích, kde dosud vydatně vypomáhá v duchovní správě.

Sedmdesátých pátých narozenin dožívá se dne 26. listopadu t. r. čestný kanovník vyšehradský a děkan v Chroustově vdp. P. Josef Ježek, jenž za svůj staletý postoj v době nacistické okupace byl vězněn v koncentračním táboře Dachau. — Prof. ThDr František Panuška, profesor Římskokatolické CM bohoslovecké fakulty a člen redakční rady D. P., se dožívá dne 15. listopadu t. r. 45 let svého života.

Všem jubilantům přejeme od Pána Boha hojnost zdraví a Jeho požehnání.

JUBILEUM

Dne 23. listopadu se dožívá 65 let života prof. bratislavské CMB fakulty Dr Alexandr Spesz. Jubilant pochází ze Staré Lubovně. Svě dětství prožil ve starobylém Bardejově. Po maturitě se připravoval na sv. kněžství na domácích i zahraničních fakultách a ordinaci přijal dne 15. VIII. 1914. V r. 1911 byl promován na doktora filosofie a o 4 roky později na doktora theologie. V r. 1921 se stává profesorem theologie v Košicích a v r. 1936 odchází za profesora na nově zřízenou theologickou fakultu do Bratislavy, kde působí až dodnes. Bohatá a velmi plodná je vedle jeho učitelské praxe i literární žně prof. Spesze. Vydal na desítky knih, vědeckého i naučno-duchovního rázu, z nichž některé dosáhly značné popularity jak doma, tak i za hranicemi naší vlasti. Z význačnějších prací prof. Spesze uvádíme: *Summarium philosophiae christianae* (Torino 1929), *Okultismus und Wunder* (Hildesheim, 1930) a *Das dunkle Reich in Uns* (1934), *Psychoanalýza a křesťanstvo* (1934). Prof. Dr Spesz zveřejnil několik zajímavých studií i na stránkách našeho Duchovního pastýře. Jubilantu k vzácnému výročí přejeme upřímně: *Ad multos felicissimos annos!*

E. K.

PLZEN

V neděli dne 10. října 1954 posvětil J. M. ndp. biskup Dr Ant. Eltschkner, světitel biskup pražský, dva nové zvony, které byly zakoupeny z darů a příspěvků plzeňských věřících.

Zvony byly zavěšeny na věži farního kostela Panny Marie Růžencové v Plzni — Na Slovanech.

CHEB

Arciděkanský kostel sv. Mikuláše v Chebu, který byl při bombardování za II. světové války zasažen zápalnou pumou, byl díky neúnavné péči vdp. Jiřího Ditěte znovuvybudován a obnoven ze státních prostředků.

V neděli 3. října 1954 vysvětil tuto svatyni, postavenou původně v letech 1212—1230, kapitulní kancléř Jan Dočekal za veliké účasti věřícího lidu.

OLOMOUC

Na farním kostele Nanebevzetí P. Marie v Jeseníku nad Odrou se objevily letos v březnu nebezpečné trhliny. Bylo přikročeno k opravným pracím, takže bylo možno v neděli dne 26. září 1954 kostel znovu vysvětit a odevzdati svému účelu.

Při požáru věže farního kostela v Novém Jičíně byly poškozeny tamní zvony. V neděli dne 10. října 1954 byly opravené zvony znovu posvěceny, takže budou moci opět svým hlasem plnit svůj vznešený úkol.

Farní kostel sv. Václava ve Starém Jičíně potřeboval nutně opravy. Tyto opravy se nyní provádějí a budou skončeny v listopadu t. r., kdy bude tato svatyně znovu vysvěcena a předána věřícímu lidu.

DŮCHODKYNĚ

osamělá hledá bydlení na faře v městě. Ochotná k eventuální bezplatné výpomoci. Nabídky do redakce.

KOUPÍM

Slovo včas I. a II. díl od F. B. Vaňka a od téhož autora Kázání na celý církevní rok. Nabídky na adresu P. Štefan Korpáš, Ratkovská Lehota, p. Rybník, okres Revúca, Slovensko.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník IV. - Číslo 9. - V Praze dne 1. listopadu 1954.

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSR v ÚCN. Řídí redakční rada: Prof. Josef Beneš, Dr Josef Cibulka, Dr Josef Hronek, Dr František Panuška. Vedoucí redaktor prof. J. Beneš. Redakce Praha II, Ječná 2 (Kněžský domov), telefon 23-23-58. Administrace Praha III, Sněmovní 9, tel. 660-12. Tisknou Pražské tiskárny, n. p., závod 01, Praha II, Václavská 12. — Vychází měsíčně, mimo prázdniny (10 čísel), předplatné ročně 30 Kčs. Povolovací výměr č. 79.220. — Nové výplatné povoleno okrskovým pošt. úřadem Praha 022. — Podepsáno k tisku 18. října 1954 - D 06803. — Dohledací poštovní úřad Praha 022.

KULTURNÍ KALENDÁŘ

Z různých kulturních dat, připadajících na letošní listopad, připomínáme:

5. listopad 1494

Před 460 lety narodil se jako syn krejčího v Norimberku Hans Sachs, typický zjev německé literatury a kulturních dějin, podmíněný rozkvětem a popularisací humanismu. Ve svém rodišti chodil do svého 15. roku do latinské školy, potom se učil ševcem. Roku 1511 odešel po vyučení na zkušenou po Německu. Po 5 letech se vrátil do rodného města, oddal se řemeslu a básnění až do své smrti, jež ho stihla v jeho rodišti 19. II. 1576. Po celou řadu desetiletí dávali se učení básníci s patra na ševce-básníka, teprve Goethe svým proslulým spisem »Poetické posláni Hanse Sachse« přivodil obrat v jeho oceňování.

Richard Wagner vytvořil z něho ve své opěře »Mistři pěvci norimberští« patriarchální postavu německého měšťanstva XVI. století a spolu symbol německého svérázného umění.

Dnes s odstupem téměř pěti století podivujeme se jeho velikému dílu (dochovalo se přes 500.000 jeho veršů a 208 dramatických prací), které, byť různého obsahu, ztělesňuje dychtivost, s jakou jeho doba přijímala kulturní statky a těšila se ze všech věd a umění.

8. listopad 1674

Je tomu již 80 let, co zemřel v Bunhill u Londýna John Milton, anglický básník a spisovatel, po Shakespearovi největší umělec anglické literatury (nar. v Londýně 6. XII. 1608), od r. 1653 osleplý. Největší význam je v jeho básnických dílech: je svrchovaný umělec po stránce formální, anticky dokonalý, jemuž se v dějinách anglické literatury právem přisuzuje zásluha, že dovedl sloučiti antické ideály renesance s biblickými zásadami.

Nejznámějším jeho dílem je »Ztracený ráj« (dokončený r. 1665, tiskem vydaný o 2 roky později), dantovsky pojatá epická báseň o 12 zpěvech, psaná blankversem. Epickým obsahem i mravním problémem básně je hřích prarodičů a jejich pád. Po stránce umělecké je to dílo ryze humanistické: styl je pod vlivem latinských klasiků až do syntaktických drobností. Báseň měla některými svými základními rysy, zejména mohutným líčením individuality Lucifera, silný vliv na mnohé romantické básníky, jmenovitě na Byrona.

Toto dílo, v básnickém překladu Josefa Jungmanna (z r. 1811), přispělo svým přínosem i naší obrozenecké literatuře.

11. listopad 1734:

Od narození Františka Martina Pelcla, českého buďitele, dějepisce a filologa, v Rychnově nad Kněžnou, uplynulo již 220 let.

Pelcl patří mezi nejvýznamnější vědecké pracovníky našeho obrození: jeho řada vědeckých spisů tvoří spolehlivý základ k pracím ostatních badatelů. Rozsáhlé styky s předními osobnostmi učených společností v Čechách a na Moravě přivedla jej k odbornému studiu českých dějin, z něhož pramení jeho nejvýznamnější buditelské dílo »Nová kronika česká«. Tři díly této knihy vyšly v letech 1791—1796, čtvrtý díl nevyšel vůbec.

Koncem svého života (r. 1793) byl jmenován profesorem češtiny na pražské universitě, kde působil až do své smrti (Praha, dne 24. II. 1801). Z tohoto období Pelclovy činnosti jest jeho práce na bibliografii starých českých tisků a rukopisů, kterou použil Jungmann ve své »Historii české literatury«.

20. listopad 1894:

Sedesát let dělí nás od smrti Antonína Rubinsteinova (nar. 1829), ruského pianisty velké výrazové síly a barvitě zvukové nádhery, dirigenta a skladatele.

Již od mládí se věnoval hudbě a r. 1859 vstoupil v čelo Ruské hudební společnosti. R. 1862 založil petrohradskou hudební konservatoř, jejímž ředitelem byl v letech 1867—1870 a 1887—1890.

Konal četné koncertní cesty po Evropě a od r. 1890 žil trvale v Drážďanech. Jako skladatel stojí úplně mimo snahy ruské hudby. Jeho opery i oratoria byly většinou provedeny po prvé v Německu, kde našly též největší ohlas.

Z jeho tvorby na ruská témata (podle textu Lermonтова) jmenujeme v Rusku nejpopulárnější Rubinsteinovy opery »Démon« (r. 1875) a »Kupec Kolašnikov« (r. 1880).

Jako skladatel přes vlivy různého umění zachoval si Rubinstein vášnivost vůle po hudebním výrazu, v němž zrcadlí se jeho široká ruská duše. Jeho pedagogická činnost byla oceněna založením Rubinsteinova musea při petrohradské hudební akademii (r. 1900).

28. listopad 1884:

V útulném pokoji s výhledem k smíchovskému Národnímu domu žije naše národní umělkyně Růžena Nasková.

Narozena před 70 lety na horním Novém Městě pražském, v těsném sousedství Dienzenhoferova pavilonu Amerika (dům »U trpaslíků«), prožila naše jubilantka většinu svého života ve svém rodném městě.

Jako 23letá dívka byla přijata za herečku do Národního divadla v Praze a pracovala tam poctivě 45 let. Za tu dlouhou dobu hrála ve více nežli 4.000 představeních a vytvořila mnoho set rolí. Měla to vzácné štěstí, že vyrůstala umělecky vedle uznaných mistrů českého divadla, z nichž jmenujeme Eduarda Vojana a Marii Hübnerovou.

Avšak moderní technika znásobila mnohokrát obec diváků, jimž přinášela své veliké umění: rozhlas roznesl po vlnách radia její melodický, kouzelný hlas i veliké vypravěčské umění: kdo by nevzpomněl jejich krásných pohádek pro děti, i čtení »Babičky« od Boženy Němcové. Tato pravidelná rozhlasová vysílání působila vždy nezapomenutelně na duši okouzlených posluchačů, malých i velkých.

Jsmo opravdu rádi, že díky filmu, němému i zvukovému, jakož i gramofonovým deskám jest její veliké umění zachováno nejen naší generací, ale i našim potomkům.

Závěrem přejeme naší umělkyni hojnost milosti Boží do dalších let a zároveň tlumočíme její životní credo: »Mějte srdce čisté, pracujte s láskou, buďte poctiví k sobě i jiným, buďte nezáluďní a uvidíte, jak krásný je život v umění, máme-li dvě nejpevnější opory každého života: lásku a práci.«

29. listopad 1924:

V Bruselu zemřel před 30 lety Giacomo Puccini (nar. v obci Lucca u Milána 22. XII. 1858), hlavní představitel italské opery po Verdim. Trojice jeho oper »Bohéma« (r. 1896), »Tosca« (r. 1900), »Madame Butterfly« (r. 1906) jsou stálým repertoárem všech světových operních scén. Dramatický účinek děje a sladkost hudby podmaňují stále okouzlené posluchače. Popularita jeho oper se zakládá na naturalistickém účinku (umělecký typ verismu) jeho hudby, jež obratně shrnuje sentimentalitu s brutalitou.

NOVÉ KNIHY

JOSEF KAJETÁN TYL, DRAMATICKÉ BÁCHOR-KY. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 300, váz. Kčs 10,50.)

Jako 48. svazek Národní knihovny vychází v těchto dnech kniha Dramatických báchorek Tylových, které obsáhla: Strakonického dudáka, Tvrdohlavou ženu, Jiříkovo vidění a Lesní pannu. Všechny tyto hry mají ústřední hrdiny lidi ze skutečného života, hrdiny činu a vítězného zápasu. Poznávají, že jejich nepřátelé jsou lidé sloužící svému sobectví a tvrdosti srdce, ať už to jsou lidé na dvoře cizího monarchy jako ve Strakonickém dudáku nebo šlechtic Hrdopiška a správce Vydrduška v Tvrdohlavé ženě. Proto Tylovy hry rozněcují vkořeněnou lásku českého lidu k pravdě a spravedlnosti, a proto také dnes, v zápase o vytvoření nového, lepšího člověka dovedou dát mocné impulsy k práci.

ARISTOFANES, PLUTOS. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění str. 154, Kčs 6,50.)

Letos připadá výročí 2400 let od narození tohoto velkého athénskeho básníka, jehož výročí nám připomíná také Světová rada míru, z jejíhož usnesení oslaví celý kulturní svět jeho literární dílo a odkaz. Aristofanes je nazýván otcem komedie a pokládán za nepřekonatelného mistra politických komedií. V překladu Ferdinanda Stiebitze vychází tato komedie, která byla uvedena na scénu po prvé roku 338 před Kr. Komedie řeší utopisticky správné rozdělení majetku.

SA'DÍ, RŮŽOVÁ ZAHRADA. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 220, Kčs 6,50.)

Perský básník Šejch Mušarrifuddín ibn Muslihuddín Sa'di ze Širázu nešel stoletý a svůj život prožil tak, že jednu třetinu života se učil, jednu třetinu cestoval a poslední třetinu psal. Naučil se poznávat lidi a dívat se na svět jejich očima. Napsal dvě knihy rad do života, které jsou určeny prostým lidem a z nichž vyzařuje životní optimismus a zdravý lidový humor.

ZSIGMOND MÓRICZ, TAK SE PANSTVO BAVÍ. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 304, váz. 18 Kčs.)

Autor pochází z malozemědělské rodiny, jeho matka byla dcerou kalvínského kněze a byla vždy velmi hrdá na svůj původ, i tehdy, když rodina přišla na mizinu. Móricz se narodil r. 1879, tedy v době rozpuku kapitalismu v maďarské polovině mocnářství. Uhry se začaly industrialisovat, rostly továrny, stavěly se železnice, ale vesnický lid se postupně proletariálskoval a mladý Móricz poznává sám na sobě těžký úděl chudého studenta, který zápasí s nouzí a s hladem. Jeho literární práce má odraz sociálních problémů, a proto se velmi rád vrací k době, kdy feudálové nedbali na bídu lidu a sami v hýření a v radovánkách prožívali dny svého života. Román »Tak se panstvo baví« čerpá svou látku také z těchto dob.

ILJA ERENBURG, DEVÁTÁ VLNA. (Nakl. Naše vojsko, váz. Kčs 24,85.)

Erenburg je předním pracovníkem světového hnutí obránců míru, členem předsednictva Světové rady míru. Z kongresů a zasedání v Paříži i v Praze, ve Stockholmu i v Moskvě, ve Vídni i v New Yorku zní jeho hlas. Jako poslanec Nejvyššího sovětu SSSR je Ilja Erenburg organisátorem a spoluvůdčím obrovského budovatelského díla sovětského lidu. Z této mnohostranné Erenburgovy činnosti vyrůstá poslední svazek trilogie »Devátá vlna«, román-pamflet, jakého není v současné světové literatuře. Erenburg v něm zachytil onu světovou vlnu hnutí boje národů za mír a první v celé šíři zobrazil ono »největší hnutí naší doby«. Hrdiny »Deváté vlny« jsou představitelé různých národů i vrstev, lidé pokrokoví, kolísající i reakční; nejsou to však ploché typy, nýbrž živí, opravdoví lidé. Po přečtení díla pochopíme, že život postav »Deváté vlny« neskončil na poslední stránce románu. Nemohl skončit, protože je zároveň symbolem života stamilionů dnešních lidí, kteří jdou a půjdou jejich cestou, jedni odsouzení k záhubě, druzí triumfující a vítězni.

MARK TWAIN, YANKEE NA DVOŘE KRÁLE ARTUŠE. (Nakl. Naše vojsko, str. 360, váz. Kčs 17,85.)

Slavný americký humorista, spisovatel Mark Twain je autorem četných románů a knih, které pro svůj

kritický postoj k americké skutečnosti jsou díly bojovnými, pravdivými a hluboce působivými. Tato satira je jedna z nejlepších románů tohoto spisovatele. Yankee, řádový Američan XIX. století, kovář, zvěrolékař a zbrojařský mistr, dostal ve rvačce úder do hlavy a ztratil vědomí. Byl »přenesen« o mnoho století zpět, octl se až v VI. století na dvoře krále Artuše. Twainův román je neodolatelnou satirou, plnou ostrého vtípu i srdečného lidského humoru, ale zároveň i obžalobou a varováním všech těch, kteří stojí lidu v cestě k svobodnému, šťastnému životu. V Americe, v zemi, v níž Twain skládal tolik svých nadějí, byla nyní jeho díla shledána nebezpečnými a pobuřujícími a octl se na maccarthyském indexu. Twainův smysl pro spravedlnost a naprostá čestnost, které vedly americkou buržoasii k jeho umlčování, vynesly mu však lásku a obdiv všech našich čtenářů.

E. V. BOLDAKOV, ŽIVOT ŘEK. (Nakl. Naše vojsko, str. 66, Kčs 5,31.)

Zkoumat činnost řek, poznávat zákony vzniku údolí a koryt, zkoumat vznik a průběh povodní a dále pracovat na všech stavebních a agrotechnických opatřeních k plnému ovládnutí řek — to je jeden z velkých úkolů naší doby. Autor, doktor technických věd, dokládá zajímavými příklady svůj výklad o vzniku a vývoji řek, o úvodí a směru řek, o vodě v přírodě, koloběhu a průtoky vody, o řece v zimě a povodních. V poslední části knížky se zabývá využitím řek v dopravě, k zavlažování, zásobování vodou atd. Dostatečné množství grafů a obrázků zvětšuje názornost publikace.

OLIVER GOLDSMITH, FARÁŘ WAKEFIELDSKÝ. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 250, Kčs 6,50.)

Realistický autor ukazuje na příběhu anglikánského faráře život v Anglii v 18. století, kdy panstvo uplatňovalo svou zvůli. Mladý synovec majitele panství svede nejstarší farářovu dceru, pokouší se unést její sestru a nakonec dá do vězení pro dlužníky i otce a celou rodinu vyžene z domova. Román končí potrestáním nepravosti a odměnou ctnosti. — Svým humorem a mistrovským líčením postav je kniha i dnešním čtenářům četbou poutavou a zajímavou.

KAZIMIERZ BRADDYS, OBČANĚ. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, stran 294, váz. 22 Kčs.)

Děj tohoto románu odehrává se ve Varšavě v době, kdy začíná v Polsku nový život vyplněný budovatelským ruchem. Profesor Moraviecký prožívá těžký otřes ve svém soukromém životě, i zlé období nedůvěry ve škole. Mladí novináři Pavel Číž a Viktor Zbrožek okoušejí první velké úspěchy i hořkost zasloužené porážky. Kužnar, starý dělnický pracovník, zápolí s obtížemi při výstavbě sídliště. Všichni však poznávají, že nejsou v těchto bojích osamoceni, ale že nová doba dává jim podporu v jejich životě, neboť jsou členy velkého bratrského celku a pravými občany své země.

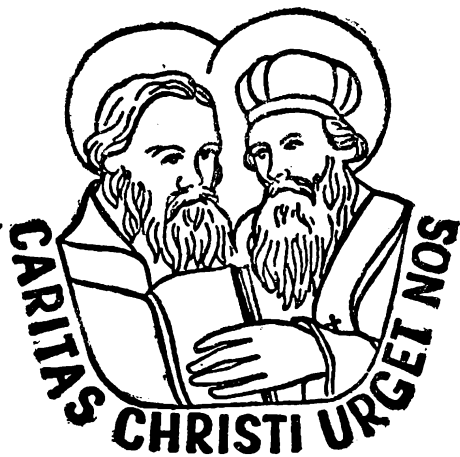
N. G. ČERNYŠEVSKIJ, CO DĚLAT? (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, stran 474, váz. Kčs 15,50.)

Hrdinové tohoto románu nejsou žádné výjimečné a ojedinělé typy, nýbrž obyčejní lidé, kteří jsou věrni ve svém jednání svým zásadám, neodddělují osobní zájem od zájmu společenského a prodchnuti láskou k práci budují nový život. Autor staví v této knize tuto morálku do ostrého protikladu ke staré měšťácké morálce vypočítavosti, klamu a dravého sobectví.

HANS KIRK, ĎABLOVY PENÍZE. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, str. 442, váz. Kčs 17,60.)

Satirický román významného spisovatele současného Dánska přeložila do češtiny Milada Lesná-Krausová. Román sleduje osudy rodiny, která z malých počátků se dopracuje jednoho z nejvýznamnějších postavení v zemi. Při okupaci zemi nacisty stane se ředitel podniku kolaborantem a po okupaci Američany opět s těmito pracuje jen pro získání co největších zisků. Kniha ukazuje českému čtenáři, jak vypadalo Dánsko za doby Hitlerova vpádu.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

M Ě S Í Č N Í K K A T O L I C K Ě H O D U C H O V E N S T V A

*Josef Beneš vzpomíná sedmdesátých narozenin
presidenta republiky*

*Prof. ThDr František Panuška ukazuje cestu svorného
národa*

*Biskup ThDr Ambrož Lazík a kapitulní vikář
Antonín Stehlík promlouvají k otázce kolektivní
bezpečnosti v Evropě*

*Ph a ThDr František Falkenauer podává studii o rodu
a bratrích Páně*

*Ph a JUDr Josef Kasan vysvětluje církevně právní
postavení vikáře*

*P. Josef Suk se zamýšlí nad jazykovou krásou
Martyrologia*

*Děkan P. Václav Šebek vypisuje pravidla pastorače
s hluchými a nahluchlými ve zpovědnici*

*Jan Brechensbauer uvažuje o českých betlemech,
významném díle lidové tvořivosti*

ČÍSLO **10** ROČNÍK ČTVRTÝ

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA
CARITAS CHRISTI URGET NOS

REDAKCE: PRAHA II, JEČNÁ ULICE 2 (KNEŽSKÝ DOMOV) — TELEFON 232-358
ADMINISTRACE: PRAHA III, SNĚMOVNÍ 9 - TELEF. 660-12, 661-92, 662-04, 662-81
S CÍRKEVNÍM SCHVÁLENÍM

УХОВНЫЙ ПАСТЫРЬ - Журнал католического духовенства.

19-го декабря весь народ отмечает день рождения президента республики Антонина Запотоцкого, вся жизнь и деятельность которого навеки запечатлена в сердцах трудящихся. В передовой статье, посвященной этой знаменательной годовщине, отмечаются его огромные заслуги перед нашим народно-демократическим государством. Профессор доктор Франтишек Панушка пишет о результатах выборов в Национальное собрание в статье озаглавленной «Путь единого народа». В части теологической помещены следующие статьи: «Он был из дома и рода Давида» (доктор Ф. Фалькенауэр), «Vicarius foraneus» (доктор И. Касан), «Языковые красоты Жития святых чешских чеников» (патер И. Сук). Пасторальные указания к Рождеству Христову» (доктор Б. Коваржик) и «Исповедь глухонемых» (патер В. Шебек). Следуют статьи патера К. Сагана на тему о Деве Марии и курсив патера Корбы «Жертва и дар». Профессор доктор Ярослав Крчмарж отмечает годовщину дня рождения О. С. Ветти, священника, который владел более чем тридцатью языками. О чешских «Вифлиемских яслях», как о народном творчестве, говорит Ян Брехенсбауэр. «Галерея священнослужителей-патристов» посвящена патеру Вацлаву Сватоплуку Штульцу и «Портреты священнослужителей в творчестве чешских писателей» разбираются в свете сочинений Алоиса Ирасска. В иллюстрированном приложении дается на первой странице копия картины Корреджио «Рождество Христово» и образцы чешских «Вифлиемских яслей» из Чешской Тржебовы. Гомилетическое приложение содержит темы для проповедей на третьей и четвертой неделе Рождественского поста и на праздник Рождества Христова.

THE SPIRITUAL SHEPHERD - The Periodical of Catholic Priests.

On December 19th the whole nation will commemorate the birthday of the President of the Republic Antonín Zápotocký, who by his lifetime's work has firmly inscribed himself into the hearts of all the working people. In the leading article his jubilee is referred to and his great merits in respect of our People's democracy are remembered. Prof. Dr. František Panuška evaluates the outcome of the National Assembly election in the article "The way of a unanimous nation". The theological section contains the following articles: Dr. F. Falkenauer "He was from the House and clan of David", Dr. J. Kasan "Vicarius foraneus", J. Suk "The Linguistic Beauty of Martyrology", Dr. B. Kovařík "Pastoral reminders for Christmas", and P. V. Šebek "Confession of the Deaf and of the Deaf and Dumb". There is the meditation on the theme of the Virgin Mary by P. K. Sahan, a short article on "Sacrifice and Gift" by P. E. Korba, Prof. Dr. Jaroslav Krčmář deals with the life and work of O. S. Vetti, the Priest who knew more than thirty languages. Jan Brechensbauer writes about the "Czech crèches - the work of national creativeness". In the gallery of patriotic priests P. Václav Svatopluk Štůl is introduced and the portraits of priests in the works of Czech writers pictured in the literary works of Alois Jirásek are analysed. The illustrated supplement brings on the front page a reproduction of the picture by Correggio "The Birth of Christ" and the pictures of Czech crèches from Česká Třebová. The homiletic supplement contains the Sermon themes for the third and fourth Advent Sundays and for Christmas Day.

LE BERGER SPIRITUEL - Le Journal périodique des prêtres catholiques.

Le 19 décembre, la nation tout entière célèbre l'anniversaire de la naissance du président de la république Antonín Zápotocký qui, par l'oeuvre de toute sa vie, s'est inscrit à jamais dans les coeurs du peuple travailleur. L'éditorial rappelle aux lecteurs cet anniversaire et rend hommage au grand mérite que le président de la république s'est acquis pour notre Etat démocratique populaire. Le docteur František Panuška, professeur, apprécie les résultats des récentes élections législatives dans son article «Le chemin d'un peuple unanimement uni». — La partie théologique comprend les articles suivants: F. Falkenauer, docteur en théologie, a été de la maison et de la souche de David; J. Kasan, docteur en théologie, Vicarius foraneus; le P. J. Suk, la beauté de la langue du martyrologe; B. Kovařík, docteur en théologie, Remarques pastorales pour Noël; P. V. Šebek, La confession des sourds et des sourds-muets. — La méditation sur un sujet concernant la Vierge est de la plume du P. K. Sahan, l'entre-filet (Le sacrifice et le don) est dû au P. E. Korba. Le Prof. Dr. Jaroslav Krčmář, professeur, évoque le souvenir du prêtre O. S. Vetti qui connaissait plus de 30 langues. Le Dr. Jar. Brechensbauer s'occupe dans son étude des crèches tchèques, produit de l'imagination créatrice de notre peuple. La Galerie des prêtres patriotiques est consacrée cette fois-ci au P. Václav Svatopluk Štůl; les Profils des prêtres dans l'oeuvre des écrivains tchèques présentent les prêtres figurant dans les romans d'Alois Jirásek. — Le supplément illustré reproduit, après la Nativité du Corrége en première page, des photos des crèches tchèques provenant de Česká Třebová. Le supplément homilétique apporte des sujets de sermons pour le troisième et le quatrième dimanche de l'Avent et pour la fête de Noël.

DER SEELENHIRT - Zeitschrift für katholische Priester.

Am 19. Dezember gedenkt unser ganzes Volk des Geburtstages des Präsidenten der Republik Antonín Zápotocký, der sich durch sein gesamtes Lebenswerk unauslöschlich in die Herzen der Werktätigen eingeprägt hat. Der Leitartikel gedenkt seines Lebensjubiläums und würdigt seine grossen Verdienste um unseren volksdemokratischen Staat. Prof. Dr. Fr. Panuška bespricht das Resultat der Wahlen in die Nationalversammlung im Artikel «Der Weg eines einträchtigen Volkes». Der theologische Teil umfasst die folgenden Artikel: Dr. F. Falkenauer: Er war aus dem Hause und Stamme Davids; Dr. J. Kasan: Vicarius foraneus; P. J. Suk: Die Sprachschönheiten des Martyrologiums; Dr. B. Kovařík: Seelsorgerische Randbemerkungen zum Weihnachtsfest; P. V. Šebek: Die Beichte der Tauben und Taubstummen. Eine Meditation zur Marienenthematik schrieb P. K. Sahan, und eine kurze Betrachtung (Opfer und Gaben) von P. E. Korba. Prof. Dr. Jar. Krčmář gedenkt des Lebensjubiläums des O. S. Vetti, eines Priesters, der mehr als dreissig Sprachen beherrschte. Über böhmische Krippen als ein Werk völkischer Schöpfungskraft schreibt J. Brechensbauer. In der Galerie der patriotischen Priester stellt sich P. Wenzel Svatopluk Štůl vor und die Profile von Priestern in den Werken tschechischer Schriftsteller sind nach den literarischen Arbeiten von Alois Jirásek besprochen. Die Bildbeilage bringt auf dem Titelblatt Correggios »Geburt Christi« und Bilder böhmischer Krippen aus Č. Třebová. — Die homiletische Beilage bringt Predigtthemen für den 3. und 4. Adventsonntag und für das Weihnachtsfest.

Duchovní PASTÝŘ

SLUŽEBNÍK LIDSKOSTI

Josef Beneš

Dne 19. prosince 1954 se dožívá náš drahý prezident Antonín Zápotocký sedmdesáti let. Není lehké vyjádřit bohatství těchto sedmdesáti let a vyloupnout z nich vlastní jádro. Příběh, který rozvineme, bude prostý, ale zároveň bohatý. Přímý, jasný a ušlechtilý ve svém zaměření a cíli, ale prožitý a uskutečňovaný po tvrdých cestách, v dramatickém věku vichřic dvou světových válek. Příběh, který můžeme vyprávět našemu věřícímu lidu, aby viděl, jakou sílu má lidský charakter a jakou sílu má nezlomná vůle skromného, ale cílevědomého člověka, který slouží velkým věcem.

Kolébka malého Antonína v Zákolanech stála na tvrdé půdě havířského kraje. Otec Ladislav byl šťvaným, často vězněným dělnickým vůdcem, který stál věrně na straně utlačovaných a ponižovaných. Syn se od něho naučil neznat sobectví v obětavé službě pracujícímu člověku. Hluboká lidskost, zápal pro veliké cíle přešla z otce na syna. Však také život Antonína nerozmazloval. Ve čtrnácti letech ucítily jeho ruce tvrdost kamene, neboť v té době se počal učit kamenictví na Mělníce. Potom zkušenosti z chudé pražské čtvrti Žižkova, kde poznává svízele, boje, ale i krásné vlastnosti pražského dělnického lidu. Ožily později v prezidentově literárním díle. Od malička se pohybuje hoch mezi těmi, kteří neznají přepychu a zahálky. Kromě tvrdého životního údělu vidí však u nich i vzpřímenou páteř, čestnost, nesobeckost. Když byl otec vypovězen policií z Prahy, dokončuje hornické Kladensko výchovu mladého člověka.

Mladý Zápotocký umí odporovat zlu, zná bojovat proti každému bezpráví. Je mezi těmi, kteří právem pežadují všeobecné volební právo. V letech, kdy se rozhodovalo o tom, bude-li mladá republika lidovým státem nebo nikoli, stojí již zralý muž v čele dělnického hnutí na Kladensku. Je mezi těmi, kteří zakládají opravdovou stranu pracujícího lidu. Věrnost lidu a velkým společenským ideálům přináší ovšem jen pronásledování a žalářování. To byly další školy pana prezidenta. Klement Gottwald měl v Antonínu Zápotockém vždy věrného spolupracovníka. Po jeho boku stál mezi českými a slovenskými vlastenci, kteří chtěli zachránit republiku před hnědým morem pohanického nacismu. Leč bohatí a mocní znovu zradili. Ale čestní a věrní nesložili ruce v klín. Věděli, že na východě máme přítele, který nás neopustí. Pan prezident již v roce 1920 navštívil po prvé mladý stát sovětu. Je spolu s Klementem Gottwaldem zakladatelem a trvalým hlasatelem čs.-sovětského přátelství. Léta věznění v Oranienburgu nezměnila pevnost bojovníka. Jen jeho srdce zjihlo ještě více k bezprávným. Téměř ihned po osvobození vlasti Sovětskou armádou dává se Antonín Zápotocký do velikého díla sjednocení odborů. Konečně může promluvit tvořivá práce! Stává se postupně náměstkem předsedy a v roce 1948 předsedou vlády. Byl vedoucí postavou spolu s Klementem Gottwaldem ve dnech slavného Února.

Když nás v roce 1953 navždy opustil prezident Klement Gottwald, byl národ jednomyslný ve volbě jeho nástupce. A tak neochvějný bojovník za práva lidu stanul v čele státu. Nezměnil se ani v nejmenším. Stále stejné vlastnosti, stejné ctnosti, které vytrvale požadujeme po sobě samých a po našem věřícím lidu, provázejí stále prvního občana. Neboť v něm se ztělesnila moudrost lidu: starostlivost o člověka, otevřenost, přímost bez příkras. Učí nás s neochabující trpělivostí pracovat lépe, jít stále vpřed. Jedině člověk tak hluboce lidský může být tak opravdově skromný. Neumí myslit jinak než pro celek. Jeden z jeho osobních přátel, hornický pensista Josef Šourek, rád opakuje slova mladého Zápotockého: »Víš, páni nikdy nedaří svět dohromady.« Ano, zvláště my kněží víme, že vskutku sobectví nemůže vytvořit spravedlivý svět.

Je otcem lidu. Nikdy mu neslibuje, nýbrž ho vede po cestách někdy namáhavých, ale vždycky spravedlivých a správných. Nebylo by proto správné, abychom v den prezidentovy sedmdesátky slibovali. Raději se chopme s nadšením svého díla, ukazujme vytrvale a trpělivě věřícímu lidu velkou cestu, zbavenou lidské špatnosti, cestu, po které krácel Antonín Zápotocký. Kéž Boží požehnání provází spravedlivého a námi všemi milovaného bojovníka do dalších let tvůrčí práce!

Na konferenci Národní fronty dne 18. listopadu 1954 promluví m. j. za katolickou církev J. E. biskup trnavský Dr Ambróz Lazík a J. M. kapitulní vikář pražský Antonín Stehlík, jejichž projevy uvádíme v plném znění.

NJDP. BISKUP Dr AMBRÓZ LAZÍK:

Slovutný pane presidente, slavnostní shromáždění!

Jsem šťasten, že ve jménu římskokatolického biskupského sboru, duchovenstva a všech věřících mohu dnes pozdravit toto velkolepé mírové sněmování. Otázka míru na celém světě je věcí celého srdce a celé duše každého upřímně věřícího člověka. Opak je nemyslitelný! Křesťan-katolík se řídí učením Krista, knížete pokoje, který přišel na svět proto, aby lidé měli život a měli ho stále hojněji. Kristovo evangelium je poselství pokoje, spravedlnosti a lásky. Nic mu není odpornější než opak toho všeho, kteréhož opaku vrcholem je válka — ničení všech hodnot.

Dnešní svět, kterému tvůrčí duch člověka, tato božská jiskra v něm, vynáší nepředstavitelné poklady z přebohaté studnice přírodních hlubin, místo aby to vše věnoval ke zvyšování všeobecného blahobytu v trvalém míru, je rozvíklán. Na světě je stále napětí a lidstvo ohrožuje nebezpečí nové války.

Naše zeměkoule se dnes nedá rozkouskovat. Tvoří tak mimořádně zřejmou jednotu, že ji není možno beztestně narušovat. Na naší planetě je zdrojů pro blahobytnější život dost a dost. Jen ať se místo ničivých zbraní jakéhokoliv druhu vyrábějí předměty, které člověku ulehčují a zpříjemňují život. Dnes při úžasném rozvoji technických a přírodních věd se tím markantněji jeví sounáležitost všech lidí, odkázaných jeden na druhého, a to více než kdykoliv jindy. Tuto sounáležitost odvozujeme z našeho společného původu, od našeho Stvořitele, kterého oslovujeme: Otče náš. Máme-li společného otce, jsme si všichni vzájemně bratry a sestrami, tvoříme jedinou rodinu, a jsme-li jedinou rodinou, máme se navzájem nejen uznávat, nejen podporovat, ale skutečně a účinně milovat. Tyto myšlenky dnes ještě mocněji hýbají naší duší, dnes, kdy jednoznačně stojíme za upřímným a trvalým mírem mezi všemi národy. Proto jsme vděční vládě Sovětského svazu i za její nejnovější podnět a návrh, aby se všechny státy Evropy sešly prostřednictvím svých zástupců a aby nejen jednaly, ale skutečně uzavřely kolektivní bezpečnostní pakt, který by zaručoval pokojný život všem stamilionům obyvatel naší kulturní Evropy a jejím prostřednictvím i celému světu, a aby se přiblížil den skutečného odzbrojení

NJDP. KAPITULNÍ VIKÁŘ PRAŽSKÝ ANT. STEHLÍK:

Slovutný pane presidente, slavné shromáždění!

Ujímám-li se slova jako římskokatolický kněz ještě po řeči pana biskupa Dr Lazíka, činím tak hlavně ze dvou důvodů: Předně, aby byla podtržena závažnost našeho dnešního jednání a za druhé, abych mohl zdůraznit některé zásadní rozpory, které se nám jeví jako věřícím lidem v některých projevech a činech západních politiků, kteří o sobě tvrdí, že jsou politiky křesťanskými. O závažnosti dnešního našeho jednání nelze diskutovat. Vy všichni dobře rozumíte, oč jde a lépe než já zdůraznila to zde matka 10 dětí, zdůraznili to zde naši pracující i zástupci naší pracující inteligence. Ale dovolte mi jako knězi, abych ukázal na jednu závažnou věc: My u nás a všude na Východě čteme evangelium tak, jak se dosud četlo po celých 20 století. V tomto evangeliu, které bylo vždycky čteno, stojí, jak už zde bylo také řečeno mezi jiným: blahoslavení ti, kteří tvoří mír, neboť oni budou sloužit dětem božím. A my tamže čteme poselství apoštola sv. Pavla, že náš Bůh je Bohem Pokoje. My čteme u sv. Lukáše, že ihned po narození Krista bylo slyšet slova: Sláva na výsostech Bohu a pokoj, to jest mír, lidem na zemi. A my stejně čteme opět u sv. Pavla, že napomíná křesťany: Mějte mír se všemi. To je naše pojetí evangelia, to je naše pojetí křesťanství. My víme, že podobným způsobem mluví i nejvyšší představitelé jak katolické církve, tak i protestantů. A jestliže ji-

a bratrského soužití mezi všemi lidmi bez rozdílu jazyka, barvy tváře a vyznání.

To všechno se však nestane a neuskuteční, bude-li se realizovat nové ozbrojení západního Německa. Tehdy se zvýší mezinárodní napětí do nebezpečné krajnosti. A kdo potom zabráni velmi snadnému vzplanutí nového, dosud nepředstavitelného válečného požáru?

Na tuto možnost bychom neměli ani myslet. A tuto možnost si nejen přejeme odstranit, ale za to bojujeme, a to nejen my, nýbrž i četné miliony bratrů a sester západní Evropy, zejména Francie a Německa.

Nechť je mi dovoleno, abych s tohoto místa s horoucí a upřímnou duší apeloval na starostlivé arcipastýře a duchovenstvo západní Evropy, především hroznými válkami tolikrát zkoušené Francie a tak téžce navštíveného Německa:

Tvoříme jednotu v tajemném těle Kristově. Nedo-volte, aby toto tělo bylo raněno. Ve jménu našeho Spasitele — knížete pokoje — vás prosíme a zapřísaháme, udělejte vše, co je ve vašich silách, aby se neuskutečnilo ozbrojení západního Německa, nýbrž naopak, aby se začalo odzbrojovat na celém světě. Necht' si vaše vlády zasednou za stůl s vládou Sovětského svazu a ostatních států a národů Evropy! Necht' neodmítnou podávanou ruku ke smíru! Necht' v duchu vzájemného porozumění jednají a necht' se i konečně dohodnou o všech vážných otázkách míru a bratrského soužití mezi národy při plném respektování nezávislosti a svobody každého národa a státu.

My římskokatolické děti své církve, ale současně i věrní občané své pozemské vlasti znovu a znovu slavnostně vyhlášíme, že podporujeme každé šlechetné mírové úsilí blahozvěsti pokoje, spravedlnosti a lásky — tedy i nejnovější, velmi vážný krok vlády Sovětského svazu.

Nic není větší tužbou nás všech, než aby se dařilo naše práce i boje a splnily se naše modlitby ve vyvrcholení: když všichni lidé uznají, že jsou si bratry a sestrami; že všechny národy jsou členy jediné rodiny a když nad touto jedinou rodinou zazáří slunko všeobecného, trvalého a upřímného míru. V tomto duchu z hloubi duše přejí plného zdaru tomuto manifestačnímu mírovému rokování.

ným způsobem mluví politikové, kteří se prohlašují za křesťany, pak máme právo si položit otázku:

Jménem kterého křesťanství a jménem které křesťanské církve mluví? Nemůže být rozporu mezi tím, co hlásá autorita církevní a mezi tím, co snad se domýšlejí někteří politikové, kteří o sobě říkají, že jsou křesťany. Bylo zde vzpomenu to našich Lidic, bylo zde vzpomenu to Oradouru, ale my vidíme ten veliký rozpor a svědectví posledních desetiletí. Bylo to za první světové války, kdy právě o Velký pátek, o největší den křesťanů, velká Berta střílela na Paříž a kdy v kostele samém, v Notre Dame zemřelo při obřadech velkopátečních na 200 lidí. Tehdy se zvedli francouzští biskupové a episkopát a poslali poselství německým biskupům, ve kterém jim řekli: jak se může něco podobného stát? Kdo může zdůvodnit, aby křesťané na jedné straně stáli proti křesťanům na druhé straně a aby vraždili a aby ničili nejkrásnější památky. A my vzpomínáme dále a nemůžeme zapomenout na lovaňskou universitu, a co se dělo na kostelech a církevních památkách za druhé světové války. Nezapomeneme to, že hořel velechrám francouzský, katedrála v Louane, nezapomeneme na to, co se dělo s koléb-kou křesťanské kultury a civilisace v Itálii, s Monte Casinem.

Ted, draží moji, uvažte, ti, kteří jsou proti konferenci, kteří jsou proti bezpečnosti, ti tvrdí, my jsme křesťané a jdeme znovu „zachraňovat“ křesťanskou

kulturu. Způsob jejich zachraňování jsem již zde uvedl. Ten způsob, který by nyní nastoupil, byl by jistě mnohem hroznější a strašnější. Jdou zachraňovat evropskou kulturu proti „hrozičimu nebezpečí“. Dovolte mi, abych v této chvíli odpovědně jako církevní představitel mohl se otázat představitelů katolíků ve Francii a v západním Německu: Jdete zachraňovat evropskou kulturu a jdete zachraňovat náboženství, jdete zachraňovat kostely a svatě? Jak je chcete zachraňovat? My to dobře víme, že je chcete zachraňovat prostřednictvím atomových děl. Ten, proti kterému chcete jít, ten naše kostely opravuje, a vy byste chtěli tyto kostely zbořit. Přijďte, uvítáme vás, přijďte se podívat na krásu naší svatovítské katedrály, přijďte se podívat na to úsilí naší lidově demokratické vlády, která vynakládá na opravu našich svatyní. Přijďte se podívat na krásu našeho svatého Mikuláše, který je právě opravován, přijďte

se podívat na krásu našeho Strahova, který byl opraven a i na ty nejmenší kostelíky v našich vesnicích, které právě tato naše vláda opravuje a opravuje všechno to, co opominula minulá desetiletí. Nevidíte v tom rozporu a stavíte se za těchto podmínek proti této vládě, která toto činí, ve jménu křesťanství, ve jménu záchrany křesťanské kultury? Chvilí se zamyslete, vážně se zamyslete a položte si otázku, jestli víte, co činíte, nebo jestli jdete pouze za slepým nějakým heslem, kterému věříte buď z neznalosti, nebo ze zlé vůle a pak jsem přesvědčen, že budete-li objektivní, spravedliví, že konečně přijde chvíle, kdy si budeme moci všichni podat ruku, kdy pochopíte, proč tak hlasitě a důrazně žádáme, aby byla uspořádána konference, která má vyjasnit evropské poměry i světové poměry a která má nakonec umožnit všem lidem bez rozdílu, aby žili v míru a pokoji, jak to žádal Kristus.

THEOLOGIE

JAZYKOVÁ KRÁSA MARTYROLOGIA

Při společné recitaci breviáře v chóru čte se každodenně v Primě stručný nástin životopisu světců, jejichž památka připadá podle liturgického kalendáře na příští den: je to t. zv. Martyrologium. Rubrika doporučuje, aby se Martyrologium četlo »laudabiliter etiam extra chorum«.

Kdyby měli všichni důstojní spolubratři tuto knihu skutečně po ruce a mohli se tak uvedeným pokynem řídit, poznali by, že tu nejde toliko o úřední, snad suchopárny katalog, obsahující jména a data svatých naší Církve, ale poznali by, že je Martyrologium, jako všechny ostatní liturgické knihy, kniha plná náboženské poesie a krásy. Jako z jiných posvátných textů, vyzařuje i z Martyrologia něco z charismatického nadšení prvních dob křesťanských, inspirovaného samým Duchem svatým.

Mluva Martyrologia oplývá překrásnými, stále novými obraty názorné živosti. Autoři byli beze sporu nadmíru zruční a Bohem omilostnění — ne spisovatelé, ale přímo básníci.

Uvedu vld. čtenářům několik ukázek. Sledujte na př. laskavě jen bohatou a vpravdě skvělou rozmanitost výrazů pro jeden jediný pojem: »smrt«.

Martyrologium neříká nikdy stroze, že světec »zemřel«, že byl »zabit«, »sťat« nebo »upálen«. Užívá — ba, můžeme říci, — přímo kreslí k označení smrti nekonečnou řadu nejpestřejších, duchaplných obrazů, z nichž nebývají téměř ani dva stejné, z nichž je každý pravou perlou starokřesťanského liturgického umění, z nichž nám každý poskytuje námět k úspěšné náboženské úvaze a meditaci, z nichž by se mnohý nádherně hodil i dnes jako nápis na hrob našich zesnulých.

Jak krásně a jemně vyjadřuje Martyrologium již smrt přirozenou! Praví ku př., že svatý »decessit et vita«, »consummatus est«, »in pace vitam finivit«, »beato fine quievit«, »beatum finem sortitus est«, »cursum beatæ vitæ complevit«, »mortalem vitam absolvit«.

Často připomíná, že smrt křesťana znamená návrat k Bohu a dosažení odměny i slávy v nebeské vlasti: »Animam Deo reddidit«, »abiit in caelum«, »evolavit in caelum«, »in caelum evocatus est«, »caeli gaudia comparavit«, »caelestia regna petivit«, »ad regnum caeleste transivit«, »aeterna praemia suscepit«, »mansura percepit regna«, »pervenit ad gloriam«.

Mnohdy se vyskytuje oblíbené rčení prvních křesťanů o posmrtném spojení s Kristem a setkání se se svatými, jako »Laetus migravit ad Christum«, »transivit ad Dominum«, »cucurrit ad Sponsum«, »inter Beatorum agmina translatus est«.

Pro jejich zvláštní krásu cituji aspoň 3 taková elogia podrobněji:

Dne 19. května píše Martyrologium na př.: »Romae sancti Pudenti Senatoris, qui... ab Apostolis Christo in baptismo vestitus, innocentem tunicam usque ad vitæ coronam immaculate custodivit.«

Nebo 17. září: »Beati Lamberti Episcopi, qui... aulam regni caelestis perpetuo victurus intravit.«

Konečně uvádí na Hod Boží vánoční, 25. prosince, mimo jiné řadu svatých, o nichž praví: »Eo die nasci meruerunt in caelis, quo Christus in terris pro salute mundi olim nasci dignatus est.« Jaká to jemná něžnost zvláště v této poslední připomínce!

Avšak ještě mnohem krásnější a výstižnější jsou básnické obraty, jimiž Martyrologium vyznačuje smrt mučednickou. S vroucným náboženským zalíbením si tu takřka pohrává s nejrůznějšími analogiemi, které známe jak z katakomb, tak ze slavných promluv církevních Otců, pronesených u příležitosti liturgických oslav našich mučedníků.

Častý bývá obraz mučedníka-vítěze a symbol palmy: »Meruit obtinere triumphum«, »crucis supplicio feliciter triumphavit«, »victor hostem superavit«, »martyrii palmam adeptus est«.

Neméně často vyskytuje se obraz šťastně dokončeného boje a koruny, již mučedník dosáhl: »Cursum gloriosi certaminis implevit«, »confessionis certamen complevit«, »martyrii coronam promeruit«, »gloriosissime coronatus est«, »coronā martyrii insignitus est«, »beatae passionis coronam percipit a Domino«.

A jiné myšlenky:

Mučedník odebral se slavně do království Božího: »Cum gloria martyrii ad siderea regna migravit«. — Mučedník přispěl k zvýšení slávy Boží: »Glorificavit Deum in corpore suo«. — Došel svou smrtí věčné odměny: »Martyrium pro mercede accepit«. — Potvrdil svou krev, kterou prolil, víru v Boha, v Krista, a proslavil svatou Církev: »Fidem testimonio sanguinis comprobavit«, »evangelium martyrii sanguine consignavit«, »veritatem catholicam effuso sanguine confirmavit«, »Dei Ecclesiam suo sanguine purpuravit«.

Martyrologium nezapomíná ani na případné zvláštní, konkrétní okolnosti, týkající se života neb smrti mučedníků, a podotýká proto ku př. výslovně: o sv. Dorotheovi, jenž podstoupil mučednickou smrt v požehnaném věku 107 let: »Venerandam senectutem martyrio honestavit«, nebo o knězi-mučedníku: »Sacerdotale munus martyrii honore cumulavit«, »hostia Christi efficitur«, »martyrii calicem gustavit«, — o panně: »Virginitatem martyrio consecravit«.

Ale i když nechce Martyrologium jiného, než konstatovat pouze smrt mučednickou jako takovou, oplývá většinou vznešenými výrazy: »Martyrii munus accepit«, »martyrio decoratus est«, »illustre martyrium duxit«.

Ani zde nemohu opominout citování alespoň několika úplnějších elogií, aby laskavý čtenář takto mohl sám posoudit literární krásu a bohatou poesii, již Církev oslavuje své hrdiny:

Dne 2. ledna čteme: »Commemoratio plurimorum sanctorum Martyrum, qui, spreto Diocletiani Imperatoris edicto quo tradi sacri Codices jubebantur, potius corpora carnificibus, quam sancta dare canibus maluerunt.«

19. ledna: Natalis beati Germanici Martyris, qui... praeparatam sibi bestiam sponte provocavit, cuius dentibus comminutus, vero panem Domino Jesu Christo, pro ipso moriens, meruit incorporari.«

21. ledna se praví o mladistvé sv. Anežce slovy sv. Jeronýma: »Et aetatem vicit et tyrannum, et titulum castitatis martyrio consecravit.«

30. ledna: »Sancti Barsimaei Episcopi, qui, cum Gentiles plurimos convertisset ad fidem et praemisisset ad coronam, eos secutus est... cum palma martyrii.«

9. dubna: »Passio sanctarum septem Virginum et Martyrum, quae dato simul pretio sanguinis, vitam mercatae sunt aeternam.«

16. srpna: »Sancti Ambrosii Centurionis, qui...

cum per ignem illaesus transisset, demersus in aquam, eductus est in refrigerium.« (Srovnej žalm 65, 12.)

6. října: »Sanctae Erotidis, Martyris, quae Christi amore succensa, ignis superavit incendium.«

20. prosince: »Sanctorum militum et Martyrum... per quorum victoriam Christus, qui suis animi constantiam dederat, gloriosissime triumphavit.«

Dodatkem chci ještě poukázat na to, že se jazyková krása Martyrologia jeví i v jiných rčeních, nikoliv snad pouze při zmínce o smrti světců. Kdyby bylo tomuto článku popřáno více místa, uvedl bych další ukázky o tom, jak skvěle hovoří třeba o životě svatých a o jejich ctnostech. Tak alespoň na konec několik pěkných obrátů, kterými naše kniha zaznamenává kanonisaci: »Sublimatus est honore Sanctorum«, »Sanctorum fastis adscriptus est«, »in Sanctorum canonem relatus est«, »inter sanctos Caelites adnumeratus est«, »Sanctorum albo adjunctus est«.

Má-li kdo z našich vld. spolubratři Martyrologium po ruce, ať v něm horlivě a pravidelně čte. Nalezne nejen v obsahu této posvátné knihy hojnost povzbuzujících příkladů pro vlastní život, ale i v jeho vnější kráse čistou duševní radost a potěšení.

P. Josef Suk

VICARIUS FORANEUS

Diecése je rozdělena na okresy nebo distrikty, zahrnující v sobě více far; tyto církevní okresy v diecési se nazývají různě: venkovské vikariáty, děkanáty (na Moravě), arcipresbyteráty a pod.

Platné právo kanonické přiznává Ordináři právo zřizovati a měniti venkovské vikariáty nebo děkanáty nebo presbyteráty (can. 217, § 1).

Právě v poslední době byli jsme toho svědky, jak ve všech diecésích historických zemí Ordináři a odpovědní církevní činitelé provedli reorganizaci vikariátů a děkanátů tak, aby pokud možno se jejich hranice kryly s hranicemi politických okresů. Nové komunikační spoje a různé změny v hospodářském a politickém životě u nás si vyžádaly i tuto úpravu, která prospěje jak po stránce hospodářské, tak i po stránce církevně politické k další konsolidaci poměrů mezi církví a státem. Územní změny byly již provedeny ve všech diecésích historických zemí a rovněž i slovenští Ordináři se touto otázkou již zabývají. Hranice diecése zůstávají však touto reorganizací vikariátů a děkanátů nedotčeny.

Venkovské vikáře, děkany, arcikněze i jejich zástupce (sekretáře) ustanovuje Ordinář samostatně, a to pokud možno z duchovenstva vikariátu; ve volbě osob není na nikom závislým (can. 445). Není-li vikář farářem, je povinen sídliti ve vikariátě nebo alespoň v blízkosti jeho. I kapitulní vikář má právo dosaditi venkovské vikáře, jestliže snad tento někde chybí.

Venkovským vikářem (děkanem) má být kněz tohoto úřadu skutečně hodný a je kdykoli odvolatelný (ad nutum episcopi, can. 446, § 1—2). Tento úřad není obročím, ani nemá určité stálé pravomoci, která, pokud se mu jí dostává, jest jen delegovanou. Ordináři delegují vikářům trvale mnohá vlastní práva nebo jim účelně subdelegují z fakult absolutních i dispensačních, které sami získali od Svaté stolice (can. 899, § 2).

Provinciální sněm, diecéšní synoda a biskupské výnosy mohou prisouditi vikářům zvláštní oprávnění (can. 447, § 1); jinak však má vikář právo a povinnost bděti nad tím, aby se v jeho vikariátě vyvíjel řádně náboženský život. Jejich význam charakterisuje sněmovní označení: »Oculi et aures episcoporum.«

Povšechný ráz vikářovy činnosti je dozor na život a působení farního duchovenstva, na posvátná místa a liturgické obřady, na bohoslužebná roucha a na církevní majetek (can. 447, § 1, bod 1—4).

Za tím účelem má vikář v době biskupem stanovené vykonat kanonickou visitaci ve všech farnostech své-

ho vikariátu (can. 447, § 2); pražský provinciální sněm nařizuje roční visitaci.

Onemocní-li těžce farář ve vikariátě, nařizuje kanonické právo venkovskému vikáři, aby neprodleně navštívil nemocného faráře a postaral se o jeho duchovní a hmotné potřeby; zemře-li farář, má jej i vikář pochovat. Vikář má též dbát toho, aby se v době nemoci nebo úmrtí faráře nic neztratilo, co náleží kostelu, zejména ne knihy a úřední listiny z farní kanceláře (can. 447, § 3).

Kromě toho má vikář častěji do roka svolat všechny kněze svého vikariátu na pastorální konferenci, na nichž se mají řešit různé časové otázky z morálky, liturgiky a praktické případy z pastorační praxe, jak toho vyžaduje současná doba. Těmto pastorálním konferencím předsedá a řídí je sám vikář a má bděti nad tím, aby byly správně konány (can. 448, § 1).

Alespoň jednou za rok má vikář podat místnímu Ordináři podrobnou zprávu o náboženském stavu svého vikariátu (can. 449).

Venkovský vikář užívá vlastní pečeti a má přednost před všemi faráři a ostatními kněžími svého vikariátu (can. 450, § 2). Mimo to partikulárně v různých diecésích bývá i různě vyznamenáván. Náleží mu titul »veledůstojný« (admodum reverendus) a má právo na expositorium canonicale a prsten. V některých diecésích jsou čestnými nebo někde dokonce i skutečnými konsistorními rady (Čes. Budějovice).

Tyto uvedené povinnosti a úkoly venkovských vikářů a děkanů jsou rázu ryze náboženského a církevního.

V současné době je však třeba, aby venkovští vikáři se zabývali i úkoly rázu církevně politického. A tu jde především o nejzávažnější otázku současné doby, o otázku boje za zachování a upevnění míru ve světě.

Práce pro mír je především úkolem mírového hnutí katolického duchovenstva. Proto všichni vikáři mají se horlivě účastnit práce diecéšních mírových výborů katolického duchovenstva, kde získají poučení a cenné náměty, jak postupovat v mírové práci, aby potom na svých vikariátních poradách mohli dobře obeznámit všechny duchovní svého vikariátu s úkoly, jež je v boji za světový mír čekají.

Na těchto vikariátních poradách mají vikáři své duchovní seznámit i se všemi aktuálními problémy církevními, politickými i hospodářskými, aby tím úspěšněji mohli pak pracovat v duchovní správě pro blaho časné i věčné svěřených jim věřících.

JUDr Josef Kasan

BYL Z DOMU A KMENE DAVIDOVA

Studie o rodu a bratřích Páně.

Sv. Matouš, Lukáš, Pavel a jiní tehdejší současníci věděli o těchto věcech mnohem více, než víme nyní my. Ze svých vědomostí nám něco napsali, není toho však tolik, jak bychom si přáli vědět; skutečnosti zásadního významu však zaznamenali, a z nich my musíme sestavovat obraz rodu a bratří Páně, abychom měli vše jasnější a zřejmější.

První věcí ovšem jest podívat se na texty Písma a tradice, a z nich potom čerpat pokud možno vše, co nám o této věci říká.

I. Slova textů:

a) Lc 2, 4: »Také Josef se odebral do Galileje, z města Nazareta, vzhůru do Judska, do Davidova města zvaného Betlem, protože byl z domu a z kmene Davidova.«

b) Mt 1, 20: »Josefe, synu Davidův, neboj se vzít k sobě Marii, svou manželku, neboť co v ní bylo počato, je z Ducha svatého.«

c) Lc 2, 48: »I řekla mu jeho matka: Dítě, co jsi nám tak učinil? Hle, tvůj otec a já jsme tě s bolestí hledali.«

d) Lc 3, 23: »Když Ježíš začínal, bylo mu asi třicet let a byl pokládán za syna Josefova.«

e) Mt 13, 54–55: »Odkud má takovou moudrost a ty zázraky? Což to není syn tesařův? Což se nejmenuje jeho matka Maria a nejsou Jakub, Josef, Šimon a Juda jeho bratři? A nejsou u nás všechny jeho sestry?«

f) Lc 1, 26–27: »... byl od Boha poslán anděl Gabriel do galilejského města, které se jmenuje Nazaret, k panně zasnoubené muži jménem Josef, z domu Davidova a jméno panny Marie.«

Z těchto textů vyplývá:

1. Josef byl potomkem Davidovým.

2. Josef byl manželem Panny Marie.

3. Josef byl označován Pannou Marií i Nazareťany za otce Ježíšova.

4. Josef však ve skutečnosti otcem Ježíšovým nebyl, jak výslovně Písmo udává. Nebyl tedy přirozeným otcem Ježíšovým, nýbrž jenom legálním, před zákonem, z titulu manželství s Marií.

5. Slova »z domu Davidova« u Lc 1, 27, vztahují se na Marii nebo Josefa? I když předmětem celé pasáže, v níž je tento verš, jest Maria, nemůže se s jistotou říci, že patří jí. Nejspíše však ano.

II. I Maria byla z domu Davidova:

a) Rom 1, 3: »... o svém Synu, který povstal z potomstva Davidova podle těla...« ex semine David secundum carnem.«

b) Lc 1, 32: »A Pán Bůh dá mu trůn Davida jeho otce.«

c) Sk. ap. 1, 29–30. Petr po seslání Ducha svatého prohlašuje: »Bratři, bez okolků vám mohu říci o patriarchovi Davidovi, že i zemřel i byl pohřben, a že jeho hrob je mezi námi až do dneška. Protože tedy byl prorok a věděl, že mu Bůh přísežně slibil, že jeho potomka posadí na jeho trůn...«

d) Mt 1, 1. 16. 18. 25: »Rodokmen Ježíše Krista, syna Davidova, syna Abrahamova. Jakub zplodil Josefa, muže Marie, z níž se narodil Ježíš, který se nazývá Kristus. Narození Ježíše Krista se stalo takto: Jeho matka Maria byla zasnoubena Josefovi, a dříve než se sešli, shledalo se, že je těhotná z Ducha svatého.«

Tyto verše potvrzují:

Podle těla je Ježíš, a tedy i Maria, z rodu Davidova. Nebyl by Ježíš podle těla z rodu Davidova, kdyby nebyla také Maria podle těla z rodu Davidova, neboť právo na trůn Davidův byl by pak Ježíš měl jen z titulu legálního manželství Marie s Josefem, ale to by nebylo podle těla. I když podle židovského nazírání by stačil i jen legální nárok, sv. Pavel prohlašuje, že je zde nárok i podle těla, tedy že Maria byla z potomstva Davidova. Mt uvádí Ježíšův legální nárok na

trůn Davidův, když podává předky Josefovy, i když ví, že Josef není přirozeným otcem Ježíšovým.

III. Bratři a sestry Páně.

a) Mt 12, 46 (paral. Mc 3, 31; Lc 8, 19; Jo 2, 12; 7, 3. 5. 10): »Když ještě mluvil k zástupům, hle, matka a jeho bratři stáli venku a dožadovali se rozmluvy s ním.«

b) Mc 6, 3: »Což není tesař, syn Marie a bratr Jakubův a Josefův a Judův a Šimonův? Což nejsou zde u nás jeho sestry?«

c) Sk. ap. 1, 13, 14: »A když tam vešli, vystoupili do hořejší síně, v které se zdržovali: Petr a Jan a Jakub a Ondřej, Filip a Tomáš, Bartoloměj a Matouš, Jakub Alfeův a Šimon Horlivec a Juda Jakubův. Ti všichni trvali jednomyslně na modlitbách se ženami a Marií, matkou Ježíšovou a s jeho bratry.«

d) Gal 1, 19: »Jiného z apoštolů jsem neviděl, leč Jakuba bratra Páně.«

e) Mt 27, 56: »A mezi nimi Marie Magdalena a Marie, matka Jakubova a Josefova, a matka synů Zebedeových.«

f) Mc 16, 1: »Když uplynula sobota, Marie Magdalena, Marie, matka Jakubova a Salome nakoupily vonných mastí, aby šly pomazat Ježíše.«

g) Jo 19, 25: »Stály pak u kříže Ježíšova jeho matka a sestra jeho matky Marie Kleofášova a Maria Magdalena.«

h) Hegesipus (II. stol., rodem Žid — u Eusebia: Hist. Eccl. IV, 22): »Když Jakub, příjmením Spravedlivý, podstoupil mučednickou smrt z téže příčiny jako Pán, hned po něm byl ustanoven biskupem Simeon Kleofášův, syn jeho strýce, a všichni jej doporučovali, neboť byl druhým bratrancem Páně.«

ch) Týž III, 20: »V tom čase (za Domiciána) žili ještě někteří z příbuzenstva Páně, vnukové Judovi, jenž podle těla byl nazýván jeho bratrem. Bylo jim vytýkáno za vinu, že jsou z rodu Davidova.«

i) Mt 10, 3: »Jakub Alfeův a Tadeáš...«

j) Mc 3, 18: »... Jakuba Alfeova, Tadeáše...«

k) Juda 1, 1: »Juda, služebník Ježíše Krista, bratr Jakubův...«

l) Mc 15, 40: »Zpovzdáli se dívaly také ženy; mezi nimi Marie Magdalena, Marie, matka Jakuba Menšího a Josefa a Salome...«

m) Lc 24, 9, 10: »... vrátily se od hrobu a oznámily to všechno jedenácti a všem ostatním. Byly to: Maria Magdalena, Jana, Marie Jakubova; a ostatní, které byly s nimi, říkaly totéž apoštolům.«

n) Mt 28, 1: »Po sobotě na úsvitu prvního dne v týdnu přišla Magdalena a druhá Marie podívat se na hrob.«

Tato skupina textů konstatuje:

1. Ježíš je tesař a syn Marie.

2. Ježíš má bratry Jakuba, Josefa, Judu, Šimona a sestry; jména sester se neuvádějí.

3. Bratři Páně nejsou skutečnými bratry v našem názvosloví k označení příbuzenství, nýbrž jsou jen příbuznými, neboť mají jiné rodiče než Ježíš.¹⁾

4. »Bratři« Páně Jakub a Josef mají za matku Marii, dceru Kleofášovu, manželku Alfeovu. Otcem Jakuba a Josefa jest Alfeus.

5. Juda-Tadeáš je »bratrem« Jakubovým; nebyl však synem Alfea a Marie jako Jakub a Josef, neboť není nikdy takto uváděn, naopak, Marie je vždy jmenována jen matkou Jakuba a Josefa.

6. Simeon byl synem Kleofášovým, tedy přirozeným bratrem Marie, manželky Alfeovy. Z bodů 5 a 6 též vyplývá, že Kleofáš a Alfeus jsou dvě různé osoby, a ne jedna, jak se někteří domnívají. A ovšem vyplývá též to, že výraz Marie Kleofášova neznamena Marie manželka Kleofášova, nýbrž Marie dcera Kleofášova.

V. Rodokmeny Matoušův a Lukášův.

Sestavíme-li si jména, jež uvádí evangelista Matouš a evangelium podle sepsání sv. Lukáše, podle sebe, bude nám stačit jen letmý pohled, abychom poznali, že oba rodokmeny se od sebe liší, a hlavně se liší v posledních a rozhodných členech. Rozdílnost rodokmenů není ovšem a nemůže být způsobena pochybením evangelistů, vždyť Lukáš znal evangelium Matoušovo, nýbrž rozdílnost vyplývá z věci samé a z jejího pojetí evangelistou. Lukáš, jak víme, je závislý v celé koncepci evangelia na sv. Pavlovi. Je to poznat i ve stavbě rodokmenu. Kdežto Matouš vede rodokmen jenom k Abrahamovi, Lukáš jde až k Adamovi. A toto je právě nauka sv. Pavla. Proto pochopíme rodokmen Lukášův jenom tehdy, srovnáme-li nebo přidáme-li k němu texty Pavlovy, této věci se týkající.

1 Cor 1, 3, 12—20: »Děkujeme Bohu Otci Pána našeho Ježíše Krista... děkujte Otci, který nás učinil schopnými k účasti na podílu svatých ve světle; on nás vytrhl z moci temnoty a přenesl od království svého milovaného Syna; v něm máme vykoupení, odpuštění hříchů. On je obraz neviditelného Boha, prvozenec veškerého tvorstva. Neboť v něm bylo stvořeno všechno, co je na nebi i na zemi, věci viditelné i neviditelné, ať trůny nebo panstva, ať knížetstva nebo mocnosti; všechno bylo stvořeno skrze něho a pro něho. Sám pak je přede vším a všechno má v něm trvání; on je hlavou těla, Cirkve. On je počátek, prvozený z mrtvých (vstalých), aby měl ve všem prvenství. Neboť se (Bohu) zalíbilo, aby v něm přebývala veškerá plnost a aby skrze něho smířil všechno se sebou tím, že zjednal pokoj krví jeho kříže, jak to, co je na zemi, tak to, co je v nebesích.«

1 Cor 15, 45, 47: »Tak je i psáno: První člověk Adam byl učiněn oživující duší; poslední Adam (t. j. Kristus) byl učiněn oživující duchem. První člověk byl ze země, byl zemský, druhý člověk je z nebe.«

Rom 5, 14, 15: »...jako Adam, který je předobraz toho budoucího. Ale tak tomu není i s darem jako s proviněním. Neboť jestliže proviněním jednoho zemřelo jich mnoho, mnohem spíše Boží milost a milostivého daru, který jest od jednoho člověka, Ježíše Krista, přehojně se dostalo na mnohé.«

2 Cor 4, 4, 6: »...aby jim nezazářilo osvětlení evangelia o slávě Krista, který je obraz Boží. Neboť Bůh, který řekl, aby se z temnot rozzářilo světlo, on zazářil nám v srdci, aby nás osvětil poznáním Boží slávy na tváři Kristově.«

2 Tim 2, 8: »Pamatuj na Ježíše Krista, potomka Davidova, který vstal z mrtvých podle mého evangelia...«

Rom 1, 5: »...o svém Synu, který povstal z potomstva Davidova podle těla...«

(Dokončení příště.)

Th a PhDr František Falkenauer

Poznámky:

1) Mohli bychom podat řady dokladů pro to, že Písmo svaté užívá výrazů »bratr«, »sestra« v nejširším významu, že tento výraz neznamena jen bratra nebo sestru ve významu sourozenců z téžže rodičů, nýbrž kteréhokoliv příbuzného, ale i přátel, králové, kolegové se nazývali tímto označením. Na př. Abraham nazývá Lota svým bratrem, ač byl jeho synovcem (Gen 13, 8; 14, 12), podobně Gen 29, 15; nebo alespoň texty: Cant 4, 9 (snoubenka jest nazývána sestrou). Ex 2, 11; 2 Reg 2, 26; Mt 25, 40; Sk ap 11, 29 atd.

VÁNOČNÍ SVÁTKY

Je zcela přirozené, že řadu svátků Páně, které ovládají celý církevní rok a určují jeho jednotlivá období i postup časový, zahajuje svátek jeho požehnaného narození. Nebudu hovořit o historii jeho data; chtěl bych především připomenout, že pořadím se rovná svátkům velikonočním i svatodušním. Je zajímavé, že ještě ve 13. století byli věřící o těchto 3 nejvyšších svátcích povinni přistoupiti ke stolu Páně.

Okolnost, že tři dny v oktávu Narození P. slavíme svátky svatých, je nutno vysvětliti poukazem na to, že den Narození P. byl teprve ve 4. století určen na 25. prosinec, kdežto následující 3 dny byly již od nejprvnějších let křesťanství zasvěceny 26. prosinec sv. Štěpánu, 27. Miláčkovi Páně a 28. konečně Mládťákům betlemským. Sv. Učitelé Cirkve vidí ve sledu těchto 4 svátků jen výraz křesťanské základní pravdy, že totiž všichni svatí jen v Kristu nalézají ospravedlnění a posvěcení. Všichni světci a světice jsou podle sv. Bernarda mučedníky buď vůlí i skutkem, nebo jen vůlí nebo jen skutkem. Sv. Štěpán, sv. apoštol Jan a Mládťáka jsou representanty těchto 3 skupin, sv. Štěpán jako mučedník vůle i skutku, sv. Jan jako mučedník vůlí a Mládťáka jako mučedníky skutkem. Svátky jejich jsou tedy jaksi základními svátky, a jejich spojení se svátkem Narození Páně je tedy symbolem a vyznáním zmíněné pravdy.

Vánoční svátky přinášejí mnoho zvyků jak bohoslužebných, tak lidových. Prvním z nich je zvyk, že každý kněz slouží dne 25. prosince 3 mše sv. Tento zvyk pochází asi již z r. 130 po Kr. za papeže Telesfora; r. 600 se o něm již hovoří jako o prastarém zvyku. Především nám 3 mše sv. připomínají důležitost svátku a trojí zrození Páně, totiž věčné Otcem, časné z Marie P. a duchovní v duších spravedlivých. Někteří učenci upozorňují na to, že Církev sv. tímto zvykem plní svou povinnost vděčnosti Nejsv. Trojici za milost vtělení Páně. První mše sv. je děkovnou obětí Otci za to, že tak miloval svět, že svého jednorozeného Syna dal k naší spáse; druhá mše sv. je děkovnou obětí Synu za jeho láskyplné ponížení při

vtělení; a konečně třetí mši sv. děkujeme Duchu sv., jehož působením Kristus se stal jedním z nás.

Půlnoční doba první mše sv. připomíná prastarou tradici, že se Pán narodil právě v době půlnoční, aby jako Božské Světlo-Slunce osvětlil temnotu, noc pohanství. Od toho také se odvozuje název »Vánoce« nebo »Svatá noc«.

Jinou zvláštností vánočního dne, kterou je zvláště po zkušenostech minulého roku nutno připomenout věřícím, je zásada, že připadne-li den Narození Páně na pátek, ruší se přikázání postní. Již první křesťané se nikdy v den sváteční nepostili, a různé církevní sněmy půst újmy i zdrženlivosti od masitých pokrmů přímo zakázaly. Důvodem tohoto i dnes platného ustanovení je, že se v tento den máme radovati opravdu bez výhrady a máme i tělu dopřáti lepší stravy v den, kdy náš Spasitel sám přijal lidské tělo. Bude dobře, když dp. duchovní správci podle potřeby tuto skutečnost připomenou, protože někteří věřící buď zapomněli to, čemu se v mravouce učili, nebo ani zásady o zrušení postních dnů v některé svátky církevní i státní neznají.

Nejpopulárnějším a nejrozšířenějším zvykem vánočním je postavení jesli jak v chrámech, tak i v domácnostech. Bylo to dílo velkého pěvce lásky Boží sv. Františka z Assisi, že nám byl Kristus-Král, sedící na pravici Boha Otce Všemohoucího, opět lidsky přiblížen. Sv. František nám dal betlemské Dítě v jesličkách, ale i muže bolesti na kříži. On postavil se svolením papeže první jesle v chrámu P., aby křesťanům znázornil tajemství narození Spasitele, a tak aby je přiměl k vděčnosti a klanění se jemu. I my si musíme dobře uvědomit, že jesličky jsou hlavně pro děti skvělou lekcí katechismu; tak mnohé srdce dospělejších zde někdy teprve poznalo Spasitele nebo pochopilo jeho nesmírnou lásku k nám lidem a zaplálo samo láskou a vděčností k němu.

Počet přátel jesli je veliký, a jednotlivé chrámy se snaží opatřiti si co možná nejdrahocennější jesle, nebo aspoň je doplnit rok co rok některými figurami

nebo zařízením. Tento způsob je jistě správný, pokud duchovnímu správci záleží na tom, aby udržel krásu a vzhled jesli. O jednotlivostech nebudeme hovořit, protože má každý z nás možnost poradit se s umělci-odborníky v otázce výpravy jesli. Jen malou poznámku: Nehledejme tyto umělce jen v obchodech devocionáliemi a podobných, kteří prodávají většinou seriové zboží.

Pro postavení jesli v chrámu P. platí zásada: Jesle mohou být jen tehdy postaveny na postranní oltář, jestliže se nenajde v prostoru chrámovém jiné vhodné místo. Nejvhodnějším místem je ovšem postranní kaple. Není-li kaple, přicházela by v úvahu předsíň, místo u postranní stěny. Je nutno dbátí toho, aby postavením jesli nevzniklo žádné rušení bohoslužeb nebo jiné nepřístojnosti.

Vánoční stromek symbolizuje dvojí strom, jenž v dějinách hrál tak nesmírnou úlohu: osudný strom hříchu a smrti uprostřed ráje a strom kříže na Kalvarii,

jak praví mystikové, nebo i Krista samého, jenž vypučel z kořene Ješe s plody pro celé lidstvo.

I naše »vánočky« stojí v symbolickém vztahu ke Kristu, jenž je »chlebem s nebes, majícím všechnu líbeznost«. Jen je třeba vše to připomenouti věřícím, aby jejich duch byl obrácen i k duchovnímu významu nejen zvyků, ale i vánočních svátků samých.

V některých krajích bývalo zvykem světit ve svátek sv. Štěpána sůl a vodu. Nejnovější Rituál toto svěcení již neobsahuje. Dosud však je zvykem světit na svátek sv. Jana miláčka Páně po mši sv. po posledním evangeliu víno; svěcení koná kněz v paramentech mešních s výjimkou manipulu. Je-li svěcení mimo mši sv., použije superpelice a bílé štolý. Význam svěcení nejlépe osvětluje orace, ve které prosíme, aby Bůh dal těm, kteří z tohoto vína pijí, dosáhnouti zdraví jak těla, tak i duše. Nezapomeňme při tom na prostou výzvu: *Bibe amorem* s. Joannis — napij se lásky sv. Jana. *Theophilus*

S HLUCHÝMI A NAHLUHLÝMI VE ZPOVĚDNICI

Vyskytují se prý případy, že duchovní správce odepré zpovídá, i v čase velikonočním, hluchoněm, poněvadž prý nezná posunkovou řeč. Ale i takoví lidé, zejména v čas adventní, se namnoze rádi zpovídají a v čas velikonoční chtějí splnit svou katolickou povinnost. Podle can. 892, § 1 parochi aliiue, quibus cura animarum vi muneris est demandata, ex iustitia, a to sub gravi peccato jsou zavázáni sive per se sive per alium confessionem fidelium sibi commissorum audire, quoties ii audiri rationabiliter petant. Podle § 2 téhož canonu pak jsou urgente necessitate k tomu zavázáni ex caritate omnes confessarii a in mortis periculo omnes sacerdotes, etiam iurisdictione carentes.

Pro zpovídání hluchoněmých, němých, hluchých a nahluchlých je třeba mít v sakristii nebo na jiném příhodném místě zpovědnici a tam je zpovídati. Mají se tam odvésti beze všech nápadností, aby jim to nepřišlo za těžko.

Nahluchli se obvykle hlasitě zpovídají, poněvadž se sami neslyší. Proto je třeba upozornit, že dobře slyšíme, aby mluvili potichu, aby snad někdo venku něco ze zpovědi nezaslechl. Zpovědník však musí mluvit hlasitě, a proto v napomenutí neřekne nic, čím by mohlo být porušeno zpovědní tajemství, i když v místnosti, kde se zpovídá, přímo nikdo není. Ostatně vzhledem k úplnosti vyznání nahluchlých platí normy o příčinách, které omlouvají neúplnost vyznání. Tedy pokud možno, ať je úplné, ale stačí diligentia communis. To platí i o povinnosti zpovědníka vzhledem k doplnění zpovědi. Je dovoleno též písemné vyznání a aby zpovědník, pokud takový penitent umí číst, napomenutí i s pokáním mu napsal, a tím bude zpovědní tajemství ještě lépe zabezpečeno. Takovým způsobem by mohla být zpověď konána snad i ve zpovědnici v kostele. Avšak mnozí vážní autoři soudí, že nikdo není povinen používat k vyznání tohoto mimořádného prostředku.

U úplně hluchých třeba rozlišovat několik skupin. Starší, kteří nebyli v žádném ústavu hluchoněmých, nedovedou ani posunkovou řeč, ani odpozorování od úst. Mnozí z nich pak neumí třeba ani číst, ani psát, byli-li hlší od narození. Takové, pokud se jim dostalo poučení o základních náboženských pravdách, nutno zavést na zvláštní místo a alespoň přirozeními, snadno pochopitelnými pohyby rukou (bít se v prsa, sepnout ruce) a výrazem tváře vzbudit s nimi lítost nad hříchy. Bývá to mnohdy jediné, co možno udělat. Opakují-li to po nás, můžeme dáti rozhršení, aspoň sub conditione (si es dispositus). Doporučuje se pokání za ně se pomodlit sám nebo dáti pomodlit jiným. Anebo vykonat hned sám s penitentem nějaké pokání, jehož je schopen (klanění před svatostánkem, líbání kříže a pod.).

Mladší hluchoněmi, kteří chodili do nějakého ústavu hluchoněmých, většinou už umějí číst a psát, rozumějí posunkové řeči a dovedou odpozorovat z úst a výrazu tváře, co chceme říci. Někteří se ostýchají jít do zvláštní zpovědnice, přijdou raději do kostela a přinesou hříchy napsané. Jenom zvlášť inteligentní dovedou se přesně vyjadřovat, většina hluchoněmých se vyjadřuje dosti nepřesně, tak jako pojmy myslí, tak většinou pojmy vyjadřuje slovem nedeklinovaným a slovesem nečasovaným. Podobným způsobem je třeba krátce a jasně napsati napomenutí a pokání. Vždy, kdykoli se zpovídání děje písemně, je lépe, když si penitent vše přečetl, lístek si vzíti od něho a pak jej zničit.

Přijde-li penitent k sv. zpovědi na zvláštní místo, pak možno mu dovolit, aby pokud dovede, hříchy řekl (vyrazí jednotlivá slova, některý dosti srozumitelně, jiný těžce), a pak pomalu, tak, aby viděl na ústa a do tváře, říci mu napomenutí a pokání. Lze použít pak i posunkové řeči, alespoň přirozených posunků. Hluchoněmi se často velmi rádi takto zpovídají, protože se cítí podobnější mluvícím. Že i zde lze dosíci jen v málo případech naprosté úplnosti vyznání, je samozřejmé, není to však ani nutné, neboť hluchoněmota sama je sufficiens causa excusans ab integritate confessionis.

Stane se, že přijde osoba němá, ale slyšící. Nedbalostí rodičů a vychovatelů anebo z jiných příčin fyziologických orgány mluvící nebyly vůbec vyvinuty. Je-li takový případ zjištěn, pak ať se zpovídá posunky nebo písemně a zpovědník může dát napomenutí ústně.

V případě, že by hluchoněmi od narození, a zejména hluchoněmi a slepí zároveň, vůbec nikdy nebyli nábožensky ani o základních pravdách poučeni, pak lze jim pouze in articulo mortis, když byli posunky přivedeni k vzbuzení lítosti, dát podmíněčné rozhršení a svátost pomazání. Tělo Páně nemohou přijímat, protože podle moralistů jsou postaveni na roveň infantibus a mentecaptis.

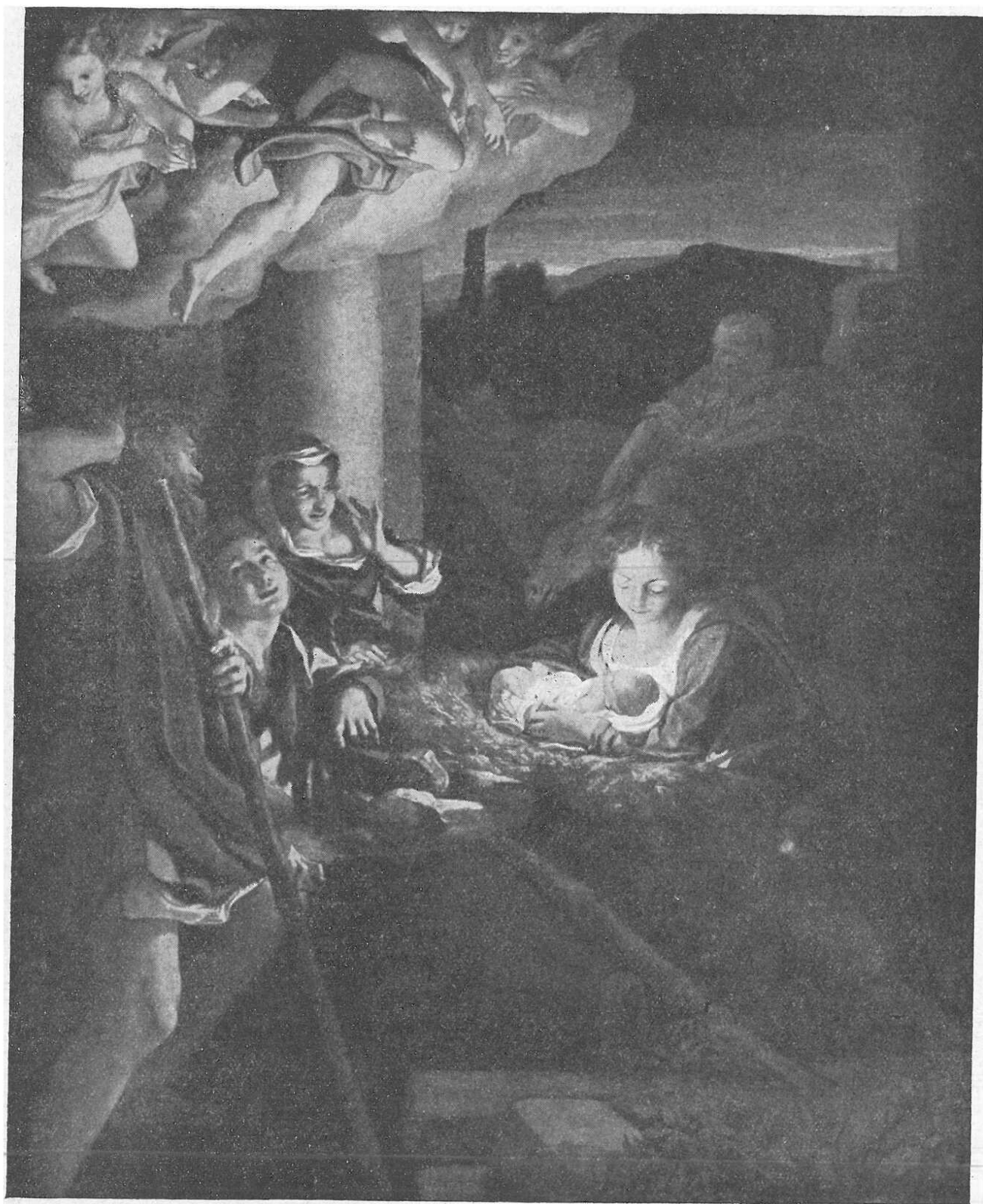
Pokud se týká zpovědníka nahluchlého, pochopitelně půjde zpovídat jen v případě opravdové nutnosti. Hlavní zřetel musí být brán na zachování zpovědního tajemství. Proto vyznání budiž v případech jednotlivých na zvláštním místě, při hromadném zpovídání jen písemně. Kdo by neměl psát a číst a nemohl by se zpovídat na zvláštním místě, není vázán vzhledem k úplnosti k takovému vyznání, jímž by mohlo být porušeno zpovědní tajemství.

(Viz Noldin-Schmitt vol. III. p. 136, Piscetta-Genaro vol. V. p. 654, 726, 727, Foltynovský: Duchovní správa, str. 137, A. C. Praha, 1941.)

P. Václav Šebek

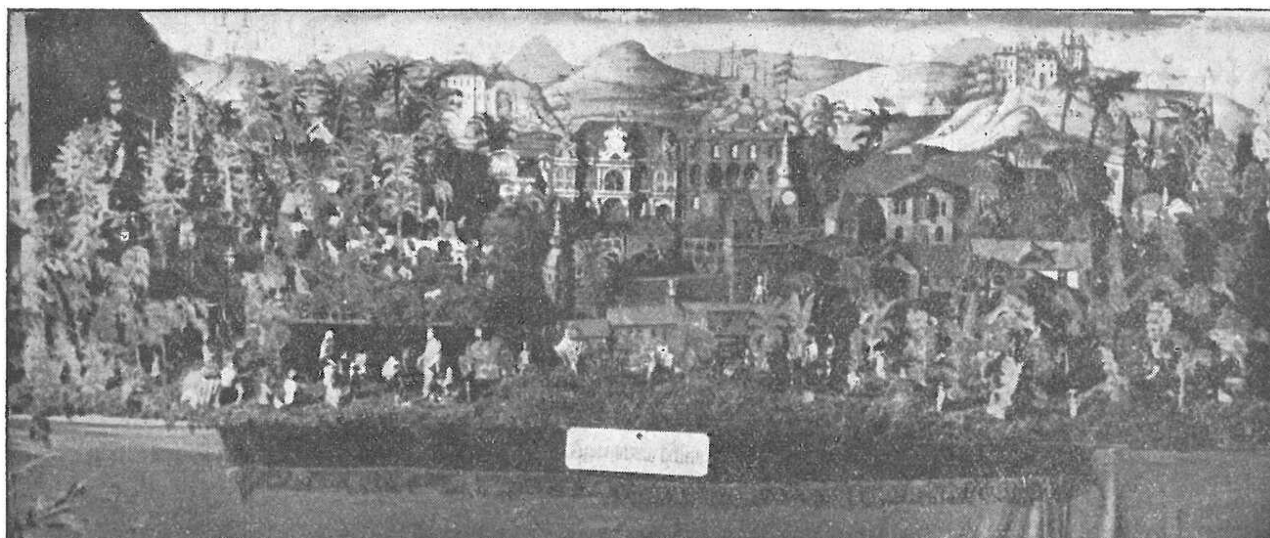
Duchovní PASTÝŘ

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA
K ČÍSLU DESÁTÉMU
ROČNÍK IV

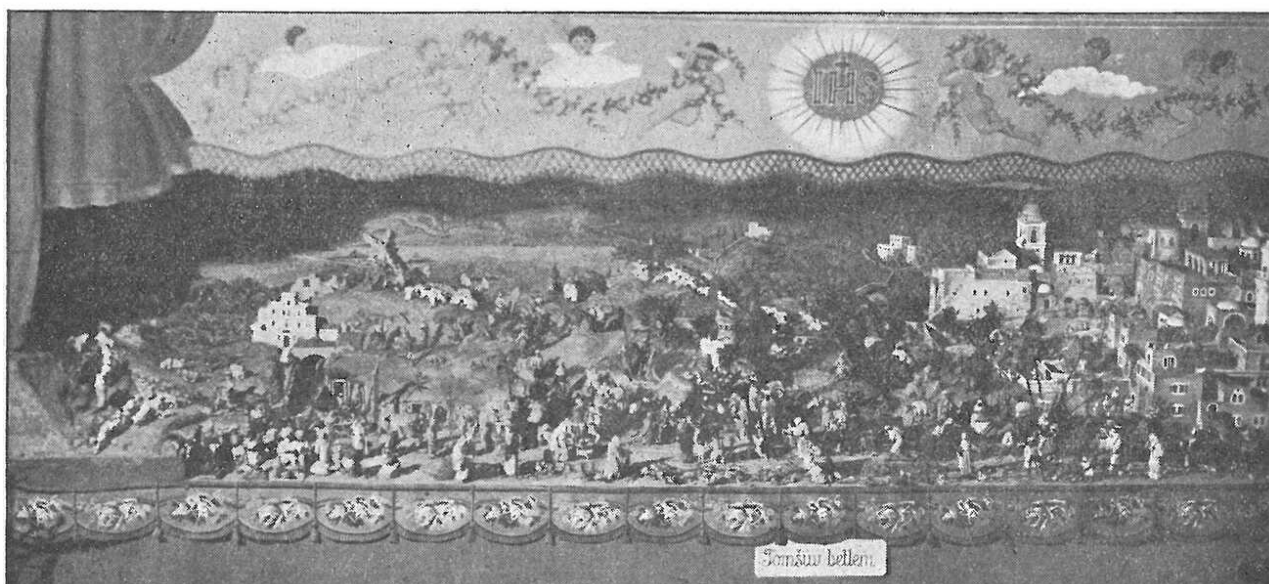

Antonio da Correggio (1494 - 1534): SVATÁ NOC.

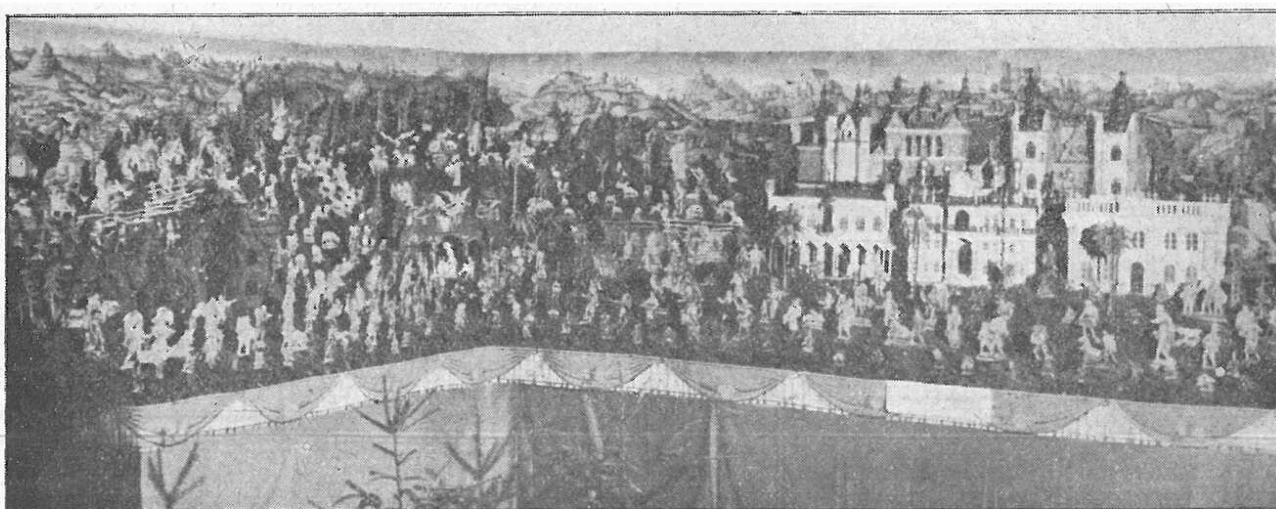
ČESKOTŘEBOVSKÉ BETLEMY-UMĚLECKÁ DÍLA LIDOVÉ TVOŘIVOSTI

Spirmannův betlém.

Tomášův betlém.

Marklův betlém.

NÁBOŽENSTVÍ A ŽIVOT

AVE MARIA, IMMACULATA

Sto let minulo od onoho krásného dne, kdy slavný Pius IX., 8. prosince 1854, slavnostně ex cathedra prohlásil za dogma odvěkou nauku Církve svaté, že Panna Maria bez hříchu prvotního byla počatá. Zvony všech katolických kostelů celého světa hlaholily, srdce všech katolíků jásala a ústa všech mariánských ctitelů plesala a zdravila Pannu hříchem Neposkvrněnou andělským pozdravem: »Ave, ave Maria, Immaculata!« Tak vroucně ji zdravili, jako tenkrát před devatenácti sty padesáti pěti lety v chudém Nazaretě, v chudém domečku, v chudé jizbičce ji zdravil archanděl Gabriel po prvé svým: »Ave Maria!«

Ave Maria zdravili andělé a archandělé, serafíni a cherubíni. Ave Maria zdravil Bůh Otec, Syn a Duch svatý. Ave Maria rozléhá se od onoho dne neustále všemi katolickými dědinami po skorem dvě tisíceletí...

Každý den zdravíme i my Pannu Marii téměř sedmdesátkrát při modlitbě svatého růžence, který se podle předpisu Církevního zákoníka modlíme, při modlitbě svatého breviáře a po mši svaté, za měsíc devatenáctsetkrát!

O svatém Bernardu, tomto nejvůlejší ctiteli Mariánském, vypravuje jeho životopisec, že kdykoliv šel kolem sochy anebo obrazu Panny Marie, pozdravil svou nebeskou matku upřímně a uctivě Ave Maria. A jednou mu prý odpověděla Panna Maria také tak mile: Ave, Bernarde! Zdali zní naše »Ave« také tak uctivě jako pozdrav archanděla Gabriela a také tak mile jako pozdrav svatého Bernarda!?

Jestliže Pán Bůh sám, jestliže archanděl Gabriel, všichni svatí a světice Boží Pannu Marii ctíli a velebili, pak zajisté budeme i my Pannu Marii ctít a velebiti. My se jí neklaníme jako Pánu Bohu, kterého jediného ze všech bytostí uznáváme za svrchovaného Pána nebe a země, ale my ji ctíme a velebíme, poněvadž ji ctíl a velebil sám Bůh Trojediný, poněvadž ji ctíl a velebil archanděl Gabriel a poněvadž ji ctíli a velebili všichni svatí a světice Boží.

Milosti plnou. Poněvadž je Panna Maria vyvoleným tvorem, dítkem a miláčkem Božím, proto ji ctíme. V plnosti milosti spočívá pravé a jediné a nehlubší bohatství Panny hříchem Neposkvrněné! Pravé lidské štěstí kvete jen v srdci milostí Boží posvěceném, neboť milostí Boží jsme dítkami Božími a dědici neskonálních radostí Božích, které ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani srdce toho nejšťastnějšího člověka zde na zemi nezakusilo. Proto jsou také všichni lidé, kteří střeží ve své duši milost posvěcující jako posvátný grál, duševně bohatí klidem a pokojem a radostí Boží vždy a všude i v sebetěžších situacích životních!

Požehnanou mezi ženami. Nejlubší důvod naší důvěry k Panně Neposkvrněné jest, že mezi všemi ženami, které kdy na světě žily, zasloužila si svým nejctnostnějším životem státi se Matkou všemohoucího Syna Božího. Theotokos. Proto jest sama Všemohoucnost na kolenou, jak ji právem svatí Otcové nazývají. Svou přímlovou může vše u svého všemohoucího Syna, Pána našeho Ježíše Krista. Ona jest proto rozdatelkou všech milostí, naší opravdovou Matkou ustavičně pomocnou. Každý z nás mohl by o této Matce své ustavičně pomocné ze života svého i ze své pastorece vypravovati eklatantní příklady.

Požehnaný ploid života Tvého, Ježíši. Od Pána Boha k Panně Marii, v tom záleží právo na naši úctu Mariánskou. Per Mariam ad Jesum, v tom záleží účel veškeré této vznešené úcty. Per Mariam ad Jesum, to znamená, že naše úcta Mariánská musí býti kristocentricky založená. Úcta Mariánská musí z nás učiniti opravdové následovníky Pána Ježíše v jeho ctnostném životě a v jeho Božských zásadách. Kristova životní zásada byla obsažena ve slovech: »Mým pokrmem jest, abych činil vůli Toho, který mne poslal.« Pán Ježíš zůstal této zásadě věren až k smrti, ano až k smrti na tvrdém lůžku tvrdého kříže.

Mladý kněz přišel jednou na návštěvu nemocného do nemocnice. Sestřička ho zavedla do jizbičky, ve které na svém smrtelném loži umíral mladý muž v nejlepším věku života svého. Co jsem zde zažil, vypravoval, bylo tak dojemné, že na to nezapomenu, pokud žiti budu. Hrobové ticho vládlo malou jizbičkou. Jen sestřička, já a můj spolu-
bratr stáli jsme u lůžka umírajícího mladého muže. Najednou otevřel

OBĚŤ A DAR

Je mezi tím rozdíl, když někomu něco darujeme a když pro někoho něco obětujeme. »I malý dar je darem, jen nechť potěší« — říká Homér a Cicero, když mluví o dobrodiní, praví, že je pouze tehdy dobrodiním, když je obětí. I přes to všechno je mezi nimi sesterská příbuznost. Jsou to dvě vlastní sestry jedné rodné matky, již je láska. Láska jediná určuje cenu daru, výšku oběti. Láska jediná jest zdrojem, který nás vybízí k tomu, abychom někomu něco darovali, anebo abychom pro někoho přinesli oběť.

Budeme v tomto měsíci opětovně slavit mystický příchod Ježíše na svět. Kristovo narození — toť dar lidstvu. Kristova smrt na kříži — toť Jeho oběť za lidstvo. Láska zde vytvořila největší monument, který převyšuje svou přitažlivou silou všechno, co věky postavily a vytvořily v ideál čistě a pravé lásky. Dar a oběť se zde prolily v pevnou syntesu a učí nás i dnes, po tolika letech, abychom se i my uměli rozdávat jiným, abychom se i my uměli obětovat pro jiné. Oběti vyžaduje i současný zápas za pokoj na světě, za štěstí lidí, za blaho všech. To je veliký dar přítomných generací budoucím.

Když mluvíme o tom, že mezi darem a obětí je rozdíl, nehledáme tyto rozdíly, ale ukazujeme na souvislost, která prýští v obou případech z lásky. Tu hledíme v životě, tu vyprošujeme si jako veliký dar betlemského Jezulátka pro náš další život, a oběť nechť se stane důležitým činěním za dar i za milost, že vůbec se můžeme obětovat. Skoupý člověk se bojí darů a zbabělec obětí. Člověk velkého ducha s radostí je přináší, protože ví, jak velikým darem je láska v jeho srdci a v srdcích těch, pro které je přináší.

Kněžská oběť na oltáři jen tehdy bude více podobnou Kristově, bude-li sepnutá s křížem každodenních starostí, sebezáporu a vytrvalého odhodlání: Jej následovat. Jen takový dar lze sebedovědomě zvednout před neviditelnou tvář Věčného Velekněze slovy: Suscipe. Jen s takovým smyslem lze jej proměnit na kadidlo a myrhu a přinést k betlemské stáji jako hold a lásku Tomu, který svůj největší dar dovršil největší obětí, a to jen proto, že navíc, nejoprávdověji a nejkrásněji miloval lidstvo minulých, přítomných i budoucích věků.

Je třeba si přivlastnit tento dar, ocenit neskonalou vděčností tuto oběť a s plným oduševněním následovat tuto lásku, abychom skrze oběti pozemského života dosáhli daru Věčnosti.

P. Emil Korba

Konstantin Biebl:

METAMORFOSA

Co dlouho spalo v jednom poupěti
Jako granát každou chvíli se teď
rozletí
Na všechny strany rozprášená růže
Sto mečů v ruce jediného muže.

Z posledního, pátého svazku Díla, který právě vydalo nakladatelství Českosl. spisovatel.

umírající ústa a tichým, ale zcela zřetelným hlasem se začal modlit: »Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné, nyní i v hodinu smrti naši...« A když řekl Amen, zase znovu začal se modlit »Svatá Maria...«. Až konečně s posledním Amen vydechl též posledním dechem svou čistou duši Bohu...

Je skutečností, že všichni Mariánští ctitelé umírají klidnou, šťastnou a radostnou smrtí.

Ctíme Pannu Neposkvrněnou, velebme ji ve svých kázáních, nabádejme věřící lid k úctě Mariánské, pak zajisté i nám se bude šťastně žítí a snadno umíratí na přímluvu Té, již jsme v tomto jubilejním roce jejím s vroucím srdcem skládali svůj hold!

P. Karel Sahan

NOVÍ SÍDELNÍ KANOVNÍCI V HRADCI KRÁLOVÉ

V královéhradecké katedrále instaloval J. E. njdp. biskup dr. Mořic Pícha v neděli dne 14. listopadu t. r. tři nové sídelní kanovníky, a to: P. Karla Tomíčka, bisk. vikáře z České Skalice, dr. Karla Jonáše, bisk. vikáře z Nového Hradce Králové a P. Václava Javůrka, bisk. vikáře z Nového Města n. Metují. Po složení slibu a přísahy promluvil kanovník dr. Karel Jonáš, který vzpomněl vděčně dobrodinců a slíbil za všechny:

»Budeme pracovati v intencích naší svaté Církve na dobro, duchovním pokroku a dosažení věčného cíle všech duší a při své činnosti chceme a budeme mít vždy jasně a plně na vědomí prospěch, dobro a blaho všech našich milých a drahých spoluobčanů naší drahé vlasti.« J. E. njdp. biskup ve své promluvě řekl mimo jiné: »Dnešním slavnostním obřadem přijal jsem vás, nové pány tři kanovníky, do významného sboru, který je od Církve ustanoven nejen k oslavě bohoslužeb v katedrále, nýbrž také jako poradní a pracovní sbor ku pomoci biskupa ve správě rozlehlé diecése. Této vaší podpory potřebuji tím více, čím tíživěji doléhají na mé vysoké stáří a ochabující síly vážné úkoly biskupského úřadu. Padla volba na vás, abyste sdíleli mé práce a starosti o diecési. Stát i církev vás jednomyslně postavily na nejodpovědnější místa církevní ve správě diecése. Tato společná důvěra vás ovšem navzájem zavazuje k věrnému plnění povinnosti k oběma.«

ČESKÝ MEZZOFANTI

9. prosince 1942 zemřel velký syn národa, geniální jazykozpytec, kněz Alois Koudelka. Narodil se 18. listopadu 1861 v Kyjově, na kněze byl vysvěcen 19. března 1884. Působil v Bučovicích, v Kobylí a jako farář v Rovečném, Nikolčicích a naposled v Prazi u Brna. Poslední léta žil v Augustineu, klášteře Králové v Brně. V té době byl již úplně slepý, slepotu si způsobil nadměrnou námahou očí.

Úžasné nadaný muž, Alois Koudelka, může být srovnáván jedině s proslulým kardinálem Mezzofantim, o němž se praví, že znal 74 jazyky. Nevíme to ovšem bezpečně, poněvadž Mezzofanti žádných cizojazyčných překladů nezanechal a my jsme tu odkázáni jen na jeho zápisky a svědectví současníků. Naproti tomu však je jisto, že Koudelka pod pseudonymem O. S. Vetti zanechal po sobě překlady z více než 30 jazyků a že další desítky jazyků aspoň tak rozuměl, že mohl podávat výtahy a obsahy z krásné a náboženské literatury, napsané v těchto řečech.

Do 60. roku O. S. Vettiho vyšlo 66 svazků jeho knižních překladů v rozsahu 14.600 stran. Snad dvojnásobný nebo trojnásobný rozsah mají překlady, jež vyšly porůznu v nejrůznějších časopisech a nedělních literárních přílohách politických deníků. Pokud jsem mohl zjistit, byly to následující časopisy, jež uveřejnily Koudelkovy překlady: Květy, Lumír, Niva, Dělník, Zlatá Praha, Jitřenka, Náš domov, Besedy lidu, Obrázková revue, Nový věk, Obzor (vycházející v Brně), Archa, Meditace, Hynkovy Zábavné listy, Hlas, Ječmínek, Budoucnost, Čech, Našinec, Občanské noviny, Den, Lidové listy, Nár. politika, Nár. listy, Moravské noviny. Cituji je podrobně, neboť jsou důležité pro budoucího bibliografa díla O. S. Vettiho a prosím vážené čtenáře za upozornění na ten neb onen překlad Vettiho v časopisech, neboť se jedná o časopisy již dávno nevycházející a namnoze nedostupné. Koudelka sám při své nadlidské skromnosti se o bibliografii svého díla nestaral a rukopisy své neschovával.

Také neznáme všechny Koudelkovy pseudonymy. Známý jsou jen Al. Vršacký, Al. Pracký, Al. Rovečinský, Bohuš Pracký, značka K-a. Pravděpodobně témuž překladateli náleží i pseudonym Josef Šerík-Vitinský.

Překládal z jazyků: anglického, armenského, bulharského, dánského, estonského, finského, flámského, francouzského, gruzinského, holandského, chorvatského, italského, karelského, kašubského, katalánského, litevského, lotyšského, novoislandského, norského, norovického, německého, polského, portugalského, rumunského, slovinského, srbského, švédského, tureckého, ukrajinského a ruského. Jsou od něho též překlady z jazyků malých národů kavkazských a z jazyků

VLASTENECKÁ LIDOVÁ FRONTA V MAĎARSKU

Maďarské Národní shromáždění ve svém zářijovém zasedání projednalo a přijalo návrhy zákona o některých změnách ústavy a zákony o radách (národních výborech). V rozpravě o návrhu zákona o radách promluvil také poslanec Dr Miklós Beresztoczy, protonotář a kanovník, kapitulní vikář arcidiecése ostráhomské, předseda Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva v Maďarsku. Ve svém projevu pravil:

»Vážené Národní shromáždění! Promlouvaje k návrhu zákona o radách, chtěl bych podat odpověď na otázku, jak my, katoličtí kněží a věřící, smýšlíme o radách.

Podle pojetí světového názoru, jehož kněžské roucho uvědoměle nosím, a jež tímto rouchem vyznávám, aniž mně v tom bylo v naší lidové demokracii kdy bráněno nebo proto ublíženo — podle mého světového názoru jakožto věřícího je všechna moc od Boha proto, aby pozemský život lidí zařídila co nejdokonalejším a člověka nejdůstojnějším způsobem. A když my věřící katolíci, jak duchovní, tak laici, ve shodě se zněním naší ústavy vyznáváme, že v našem státě náleží veškerá moc pracujícímu lidu, pozvedáme podle našeho náboženského přesvědčení svou úctu a lásku k našemu lidu do nebyvalé výše a z přesvědčení hlásáme, že náš lid je při výkonu své moci účasten nadpozemských milostí. A jestliže toto učení bylo dosti silné, abychom sklonili hlavu před mocí, která se nazývala královskou z milosti Boží — i když byla nepřátelsky namířena proti našemu lidu — oč silnější důvod k uvědomělé věrné službě čerpáme ze skutečnosti, že lid, který používá své moci a vykonává ji pro výstavbu svého nejkrásnějšího příští, náš lid se sám chopil moci a tvoří a buduje zde na zemi pro sebe radostnější, krásnější a pravdivější svět.

V radách, v těchto demokratických orgánech státní moci, spatřujeme a oceňujeme vyjadřitele a vykonavatele této takřka posvěcené moci. Přitom víme a cítime, že tato moc patří také nám, nám všem. Maďarskému lidu, do jehož řad patříme také my kněží. Maďarskému lidu, jehož službě jsme zasvětili svůj život a své povolání. Maďarskému lidu, který přijímá za své a zná všechny, kdož poctivými a pokojnými

úmysly naplnění účinně pracujeme na prospěch země a pro blaho našeho lidu.

Mezi diskusními příspěvky k návrhu zákona jsem s potěšením četl naléhání, aby místní rady nebyly jenom předpisovateli a kontrolory úkolů a povinností, nýbrž aby mohly vyřizovat ve vlastní pravomoci také většinu záležitostí příjemných, uspokojujících a potěšujících. Okresní rada, odkud mohlo také dosud vycházet první takové potěšení, je často 20—30, někdy 50 kilometrů vzdálena a když právem můžeme vítat snahu, aby vedoucí činitelé a ostatní funkcionáři místních rad byli z domácích lidí, vyrostlých v místní problematice a s ní obeznalých, pak také budeme moci věnovat důvěru spíše takovým orgánům než odvolacímu fóru na okrese, které drobné místní poměry méně zná a posuzuje stížnosti většinou jen na základě spisů. Víím, že místní vyřizování stížností nelze zevšeobecnit. Bylo by však jistě velmi prospěšné, kdyby se tato instituce zavedla v častějších případech a kdyby se jí používalo v širším měřítku.

V dalším mluvil Miklós Beresztoczy o spojení mezi místními radami a duchovními. — Rada nemá jen slovo, pravil, ale také rozum, srdce a ruce a její úvahy, úmysly a činy představují zároveň naše myšlenky, záměry a naše pracovní úsilí. Proto naléhavě voláme po co možná harmonické, uzené a ochotné spolupráci také na poli církevním. Je-li pravda to, co vyznáváme, a my to uvědoměle vyznáváme vědomi své pravdy: že jsme kněžími lidu, pak z toho plyne jako samozřejmost, že masa kněží, pocházejících z lidu a žijících pro lid, musí být duchovenstvem spolupracujícím s radou představující lid. Proto se na př. našim novicům v ostráhomském semináři dostává přesného poučení o působnosti rad a spolupráci kněží při jejich činnosti.

Mluvě o ustavení Vlastenecké lidové fronty Miklós Beresztoczy zdůraznil, že katoličtí duchovní vynasnaží se co nejvíce podporovat uskutečnění programu Lidové fronty.

Činnost rad, pokračoval, je prací maďarského lidu pro mír. Každý dosažený výsledek, který činí život maďarského lidu krásnějším, upevňuje zároveň naše odhodlání nepřipustit, aby tyto výsledky, naše díla a náš lid usilující o stále šťastnější život byly zničeny válkou šilenců. Mírová vůle maďarského lidu již není

národů finskouherské a turkotatarské větve, žijících v Povolží.

Velmi oblíbeny byly povídky, jež Vetti uveřejňoval v časopisech, humoresky i literární díla hluboce vážná, umělecká.

Nejlépe tyto práce byly vydány v pětidílných »Táčkách u cizích spisovatelů«. Na 1200 stránkách se tu seznamujeme se 73 povídkami, přeloženými z dvaceti cizích řečí. Podobnou sbírkou je kniha »Z jiných krajin«, určená dětem, a »Pápěři« jako sbírka humoresek.

V těchto knihách bezpečně a levně cestujeme od jednoho národa přes veliké dálavy k národu druhému a poznáváme je neskrešené a lépe než v oblíbených časopisech.

Zvláštní kapitolu v činnosti Koudelkové tvoří jeho přehledy literatury ve výborně řízené brněnské Hlídce (dříve Literární hlídce). Od roku 1889 až hluboko přes rok 1920 můžeme sledovat tuto pravidelnou Koudelkovu činnost, v níž podával posudky o těchto literaturách: anglické, angloaustralské, angloamerické, arnenské, bulharské, finské, gruzínské, holandské, italské, maďarské, norské, litevské, lotyšské, novoislánské, švédské, rusínské, ukrajinské, rumunské, španělské, ale též iberoamerické, na př. venezuelské, portugalské, ale též portugalskobrazílské, vlámské a turecké. Tyto přehledy o literárních novinkách tvořily také jeho svědomitou přípravu k překladům. O. S. Vetti odbíral pravidelně londýnské Atheneum, ruské literární časopisy, franc. Revue de Deux Mondes a pod. Zachoval se zajímavý doklad, jak studoval literaturu španělskou. Sledoval nejen literární časopisy španělské, ale dával si posílat novinky z nejpřednějšího na-

kladatelství madridského a ještě jeho odbočky v Paříži. Překlady z rumunštiny si připravoval odebráním čtyř rumunských časopisů, a podobně si počínal i pokud se týká jiných literatur.

Jako jeden z prvních se přihlásil na odebrání japonského esperantského časopisu. Jak získal potřebné styky s cizinou v takovém měřítku pro svou činnost i peníze na nutná vydání s tím spojená, je záhadou. Byl nemajetným, pocházel z rodiny havířské, a na své chudé faře se staral o staříckou matku a sestru, a honoráře za uveřejněné překlady, na př. v katolických časopisech, nepřijímal.

O. S. Vetti zemřel v době okupace a není mi známo, co se stalo s jeho literární pozůstalostí, s jeho sbírkou slovníků s důležitými vpisky fraseologickými a gramatickými.

Je potřeba, aby zejména jeho přátelé, a takových bylo mezi kněžími velmi mnoho, tu přispěli svými informacemi a pomáhali pátrat.

Od prvních překladů z let 1882 a 83, kdy začal překládat jako jedenadvacetiletý mladík z angličtiny, francouzštiny, italštiny, španělštiny přes chorvatštinu, holandštinu, finštinu, novořečtinu, švédštinu, jež ovládal jako třicetiletý, jakou ohromnou cestu vykonal za své pětápadesátileté činnosti. Kdo vykoná za národ povinnost a podá pokud možno úplnou bibliografii díla Koudelkova ve stopách práce Ignáta Zháněla?

Je toho zapotřebí také proto, aby národ poznal své velké a svou vlast milující syny. Je toho zapotřebí pro větší slávu národa, jež my všichni milujeme.

Dr Jaroslav Krčmář

pouhým heslem či patetickou frází nebo psanou milostí, je to sám maďarský život: vše to, co můžeme nazvat krásou, dobrem, pravdou, štěstím, nadšením, silou, vlastenectvím, rozumností — zkrátka životem. Tomuto životu, tomuto míru slouží rada v každé maďarské obci svou činností na poli správním, sociálním, hospodářském, kulturním. A tam, kde se buduje mír, tam je, tam musí být také kněz, apoštol pokoje.

Jménem 3400 maďarských katolických duchovních, sdružených v celostátním mírovém hnutí, odvažují se však tvrdit, že s velice nepatrnými výjimkami jménem všeho maďarského katolického duchovenstva prohlašují: rada a všichni obyvatelé obce nechtě mají pocit, že v mírové budovatelské práci místní kněz stojí za nimi a že při této práci mohou s nimi počítat.

Rád bych našim duchovním a věřícím vzkázal a ve svém vzkazu před nimi vyznal, že oddané účasti na činnosti rad a podporování této činnosti nejenže nebrání žádná překážka věroučná či kanonická, nýbrž naopak, jelikož při tom jde o vytvoření lepšího žití a krásnějšího budoucna všeho maďarského lidu, znamená činnost v radách a spolupráce s nimi jednak výkon naší ústavní povinnosti, je však zároveň také

uskutečňováním naší povinnosti jakožto duchovních pastýřů a příkazu obětavé a praktické lásky věřícího k bližnímu. Při výstavbě Sztálinvárose se mohlo stát, že někomu v chvatu práce spadla cihla na nohu. V našem obrovském, na desítky let plánovaném celostátním budovatelském úsilí může se tu a tam vyskytnout nějaká menší potíž, nedorozumění či bolest. Jsou to však jednak věci napravitelné nebo zjevy pomíjivé, jednak zcela mizivé vedle gigantických rozměrů cílů a práce.

My, katolíci věřící a duchovní, vedeni přáním sloužit i nadále posvátné práci pro rozvoj našeho lidu a naší vlasti, slibujeme, že si vysloužíme důvěru rad a v spolupráci s nimi pomůžeme jim, aby se staly podle důvodové zprávy zákonné předlohy bojovnými a úspěšnými orgány při výstavbě našeho nového společenského řádu. S tímto slibem návrh zákona přijímám.

Toto krásné prohlášení představitele katolicismu v Maďarsku dává i nám směrnice pro naši práci v mírovém hnutí a ukazuje cestu katolickému knězi, jak nutno pracovat pro upevnění míru ve světě rukou v ruce se všemi lidmi dobré vůle.

ČESKÉ BETLEMY, DÍLO LIDOVÉ UMĚLECKÉ TVOŘIVOSTI

Ve středověku byla náboženská slavnost více méně scénickým znázorněním události, kterou měla připomínat. Vznikly tak provenzálské santony, průvody zvané Palmesel, společná večeře na Zelený čtvrtek, křížové cesty na Velký pátek, drama Zmrtvýchvstání o velikonocích, hořící koudel o svatodušních svátcích. Svatý František z Assisi miloval tyto slavnosti, protože názorně mluvily o Bohu a jeho lásce, a postrádal ve své milující duši podobnou slavnost o vánocích. Řekl proto svému bohatému příteli Giovanni Vellitovi z Greccia v prosinci 1223: »Přeji si slaviti svatou noc narození Páně s tebou, a poslyš, kterak jsem si to usmyslil. Venku v lese najdeš nějaké příhodné místo, sluji nějakou ve skále, možno-li, a tam postavíš jesle naplněné senem. Pak tam musí být také vůl a osel, zcela tak jako v chlévě betlemském. Chci jednou doopravdy slaviti příchod Syna Božího na svět a svýma vlastnima očima vidět, jak chudým a ubohým chtěl pro nás být.« Vše bylo podle jeho přání zařízeno a večer před narozením Páně se hrnuly zástupy lidu z okolí slavit u jeslí narození Páně. Všichni drželi v rukou pochodně, kolem jeslí stáli bratři se svícemi, v lese bylo světlo jako za jasného dne. Jesle byly oltářem, na němž byla sloužena mše svatá, aby samo božské Dítě mohlo tam přijít pod způsobami chleba a vína, jako viditelně v tělesné podobě bylo v Betlemě... Když bylo odzpíváno evangelium, vystoupil bratr František, oblečen jsa v roucha jáhenská. »Vzdychaje hluboce, přemožen plností své zbožnosti, stál světec Boží u jeslí — dí Tomáš z Celana — a jeho hlas, jeho mocný a měkký hlas... slovy, která oplývají sladkostí, mluví o chudém králi, jenž se narodil v této noci... A kdykoli chtěl vyslovit jméno Ježíš, přemáhal jej oheň lásky a on místo toho nazýval jej dítětem betlemským. A slovo Betlehem vyslovoval zvukem, jako když beránek bečí, a když vyslovil jméno Ježíšovo, olizoval rty jazykem, jako by chtěl ochutnat sladkosti, kterou toto jméno po sobě zanechalo...« (Joh. Jørgensen, Poutníková kniha.)

V tomto dějovém pásmu, kde všichni přítomní, oběťující kněz, bratři, lidé s pochodněmi byli jednájícími osobami a světec sám při svém kázání modulací hlasu, spádem přednesu, gestikulací vědomě účinkoval, rozvíjelo se — realisticky, scénicky s příslušnou kulisou — dějství narození Páně. Stalo se počátkem vánočních mysterií, vánočních her, které z něho v celém křesťanském světě vypučely. Pro úplnost dodejme, že ke konci XIII. století geniální františkán Jacopone da Todi, původce bolestného hymnu Stabat mater, pod dojmem vzpomínky na toto první mysterium v Greciu složil radostné Stabat, které nespravedlivě bylo zapomenuto:

Stabat mater speciosa
Juxta foenum gaudiosa,
Dum jacebat parvulus.
Quae gaudebat et ridebat,
Exsultabat, cum videbat
Nati partum inclyti.
Fac me vere congaudere
Jesulino cohaerere,
Donec ego vixero.

(Stála matka spanilá plna radosti vedle jeslí, v nichž ležel malíčký. A ta se radovala, smála a jásala vidouc zrození vznešeného děťátka. Učiň, abych se s tebou opravdově radoval, s Ježíškem obcoval, pokud budu žít.)

Betlem, jak my jej známe, totiž plošné nebo plastické znázornění narození Páně, je původu mnohem staršího. V hrubých, neumělých sochařských výtvorech prvních křesťanských náhrobních kamenů, kde klasické umění poněkud umíralo, aby proměněné znovu ožilo a zase zapadlo a mnohokrát opět se zrodilo, v hieratických byzantských mosaikách — v této nové řeči nového ducha — v iluminovaných miniaturách žaltářů a v prvních drsných dřevorytech prvotisků dovedli starověcí lidoví umělci prostou, nehledanou výmluvností vyjádřit, jak »lid Boží« hluboce cítil poesii narození Páně.

Nejstarší křesťanské umění nepředvádělo tajemství narození Kristova v podobě děťátka v jeslích mezi zvířaty, ježto první křesťané žili mezi pohany a nechtěli tyto známky pokory Ježíšovy vystavovat pohanskému posměchu. Proto se na prvních křesťanských památkách, malířských a sochařských objevuje místo betlemských jeslí klanění tří králů. Jediným obrazem jeslí s Děťátkem, Pannou Marií a hlavami dvou zvířat byla freska — dnes už známá jen v kopii — na hřbitově sv. Šebestiána v Římě. Teprve z r. 343 je dochován náhrobní reliéf zobrazující zavinuté dítě s dvěma postavami a dvěma zvířaty. Časové určení této památky je nesporné, protože má nápis PLACIDO ET ROMULO CONSVLIBVS — za konsulů Placida a Romula. Ke konci IV. a v V. století jsou již scény tohoto druhu na náhrobcích dosti četné. Nejvýznamnějším je t. zv. »theologický sarkofág«, protože jsou na něm v theologickém pořádku zobrazeny události ze Starého a Nového Zákona, týkající se příchodu Kristova, posléze narození jeho samo. Je tedy původ betlema mnohem starší než scéna v Greciu a sahá až do nejstarších dob. Všimněme si, že se tohoto námětu chopily nejprve skutečné lidové vrstvy, aby jej jako »užité umění« vtesali do náhrobních kamenů jako symbol narození spásy světa místo dočasného odpočinku! Teprve z pozdější doby, z r. 705—707 máme mo-

saiku oficiální osobnosti papeže Jana VII. v původní svatopetrské basilice, představující klanění sv. tří králů.

Obnovené umění mladé církve ve všech svých odvětvích se stále častěji vrací k motivu narození Páně, který v sochařských dílech, freskách, tabulových obrazech, plátech se stává význačnou a téměř nepostradatelnou výzdobou křesťanských chrámů ve všech zemích, kam církev pronikla.

Nejinak tomu bylo v zemích českých. To výmluvně dosvědčují obrazy mistra vyšebrodského cyklu kolem r. 1350, Adorace děcka v Hluboké kolem r. 1390, abychom se zmínili o nejvýznamnějších. Betlem z figur malovaných na dřevěných deskách máme z let 1750 až 1760 v Roudnici, na nichž je město ve slohu XVIII. stol. Jak píše Z. Winter (*Život církevní v Čechách*), stavěli se o vánocích v kostelích jesličky v XV. a XVI. století. V době renesanční v XVI. a počátkem XVII. stol. stavěly se betlemy ve všech klášterních kostelích. Tento zvyk proniká v druhé polovině XVII. stol. i do farních kostelů. Dochoval se zápis z r. 1652 o povinnosti zádušních poddaných v Selci dodávat o vánocích ke kostelu Panny Marie na Louži v Praze mech a boroví pro jesličky. V XVIII. stol. se stal betlem v kostelích zjevem všeobecným. Citové vzrušení, které věřící při pohledu na plasticky zobrazenou betlemskou událost prožívali, chtěli prodloužit skutkem, aby se i doma mohli potěšit pohledem na Dítě, jež se zrodilo pro jejich spásu. Z této čisté náboženské touhy vznikly betlemy našich českých lidí. Z počátku to byly tištěné jesličkové archy, jak vzpomíná A. Jirásek v F. L. Věkovi: »Tak uhořel mráz. Tou dobou visely již před Věkovým krámem pruhované houně... a za sklem krámových dveří archy betlema pestře rukou pomalované.« Tvůrcům jednotlivcům však nadlouho nestačily.

Nejstarší dochovanou zprávu o lidovém betlemu máme z r. 1579, v níž se praví, že pan regent jindřichohradecký dal tři a půl groše »pacholatům, když na zámku s hvězdou bylik, čili koledníkům chodícím o vánocích s »děťátkem« nebo »s betlemem s hvězdou«.

V době katolické obnovy to byli jesuité, kteří v nejširších vrstvách oživilí o betlem a r. 1680 sestavili »mechanicam nativitatís Domini nostri Jesu Christi«, tedy první betlem s pohyblivými figurkami. V XVIII. a na počátku XIX. stol. líbí si Jindřichohradští v betlemech ručně kolorovaných, nikoli tištěných. Ale již r. 1847 jakýsi inserát v novinách oznamuje, že truhlář Novotný ukazuje doma dřevěný betlem s mechanickým zařízením za vstupné 6 kr. a 3 kr. za dítě. Mezi malými obdivovateli byl asi Tomáš Krýza, na nějž udělal tak mocný dojem, že se stal v dospělém věku proslulým betlemářem-amatérem, neboť povoláním byl punčochář. Vedle betlemů dodaných do kostelů byl jeho vlastní nejznamenitější. Nyní je v městském museu postaven na ploše 60 m². V něm mezi skalami, skupinami stromů je vhodně rozestavěno v hloučcích i osamocené 1756 figur, z nichž je 156 pohyblivých. Jevíště narození, chlív, je uprostřed v zřícenině hradu a před vchodem je položen kamínek přivezený z Palestiny z blízkosti betlemské jeskyně. Vpravo se rozkládá krajina s lesy a pastvinami, mezi nimiž jsou postaveny hospodářské a řemeslnické budovy, u kterých se odehrávají scény z venkovského života. A dramatický děj pokračuje vlevo, kde v hradu hostí král Herodes tři krále a ve vedlejší budově dává zabíjet betlemská nevinátka. Třetí palác představuje obětování Páně v chrámu a v pozadí prchá svatá rodina do Egypta. Zbožná duše prostého punčocháře se nespokojila předvedením samotné události betlemské: sobě a divákovi plasticky předvádí další děje bezprostředně souvisící. Této prosté oslavě Syna Božího věnoval svůj volný čas, ale k šíření jeho nauky věnoval svého syna, který se stal knězem. — Jiný betlemář, obuvník Martin Kaplický, dojem svého orientálního Jerusalema, vzosně se v pozadí tyčícího, zmírnil architektonickými prvky svého okolí; do hradeb vestavěl dvě zámecké věže, hranatku a lidomornu, střechu paláce napodobil podle zámecké ro-

tundy a okolí zpestřil chalupami starého Hradce. — Proslulé byly jesličky hlásného dřevěnými figurami v kaširovaných oděvech, které měly voskové hlavy a ruce. — Za nejstarší se považuje betlem krupaře Hrubého, asi 200 let starý s figurami oblečenými do tehdejšího kroje. — Pekař Steinochr ozdobil svůj betlem velkolepými skupinami budov slepených z pomalovaného papíru a oživil figurami, jednak kaširovanými se sádrovými hlavami, jednak ze dřeva vyřezávanými. Na jedné z budov je letopočet 1812. — Knihař Staněk vyrobil a vystavoval veliký, 10 sáhů dlouhý betlem s figurami přiměřeně velikými. Kromě Betlema je tam chrám, v němž byl Ježíš obřezán, dům, v němž naposledy večeřel, paláce Herodův, Anášův, Kaifášův, Pontia Piláta, hrob a Nanebevstoupení Páně. Zvláštní pozornosti se těšil »dudák, 3 střevíce a 4 coule vysoký, jenž pohybuje očima, ústy i krkem«. Také vstupné bylo s ohledem na tuto znamenitost »pro vznešenější obecenstvo 20 kr., obyčejné 10 kr., a dítky 3 kr.« — Dosud je zachována a o vánocích každému návštěvníku přístupna celá řada dalších betlemů vyrobených zručnými rukama lidových umělců podle vzorů, s nimiž se setkali na své životní pouti, a zachycujících reminiscence mládí, osobní záliby a vždycky snahu co nejvíce přiblížit každému divákovi vznešenou betlemskou událost. Dr. J. Muk je toho názoru, že v posledních padesáti letech se v každé jindřichohradecké ulici vystavovaly o vánocích alespoň jedny jesličky, někde i několik. Muk uvádí jménem 43 majitelů betlemů.

Znamenitou pověst mají také betlemáři z Poličska. Mají tradici, neboť jejich předkové před mnoha sty lety stavěli betlemy a vývoj od papírových betlemů až po dovedně a originálně vyřezávané lze zřetelně sledovat. Horské prostředí a dlouhá, tuhá zima nepřimě napomáhaly betlemářům při jejich trpělivém tvůrčím díle. I tam jsou dovednými tvůrci prostí řemeslníci. Tak Andrlik, povoláním obuvník a jeho dcera Terezie, trpící od narození křivici — básnická duše, jež si z lásky k Dantovi opsala celou »Božskou komedii« — vytvořili půvabný betlem; otec po večerech vyřezával figurky a dcera je vkusně oblékala. Chtěje mít historicky věrný obraz, prostudoval plán Jerusalema a výsledkem bylo bohatě členěné město s cimbuřími, římsami, hradem. Materiálem pro terén byla pytlovina posypaná leštěncem olověným a slídou, vyplněná hrachovinou nebo mechem. Od stropu visel na žíních celý zástup andělů, který se vlněním vzduchu neustále pohyboval. Na Tři krále byli andělé vystřídáni hvězdou a pastýři královskou družinou. — Lidový umělec Šimáček, houslista, zpěvák, řečník, povoláním prýmkař, s velkou péčí své figurky oblékal. Neomezuje se jen na scénu narození Páně. Na jeho betlemě je úsek ráje s rajskými ptáky a zvířaty; jerusalemský chrám s obětujícími Zachariášem a andělem; vražda betlemských nevinátek, klanění tří králů; očišťování Panny Marie v chrámě; útěk do Egypta. Na začátku postu proměnil část krajiny v Getsemanskou zahradu s Kristem. — Pestré byly životní osudy betlemáře Anderleho. Byl od přírody nadán, chtěl být sochařem, ale tehdejší poměry vylučovaly, aby chudý syn tkalce a rolníka mohl se odvážit jít za cílem své touhy. Matka rozhodla, že půjde k zedníkům... Ale nevzdal se! Ve volných chvílích vyřezával, jak se tomu byl přiučil od dědečka, a doplňoval otcův betlem. Pak šel do války a vrátiv se, po zkušenostech nabytých v cizině vytvořil betlem s figurkami oblečenými v lidové kroje, v nichž lid skutečně pracuje. Vlivem četby spisů A. Musila chtěl vyřezávat figury v krojích orientálních. Mezi figurkami je také postava Dalmatinky, nápadně ještě dnes podobná vdově umělcově. »Tu vyřezával, když za mnou chodil,« vysvětlil stařenka. Jak ušlechtilý cit lásky hořel v srdci toho mladého umělce, když podobu své vyvolené dal figurce pastýřky přinášející dárek Ježíškovi! »Mnohá rodina poličská vděčí za svou víru, stálost v ní a za náboženského ducha svým jesličkám, které shromážďují k rodinnému krbu rozptýlené členy rodiny, aby po vzoru svých předků čerpali u nich vzpruhu a víru k životu

podle víry a vzoru betlemského Jezulátka.» (P. A. St. Novák, nyní v Nasavrkách.)

Příbramští betlemáři vyrábějí betlemské figurky z těsta. Figura se vyřeže ze dřeva, vytlačí do hlíny, která se dá vypálit a kadlub je hotov. Vznikl dokonce drobný domácí průmysl, neboť s figurkami se jez-

dilo před vánocemi do Prahy na trh. Domácí betlemáři ovšem zpestřují své betlemy podle osobních nápadů. Skály bývají z domácího materiálu, leštěnce oloveného a na žádných nechybějí scény z hornického života.

Jan Brechensbauer (Pokračování)

GALERIE VLASTENECKÝCH KNĚŽÍ

P. VÁCLAV SVATOPLUK ŠTULC, VLASTENECKÝ KNĚZ, SPISOVATEL

Také hornické Kladno dalo českému obrození vlasteneckého kněze v osobě Václava Štulce, který se tam narodil 20. prosince 1814 v rodině snaživého zedníka, rolníka a domkáře, který pro svou rozšafnost byl starostou obce. Jak kulturně vyspělá byla rodina tohoto dělníka, svědčí, že jeho matka při své celodenní namáhavé práci našla přece tolik času, aby malého Václava naučila číst dříve ještě, než začal chodit do místní školy. Svědomití rodiče i při skrovných prostředcích chtěli hochovi poskytnout vzdělání, a proto ho poslali do Prahy na německou normální školu Týnskou, do níž si přinesl vedle dobré průpravy také národní uvědomění. Aby v něm byl utvrzen, o to pečoval pan šúlmaistr, který ho vlídně oslovoval: »Du, böhmischer Copak...! R. 1827 přešel na Staroměstské gymnasium, rovněž německé, na němž vyučovali Jos. Jungmann a Fr. Svoboda, kteří brzo vzbudili v čilém chlapci zájem o Slovanů a vstoupili mu lásku k rodnému jazyku, takže se připojil ke kroužku českých vlasteneckých chlapců, k nimž patřili Pichl, Havlík, Sabina, Štrobach, Podlipský a z Novoměstského gymnasia Mácha. První knížka, kterou si koupil, byl Komenského Labyrint světa. V tercii za války rusko-turecké se ze sympatie k slovanskému národu začal učit rusky. Vlastenecký kroužek míval u Jungmanna jednou týdně českou hodinu — ovšem soukromou a bezplatnou. Pilně četli Dennici, Novoročenky, Čelakovského, který vzbudil v Štulkovi zájem o lidovou píseň. V rétorice se u Amerlinga scházel se Štorchem, Hanelem, Štětkou, Pelikánem. Na filosofii byli už vlastenečtí studenti pod policejním dozorem, což nezabránilo, aby nenavázal přátelskou známost s knížetem Lubomířským, vedle něhož sedával a který silně ovlivnil jeho lásku k polskému národu, který tehdy bojoval za svou samostatnost. S Amerlingem podnikl o prázdninách »slovanskou pouť« na Slovensko, na níž poznal Kampelika, Kollára, Zrzavého, s nimiž udržoval písemný styk. Na filosofii četba francouzských děl zvuklala značně jeho náboženské přesvědčení a teprve četba Bolzanových spisů způsobila do té míry obrát, že se stal přesvědčeným katolíkem, takže na teologii r. 1835 vstoupil s vroucí touhou po kněžství. V semináři nepřestal se zajímat o probuzenecké snahy, což mu vyneslo nedůvěru a nevraživost představených, zejména když kolem sebe začal shromažďovat alumnus český smýšlející, jimž ostatní »loyální« pohrdlivě říkali »Štulciáni«. R. 1839 se stal prefektem semináře studentů a osvědčil v jeho správě praktickou horlivost, konaje dobro, pokud mu prostředky stačily. Do této doby spadá první jeho literární počátek: překlad Mickiewiczova Wallenroda.

Šťastně překonav všechny seminární radosti a strasti, přijal svátost svěcení kněžstva 4. srpna 1839. Když byl ustanoven za kaplana v Kvílicích, nevěnoval se výhradně duchovní správě, nýbrž rozvinul činnost na svou dobu nezvyklou a překvapující: pro chlapce zavedl tělocvičnou cvičení a pro děvčata přádelnu, aby snáze našla zaměstnání, až opustí školu. Přesto měl tolik času, že v postě kázával dvakrát denně a pilně pracoval literárně. R. 1843 se stal duchovním správcem v pražském ústavu slepců a hned r. 1844 vydal *Padesát bajek pro naše milé maličké*, které tak uměly promluvit k dětským srdcím, že dosáhly čtyř vydání. V *Pomněnkách na cestách života* (1845), jež překypují citovou vřelostí, hlásá své životní heslo:

»Bůh a vlast! — to svaté heslo
v duši pojmi, bratře můj,
byť i ve prach čelo kleslo,
i v prachu, ty, k heslu stůj!«

Tomuto ideálu zůstává věrný po celý další život a když se r. 1846 stal duchovním správcem v ústavu choromyslných, přes vyčerpávající povinnosti, jichž od něho vyžadovala duchovní správa, neustal ve své budovatelské činnosti ve směru obrody duchovní a národní. V té době měšťáctvo zbohatlé průmyslovým podnikáním hledělo si zajistit dobyté pozice a poněvadž tu byla autorita, jež hlásala, že všichni lidé jsou navzájem bratři a nikoli někteří z nich »zbožím na trhu práce«, bylo třeba tuto autoritu podlomit, což se mělo stát vynálezem tak zvaného svobodomyšlného tisku, aby ona autorita byla umlčena, aby nebylo skrupulí a aby byla uhájena — nikoli svoboda myšlení — ale svoboda podnikání. Když Štulec viděl, že toto svobodné myšlení se prohání v takovéto omezené cirkusové manéži jako dobře vycvičená kobyla ovládaná bičem, jimž praskají neviditelní mužové zednářských lóží a že duchovní svoboda i blahobyt českého člověka jsou ohroženy, založil r. 1847 *Blahověst*, jakožto základ české katolické publicistiky. Aby vyvážil nezasloužené velebení veličin průmyslu a obchodu, kteří prý opatřují lidem práci, jež jsou špatně placena plodila nespokojenost, začal vydávat životopisy svatých, skutečných dobrodinců lidstva: *Život sv. Prokopa, opata sázavského, patrona národa českého, sv. Vincence de Pauly* a jiných.

R. 1848 byl za své nepřítomnosti zvolen za člena národního výboru, horlivě připravoval slovanský sjezd a činně se zúčastnil prací Slovanské Lípy. Politicky je zaměřeno také *Několik slov k poutivým lidem* (1849) a vyslovené politický byl jeho časopis *Občan*, v němž dokazoval, že katolictví a skutečný pokrok směřující k blahobytu všech se nevyklučují. Jako učitel náboženství byl ustanoven na počestně Staroměstské gymnasium a nezmalomyslně, ani když si musel všechny pomůcky opatřovat sám a setrval, i když byl r. 1853 ústav znova poněmčen, kdy vyučoval i dějepisu. Mezi jeho žáky byli Šmilovský, Hálek, Neruda, který však proti Štulkovi zatrpkl a svou aversi mu dával pocítovat po celý život, někdy s nepokrytou osobní zaujatostí.

V duchu svého budovatelského elánu se stará o rozšíření kultu cyrilometodějského, oživuje výroční pouti na Levý Hradec, posvěcený prvními počátky křesťanství v Čechách, dává podnět k postavení karlínského chrámu slovanských apoštolů, pečuje, aby výzdoba byla svěřena českým umělcům, hmotně sám přispívá na stavbu a organizuje »krejcarovou sbírku«, která byla po nastolení absolutismu zakázána. Jeho zásluhou dojde r. 1856 k oslavě tisíciletého jubilea slovanských apoštolů, které bylo manifestací slovanské vzájemnosti, a týž rok zakládá Dědictví cyrilometodějské, v němž jako první svazek vychází podrobný jejich životopis z jeho pera, když už předtím byl vydal *Písně ke cti sv. Cyrila a Metoda, apoštolů a dobrodinců slovanských národů*. Další literární činnost v této době oživeného kulturního ruchu je po vítězi náboženské. Začal vydávat kalendář s katolickou tendencí *Poutník z Prahy*, který po celou dobu svého vycházení (1850—1864) patřil mezi nejoblíbenější. V této době byl zvolen a potvrzen za kanovníka na Vyšehradě, aby brzy nato byl zvolen za probosť kapituly. Ale

je stále věren svému heslu, a proto nezapomíná ani na zájmy národa; zakládá politický časopis *Pozor*, který je ostře proti Schmerlingovu absolutismu, což redaktor odpyká dvouměsíčním vězením a 1000 zl. pokuty. Ale Štule se nedá udolat; když nelze vzdělávat politicky, zakládá *Besedy katolické*, v nichž uveřejňuje svou práci *Cesty milosti Boží*; následují dvě modlitební knihy *Hvězda betlemská* a *Milosrdný Samaritán*. Přispívá do Květů, do Lumíra, do Časopisu katolického duchovenstva, kde uveřejnil obsažnou studii »Renan a pravda«, pořádá literární přednášky v Umělecké Besedě, nechýbí zkrátka v žádném úseku veřejné činnosti, kde jde o zájmy náboženství a národa. Literárně se ozval parafrázemi biblických motivů *Perly nebeské* (1865) a *Harfa Sionská* (1868) a politickými zpěvy *Dumy české* (1867). Nejstarší práce ve formě cestovních obrázků *Na Tatrách a pod Tatrami* vydal teprve r. 1874 jako důkaz, že jeho životní credo se nezměnilo; ve všech vyznává svou slovanskou ideu, sní o sloučení Čechů, Moravanů a Slováků a nesmířitelně se staví proti germanisaci a maďarisaci. Soubor *Knihy překladů básní A. Mickiewicze* je Po-

lázky v »Czasu« oceněn takto: »coś więcej niż literacka tylko zasługa — to czyn polityczny«.

Ale tvůrčí ctižádost syna chudého zedníka se nese výše: vedle kard. Schwarzenberga a J. V. Jirsíka se hlavně on zasloužil o zbudování karlínského kostela, z jeho popudu vystavělo město Vyšší divčí školu, dal postavit proboštsví a kanovnické residence na Vyšehradě, ale nestanul dosud mezi staviteli chrámu, jímž je

»... jistotou cesty vnitřní radost, nepohnutá, bílá a silná jak slunce...«

A jeho sen, zmocněný modlitbami, se stal skutkem na důkaz, že svou hrivnou dobře hospodařil. Z vlastního popudu, převážně z vlastních úspor vybudoval vyšehradský chrám! A když v jeho stínu dne 9. srpna 1887 skončil po životě plodném, zasvěceném Bohu, národu a lidstvu, nepatrný tvář v tvář svému ohromnému dílu, ztělesňoval takřka pravdu básnické intuice Březinovy:

»Pro vznešenou únavu stavitelů
sladko je žítí!«

J. B.

KNĚŽSKÉ PROFILY V DÍLE ČESKÝCH SPISOVATELŮ

ALOIS JIRÁSEK

Velkolepá epopej o strastech, hrdinství a slávě českého národa, kterou svými romány a povídkami napsal Alois Jirásek, hemží se pestrým zástupem postav ze všech vrstev českého národa oné doby, jejíž dějové pásmo romanopisec rozvíjí. Nechybějí tam ani postavy katolických kněží; mají však převážně úlohu popisnou, ilustrační v celkovém historickém obrazu. Tak v samotném *F. L. Věkoví* mihne se letmo několik postav kněží buditelů, nejsou to však dramatické personae v užším smyslu slova a zpestřují svou historičností toliko dobový kolorit.

Naproti tomu v obsažné povídce *Sousedé* je nadhazeno — třeba nevyřešeno — hned několik kněžských problémů, kněžských po stránce lidské, a hlasatelem názorů autorových je historická osoba, benediktin P. Bonaventura Piter, který však v dějové osnově je vedlejší osobou. — Fabule povídky je prostičká: V Polici trochu přihloupil Martin Jelipivo nadbíhá bez úspěchu Lenorce Peškové. Aby se jí zavděčil, slíbí, že všechno vypátrá o páteru Aemilianovi, který před několika dny byl v uzavřeném kočáře přivezen do benediktinského kláštera. Vloudí se do klášterní zahrady a číhá. Ale vyslechne jen rozmluvu P. převora Filipa Ehrenschilda, Němce, a P. Bonaventury Pitra, Čecha: »... Jakživo to nebylo!« ozval se hluboký převorův hlas. — »Nebylo, pravda, ale tak to bude lépe. Kdo tomu z lidu dosud rozuměl? Takhle, když to bude všechno po česku, jinak budou naslouchat, a věrte, že pobožněji,« mluvil jasným hlasem P. Bonaventura. »Ale posvátná kongregace ritu,« vpadl mu převor do řeči, »nařizuje, aby všechno bylo zpíváno po latinsku!« — »Ano, u oltáře.« — »Vy byste nejraději všechno počestli,« hučel převor. »Ale jak povídám: jakživo nikdy nebývalo; a nebude to tak důstojno.« — »Česká řeč... Je řeč svatého Václava! Či kdyby to německy znělo, bylo by to důstojnější?« dodal preses ostřeji.

Martin se vrátí, tajemství nevyzvěděl, jež je prosté: páter Aemilian je šilený. — Na Květnou neděli sešlo se do farního kostela neobyčejné množství lidí... Pojednou varhany umlkly. Kněz stanul na straně evangelia a četl pašije. Vtom se ozval s kůru jasný tenor mladšího kantora a nad shromážděným lidem zaznělo vážné a dojemné: »Utrpení Pána našeho Ježíše Krista podle sepsání sv. Matouše...« Tot bylo něco neslýchaného! Hlavy všech se zvedaly, přečetní ke kůru se ohlédli... Bylo tomu tak, žádný se nemýlil. Po česku to bylo! Po česku pašije zazněly po prvé, co klášter klášterem! Jak pěkně to zní, jak všechno jadrněji a srozumitelněji! Z toho obecného překvapení na počátku šum a šepot; pak nastalo hrobové ticho... Páter Bonaventura toho odpoledne se usmíval jako

jaro. Ta Květná neděle byla mu opravdu květnou, protože mu mnoho radosti dnes vypučelo. Pořád jen myslel na ty ranní pašije... po skončené pobožnosti z úst nejednoho slyšel chválu nového způsobu. Za soumraku potkal u fortny pátera Řehoře. Ten s ním byl stejného smýšlení a teď povídal: »Bratře, ještě není zle. Nemocný nejenže dýchá, ale také ještě trochu o sobě ví. Pozorovals dnes ráno?« — »Ano, ano, dobře to znamená,« odvětil preses. »Ale více paměti kdyby měl! Více paměti!«

Konšel Březina měl syna Jiříka, který byl seminaristou a na svátky přijel domů, ale k nelibosti rodičů šel »vymrskat« své kamarádce Lenorce. Ta jdouc jednou navštívit »skalského« strýce potká P. Aemiliana a z jeho řeči pozná, že byl a je zamilován do jakési ženy a že se trápil tak, až zešlel.

Zatím zemřel císař Karel VI. a na ochranu hranic pochodovaly maďarské a chorvatské pluky. Jeden voják pronásleduje panímámu Březinovou, protože mu nemohla dát, co si přál, tal šavli Lenorku, jež ji přiběhla na pomoc. Byla raněna do hlavy a poležela si. Když přišel Jiřík na prázdniny, krize vyvrcholila. Oba mladí lidé si vyznají lásku a Jiřík prohlásí, že se do semináře, do něhož šel na naléhání matčino, nevrátí. Matka nespravedlivě zahořkne vůči Lenorce a teprve P. Bonaventura vrátí rodině pokoj. — »Po mši zamířila do kláštera a poprosila P. Bonaventuru, aby jí popřál chvilku k upřímnému hovoru... Panímáma měla k němu velikou důvěru a šla s tím přesvědčením, že ji posilní... Již napřed dávala znáti, že velikou vinu mají Pešková a její dcera, které mu rozum popletly. Páter preses znal všechny dobře... Že panátá více s Jiříkem držel nežli s ní, Březinovou překvapilo, ale sluchu nevěřila, když i páter preses skoro tak mluvil jako Březina... Obratně také do toho vpletl, že jak on Lenorku zná, je tuze hodná, připomenul také důtklivě, jak se pro ni obětovala a krev prolila... konečně panímámě nic nezbylo, než hájit se svatým slibem, který již před lety slíbila. I tu ji páter preses utěšil, že je možné dispens obdržet a že sám se přičiní, aby toho dosáhla.« —

V té době dlel v klášteře zemský hejtmán Lehnický, který s rodinou utíkal před Prusáky. Jeho paní procházejíc se po zahradě zaslechla, že ji někdo zavolal jménem. — »Slyší kroky, harašení keřů... Ten, jenž ji volal, stál před ní, páter Aemilian. Položil prst na rty: »Pst, madam je nablízku. Ó, jak jsem šťasten, že jste přišla, že se nebojíte. Ale pojďme k jezírku, u jeskyně je nejjistěji.« Slova ta ji bodala; když pak stanul proti ní a pohlédla mu do hubeně, bledé tváře, do plachého, tichého oka, v němž někdy spočívalo pro ni tolik blaha, zděsila se. Věděla jen tolik, že její učitel a miláček musil zpět do kláštera Valštského... Nijak se jí nedoneslo, jaké neštěstí potkalo jeho

ducha. Teď to poznávala. Nesmírná bolest sevřela její srdce... Stálo to nemalý zápas, než pátéra Aemiliana od krásné paní odtrhli a s místa odvedli... V ten okamžik, kdy ho dunící chodbou vedli, objevil se P. Bonaventura v otevřených dveřích a za ním konšelka Březinová.

Byla očitým svědkem tragického zakončení, rozuzlení lidského problému cizího kněze, a když druhý den viděla hejtmána odjíždět, pomyslí si: »Tedy se již panička vzpamatovala a pozdravila. Chudák, jak jí asi je! Tam toho ubožáka v klášteře opustila navždy, a sotva se s ním do smrti uhlídá, a tady do smrti se starým mužem, kterého nemá ráda.« — A byla smírněji naladěna, když ji P. Bonaventura navštívil a domlouval: »Vidíte, milá matko, to je větší zásluha, vychováte-li pořádného souseda, nežli nespokojeného, rozmrzelého kněze. Ne ten je znamenitý a ctihodný, kdo má čestný úřad, ale ten, kdo povinnosti stavu svého pro obecné dobro svědomitě koná. To cti dodává.« — Ozvaly se kroky venku; Březina vstupoval do světnice a za ním Jiřík. — Pojďte, pojďte! — volal P. Bonaventura, jda jim vstříc, a chopiv Jiříka za ruku, vedl ho k matce. — Maminko! — zvolal syn pohnutým hlasem a matka všechna dojata, nemohouc ani promluvit, objala ho a zaplakala. Tak panímáma Březinová rozzěhnavši se s nejmilejším svým snem, smířila se s Jiříkem. — dodává Jirásek, šťastně rozřešiv problém nastávajícího kněze, nemajícího vokace.

Lenorka zatím trpí dále, neboť její matka prohlásila, že ji k Březinům nevďá, a chystala svatbu s Martinem. Peškovou líčí Jirásek jako lakomou, tvrdou pobožnístkárku, kterou před lety opustil muž, protestant, který se nechtěl vrátit do katolické církve a jí zanechal přezdívkou »beranka«. Pešková také pyšně odbude Březinu, který se k ní vypravil na námluvy, zato však vřelě vítala otce a syna Jelipivovy. Lenorka však zatím utekla k »skalskému« strýci. Měla právě čas. Druhého dne přitrhli Prusáci, a lidé, hlavně mladí, před nimi prchali, protože násilím odváděli a oblékali do uniforem krále Frice. Uteče i Jiřík ke strýci »skalskému«, kde stráví Štědrý večer, kdy náhle vejde Lenorčin otec. Radují se všichni ze šťastného shledání, které je zkazeno jen tím, že Pešek se zastává Prusáků. — »Přicházím teď vlastně z Hradce Králové. Byl jsem tam s naším kazatelem Liberdou u generála Kalksteina. Ten má plnomocenství, aby každému, kdo by se chtěl vystěhovat, dal průvodní list. Pro ty jsme tam byli s kazatelem Liberdou a jinými. — A vy jste snad přišli zvát, aby se lidé do Pruska stěhovali! — zvolal Jiřík. — Ano, všechny, kteří se tu musí tajit. Jdu jim říci, aby vyšli z českého Egypta papežského, že je král dobře přijme a že jim bude nápomocen ke všemu dobrému i podle duše i podle těla. — Vy s králem držíte, lid mu přivádíte z naší země, kterou hubí, které je nepřítelem. — Ale církve naší přítelem... Mladý muž neukládal se dnes tak spokojený a veselý jako včera, kdy se již na ráno, na Lenorku těšil. Hle, zde vedle odpočívá velebitel Fridricha krále, přítel Prusů, o kterých každý s rozhořčením tu mluvil...«

Ráno se Pešek s Lenorkou vypravil do Police, ale se ženou se nedohodl, takže Březinovým doporučil Lenorku, aby ji přijali jako vlastní dceru. Pak se s jinými emigranty vypravil do kláštera žádat náhradu za to, co jim bylo zabaveno. Převor je pošle na pátera Bonaventuru, který už slyšel, že přichází s povolením pruského generála verbovat k odstěhování do Pruska. — »V tom Pešek vešel. Nepozdravil obvyklým »Pochválen buď«, nešel políbit ruku knězovu. P. Bonaventura hleděl na emigranta mírně, vřelě, a také tak jej uvítal. — Rád bych se vám, velebný pane, poděkoval, že jste se také mé dcery ujal. — Rád jsem to všechno udělal i kvůli rodině Březinové i kvůli vaší Lenorce. Je to tuze hodné děvče. — Děkoval jsem nejednou Pánu Bohu, že mne takovým štěstím v mém neštěstí obdaril. — ... teď jsme mluvili o vaší dceři; dobře by bylo, abychom také vzpomněli

si i na vaši matku. — Na matku? Ta již umřela. — Na vaši i na mou matku. Neumřela. Stoná ovšem a krvácí, ta naše milá matka — země Česká. Či není vám už matkou, co jste se vystěhoval? — Ó, je, je! Co jsme se o Čechách namluvili, co po nich natoužili! — Ó, vždyť jsem si myslel, vždyť jsem se nemýlil. Teď jste zase doma; hodláte tu zůstat? — Zůstal bych, kdybych směl, a všichni. Ale kdyby Prusáci ustoupili, musili bychom také. — To právě mě kormoutí a všechny nás, že s nimi držíte. Vidíte, ta matka naše, země Česká, stoná a krvácí, a vlastní synové její pomáhají těm, kteří ji hubí a ničí. Teď jste přišel, slyšel jsem, abyste všechny vyzýval, kdož by se chtěl vystěhovat. — Aby ušli pronásledování. Proč nedáte nám svobodu víry? Proč nás a naše předky mučili... — Nemluvte o tom, milý muži — přerušil ho vážně P. Bonaventura. — Staly se krivdy, ano. — Pešek se na okamžik zarazil. Nechtěl ani svému sluchu věřit. To slyšel z úst knězových! — Proč tedy, velebný pane, mně zazlíváte, že proto jsem se navrátil, bych vyvedl své spoluvěrce... — Zazlívám, protože jasně vidím, proč to pruský král dělá a kam to povede. Však jste zajisté zpozoroval, jak všude na vás pohlížíjí vaši známi a přátelé, kteří by vás jinak radostně vítali. Ale držíte s Prusy, s těmi Prusy, kteří nám syny, bratry a muže odvádějí jako turečtí janičáři! To vám musí mít a má každý za zlé... — Velebný pane, vrchnost z toho ovšem bude mít škodu, vystěhuje-li se padesát, sto robotníků. — Páter Bonaventura se zachmuřil. — Máte pravdu, vrchnost z toho bude mít škodu... mně jde o jinou škodu, kterou by nikdo nenahradil. S námi je zle. Nás Čechů dnes nepřibývá, ale spíš ubývá, tím, že pomaloučku se němčme. Jen lid je ještě zachovalý, a z toho nám chcete vy a jiní mnoho set snad tisíc vyvést za hranice, aby se tam poněmčili. A místo vás usadí se tu v Čechách cizí... — Jste kněz, řekněte mně, zdalíž vy byste se své víry zřekl? — Nikdy, ale také bych raději všechno pro ni snášel, než abych škodil vlasti. Nebo co chce ten váš patron, pruský král, než aby to naše staroslavné království zničil, korunu svatovávskou rozdrobil, údy nás jednoho těla roztrhal a tak zničil? ... Znáte-li toto? Poslyšte! Naroďte český! Požehnání vyhlašuji od Hospodina Boha tvého, abys tu přece byl a zůstával ratolestí rostoucí na zed'. Živ buď, národe posvěcený! Tvoji zajisté nepřátelé ponížení budou, ale po vyvýšenostech jejich šlapatí budeš! — Ano, živ budeš, národe posvěcený, a tvoji nepřátelé ponížení budou, jen nesmíme jim sami pomáhati. — To je Komenský! A vy jste nespálili tu knížku? — Nespálil, nemohl. Nejsem sice té víry, mám ji za bludnou, ale jsem té lásky, která z knihy té plápolá, té lásky k národu a vlasti. A v té lásce je shovívavost, snášenlivost i odpuštění. — Pešek sem šel plný nedůvěry a teď P. Bonaventurovi ruku podal. — Velebný pane! Slyšel jsem o vás samou chválu, ale toho jsem se nenadál. Dej Pán Bůh, aby takových bylo hodně mnoho! Pak bychom se nemusili stěhovat do ciziny. — Tedy se postěhujete? — Velebný pane, kdybyste vy tu poroučel, zůstal bych...« — A vskutku zajistil ještě svatbu své Lenorky s Jiříkem a odešel, aby se už nenavrátil, ježto před vydáním tolerančního patentu zemřel v cizině.

Jirásek si s obvyklou svou důkladností uložil probrat v této povídce problém emigrace v době sedmileté války a před ní, kdy pruský Fríc z důvodů populačního povznesení chytře lákal emigranty z Čech v nadílem náboženské svobody. Nerozpakuje se naznačit, že otázka náboženské svobody byla v tehdejší době vystrídána jinou, důležitější: záchranou českého národa před vyhlazením, které mu hrozilo, kdyby se byl poněmčil, jak se stalo oněm českým evangelikům, kteří do Pruska odešli. Je důkazem objektivnosti Jiráskovy, že za mluvčího a zastance této myšlenky — tehdy pokrokové — podle historické pravdy si vybral katolického kněze, osobnost historickou, jenž slavně prohlašuje kredo, vyznáváné tehdy slovy i skutky dlouhé řady katolických kněží buditelů.

Z KATOLICKÉHO SVĚTA

ATOMOVÁ DISKUSE OČIMA KNĚZE

(Odposlouchaný rozhovor)

— Co soudíte, pane děkane, o uveřejněných materiálech atomových jednání? Věc mě zajímá a začal jsem to také číst v novinách, ale omrzelo mě to. Co je podstatou těch 13 dokumentů?

— Podstatou jejich, milý příteli, je mimo jiné rozpor v pojetí u vlád obou zúčastněných velmocí, což vyplývá z rozdílného pojetí o vládě nad světem, válce a míru. Co chce USA? Vládu nad celým světem a postavit všechno do služeb tohoto cíle: Marshallovu pomoc, státní puč v Guatemale, záměrnou propagandu, davovou hysterii a v daném případě světovou agenduru, či jak tomu říkají pool (vyslov půl), které by se dostalo určitého procenta existující atomové energie, tedy nepatrného zlomku z ní. Ve skutečnosti bylo by hlavním cílem tohoto poolu, aby vedoucí činitelé Spojených států získali vědomost o atomových surovinách a o možnostech jejich dobývání ve všech státech světa a hlavně o stupni techniky na tomto poli po celém světě. »Z důvodu bezpečnosti« měl by být případně také atomový sklad poolu na území USA, neboť Amerika se přece hrdě přiznává k »otcovství atomové pumy«.

— A co chce Sovětský svaz?

— Uplatnit příkázání »nezabiješ!«. Nebo-li bez jakýchkoliv kšeftařských záměrů zakázat především použití atomové, vodíkové a ostatních zbraní hromadného ničení a osvobodit tak lidstvo od politiky atomového zastrašování, od nervové a studené války, která nás již léta tíží. Chce tedy to, čeho se každý poctivě smýšlející člověk a mírový tábor na celém světě již řadu let jednomyslně dožadují.

— Ale vždyť Amerika usiluje právě »o podněcování bádání a o zdokonalování mírového použití atomové energie« (dokument č. VIII). Tento cíl přece všichni schvalujeme!

— To je pouhé zdání. Diplomaté USA dobře vědí, že svůj pravý cíl, totiž získání atomové světovlády, nemohou hlásat otevřeně. Proto mistrně směšují věci a skrývají své pravé cíle za libivější plentou honosných řečí a podporování »lékařské vědy a jiných druhů mírové činnosti«. Proč by se jinak tak tvrdší zpěčovaly bezpodmínečnému zákazu atomových zbraní?

— Podle USA byla by dohoda o takovém zákazu jen prázdnou formalitou, kterou by mohl útočník kdykoliv porušit.

— Na to můžeme právem odpovědět: mají-li USA takový názor, proč se tak zdráhají přistoupit na tuto »prázdnou formalitu«? Ostatně za druhé světové války žádný stát neporušil ani dohodu z roku 1925 o zákazu války plynem! I zde, stejně jako jinde, Dullesovo rozumování pokulhává.

— No, ale pool, který má být zřízen, by se také mohl usnést na zákazu atomových zbraní!

— Mohl by se na tom usnést, kdyby jen jeho členové zastupovali skutečně upřímné mínění lidstva. Právě zde je však opět rozpor v názorech. Sovětský svaz zastává v této věci stejný názor jako při jiných jednáních: aby byl přibrán co největší počet zemí! A aby byla také malým státům dána možnost být rovnocennými partnery a svobodně projevoval své mínění a ne, aby při tom zasedaly pouze jako bezvýznamné články hlasovací mašinerie. Naproti tomu se Amerika dožaduje vlastního vedoucího postavení ve světovém poolu tak, aby »západní« státy byly ve velké většině, zatím co z východní strany by tam mohl být jen Sovětský svaz nebo nejvýše ještě jeden z lidově demokratických států.

— A Čína nikoliv?

— Právě jsme oslavili již pětileté výročí Čínské lidové republiky, ale pan Dulles dodnes nevzal její

existenci na vědomí. Pro něho 600milionová Čína, která má četná bohatá ložiska uranu, průmysl v gigantickém rozvoji a v neposlední řadě prvořadě vyzbrojenou armádu, prostě neexistuje. Se zatvzelenou tvrdostí vede svou, že »není ochoten jednat s čínským komunistickým režimem« (dokument č. V). Přitom věru není třeba velkého smyslu pro skutečnost, aby se nahlédlo, že jakákoliv světová dohoda bez Číny je při nejmenším mezerovitá.

— Proč musely být nyní zveřejněny materiály jednání?

— Sovětský svaz nikdy nebyl přívržencem tajné diplomacie a zastírání pravdy. Důvěrnost atomových jednání byla požadavkem Ameriky (dokument č. I). Když se však v některých tiskových zprávách a prohlášeních na západě stal pokus o skreslení nebo dokonce zfalšování stanoviska Sovětského svazu, pokládala sovětská vláda za svou povinnost navrhnout publikaci dokumentů, aby svět v této důležité otázce měl jasno.

— Co lze po tom po všem očekávat?

— Sovětský svaz neuzavřel jednání, nýbrž prohlásil, že je »ochoten v nich pokračovat zkoumáním návrhu jak sovětské vlády, tak i vlády Spojených států« (dokument č. XII). Již ve schůzi OSN 30. září t. r. přednesl Vyšinskij návrh na snížení zbrojení a na zákaz atomové, vodíkové a jiných zbraní hromadného ničení. Tento významný návrh plně přihlíží k návrhům Anglie a Francie z června 1954 a je překlenutím protivných poolů v dosavadní bezvýsledné diskusi. Můžeme proto chovat oprávněnou naději, že znamená příznivý obrát k úspěšnému pokračování v jednáních.

— Nakonec poslední otázku: Co to všechno znamená pro nás, kněze?

— Naše stanovisko nemůže být jiné než Kristovo evangelium: »Buď řeč vaše: Ano, ano, ne, ne! Což pak nad jest, zlého jest« (Mat. 5, 37). Nemůžeme se proto nachloupnout pro machinace západní tajné diplomacie. Naše místo je ve velkém táboře míru, vedeném Sovětským svazem, protože tento tábor hlásá ve shodě s příkazy našeho náboženství porozumění, lásku a mír. Proto bojujeme s ještě větším úsilím za nejrychlejší úplný zákaz zbraní hromadného ničení, kterému dal ve svém památném velikonočním projevu tak jednoznačný výraz také svatý Otec Pius XII. Diplomátům války pak odpovíme slovy žalmisty: »Zdali skutečně vykonáváte právo, spravedlivě-li vládnete, smrtelníci? Nikoli! Vždyť v srdci bezpráví osnujete, bezpráví provádějí v zemi ruce vaše.« (57 žalm 1—2.) Dále šířit myšlenku míru mezi našimi spolubratry i věřícími — tím můžeme dopomoci k vítězství boji za odstranění atomové války a za zabezpečení míru.

KATOLICKÝ NÁZOR NA OBRANNÝ PAKT V JIHOVÝCHODNÍ ASII

Samotní spojenci Ameriky si stále více uvědomují nebo nemohou zavírat oči před skutečností, že všelijakým těm seskupením a blokům, o které se chtějí opírat, chybí právě to, co by mělo být jejich silou, t. j. vůle lidu v příslušných zemích. Porady v Manile skončily uzavřením »Obranného paktu o jihovýchodní Asii«. Kromě koloniálních mocností USA, Anglie a Francie přistoupily k paktu (SEATO) pouze Austrálie, Nový Zéland, Filipíny, Pakistan a Thajsko. Francouzský katolický list »La Croix« je nucen přiznat nebezpečí, které hrozí »svobodnému světu«, a že v tom směru SEATO neopravňuje k velkým nadějím.

»Jednání v Ženevě byla ještě v plném proudu — píše list — když se asijské národy nebo aspoň jejich vlády dověděly o tom, že jim hrozí nebezpečí se strany komunismu a že Západ spěchá ohroženému zemědělu na pomoc širokou akcí na obranu »svobodného světa« v Asii. Pokud je nám známo, nikdo se obyvatel Asie nezeptal, co o této akci vlastně soudí.«

»Je tu totiž malý detail, který ušel pozornosti vynálezce a kolportérů SEATO. Při organizaci obrany »svobodného světa v Asii« by se totiž doporučovalo počítat také se souhlasem a spoluprací asijských národů. Zatím daly souhlas jen Pakistan, Filipiny a Thajsko. Žádná asijská země neprojevila však příslušnou ochotu v tom směru, aby obrana svobodného světa byla zařízena po způsobu západním. Chceme-li být upřímní, musíme také říci, že lid asijských zemí hledí na tento nový pakt jako na vměšování se do oblasti, kde prestiž Západu je stále více na ústupu a kde Západ v posledních pěti letech před celým světem prohrál: 1949 v Indonésii, 1952 v Koreji a nyní 1954 v Indočíně.«

»Bylo by možné také uvést, že ve světě, který se stále víc zužuje, je mír nedělitelný a proto je stejně nedělitelná také obrana »svobodného světa«. Asijské národy nejednají správně, když přijímají velké plány vedoucích činitelů Západu s nechutí. Bylo by třeba, aby správnost těchto plánů byla uznávána také

se strany obyvatel Asie. V tom směru byl však od prvního dne patrný pravý opak.

»Zaráží také skutečnost, že právě ty země, v jejichž zájmu by bylo přizpůsobit se metodám Západu, ukazují Západu nejméně přátelskou tvář. Na př. Carlos Romulo, kterého filipinský prezident vyslal s osobním poselstvím do Washingtonu, nezakrytě prohlásil, že »kdyby západní mocnosti byly s to zachránit jihovýchodní Asii před komunismem, bylo by to možné jen tehdy, jestliže k tomu ještě získají důvěru asijských národů«. Dodal pak ještě, že »úspěšný boj proti komunismu předpokládá především také souhlasnou vůli těchto národů«.

Tyto ukázky z proamerického katolického listu jsou jasným svědectvím toho, oč větší a reálnější je síla, o kterou se opírá světové mírové hnutí, když při svém úsilí o odvrácení nebezpečí válečných snah a bloků buduje na vůli lidu zemí, které se k tomuto cíli sdružují a když jej mobilisuje pro to, co je vůlí všech: pro mír.

NÁŠ ZÁPISNÍK

CMV

V radostném období příprav voleb do Národního shromáždění sešel se Ústřední výbor Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva republiky Československé k svému pravidelnému zasedání v pátek dne 22. října 1954.

Na počátku zasedání vzpomenu světlé památky zesnulého Dr Josefa Hronka, který byl členem předsednictva a jeho památka uctěna usnesením, že každý člen Ústředního výboru odslouží mši sv. za spásu jeho duše. Po gratulaci k padesátinám předsedy Diecézního mírového výboru v Brně J. M. kanovníka Josefa Kristka ujímá se slova předseda CMV ministr Dr Josef Plojhar, aby ukázal na svých zážitcích z poslední cesty do Německé demokratické republiky, jak je důležitá otázka remilitarisace záp. Německa a sjednocení celé Evropy, což je podkladem pro zajištění bezpečnosti národů a základem zajištění světového míru. Dále se zabýval řečník otázkami naší vnitřní politické situace a vysvětlil vysokou demokratičnost našich voleb, kdy se volí kandidát, jehož každý volič zná a který do budoucnosti má povinnost starat se o svůj volební obvod. Zasedání navštívil předseda Státního úřadu pro věci církevní Dr Jaroslav Havelka, jenž tlumočil přání plného zdaru jednáním CMV KD.

Generální tajemník CMV prof. Josef Beneš kromě organizačních připomínek pro nejbližší období práce shrnul i naše poslední úspěchy v životě náboženském a církevním. Zvláště se zabýval ediční činností České katolické Charity.

Zprávy o životě v diecésích podali za arcidiecési pražskou kancléř Jan Dočekal, za arcidiecési olomouckou prelát Rudolf Havelka, za diecési královéhradeckou probošt Ladislav Hronek, za diecési brněnskou kanovník Josef Kristek, za diecési litoměřickou kapitulní vikář Msgre Eduard Oliva, za diecési českobudějovickou kapitulní vikář Antonín Tittman a česko-těšínskou apoštolskou administraturu generální vikář Antonín Veselý. O práci Slovenského CMV referoval kanovník Dr Štefan Zárecký.

Do diskuse zvláště zasáhli vsdpp. kanovník a rektor semináře Jan Vraštil, který podal radostné zprávy o životě našich behoslovců, ústřední ředitel České katolické Charity kanovník Jan Mára, jenž podal zprávy o zřízení Kněžského domova odpočinku v Senohrabech, dále kapitulní vikář Ján Dechet, kanovník František Gabriel, děkan Eduard Hurník a jiní. V řízení schůze střídali se místopředsedové pověřenec spojů Dr Alexandr Horák a probošt mikulovský Dr František Drábek. Celodenní zasedání Ústředního výboru

skončil závěrečným slovem první místopředseda CMV kapitulní vikář pražský Antonín Stehlík, jenž ve svém nadšeném projevu ukázal na radostnou práci kněží v současné době, kdy se můžeme podílet na vytváření lepšího života a světa míru a pokoje.

Toto zasedání vrcholné organizace kněží v Československé republice za účasti zástupců všech diecésí bylo radostným nástupem k další práci a dalo ujištění všem kněžským srdcím, že náboženská svoboda v našem milovaném lidově demokratickém státě uskutečňuje se v plné míře v životě náboženském a církevním.

NOVÝ DĚKAN A PRODĚKAN CMBF

Ve čtvrtek 21. října byla schůze fakultní rady CMBF za přítomnosti celého profesorského sboru a J. M. Msgra Ed. Olivy, kapitulního vikáře v Litoměřicích. Po projednání běžných studijních záležitostí přistoupilo se k volbě děkana fakulty, akademické hodnosti, uprázdněné úmrtím Msgra Dr Josefa Hronka. J. M. Msgr Ed. Oliva přednesl návrh, aby děkanem CMBF byl volen dosavadní proděkan Dr Jan Merell.

Senior profesorského sboru Dr J. Cibulka dal hlasovat o návrhu. Dr Jan Merell byl pak zvolen jednomyslně. Ve svém úvodním projevu zdůraznil nově zvolený děkan, že veškeré jeho úsilí a snažení bude vždy směřovat k prospěchu a rozkvětu všem drahé CMBF, kde by v dokonalé spolupráci byly dány všechny podmínky k splnění všech důležitých povinností k Církvi sv. a milované vlasti. Děkan Dr J. Merell navrhl pak, aby proděkanem byl volen Dr František Panuška, profesor dogmatiky na téže fakultě. Celý profesorský sbor dal rád hlas navrženému proděkanovi pro jeho péči, starostlivost a lásku k CMV bohoslovecké fakultě. MODLITBA SV. PAVLA PODLE ORIGENA

Origenes se nejvíce zabývá modlitbami se sv. Pavlem a jeho spis se hemží citáty Pavlovými.

»Sám Pavel, který byl bohatý každým slovem a v celé gnosi, není vyňat z nebezpečí hřešiti, když by se nadouval nad ostatními, ale potřebuje ostnu Satanova, který ho poličkuje, aby nezpyšněl.« (O 29, 6.)

V kap. 6. rozebírá autor Pavlův život s hlediska Boží prozřetelnosti a zvláště poukazuje na jeho zjevení a extase. Přestože »byl vznesen do třetího nebe a snad prozkoumal troji nebesa a uslyšel slova nevypravitelná«, doznává tento velký apoštol, že neví, zač se modlit a jak se modlit. (II Kor 1 ssq. — Rom 8, 26, — O 2, 1 srv.) Zřejmě požíval výchovy starozákonní, také evangelia mu mohla mnoho poskytnout, a přece když doplníme vývody Origenovy — vůči jasné nauce Kristova Otčenáše, sv. Pavel neví, co a jak žádat. Origenes dovozuje:

Pavel věděl toto všechno; mohl čerpat mnoho užitku ze Zákona, z proroků, z plnosti evangelia (po všimněme si gradace Origenovy) a všechno mohl do nejrozmanitějších jednotlivostí vysvětlit; a tak ne pouze ze skromnosti, ale v pravdě doznává, jak je vzdálen toho, aby žádal, co se patří a jak se patří; po všem tom připojuje: »Nevíme totiž, zač bychom se měli modlit, jak je potřeba.« (Rom 8, 26.) K tomu dodává, jak tomu nedostatku může dosti učinit ten, který přes svou nevědomost usiluje, aby byla doplněna jeho nedostatečnost: »Duch sám přimlouvá se za nás všechny vzdechy nevyslovenými. Ten pak, jenž zpytuje srdce, ví, čeho Duch žádá, že se totiž podle Boha přimlouvá za svaté.« (Rom 8, 26—27 — O 2, 3.)

Líčí nám tudíž Origenes sv. Pavla jako muže vysloveně mystických modliteb.

Dr K. Doležal

VĚŘÍCÍ SE RÁDI MODLÍ ZA MÍR A Z MODLITBY ČERPAJÍ SÍLU K OBĚTEM ZA MÍR A POKOJ.

Když jsem přišel na Zbraslav za kaplana, byl jsem mile překvapen, že se k předepsaným obvyklým modlitbám přidává po každé mši sv. a také po každé pobožnosti kratičká, ale krásná modlitba za mír: »Dej, Pane, mír našim dnům, mír duším, mír rodinám, mír vlasti, mír mezi národy. Kéž duha uklidnění a smíření jasným obloukem svého světla překlene zemi, posvěcenou životem a utrpením tvého božského Syna.« — Kněz začne: »Dej, Pane, mír« — a věřící se hned připojí a pokračují spolu s knězem v dalších slovech modlitby. Já jsem zprvu tuto praxi neznal a nebyl jsem na ni upozorněn. Lidé však se sami dožadovali, abych i já se do této akce zapojil, což jsem mile rád učinil. A nyní, když už jsem několik měsíců na Zbraslavi, vidím, že nejen dospělí, ale i děti tuto modlitbu dovedou a rádi se ji modlí. Tak udržují v sobě myšlenku na mír a z modlitby za mír čerpají lidé věřící sílu k obětem za mír a pokoj světa. Proto je zajiště dobře modlit se co nejčastěji s věřícími v duchu sv. Církve za mír a pokoj, zejména pak v měsíci květnu u majových oltářů Královny míru.

(Z diskusního příspěvku P. Lad. Hulína, t. č. dóm, vikáře u sv. Víta v Praze, na vikar. konferenci vikariátu zbraslavského.)

JUBILEUM

Dne 8. prosince t. r. se dožívá 80 let čestný kanovník Kamil Filipec, duchovní správce u sv. Anny v Jablonci nad Nisou, dne 20. prosince t. r. šedesátých narozenin P. Alois Liehmann, děkan ve Vysokém nad Jizerou. Padesátého výročí narození vzpomene dne 27. prosince P. Jan Kosek, farář v Častolovicích, který v době nacistické okupace byl farářem ve Vrbatově Kostelci, do kteréžto farnosti patřily i vypálené Ležáky.

Šedesáté jubileum kněžství oslavil P. Jan Roth ve Stříbrné u Kraslic za přítomnosti okolních spolubratří.

Přejeme jubilantům od Pána Boha hojnost požehnání do dalších let života.

ŘEDITEL KŮRU VÍT KMENT †.

Narodil se r. 1894 v Řetově u Ústí nad Orlicí. Studoval na Janáčkově varhanické škole, pak ještě na brněnské konservatoři. Rodem Čech, prožil valnou většinu svého uměleckého působení na Moravě, ve Frýdku. Měl rád svoje povolání a uplatnil se také jako církevní skladatel — v obou případech pronikl nad průměr, neboť byl talentovaný, velmi pilný a svou činnost opíral o upřímnou, hlubokou víru. V povšechném pohledu vyznačují se jeho církevní skladby snahou vystihovat plně liturgické texty (latinské i české) — to se mu výborně dařilo. Přitom úzkostlivě dbal zejména kulturnosti ve svém neosobním projevu. Jeho hudební výraz nebyl nikdy jenom formálně bezvadný, ale vykazoval obrazy vynikající jemnou plastičností. Se zdarem pěstoval formu mešní («Missa in honorem Scti Joannis Baptistae», »První česká vánoční mše«,

druhá téhož jména, »Missa de Requiem«), »Te Deum« a zejména moteta vánoční: »Tui sunt coeli«, »Speciosus forma«, velikonoční: »Haec dies«, »In die resurrectionis«, »Angelus Domini«, mariánská: »Ave Maria«, »O gloriosa virginum« a m. j.

LIBEREC

V Lomnici nad Popelkou byl slavnostně posvěcen obnovený kostel sv. Mikuláše. O renovaci má hlavní zásluhu KNV v Liberci, který věnoval na ni částku 44.000 Kčs.

ČESKÉ BUDĚJOVICE

Zásluhou vdp. Aloise Špatného, faráře v Dobré Vodě u Českých Budějovic, dokončují se opravy tamního kostela. Jde o krásnou stavbu Dientzenhoferovu s cennými freskami V. V. Rainera.

Hřbitovní a děkanský kostel v Bechyni byly nákladně letos opraveny, takže mohou zase důstojně sloužit svému poslání.

Na děkanském kostele v Táboře pokračuje oprava střechy, která bude opatřena novou krytinou.

Různé církevní knihovny kraje Českobudějovického byly soustředěny ve Zlaté Koruně u Českého Krumlova. Tato koncentrace bude lépe sloužit jak theologickým badatelům, tak i ostatním vědeckým pracovníkům.

REDAKCE DUCHOVNÍHO PASTÝŘE

děkuje upřímně všem spolupracovníkům za jejich vydatnou pomoc po celý tento rok. Zvláště vzdává své upřímné díky metěru Oldřichu Smutnému a korektoru Antonínu Duškovi za jejich svědomitou a poctivou práci, všem přispěvatelům i čtenářům za jejich podnětné návrhy a prosí, aby i napříště pomáhali svou prací vytvářet náš stavovský časopis, neboť jen spoluprací všech můžeme vytvořit dobrý tisk. Redakce přeje všem požehnané a milostiplné svátky vánoční a do nového roku hojnost Božího požehnání a zdar v práci pastorační v klidu a v pokoji světového míru.

VŠEM ODBĚRATELŮM!

Dnem 1. ledna 1955 přecházejí úkoly dosavadní administrace na Poštovní novinovou službu. Nadále bude tedy přijímati objednávky, urgency a vybírati předplatné váš poštovní doručovatel. Ještě v listopadu a prosinci t. r. navštíví poštovní doručovatel každého dosavadního odběratele, překontroluje dodávku a učiní novou objednávku u PNS na rok 1955.

Upozorňujeme všechny vldp. duchovní správce, že v DP budou od 1. 1. 1955 vycházeti úřední zprávy, vyhlášky, oznámení atd. jako v dosavadním Věstníku katolického duchovenstva. Je proto nutné zajistiti si včas další pravidelnou dodávku Duchovního pastýře u poštovního doručovatele.

Další podrobnosti vám budou oznámeny diecésními oběžníky nřdp. Ordinářů v nejbližší době.

Administrace

DŮCHODKYNĚ

schopná vypomáhat na faře s menším domácím hospodářstvím a zahradou za stravu a byt se přijme. Farní úřad Nivnice, okr. Uherský Brod.

VARHANÍK A UČITEL HUDBY

přijme místo. Zn. »Venkov« do redakce DP.

VARHANÍK,

klavírista a odborný učitel klavírní hry hledá zaměstnání. Zn. »Nástup ihned« do red. DP.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník IV. - Číslo 10. - V Praze dne 1. prosince 1954.

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSR v ÚČN. Řídí redakční rada: Prof. Josef Beneš, Dr. Josef Cibulka, Dr. František Panuška. Vedoucí redaktor prof. J. Beneš. Redakce Praha II, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 23 58. Administrace Praha III, Sněmovní 9, tel. 660-12. Tisknou Pražské tiskárny, n. p., závod 01, Praha II, Václavská 12. — Vychází měsíčně, mimo prázdniny (10 čísel), předplatné ročně 30 Kčs. Povolovací výměr č. 79.220. — Novinové výplatné povoleno okrskovým pošt. úřadem Praha 022. — Podepsáno k tisku 18. listopadu 1954 - D-06878. — Dohlédací poštovní úřad Praha 022.

KULTURNÍ KALENDÁŘ

Z různých kulturních dat, připadajících na letošní prosinec, připomínáme:

2. prosince

uplynulo sto padesát let od smrti P. Stanislava Vydry. Pocházel z rodiště Bohuslava Balbína, Hradce Králové. Vydra se tu narodil 13. listopadu 1741. Vlasteneckého Balbína byl Vydra velkým ctitelem; vzpomínal stého výročí jeho úmrtí v roce 1788 a napsal jeho životopis. Také Stanislav Vydra vstoupil k ješuitům. Upozornil svým nadáním na sebe slavného profesora matematiky Josefa Steplinga, jehož se stal nástupcem na universitě v roce 1774. Dvě tištěné řeči Vydrovy, pohřební a k odhalení pomníku Steplingova, darované císařovnou Marií Terezií do Klementina, svědčí o Vydrově poměru k slavnému předchůdci. Vydra psal latinsky o počtu diferenciálním, řadách aritmetických a pod. Velmi cenné jsou Vydrovy »Dějiny matematiky v Čechách a na Moravě« pod názvem »Historia matheseos in Bohemia et Moravia cultae«, jež napsal z popudu hraběte Kinského. Po česku vydal »Kázání sváteční«. Latinská »Epigrammata« 88 posluchačů jsou s daty životopisnými. Vydra diktoval své přednášky po česku dvěma posluchačům, Josefu Zieglerovi a Janu Dostálovi. Jeho »Počátky matematiky« byly vydány profesorem matematiky na universitě Janderou. Vydra pracoval dále na »Algebře«, ale té již nedokončil, neboť byl raněn mrtvicí. Vydra patří k horoucím vlastencům, předním českým buditelům. Těšil se úctě svých současníků, na př. P. Františka Faustina Procházky, Josefa Jungmanna a prvního profesora češtiny na pražské universitě Jana Nejedlého. Jungmann psal o něm ve svých »Zápisích« a složil »Elegii na smrt Stanislava Vydry«; podobná báseň »Na smrt Stanislava Vydry« je též od Jana Nejedlého.

Výborně zachycena je učitelská činnost Vydrova na universitě ve scéně Jiráskova románu F. L. Věk, kde Vydra, vzpomínající památky smrti Žižkovy, nazván »cordatus Bohemus«, upřímným Čechem.

Vydrovo poprsí, původně umístěné v Klementinu, je nyní nad schodištěm v Matematickém ústavu v Praze II, Na Karlově.

Řadu velkých kněží, matematiků v období jednoho sta let 1750—1850, počínající Františkem Tesánkem (1730—1786), Janem Tesánkem (1728—1788) přes Steplinga, Vydra, premonstráta Josefa Stanislava Janderu (1776—1857) zakončil ušlechtilý Bernard Bolzano (1781—1848).

4. prosinec 1884

Sešmdesátých narozenin by se býval dožil Petr Kříčka (nar. v Kelči na Moravském Valašsku), kdyby nebyl zemřel 25. července 1949. Z jeho sbírek veršů jmenujeme: »Šípkový keř« (r. 1916), »Hoch s lukem« (r. 1924), »Chléb a sůl« (r. 1933). Toto básnické dílo není rozsáhlé, ale zato není v něm básnických strusek a šterku. Moravská jeho duše musela v sobě popřít naivní lyrismus popisu a výpisu, nežli se vrátila ke své zkratce, plné zvůčnosti, líbeznosti, prostoty a nerudovské něhy k matce, nerudovské lásky k zemi a lidstvu.

Jako u Nerudy, tak i zde vyvěrá všechna ta krása do značné míry z lidského osamocení básníka. Proto jeho srovnání s Nerudou je nejvýstižnější.

6. prosinec 1884

Opravdovým svátkem české menšiny v Brně před 70 lety bylo slavnostní představení Kollárovy »Magelony« (hlavní roli hrála pohostinsky slavná česká herečka Otilie Sklenářová-Malá, členka Národního divadla v Praze), jímž bylo otevřeno »České národní divadlo« v Brně.

Trnitá byla cesta vedoucí k otevření této scény: německý živel, v Brně tehdy převládající a vládnoucími kruhy preferovaný, měl své stálé divadlo v Brně již od 30. let XVIII. století. Pro otevření stálé české scény nebylo možno stále najít vhodnou budovu.

Jest pravda, že již od r. 1815 konána byla na různých místech ojedinelá česká představení, ale teprve

založení Besedy v r. 1861, která měla rozhodující význam pro rozvoj českého živilu v Brně, byla získána pevná základna pro českou divadelní práci.

1. X. 1874 byla zahájena v Brně první česká divadelní sezóna v novém Besedním domě. Zde také společností Pištěkovou, v jejímž souboru hrál tehdy Eduard Vojan, později slavný český herec, byla dne 23. X. 1879 po prvé uvedena »Prodaná nevěsta«.

V r. 1881 bylo založeno »Družstvo českého divadla v Brně«, které řídilo též ochotnickou činnost. Téhož roku však přišel úřední zákaz (27. XII. 1881) hrát v Besedním domě, ježto po nešťastném požáru Okružního divadla v Brně (8. XII. 1881) byly zostřeny policejné požární předpisy.

V té době Němci dostavěli své nové divadlo »Na hradbách« (dnes Janáčkovovo divadlo) a Češi počali budovat své divadlo z hostince »U Marovských« (dnes Mahenovo divadlo), roh ul. Na Veverí a Žerotínova náměstí.

Za osmdesát let své existence prošlo mnohými krutými zkouškami, z nichž byla největší jeho úplné zničení bombou při leteckém útoku na Brno dne 20. XI. 1944. Zničené divadlo bylo však znovu vybudováno po revoluci v r. 1945 a dodnes plní své kulturní poslání.

Jeho práce byla vysoce záslužná pro národní uvědomění českých obyvatelů v Brně a vychovala nám řadu vynikajících herců, z nichž jmenujeme: Pištěk, Švanda, Vojan, Kvapilová. I herci současné generace (na př. K. Höger, O. Nový, V. Leraus) působili na této scéně.

21. prosinec 1834

Již 120 let uplynulo od prosincového nedělního odpoledne, kdy v tehdy německém Stavovském divadle v Praze (dnes Tylovo divadlo) zazněla na odpoledním českém představení Tylovy »Fidlovačky« po prvé píseň starého houslisty Mareše, kterého hrál a zpíval barytonista Karel Strakatý. Prostá, jímavá melodie písně »Kde domov můj« uchvátila upřímné české vlastence z řad prostého pracujícího lidu. Píseň Fr. Jana Škroupa, který pro neshody s vedením Stavovského divadla byl z existenčních důvodů nucen hledati si svůj chléb až v holandském Rotterdamu, kde též sužován nemocí a steskem po domově 7. II. 1862 zemřel, rozletěla se po všech vlastech českých a stala se naší národní hymnou.

Dnes, kdy uplynulo 120 let od jejího prvního veřejného provedení, jsme opravdově vděční autoru textu Jos. Kajetánu Tylovi i jejímu skladateli Fr. Janu Škroupovi, že dali v době tak těžké pro národ lidu píseň, která nejen dojíká, ale dovede povzbuzovat náš národ i v boji za lepší osud nás všech.

30. prosinec 1859

Proslulému hudebnímu theoretikovi, varhaníku a později kapelníku dómu sv. Víta v Praze Josefu Foerstrovi se narodil před 95 lety v Praze (na Malé Straně na Velkopřevorském náměstí, v domě, označeném pietní pamětní deskou) národní umělec Josef Boh. Foerster.

Jeho tvorba, zabírající období 75 let (zemřel 29. 5. 1951 v Novém Vestci u Staré Boleslavi) nejen svým rozsahem, nýbrž i rázem tvoří samostatnou vývojovou skupinu v české hudbě.

Foerster, jenž v mužné síle prožíval »fin de siècle«, udržuje i nadále ve svém díle diskretní, jemný tón, jenž se nikdy neprojeví afektem a jenž se vyhýbá všem naturalismům, ať veristickým či impresionistickým. Nezůstává však u subjektivního osobního prožitku, ale jako člověk hluboce věřící jde stopami velikých myslitelů-umělců, kteří v umělecký, jednotlivý tvar vtělovali své poznání vyšší pravdy.

Velikost Foerstra jako hudebního skladatele poznal u nás první Zd. Nejedlý, který již více než před 50 lety označil jej za věrného následovníka Bedřicha Smetany.

Rozsáhlé dílo Foerstrovo, obsahující přes 200 děl, se nikdy též Smetanovu odkazu neodcizilo.

VČERA A DNES. (Nakladatelství Lidová demokracie. Str. 96, Kčs 7,80.)

»Včera a dnes« je výstižný název nové publikace, která vychází v těchto dnech v Politické knihovně ČSL. Obsahuje souhrn materiálů a faktů o životní úrovni československého lidu v předmnichovské republice a v lidové demokratické státě. Jednotlivé oddíly se zabývají srovnáním průmyslové výroby, péče o zdraví obyvatelstva za kapitalismu a dnes, všimají si rozvoje všech forem kulturní činnosti, bytových podmínek a porovnávají předválečnou a dnešní úroveň mezd a platů, příjmů rolníků, jakož i úroveň životních nákladů, na př. úroveň cen potravin, průmyslového zboží a služeb. Nová publikace bude v předvolební kampani vitanou pomůckou zvláště pro agitátory a politické pracovníky.

LU SÜN, TÁPÁNÍ. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Str. 176, váz. 16 Kčs.)

Jako druhý svazek díla moderního spisovatele Číny Lu Süna (1881—1936) vychází v Knihovně klasiků sbírka jeho jedenácti povídek, které zaujmou čtenáře nejen proto, že dějištěm jejich je země, která, třebaže je nám tak vzdálená, přece jen je blízká nastoupenou novou cestou, nýbrž i proto, že umělecká tvorba Lu Süna je skutečně mistrná. Po způsobu starých čínských mistrů malířů dovede se stejnou virtuositou užívat svého štětce a zobrazit několika tahy základní koncepci, aby dal čtenáři možnost dalšího rozvedení. A ve všech povídkách cítíme jeho touhu nastolit nový život, který spálí vše staré, prohnílé a špatné, odstraňuje dekadentní světobol a dívá se s radostným životním optimismem k šťastné budoucnosti svého lidu.

VESELO, MUZIKO, EŠČE LEPŠÍ BUDE. (Nakl. Naše vojsko, Kčs 23,70.)

Loňské přehledky souborů lidové umělecké tvorby byly naprosto přesvědčivým důkazem rozvoje umělecké tvorby, a to jak v oblasti reprodukce, tak ve vytváření nových uměleckých hodnot. Je bezesporné, že intenzivní růst a tvůrčí rozmach lidové umělecké tvorby je jedním z nejcharakterističtějších jevů celého našeho současného kulturního života. Proto je mu věnována zvýšená pozornost též v naší lidové demokratické armádě. Na pomoc našim souborům vychází sborník, který sestavil Zdeněk Mišurec. Ve sborníku jsou zastoupeny lidové písně z nejrozmanitějších kra-

jů Čech, Moravy a Slovenska. Snahou pořadatele tohoto sborníku nebylo ukázat souborům uvedenou tematiku jen v t. zv. tradičních lidových písních, ale seznámit je také s tím, jak náš lid v současné době zobrazuje svůj poměr k práci. Proto je do poslední části sborníku zahrnuto též šedesát nově vytvořených písní, v nichž se odráží celý dnešní život v naší vlasti.

ALEXANDER SERGEJEVIČ PUŠKIN, POHÁDKY A POEMY. (Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Str. 524, váz. Kčs 29,60.)

V překladu našich vynikajících básníků Bednáře, Halase, Nezvala, Hory, Kříčky a jiných vychází ve Stát. nakladatelství krásné literatury, hudby a umění jako třetí svazek sebraných spisů A. S. Puškina sbírka básní Pohádky a poemy. Třebaže jejich původ je z let dvacátých minulého století, přece jejich krása neztrácí na svém původu ani dnes po více jak sto letech a dokazují, že Puškin byl nejen největším básníkem ruským v XIX. století, ale že je také jedním z největších básníků literatury světové. Sbírkou obsahuje šest pohádek a 14 poem, z nichž Ruslan a Ludmila se stala podkladem pro nejlepší ruskou klasickou operu Glinkovu.

POSLEDNÍ SVAZEK DÍLA KONSTANTINA BIEBLA. (Nakl. Čs. spisovatel, str. 498, Kčs 27,— váz.)

Lze-li nazvat básnické dílo průzračným oknem k lidskému srdci, pak platí tato slova především o díle Konstantina Biebla. Zdánlivě křehké, ryzí verše, plné chvějivé hudby a čistého pohledu, nejsou než svědectvím o milujícím, soucivním srdci svého tvůrce.

V nakladatelství Československý spisovatel právě vyšel pátý svazek, který dílo Konstantina Biebla uzavírá. A je to svazek opravdu překvapivý. Překvapí především proto, že přináší neznámé básnické verše, verše nepojaté do sbírek, verše z pozůstalosti a básnickovu prózu, týkající se Bieblových přátel, básníků Jiřího Wolкера a Arnošta Ráze, dále prózy z cest, plné vtipných a svěžích pohledů z Paříže, Marseille i tropických krajín, které autor navštívil ve svém mládí, i množství jiných zajímavých próz, statí a projevů.

Pátý svazek, uzavírající souborné vydání Bieblova díla, je doplněn vedle Nezvalovy předmluvy i obsáhlým doslovem literárního kritika Z. K. Slabého, který hodnotí básníkův vítězný tvůrčí zápas o pevný základ naší nové socialistické poesie, o socialistický realismus.

ROZMANITOSTI

NĚCO O MIKROSKOPU

Holandský přírodovědec Antony van Leeuwenhoeck sestavil ve druhé polovině 17. století jednoduchý mikroskop, který zvětšoval 133—270krát. Moderní, t. zv. elektronový drobnohled zvětšuje až 100.000krát.

Abychom si lépe představili toto ohromné zvětšení, uvažujeme v rozměrech větších: hřebík dlouhý 1 cm by se pod elektronovým mikroskopem jevil jako tyč dlouhá 1 km.

V pohledu do světa nejmenších rozměrů je zatím elektronový mikroskop posledním slovem techniky. Jeho pomocí bylo na př. zjištěno, že chřipkové viry mají podobu kuliček o průměru 77,6 miliontin milimetru. Na hrot ostře nabroušené šicí jehly by se vešlo asi 100 takových kuliček.

TAKÉ JÍZDENKU BYLO NUTNO VYNALÉZT

Cestování v dobách dostavníků bylo zdoluhavou záležitostí. Začalo to okamžikem, kdy cestující se rozhodl použít tohoto dopravního prostředku. Bylo se totiž třeba dát zapsat a vyplnit přitom velký formulář.

Když pak zahájily železnice první provoz, ponechaly tento zdoluhavý systém. Při dalším vzrůstu dopravy stal se tento způsob neudržitelný.

R. 1841 přišel jakýsi Edmonson, přednosta malé stanice Milton na anglické trati Newcastle-Carlisle, na myšlenku vydávat malé tenké listky, které bylo možno pohodlně schovat do váčku s penězi. Tak se stal vynálezcem dnešní jízdenky, jejíž formát vyzkoušel četnými pokusy, při čemž zjistil, že nejvýhodnější je lístek z lepenky o délce 57 mm a šířce 30,5 mm.

Tyto rozměry mají jízdenky doposud skorem ve všech zemích, neboť tento formát se znamenitě osvědčil. Je poměrně malý a přece dost velký, aby mohl být pohodlně podán jak u pokladny, tak i při kontrole.

SOPKY POD LEDOVCEM

Sopečnost zemského nitra se může projevit kdekoliv na pevném povrchu zemském, normálně na souši i pod hladinami řek, jezer a moří, a také pod ztuhlou vodou-ledovcem. Někdy byla dříve sopka a na ní se vytvořil ledovec; nebo byla zalita mořem, anebo se nad ní i na ní vytvořilo jezero.

Ledovec tedy může vzniknouti na sopce právě tak, jako sopka může být pod ledovcem. Dobře známým typem takové sopky je Katla pod ledovcem Myrdal v již. Islandu. Při jejich velkých výbuchích r. 1660 a r. 1721 roztavila nad sebou ledovec, který se rozpadl na ledové hory, nesené proudem roztavených vod do blízkého moře, kde se rozestřely po hladině do vzdálenosti tři námořních mil od pobřeží a vytvořily ledovou barikádu, kterou později mořský příboj rozbil a zbytky odnesl mořský proud na západ. Sopečné vyvěřeliny vytvořily bahnitý a písčitý proud, který zaplavil mořské dno daleko od pobřeží, takže tehdejší loviště ryb je dnes souši, po níž vede malá silnička.

KOLIK JE BAKTERIÍ?

Věda zná dnes asi dva tisíce druhů bakterií, ale jen sto jest jich nebezpečných pro náš život. Ostatních devatenáct set druhů bakterií člověku nikterak neškodí, ba některé jsou naopak zcela nezbytné pro jeho život.